آیاتی از قرآن مجید

و سخنان معصومین «ع»

با ترجمه فارسی

بکوشش :

فضل الله کمپانی

2260
.546

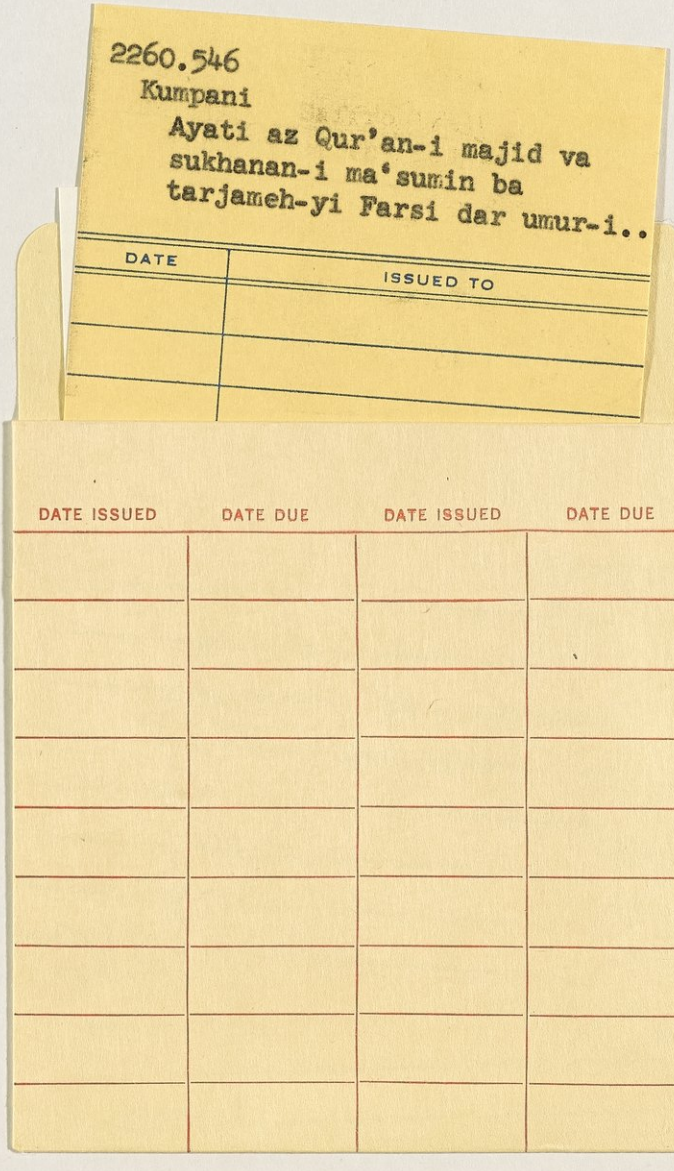
2260.546
Kumpani
Ayati az Qur'an-i majid va
sukhanan-i ma'sumin ba
tarjameh-yi Farsi dar umur-i..
DATE
ISSUED TO
DATE ISSUED
DATE DUE
DATE ISSUED
DATE DUE

Princeton University Library
32101 073828251

Kumpānī, Faḍl Allāh

آیاتی از قرآن مجید

وسخنان معصومین «ع»

باترجمه فارسی

درامور دنیا و دین

بکوشش :
فضل الله کمپانی

CAPJ
2260
.546

حق چاپ محفوظ ومخصوص کتابفروشی فروغی است

فهرست مطالب

فهرست منابع ۶
تقریظ ۷
مقدمه ۹
بخش اول (خداشناسی) ۱۱
وجود خداوند و توحید او ۱۳
ایمان و اخلاص ۲۵
ذکر و طاعت خدا ۳۷
ریا و سمعه ۵۱
حمد و شکر ۵۷
تقوی وپرهیزکاری ۶۹
استعانت وتوکل بخدا ۸۵
رضا بقضای الهی ۹۵
خوف از خدا ۱۰۳
رجاء برحمت واسعهٔ حق ۱۱۳
بخش دوم (عبادات) ۱۲۳
نماز ۱۲۵
روزه ۱۳۹
حج وجهاد ۱۴۷
خمس و زکوة ۱۵۷

امر بمعروف و نهی از منکر ۱۶۳
تولی و تبری ۱۷۱
بخش سوم (دنیا و آخرت) ۱۷۹
عبرت گرفتن از دنیا ۱۸۱
زهد و ورع ۲۰۱
اندیشهٔ مرگ ۲۱۵
توجه بآخرت ۲۲۷
بخش چهارم (فضائل نفسانی) ۲۴۷
فضیلت علم ۲۴۹
حسن خلق ۲۶۹
عفو و اغماض ۲۷۷
جود و سخا و کرم ۲۸۵
صبر و حلم ۲۹۷
صدق و امانت ۳۱۵
حیاء و عفة ۳۲۳
مخالفت باهوای نفس ۳۳۱
تواضع و فروتنی ۳۴۵
قناعت و استغنای طبع ۳۵۳
بخش پنجم (رذائل اخلاقی) ۳۶۱
دروغ و نفاق ۳۶۳
خشم و کینه ۳۷۱
عیب‌جوئی وغیبت ۳۸۱
مکر وحیله ۳۹۱
حرص وطمع ۳۹۹

بخل و حسد	۴۰۷
عجب و کبر	۴۱۹
ظلم و تعدی	۴۲۹
بخش ششم (امور اجتماعی)	۴۴۳
عدالت و حقیقتخواهی	۴۴۵
احسان و نیکی بخلق	۴۵۷
مجالست و همنشینی	۴۶۷
حق همسایه	۴۸۱
مشاورت و مصلحت	۴۸۹
وفا بعهد	۴۹۵
صلهٔ رحم	۵۰۳
یتیم نوازی	۵۱۱
بخش هفتم (موضوعات متفرقه)	۵۱۷
اغتنام فرصت	۵۱۹
جهد و کوشش	۵۲۹
تجارت و کسب	۵۳۵
صدقه	۵۴۱
پند و نصیحت	۵۴۷
اسراف و تبذیر	۵۵۷
عقل و دوراندیشی	۵۶۵
نیکی بروالدین	۵۸۰
شرب‌خمر و زنا	۵۸۷
بهداشت و غذاخوردن	۵۹۷

منابع و مآخذ کتاب

قرآن کریم

نهج الفصاحة

نهج البلاغة

غرر الحکم

دیوان حضرت امیر

صحیفهٔ سجادیه

رسالة الحقوق حضرت سجاد

اصول کافی

روضهٔ کافی

خصال شیخ صدوق

تحف العقول

برنامهٔ زندگی (مدرس غروی)

گنج حقایق (علامه برقعی)

الف حدیث و حدیث (سیدابوالفضل حسینی)

شرح دعای ابوحمزه ثمانی (زمردیان شیرازی)

تقریظ از استاد ارجمند آقای محمد تقی جعفری

بنام خدا

امروز هیچ کس نمیتواند در نتایج بسیار عالی مبارزه با بیماریها و مراعات بهداشت جسمانی که نصیب بشریت گشته است تردید کند، این کوشش‌ها وفعالیتهای عالی باعث شده‌است که ملل‌وجوامع از نعمت عظمای‌بهبودی ازبیماریهای‌خانمانسوز وهمچنین از بهداشت‌هائی درحدود امکان بهره برداری نمایند ما هم درود بی‌شائبهٔ خودرا بآن شخصیت‌ها که درراه بهبود و بهداشت جسمانی بشری بذل‌مساعی میکنند میفرستیم ولی دوشادوش این تعظیم وتمجید نگرانی وتأسف خود را از بیماری های روحی ازقبیل بلاتکلیفی درزندگی ومتلاشی شدن شخصیت وچند شخصیتی شدن و بی‌ایمانی انسان‌ها اظهار میکنیم!

تمام‌تأسف ونگرانی رادمردانی ازقبیل الکسیس‌کارل در کتاب (انسان‌موجود ناشناخته) همین جمله است که چرا بروح انسانها رسیدگی نمیشود؟ بهداشت‌روحی انسان‌ها امروز یکصدم نوشته‌ها وتدریس‌ها و سخنرانی‌های ما را که دربارهٔ پیشبرد انسان‌ها صورت میگیرد تشکیل نمیدهد وهمین کمتر ازیکصدم است که تمام‌مساعی تکاپو کنندگان را در ایجاد یك تمدن افتخارآمیز تاحد صفر تقلیل میدهد.

بایستی بدون تعارف از جملهٔآن افراد انسان دوست و با ایمان که با عشق و سوز دل ببهبودی و بهداشت روحی انسان‌ها اهمیت میدهند فاضل ارجمند آقای فضل‌الله کمپانی را نام برد.

تا آنجا که اینجانب از آثار قلمی ایشان اطلاع دارم با کمال خلوص‌نیت و پاکی‌سیرت و کوشش خستگی ناپذیر درنشان‌دادن طرق بهبود و بهداشت روحی‌قدم برمیدارند این کتاب محصول مساعی و کوشش‌فراوان ایشان‌است که مدارك‌ومآخذ معتبر ومستقیم موضوعاتش‌را درانتخاب دانش پژوهان‌عزیز قرارداده و برای‌پی‌بردن بطرق رشد و کمال روحی کتاب بسیار سودمندی است.

محمد تقی جعفری

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ وَ بِهِ نَسْتَعِین

مقدّمه

حمد بیحدّ وسپاس بیقیاس حکیم جهان آفرینی‌را سزاست که عقول‌ثنا گویان از توصیف جمال او قاصرند و زبان شکر گزاران از ادای شکرش عاجز ، فیّاض مطلقی که‌آفرینش موجودات نمونه‌ای از افاضهٔ جود اوست و حدوث‌کاینات دلیل و برهان برقدم وجود او . درود نامعدود برخاتم پیغمبران و اولاد گرامی او باد که سفیر عالم ملکوتند و طاووس گلشن جبروت صلوات‌الله علیه وعلیهم اجمعین.

تردیدی نیست که تعالیم عالیهٔ آسمانی ادیان که منشأ الهی دارند راهنمای‌هر فرد در امور زندگی بوده وسعادت انسان را بشرط عمل بآن درهر دوجهان تضمین مینماید. پیشوایان مذهبی هم که شارح ومفسر کتب آسمانی هستند دستورات‌جامعی درتمام شئون مادی ومعنوی زندگی بافراد بشر داده‌اند که در کتب مختلف احادیث و روایات ثبت گردیده است .

چون استفاده از کتب نامبرده برای‌هر کسی مقدور نیست ومخصوصاً جوانان و دانشجویان فرصت مراجعه بمنابع مزبوررا نداشته وحوصلهٔ مطالعهٔ آنهارا ندارند لذا اینجانب پس ازتفحص زیاد مطالبی درموضوعات مختلف گلچین و بصورت کتاب حاضر در۷ بخش تنظیم وبخواستاران سعادت مخصوصاً به‌نسل جوان تقدیم میدارد. پیش ازشروع هرفصل تبرکاً چندآیه را نیز از قرآن کریم دربارهٔ موضوع همان فصل زینت‌بخش کتاب نموده وسپس‌شرح وتفصیل‌آنرا بکلام پیشوایان‌دین که‌حاوی

مطالب حکیمانه میباشد واگذار نموده است .

امید است که مطالعه و بکاربستن مفاد آیات کریمه وسخنان معصومین که از هر گونه لغزش و اشتباهی مصون وبرپایهٔ حکمت وحقیقت استوار است چراغ راه مطالعه کنندگان گرامی درجریان زندگی بوده و دین و دنیای آنانرا تأمین نماید. ضمناً چنانچه عیب و نقصی بنظر تیزبین اهل فن وبصیرت برسد مراتب را تذکر دهند که موجب تشکر خواهد شد .

اسفندماه ۱۳۴۹ فضل‌الله کمپانی

بخش اول

خدا شناسی

وجود خدا و توحید او

ایمان و اخلاص و یقین

ذکر و طاعت خدا

ریاء و سمعه

حمد و شکر

تقوی و پرهیز کاری

استعانت و توکل بخدا

رضا بقضای الهی

خوف از خدا

رجاء برحمة واسعهٔ حق

وجود خداوند و توحید او

۱- قرآن:

روش قرآن بطور کلّی در بیان هر مطلبی یك روش تحقیقی است که انسان را بتدبّر و تفکّر و تعقّل در آثار طبیعت و مظاهر خلقت وادار می‌نماید بنابراین آیاتی که در قرآن کریم درمورد اثبات وجود خدا و توحید او نازل شده است آدمی را از راه تعقّل متوجّه فطرت خود می‌نماید زیرا امر خدا شناسی و دیانت یك امر فطری است که در نهاد هر کس سرشته شده است تعداد این قبیل آیات زیاد است و برای نمونه بچند آیهٔ زیر توجه شود.

أَفِی اللهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمٰوٰاتِ وَالْاَرْضِ ؟

آیا در وجود خداوند که ایجاد کنندهٔ آسمانها و زمین است شكّ و تردیدی هست ؟

لَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمٰاءِ مٰاءً فَاَحْیٰا بِهِ الْاَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهٰا لَیَقُولُنَّ اللهُ ، قُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لٰایَعْقِلُونَ .

اگر از این مشرکین و منکران خدا بپرسی که چه کسی از آسمان باران می‌آورد و بوسیلهٔ آن زمین را پس از مردن زنده می کند حتماً جواب می‌دهند خدا، بگو ستایش مخصوص خداست بلکه بیشتر آنان نادانند.

اِنَّ فِی خَلْقِ السَّمٰوٰاتِ وَالْاَرْضِ وَاخْتِلٰافِ اللَّیْلِ وَ النَّهٰارِ لَاٰیٰاتٍ لِاُولِی الْاَلْبٰابِ .

هر آینه در آفرینش آسمانها و زمین و رفت و آمد شب و روز نشانه هائی است برای خردمندان.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاءُكُمْ غوراً فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَعِينٍ ؟

(ای پیغمبر) بگو اگر صبحگاهی دیدید این آب (که مایهٔ حیات شما است) بزمین فرورود پس چه کسی (جزخدا) برای شما مجدداً آب پدید آورد؟

أَوَلَمْ يَرَوا إِلَى الطَّيْرِ فوقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ؟ مايُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمٰنُ.

آیا مرغ هوا را نمی‌نگرند که بالای سرشان پر گشوده گاهی بی حرکت و گاهی با حرکت بال پرواز می کنند؟ کسی جزخدای مهربان آنها را درفضا نگه نمی‌دارد .

وَهُوَ الَّذی مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَاراً ، وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زوجَيْنِ اثْنَيْنِ ، يُغْشِي اللَّيْلَ النَّهَارَ ، إِنَّ فی ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِقومٍ يَتَفَكَّرونَ .

واوست خدائی که بساط زمین‌را بگسترد و در آن کوه‌ها برافراشت و نهرهای جاری بوجودآورد و(ازدرختان) همه گونه میوه‌ها را پدیدارساخت و درزمین همه چیزراجفت‌آفرید،وشب تاریك را بروز روشن بپوشانید، همانا دراین امورمتفکّران را دلایل روشنی برقدرت آفریدگاراست.

بَدِيعُ السَّمٰوٰاتِ وَ الْأَرْضِ ، وَ إِذَاقَضىٰ أَمْراً فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكونُ.

اوآفرینندهٔ آسمان‌ها وزمین است وچون ارادهٔ آفریدن چیزی کند به محض اینکه گوید موجود باش پس‌فوراً موجود خواهد شد .

كَيْفَ تَكْفِرُونَ بِاللهِ وَ كُنْتُمْ أَمْوٰاتاً ؟ فَأَحْيٰاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ .

چگونه بخداوند کفر می‌ورزید (واورا منکر میشوید) درحالیکه شمادرابتدا مرده ومعدوم بودید؟ پس‌شما را زنده کرد سپس‌شمارا می‌میراند ومجدداً شمارا (روز قیامت) زنده میگرداند وسپس بسوی اوباز گشت می کنید.

وَ إِلٰهُكُمْ إِلٰهٌ وٰاحِدٌ لَا إِلٰهَ إِلَّاهُوَالرَّحْمٰنُ‌الرَّحِيمُ .

و خدای شما خدای یگانه و بی همتاست نیست خدائی جز او که آمرزنده و

مهربان است.

اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلّاهُوَ اَلْحَیُّ اَلْقَیّومُ .

خدائی نیست مگر آن خداوند یکتا که حیّ بالذّات وپاینده وابدی‌است.

لو کانَ فیهِما اٰلِهَةٌ اِلّا اللّٰه لَفَسَدَ تا فَسُبْحانَ اللّٰهِ رَبِّ اَلْعَرْشِ عَمّا یَصِفونَ.

اگرغیراز خداوند یکتا در آن دوتا (آسمان وزمین) خدای دیگری بود هر آینه کارآنها بفساد وتباهی می کشید پس (از نظم ثابت عالم) بدانید که مالكِ ملكِ وجود خدای یکتاست وازاوصاف مشرکان جاهل پاك ومنزّه است.

ذٰلِکُمُ اللّٰهُ رَبُّکُمْ لَا اِلٰهَ اِلّاهُوَ ، خالِقُ کُلِّ شَیْءٍ فَاعْبُدُوهُ ، وَ هُوَعَلیٰ کُلِّ شَیْءٍ وَکیلٌ .

اینست وصف پرورگارشما که جزاوهیچ خدائی نیست، وآفرینندهٔ هر چیزی اوست پس اورا پرستش کنید، واونگهبان همهٔ موجودات است.

قُلْ اَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مالا یَمْلِکُ لَکُمْ ضَرّاً وَلا نَفْعاً ؟

(ای رسول‌ما) بگوآیا شما کسی‌را بغیرخدا می‌پرستید که برای شما نه‌زیانی دارد ونه سودی میرساند؟

وَلا تَجْعَلْ مَعَ اللّٰهِ اِلٰهاً آخَرَ فَتُلْقیٰ فی جَهَنَّمَ مَلُوماً مَدْحُوراً .

هرگز باخداوند یکتا کس دیگری را بخدائی پرستش‌مکن وگرنه ملامت زده ومردود بدوزخ خواهی افتاد

وَ هُوَ الَّذی یُنَزِّلُ اَلْغَیْثَ مِنْ بَعْدِ مَاقَنَطُوا وَیَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَ هُوَ اَلْوَلِیُّ اَلْحَمیدُ .

واوست که باران را پس‌از ناامیدی خلق می‌فرستد ورحمت (ونعمت) خودرا فراوان می گرداند واوست خداوند محبوب الذّات وستوده شده.

ذٰلِکَ عالِمُ اَلْغَیْبِ وَالشَّهادَةِ اَلْعَزیزُ اَلرَّحیمُ .

این‌است همان‌خدائی که برغیب وشهود عالم دانا و برجهانیان مقتدرومهربان

است .

يَعْلَمُ ما فِي السَّمٰواتِ وَالْاَرْضِ وَيَعْلَمُ ما تُسِرّونَ وَما تُعْلِنُونَ ، وَاللهُ عَلِيمٌ بِذاتِ الصُّدُورِ.

آنچه در آسمانها وزمینست خدا میداند وهرچه را که شما مخفی دارید یا آشکار کنید میداند وخداوند باسرار دلهای خلق آگاهست.

وَلِلّٰهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَاَيْنَما تُوَلّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللهِ ، اِنَّ اللهَ واسِعٌ عَلِيمٌ .

مشرق ومغرب هردو ملك خداست پس بهرطرف که رو کنید بسوی خدا آورده اید، خدا بهمه چیز محیط وداناست.

بَلْ لَهُ ما فِي السَّمٰواتِ وَالْاَرْضِ كُلٌّ لَهُ قانِتُونَ .

بلکه هرچه در آسمانها وزمین است ملك اوست وهمه مطیع و فرمانبردار اویند .

وَ عِنْدَهُ مَفاتِحُ الْغَيْبِ لا يَعْلَمُها اِلّا هُوَ ، وَ يَعْلَمُ ما فِي الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ وَ ما تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلّا يَعْلَمُها ، وَلا حَبَّةٍ فِي ظُلُماتِ الْاَرْضِ وَ لا رَطْبٍ وَلا يابِسٍ اِلّا فِي كِتابٍ مُبِينٍ .

و کلید خزاین غیب در نزد خداست وغیر ازاو کسی بغیب آگاه نیست ، و میداند آنچه را که درخشکی ودریا وجود دارد وبرگی از درخت نمیافتد مگر اینکه خدا بآن آگاهست ویك دانهٔ در تاریکی های زمین هم ازاو پوشیده نیست وتر وخشکی نیست مگر اینکه در لوح محفوظ (علم الهی) نوشته شده است.

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللهَ خَلَقَ السَّمٰواتِ وَ الْاَرْضَ بِالْحَقِّ ، اِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ .

(ای بشر) ندانستی که خداوند آسمانها وزمین را بحق آفریده (برای مقصودی خلق کرده نه ببازیچه)، اگر بخواهد شما را می برد و خلقی دیگر ازنو میآفریند.

اَلَمْ تَرَ اَنَّ اللّٰهَ اَنْزَلَ مِنَ السَّمٰاءِ مٰاءً فَتُصْبِحُ الْاَرْضُ مُخْضَرَّةً ، اِنَّ اللّٰهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ.

(ای انسان) آیا ندیدی که خداوند از آسمان آب فرو بارید که زمین را سبز و خرّم کرد، همانا خدا را برای بندگانش لطفی است و او به دقیق‌ترین چیزها آگاه است .

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی لَهُ مٰافِی الْسَّمٰوٰاتِ وَ مٰافِی الْاَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِی الْآخِرَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ .

حمد وثنا بر خداوندی که آنچه در آسمانها وزمین است از آن اوست و برای اوست ستایش در آخرت و او حکیم علی الاطلاق و بامور عالم آگاهست.

۲ـ سخنان معصومین :

عَجِبْتُ لِمَنْ شَكَّ فی اَللّٰهِ وَ هُوَ یَرَیٰ خَلْقَ اَللّٰهِ : (حضرت امیر ع)

تعجّب میکنم از کسی که دروجودخداشكّ وتردید میکند درحالیکه‌مخلوقات خدا را می‌بیند.

اَلتَّوحیدُ اَنْ لاٰتَتَوَهَّمَهُ وَ اَلْعَدْلُ اَنْ لاٰتَتَّهِمَهُ . (حضرت امیر ع)

توحید ویگانه دانستن‌خدا اینست که اورا بوهم خود نیاوری و عدالت او هم باینست که اورا متّهم نکنی.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ اَلَّذی لاٰیَبْلُغُ مِدْحَتَهُ اَلْقائِلونَ ، وَلاٰیُحْصیٰ نَعْمٰاءَهُ اَلْعادّونَ ، وَلاٰیُؤَدّی حَقَّهُ اَلْمُجْتَهِدونَ ، اَلَّذی لاٰیُدْرِكُهُ بُعْدُ اَلْهِمَمِ وَلاٰیَنٰالُهُ غَوْصُ اَلْفِطَنِ ، اَلَّذی لَیْسَ لِصِفَتِهِ حَدٌّ مَحْدودٌ وَ لاٰنَعْتٌ مَوْجُودٌ وَلاٰ وَقْتٌ مَعْدُودٌ وَ لاٰاَجَلٌ مَمْدودٌ. (حضرت امیر ع)

حمد وستایش خداوندی‌را که ستایشگران‌نمی‌توانند اورا چنانکه باید وشاید مدح کیند وحسابگران ازشمردن نعمتهای بی‌پایان اوعاجزند و کوشش کنندگان نمی‌توانند حقّ نعمت اورا ادا نمایند، خداوندی که حقیقت اورا صاحبان همّت های بلند درك نمیکنند وهوشها وزیرکیها باو دست نیابند

خداوندی که صفتش را نهایتی نیست ونه اورا نعتی موجود است، اورا وقت وزمانی نیست که معیّن شده باشد ومدّتی برای او وجود ندارد که با سرآمدن آن وجود خدا پایان یافته باشد . (زیرا زمان لازمهٔ تغییروحرکت اشیاء است و وجود

خداوند منزّه ازتغییروحرکت بوده بلکه فعلیّت محض است بدینجهت آغازوانجامی برایش متصوّر نیست).

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی لاٰتُدْرِکُهُ الشَّواهِدُ ، وَ لاٰتَحْوِیهِ الْمَشاهِدُ ، وَ لاٰتَرَاهُ النَّواظِرُ ، وَ لاٰتَحْجُبُهُ السَّواتِرُ ، اَلدّالُّ عَلیٰ قِدَمِهِ بِحُدُوثِ خَلْقِهِ ، وَ بِحُدُوثِ خَلْقِهِ عَلیٰ وُجُودِهِ وَاحِدٌ لاٰبِعَدَدٍ وَدائِمٌ لاٰبِمَدَدٍ . (حضرت امیر ع)

سپاس خدای را که حواسّ ومشاعر (کنه ذات) اورا در نمی‌یابد، ومکانها اورا فرا نمی گیرد، و دیده‌ها اورا نمی‌بینند وپرده‌ها اورا نمی‌پوشانند ، بواسطه حدوث آفرینش برقدم وهمیشگی خود راهنمائی کرد وحدوث موجودات را دلیل بروجود خود ساخت، ذات بیمانند اویکی است اما نه ازروی شماره وجاودانی وهمیشگی است نه برحسب زمان

مٰا وَحَّدَهُ مَنْ کَیَّفَهُ وَ لاٰحَقیقَتَهُ اَصٰابَ مَنْ مَثَّلَهُ وَلاٰ اِیّاهُ عَنیٰ مَنْ شَبَّهَهُ کُلُّ مَعْرُوفٍ بِنَفْسِهِ مَصْنُوعٌ وَ کُلُّ قائِمٍ فی سِواهُ مَعْلُولٌ. (حضرت امیر ع)

یکتا نمی‌داند کسی که برای اوچگونگی قائل است وبه حقیقت او نرسیده کسی که برای اومثل ومانندی قرار دهد قصد اورا نکرده کسی که او را به چیزی تشبیه کند، هرچه بذات خود شناخته شده است مصنوع خداست وهرچه قائم بغیر است معلول است. (فقط خداوند قائم بذات است).

اَلَّذی لاٰیَحُولُ وَلاٰیَزُولُ وَلاٰیَجُوزُ عَلَیْهِ الْاُفُولُ، لَمْ یَلِدْ فَیَکُونَ مَوْلُوداً وَلَمْ یُوْلَدْ فَیَصیرَ مَحْدُوداً . (حضرت امیر ع)

خداوندی که ازحالی بحالی تغییر پیدا نمی کند وازبین نمی‌رود، نزاده است تازائیده شده باشد وزائیده نشده تامحدود باشد.

لاٰیُقالُ لَهُ حَدٌّ وَلاٰنِهاٰیَةٌ وَلاَ انْقِطاعٌ وَ لاٰغاٰیَةٌ، لَیْسَ فِی الْاَشْیاٰءِ بِوالِجٍ وَلاٰعَنْهاٰ بِخارِجٍ . (حضرت امیر ع)

برای او گفته نمیشود که حدّ وپایانی است و گفته نمیشود که قطع شدن وانتهائی

دارد، نه دراشیاء داخل شده است و نه خارج از آنهاست.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الْمُتَجَلّی لِخَلْقِهِ بِخَلْقِهِ وَالظّاهِرِ لِقُلُوبِهِمْ بِحُجَّتِهِ ، خَلَقَ الْخَلْقَ مِنْ غَیْرِ رَوِیَّةٍ اِذْ کانَتِ الرَّوِیّاتُ لاتَلیقُ اِلّا بِذَوی الضَّمائِرِ ، وَلَیْسَ بِذی ضَمیرٍ فی نَفْسِهِ ، خَرَقَ عِلْمُهُ بِاطِنَ غَیْبِ السُّتُراتِ وَاَحاطَ بِغُمُوضِ عَقائِدِ السَّرِیراتِ .

(حضرت امیر ع)

سپاس وشکرخدائی راست که بسبب آفرینش بخلایق آشکار شده است و به حجّت وبرهان خود نزد دلهای آنها نمایان است، بدون اندیشه وفکر موجودات را خلق کرده است زیرا اندیشه‌ها سزاوار نیست مگر بکسانی که دارای ضمیر باشند وخداوند فی نفسه دارای ضمیری نیست.

علم او بباطن و کنه پوشیدنیها وپنهانی‌ها نفوذ نموده وبه پیچیده ترین عقاید مردم ودرعین حال بکوچکترین افکار واسرار آدمی احاطه دارد

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الْاَوَّلِ بِلا اَوَّلٍ کانَ قَبْلَهُ ، وَالْآخِرِ بِلاآخِرٍ یَکُونُ بَعْدَهُ، اَلَّذی قَصُرَتْ عَنْ رُؤْیَتِهِ اَبْصارُ النّاظِرینَ وَ عَجِزَتْ عَنْ نَعْتِهِ اَوْهامُ الْواصِفینَ .

(حضرت سجاد ع)

سپاس خداوندی را که اوّل ازهمهٔ موجودات است وپیش از او هیچ چیز نبوده وآخرین موجودات است که پس از آن هیچ نباشد ، دیدهٔ بینندگان از مشاهدهٔ ذات او فرومانده واندیشهٔ گویندگان از ذکر اوصاف او عاجز است .

توضیح : ضمناً باید متوجّه این نکتهٔ فلسفی بود که این اوّل و آخری که حضرت سجّاد یا سایرمعصومین درمورد خداوند بیان میکنند اول و آخر زمانی نیست بلکه خداوند چون هم علّت فاعلی موجودات وهم‌علّت غائی‌عالم‌است ازنظرفاعلی اوّل و از لحاظ غائی بودن آخر گفته میشود والا ذات مقدّس حضرت حقّ از شائبهٔ زمان ومکان منزه و بلکه موجد آنهاست .

اِلٰهی قَصُرَتِ الْاَلْسُنُ عَنْ بُلُوغِ ثَنائِکَ کَما یَلیقُ بِجَلالِکَ وَعَجَزَتِ الْعُقُولُ عَنْ اِدْراکِ کُنْهِ جَمالِکَ وَانْحَسَرَتِ الْاَبْصارُ دونَ النَّظَرِ اِلیٰ سُبُحاتِ وَجْهِکَ وَ

لَمْ تَجْعَلْ لِلْخَلْقِ طَرِيقاً اِلىٰ مَعْرِفَتِكَ اِلّا بِالْعَجْزِ عَنْ مَعْرِفَتِكَ .

(حضرت سجّاد ع)

ای خدای من زبانها ازستایش وثنای توچنانکه درخورجلالت وبزرگی تست فرومانده‌اند و خردها از ادراك کنه جمال توعاجز شده‌اند و چشمها از نگاه کردن روی توخیره گشته‌اند وبرای بندگانت راهی بسوی معرفت خود (جز عجز ازدرك معرفت) نگشوده‌ای .

لَمْ يُشارِكْ فِي الْاِلٰهِيَّةِ وَلَمْ يُظاهِرْ فِي الْوَحْدانِيَّةِ ، كَلَّتِ الْاَلْسُنُ عَنْ غايَةِ صِفَتِهِ وَالْعُقُولُ عَنْ كُنْهِ مَعْرِفَتِهِ . (حضرت سجّاد ع)

نه درخداوندی شریکی پیدا کرد و نه دریکتائی (ازجائی) پشتیبانی‌شد زبانها دربیان کمال صفات وعقلها ازحقیقت شناختن اوعاجز ماندند .

اَنْتَ الْمُسَبَّحُ فِي كُلِّ مَكانٍ وَ الْمَعْبُودُ فِي كُلِّ زَمانٍ وَ الْمَوْجُودُ فِي كُلِّ اَوانٍ وَالْمَدْعُوُّ بِكُلِّ لِسانٍ . (حضرت سجّاد ع)

درهرمکانی تسبیح ترا گویند ودرهرزمانی ترا پرستش میکنند ودرهر آن‌ترا یابند وبهرزبان ترا خوانند .

لَا يَشْغَلُهُ شَأْنٌ عَنْ شَأْنٍ وَ لَا يُغَيِّرُهُ زَمانٌ وَ لَا يَحْوِيهِ مَكانٌ وَلَا يَصِفُهُ لِسانٌ ، لَا يَعْزُبُ عَنْهُ عَدَدُ قَطْرِ الْمَاءِ وَ لَا نُجُومُ السَّمَاءِ وَ لَا سَوافِي الرِّيحِ فِي الْهَوَاءِ وَ لَا دَبِيبُ النَّمْلِ عَلَى الصَّفا وَ لَا مَقِيلُ الذَّرِّ فِي اللَّيْلَةِ الظَّلْماءِ ، يَعْلَمُ مَساقِطَ الْاَوْراقِ وَ خَفِيَّ طَرْفِ الْاَحْداقِ . (حضرت امیر ع)

خداوند را توجّه بکاری ازکار دیگر باز ندارد و نه زمان او را تغییرمیدهد و نه مکان اورا احاطه می‌نماید و نه زبان میتواند اورا توصیف کند، از او پنهان‌نیست نه‌عددقطره های‌باران و نه‌تعداد ستارگان آسمان و نه آنچه را که باد درهوامیپراکند و نه حرکت مور روی سنگ های سخت و نه خوابگاه مورچه های کوچك در شب تار ، میداند محلّ افتادن برگهای درختان را و همچنین میداند نگاه کردن زیر

چشمها را .

سَبَقَ الْاَوْقاتَ کَوْنُهُ وَ الْعَدَمَ وُجُودُهُ وَ الْاِبْتِداءَ اَزَلُهُ . (حضرت رضا ع)

بودن خداوند بر تمام ازمنه و اوقات پیشی گرفته و وجود او حتّی بر عدم و نیستی سبقت دارد وازلیّت حق برهر ابتدا و اولی مقدّم است .

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی اَظْهَرَ مِنْ آثارِ سُلْطانِهِ وَجَلالِ کِبْرِیائِهِ ما حَیَّرَ مُقَلَ الْعُیُونِ مِنْ عَجائِبِ قُدْرَتِهِ ، وَ رَدَعَ خَطَراتِ هَماهِمِ النُّفُوسِ عَنْ عِرْفانِ کُنْهِ صِفَتِهِ ، یَعْلَمُ عَجیجَ الْوُحُوشِ فِی الْفَلَواتِ وَ مَعاصِیَ الْعِبادِ فِی الْخَلَواتِ وَ اخْتِلافَ النِّینانِ فِی الْبِحارِ الْغامِراتِ وَ تَلاطُمَ الْماءِ بِالرِّیاحِ الْعاصِفاتِ .

(حضرت امیر ع)

سپاس خدائی را که از نشانه‌های سلطنت و بزرگی خود آثار قدرتش را آشکار ساخت بطوری کـه کاسهٔ چشمها را از مشاهدهٔ عجائب آن حیران نمود ، و اندیشه هائی را که در ذهن مردم خطور می‌نمایند ازشناختن حقیقت صفت خود بازداشت .

خداوند بآواز و نالهٔ چرندگان در بیابانها و بگناهان بندگان درپنهانی‌ها و بآمدشد ماهی‌ها در دریاهای بزرگ و بموج زدن آب بوسیلهٔ بادهای سخت (هنگام طوفان) داناست .

ایمان واخلاص ویقین

۱- قرآن:

ایمان بوجود خداوند یکتا واحکام شرع ازنظر قرآن موقعی ثمربخش است که شخص بدانچه میگوید قلباً ایمان داشته باشد اما اگر گفتار کسی صرفاً زبانی بوده ودرقلب او اثری از ایمان نباشد چنین کسی را نمیتوان مؤمن نامید. در صدر اسلام این‌قبیل افراد را منافق میگفتند که سوره‌ای هم درقرآن درمذمّت آنان نازل شده است. پاکی‌عقیده وعمل راهم که فقط برای‌خداوند باشد اخلاص گویند.

اَلا لِلّٰهِ الدّینُ الخالِص.

آگاه باش که برای خداوند است دین پاك وخالص.

قالَتِ الاَعْرابُ آمَنّا، قُلْ لَمْ تُؤْمِنوُا وَ لٰکِنْ قوُلوُا اَسْلَمْنا وَ لَمّا یَدْخُلِ الایمانُ فی قُلوُبِکُمْ.

اعراب (که بتومنّت گذارده) و گفتند (بدون جنگ) ایمان آوردیم، بگوایمان نیاورید بلکه بگوئید اسلام آوردیم چون ایمان داخل قلب شما نشده‌است.

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوُا، آمِنوُا بِاللّٰهِ وَ رَسوُلِهِ وَ الْکِتابِ الَّذی نَزَّلَ عَلیٰ رَسوُلِهِ وَالْکِتابِ الَّذی اَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ.

ای کسانیکه ایمان آورده‌اید (بظاهر وبزبان)، ایمان آورید (حقیقة از روی قلب) بخدا وپیغمبر او وبقرآنی که برسولش نازل کرده وبکتابهای آسمانی پیشین.

وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یَقوُلُ آمَنّا بِاللّٰهِ وَ بِالْیَوْمِ الاَخِرِ وَ ما هُمْ بِمُؤْمِنینَ، یُخادِعوُنَ اللّٰهَ وَالَّذینَ آمَنوُا وَما یَخْدَعوُنَ اِلاّ اَنْفُسَهُمْ وَما یَشْعُرُونَ.

وعِدّهٔ از مردم میگویند که ما بخدا و روز قیامت ایمان آوردیم و در حالیکه

ایمان نیاورده‌اند و (به‌نظرخودشان) خدا و مومنین را گول میزنند و گول نمیزنند مگرخودشانرا ولی نمی‌دانند .

اَلَّذینَ آمَنوُا وَ تَطْمَئِنُّ قُلوُبُهُمْ بِذِکْرِ اللهِ ، اَلا بِذِکْرِ اللهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلوُبُ .

کسانیکه ایمان آورده‌اند وقلوب آنها از ذکرخدا آرامش می‌یابد ، آگاه باشید که تنها یاد خدا آرام بخش دلهاست .

وَ الَّذینَ آمَنوا وَ عَمِلوُا الصّالِحاتِ اُولئِکَ اَصْحابُ الْجَنَّةِ ، هُمْ فیها خالِدُونَ .

وکسانیکه ایمان آورده وکارهای نیك انجام دهند ایشان اهل بهشت هستند، ایشان درآنجا همیشگی‌خواهند بود (لازمهٔ ایمان عمل‌صالح است) .

قَدْ اَفْلَحَ الْمُؤمِنونَ ، اَلَّذینَ هُمْ فی صَلاتِهِمْ خاشِعوُنَ ، وَ الَّذینَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضوُنَ ، وَالَّذینَ هُمْ لِلزَّکوٰةِ فاعِلوُنَ ، وَ الَّذینَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حافِظوُنَ، وَالَّذینَ‌هُمْ لِاَماناتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ راعُونَ، وَالَّذینَ هُمْ عَلیٰ‌صَلَواتِهِمْ یُحافِظوُنَ .

(شرایط ایمان که منجر برستگاری شود دراین آیات بیان شده‌است) به‌تحقیق مؤمنانی رستگار شدند ، که در نمازهایشان خاشع باشند ، وکسانی هستند کـه از گفتار لغو وکردار لغو بر کنار می‌باشند ، وکسانیکه زکوة مالشان را میدهند ، و کسانی‌هستند که گرد فحشاء نمیگردند . وکسانی‌هستند که بامانات و پیمانهایشان وفا دارند ، وکسانیکه مراقب نمازهایشان هستند .

فَاعْبُدِاللهَ مُخْلِصاً لَهُ الدّینَ اَلا لِلّهِ الدّینُ الْخالِص

پس پرستش کن خدایرا خالص وپاك کننده ازبرای او دین‌خود راآگاه‌باش که طاعت او باید خالص‌باشد .

وَ ما اُمِروُا اِلّا لِیَعْبُدُوا اللهَ مُخْلِصینَ لَهُ الدّین .

مأمور نشدند (اهل کتاب) مگر بـه جهت آنکه پرستش کنند خدایرا در

حالیکه دین خود را خالص گردانند .

فَاِذا رَکِبُوا فی الْفُلْکِ دَعَوُا اللهَ مُخْلِصینَ فَلَمّا نَجّیهُمْ اِلَی الْبَرِّ اِذا هُمْ یُشْرِکُونَ.

که چون (اهل شرك) بر کشتی سوار شدند و در گرداب خطر افتند از روی اخلاص خدا را میخوانند و هنگامیکه آنها را خداوند از آن ورطه نجات دهد و بخشگی برساند بازمشرك میشوند .

۲ـ سخنان معصومین :

اَخْلِصُوا اَعْمالَکُمْ لِلّٰهِ فَاِنَّ اللّٰهَ لا یَقْبَلُ اِلّا ما خَلَصَ لَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

اعمال خودتان را برای خدا از روی اخلاص انجام دهید زیرا خداوند نمی‌پذیرد مگر آنچه را که خالص باشد برای او .

اَعْبُدِ اللّٰهَ کَاَنَّکَ تَرٰاهُ فَاِنْ کُنْتَ لا تَرٰاهُ فَاِنَّهُ یَرٰاکَ . (پیغمبر اکرم ص)

خدا را چنان پرستش کن که گویا اورا می‌بینی واگر تو اورا نمی‌بینی اوترا می‌بیند .

اَفْضَلُ الْاِیمانِ اَنْ تَعْلَمَ اَنَّ اللّٰهَ مَعَکَ حَیْثُما کُنْتَ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین قسم ایمان آنست که بدانی هرجاهستی خدا باتست .

اِنَّ اللّٰهَ تَعالیٰ لا یَقْبَلُ مِنَ الْعَمَلِ اِلّا ما کانَ لَهُ خالِصاً وَابْتُغِیَ بِهِ وَجْهُهُ
(پیغمبر اکرم ص)

هرآینه خداوند از عبادتها جزآنچه خاصّ او باشد و بخاطر او انجام گیرد چیز دیگری را نمی‌پذیرد .

خَیْرُ الْعِبادَةِ اَخْفیٰها . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین عبادتها آنست که درپنهانی انجام گیرد .

ثَلاثَةٌ مَنْ کُنَّ فیهِ یَسْتَکْمِلُ اِیمانَهُ ، رَجُلٌ لا یَخافُ فِی اللّٰهِ لَوْمَةَ لائِمٍ ، وَ لا یُرائی بِشَیْءٍ مِنْ عَمَلِهِ ، وَ اِذا عُرِضَ عَلَیْهِ اَمْرانِ اَحَدُهُما لِلدُّنْیا وَ الْاَخَرُ

لِلْآخِرَةِ اَخْتارَ اَمْرَ الْآخِرَةِ عَلَى الدُّنْيا . (پیغمبر اکرم ص)

سه چیز است که هر کس آنها را داشته باشد ایمانش کامل است ، مردی که در راه خدا ازسرزنش ملامت کننده نترسد ، و درهیچیك از اعمالش هم ریانکند، و موقعی که دو کار برای او پیش آید یکی برای دنیا و دیگری برای آخرت بکار آخرت بچسبد وکاردنیا را رها کند .

خَيْرُ ما اُلْقِيَ فِي الْقَلْبِ الْيَقينُ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین صفتی که درقلب نهاده‌اند یقین‌است .

لا يُقْبَلُ ايمانٌ بِلا عَمَلٍ وَلا عَمَلٌ بِلا ايمانٍ . (پیغمبر اکرم ص)

ایمان بدون عمل وعمل بدون ایمان پذیرفته نیست .

مَنْ اَخْلَصَ لِلّٰهِ اَرْبَعينَ صَباحاً ظَهَرَتْ يَنابيعُ الْحِكْمَةِ مِنْ قَلْبِهِ عَلى لِسانِهِ.
(پیغمبر اکرم ص)

هر کسی چهل روز عملش را برای خدا خالص گرداند خداوند چشمه های حکمت را ازقلب او برزبانش جاری می‌نماید .

اَلْايمانُ بَرِيٌّ مِنَ النِّفاقِ . (حضرت امیر ع)

ایمان ازنفاق دور است (منافق ایمان ندارد)

اِخْلاصُ الْعَمَلِ مِنْ قُوَّةِ الْيَقينِ وَ صَلاحِ النِّيَّةِ . (حضرت امیر ع)

اخلاص درعمل از نیروی یقین وپاکی درون است .

اَلْايمانُ صَبْرٌ فِي الْبَلاءِ وَ شُكْرٌ فِي الرَّخاءِ . (حضرت امیر ع)

ایمان عبارت از اینست که آدم درگرفتاری ها صبر و در آسایش وخوشی شکر نماید .

اَلْعَمَلُ كُلُّهُ هِباءٌ اِلّا ما اُخْلِصَ فيهِ . (حضرت امیر ع)

کارها همه هیچ اند جزآنچه از روی اخلاص برای‌خدا انجام گردد .

اَلْایمانُ وَالْعَمَلُ اَخَوانِ توأَمانِ وَ رفیقانِ لایَفْتَرِقانِ . (حضرت امیر ع)

ایمان و عمل دو بـرادر همزادند و دو دوست هستند کـه از یکدیگر جدا نمیشوند .

اَلْایمانُ شَجَرَةٌ اَصْلُهَا الْیَقینُ وَفَرْعُهَا التُّقیٰ وَ ثَمَرُهَا الْسَّخاءُ .
(حضرت امیر ع)

ایمان بمنزلهٔ درختی است که ریشه‌اش یقین و شاخه هایش تقوی و میوه‌اش جود و بخشش است .

اَفْضَلُ الْایمانِ حُسْنُ الْایقانِ . (حضرت امیر ع)

برترین ایمان آنست که یقین انسان دربارهٔ خداوند نیکو باشد .

اَصْلُ الْایمانِ حُسْنُ التَّسْلیمِ لِاَمْرِاللهِ . (حضرت امیر ع)

اصل ایمان آنست که انسان باطیب خاطر تسلیم امرخداوند گردد .

اَصْلُ الْاِخْلاصِ الْیَاْسُ عَمّا فی اَیْدی النّاسِ . (حضرت امیر ع)

حقیقت اخلاص آنست کـه انسان بدانچه دست مردم است نا امید باشد .
(وقتی انسان باخلوص نیت خدا را بپرستد حوائج خود را نیز اعم از مادی ومعنوی ازخدا میخواهد وبمردم بی‌اعتنا میشود) .

اَقْرَبُ النّاسِ مِنَ اللهِ سُبْحانَهُ اَحْسَنُهُمْ ایماناً . (حضرت امیر ع)

هر کسی که ایمانش بهتر است بخداوند سبحان نزدیکتر است .

اَعْلیَ الْعِبادَةِ اِخْلاصُ الْعَمَلِ . (حضرت امیر ع)

بالاترین درجهٔ بندگی خدا اخلاص درعمل است .

اَعْلیَ الْاَعْمالِ اِخْلاصُ الْایمانِ وَ صِدْقُ الْوَرَعِ وَالْایقانِ .
(حضرت امیر ع)

بلند ترین کارها ایمان خالص داشتن وبا پارسائی ویقین درست بودن است.

بِالْيَقينِ تَتِمُّ الْعِبادَةِ وَ بِالْايمانِ يَكُونُ النَّجاةُ . (حضرت امیر ع)

با داشتن یقین عبادت تمام میشود و با بودن ایمان انسان نجات می‌یابد.

بِالْايمانِ يُسْتَدَلُّ عَلَى الصّالِحاتِ . (حضرت امیر ع)

بواسطهٔ ایمان ، انسان بخوبی‌ها راه یابد.

بِالْايمانِ يُرْتَقىٰ اِلىٰ ذِرْوَةِ السَّعادَةِ وَ نِهايَةِ الْحُبورِ . (حضرت امیر ع)

در نتیجهٔ ایمان آدمی باوج سعادت وانتهای شادی‌ها ترقی میکند.

بِالْاِخْلاصِ تُرْفَعُ الْافْعالِ . (حضرت امیر ع)

بواسطهٔ اخلاص کارهای انسان بالا میرود (قبول میشود) .

تَقَرَّبُ الْعَبْدِ اِلَى اللهِ سُبْحانَهُ بِاِخْلاصِ نِيَّتِهِ . (حضرت امیر ع)

خلوص نیّت بنده باعث نزدیکی او بخداوند سبحان است .

ثَمَرَةُ الْايمانِ الرَّغْبَةُ فى دارِ الْبَقاءِ . (حضرت امیر ع)

نتیجه ایمان راغب ومایل شدن بسرای آخرتست .

طُوبىٰ لِمَنْ اَخْلَصَ لِلّهِ عَمَلَهُ وَ عِلْمَهُ وَ حُبَّهُ وَ بُغْضَهُ وَ اَخْذَهُ وَ تَرْكَهُ وَ كَلامَهُ وَ صَمْتَهُ (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که عمل‌وعلم ودوستی ودشمنی و گرفتن وترك کردن وحرف زدن وخاموشی خود را برای خدا خالص گرداند .

زِينَةُ الْقُلُوبِ اِخْلاصُ الْايمانِ . (حضرت امیر ع)

پاکیزگی‌دلها بایمان پاك وخالص است .

سَبَبُ الْاِخْلاصِ الْيَقينُ . (حضرت امیر ع)

یقین داشتن باعث اخلاص درعمل میشود :

سادَةُ اَهْلِ الْجَنَّةِ الْمُخْلِصُونَ . (حضرت امیر ع)

بزرگان اهل بهشت بندگان با اخلاص هستند .

عَلَيْكَ بِالْإِخْلَاصِ فَإِنَّهُ سَبَبُ قَبُولِ الْأَعْمَالِ وَ شَرَفُ الطَّاعَةِ .

(حضرت امیر ع)

برتو باد اخلاص زیرا که آن سبب پذیرفته شدن اعمال و بزرگی فرمانبرداری است .

عَلَيْكَ بِلُزُومِ الْيَقِينِ وَ تَجَنُّبِ الشَّكِّ فَلَيْسَ لِلْمَرْءِ شَيْءٌ أَهْلَكُ لِدِينِهِ مِنْ غَلَبَةِ الشَّكِّ عَلَىٰ يَقِينِهِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد بلزوم یقین واجتناب ازشکّ و تردید زیرا برای شخص چیزی هلاك کننده‌تر در دینش از این نیست که شك و تردیدش بریقین اوغلبه کند .

عَلَيْكُمْ بِصِدْقِ الْإِخْلَاصِ وَحُسْنِ الْيَقِينِ فَإِنَّهُمَا أَفْضَلُ عِبَادَةِ الْمُقَرَّبِينَ.

(حضرت امیر ع)

بر شما بـاد درستی اخلاص و خوبی یقین زیرا کـه آن دو برترین عبادت مقربین اند .

عَلَيْكُمْ بِإِخْلَاصِ الْإِيمَانِ فَإِنَّهُ السَّبِيلُ إِلَى الْجَنَّةِ وَ النَّجَاةُ مِنَ النَّارِ .

(حضرت امیر ع)

برشما باد خلوص ایمان زیرا که آن راهی است که منتهی بهشت میشود و وسیلهٔ رهائی از دوزخ است .

عَلَىٰ قَدْرِ الدِّينِ يَكُونُ قُوَّةُ الْيَقِينِ . (حضرت امیر ع)

نیروی یقین باندازه دین میباشد.

مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا وَلَهُ حَدٌّ، قِيلَ فَمَا حَدُّ الْيَقِينِ قَالَ أَنْ لَا تَخَافَ شَيْئاً .

(حضرت صادق ع)

هیچ چیزی در عالم وجود ندارد مگر اینکه برای آن یك حدّ واندازه‌ایست. پرسیدند حدّ یقین چیست ؟ فرمود حدّ یقین اینست که (جزخدا) ازهیچ چیز نترسی .

فِي الْإِخْلَاصِ تَنَافُسُ أُولِي النُّهَىٰ وَالْأَلْبَابِ . (حضرت امیر ع)

آرزوی عقلا وخردمندان دراخلاص وپاك درونی است .

قَوِّ ایمانَکَ بِالْیَقینِ فَاِنَّهُ اَفْضَلُ الدّینِ . (حضرت امیر ع)

بوسیلهٔ یقین ایمانت را قوی کن زیرا که آن برترین دین است .

کَیْفَ یَسْتَطیعُ الْاِخْلاصَ مَنْ بِقَلْبِهِ هَویٰ . (حضرت امیر ع)

چگونه استطاعت پیدا میکند باخلاص کسی که درقلب او هوی وهوس باشد.

کُنْ مُوقِناً تَکُنْ قَوِیّاً . (حضرت امیر ع)

بخدا یقین داشته باش تا نیرومند باشی .

اَلْایمانُ مَعْرِفَةٌ بِالْقَلْبِ وَقَولٌ بِاللِّسانِ وَعَمَلٌ بِالْاَرْکانِ . (پیغمبر اکرم ص)

ایمان داشتن عقیده بدل و گفتار بزبان وعمل باجوارح است .

کَسْبُ الْایمانِ لُزُومُ الْحَقِّ وَ نُصْحُ الْخَلْقِ . (حضرت امیر ع)

بدست آوردن ایمان حقّ را همراه بودن وخلق را پند دادن است.

کَذِبَ مَنِ ادَّعیَ الْیَقینَ بِالْباقی وَهُوَ مُواصِلٌ لِلْفانی . (حضرت امیر ع)

دروغ گفت کسی که ادعای یقین بسرای باقی (آخرت) نمود در حالیکه او بدارفانی دنیاچسبیده است .

کَذِبَ مَنِ ادَّعیَ الْایمانَ وَ هُوَمَسْعوفٌ مِنَ الدُّنْیا بِخِدَعِ الْاَمانِی وَ زُورِ الْمَلاهی . (حضرت امیر ع)

دروغ گفت کسی که دعوی ایمان نمود و حال آنکه دلبستگی دارد از دنیا بفریب آرزوها و دروغ بازیچه‌ها.

اَلرِّضا بِمَکْروهِ الْقَضاءِ اَرْفَعُ دَرَجاتِ الْیَقینِ . (حضرت سجّاد ع)

بالاترین درجهٔ یقین آنست که بمخالفت های قضا وقدر باتوقلباً راضی باشی .

اَلْایمانُ عَلیٰ اَرْبَعَةِ اَرْکانٍ ، اَلتَّوَکُّلُ عَلَی اللهِ ، وَ التَّفْویضُ اِلَی اللهِ ، وَ التَّسْلیمُ لِاَمْرِ اللهِ ، وَ الرِّضاءُ بِقَضاءِ اللهِ . (حضرت امیر ع)

ایمان دارای ٤ رکن است ، توکل بخدا ، واگذار کردن امرخود بخدا ،

تسلیم بامرخدا ، راضی بودن بقضای خدا .

مَنْ اَیْقَنَ یَنْجُو وَمَنْ حَسُنَ یَقینُهُ یَرْجُو . (حضرت امیر ع)

هر که (درموردخدا) یقین کرد نجات‌یافت وهر که یقینش‌خوب شد (برحمت خدا) امیدوارشد .

مَنْ قَوِیَ یَقینُهُ لَمْ یَرْتَبْ . (حضرت امیر ع)

هر کسی که یقین اوقوی شد دیگر شکّ وتردید نمیکند .

مَنْ لَمْ یُقَدِّمْ اِخْلاصَ النِّیَّةِ فِی‌الطّاعاتِ لَمْ یَظْفَرْ بِالْمَثُوباتِ .
(حضرت امیر ع)

هر کسی که درعبادت‌ها نیّت پاك را مقدّم ندارد برثوابها پیروزنگردد .

مَنْ حَسُنَ یَقینُهُ حَسُنَتْ عِبادَتُهُ . (حضرت امیر ع)

هر کسی که یقینش خوب باشد عبادتش نیزخوب میشود .

مِنْ اَفْضَلِ الْایمانِ الرِّضا بِما یَأْتی بِهِ الْقَدَرُ . (حضرت امیر ع)

خرسند بودن بدانچه خدا مقدّر فرموده است ازبرترین درجات ایمانست.

اَلْایمانُ اَنْ یُطاعَ اللهُ فَلا یُعْصی . (حضرت صادق ع)

ایمان آنست که اطاعت خدا کرده شود و گناهی برخدا انجام نگردد.

مِلاكُ الْایمانِ حُسْنُ الْایقانِ . (حضرت امیر ع)

اصل و ریشهٔ ایمان احکام الهی‌را بخوبی یقین کردن است .

مَعَ الْاِخْلاصِ تُرْفَعُ الْاَعْمالُ . (حضرت امیر ع)

اعمال بندگان بواسطهٔ اخلاص بدرجهٔ عالی میرسند .

مِلاكُ النَّجاةِ لُزُومُ الْایمانِ وَ صِدْقُ الْایقانِ . (حضرت امیر ع)

ملاك رستگاری بخدا ایمان داشتن ودریقین درست بودن است .

لَا یَفوزُ بِالنَّجاةِ اِلّا مَنْ قامَ بِشَرائِطِ الایمانِ . (حضرت امیر ع)

برستگاری نرسد مگر کسی که بشرایط ایمان عمل کند . (سابقاً گفته شد که ایمان دارای ٤ رکن میباشد توکل بخدا ، تفویض امر بخدا ، تسلیم بامرخدا ، رضا بقضای خدا) .

لایَکْمِلُ ایمانُ الْمُؤْمِنِ حَتّیٰ یَعُدَّ الرَّخاءَ فِتْنَةً وَالْبَلاءَ نِعْمَةً .

(حضرت امیر ع)

ایمان مومن کامل نیست تا اینکه فراخی نعمت را فتنه شمارد و گرفتاری ها را از جانب خداوند نعمت داند . (زیرا خداوند بنده‌ای را که دوست داشته باشد او را دائماً گرفتارمیکند تا بیاد خدا باشد)

لَا وَسیلَةَ اَنْجَحُ مِنَ الْایقانِ . (حضرت امیر ع)

هیچ وسیلهٔ رهاننده‌تر ازیقین نیست.(ازوسوسه وشک وریب)

ذکر و طاعت خدا

۱- قرآن:

یٰاَیُّهَاالَّذینَ آمَنوُا اذْکُروُا اللهَ ذِکْراً کَثیراً وَ سَبِّحوُهُ بُکْرَةً وَ اَصیلاً.

ای‌اهل ایمان‌خدا را زیاد یاد کنید و برای او تسبیح بگوئید (یا نماز گذارید) بامداد وشبانگاه.

فَاذْکُروُنی اَذْکُرْکُمْ.

مرا یاد کنید تا شمارا یاد کنم.

اَلَّذینَ یَذْکُروُنَ اللهَ قِیٰاماً وَ قُعُوداً وَ عَلیٰ جُنوُبِهِمْ وَ یَتَفَکَّروُنَ فی خَلْقِ السَّمٰوٰاتِ وَ الْاَرْضِ رَبَّنا ما خَلَقْتَ هٰذا بٰاطِلاً سُبْحٰانَکَ فَقِنا عَذابَ النّٰارِ.

کسانیکه‌خداوند را در همه‌حال (ایستاده ونشسته وبپهلوهایشان) یاد میکنند و در آفرینش آسمانها و زمین تفکّر نموده ومیگویند ای خدای ما اینها را ببازیچه خلق نکرده‌ای ای خدای پاك پس ما را ازعذاب آتش نگهدار.

وَمَنْ اَعْرَضَ عَنْ ذِکْری فَاِنَّ لَهُ مَعیشَةً ضَنْکاً وَ نَحْشُرُهُ یَوْمَ الْقِیٰامَةِ اَعْمیٰ.

کسی که ازیادآوری و(عبادت) من اعراض کند پس برای اوست یك زندگی سخت وناگوار وروز قیامت هم اورا نابینا بمحشر میآوریم.

وَلاٰ تُطِعْ مَنْ اَغْفَلْنا قَلْبَهُ عَنْ ذِکْرِنا.

از کسی که دل او را ازیاد خود غافل کردیم پیروی مکن.

فَاذْکُرُوا اللهَ کَذِکْرِکُمْ آبائَکُم او اَشَدّ ذِکْراً .

خدا را زیاد یاد کنید مانند یاد کردن ازپدرتان یا سخت‌تر .

اَلَّذینَ اِذا ذُکِرَاللهُ وَجِلَتْ قُلوبُهُمْ وَ اِذا تُلِیَتْ عَلَیْهِمْ آیاتُهُ زادَتْهُمْ ایماناً .

کسانیکه موقع یاد آوری خدا دلهای آنها میترسد و موقعی که آیات الهی خوانده شود باعث زیادشدن ایمان آنها میگردد .

وَ اذْکُرْ رَبَّکَ فی نَفْسِکَ تَضَرُّعاً وَخیفَةً وَ دونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَولِ وَلاتَکُنْ مِنَ الْغافِلینَ.

در قلب خود پروردگارت را با حالت زاری و ترس وآهسته یاد کن و از غافلان مباش .

یااَیُّهَاالَّذینَ آمَنوا لاتُلْهِکُمْ اَمْوالُکُمْ وَ اولادُکُمْ عَنْ ذِکْرِاللهِ.

ای کسانی که ایمان آورده‌اید نباید اموال و اولاد شما از ذکر خدا شما را باز دارند .

رِجالٌ لاتُلْهیهِمْ تِجارَةٌ وَلابَیْعٌ عَنْ ذِکْرِاللهِ.

مردانی هستند که تجارت وخرید وفروش آنان را از ذکرخدا باز نمیدارد .

مَنْ یُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ اَطاعَ اللهِ .

هر کسی پیروی پیغمبر را کند و به دستورات او عمل کند پس‌حقیقة خدا را اطاعت کرده است .

وَمَنْ یُطِعِ اللهَ وَ رَسُولَهُ فَقَدْ فازَ فوزاً عَظیماً .

وکسی که اطاعت خدا و پیغمبرش را بکند پس بیك خیر و پیروزی بزرگ نائل شود .

وَ مَنْ يُطِعِ اللهَ وَ رَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنهارُ خالِدِينَ فيها .

و کسی که اطاعت خدا و پیغمبرش را نماید خداوند اورا داخل بهشتی میکند که از زیر درختان باغهای آن نهرها جاری است و در آنجا جاویدان و همیشگی است .

۲ـ سخنان معصومین :

اَجِلّوا اللهَ یَغْفِرَ لَکُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند را ستایش کنید و اورا بزرگ شمارید تا شمارا بیامرزد .

اَلْعِبادَةُ الْخالِصَةُ اَنْ لایَرْجُوَ الرَّجُلُ اِلّا رَبَّهُ وَ لایَخافُ اِلّاذَنْبَهُ.

(حضرت امیر ع)

عبادت خالص آنست که شخص بغیر خداوند بکسی امیدوار نباشد و جز از گناهش از چیزدیگری نترسد .

تَفَکَّرُوافی کُلِّ شَیْءٍ وَلاتَفَکَّرُوافی ذاتِ اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

در هرچیزی تفکّر کنید ولی در ذات خداوند تفکّر نکنید .

تَفَکَّرُوافی خَلْقِ اللهِ وَلافی اللهِ فَتَهْلِکُوا . (پیغمبر اکرم ص)

در آفرینش موجودات فکر کنید نه درذات خدا زیرا بهلاکت میافتید. (چون خداوند بهیچ یك از اوصاف ممکنات شباهت ندارد و حقیقت محض و نامحدودی است که بفکر محدود بشر در نمیآید)

جَدِّدُوا ایمانَکُمْ، اَکْثِرُوا مِنْ قولِ لااِلٰهَ اِلّااللهُ . (پیغمبراکرم ص)

ایمان خودرا تازه کنید ولااله الاالله بسیار گوئید.

حَدَّثَنی جَبْرییلُ وَقالَ: یَقُولُ اللهُ تَعالیٰ (لااِلٰهَ اِلّااللهُ حِصْنی فَمَنْ دَخَلَهُ

اَمِنَ مِنْ عَذابی) . (پیغمبر اکرم ص)

جبرئیل برای من نقل کرد و گفت : خداوند تعالی میگوید (لااله‌الاالله قلعه وحصارمن است پس هر کسی که درداخل آن شود ازعذاب من ایمن میگردد).

مٰا تَقَرَّبَ الْعَبْدُ اِلَی‌اللهِ بِشَیْءٍ اَفْضَلَ مِنْ سُجُودٍ خَفِیٍّ. (پیغمبر اکرم ص)

هیچکس بچیزی بهتر از سجدهٔ پنهانی بخدا تقرّب نمیجوید .

مٰا صَدَقَةٌ اَفْضَلُ مِنْ ذِکْرِاللهِ تَعٰالی. (پیغمبر اکرم ص)

هیچ صدقه‌ای بهتراز ذکرخداوند تبارك وتعالی نیست .

مٰاجَلَسَ قَومٌ یَذْکُرُونَ اللهَ تَعٰالیٰ فَیَقُومُونَ حَتّیٰ یُقالَ لَهُمْ قُومُوا قَدْ غَفَرَاللهُ لَکُمْ ذُنُوبَکُمْ وَ بَدَّلَ سَیِّئٰاتِکُمْ حَسَنٰاتٍ. (پیغمبر اکرم ص)

گروهی که دورهم بذکر ویادآوری خدا بنشینند ازجا برنخیزند مگراینکه بایشان گفته میشود که برخیزید که خداوند گناهان شما را بخشید واعمال بدتان‌را بحسنات مبدل کرد .

اَلتَّفَکُّرُ فی‌آلاٰءِ اللهِ نِعْمَ الْعِبٰادَةُ . (پیغمبر اکرم ص)

فکر و اندیشه دربارهٔ نعمتهای خدا (و بطور کلی در آثار خلقت) چه عبادت خوبی است .

مٰامِنْ سٰاعَةٍ تَمُرُّ بِابْنِ آدَمَ لَمْ یَذْکُرِاللهَ فیهٰا اِلّاحَسَرَ عَلَیْهٰا یَوْمَ‌الْقِیامَةِ .
(پیغمبر اکرم ص)

هیچ ساعتی نیست که برای آدمیزاده بدون ذکرخدا گذشته باشد مگراینکه در روز قیامت برای آن حسرت خواهد کرد .

اِنَّ الْعُبّادَ ثَلاٰثَةٌ: قَومٌ عَبَدُوا اللهَ عَزَّوَجَلَّ خَوفاً فَتِلْکَ عِبٰادَةُ الْعَبیدِ ، وَقَومٌ عَبَدُوا اللهَ تَبٰارَکَ وَ تَعٰالیٰ طَلَبَ الثَّوابِ فَتِلْکَ عِبٰادَةُ الْاُجَرٰاءِ، وَقَومٌ عَبَدُوا اللهَ عَزَّوَجَلَّ حُبّاً لَهُ فَتِلْکَ عِبٰادَةُ الْاَحْرٰارِ وَهِیَ اَفْضَلُ الْعِبٰادَةِ .

(حضرت صادق ع)

عبادتِ گنندگان ۳ فرقه‌اند : گروهی خداوند عزّوجلّ را ازجهت ترس عبادت میکنند پس این گونه عبادت عبادت غلامان است (که از ترس مولای خود حرف او را گوش میکنند) و گروهی دیگر خداوند تبارك وتعالی را برای دریافت پاداش عبادت میکنند اینهم عبادت اجیران ومزدوران است و گروه سومی خداوند عزّوجلّ را فقط بمنظور دوستی و تقرب باو عبادت میکنند پس این عبادت آزادگان است و بهترین عبادتهاست .

اَلذِّکْرُ جَلاءُ الْبَصائِرِ وَ نورُ السَّرائِرِ . (حضرت امیر ع)

یاد خدا بودن روشنی دهندهٔ چشمها و نور درون هاست .

اَهْلُ الذِّکْرِ اَهْلُ اللهِ وَ خاصَّتُهُ . (حضرت امیر ع)

اهل ذکر مردان خدا و برگزیدگان او هستند .

اَلتَّفَکُّرُ فی مَلَکُوتِ السَّمٰواتِ وَ الْاَرْضِ عِبادَةُ الْمُخْلِصینَ .

(حضرت امیر ع)

تفکّر واندیشه در ملکوت آسمانها وزمین عبادت مردمان با اخلاص است .

اَلذِّکْرُ نورُ الْعَقْلِ وَ حَیاةُ النُّفُوسِ وَ جَلاءُ الصُّدُورِ. (حضرت امیر ع)

یاد خداوند روشنی عقل وحیات جانها وصیقل دهندهٔ سینه هاست. (بغض و کینه وحسد را می برد)

اَفیضُوا فی ذِکْرِ اللهِ فَاِنَّهُ اَحْسَنُ الذِّکْرِ. (حضرت امیر ع)

از ذکرخدا مستفیض و بهره‌مند شوید که آن بهترین ذکرهاست .

اِسْتَدیمُوا الذِّکْرَ فَاِنَّهُ یُنیرُ الْقَلْبَ وَ هُوَ اَفْضَلُ الْعِبادَةِ. (حضرت امیر ع)

همیشه بیاد خدا باشید زیرا آن قلب را روشن میکند و بالاترین عبادتهاست.

اَصْلُ صَلاحِ الْقَلْبِ اشْتِغالُهُ بِذِکْرِ اللهِ . (حضرت امیر ع)

ریشهٔ دل درستی مشغول کردن آن بیاد خداست.

اِذا طَلَبَتَ الْعِزَّ فَاطْلُبْهُ بِالطّاعَةِ . (حضرت امیر ع)

هروقت عزّت وافتخار خواستی آنرا در طاعت خدا جستجو کن .

اِذا اَحَبَّ اللهُ عَبْداً اَلْهَمَهُ حُسْنَ الْعِبادَةِ . (حضرت امیر ع)

موقعی که خداوند بنده‌ای را دوست داشته باشد عبادت نیکو را باو الهام میکند .

اِذا قَوِیْتَ فَاقْوَ عَلیٰ طاعَةِ اللهِ . (حضرت امیر ع)

هرموقع نیرومند شدی این نیرومندی را درطاعت خدا بسربر .

بِالطّاعَةِ یَکُوْنُ الْفوزُ. (حضرت امیر ع)

پیروزی ودستکاری در طاعت خداست .

لا اِلٰهَ اِلّا اللهُ عَزیمَةُ الْایمانِ وَ فاتِحَةُ الْاِحْسانِ وَ مَرْضاةُ الرَّحْمٰنِ وَ مَدْحَرَةُ الشَّیْطانِ. (حضرت امیر ع)

کلمهٔ لااله‌الاالله روی آوردن بایمان و گشودن باب نیکی وخشنودی خدا و راندن شیطانست.

بِالطّاعَةِ تُزْلَفُ الْجَنَّةُ بِالْمُتَّقین . (حضرت امیر ع)

بوسیله اطاعت خدا بهشت بپرهیزکاران نزدیك میشود.

بِالطّاعَةِ یَکُوْنُ الْاِقْبالُ . (حضرت امیر ع)

اقبال وپیش آمد خوب بوسیلهٔ طاعت خدا حاصل میشود .

بِحُسْنِ الطّاعَةِ یُعْرَفُ الْاَخْیارُ . (حضرت امیر ع)

بخوبی طاعت خدا اشخاص نیك شناخته میشوند .

تَمَسَّكْ بِطاعَةِ اللهِ يُزْ لِفَكَ . (حضرت امیر ع)

بطاعت خداوند چنگ بزن تا نزدیکت سازد .

تَقَرَّبْ اِلَى اللهِ سُبْحانَهُ بِالسُّجُودِ وَ الرُّكُوعِ وَ الْخُضُوعِ لِعَظَمَتِهِ وَ الْخُشُوعِ . (حضرت امیر ع)

بخداوند سبحان بوسیلهٔ سجود ورکوع وهمچنین بتواضع وخشوع در برابر عظمت او نزدیکی جو .

ثَمَرَةُ الطّاعَةِ الْجَنَّةُ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ اطاعت خداوند بهشت جاودانی است .

خَيْرُ ما اسْتَنْجَحَتْ بِهِ الْاُمُورَ ذِكْرُ اللهِ سُبْحانَهُ . (حضرت امیر ع)

بهترین چیزی که گره کارهارا بدان میگشائی ذکرخداوند سبحانست .

ذِكْرُ اللهِ نُورُ الْايمانِ . (حضرت امیر ع)

یاد خداوند روشنی بخش ایمانست .

ذِكْرُ اللهِ جَلاءُ الصُّدُورِ وَ طُمَأْنِينَةُ الْقُلُوبِ . (حضرت امیر ع)

یاد خداوند باعث روشنی وپاکی سینه‌ها وموجب آرامش دلهاست .

ذِكْرُ اللهِ دَواءُ اَعْلالِ النُّفوسِ وَ طارِدُ الْاَدْواءِ وَ الْبُؤُسِ وَ سَجِيَّةُ كُلِّ مُحْسِنٍ وَ شِيمَةُ كُلِّ مُؤْمِنٍ . (حضرت امیر ع)

یاد خداوند داروی بیماریهای روان‌ها ودور کنندهٔ دردها و گرفتاریها و خُلق هرمحسن وهنوی هرمؤمنی است .

ذِکْرُ اللهِ دَعامَةُ الْایمانِ وَعِصْمَةٌ مِنَ الشَّیْطانِ. (حضرت امیر ع)

یاد خداوند ستون ایمانست و نگهدارنده از شرّ شیطان .

ذِکْرُ اللهِ مَسَرَّةُ کُلِّ مُتَّقٍ وَ لَذَّةُ کُلِّ مُوقِنٍ. (حضرت امیر ع)

یاد خدا موجب مسرّت هرپرهیزکار وسبب لذّت هرصاحب یقین است .

ذاکِرُ اللهِ سُبْحانَهُ مُجالِسُهُ وَ مُؤانِسُهُ. (حضرت امیر ع)

یادکنندهٔ خداوند سبحان همنشین ومونس اوست .

سَهَرُ الْعُیُونِ بِذِکْرِ اللهِ خُلْصانُ الْعارِفینَ وَ خُلْوانُ الْمُقَرَّبینَ .

(حضرت امیر ع)

شب را با یاد خدا بیدار بودن اخلاص عارفان ودوستی نزدیکانست .

سَهَرُ اللَّیْلِ فی طاعَةِ اللهِ رَبیعُ الاوْلِیاءِ وَ رَوضَةُ السُّعَداءِ .

(حضرت امیر ع)

بیداری شب درطاعت خدا بهار اولیاء الله و گلشن نیکبختانست .

طُوبی لِمَنْ حافَظَ عَلی طاعَةِ رَبِّهِ. (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که بر طاعت پروردگارش مواظب باشد .

طُوبی لِمَنْ شَغَلَ بِالذِّکْرِ لِسانَهُ. (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که زبانش را بذکر خدا مشغول سازد .

اِنَّهُ لَیْسَ شَیْءٌ اَحَبَّ اِلَی اللهِ مِنْ اَنْ یُطاعَ. (حضرت سجاد ع)

هیچ چیز نزد خدا محبوبتر از آن نیست که اورا اطاعت کنند .

طاعَةُ اللهِ مِفْتاحُ سِدادٍ وَ اِصْلاحُ مَعادٍ. (حضرت امیر ع)

فرمانبرداری خدا کلید در درستی وموجب اصلاح کار آخرتست .

قِيامُ اللَّيْلِ مُصِحَّةٌ لِلْبَدَنِ وَ تَمَسُّكٌ بِاَخْلاقِ النَّبِيّينَ وَ رِضَى الرَّبِّ وَ تَعَرُّضٌ لِلرَّحْمَةِ . (حضرت امیر ع)

شب خیزی سبب سلامتی بدن وچنگ زدن باخلاق پیغمبران وموجب خشنودی خدا وخود را درمعرض رحمت قرار دادنست .

طاعَةُ اللهِ اَعْلىٰ عِمادٍ وَ اَقْوىٰ عِتادٍ . (حضرت امیر ع)

طاعت خدا بلندترین ستون وقوی‌ترین ساز وبرگ است .

عَلَيْكَ بِذِكْرِ اللهِ فَاِنَّهُ نورُ الْقَلْبِ. (حضرت امیر ع)

برتو باد ذکرخداوند زیرا که آن روشنی قلب است .

فِى الذِّكْرِ حَياةُ الْقُلُوبِ وَفِى الطّاعَةِ كُنُوزُ الْاَرْباحِ. (حضرت امیر ع)

در ذکرخدا زنده دلیست ودر طاعت او گنجهای سودهاست .

اِنَّ السَّعادَةَ كُلَّ السَّعادَةِ طُولُ الْعُمْرِ فى طاعَةِ اللهِ. (پیغمبراکرم ص)

سعادت کامل آنست که عمردراز را در اطاعت خدا بپایان رسانی .

عَلَيْكَ بِالسُّجُودِ فَاِنَّكَ لا تَسْجُدُ لِلّهِ سَجْدَةً اِلّا رَفَعَكَ اللهُ بِها دَرَجَةً وَ حَطَّ عَنْكَ بِها خَطيئَةً. (پیغمبر اکرم ص)

برتو باد سجده کردن زیرا که تو اگر یك سجده برای خداوند انجام دهی خدا ترا بخاطرهمان یك سجده یك درجه بالا میبرد وباز بخاطر آن یك گناه هم از تو محو میکند .

مَنْ اَكْثَرَ ذِكْرَ اللهِ اَظَلَّهُ اللهُ فى جَنَّتِهِ. (حضرت صادق ع)

هر کسی که زیاد ذکرخدا را گویدخدا او را دربهشتش زیرسایهٔ خود گیرد.

يَسيرُ الْمَعْرِفَةِ يوجِبُ الزُّهْدَ فِى الدُّنْيا. (حضرت امیر ع)

کمی از معرفت موجب زهد در دنیاست.

اُذْكُرُوا اللهَ فى كُلِّ مَكانٍ فَاِنَّهُ مَعَكُمْ. (حضرت امیر ع)

خدا را در هرمکانی بیاد آورید زیرا که او با شماست .

مَنْ بادَرَ اِلىٰ مَرٰاضِىَ اللهِ سُبْحانَهُ وَ تَأَخَّرَ عَنْ مَعٰاصيهِ فَقَدْاَكْمَلَ الطّاعَةَ.

(حضرت امیر ع)

کسی که پیشدستی کند و بشتابد بچیزهائی که خشنودی خداوند سبحان در آنهاست واز معصیت‌های او دوری کند طاعت را کامل نموده است .

مَنْ عَمِلَ بِمٰا افْتَرَضَ اللهُ عَلَيْهِ فَهُوَ مِنْ اَعْبَدِ النّاسِ. (حضرت سجّاد ع)

هر کسی که عمل کند بتکالیفی که خدا براو واجب کرده است اوعبادتش از همه بیشتر است .

مُدٰاوِمَةِ الذِّكْرِ قُوتُ الْاَرْوٰاحِ وَ مِفْتٰاحُ الصَّلٰاحِ. (حضرت امیر ع)

ذکردائم نمودن غذای روح‌ها و کلید شایستگی وصلاح است .

مَعْرِفَةُ اللهِ سُبْحانَهُ اَعْلَى الْمَعٰارِفِ. (حضرت امیر ع)

معرفت خداوند سبحان عالیترین معارف است .

نِعْمَ الْعِبٰادَةُ السُّجودُ وَ الرُّكُوعُ. (حضرت امیر ع)

چه عبادت خوبی است سجود ورکوع ..

اِنَّ مَعْرِفَةَ اللهِ عَزَّوَجَلَّ آنِسٌ مِنْ كُلِّ وَحْشَةٍ وَ صاحِبٌ مِنْ كُلِّ وَحْدَةٍ وَ نُورٌ مِنْ كُلِّ ظُلْمَةٍ وَ قُوَّةٌ مِنْ كُلِّ ضَعْفٍ وَ شِفاءٌ مِنْ كُلِّ سُقْمٍ .

(حضرت صادق ع)

راستی معرفت خداوند عزّوجلّ در هر وحشتی آرامش باشد و در هر گونه تنهائی یاروهمدم است ودر هرتاریکی چراغ فروزانی است وبهر ناتوانی نیروبخش است وبرای هردردی شفاست .

مَنْ يُطِعِ اللهَ يَفُزْ. (حضرت امیر ع)

هر که خدا را اطاعت کرد رستگار شد .

مَنْ اَطاعَ اللهَ اَسْتَنْصَرَ وَ مَنْ ذَكَرَ اللهَ اَسْتَبْصَرَ. (حضرت امیر ع)

هر که خدا را اطاعت کند از خدا یاری جوید و هر که بیاد خدا باشد بینش یابد .

مَنْ كَثُرَ ذِكْرُهُ اَسْتَنارَ لُبُّهُ. (حضرت امیر ع)

هر که بسیار بیاد خدا باشد عقلش روشن میشود .

مَنْ صَحَّتْ مَعْرِفَتُهُ اَنْصَرَفَتْ عَنِ الْعالَمِ الْفانی نَفْسُهُ وَ هِمَّتُهُ .

(حضرت امیر ع)

کسی که معرفت وشناسائیش صحیح باشد روح او وهمّت اوازعالم فانی منصرف میشود (متوجه عالم آخرت که باقی وابدی است میشود)

مَنْ اَطاعَ اللهَ اَجْتَباهُ وَ مَنْ دَعیَ اللهَ اَجابَهُ. (حضرت امیر ع)

کسیکه اطاعت خدا را کند خدا او را برمیگزیند و کسی که خدارا بخواند خدا او را جواب دهد .

مَنِ اَشْتَغَلَ بِذِكْرِ اللهِ طَيَّبَ اللهُ ذِكْرَهُ . (حضرت امیر ع)

کسیکه بذکرخدا مشغول باشد خدا یادبودش را پاکیزه گرداند .

مَنْ اَطاعَ اللهَ عَلا اَمْرُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که طاعت خدا کندکارش بالا گیرد .

مَنْ عَمِلَ بِاَوامِرِ اللهِ تَعالیٰ اَحْرَزَ الْاَجْرَ . (حضرت امیر ع)

هر کس که بفرمان خدای تعالی کار کند اجروپاداش را بدست آورد .

مَنْ اَطاعَ اللهَ سُبْحانَهُ لَمْ یَشُقَّ اَبَداً . (حضرت امیر ع)

هر که اطاعت خداوند سبحان را کند هیچگاه سختی نبیند .

مَنْ اَطاعَ اللهَ سُبْحانَهُ عَزَّ وَقَوِیَ . (حضرت امیر ع)

کسیکه پیروی امرخدای سبحان را بکند عزیز ونیرومند گردد .

مَنْ ذَکَرَ اللهَ سُبْحانَهُ اَحْیَیَ اللهُ قَلْبَهُ وَ نَوَّرَ عَقْلَهُ . (حضرت امیر ع)

کسیکه بیادخداوند پاك باشدخدا قلب اورا زنده وعقلش رانورانی گرداند.

ذِکْرُ اللهِ شِفاءُ الْقُلُوبِ . (پیغمبر اکرم ص)

یاد خداوند بهبودی قلب هاست .

ریاء و سمعه

۱- قرآن:

اِنَّما یَتَقَبَّلُ اللهُ مِنَ الْمُتَّقینَ .

خداوند هرعملی را فقط از پرهیزکاران (که ریا نمیکنند) می‌پذیرد .

فَوَیْلٌ لِلْمُصَلّینَ، اَلَّذینَهُمْ عَنْ صَلاتِهِمْ ساهُونَ، اَلَّذینَ هُمْ یُراؤُنَ وَ یَمْنَعونَ الْماعونَ .

پس وای بر نمازگزاران، آنان کسانی هستند که در نمازشان غفلت و سستی میکنند، و کسانی هستند که درطاعت خود ریا نموده ومردم را از (زکوة یا وسائل مورد نیاز) منع میکنند .

یُراؤُنَ النّاسَ وَلا یَذْکُرُونَ اللهَ اِلاّ قلیلاً .

(منافقین) بمردم ریا میکنند وخدا را یاد نمیکنند مگر کمی .

وَ اِذا قامُوا اِلَی الصَّلوٰةِ قامُوا کُسالیٰ یُراؤُنَ النّاسَ .

وقتی که برای نماز میخاستند با تنبلی و کسالت از روی ریا بلند میشدند .

وَ الَّذینَ یُنْفِقُونَ اَمْوالَهُمْ رِئاءَ النّاسِ .

و کسانیکه بخشش میکنند اموالشان را برای ریای مردم .

یٰا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوا لاٰتُبطِلوُا صَدَقاٰتِکُمْ بِالْمَنِّ وَ الْاَذیٰ کَالَّذی یُنْفِقُ مٰالَهُ رِئٰاءَ النّاسِ وَلایُؤْمِنُ بِاللهِ وَ الْیومِ الْآخِرِ .

ای کسانیکه ایمان آورده‌اید صدقات خودتانرا با منّت گذاشتن واذیّت کردن باطل نکنید (اگر کسی چنین کند) مانند کسی میشود که مالش را بمنظور ریای مردم انفاق کرده وبخدا وروزقیامت ایمان نیاورده باشد.

وَلاتَکوُنوُا کَالَّذینَ خَرَجوُا مِنْ دِیٰارِهِمْ بَطَراً وَ رِئٰاءَ النّاسِ وَیَصُدّونَ عَنْ سَبیلِ اللهِ وَ اللهُ بِمٰا یَعْمَلونَ مُحیطٌ.

(شما ای مومنان) مباشید مانند کسانی که آنها یا برای هوس وغرور ویابرای تظاهر وریا از دیارشان خارج شدند واز راه خدا مردم را منحرف میکنند و بترسند که علم خدا بهرچه که انجام دهند محیط است.

۲ـ سخنان معصومین:

اِذا کانَ یوم الْقیامَةِ نادیٰ مُنادٍ مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لِغَیْرِاللهِ فَلْیَطْلُبْ ثَوابَهُ مِمَّنْ عَمِلَ لَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

هنگامی که قیامت میشود منادی بانگ میزند که هر کسی که کاری برای غیر خدا انجام داده است باید مزدش را از کسی که برای او عمل خود را بجا آورده است دریافت دارد .

اَعْظَمُ الْعِبادَةِ اَجْراً اَخْفیٰها . (پیغمبر اکرم ص)

پراجرترین عبادات آنست که مخفی باشد .

اِنَّ اللهَ حَرَّمَ الْجَنَّةَ عَلیٰ کُلِّ مُرائٍ . (پیغمبر اکرم ص)

بدرستی که خداوند بهشت را برهر ریاکاری حرام کرده است .

تَمامُ الْبِرِّ اَنْ تَعْمَلَ فِی السِّرِّ عَمَلَ الْعَلانِیَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

کمال نیکی آنست که درپنهانی انجام دهی عملی را که در آشکار میکنی.

لِلْمُرائی ثَلاثُ عَلامات: یَنْشُطُ اِذا کانَ عِنْدَالنّاسِ وَیَکْسَلُ اِذا کانَ وَحْدَهُ وَ یُحِبُّ اَنْ یُحْمَدَ فی جَمیعِ اُمُورِهِ. (پیغمبر اکرم ص)

برای ریاکار ۳ علامت است : خوشحال و با نشاط است هنگامیکه پیش مردم است و کسالت پیدامیکند موقعی که تنهاست ودوست دارد که درجمیع کارهایش مردم اورا بستایند .

مَنْ رَاٰی بِاللهِ بِغَیْرِاللهِ فَقَدْ بَرِیَ مِنَ اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که درکار خدا غیرخدا را درنظر داشته باشد از خدا بیزاری جسته است.

اِجْعَلُوا اَمْرَکُمْ هٰذَا لِلهِ وَ لَا تَجْعَلُوهُ لِلنَّاسِ فَاِنَّهُ مَا کَانَ لِلهِ فَهُوَ لِلهِ وَ مَا کَانَ لِلنَّاسِ فَلَا یَصْعَدُ اِلَی اللهِ. (حضرت صادق ع)

کار خودتان را همیشه برای خدا انجام دهید نه برای مردم زیرا هر کاری که بخاطرخدا انجام داده شود پس آن برای خداست و آنچه که برای مردم بعمل آید پس آن پیش خداوند نمیرود .

اِعْمَلُوا فِی غَیْرِ رِئَاءٍ وَ لَا سُمْعَةٍ فَاِنَّهُ مَنْ عَمِلَ لِغَیْرِاللهِ سُبْحَانَهُ یَکِلُهُ سُبْحَانَهُ اِلَی مَنْ عَمِلَ بِهِ. (حضرت امیر ع)

بدون ریا و سمعه همیشه کار کنید زیرا کسی که بغیر خدا عملی انجام دهد خداوند سبحان اورا واگذار بآنکسی میکند که برای او کار کرده است .

ثَمَرَةُ الْمُرَاءِ الشَّحْنَاءُ . (حضرت امیر ع)

نتیجه ریاکاری خشم مردم را برانگیختن است .

اِنَّ الْمَلَکَ لَیَصْعَدُ بِعَمَلِ الْعَبْدِ مُبْتَهِجاً بِهِ فَاِذَا صَعَدَ بِحَسَنَاتِهِ یَقُولُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ اِجْعَلُوهَا فِی سِجِّینٍ اِنَّهُ لَیْسَ اِیَّایَ اَرَادَ بِهَا . (پیغمبر اکرم ص)

عمل بنده‌ای را فرشته در حالیکه مسرور است بالا میبرد ولی چون آن عمل

را که بصورت حسنات است بالا برد خدای عزّوجلّ فرماید آن عمل را در سجّین (دفتر اعمال گناهکاران) بگذارید زیرا آن بنده این عمل‌را برای من انجام نداده است .

یَسیرُ اَلرِّیاءِ شِرْکٌ . (حضرت امیر ع)

ریا کمش هم شرك است .

کُلُّ حَسَنَةٍ لایُرادُ بِها وَجْهُاللهِ تَعالی فَعَلَیْها قُبْحُ الرِّیاءِ وَ ثَمَرَتُها قُبْحُ اَلْجَزاءِ . (حضرت امیر ع)

هر عمل نیکی که از او رضای خداوند تعالی خواسته نشود زشتی ریا بر آن بار است و نتیجه‌اش جزای بدی است (درقیامت)

قالَاللهُ عَزَّوَجَلَّ اَنَا خَیْرُ شَریكٍ مَنْ اَشْرَکَ مَعِیَ غَیْری فی عَمَلٍ لَمْ اَقْبَلْهُ اِلّا ما کانَ لی خالِصاً . (حضرت صادق ع)

خداوند عزّ وَجلّ فرمود من بهترین شریك هستم کسی که در کاری غیر مرا برای من شریك قرار دهد من از او قبول نمیکنم مگر آنچه را که خالصاً برای من باشد .

حمد و شکر

۱- قرآن:

حمد و شکر الهی سبب مزید نعمت و لازمهٔ ایمانست و هر یك از نعمتهای بی‌پایان خداوند سزاوار شکری است که انجام آن درواقع ازطاقت وتوانائی انسان خارج و بقول سعدی

از دست وزبان که بر آید کزعهدهٔ شکرش بدر آید

اما باین نکته‌هم باید توجّه نمود که‌خداوند متعال نظر بکرم ولطفی که دارد باندك شکری که بیریا باشد ازبنده‌اش راضی‌میشود (یامَنْ یَقْبَلُ الْیَسیرَ وَیَعفُ عَنْ کَثیرِ)

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمینَ .

ستایش و حمد مخصوص پروردگار جهانیانست .

فَلِلّٰهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمٰواتِ وَ رَبِّ الْاَرْضِ وَ رَبِّ الْعالَمینَ.

پس برای خداست تمام ستایش‌ها خداوندی که پروردگار آسمانها و زمین و تمام جهانیانست .

وَ اشْکُرُوالی وَلا تَکْفُرُوا .

مرا (نسبت به‌نعمتهای‌بیشماری که بشما داده‌ام) شکر کنید وناسپاسی وعصیان مکنید .

اِنَّ اللهَ لَذوفَضْلٍ عَلَی النّاسِ وَ لٰکِنَّ اَکْثَرَهُمْ لایَشْکُرُونَ .

هر آینه خداوند برای مردم صاحب فضل است ولی بیشتر مردم شکراین نعمت را بجا نمیآورند .

اِعْمَلُوا آلَ داوُدِ شُکْراً وَ قَلیلٌ مِنْ عِبادِیَ الشَّکُور .

ای آل داود شما مرا شکر کنید که بندگان شکر گزارمن کمند .

وَ اِذْتَاَذَّنَ رَبُّکُمْ لَئِنْ شَکَرْتُمْ لَاَزیدَنَّکُمْ وَلَئِنْ کَفَرْتُمْ اِنَّعَذابی لَشَدیدٌ .

وبیادآرید که‌پروردگارتان بشما اعلام کرد که اگر بر نعمتهای‌من شکر کنید من آنها را بشما افزون میکنم و اگر ناسپاسی کنید در اینصورت عذاب من بسیار سخت وشدید است .

وَ لَقَدْ آتَیْنا لُقْمانَ الْحِکْمَةَ اَنِ اشْکُرْلِلّهِ وَ مَنْ یَشْکُرْ فَاِنَّما یَشْکُرُلِنَفْسِهِ وَ مَنْ کَفَرَ فَاِنَّ اللهَ غَنِیٌّ حَمیدٌ .

ما لقمان را حکمت دادیم واو را گفتیم (برنعمتی که بتو کرامت کرده‌ایم) خدای را شکر گوی وهر که خدایرا شکرمیکند جز این نیست که برای خودشکر میکند و هر که ناسپاسی (برنعمت های خدا) کند پس خداوند بی نیاز و ستوده است .

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا کُلُوا مِنْ طَیِّباتِ مارَزَقْناکُمْ وَ اشْکُرُوا للهِ اِنْ کُنْتُمْ اِیّاهُ تَعْبُدُونَ .

ای اهل ایمان از آن روزی‌های پاکیزه که بشما داده‌ایم بخورید وخدا را هم شکر کنید اگر بحقیقت اورا میپرستید .

وَ قالُوا الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذی اَذْهَبَ عَنَّا الْحَزَنَ، اِنَّ رَبَّنا لَغَفُورٌ شَکُورٌ.

و گویند حمد خدایرا که حزن و اندوه را از ما برد همانا خدای ما بسیار بخشنده وپاداش دهندهٔ سپاس (شکر گزاران) است.

۲ـ سخنان معصومین :

اَوَّلُ مَنْ یُدْعیٰ اِلَی الْجَنَّةِ الْحَمّادُونَ الَّذینَ یَحْمِدُونَ اللهَ .

(پیغمبر اکرم ص)

اول کسی که (روز قیامت) ببهشت خوانده میشود شکر گزارانی هستند که خدا را سپاس گفته‌اند .

اَلْحَمْدُ عَلَی النِّعْمَةِ اَمانُ لِزَوالِها . (پیغمبر اکرم ص)

بر نعمت شکر کردن از زوال آن نعمت جلو گیری میکند .

رُبَّ طاعِمٍ شاکِرٍ اَعْظَمُ اَجْراً مِنْ صائِمٍ صابِرٍ . (پیغمبر اکرم ص)

چه‌بسیار، خورندهٔ شکر کننده اجرش بزرگتر ازروزه بگیر صبر کننده است.

اَلشُّکْرُ زینَةُ الرَّخاءِ وَ حِصْنُ النَّعْماءِ . (حضرت امیر ع)

شکردر حال آسایش زینت است و نگهبان نعمت‌هاست .

اِسْتَدِمُ الشُّکْرَ قَدْمَ عَلَیْكَ النِّعْمَةُ . (حضرت امیر ع)

خدا را همیشه شکر کن تا نعمت تو همیشگی باشد .

اَکْثِرِ النَّظَرَ اِلیٰ مَنْ فُضِّلْتَ عَلَیْهِ فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ اَبْوابِ الشُّکْرِ .

(حضرت امیر ع)

نگاهت را بیشتر به پائین‌تر از خود کن زیرا که این کار از بابهای شکر است.

اِغْتَنِمُوا الشُّکْرَ فَاِدْنیٰ نَفْعُهُ الزِّیادَة . (حضرت امیر ع)

سپاس وشکر خدا را مغتنم شمارید که کمترین سودش فزونی نعمت است.

مَنْ قالَ الْحَمْدُلِلّٰهِ فَقَدْ شَکَرَ کُلَّ نِعْمَةٍ اللهِ عَزَّوَجَلَّ . (حضرت سجّاد ع)

هر کس الحمدلله بگوید پس او تمام نعمتهای خدا را شکر کرده است .

اِنَّ اللّٰهَ تَعالیٰ فی کُلِّ یومٍ حَقّاً مِنَ الشُّکْرِ فَمَنْ اَدّاهُ زادَهُ مِنْها وَ مَنْ قَصَّرَ عَنْهُ خاطَرَ زَوالَ نِعْمَتِهِ . (حضرت امیر ع)

براستی برای خداوند تعالی در هر روزی حقّی است از شکر، پس هر که او را ادا کند نعمتش رازیاد کرده است وهر که نسبت بآن کوتاهی کند از زوال نعمت خود بیمناك باشد .

اِنْ اَتاکُمُ اللهُ بِنِعْمَةٍ فَاشْکُرُوا . (حضرت امیر ع)

اگرخدا شما را نعمتی داد پس او را شکر کنید.

اِذا اَنْعَمْتَ بِالنِّعْمَةِ فَقَدْ قَضَیْتَ شُکْرَها. (حضرت امیر ع)

هر گاه نعمتی که بتو داده‌شده است بدیگران انعام کنی البته حق‌شکر نعمت را ادا کرده‌ای .

اَلشُّکْرُ زِیادَةٌ فِی‌النِّعَمِ وَ اَمانٌ مِنَ الْفَقْرِ. (حضرت صادق ع)

ادای شکر باعث زیادی نعمت وامان از فقر و تنگدستی است .

اِذا اَنْزَلَتْ بِكَ النِّعْمَةُ فَاجْعَلْ قِراها بِالشُّکْرِ. (حضرت امیر ع)

هر گاه نعمتی ازجانب‌خدا بتو رسید شکروسپاس راروشنی آن نعمت قرارده.

بِالشُّکْرِ تَدُومُ النِّعْمَةُ . (حضرت امیر ع)

بواسطهٔ شکر نعمت دوام پیدا میکند .

بِالشُّکْرِ یَسْتَجْلِبُ الزِّیادَةُ . (حضرت امیر ع)

بواسطهٔ شکرافزونی نعمت جلب میشود.

خَیْرُ الشُّکْرِ ماکانَ کافِلاً بِالْمَزیدِ . (حضرت امیر ع)

بهترین شکر آنست که ضامن زیادی نعمت باشد .

اَشْکَرُکُمْ لِلّٰهِ اَشْکَرُکُمْ لِلنّاسِ . (حضرت سجّاد ع)

سپاس گزارترین شما برای خدا سپاس گزارترین شما برای مردم است .

شُکْرُ النِّعْمَةِ اجْتِنابُ الْمَحارِمِ وَ تَمامُ الشُّکْرِ قولُ الرَّجُلِ: اَلْحَمْدُلِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمینَ . (حضرت صادق ع)

شکر نعمت دوری از محرّمات است و تمام شکر الحمدلله ربّ العالمین گفتن مرد است.

اِذا رَأَیْتَ الرَّجُلَ وَ قَدِ ابْتَلیٰ وَ اَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَیْكَ فَقُلِ اللّٰهُمَّ اِنّی لَااَسْخَرُ وَلٰا اَفْخَرُ وَ لٰکِنْ اَحْمَدُكَ عَلیٰ عَظیمِ نُعْمائِكَ عَلَیَّ . (حضرت صادق ع)

هر گاه مرد گرفتاری را دیدی در حالیکه خدا بتو بخشیده است پس بگو خدایا مسخره وفخر نمیکنم اما تراسپاس میگویم بر نعمتهای بزرگی که بمن داده‌ای.

شُکْرُ الْاِلٰهِ یَدُرُّ النِّعَمَ . (حضرت امیرع)

شکرخداوند نعمتها را فراوان میکند .

شُکْرُ النِّعْمَةِ یُقْضی بِمَزیدِهٰا وَ یُوجِبُ تَجْدیدَهٰا (حضرت امیر ع)

شکر نعمت آنرا بسوی زیادی میکشد وموجب فراوانی آن میگردد.

شُکْرُ النِّعْمَةِ اَمانٌ مِنْ تَحْویلِها وَ کَفیلٌ بِتَأْبیدِها . (حضرت امیر ع)

شکر نعمت سبب ایمنی از بر گشتن و ضامن همیشگی آنست .

عَلَیْکَ بِالشُّکْرِ فِی السَّرّاءِ وَ الضَّرّاءِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد سپاس وشکر خدا درشادی وغم .

سُبْحانَ مَنْ جَعَلَ الْاِعْتِرافَ بِالْعَجْزِ عَنِ الشُّکْرِ شُکْراً. (حضرت سجّاد ع)

منزّه است آن خدائی که اعتراف بعجز از شکر را شکر قرار داده است .

شُکْرُ کُلِّ نِعْمَةٍ وَ اِنْ عَظُمَتْ اَنْ تَحْمَدَاللهَ عَزَّوَجَلَّ . (حضرت صادق ع)

شکر هر نعمتی اگر چه بزرگ باشد اینست که خداوند عزّوجلّ را بآن سپاس گوئی .

لَنْ یَذْهَبَ مِنْ مالِکَ ما وَ عَظَکَ وَ حازَ لَکَ الشُّکْرَ. (حضرت امیر ع)

هرچه از مالت که موجب نصیحت تو باشد و ترا وادار بشکر کند از دست نرفته است .

لَنْ یَقْدِرَ اَحَدٌ اَنْ یُحَصِّنَ النِّعَمَ بِمِثْلِ شُکْرِها. (حضرت امیر ع)

هیچکس نمیتواند مانند (شکر نعمت) نعمت را نگهداری کند .

لَنْ یَسْتَطیعَ اَحَدٌ اَنْ یَشْکُرَ النِّعَمَ بِمِثْلِ الْاِنْعامِ بِها. (حضرت امیر ع)

هیچکس نمیتواند شکر نعمتها را بمانند انعام کردن از آن نعمتها بجا آورد

تَقُولُ ثَلاثَ مَرّاتٍ إِذا نَظَرْتَ إِلَى الْمُبْتَلىٰ مِنْ غَيْرِ اَنْ تَسْمَعَهُ: اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذى عافانى مِمّا اَبْتَلاكَ بِهِ وَلَوشاءَ فَعَلَ قالَ مَنْ قالَ ذٰلِكَ لَمْ يُصِبْهُ ذٰلِكَ الْبَلاءُ اَبَداً . (حضرت باقر ع)

هر گاه کسی را بدردی گرفتار دیدی بطوریکه او نشنود سه مرتبه بگوحمد خدائی را که مرا از آنچه ترا مبتلا نموده است معاف نمود واگر میخواست میکرد هر که اینرا بگوید هیچ وقت بآن درد مبتلا نمیشود .

مَنْ كَثُرَ شُكْرُهُ تَضاعَفَ نِعَمُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که شکرش زیاد شود نعمتش مضاعف میشود .

مَنْ اُلْهِمَ الشُّكْرَ لَمْ يُعْدِمُ الزِّيادَةَ . (حضرت امیر ع)

سپاسگزاری بهر کسی الهام شود فزونی نعمت را کم نمیگرداند .

اِذا وَصَلَتْ اِلَيْكُمْ اَطْرافُ النِّعَمِ فَلا تُنَفِّرُوا اَقْصاها بِقِلَّةِ الشُّكْرِ .

(حضرت امیر ع)

هر گاه نمونه‌های نعمتها بشما رسید پس باز ماندهٔ آنرا با کمی شکر دور نسازید .

اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ كُلَّ عَبْدٍ شَكُورٍ . (حضرت سجّاد ع)

براستی خداوند هر بندهٔ سپاسگزار را دوست دارد .

مَنْ لَمْ يَشْكُرِ النِّعْمَةَ عُوقِبَ بِزَوالِها . (حضرت امیر ع)

هر که شکر نعمت را بجا نیاورد بزوال وازبین رفتن آن مجازات میشود .

مَنْ اَدامَ الشُّكْرَ اسْتَدامَ الْبِرَّ . (حضرت امیر ع)

هر کسی سپاسگزاری را ادامه دهد نیکی را برای خود پایدار دارد .

اِذا اَنْعَمَ اللهُ عَلیٰ اَحَدِکُمْ بِنِعْمَةٍ فَلْیَحْمِدِاللهَ عَزَّوَجَلَّ. (حضرت صادق ع)

هر گاه خداوند بیکی از شما نعمتی داد باید او را حمد کند .

مَنْ لَمْ یَشْکُرِ الْاِنْعامَ فَلْیُعَدَّ مِنَ الْاَنْعامِ . (حضرت امیر ع)

هر که در برابر نعمتی که باو داده میشود سپاسگزاری نکند جزو حیوانات شمرده میشود .

مَنْ شَکَرَ مِنَ النِّعَمِ عَلَیْهِ فَقَدْ کافاهُ . (حضرت امیر ع)

هر که شکر نعمت هائی را که باو داده‌اند بجا آورد حق نعمت را گزارده است .

کانَ رَسُولُ اللهِ صَلّیاللهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ اِذا وَرَدَ عَلَیْهِ اَمْرٌ یَسُرُّهُ قالَ الْحَمْدُلِلّهِ عَلیٰ هٰذِهِ النِّعْمَةِ وَ اِذا وَرَدَ عَلَیْهِ اَمرٌ یَغْتَمُّ بِهِ قالَ الْحَمْدُلِلّهِ عَلیٰ کُلِّ حالٍ .

(حضرت صادق ع)

رسم پیغمبر خدا چنین بود موقعیکه کاری اورا مسرور میکرد میگفت سپاس خدا براین نعمت و اگر امری او را غمگین مینمود میفرمود شکر خدا را در همه حال .

مَنْ جَعَلَ الْحَمْدَ خِتامَ النِّعْمَةِ جَعَلَهُاللهُ سُبْحانَهُ مِفْتاحَ الْمَزیدِ.

(حضرت امیر ع)

هر کسی که شکرخدا را خاتمهٔ نعمت قرار دهد خدا آن شکر را کلید باب فزونی نعمت قرار دهد

مَنْ لَمْ یُحِطِ النِّعَمَ بِالشُّکْرِ فَقَدْ عَرَّضَها لِزَوالِها . (حضرت امیر ع)

کسی که نعمت‌های الهی را بوسیلهٔ شکر احاطه ننماید آنها را در معرض زوال و نابودی قرار داده است .

مَنْ حَمِدَاللهَ اَغْناهُ . (حضرت امیر ع)

هر که خدا را سپاس گوید خداوند اورا توانگر کند.

مَنْ شَکَرَاللهَ بِجَنانِهِ اَسْتَحَقَّ الْمَزیدَ قَبْلَ اَنْ یُظْهِرَ عَلیٰ لِسانِهِ .

(حضرت امیر ع)

کسیکه خداوند را با قلبش شکر کند استحقاق دریافت زیادی نعمت را پیدا میکند پیش از اینکه آن شکررا بزبان آورد .

مَنْ کَثُرَ شُکْرُهُ کَثُرَ خَیْرُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که شکرش زیاد باشد خیرش هم زیاد میشود .

مَنْ لَمْ یَشْکُرِ النِّعْمَةَ مُنِعَ الزِّیادَةَ . (حضرت امیر ع)

هر که شکر نعمت را نگزارد فزونی آن نعمت ازوی گرفته میشود .

مَنْ اَنْعَمَ اللهُ عَلَیْهِ بِنِعْمَةٍ فَعَرَفَها بِقَلْبِهِ فَقَدْ اَدّیٰ شُکْرَها .

(حضرت صادق ع)

خدا بهر کسی که نعمتی دهد همینقدر که آن شخص در قلب خود بداند آن نعمت مال خداست شکر آنرا ادا نموده است .

مَنْ حَمِدَاللهَ عَلَی النِّعْمَةِ فَقَدْ شَکَرَهُ وَکانَ الْحَمْدُ اَفْضَلُ مِنْ تِلْکَ النِّعْمَةِ .

(حضرت امیر ع)

هر که حمد خدا را بر نعمتی کند شکر او را نموده است وحمد از آن نعمت برتر است .

نِعْمَةٌ لَاتُشْكَرُ كَسَيِّئَةٍ لَاتُغْفَرُ . (حضرت امیر ع)

نعمتی که از آن سپاسگزاری نشود همچون گناهی است که آمرزیده نگردد.

مٰا كٰانَ اللّٰهُ سُبْحٰانَهُ لِيَفْتَحَ عَلىٰ اَحَدٍ بٰابَ الشُّكْرِ وَيَغْلِقَ عَنْهُ بٰابَ الْمَزيدِ.

(حضرت امیر ع)

خداوند سبحان برای هیچکس دَرِشکر را باز نکرده است که دَرِ زیادی نعمت را بسته باشد .

تقوی و پرهیزکاری

۱- قرآن:

وَ اتَّقُوا اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ .

از خدا تقوی داشته باشید شاید راستگار شوید .

وَ تَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوىٰ .

و (برای سفر آخرت از اعمال صالحه) توشه بردارید وبهترین توشه‌ها تقوی است .

وَ مَنْ يَتَّقِ اللهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً .

وکسیکه نسبت بخداوند تقوی داشته باشد خدا نیزبرای او راه خروج (از گرفتاریها) را قرار میدهد .

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَ عُيُونٍ .

البته اهل تقوی را (دربهشت) باغها وچشمه‌های جاری خواهد بود .

يٰا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَ قُولُوا قَولاً سَدِيداً .

ای اهل ایمان خدا ترس باشید وهمیشه بحقّ وصواب سخن گوئید .

یٰا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوُا اتَّقوُا اللهَ وَ لْتَنْظُرْ نَفْسٌ مٰا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَ اتَّقُوااللهَ، اِنَّ اللهَ خَبیرٌ بِمٰا تَعْمَلونَ .

ای‌اهل ایمان پرهیزکار شوید وهر نفسی باید بنگرد تاچه‌عملی برای فردای قیامت پیش از خود فرستاده است و از خدا بترسید که او بهمهٔ کردار شما آگاه است .

وَ مَنْ یَتَّقِ اللهَ یُکَفِّر عَنْهُ سَیِّئٰاتِهِ وَ یُعْظِم لَهُ اَجْراً .

و هر که از خدا بترسد خدا گناهان اورا بپوشد واورا پاداش بزرگ (بهشت ابدی) عطا میکند ..

الٓمٓ، ذٰلِکَ الْکِتٰابُ لاٰرَیْبَ فیهِ هُدیً لِلْمُتَّقینَ، الَّذینَ یُقیمُونَ الصَّلٰوةَ وَ یُؤْتُونَ الزَّکٰوةَ وَ بِالْآخِرَةِ هُمْ یُوقِنُونَ .

این قرآنی است که شکّی در او نیست و متّقیانرا هدایت میکند (کسانی که نماز میخوانند وزکوة میدهند وبآخرتشان یقین دارند.)

وَ اتَّقُوا اللهَ وَ اعْمَلُوا اَنَّ اللهَ مَعَ الْمُتَّقینَ .

وخداترس باشید وبدانید که خدا با پرهیزکارانست .

وَ اَنْ اَقیمُوا الصَّلٰوةَ وَ اتَّقُوهُ، وَ هُوَ الَّذی اِلَیْهِ تُحْشَرونَ .

واینکه نماز بپا دارید وازاو تقوی داشته باشید واو همان کسی است که‌بسوی او محشور میشوید .

فَاتَّقُوا اللهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَ اسْمَعُوا وَ اَطیعُوا وَ اَنْفِقُوا خَیْراً لِاَنْفُسِکُمْ.

پس تا میتوانید پرهیزکار وخداترس باشید وسخن حق بشنوید واطاعت خدا

کنید واز مال خود برای (ذخیرهٔ آخرت) بفقراء انفاق کنید .

فَمَنِ اتَّقیٰ وَ اَصْلَحَ فَلاٰخوفٌ عَلَیْهِمْ وَلاٰهُمْ یَحْزَنُونَ.

پس‌هر که تقوی پیشه کرد وکارشایسته انجام‌داد پس‌هیچگونه ترس واندوهی برای آنان نخواهد بود .

تِلْکَ الدّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهٰا لِلَّذینَ لاٰیُرِیدُونَ عُلُوّاً فِی الْاَرْضِ وَلاٰفَسٰاداً ، وَ الْعٰاقِبَةُ لِلْمُتَّقینَ .

ما این سرای آخرت را برای آنانکه در زمین ارادهٔ علوّ و فساد و سر کشی ندارند مخصوص میگردانیم ، وحسن عاقبت خاصّ پرهیزکارانست .

۲- سخنان معصومین:

اِتَّقِ اللهَ فی عُسْرِكَ وَ یُسْرِكَ . (پیغمبر اکرم ص)

در حال سختی و آسانی (در همه حال) ازخدا تقوی داشته باش .

اِتَّقُوا اللهَ وَ اعْدِلُوا بَیْنَ اولادِكُمْ كَما تُحِبّونَ اَنْ یَبِرّوكُمْ .

(پیغمبر اکرم ص)

ازخدا بترسید وبین فرزندانتان بعدالت رفتار کنید همانطوری که میخواهید باشما بنیکی رفتار کنند .

اِتَّقُوا الْحَجَرَ الْحَرامِ فی الْبُنْیانِ فَاِنَّهُ اَساسُ الْخَرابِ .

(پیغمبر اکرم ص)

از استعمال سنگ حرام در ساختمان بپرهیزید که مایهٔ ویرانی است .

اِتَّقُوا النّارَ وَلوبِشِقِّ تَمْرَةٍ فَاِنْ لَمْ تَجِدُوا فَبِكَلِمَةٍ طَیِّبَةٍ .

(پیغمبر اکرم ص)

از آتش بپرهیزید و گرچه بوسیلهٔ یك پاره خرما باشد واگر ندارید بوسیلهٔ سخن نیك .

اَتْقَی النّاسِ مَنْ قالَ الْحَقَّ فیمالَهُ وَ عَلَیْهِ . (پیغمبر اکرم ص)

ازهمه پرهیزکارتر کسی است که حقّ بگوید چه برنفعش باشد چه برضررش

اِتَّقُوا دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَاِنَّهَا تَصْعَدُ اِلَى السَّمَاءِ كَاَنَّهَا شَرَارَةٌ .

(پیغمبر اکرم ص)

ازنفرین مظلوم بترسید که چون شعلهٔ آتش بر آسمان میرود .

اِتَّقُوا اللهَ وَ اَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

از خدا بترسید و بین خودتان سازش دهید .

اِتَّقُوا الظُّلْمَ فَاِنَّ الظُّلْمَ ظُلُمَاتٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

از ستم بپرهیزید که ستم مایهٔ تاریکی روز قیامت است .

اَحَبُّ الْعِبَادِ اِلَى اللهِ الْاَتْقِيَاءُ الْاَخْفِيَاءُ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین بندگان نزد خداوند پرهیزکاران گمنامند .

اَكْرَمُ النَّاسِ اَتْقَاهُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

گرامی‌ترین مردم پرهیزکارترین آنهاست .

اَلَا اِنَّ النَّاسَ مِنْ آدَمَ وَ آدَمُ مِنْ تُرَابٍ وَ اَكْرَمُهُمْ عِنْدَاللهِ اَتْقَاهُمْ .

(پیغمبر اکرم ص)

آگاه باشید که مردم از آدمند و آدم از خاك است گرامی ترین آنها نزد خداوند پرهیزکارترین آنهاست .

خَيْرُ الزَّادِ التَّقْوَى . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین توشه پرهیزکاری است .

عَلَيْكَ بِالتَّقْوَى اللهِ فَاِنَّهَا جِمَاعُ كُلِّ خَيْرٍ . (پیغمبر اکرم ص)

از ترس خدا غافل مباش که آن مجموع هرخیری است .

مَنْ اَحَبَّ اَنْ یَکُوْنَ اَکْرَمُ النّاسِ فَلْیَتَّقِ اللهَ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که دوست دارد که از همه گرامی‌تر باشد باید از خدا بترسد .

مَنْ رُزِقَ تُقیً فَقَدْ رُزِقَ خَیْرَالدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

بهر کسی که تقوی داده شده است خیردنیا و آخرت هم داده شده است .

اَلتَّقْوٰی حِرْزٌ لِمَنْ عَمِلَ بِها . (حضرت امیر ع)

پرهیزکاری پناه کسی است که آنرا بکار بندد .

اَلْمُتَّقی قانِعٌ مُتَنَزِّهٌ مُتَعَفِّفٌ . (حضرت امیر ع)

شخص پرهیزکار همیشه قانع وروشندل وپاکدامن است .

اَلتَّقْوٰی دارُ حِصْنٍ عَزیزٍ لِمَنْ لَجَأَ اِلَیْهِ . (حضرت امیر ع)

پرهیزکاری خانهٔ محکمی است برای کسیکه بآن پناه ببرد .

اَلتَّقْوٰی ثَمَرَةُ الدّینِ وَ اَمارَةُ الْیَقینِ . (حضرت امیر ع)

تقوی میوهٔ درخت دین وفرمانده یقین است .

اَلْمُتَّقُوْنَ اَنْفُسُهُمْ عَفیفَةٌ وَ حَوائِجُهُمْ خَفیفَةٌ وَ خَیْراتُهُمْ مَأْمُوْلَةٌ وَ شُرُوْرُهُمْ مَأْمُوْنَةٌ . (حضرت امیر ع)

پرهیزکاران دامن‌هایشان پاك خواهشهایشان سبك ومردم بخیر آنها امیدوار واز شرّشان در امانند .

اَلْمُتَّقُونَ اَنْفُسُهُمْ قانِعَةٌ وَشَهَواتُهُمْ مَيِّتَةٌ وَ وُجُوهُهُمْ مُسْتَبْشِرَةٌ وَقُلُوبُهُمْ مَحْزُونَةٌ. (حضرت امیر ع)

پرهیزکاران نفوسشان قانع وشهواتشان مرده وصورتهایشان بشّاش و دلهایشان غمگین است .

اَلْمُتَّقُونَ اَعْمالُهُمْ زاكِيَةٌ وَ اَعْيُنُهُمْ باكِيَةٌ وَ قُلُوبُهُمْ وَ جِلَةٌ.

(حضرت امیر ع)

پرهیزکاران اعمالشان پاك و چشمهایشان گریان و دلهایشان ترسناکست (از خوف خدا)

اَلتَّقْوىٰ اَكَدُّ سَبَبٍ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللهِ اِنْ اَخَذْتَ بِهِ وَجُنَّةٌ مِنْ عَذابٍ اَلِيمٍ.

(حضرت امیر ع)

پرهیزکاری محکمترین وسیلهٔ است بین تو وبین خدا اگر او را گرفته باشی واز عذاب دردناك دوزخ سپری است .

اِتَّقِ اللهَ بَعْضَ التُّقىٰ وَ اِنْ قَلَّ وَ اجْعَلْ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللهِ سَتْراً وَ اِنْ رَقَّ.

(حضرت امیر ع)

ازخدا بترس ولو کم باشد وبین خودت وخدا پرده‌ای قرار بده هر چند که نازك باشد .

اِتَّقِ اللهَ بِطاعَتِهِ وَ اَطِعِ اللهَ بِتَقْواهُ. (حضرت امیر ع)

باطاعت خدا از خدا بترس وبوسیلهٔ تقوا اطاعتش کن .

اِتَّقِ اللهَ الَّذى لابُدَّ لَكَ مِنْ لِقائِهِ وَلامُنْتَهىٰ لَكَ دونَهُ. (حضرت امیر ع)

بترس از خداوندی که ناچار او را ملاقات خواهی کرد و پایان کارت جز بدو نیست .

اِتَّقِ‌اللهَ حَقَّ تُقاتِهِ وَ اسْعوا فی مَرْضاتِهِ وَ احْذَروُا ما حَذَّرَکُمْ مِنْ اَلیمِ عَذابِهِ . (حضرت امیر ع)

ازخدا بترسید بمنتهای درجهٔ ترسیدن ودربدست آوردن خشنودی او بکوشید وبترسید از آنچه که شما را برحذر داشته است از عذاب دردناکش .

اِتَّقوُا مَعاصِیَ الْخَلَواتِ فَاِنَّ الشّاهِدَ هُوَ الْحاکِمُ . (حضرت امیر ع)

از گناهانی که درخلوت‌ها انجام گیرد بترسید زیرا آنکه شاهد است خودش هم حاکم است .

اَیَسُرُّکَ اَنْ تَکُونَ مِنْ حِزْبِ اللهِ الْغالِبینَ اتَّقِ‌اللهَ سُبْحانَهُ فی کُلِّ اَمْرِکَ فَاِنَّ‌اللهَ مَعَ‌الَّذینَ اتَّقَوْا وَ الَّذینَ هُمْ مُحْسِنوُنَ . (حضرت امیر ع)

اگرمیخواهی ازحزب‌خدا باشی که برهمه غالبند درهرکارت ازخدای‌سبحان بترس زیرا که خداوند با خداترسان ونیکوکارانست .

اَلْجِئوُا اِلَی التَّقْوی فَاِنَّهُ جُنَّةٌ مَنیعَةٌ، مَنْ لَجَأَ اِلَیْها حَصَّنَتْهُ وَمَنِ اعْتَصَمَ بِها عَصَمَتْهُ . (حضرت امیر ع)

بتقوی پناهنده شوید که پناهگاه بلندیست، هر کس بدان پناه برد پناهش‌دهد واگر بآن چنگ زند نگاهش دارد .

اِعْتَصِموُا بِتَقْوی اللهِ فَاِنَّ‌لَها حَبْلاً وَثیقاً عُرْوَتُهُ وَمَعْقِلاً مَنیعاً ذِرْوَتُهُ.

(حضرت امیر ع)

بتقوای خداوند چنگ زنید که برای آن ریسمانی است که دستاویزش محکم است و کوهی است که قلّه‌اش بلند است .

اوقیٰ جُنَّةِ التَّقیٰ . (حضرت امیر ع)

نگهدارنده‌ترین سپرها تقوی است .

اَمْنَعُ حُصُونِ الدّینِ التَّقْویٰ . (حضرت امیر ع)

تقوا محکم‌ترین قلعهٔ دین است .

اِنَّ التَّقْویٰ عِصْمَةٌ لَکَ فی حَیٰاتِکَ وَ زُلْفَةٌ لَکَ بَعْدَ مَمٰاتِکَ .

(حضرت امیر ع)

براستی که پرهیزکاری در دوران زندگی تو نگهبان تست وپس از مرگ هم وسیلهٔ نزدیکیت بخدا میباشد .

اِذٰا تَّقَیْتَ فَاتَّقِ مَحٰارِمَ اللهِ . (حضرت امیر ع)

وقتی پرهیزکار شدی از محارم خدا بترس .

اِنَّ التَّقْویٰ فی الْیَومِ الْحِرْزُ وَ الْجُنَّةُ وَ فی غَدِ الطَّرِیقُ اِلَی الْجَنَّةِ مَسْلَکُهٰا وٰاضِحٌ وَ سٰالِکُهٰا رٰابِحٌ . (حضرت امیر ع)

بدرستی که تقوا درامروز پناه وسپری است وفردای قیامت راهی است ببهشت راه او روشن وراه روندهٔاش سود برنده است .

اِنَّ تَقْویٰ اللهِ عِمٰارَةُ الدّینِ وَعِمٰارَةُ الْیَقینِ وَ اِنَّهٰا مِفْتٰاحُ صَلٰاحٍ وَمِصْبٰاحُ نَجٰاحٍ . (حضرت امیر ع)

هر آینه تقوای خداوند آبادکنندهٔ دین ویقین است والبته آن کلید شایستگی و چراغ کامیابی است .

بِالتَّقْوىٰ تَزْكُوُ الْاَعْمالُ . (حضرت امیرع)

کردار آدمی بوسیلهٔ تقوا پاك میشود .

مَنِ اتَّقَى اللهَ سُبْحانَهُ جَعَلَ لَهُ مِنْ كُلِّ هَمٍّ فَرَجاً وَمِنْ كُلِّ ضيقٍ مَخْرَجاً .

(حضرت امیر ع)

هر کسیکه تقوی داشته و از خداوند سبحان بترسد خدا نیز برای او از هر غصّهٔ فرجی میدهد واز هر گرفتاری رهائی میبخشد .

بِالتَّقْوىٰ قَرَنَتِ الْعِصْمَةُ . (حضرت امیر ع)

پاکی وابسته به پرهیزکاریست .

ثَمَرَةُ التَّقْوىٰ سَعادَةُ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةِ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ تقوی وپرهیزکاری خوشبختی دنیا وآخرتست .

ثَوْبُ التُّقىٰ اَشْرَفُ الْمَلابِسِ . (حضرت امیر ع)

لباس تقوی شریف‌ترین پوشیدنیهاست .

خُلُوُّ الْقَلْبِ مِنَ التَّقْوىٰ يَمْلَاُهُ مِنْ فِتَنِ الدُّنْيا . (حضرت امیر ع)

تهی کردن قلب از تقوی پر کردن آنست از فتنه‌های دنیا .

سادَةُ اَهْلِ الْجَنَّةِ الْاَتْقِياءُ الْمُتَّقُونَ . (حضرت امیر ع)

بزرگان اهل بهشت پرهیزکاران خدا ترسند .

عَلَیْكَ بِتَقْوَی اللهِ فِی الْغَیْبِ وَ الشَّهٰادَةِ وَ لُزُومِ الْحَقِّ فِی الْغَضَبِ وَالرِّضٰا.

(حضرت امیر ع)

برتو باد پرهیزکاری ازخدادر نهان و آشکار والزام حقّ درحال خشم وخشنودی

عَلَیْكَ بِالتُّقیٰ فَاِنَّهُ خُلُقُ الْاَنْبِیاءِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد پرهیزکاری زیرا که آن از اخلاق پیغمبرانست .

عَلَیْكَ بِالتَّقْوٰی فَاِنَّهُ شَرَفُ النَّسَبِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد پرهیزکاری که آن باعث بلندی نسب وپاکی گهراست .

عَلَیْكُمْ بِالتَّقْوٰی فَاِنَّهُ خَیْرُ زادٍ وَ اَحْرَزُ عِتادٍ . (حضرت امیر ع)

برشما باد پرهیزکاری زیرا که اوبهترین توشه و نگهدارنده ترین ساز و برگ است .

مَن یَتَّقِ اللهَ یَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجاً مِنَ الْفِتَنِ وَ نُوراً مِنَ الظُّلَمِ .

(حضرت امیر ع)

هر کسیکه پرهیزکار و خداترس باشد خداوند راه بیرون شدن از فتنه‌ها را باو نشان میدهد ودرظلمات گمراهی بانور هدایت راه را باو نشان میدهد .

فَاتَّقُوا اللهَ عِبادَاللهِ تَقِیَّةَ مَنْ شَغَلَ بِالْفِكْرِ قَلْبَهُ وَ اَرْجَفَ الذِّكْرُ بِلِسانِهِ وَ قَدَّمَ الْخَوفَ لِاَمانِهِ . (حضرت امیر ع)

الا ای بندگان خدا از خدا بترسید مانند ترسیدن کسیکه دلش را بفکر و اندیشه (درآیات الهی) مشغول داشته وذکرخدا زبانش را بحرکت انداخته وخوف ازخدا را برای امان روز قیامت فرستاده است .

مَنْ اَحَبَّ فوزَ الْآخِرَةِ فَعَلَيْهِ بِالتَّقْوىٰ . (حضرت امیر ع)

هر که دوست دارد رستگاری آخرت را پس باید تقوی را پیشه گیرد .

مَنْ تَسَرْبَلَ اَثْوابَ التُّقىٰ لَمْ يَبْلُ سِرْبالُهُ . (حضرت امیر ع)

هر کسی جامه‌های پرهیزکاری را بپوشد آن جامه کهنه شدنی نیست .

لو اَنَّ السَّمٰواتِ وَ الْاَرَضَ كانَتا عَلىٰ عَبْدٍ رَتْقاً ثُمَّ اتَّقَى اللهَ لَجَعَلَ لَهُ مَخْرَجاً وَ يَرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لا يَحْتَسِبُ . (حضرت امیر ع)

اگر آسمانها و زمین بر بنده‌ای تنگ گیرند و آن بنده از خدای بترسد البته خداوند راه بیرون شدن از آن دورا برای او قرار خواهد داد واز جائی باو روزی میرساند که او بفکرش نمیرسید .

ما اَصْلَحَ الدّينَ كَالتَّقْوىٰ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیزی مانند تقوی دین را اصلاح نمیکند .

ما اتَّقىٰ اَحَدٌ اِلّا سَهَّلَ اللهُ مَخْرَجَهُ . (حضرت امیر ع)

هیچکس تقوی را پیشهٔ خود نساخت مگر اینکه خداوند راه خروج از گرفتاریها را برایش آسان ساخت .

لا تَقْوىٰ كَالْكَفِّ عَنِ الْمَحارِمِ . (حضرت امیر ع)

هیچ پرهیزکاری مانند دست از محرّمات کشیدن نیست .

لا حِصْنَ اَمْنَعُ مِنَ التَّقْوىٰ . (حضرت امیر ع)

هیچ قلعهٔ بلندتر از تقوا نیست .

لا يَنْفَعُ الْايمانُ بِغَيْرِ تَقْوىٰ . (حضرت امیر ع)

ایمان بدون پرهیز کاری سود ندهد .

لَا یَقِلُّ عَمَلٌ مَعَ تَقْویٰ وَ کَیْفَ یَقِلُّ مَا یُتَقَبَّلُ . (حضرت امیر ع)

هیچ کاری با تقوا کم نباشد وچگونه کم است آنچه پذیرفتهٔ خدا است .

اِنَّ تَقْوَی اللهِ حَمَتْ اَوْلِیٰاءَ اللهِ مَحٰارِمَهُ وَ اَلْزَمَتْ قُلُوبَهُمْ مَخٰافَتَهُ حَتّیٰ اَسْهَرَتْ لَیٰالِیَهُمْ وَ اَظْمَأَتْ هَوٰاجِرَهُمْ ، فَاَخَذُوا الرّٰاحَةَ بِالنَّصَبِ وَ الرِّیَّ بِالظَّمَأِ وَ اسْتَقْرَبُوا الْاَجَلَ فَبٰادَرُوا الْعَمَلَ وَ کَذَّبُوا الْاَمَلَ فَلاٰحَظُوا الْاَجَلَ .

(حضرت امیر ع)

پرهیز کاری و تقوی دوستان خدا را از ارتکاب محرّمات باز دارد ودر دلهای آنان خوف ووحشت میاندازد بطوریکه آنها را شبها (برای نماز) بیدار ودر گرمای تابستان (برای روزه) تشنه نگاه میدارد پس آنها آسایش را برنج و تعب و سیرابی را بتشنگی تبدیل نمودند مرگ را نزدیك دانسته بانجام عمل نیك شتافتند همچنین آرزو را دروغ پنداشتند ورسیدن پایان عمررا در نظر گرفتند .

فَاتَّقُوا اللهَ الَّذی اَنْتُمْ بِعَیْنِهِ وَ نَوٰاصیکُمْ بِیَدِهِ وَ تَقَلُّبُکُمْ فی قَبْضَتِهِ اِنْ اَسْرَرْتُمْ عَلِمَهُ وَ اِنْ اَعْلَنْتُمْ کَتَبَهُ . (حضرت امیر ع)

پس بترسید از خداوندی که شما همیشه در نظر او هستید و پیشانی‌ها وخفت خیزتان دردست اوست اگر چیزی را پنهان کنید خداوند آنرا میداند واگر آشکار کنید آنرا برای شما مینویسد .

اِنَّ تَقْوَی اللهِ دَوٰاءُ دٰاءِ قُلُوبِکُمْ وَ بَصَرُ عَمیٰ اَفْئِدَتِکُمْ وَ شِفٰاءُ مَرَضِ اَجْسٰادِکُمْ وَ صَلاٰحُ فَسٰادِ صُدُورِکُمْ وَ طَهُورُ دَنَسِ اَنْفُسِکُمْ وَ جَلاٰءُ غِشٰاءِ اَبْصٰارِکُمْ

(حضرت امیر ع)

پرهیزکاری وترس از خدا داروی درد قلب‌ها و بینائی کوری دلها و بهبودی بیماری بدن‌ها ومایهٔ اصلاح فساد سینه‌ها وموجب پاکی چرکهای نفس‌ها وروشنی پوشش دیدگان شماست .

فَاِنَّ تَقْوَی اللهِ مِفْتاحُ سَدادٍ وَ ذَخیرَةُ مَعادٍ وَ عِتْقٌ مِنْ کُلِّ مَلَکَةٍ وَ نَجاةٌ مِنْ کُلِّ هَلَکَةٍ بِها یُنْجَحُ الطّالِبُ وَ یَنْجُو الْهارِبُ وَ تَنالُ الرَّغائِبُ .

(حضرت امیر ع)

پرهیزکاری و ترس ازخدا کلید هررستگاری و اندوخته برای روز قیامت و سبب آزادی از هر نوع بندگی وموجب رهائی ازهرتباهی است بوسیلهٔ تقوی حاجت درخواست کننده روامیگردد و گریزان (ازعذاب خدا) رهائی مییابد وعطایا و بخشش‌ها (از جانب خدا) دریافت میشود .

اُوصیکُمْ عِبادَاللهِ بِتَقْوَی اللهِ فَاِنَّها حَقُّ اللهِ عَلَیْکُمْ ، وَ الْمُوجِبَةُ عَلَی اللهِ حَقُّکُمْ، وَ اَنْ تَسْتَعینُوا عَلَیْها بِاللهِ وَ تَسْتَعینُوا بِها عَلَی اللهِ، فَاِنَّ التَّقْوَی فِی الْیَومِ الْحِرْزُ وَ الْجُنَّةُ وَ فی غَدِ الطَّریقُ اِلَی الْجَنَّةِ . (حضرت امیر ع)

ای بندگان خدا شما را بپرهیزکاری وترس ازخدا سفارش میکنم زیرا تقوی حقّ خداست برشما وحقّ شما را برخدا لازم وبرقرار مینماید ، وسفارش میکنم که ازخدا برای تقوا کمك بطلبید واز تقوی برای تقرّب بخدا همراهی بخواهید، زیرا تقوی در امروز پناه وسپراست ودر فردا (روز قیامت) راه بهشت است .

استعانت و توکّل بخدا

۱- قرآن:

اِیّاکَ نَعْبُدُ وَ اِیّاکَ نَسْتَعین .

فقط ترا عبادت میکنیم وفقط از تو طلب یاری میکنیم .

اِنَّ اللهَ یُحِبُّ الْمُتَوَکِّلین .

خداوند کسانی را که باو توکّل کنند دوست دارد .

وَ مَنْ یَتَوَکَّلْ عَلَی اللهِ فَهُوَ حَسْبُهُ .

وهر که بخداوند توکّل کند پس خدا او را کفایت میکند .

وَ تَوَکَّلْ عَلَی اللهِ وَ کَفی بِاللهِ وَکیلاً .

در کارها بخدا توکّل کن که خداوند برای مدد و نگهبانی کافی است .

اَللهُ لااِلٰهَ اِلّاهُوَ وَ عَلَی اللهِ فَلْیَتَوَکَّلِ الْمُؤْمِنُونَ .

غیر از خداوند یکتا خدائی نیست ومومنین هم باید برخداوند توکّل کنند .

وَ تَوَکَّلْ عَلَی الْعَزیزِ الرَّحیمِ الَّذی یَرٰاکَ حینَ تَقُومُ وَ تَقَلُّبَکَ فی السّاجِدینَ .

و همیشه توکّل بر خداوند مقتدر و مهربان کن آن خدائی که چون بنماز برخیزی ترا مینگرد وهمچنین بقیام وقعود تو در بین اهل سجود آگاه است .

وَ اُفَوِّضُ اَمْری اِلَی اللهِ اِنَّ اللهَ بَصیرٌ بِالْعِبادِ .

ومن کارهایم را بخدا واگذار میکنم زیرا که خداوند بامور بندگانش بینا و آگاهست .

اِنْ کُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللهِ فَعَلَیْهِ تَوَکَّلُوا، فَقالُوا عَلَی اللهِ تَوَکَّلْنا .

(موسی بقوم خود گفت) اگرشما بخدا ایمان آوردید پس براو توکّل کنید، پس قوم گفتند بخدا توکّل کردیم.

وَ تَوَکَّلْ عَلَی الْحَیِّ الَّذی لایَمُوتُ .

وتوکّل کن برخداوندی که او همیشه زنده است و ساحت پاکش از مرگ و نابودی منزّه است .

حَسْبُنَا اللهُ وَ نِعْمَ الْوَکیلُ .

(موقعیکه حضرت ابراهیم را بآتش میانداختند گفت) خداما را کفایت میکند وچه وکیل خوبی است .

اِنَّهُ لَیْسَ سُلْطانٌ عَلَی الَّذینَ آمَنُوا وَ عَلی رَبِّهِمْ یَتَوَکَّلونَ .

نیست او را (شیطان را) تسلّط وغلبه برآنانکه ایمان آورده وبرخدای خود توکّل مینمایند .

اِنَّ الَّذینَ قالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقامُوا فَلاخوفٌ عَلَیْهِمْ وَلاهُمْ یَحْزَنونَ.

بدرستی که کسانی که گفتند پروردگار ماخداست سپس هم (برسراین حرف) استقامت کردند پس برای آنان ترسی نیست واندوهگین هم نمیشوند .

۲- سخنان معصومین :

اِعْقِلْهَا وَ تَوَكَّلْ . (پیغمبر اکرم ص)

با توکّل زانوی اشتر ببند .

لو اَنَّكُمْ تَوَكَّلونَ عَلَى اللهِ تَعالىٰ حَقَّ تَوَكُّلِهِ لَرَزَقَكُمْ كَمٰا يَرْزُقُ الطَّيْرَ تَغْدُو خِمٰاصاً وَ تَرُوحُ بِطٰاناً . (پیغمبر اکرم ص)

اگر شما هر آینه بخداوند چنانکه باید وشاید توکّل کردید خداوند هم روزی شما را میدهد همچنانکه روزی پرنده را میدهد که صبح از لانه گرسنه میرود وشب با شکم سیر برمیگردد .

مَنْ اَحَبَّ اَنْ يَكُونَ اَقْوَى النّٰاسِ فَلْيَتَوَكَّلْ عَلَى اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که دوست دارد که قوی‌ترین مردم شود پس باید بخداوند توکّل کند .

اَلتَّوَكُّلُ كِفٰايَةٌ شَرِيفَةٌ لِمَنِ اعْتَمَدَ اِلَيْهِ . (حضرت امیر ع)

توکّل کفایت کنندهٔ شریفی است برای کسی که بآن اعتماد کند .

اَلتَّوَكُّلُ التَّبَرِّي مِنَ الْحَولِ وَ الْطّاقَةِ وَ اَنْتِظٰارُ مٰا يَاْتِي بِهِ الْقَدَرُ .

(حضرت امیر ع)

توکّل عبارت از بیزاری جستن از توان و توش خود و من ش آمد ها بودنست .

اِعْتَصِمْ فی اَحْوالِکَ کُلِّها بِاللهِ فَاِنَّکَ مِنْهُ سُبْحانَهُ فی مَ یزٍ .

ت امیر ع)

درهمه حال چنگ در دامان کبریائی خدا بزن که تو از پناه بپروردگار پاك درپناه نیرومندی هستی .

اِجْعَلُوا کُلَّ رَجائِکُمْ لِلّهِ سُبْحانَهُ وَلا تَرْجُوا اَحَداً سِوَاهُ ارَجیٰ اَحَدٌ غَیْرَ اللهِ تَعالیٰ اِلّا خابَ . (حضرت امیر ع)

تمام امیدواری تان را برای خداوند سبحان قرار دهید و بغیر از او باحدی امیدوار مباشید زیرا امیدوار نشد کسی بغیر خدا مگر اینکه زیان دید .

اَصْلُ قُوَّةِ الْقَلْبِ التَّوَکُّلُ عَلَی اللهِ. (حضرت امیر ع)

ریشه نیرومندی دل توکّل برخدا نمودنست .

اَصْلُ الرِّضا الثِّقَةُ بِاللهِ . (حضرت امیر ع)

اصل وریشهٔ خشنودی اطمینان وامیدواری بخداست .

اَقْوَیَ النّاسِ اِیماناً اَقْواهُمْ تَوَکُّلاً عَلَی اللهِ سُبْحانَهُ . امیر ع)

قوی ترین مردم ازلحاظ ایمان قوی ترین آنها است از بخداوند سبحان .

اوْثَقُ سَبَبٍ اَخَذْتَ بِهِ سَبَبُ بَیْنَکَ وَ بَیْنَ اللهِ . (حضرت

محکمترین رشتهٔ که باید بدان چنگ بزنی رشته ایست که خداست .

اِنَّ التَّوَکُّلَ مِنْ صِدْقِ الْایقانِ . (حضرت امیر ع)

راستی توکّل برخدا از درستی یقین است.

تَوَکَّلْ عَلَی اللهِ سُبْحانَهُ فَاِنَّهُ قَدْ تَکَفَّلَ بِکِفایَةِ الْمُتَوَکِّلینَ .

(حضرت امیر ع)

برخداوند سبحان توکّل کن زیرا که خداوند کفالت کرده است که توکّل کنندگان برخود را کفایت کند .

حُسْنُ تَوَکُّلِ الْعَبْدِ عَلَی اللهِ سُبْحانَهُ عَلیٰ قَدْرِ یَقینِهِ بِهِ .

(حضرت امیر ع)

خوبی توکّل بنده برخداوند سبحان باندازهٔ یقین اوست بخدا. (هرقدریقین بیشتر باشد توکّل بهتر خواهد بود)

حَسْبُکَ مِنْ تَوَکُّلِکَ اَنْ لاتَریٰ لِرِزْقِکَ مُجْرِیاً اِلّا اللهَ سُبْحانَهُ .

(حضرت امیر ع)

ترا از توکّلت همین بس است که برای روزی خود غیر از خداوند سبحان اجرا کنندهٔ دیگری نبینی .

صَلاحُ الْعِبادَةِ التَّوَکُّلُ . (حضرت امیر ع)

اصلاح عبادت در توکّل است .

عَلَیْکَ بِالْاِعْتِصامِ بِاللهِ فی کُلِّ اُمُورِکَ فَاِنَّها عِصْمَةٌ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ .

(حضرت امیر ع)

برتو باد چنگ زدن بتوکّل خداوند در تمام کارهایت زیرا که او نگهدارنده از هرچیز است .

فِی التَّوَکُّلِ حَقیقَةُ الْاِیقانِ . (حضرت امیر ع)

اصل وحقیقت یقین برخدا در توکّل است .

مَنْ تَوَکَّلَ عَلَی اللهِ سُبْحانَهُ اَضاءَتْ لَهُ الشُّبُهاتُ وَ کُفِیَ الْمَؤُناتُ وَ اَمِنَ التَّبِعاتِ . (حضرت امیر ع)

هر که برخداوند سبحان توکّل کند شبهه‌ها برایش روشن میشود و آنچه درخور لزوم اوست کفایت کرده شوند واز رنجها ومشقت‌ها بدور ماند .

کُلُّ مُتَوَکِّلٍ مَکْفِیٌّ . (حضرت امیر ع)

هر توکّل کنندهٔ کفایت کرده میشود .

مَنِ اسْتَعانَ بِاللهِ اَعانَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که از خدا یاری خواهد خدا او را کمك میکند .

مَنْ تَوَکَّلَ لَمْ یَهْتَمَّ . (حضرت امیر ع)

هر که توکّل بخدا کرد اندوهگین نشد.

مَنْ تَوَکَّلَ عَلَی اللهِ هانَتْ لَهُ الصِّعابُ وَ تَسَهَّلَتْ عَلَیْهِ الْاَسْبابُ وَ تَبَوَّءَ الْخَفْضَ وَ الْکَرامَةَ . (حضرت امیر ع)

کسیکه بخداوند توکّل کند مشکلات زندگی برای او سبك میشود و اسباب ووسائل براو آسان میگردد ودر راحتی ووسعت و کرامت جای گیرد .

مَنْ تَوَکَّلَ عَلَی اللهِ کَفاهُ وَ مَنِ اعْتَصَمَ بِاللهِ نَجّاهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بر خدا توکّل کند خدا کفایتش کند و هر که بخدا پناه برد خدا نجاتش دهد .

مَنِ آ... بِاللهِ لَمْ يَضُرَّهُ الشَّيْطانُ . (حضرت امیر ع)

هر که ... خدا پناه برد شیطان نمی‌تواند باو ضرر وزیان برساند .

مَنْ آ... اللهِ لَجَأَ إِلَيْهِ . (حضرت امیر ع)

هر که ... خدا ایمان آورد در گرفتاریها فقط باو پناه میبرد .

مَنْ وَثِ... بِاللهِ تَوَكَّلَ عَلَيْهِ . (حضرت امیر ع)

هر که ... خدا وثوق واطمینان پیدا کرد باو توکّل میکند .

مَنْ فَوَّ... أَمْرَهُ إِلَى اللهِ سَدَّدَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که کارش را بخدا واگذار کند خدا کارش را درست ومحکم کند .

مَنْ كانَ مُتَوَكِّلاً لَمْ يَعْدَمِ الْإِعانَةَ . (حضرت امیر ع)

هر که توکّل برخدا کند یاری خدا را گم نمیکند .

مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللّهِ غَنِيَ عَنْ عِبادِهِ . (حضرت امیر ع)

کسیکه برخداوند توکّل کند از بندگان خدا مستغنی میگردد .

مَنْ أَخْلَصَ لِلّهِ اسْتَظْهَرَ لِمَعاشِهِ وَ مَعادِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که (کارهای خود را) برای خدا خالص گرداند برای دنیا وآخرت خود پشتیبان خوبی گرفته است .

مَنْ تَوَكَّلَ عَلَى اللهِ سُبْحانَهُ كَفىٰ وَ اسْتَغْنىٰ . (حضرت امیر ع)

هر که بخداوند سبحان توکّل کندخدا او را کفایت میکند وبی‌نیاز گرداند.

لا تَجْعَلَنَّ نَفْسَكَ تَوَكُّلاً إِلّا عَلَى اللهِ وَ لا يَكُنْ لَكَ رَجاءٌ إِلّا اللهَ.

(حضرت امیر ع)

برای‌خودت بغیراز خدا توکّل مکن وبجزازخدا ازهیچکس امیدوارمباش.

لایَصْدُقُ ایمانُ عَبْدٍ حَتّیٰ یَکُونَ بِمٰا فی‌یَدِاللهِ اوثَقُ بِمٰا فی‌یَدِهِ .

(حضرت امیر ع)

بنده درایمانش راستگو نیست تا اینکه بآنچه دردست خدا است بیشترخاطر جمع وامیدوار باشد ازآنچه در دست خودش است .

ثِقْ بِاللهِ تَکُنْ مُؤْمِناً . (حضرت صادق ع)

بخدا اعتماد کن مؤمن خواهی بود .

مَنْ اَحَبَّ اَنْ یَکُونَ اَغْنَیَ‌النّاسِ فَلْیَکُنْ بِمٰا فی‌یَدِاللهِ اوثَقُ مِنْهُ فی‌یَدِهِ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر که دوست دارد که بینیازترین مردم باشد پس باید اعتمادش بآنچه دست خداست بیشتر باشد ازآنچه دست خودش است .

عَلَیْکَ بِالْاِعْتِصامِ بِرَبِّکَ وَ التَّوَکُّلِ عَلَیْهِ . (حضرت موسی‌کاظم ع)

برتو باد که برپروردگارت پناه برده وباو توکّل کنی .

اَلتَّوَکُّلُ اَنْ لاتَخافَ اَحَداً اِلّا اللهَ . (حضرت رضا ع)

توکّل اینست که بغیراز خداوند ازهیچکس نترسی .

اَلتَّوَکُّلُ مِنْ قُوَّةِ الْیَقینِ . (حضرت امیر ع)

تَوَکّل بخدا نمودن از شدت ونیروی یقین بخداست .

کَیْفَ اَرْجُو غَیْرَکَ وَ الْخَیْرُ کُلُّهُ بِیَدِکَ . (حضرت سجّاد ع)

(خدایا) چگونه بغیرتو امیدوار باشم درحالیکه تمام خوبیها در دست تست .

مٰا اَحسَن تَواضُعَ الاَغنِیاءِ لِلفُقَراءِ طَلَباً لِمٰا عِندَاللهِ ، وَ اَحسَنُ مِنهُ تیهُ الفُقَراءِ عَلیَ الاَغنِیاءِ اِتِّکالاً عَلَی اللّٰهِ . (حضرت امیر ع)

چه نیکوست فروتنی توانگران با درویشان برای بدست آوردن پاداشی که نزد خداست و نیکوتراز آن بی اعتنائی فقر است نسبت بتوانگران بجهت توکل برخداوند .

مَن لَم یَرجِ النّٰاسَ فی شَیءٍ وَرَدَّ اَمرَهُ اِلَی اللهِ عَزَّوَجَلَّ فی جَمیعِ اُمُورِهِ اَستَجٰابَ اللهُ لَهُ فی کُلِّ شَیءٍ . (حضرت سجّاد ع)

کسیکه درهیچ چیز بمردم امیدوار نشد ودرهمهٔ کارها امرش‌را بخدا واگذار کرد خداوند تعالی هم در همه‌حال در هرچیزی حاجتش را برمیآورد .

اِذٰا ضٰاقَتْ بِکَ الاَحوٰالُ یوماً فَثِقْ بِالوٰاحِدِ الفَردِ العَلِیِّ

فَلا تَجزَعْ اِذٰا مٰا نٰابَ خَطْبٌ فَکَم لِلّٰهِ مِن لُطفٍ خَفِیِّ

(حضرت امیر ع)

اگرروزی راه چاره‌ها تماماً بتو تنگ شد پس اعتماد برخدای واحد ویگانهٔ بلند مرتبه کن موقعیکه امربزرگی پیش آمد کند بی‌صبری نکن زیرا چه بسا که لطف پوشیده‌ای برای خدا باشد .

(هان مشو نومید چون واقف نه‌ای زاسرار غیب

باشد اندر پرده بازیهای پنهان غم مخور)

رضا بقضای الهی

۱ـ قرآن:

وَ لَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَیْءٍ مِنَ الْخوفِ وَ الْجوُعِ وَ نَقْصٍ مِنَ الْاَمْوالِ وَالْاَنْفُسِ وَ الثَّمَراتِ وَ بَشِّرِ الصّابِرینَ.

و البته شما را بسختی ها مانند ترس و گرسنگی و کاهش دارائی و نفوس و میوه ها (آفات زراعت) آزمایش میکنیم و بشکیبایان (بقضای خدا) مژده بده.

فَاصْبِر لِحُکْمِ رَبِّکَ وَلاتَکُنْ کَصاحِبِ الْحوتِ اِذْنادیٰ وَهُوَ مَکْظُومٌ.

بحکم خداوندت صبر کن ومانند یونس مباش که درعذاب امت تعجیل کرد و پشیمان شد و در تاریکی شکم ماهی خدا را برای نجات خود خواند.

وَ ما رَمَیْتَ اِذْرَمَیْتَ وَلٰکِنَّ اللهَ رَمیٰ وَ لِیُبْلِیَ الْمُؤمِنینَ مِنْهُ بَلاءً حَسَناً اِنَّ اللهَ سَمیعٌ عَلیمٌ.

(ای رسول ما) چون تو تیر افکندی نه تو بلکه خدا افکند و خواست که

مومنین را بیك آزمایش خوبی امتحان کند وخداوند شنوا وداناست .

اِنَّ اَجَلَ اللهِ اِذا جاءَ لایُؤَخِّرُ .

هر آینه که اجل الهی (که مقدّر است) چون وقتش برسد بتأخیر نیفتد .

۲- سخنان معصومین:

اِذا اَرادَ اللهُ اَنْ یوقِعَ عَبْداً اَعْمیٰ عَلَیْهِ الْحِیَلَ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی خدا بخواهد بنده‌ای را ازپا درآورد راههای‌چاره را براو میبندد .

قالَ اللهُ تَعالیٰ : مَنْ لَمْ یَرْضَ بِقَضائی وَ لَمْ یَصْبِرْ عَلیٰ بَلائی فَلْیَلْتَمِسْ رَبّاً سِوایَ . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند تعالی فرمود : هر که بقضای من راضی نشود و ببلای من صبر نکند پس باید برای خودش غیراز مرا جستجو کند .

اِذا اَرادَ اللهُ تَعالیٰ اِنْفاذَ قَضائِهِ وَقَدَرِهِ سَلَبَ ذَوِی الْعُقُولِ عُقُولَهُمْ حَتّیٰ یُنْفِذَ فیهِمْ قَضاءَهُ وَقَدَرَهُ فَاِذا قَضیٰ اَمْرَهُ رَدَّ اِلَیْهِمْ عُقُولَهُمْ وَ وَقَعَتِ النَّدامَةُ

(پیغمبراکرم ص)

موقعیکه خداوند تعالی اراده کند برای اجرای قضا وقدر خود ازخردمندان عقلشان را میگیرد تا اینکه در بارهٔ آنها قضا وقدرش را اجرا نماید پس چون امر خدا انجام گردد عقل وفهم آنانرا بخودشان باز گرداند در اینموقع است که‌پشیمانی رخ میدهد .

(قضا دستی است پنج انگشت دارد چو خواهد از کسی کامش بر آرد

دو بر چشمش نهد دیگر دو بر گوش یکی بر لب نهد گوید که خاموش)

إِذَا أَرَادَ اللهُ قَبْضَ عَبْدٍ بِأَرْضٍ جَعَلَ لَهُ فِيهَا حَاجَةً . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی خدا بخواهد بنده‌ای را در سرزمینی بمیراند برای وی در آنجا حاجتی پدید میآورد .

مَنِ اسْتَسْلَمَ إِلَى اللهِ اسْتَظْهَرَ . (حضرت امیر ع)

هر که کارهای خود را (با توجّه بقضای الهی) بخدا تسلیم کند پشتیبانی مییابد .

اِعْلَمْ أَنَّ الْقَلَمَ قَدْ جَرَى بِمَا هُوَ كَائِنٌ . (پیغمبر اکرم ص)

بدانکه قلم تقدیر برهمهٔ شدنیها جاری‌است .

إِنَّ اللهَ إِذَا أَحَبَّ إِنْفَاذَ أَمْرٍ سَلَبَ كُلَّ ذِي لُبٍّ لُبَّهُ . (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه خداوند وقتی دوست داشته باشد اجرای امری را از هرصاحب عقلی عقلش را میگیرد .

إِنَّ اللهَ إِذَا قَضَى عَلَى عَبْدٍ قَضَاءً لَمْ يَكُنْ لِقَضَائِهِ مَرَدٌّ . (پیغمبر اکرم ص)

راستی وقتی‌خداوند چیزی را بر بندهٔ‌خویش مقدّر سازد تقدیروی بر نمیگردد

اَلرِّضَا بِقَضَاءِ اللهِ يُهَوِّنُ عَظِيمَ الرَّزَايَا . (حضرت امیر ع)

خشنودی بقضای الهی بزرگترین مصیبت‌ها را سبك مینماید .

أَعْلَمُ النَّاسِ بِاللهِ أَرْضَاهُمْ بِقَضَائِهِ . (حضرت امیر ع)

خداشناس‌ترین مردم کسی است که بیشتراز همه بقضای الهی خشنود باشد .

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ الْمُتَسَخِّطُ لِقَضَاءِ اللهِ . (حضرت امیر ع)

سخت ترین مردم از حیث گرفتاری و عذاب در روز قیامت کسی است که بر ارادهٔ خدا خشمگین باشد .

اِنَّ اَهْنَأَ النّاسِ عَيْشاً مَنْ كانَ بِما قَسَمَ اللهُ لَهُ راضِياً . (حضرت امیر ع)

براستی کسی عیشش از همه گواراتر است که بآنچه خدا قسمت کرده است راضی باشد .

اِذا اُنْزِلَ الْقَدَرُ بَطَلَ الْحَذَرُ . (حضرت امیر ع)

موقعیکه قدر فروفرستاده میشود هر گونه احتیاط وپیش‌بینی باطل میشود .

كُلُّ شَيْءٍ فيهِ حيلَةٌ اِلّا الْقَضاءُ . (حضرت امیر ع)

برای هرچیزی چاره‌ایست مگرقضای الهی

مَنْ رَضِيَ بِالْقَضاءِ طابَ عَيْشُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بقضای الهی خشنود باشد عیش او گوارا وپاکیزه میشود .

مَنْ رَضِيَ بِالْمَقْدُورِ اكْتَفى بِالْمَيْسُورِ . (حضرت امیر ع)

هر کس بر آنچه بر او مقدّر شده است بسازد بدانچه بدست میآورد اکتفا میکند .

مَنْ رَضِيَ بِالْقَدَرِ اسْتَخَفَّ بِالْغِيَرِ . (حضرت امیر ع)

کسی که بقضاوقدر الهی راضی شدتغییرات وتحوّلات‌جهان را سبك میشمارد.

نِعْمَ طارِدُ الْهَمِّ الرِّضا بِالْقَضاءِ . (حضرت امیر ع)

برای برطرف کردن غم وغصّه راضی بودن بقضای الهی خوب چیزیست .

اَلرِّضا بِمَكْرُوهِ الْقَضا اَرْفَعُ دَرَجاتِ الْيَقينِ . (حضرت سجاد ع)

خشنودی بقضائی که مکروه طبع است بالاترین مرتبهٔ ایمان و یقین است .

نُزُولُ الْقَدَرِ یَسْبِقُ الْحَذَرَ . (حضرت امیرع)

فرود آمدن قضا وقدر الهی بر کناره گرفتن انسان پیشی میگیرد .

یَجْرِی الْقَضاءُ بِالْمَقادیرِ عَلیٰ خِلافِ الْاِخْتِیارِ وَ التَّدْبیرِ .

(حضرت امیر ع)

قضا با مقدّرات جاری میشود برخلاف اختیار وتدبیر بندگان .

اِنْ کانَ کُلُّ شَیْءٍ بِقَضاءٍ وَ قَدَرٍ فَالْحُزْنُ لِماذا ؟ (حضرت صادق ع)

اگر هرچیزی بقضا وقدر الهی است پس غصّه خوردن برای چه ؟

اِرْضَ بِما قَسَمَ اللهُ لَکَ تَکُنْ غَنِیّاً . (حضرت صادق ع)

بقسمت الهی خشنود باش تا بی نیاز شوی .

مَنْ اَصْبَحَ عَلَی الدُّنْیا حَزیناً فَقَدْ اَصْبَحَ لِقَضاءِ اللهِ ساخِطاً وَ مَنْ اَصْبَحَ یَشْکُو مُصیبَةً نَزَلَتْ بِهِ فَاِنَّما یَشْکُو رَبَّهُ . (حضرت امیر ع)

کسی که برای دنیا اندوهگین شود بقضا و قدر الهی خشمگین گشته است و کسی که پیش مردم ازمصیبتی که بآن دچار شده شکایت کند ازخداوند خودشکایت کرده است .

قَضَی اللهُ اَمْراً وَ جَفَّ الْقَلَمُ وَفیما قَضیٰ رَبُّنا ما ظَلَم

(حضرت امیر ع)

خداوند امرش را بقضا جاری میکند و در این مورد قلم خشک شده است و خداوند ما در آنچه تقدیر کرده بکسی ظلم نکرده است .

خوف از خدا

۱- قرآن :

اِنَّما یَخْشَی اللهَ مِنْ عِبادِهِ الْعُلَماءُ.

از بندگان خداوند فقط دانشمندان ازخداوند میترسند .

فَاللهُ اَحَقُّ اَنْ تَخْشَوْهُ اِنْ کُنْتُمْ مُؤْمِنینَ.

خداوند سزاوارتر است اینکه شما از او بترسید اگر ایمان آورده‌اید .

وَ مَنْ یُطِعِ اللهَ وَ رَسُولَهُ وَ یَخْشَ اللهَ وَ یَتَّقْهُ فَاُولئِکَ هُمُ الْفائِزونَ .

و کسیکه خدا وپیغمبرش را اطاعت کند وبترسد از خدا وپرهیز کند ازخشم او پس چنین اشخاصی رستگار خواهند بود .

وَ لِمَنْ خافَ مَقامَ رَبِّهِ جَنَّتانِ .

وبرای کسی که از مقام پروردگارش بترسد (از محل ایستادن در حضور او بترسد) دو بهشت است .

وَاَمّا مَنْ خافَ مَقامَ رَبِّهِ وَ نَهَی النَّفْسَ عَنِ الْهَوی فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِیَ الْمَأْوی.

و اما هر کس از حضور در پیشگاه حضرت حقّ ترسیده باشد (که یومَ یَقُومُ

اَلنّاسُ لِرَبِّ الْعالَمین ـ آنروز مردم پیش پروردگار عالمیان میایستند) و نفس خود را از ارتکاب هوئ و هوس باز داشته باشد پس حتماً جایگاه او بهشت خواهد بود .

هُدیً وَ رَحْمَةً لِلَّذینَ هُمْ لِرَبِّهِمْ یَرْهَبُونَ .

هدایت ورحمت از کسانیست که از پروردگار خود ترسانند .

رَضِیَ اللهُ عَنْهُمْ وَ رَضوا عَنْهُ ذٰلِكَ لِمَنْ خَشِیَ رَبَّهُ .

خدا از ایشان خشنود وایشان هم ازخدا خشنودند واین رتبه برای کسی است که از خداوندش ترسان باشد .

اِنَّهُمْ کانُوا یُسارِعُونَ فِی الْخَیْراتِ وَ یَدْعُونَنا رَغَباً وَ رَهَباً وَ کانُوا لَنا خاشِعینَ .

هر آینه آنان (زکریّا وهمسرش و فرزندش یحیی) در کارهای خیر تعجیل میکردند ودرحال امید وترس بودند وهمیشه بدرگاه ما خشوع می‌نمودند .

وَ بَشِّرِ الْمُخْبِتینَ الَّذینَ اِذا ذُکِرَ اللهُ وَ جِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَ الصّابِرینَ عَلیٰ ما اَصابَهُمْ وَ الْمُقیمی الصَّلوٰةِ وَ مِمّا رَزَقْناهُمْ یُنْفِقُونَ .

و مژده بده بخشوع کنندگان کسانیکه موقع یادآوری خدا قلبشان هراسان وبآنچه بآنها میرسد شکیبا هستند و نماز میخوانند و از روزیهائی که بآنها داده‌ایم انفاق میکنند .

اِنَّ الَّذینَ یَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَیْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَ اَجْرٌ کَبیرٌ .

همانا آنانکه ازخدای خود درپنهانی میترسند آنها را آمرزش وپاداش بزرگ

خواهد بود .

اَلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ .

(پرهیزکاران) کسانی هستند که از خدای خود در نهان (و آشکار) میترسند واز ساعت قیامت و روزجزا سخت هراسانند .

۲ـ سخنان معصومین :

اِذا خافَ اللهَ الْعَبْدُ اَخافَ اللهُ مِنْهُ کُلَّ شَیْءٍ وَ اِذا لَمْ یَخَفِ الْعَبْدُ اللهَ اَخافَهُ اللهُ مِنْ کُلِّ شَیْءٍ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی بنده از خدا بترسد خداوند همه چیزرا از او بترساند واگر بنده‌ای از خدا نترسد خدا او را از همه چیز میترساند .

رَأْسُ الْحِکْمَةِ مَخافَةُ اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

خوف از خدا سر آمد حکمت است .

لو تَعْلَمُونَ ما اَعْلَمُ لَبَکَیْتُمْ کَثیراً وَ لَضَحِکْتُمْ قَلیلاً وَلَخَرَجْتُمْ اِلَی الصَّعَداتِ تَجْأَرُونَ اِلَی اللهِ تَعالَی لاتَدْرُونَ تَنْجونَ اولا تَنْجونَ .

(پیغمبر اکرم ص)

اگرشما میدانستید آنچه را که من میدانم هر آینه زیاد گریه میکردید و کم میخندیدید وحتماً بیرون میرفتید ازشهر ببلندی‌ها وباحال ترس بخدا پناه می‌بردید زیرا نمیدانستید نجات خواهید یافت یانجات نخواهید یافت .

لو تَعْلَمُونَ ما اَنْتُمْ لاقُونَ بَعْدَ الْموتِ ما اَکَلْتُمْ طَعاماً عَلَی شَهْوَةٍ اَبَداً

وَ لاَشَرِبْتُمْ شَراباً عَلىٰ شَهْوَةٍ اَبَداً وَ لاَ دَخَلْتُمْ بَيْتاً تَسْتَظِلّونَ بِهِ وَ لَمَرَرْتُمْ اِلَى الصَّعِداتِ تَكْدَحُونَ صُدورَكُمْ وَ تَبْكُونَ عَلىٰ اَنْفُسِكُمْ. (پیغمبر اکرم ص)

(ای مردم) اگرشما میدانستید که بعد از مرگ چه چیزها را ملاقات خواهید کرد هرگز با میل ورغبت غذائی نمیخوردید وهرگز با میل و رغبت نوشابهٔ نمی ـ نوشیدید و بمنظور آسایش در سایه داخل خانه‌ای نمیشدید وحتماً بکوه‌ها وارتفاعات رفته سینه‌های خودتان را میخراشیدید و بحال خود گریه میکردید .

اَلْخَشْيَةُ مِنْ عَذابِ اللهِ شيمَةُ الْمُتَّقينَ . (حضرت امیر ع)

ترس از عذاب الهی خوی پرهیزکارانست .

نِعْمَ الْعِبادَةُ الْخَشْيَةُ . (حضرت امیر ع)

ترس از خدا عبادت خوبی است .

اَلْبُكاءُ مِنْ خيفَةِ اللهِ لِلْبُعْدِ عَنِ اللهِ عِبادَةُ الْمُخْلِصينَ . (حضرت امیر ع)

گریه از ترس خداوند برای دوری ازخداوند عبادت مردم با اخلاص است.

اَلْخَوفُ سِجْنُ النَّفْسِ عَنِ الذُّنوبِ وَ رادِعُها عَنِ الْمَعاصى .

(حضرت امیر ع)

ترس ازخدا زندان نفس است از گناهان ومانعی است ازارتکاب نافرمانی‌ها.

اَلْبُكاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ يُنيرُ الْقَلْبَ وَ يَعْصِمُ عَنْ مُعاوَدَةِ الذَّنْبِ .

(حضرت امیر ع)

گریه از ترس خداوند قلب را روشن میکند واز برگشتن بگناه باز دارد .

اَلْبُكاءُ مِنْ خَشْيَةِ اللهِ مِفْتاحُ الرَّحْمَةِ . (حضرت امیر ع)

گریه از ترس خداوند کلید رحمت خداست .

اَلْخوفُ مِنَ اللهِ فی الدُّنیا یُؤمِنُ الْخوفَ فی الْآخِرَةِ مِنْهُ .

(حضرت امیر ع)

در دنیا از خدا ترسیدن شخص را از ترسیدن در آخرت ایمن میکند .

اَعْلَمُ النّاسِ بِاللهِ سُبْحانَهُ اَخْوَفُهُمْ مِنْهُ . (حضرت امیر ع)

خدا شناس‌ترین مردم بیشتراز همه از خداوند میترسد .

اَکْثَرُ النّاسِ مَعْرِفَةً لِنَفْسِهِ اَخْوَفُهُمْ لِرَبِّهِ . (حضرت امیر ع)

کسی که معرفت نفس وخود شناسی او زیادتر از سایرین باشد ترس او هم از خداوندش بیشتر است .

اِذا خِفْتَ الْخالِقَ فَرَرْتَ اِلَیْهِ . (حضرت امیر ع)

موقعیکه از خالق ذوالجلال ترسیدی پس فرار کن بطرف خود او .

مَنْ عَرَفَ اللهَ خافَ اللهَ وَ مَنْ خافَ اللهَ سَخَتْ نَفْسُهُ عَنِ الدُّنیا .

(حضرت صادق ع)

هر که خدا را شناخت از او میترسد وهر که از او بترسد دل از دنیا بر کند.

مَنْ خَشَعَ لِعَظَمَةِ اللهِ سُبْحانَهُ ذَلَّتْ لَهُ الرِّقابُ وَ مَنْ تَوَکَّلَ عَلَی اللهِ تَسَهَّلَتْ لَهُ الصِّعابُ . (حضرت امیر ع)

هر که در برابر عظمت خدا خاشع باشد خدا گردنها را پیش او نرم کند وهر که بخدا توکّل کند مشکلات براو آسان میشود .

بِالْبُکاءِ مِنْ خَشْیَةِ اللهِ تُمَحَّصُ الذُّنُوبُ . (حضرت امیر ع)

با گریستن از خوف خدا گناهان ازهم پاشیده میشود .

خَشْيَةُ اللهِ جَناحُ الْايمانِ . (حضرت امیر ع)

خوف از خدا بمنزلهٔ بال ایمانست .

اَلْمُؤمِنُ بَيْنَ مَخافَتَيْنِ : ذَنْبٌ قَدْ مَضىٰ لايَدْرى ما صَنَعَ اللهُ فيهِ وَ عُمْرٌ قَدْبَقِىَ لايَدْرى مايَكْتَسِبُ فيهِ مِنَ الْمَهالِكِ فَهُوَ لايُصْبِحُ اِلّاخائِفاً وَلايُصْلِحُهُ اِلّا الْخوفُ . (حضرت صادق ع)

شخص مؤمن همیشه بین دو ترس قرار دارد: یکی گناهی که در گذشته انجام داده و نمیداند خدا در بارهٔ اوچه میکند دوم عمری که باقی ماند و نمیداند در آینده چه مهالکی (گناهانی که موجب هلاك است) مرتکب خواهد شد پس او هرصبحدم ترسانست وجز ترس اصلاحش نکند

رَحِمَ اللهُ عَبْداً راقَبَ رَبَّهُ وَ خافَ ذَنْبَهُ . (حضرت امیر ع)

خدا بیامرزد بنده‌ای را که مراقب پروردگارش بوده واز گناهش بترسد .

طُوبىٰ لِلْمُنْكَسِرَةِ قُلُوبهمْ مِنْ اَجْلِ اللهِ . (حضرت امیر ع)

خوشابحال دل شکستگان از ترس خدا .

طُوبىٰ لِمَنْ اَلْزَمَ نَفْسَهُ مَخافَةَ رَبِّهِ وَ اَطاعَهُ فى السِّرِّ وَ الْجَهْرِ .

(حضرت امیر ع)

خوشابحال کسیکه ازترس پروردگارش نفس خود را ملازم باشد و درپنهانی وآشکار اطاعت او را کند .

عَجِبْتُ لِمَنْ عَرِفَ اللهَ كَيْفَ لايَشْتَدُّ خوفُهُ . (حضرت امیر ع)

عجب دارم ازکسی که خدا را میشناسد چگونه سخت از او نمیترسد

مَنْ خافَ اللهَ سُبْحانَهُ آمَنَهُ اللهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ . (حضرت امیر ع)

هر که از خدا بترسد خداوند او را از هرچیزی امان میدهد .

مَنْ خافَ اَدْلَجَ . (حضرت امیر ع)

هر که از خدا بترسد شب برمیخیزد .

مَنْ تَرَكَ مَعْصِيَةً مَخافَةً لِلّٰهِ تَبارَكَ وَتَعالىٰ اَرْضاهُ اللهُ يومَ الْقِيامَةِ .
(پیغمبر اکرم ص)

هر که گناهی را ازترس خدای تبارك وتعالی ترك کند خداوند اورا روزقیامت خشنود گرداند .

طوبىٰ لِمَنْ شَغَلَهُ خوفُ اللهِ عَزَّوَجَلَّ عَنْ خوفِ النّاسِ . (پیغمبر اکرم ص)

خوشا بحال کسی که خوف خدای عزّوجلّ او را از خوف مردم مشغول دارد .

اِنَّ اَنْجاكُمْ مِنْ عَذابِ اللهِ اَشَدُّكُمْ خَشْيَةً لِلّٰهِ . (پیغمبر اکرم ص)

کسی از عذاب خداوند رستگارتر است که ترسش از خدا بیشتر باشد .

ما مِنْ قَطْرَةٍ اَحَبُّ اِلَى اللهِ عَزَّوَجَلَّ مِنْ قَطْرَةِ دُمُوعٍ فى سَوادِ اللَّيْلِ مَخافَةً مِنَ اللهِ لا يُرادُ بِها غَيْرُهُ . (حضرت باقر ع)

پیش خداوند عزّوجلّ هیچ قطره‌ای دوست داشتنی‌تر از یك قطرهٔ اشك نیست که در تاریکی شب از ترس خداوند ریخته شود و چیز دیگری غیر از او در نظر گرفته نشود .

خَفِ اللهَ كَاَنَّكَ تَراهُ وَ اِنْ كُنْتَ لا تَراهُ فَاِنَّهُ يَراكَ فَاِنْ كُنْتَ تَرىٰ اَنَّهُ لا يَراكَ فَقَدْ كَفَرْتَ وَ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّهُ يَراكَ ثُمَّ بَرَزْتَ لَهُ بِالْمَعْصِيَةِ فَقَدْ جَعَلْتَهُ مِنْ اَهْوَنِ

النّاظِرِينَ عَلَيْكَ . (حضرت صادق ع)

چنان از خدا بترس که گویا ترا می‌بیند و اگر تو او را نمیبینی او ترا میبیند پس اگر تو معتقد باشی که او ترا نمیبیند کافرشوی و اگر بدانی که او ترا میبیند و با گناه با او مبارزه کنی دراینصورت اورا پست‌ترین بینندگان خود دانسته‌ای که باو اعتنا ننموده‌ای .

رجاء برحمت واسعۂ حق

۱- قرآن:

كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلىٰ نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ .

خداوند شما برای خودش رحمت را نوشته است (واجب کرده است)

هُوَ الَّذی يَقْبَلُ التَّوبَةَ عَنْ عِبادِهِ وَ يَعْفوعَنِ السَّيِّئاتِ وَ يَعْلَمُ ما تَفْعَلونَ.

او چنان خدائی است که از بندگانش توبه را میپذیرد و گناهان را میبخشدو میداند آنچه را که شما میکنید .

قُلْ يا عِبادِيَ الَّذينَ اَسْرَفُوا عَلىٰ اَنْفُسِهِمْ لا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَةِ اللهِ اِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَميعاً اِنَّهُ هُوَ الْغَفورُ الرَّحيمُ .

(ای رسول ما) بگو ای بندگان من که برای نفس‌هایتان اسراف کرده‌اید از رحمت خداوند ناامید مباشید زیرا که خداوند تمام گناهان را میبخشد والبته او بسیار آمرزنده ومهربانست .

اَلَّذينَ يَجْتَنِبونَ كَبائِرَ الْاِثْمِ وَ الْفَواحِشَ اِلَّا اللَّمَمَ اِنَّ رَبَّكَ واسِعُ الْمَغْفِرَةِ.

کسانیکه از گناهان بزرگ واعمال زشت دوری کنند مگر آنکه لممی باشد (گناه کوچکی از آنها سرزند) هر آینه مغفرت پروردگار تو بسیار وسیع است .

فَإِنَّهُ كَانَ لِلاَّوَّابِينَ غَفُوراً .

خداوند هر که را که با نیّت پاك بدرگاه او تضرّع کند البته خواهد بخشید.

يٰاَيُّهَاالَّذِينَ آمَنوا توبُوا اِلَى اللهِ توبَةً نَصُوحاً عَسىٰ رَبُّكُمْ اَنْ يُكَفِّرَ عَنْكُمْ سَيِّئاتِكُمْ وَ يُدْخِلَكُمْ جَنّاتٍ تَجْرِى مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهارُ.

ای کسانیکه ایمان آورده‌اید بخداوند توبهٔ نصوح (باخلوص عقیده ودائمی) کنید که شاید پروردگارتان گناهان شما را بپوشاند (ببخشد) وشما را در باغ‌های بهشت که زیر درختانش نهرها جاری است داخل کند .

اِنَّ رَحْمَةَاللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ .

براستی رحمت خداوند بنیکوکاران نزدیك است .

وَ اَنيبُوا اِلىٰ رَبِّكُمْ وَ اَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذابُ ثُمَّ لاٰتُنْصَرونَ .

و بدرگاه پروردگارتان بتوبه وانابه بازگردید و تسلیم امراو شوید پیش از آنکه عذاب خدا فرا رسد وآنزمان هیچگونه کمك ونجاتی نیابید .

فَلولاٰ فَضْلُ اللهِ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخاسِرِينَ .

پس اگر فضل و رحمت الهی برای شما نبود هرآینه شما جزو زیانکاران بودید

وَ مَنْ تابَ وَعَمِلَ صالِحاً فَإِنَّهُ يَتُوبُ اِلَى اللهِ مَتاباً .

وهر کسی توبه کند ونیکوکار باشد البته توبه‌اش بدرگاه خداخواهد رسید.

توضیح : با توجّه بجنبهٔ حیوانیّت انسان چون غرایز و شهوات در آدمی مخصوصاً در دوران جوانی در حال طغیان میباشد لذا ممکن است فردی مرتکب

محرّمات الهی شده و یا از انجام واجبات طفره رود و چون خداوند متعال همیشه نسبت ببندگانش نظر لطف وعنایت دارد بدینجهت اشخاص عاصی را که بعداً متوجّه خطا وعصیان خود شده و ناچار زبان بعذرخواهی میگشایند مورد لطف و کرم خود قرار داده واز گناهان آنها میگذرد زیراچنانکه از مفاد آیات کریمه دستگیرمیشود انسان هرقدر هم دارای گناهان و معاصی بیشتر باشد نباید از رحمت حق مأیوس و ناامید شود که خود یأس‌ازرحمت خدا ازهمهٔ گناهان‌بزرگتراست بلکه باید امیدوار بمغفرت و کرم الهی شده وتقاضای عفو وبخشش نماید .

و باید باین نکته هم توجّه نمود که رحمت و مغفرت خداوند موقعی نصیب آدمی‌میشود که انسان‌توفیق توبه‌واستغفار را پیدا کرده وبه پیشگاه‌جلال و کبریائی حضرت حق انابه وتضرّع نماید . استغفار حقیقی دارای شرایطی است ازجمله آنکه انسان علاوه بر استغفار زبانی قلباً نیز از کردهٔ‌خود در گذشته پشیمان شود ودر آینده هم هرگز مرتکب تکرار آن‌نگردد واگر تکلیف واجبی از او ضایع شده (مثلا نماز نخوانده‌یاخمس نداده) قضای آنرا بجاآورد واگر گناه اومربوط بحقوق‌مردم است بایدتقاضای گذشت وحلیّت از صاحب حق‌نماید والا تنها بگفتن کلمهٔ استغفار بزبان نمیتواند اکتفا نمود .

۲ـ سخنان معصومین:

عَفْوُ اللهِ اَکْبَرُ مِنْ ذُنُوبِکَ . (پیغمبر اکرم ص)

عفو وبخشش خداوند از گناهان تو بزرگتر است

(لطف خدا بیشتراز جرم ماست قصّهٔ سربسته چگوئی خوش)

سَاَلْتُ اللهَ اَنْ یَجْعَلَ حِسابَ اُمَّتی اِلَیَّ لِئَلّا تَفْتَضِحَ عِنْدَ الْاُمَمِ فَاَوحَی اللهُ عَزَّوَجَلَّ اِلَیَّ یا مُحَمَّدُ بَلْ اَنَا اُحاسِبُهُمْ فَاِنْ کانَ مِنْهُمْ زَلَّةٌ سَتَرْتُها عَنْکَ لِئَلّا تَفْتَضِحَ عِنْدَکَ . (پیغمبر اکرم ص)

ازخداوند خواستم که‌حساب امّت مرا برای رسیدگی بخود من واگذار کند که پیش امت‌های دیگر (این امت) رسوا نگردد پس خداوند عزوجل بمن وحی کرد که ای محمّد بلکه من خودم بحساب آنها رسیدگی میکنم واگرخطا ولغزشی داشته باشند آنرا می‌پوشانم از تو که حتی پیش تو رسوا نشوند .

اَلْفاجِرُ الرّاجی لِرَحْمَةِ اللهِ تَعالی اَقْرَبُ اِلَیْهِ مِنَ الْعابِدِ الْمُقْنِطِ .

(پیغمبر اکرم ص)

کسیکه فسق وفجور میکند وبرحمت خدای تعالی امیدوار است نزدیکتر از عابد ناامید بخداست .

قالَ اللهُ تَعالیٰ : اَنَا اَکْرَمُ وَ اَعْظَمُ عَفْواً مِنْ اَنْ اَسْتُرَ عَلیٰ عَبْدٍ مُسْلِمٍ فِی الدُّنْیا ثُمَّ اَفْضَحَهُ بَعْدَ اِذْ سَتَرْتُهُ وَلا اَزالُ اَغْفِرُ لِعَبْدی ما اَسْتَغْفَرَنی .

(پیغمبر اکرم ص)

خدای تعالی فرماید عفو من گرامی‌تر و بزرگتر از آنست که در دنیا کار بندهٔ مسلمانی را مستور کنم وپس از مستور داشتن او را رسوا کنم و مادام که بندهٔ من از من آمرزش خواهد او را خواهم آمرزید .

کَفّارَةُ الذَّنْبِ النَّدامَةُ وَلَوْلَمْ تُذْنِبُوا لَاَتَی اللهُ بِقَومٍ یُذْنِبُونَ لِیَغْفِرَلَهُمْ.

(پیغمبر اکرم ص)

پشیمانی از گناه کفّارهٔ آن محسوب میشود واگرشما گناه نمیکردید خداوند قوم دیگری را میآورد که گناه کنند تا آنها را بیامرزد .

لو اَخْطَاْتُمْ حَتّی تَبْلُغَ خَطایاکُمُ السَّماءَ ثُمَّ تُبْتُمْ لَتابَ اللهُ عَلَیْکُمْ.

(پیغمبر اکرم ص)

اگر شما مرتکب خطایائی شدید تا اینکه این خطایای شما بآسمان برسد سپس توبه کنید در اینصورت خداوند توبهٔ شما را می‌پذیرد .

لو تَعْلَمُونَ قَدْرَ رَحْمَةِ اللهِ لَاتَّکَلْتُمْ عَلَیْها . (پیغمبر اکرم ص)

اگرشما مقدار رحمت خدا را میدانستید بآن توکّل میکردید .

ما خَلَقَ اللهُ مِنْ شَیْءٍ اِلّا وَقَدْ خَلَقَ لَهُ ما یَغْلِبُهُ وَخَلَقَ رَحْمَتَهُ تَغْلِبُ غَضَبَهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

خداوند چیزی را خلق نکرد مگر اینکه چیز دیگری را خلق کرد که باو لی غلبه کند بنابراین رحمتش را هم خلق کرد که برغضبش غلبه نماید .

مٰاعَلِمَ اللهُ مِنْ عَبْدٍ نَدٰامَةً عَلیٰ ذَنْبٍ اِلّاغَفَرَلَهُ قَبْلَ اَنْ یَسْتَغْفِرَهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

چون خداوند پشیمانی بنده را از گناهی بداند پیش ازاینکه آنشخص استغفار کند خدا او را می بخشد .

اَلرَّجٰاءُ لِرَحْمَةِ اللهِ اَنْجَحُ . (حضرت امیرع)

دل بستن برحمت خدا آسایش بخش تر است .

اَلتَّوبَةُ تُطَهِّرُ الْقُلُوبَ وَتُغَسِّلُ الذُّنُوبَ . (حضرت امیر ع)

توبه قلب را پاکیزه و گناهان را میشوید .

اَلْاِسْتِغْفٰارُ اَعْظَمُ جُزٰاءٍ وَ اَسْرَعُ مَثُوبَةٍ . (حضرت امیرع)

طلب بخشش از خدا بزرگترین پاداش وسریعترین ثواب است .

اِذٰا کٰانَ یومَ الْقِیٰامَةِ نَشَرَاللهُ تَبٰارَکَ وَ تَعٰالیٰ رَحْمَتَهُ حَتّیٰ یَطْمِعَ اِبْلیسُ فی رَحْمَتِهِ . (حضرت صادق ع)

موقعیکه روز قیامت میشود خداوند تبارك و تعالی رحمت خود را پـراکنده میکند بطوریکه شیطان هم در رحمت حق هم طمع میکند .

اِنَّکُمْ اِنْ رَجَوْتُمُ اللهَ بَلَغَکُمْ آمٰالَکُمْ وَ اِنْ رَجَوْتُمْ غَیْرَاللهِ خٰابَتْ اَمٰانِیَّکُمْ وَ اٰمٰالُکُم . (حضرت امیر ع)

البته شما اگر امیدوار بخدا باشید خدا شما را بآرزوهایتان میرساند و اگر امیدوار بغیرخدا باشید در آرزوها و آمالتان زیان می برید .

عَجِبْتُ لِمَنْ یَقْنَطُ وَ مَعَهُ النَّجٰاةُ وَهُوَ الْاِسْتِغْفٰارُ . (حضرت امیر ع)

تعجب میکنم برای کسی که ناامید میشود درصورتیکه برای او وسیلهٔ نجات که استغفار است موجود است .

مَنْ قَرَعَ بابَ اللهِ سُبْحانَهُ فَتَحَ لَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که در رحمت خداوند سبحان را بکوبد خدا در کرم ومغفرت خود را بر او باز میکند .

فِرّوا اِلَی اللهِ مِنَ اللهِ . (حضرت امیر ع)

از خداوند بطرف خداوند فرار کنید (از خوف خدا برحمتش پناه برید)

لا یَرْجُوَنَّ اَحَدٌ مِنْکُمْ اِلّا رَبَّهُ وَلا یَخافَنَّ اِلّا ذَنْبَهُ . (حضرت امیر ع)

حتماً نباید یکی‌از شما از پروردگارش بکس‌دیگر امیدوار باشد ونبایدبغیراز گناهش از چیز دیگری هراسان وترسناك باشد .

یارَبِّ اَنْتَ الْجَوادُ الَّذی لا یَضیقُ عَفْوُکَ وَ لا یَنْقُصُ فَضْلُکَ وَ لا تَقِلُّ رَحْمَتُکَ . (حضرت سجّاد ع)

ای پروردگار من تو آن بخشنده‌ای که وسعت میدان عفوت هیچگاه تنگی نگیرد وفضل وبخشش تو نقصان نمی‌یابد ورحمتت هم کم نمیشود .

وَقَدْ تَوَثَّقْنا مِنْکَ بِالصَّفْحِ الْقَدیمِ وَالْفَضْلِ الْعَظیمِ وَالرَّحْمَةِ الْواسِعَةِ .
(حضرت سجّاد ع)

وهمانا امیدوار شدیم بعنایت قدیم وفضل عظیم ورحمت واسعهٔ تو .

فَاِنَّ کَرَمَکَ یَجِلُّ عَنْ مُجازاةِ الْمُذْنِبینَ وَ حِلْمَکَ یَکْبُرُ عَنْ مُکافاةِ الْمُقَصِّرینَ . (حضرت سجّادع)

براستی که کرم تو عظیم تراز مجازات گناهکارانست و حلـم تو بزرگتراز مکافات تقصیرکاران است .

اِلٰهی لَئِنْ جَلَّتْ وَجَمَّتْ خَطیئَتی فَعَفْوُكَ عَنْ ذَنْبی اَجَلُّ و اَوسَعُ

(حضرت امیر ع)

ای خدای من اگر خطا و گناه من بزرگ است و مثل دریا موج میزند پس عفو و کرم تو از گناه من بزرگتر ووسیعتراست .

اَیا مَنْ لَیْسَ لی مِنْكَ اَلْمُجیرُ بِعَفْوِكَ مِنْ عَذابِكَ اَسْتَجیرُ

فَاِنْ عَذَّبْتَنی فَالذَّنْبُ مِنّی وَ اِنْ تَغْفِرْ فَاَنْتَ بِهِ جَدیرُ

(حضرت امیر ع)

ای کسیکه غیراز تو مرا پناه دهنده‌ای نیست پس من از عذاب تو به عفو تو پناه میجویم

اگر مرا عذاب کنی پس گناه از من است (وتو عادلی) واگر ببخشی پس تو بعفو سزاواری .

بخش دوم

عبادات

نماز

روزه

حج و جهاد

خمس و زکوة

امر بمعروف و نهی از منکر

تولی و تبری

نماز

۱- قرآن:

وَ اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَ الصَّلوٰةِ وَ اِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ اِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ .

از خداوند بصبر و نماز یاری جوئید که امری بسیار دشوار است مگر برای خاشعین .

وَاَقِيمُوا الصَّلوٰةَ وَ اٰتُوا الزَّكوٰةَ وَ ارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ.

و نماز را بپا دارید و زکوة را بدهید و با رکوع کنندگان رکوع کنید . (اشاره بنماز جماعت است)

وَ اَقِمِ الصَّلوٰةَ اِنَّ الصَّلوٰةَ تَنْهىٰ عَنِ الْفَحْشاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللهِ اَكْبَرُ.

ونماز را بپادار که براستی نماز ازفحشاء و منکر نهی‌میکند وبازمیدارد وهر آینه ذکرخدا بزرگتر از (اندیشهٔ خلق) است.

اَقِمِ الصَّلوٰةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ اِلىٰ غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ اِنَّ قُرْاٰنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوداً .

نماز را وقت زوال خورشید تااوّل تاریکی شب بپادار (نماز ظهر وعصر را از اوّل ظهر و نماز مغرب وعشا را از اول تاریکی‌شب)ونماز صبح‌را نیز بجای آر که آن بحقیقت مشهود و بیشتر مورد توجّه است.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسىٰ اَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقاماً مَحْمُوداً.

و مقداری ازشب را (ای پیغمبرما) بیدار ومتهجّد باش که تهجّد خاصّ تست ، باشد که پروردگارت بمقام محمود (شفاعت) مبعوث گرداند (اشاره بنماز شب است)

وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَ اِدْبارَ السُّجُودِ .

وبحمدوستایش پروردگارت پیش ازطلوع خورشید وقبل ازغروب آن تسبیح گو باش وباز مقداری از شب و درعقب سجده‌ها بتسبیح خدا مشغول باش (اشاره باوقات پنجگانهٔ نماز وتعقیبات آنهاست) .

رِجالٌ لاٰتُلْهِيهِمْ تِجارَةٌ وَ لابَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللهِ وَ اِقامِ الصَّلٰوةِ وَ ايتاءِ الزَّكٰوةِ يَخافُونَ يوماً تَتَقَلَّبُ فيهِ الْقُلُوبُ وَ الْاَبْصارُ .

هستند مردانی که هیچ نوع کسب وتجارت آنها را از ذکر خدا و اقامهٔ نماز و دادن زکوة مشغول نمیکند و از روزی که دل هـا و دیده‌ها در آن روز مضطرب هستند هراسان و ترسانند.

يا اَيُّهَاالَّذينَ آمَنوا ارْكَعُوا وَ اسْجُدُوا وَ اعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَ افْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ .

ای اهل ایمان درنماز رکوع و سجود آورید واز روی اخلاص پروردگارتان را بپرستید ونیکی کنید شاید که رستگار شوید .

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلّينَ الَّذينَ هُمْ عَنْ صَلوٰتِهِمْ ساهُونَ .

پس وای بر نماز گزارانی که در نمازهایشان غفلت میکنند و سهل انگاری مینمایند .

مٰا سَلَكَكُمْ فی سَقَرٍ؟ قٰالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلّینَ .

وقتی از اهل جهنم می‌پرسند چه چیز شمارا در دوزخ انداخت ؟ میگوید ما جزو نمازگزاران نبودیم.

توضیح- اهمیت نماز ازهمین آیهٔ شریفه معلوم میشود زیرا چه درقرآن وچه در احادیث و اخبار بهیچیك ازتکالیف شرعی مانندنماز توصیه نشده است وخداوند بتارك الصّلوة وعدهٔ آتش فرموده است چنانکه وقتی از اهل دوزخ پرسیده میشود شما را چه امری بدوزخ انداخته است میگویند ما جزو نمازگزاران نبودیم البته بسی واضح است که غیر از تارکین صلوة اشخاص دیگری هم در اثر ارتکاب سایر معاصی به جهنم میروند همینطور که در دنبالهٔ آیه کریمه علل دیگری هم برای افتادن بدوزخ میشمارند ولی جرم وعقوبت نمازنخواندن بحدّی است که بقیهٔ جرم‌ها را تحت الشعاع قرار داده است فی‌المثل اگر کسی دزدی کند و مشروب خورد و فحّاشی کند و آدم بکشد وقتی اورا دستگیر نمایند درمقابل سؤال مردم کهمی‌پرسند این شخص چه کرده‌است همه میگویند آدم کشته است یعنی آدم کشی سایر جرم‌های اورا تحت‌الشّعاع قرار میدهد. باتوجّه بمفاد کلام معصومین علیهم‌السلام در صفحات آینده اهمیت مطلب بسی روشن خواهد شد.

۲ـ سخنان معصومین:

اَوَّلُ مٰا یُحٰاسَبُ بِهِ الْعَبْدُ الصَّلٰوةُ ، فَاِذٰا قُبِلَتْ قُبِلَ مِنْهُ سٰائِرُ عَمَلِهِ فَاِذٰا رُدَّتْ رُدَّ عَلَیْهِ سٰائِرُ عَمَلِهِ . (حضرت صادق ع)

اول چیزی که از حساب آن خواهند پرسید نماز است ، پس اگر آن قبول شود سائر اعمال هم قبول میشود و اگر آن ردّ شود سائر اعمال نیز مردود خواهند بود .

اِنَّمٰا مَثَلُ الصَّلٰوةِ مَثَلُ عَمُودِ الْفُسْطٰاطِ اِذٰا ثُبِتَ الْعَمُودُ ثَبَتَ الْاَطْنٰابُ وَ الْاَوْتٰادُ وَ الْغِشٰاءُ وَ اِذٰا انْكَسَرَ الْعَمُودُ لَمْ یَنْفَعْ وَ تَدٌ وَلٰا طَنَبٌ وَ لٰاغِشٰاءٌ .

(پیغمبر اکرم ص)

مثل نماز مثل عمود وستون خیمه است که هر گاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پردهٔ آن ثابت است وهنگامیکه ستون شکسته باشد نه‌میخ بدرد میخورد و نه طناب و نه پرده .

اَللّٰهَ اَللّٰهَ فِی الصَّلٰوةِ فَاِنَّهٰا خَیْرُ الْعَمَلِ اِنَّهٰا عِمٰادُ دِینِكُمْ . (حضرت امیر ع)

خدا را خدا را در مورد نماز زیرا که آن بهترین عمل است و ستون دین شماست .

صَلوٰةُ النَّوافِلِ قُرْبانٌ اِلَی اللهِ لِکُلِّ مُؤْمِنٍ. (حضرت موسی کاظم ع)

نمازهای نافله برای هرمومنی وسیلهٔ تقرب بدرگاه خداست.

لایَقُمْ مَنْ اَحَدُکُمْ فِی الصَّلوٰةِ مُتَکاسِلاً وَلاناعِساً وَ اِنَّما لِلْعَبْدِ مِنْ صَلوٰتِهِ ما اَقْبَلَ عَلَیْهِ مِنْها بِقَلْبِهِ. (حضرت امیر ع)

هیچکس از شماها با کسالت وچرت نباید بنماز بایستد زیرا برای بنده فقط آن قسمتی ازنمازش محسوب میشود که درآن حضور قلب داشته باشد.

لِیَخْشَعِ الرَّجُلُ فِی صَلوٰتِهِ فَاِنَّ مَنْ خَشَعَ قَلْبُهُ لِلّٰهِ عَزَّوَجَلَّ خَشَعَتْ جَوارِحُهُ، فَلاتَعْبَثْ بِشَیْءٍ فِی الصَّلوٰةِ. (حضرت امیر ع)

مرد موقعیکه مشغول خواندن نماز است باید خشوع داشته باشد زیرا کسی که قلبش برای خدای عزّوجلّ خاشع باشد اعضای بدن اوهم خاشع میشوند پس در نماز با چیزی بازی مکن.

لَیْسَ عَمَلٌ اَحَبَّ اِلَی اللهِ عَزَّوَجَلَّ مِنَ الصَّلوٰةِ فَلایَشْغَلَنَّکُمْ عَنْ اوقاتِها شَیْءٌ مِنْ اُمُورِ الدُّنْیا فَاِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ ذَمَّ اَقْواماً فَقالَ، اَلَّذِینَهُمْ عَنْ صَلوٰتِهِمْ ساهُونَ (اِنَّهُمْ غافِلُونَ اَسْتَهانُوا بِاوقاتِها). (حضرت امیر ع)

هیچ کاری پیش خدا ازنماز محبوب‌تر نیست پس کاردنیا شمارا ازنمازخواندن در اوّل وقت باز ندارد زیرا خداوند عزّوجلّ جماعاتی را نکوهش کرده و دربارهٔ آنها فرموده آنان که ازنماز خود سهو میکنند (یعنی غفلت میورزند و دروقت خود نمیخوانند).

عَلِّمُوا صِبْیانَکُمُ الصَّلوٰةَ وَ خُذُوهُمْ بِها اِذا بَلَغُوا ثَمانِیَ سِنِینَ.

(حضرت امیر ع)

بکودکان خود نماز یاد بدهید وچون بهشت سال رسیدند از آنان در مورد نماز مواخذه کنید .

مَنْ اَتیٰ الصَّلٰوةَ عارِفاً بِحَقِّها غَفَرَاللّٰهُ لَهُ . (حضرت امیر ع)

هر کس با معرفت نماز بخواند آمرزیده شود.

اِذا قامَ اَحَدُکُمْ اِلَی الصَّلٰوةِ مُوَدِّعٍ فَلْیُصَلِّ صَلٰوةَ . (حضرت امیر ع)

هر گاه یکی ازشما بنماز ایستاد باید مانند کسی که از نماز وداع میکندنماز بخواند .

صَلٰوةُ فَریضَةٍ خَیْرٌ مِنْ عِشْرَیْنِ حَجَّةٍ وَ حَجَّةٌ خَیْرٌ مِنْ بَیْتٍ مَمْلُوٍّ مِنْ ذَهَبٍ یُتَصَدَّقُ مِنْهُ حَتّیٰ یَفْنیٰ . (حضرت صادق ع)

نماز واجبی ازبیست حجّ بهتر است ویك حجّ هم بهتر است ازیك خانهٔ پر از طلا که همهٔ آن در راه خدا صدقه داده شود.

اِنَّ اللّٰهَ عَزَّوَجَلَّ یَسْتَحْیی مِنْ عَبْدِهِ اِذا صَلّیٰ فی جَماعَةٍ ثُمَّ سَاَلَهُ حاجَةً اَنْ یَنْصَرِفَ حَتّیٰ یَقْضیَها . (پیغمبراکرم ص)

براستی که خداوند عزّوجلّ حیا میکند ازبنده‌اش موقعیکه با جماعت نماز میخواند و ازاو چیزی میخواهد اینکه بر گردد مگراینکه آنرا برمیآورد.

صَلِ الصَّلٰوةَ لِوَقْتِها الْمُوَقَّتِ لَها . (حضرت امیر ع)

نماز را در وقتیکه برای آن مقرّر شده است بجا آر،

ما مِنْ صَلٰوةٍ یَحْضُرُ وَقْتُها اِلّا نادیٰ مَلَکٌ بَیْنَ یَدَی النّاسِ قُومُوا اِلیٰ

نیرانکم التی اوقد تموها علی ظهورکم فاطفوها بصلوتکم .

(پیغمبر اکرم ص)

هیچ نمازی نیست که وقت آن برسد مگر اینکه ملکی پیش مردم ندا میکند و میگوید ای مردم بلند شوید بطرف آتشی که خودتان آنرا در پشت‌تان شعله‌ور ساخته‌اید پس آنها را با نماز خاموش کنید.

ما اعلم شیئاً بعد المعرفة افضل من هذه الصلوة الا ترى ان العبد الصالح عیسی بن مریم قال (اوصانی بالصلوة و الزکوة ما دمت حیاً) .

(حضرت صادق ع)

بعد ازمعرفت حق چیزی را برتر از این نماز نمیدانم آیا نمی‌بینی که بندهٔ صالح عیسی بن مریم گفت (خداوند مرا بنماز و زکوة سفارش کرده که تازنده‌ام بآن دو عمل کنم) .

تعاهدوا امر الصلوة و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوا بها فانها کانت علی المؤمنین کتاباً موقوتاً الا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا (ما سلککم فی سقر؟ قالوا لم نک من المصلین) و انها لتحت الذنوب حت الورق و تطلقها اطلاق الربق و شبهها رسول الله صلی الله علیه و آله بالحمة تکون علی باب الرجل فهو یغتسل منها فی الیوم و اللیلة خمس مرات.

(حضرت امیر ع)

امر نماز را مراعات کرده و آنرا محافظت نمائید وزیاد انجام دهید و بوسیلهٔ آن بخدا تقرب جوئید زیرا نماز برای مؤمنین فریضه است که در مواقع معیّن

نوشته شده است آیا بپاسخ اهل دوزخ گوش نمیدهید که وقتی ازآنها پرسیده میشود (شما را چه بدوزخ انداخته؟ گویند ما جزو نمازگزاران نبودیم).

نماز گناهانرا میریزد مانند ریختن برگ وآدمی را ازآتش میرهاند مانند رها کردن چارپایان ازبندها وپیغمبر اکرم صلی‌الله علیه وآله آنرا بچشمهٔ گرمی تشبیه کرده است که بردرخانهٔ مرد باشد واوشبانه روزی ۵مرتبه درآن‌شستشو کند. (مسلماً چرکی دراینصورت باقی نخواهد ماند).

اَلصَّلٰوةُ عَمُودُ الدِّینِ. (پیغمبر اکرم ص)

نماز پایه وستون دین است.

اَحَبُّ الْاَعْمٰالِ اِلَی‌اللهِ اَلصَّلٰوةُ لِوَقْتِهٰا ثُمَّ بِرُّ الْوٰالِدَیْنِ ثُمَّ الْجِهٰادُ فِی سَبِیلِ‌اللهِ. (پیغمبر اکرم ص)

بهترین اعمال نزد خداوند نمازی است که دراوّل وقت خوانده شود بعد از آن نیکی برپدر ومادر وسپس جهاد درراه خداست.

اِنَّ الْمُصَلِّی یَقْرَعُ بٰابَ الْمَلِكِ وَاِنَّهُ مَنْ یُدِمْ قَرْعَ الْبٰابِ یُوشِكْ اَنْ یُفْتَحَ لَهُ. (پیغمبر اکرم ص)

نمازگزار درخانهٔ خدا را میکوبد وهر که پیوسته‌دری را بزند عاقبت بروی او باز میشود.

اِنَّ لِلّٰهِ مَلَكاً یُنٰادِی عِنْدَ كُلِّ صَلٰوةٍ، یٰا بَنِی آدَمَ قُومُوا اِلٰی نٰارِكُمُ الَّتِی اَوْقَدْتُمُوهٰا عَلٰی اَنْفُسِكُمْ فَاطْفِئُوهٰا بِالصَّلٰوةِ. (پیغمبر اکرم ص)

هرآینه برای خداوند ملکی است که درمواقع نماز بانگ میزند، ای‌بنی‌آدم برخیزید واین‌آتشی راکه برخودتان شعله‌ور ساخته‌اید بوسیلهٔ نمازخاموش کنید.

بَیْنَ الْعَبْدِ وَالْكُفْرِ تَرْكُ الصَّلٰوةِ. (پیغمبر اکرم ص)

فاصله میان بنده و کفر نماز نخواندن است

اَلصَّلٰوةُ نورُ الْمُؤْمِنِ. (پیغمبر اکرم ص)

نماز نور و روشنائی مومن است.

اَلصَّلٰوةُ میزانٌ فَمَنْ اوفیٰ اِسْتَوْفیٰ. (پیغمبر اکرم ص)

نماز بمنزلهٔ ترازوئی است پس هر که اوراکامل انجام دهد مزد وپاداش خوب وکامل میگیرد .

اَلصَّلٰوةُ قُرْبانُ کُلِّ تَقِیٍّ. (پیغمبر اکرم ص)

نماز وسیلهٔ تقرب هر پرهیزکار بخداست

اَلصَّلٰوةُ حِصْنُ الرَّحْمٰنِ وَ مَدْحَرَةُ الشَّیْطٰانِ . (حضرت امیر ع)

نماز پناهگاه خدا و وسیلهٔ راندن شیطانست .

لَیْسَ بَیْنَ الْعَبْدِ وَ الشِّرْکِ اِلّاتَرْکُ الصَّلٰوةِ فَاِذٰا تَرَکَهٰا فَقَدْ اَشْرَکَ .

(پیغمبراکرم ص)

میان بنده و شرك جزترك نماز فاصلهٔ نیست پس وقتی نماز نمیخواند مشرك میشود .

لٰایَزٰالُ الْعَبْدُ فیصَلٰوةٍ مٰا اَنْتَظَرَ الصَّلٰوةَ . (پیغمبر اکرم ص)

بنده مادام که منتظر نماز است درحال نماز است.

موضِعُ الصَّلٰوةِ مِنَ الدّینِ کَموضِعِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ .

(پیغمبر اکرم ص)

محل نماز نسبت بدین مانند محل وموقعیت سر است نسبت ببدن.

عَلَیْکُمْ بِطُولِ الرُّکُوعِ وَ السُّجُودِ فَاِنَّ اَحَدَکُمْ اِذٰا طٰالَ الرُّکُوعَ یَهْتِفُ

اِبْلیسُ مِنْ خَلْفِهِ وَ قالَ یا وَیْلَنا اَطاعُوا وَ عَصَیْتُ وَ سَجَدُوا وَ اَبَیْتُ .

(حضرت صادق ع)

برشما باد طول رکوع وسجود زیرا وقتی یکی ازشماها رکوع را طول دهد شیطان پشت سرش فریاد میزند و گوید که وای برما اطاعت کردند و من نافرمانی کردم وسجده کردند ومن سرپیچی نمودم.

اَلسُّجُودُ الْجِسْمانی هُوَ وَضْعُ عَتایِقِ الْوُجُوهِ عَلَی التُّرابِ وَ اَسْتِقْبالُ الْاَرْضِ بِالرّاحَتَیْنِ وَ اَطْرافِ الْقَدَمَیْنِ مَعَ خُشُوعِ الْقَلْبِ وَ اِخْلاصِ النِّیَّةِ .

اَلسُّجُودُ النَّفْسانی فِراغُ الْقَلْبِ مِنَ الْفانِیاتِ وَ الْاِقْبالُ بِکُنْهِ الْهِمَّةِ عَلَی الْباقِیاتِ وَخَلْعُ الْکِبْرِ وَ الْحَمِیَّةِ وَ قَطْعُ الْعَلایِقِ الدُّنْیَوِیَّةِ وَ التَّحَلّی بِاَخْلاقِ النَّبَوِیَّةِ . (حضرت امیرع)

سجده های جسمانی که برای خدا بجا آورده میشود عبارت از گذاردن پیشانیها برخاك و روبرو شدن بزمین است با دو دست و گوشه‌های دوپا بادلی نرم و نیّتی پاك .

سجده های روحانی عبارت است از فراغت دل ازعلایق دنیای فانی و با تمام همّت روی آوردن بمثوبات باقیه و پاداش اخروی و کندن ریشهٔ کبر و حمّیت و همچنین بریدن رشته های پیوند دنیای زود گذر وخودرا بزیور اخلاق وخوی‌های پاکیزهٔ پیغمبری آراستن .

طُولُ الْقُنُوتِ وَ السُّجُودِ یُنْجی مِنْ عَذابِ النّارِ . (حضرت امیرع)

قنوت وسجدهٔ طولانی درنماز نماز گزار را از عذاب آتش جهنم نجات‌میدهد.

عَلِّمُوا صِبْیانَکُمُ الصَّلوٰةَ وَ خُذُوهُمْ بِها اِذا بَلَغُوا الْحُلُمَ .

بکودکانتان نماز یاد دهید و از آنها در مورد نماز وقتی بالغ شدند مواخذه کنید .

مَنِ اسْتَخَفَّ بِالصَّلٰوةِ لایَنالُ شَفاعَتَنا . (حضرت صادق ع)

هر که نماز را سبك شمارد بشفاعت ما اهل بیت موفق نمیشود. (آخرین فرمایش حضرت صادق موقع رحلت)

اِذا قامَ الرَّجُلُ فِی الصَّلٰوةِ اَقْبَلَ اِبْلیسُ یَنْظُرُ اِلَیْهِ حَسَداً لِمایَرَیٰ مِنْ رَحْمَةِاللهِ الَّتی تَغَشّاهُ . (حضرت امیر ع)

هنگامیکه مرد بنماز برمیخیزد شیطان میآید وبنظر حسرت باو نگاه میکند زیرا میبیند که رحمت خدا اورا فرا گرفته‌است.

حافِظوا عَلَی الصَّلَواتِ الْخَمْسِ فی اوقاتِها فَاِنَّها مِنَ اللهِ جَلَّ وَعَزَّ بِمَکانٍ.

(حضرت امیر ع)

نماز های پنجگانه را بوقت بخوانید زیرا که آنها در نزد خدای عزّوجلّ مقامی دارند.

لَوْیَعْلَمُ الْمُصَلّی ما یَغْشاهُ مِنَ الرَّحْمَةِ لَمارَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجُودِ.

(حضرت امیر ع)

اگر نماز گزار میدانست که چه اندازه رحمت خدا اورا (درحال نماز) فرا گرفته است سرش‌را ازسجده بلند نمیکرد.

لایُقَرِّبُ مِنَ اللهِ سُبْحانَهُ اِلّا کَثْرَةُ السُّجُودِ وَ الرُّکُوعِ . (حضرت امیر ع)

انسانرا بخداوند سبحان نزدیك نمیگرداند مگر زیادی رکوع وسجود.

اِنَّ الصَّلٰوةَ حُجْزَةُ اللهِ فِی الْاَرْضِ فَمَنْ اَحَبَّ اَنْ یَعْلَمَ ما یُدْرِکُ مِنْ نَفْعِ

صَلٰوتِهِ فَلْيَنْظُرْ فَإِنْ كَانَتْ صَلٰوتُهُ حُجْزَةً عَنِ الْفَوٰاحِشِ وَ الْمُنْكَرِ فَإِنَّمٰا اَدْرَكَ مِنْ نَفْعِهٰا بِقَدْرِ مَا اَحْتَجَزَ. (حضرت امیر ع)

حقیقةً نماز نگهبان الهی درزمین است پس کسی که میخواهد بداند چه بهرهٔ از نماز میبرد باید ملاحظه کند که نماز چه اندازه او را از زشتی‌ها و بدی ها حفظ میکند و بهمان اندازه که حفظ میکند بهره برده است.

روزه

۱ـ قرآن:

یا اَیُّهَاالَّذینَ آمَنوا کُتِبَ عَلَیْکُمُ الصِّیامُ کَما کُتِبَ عَلَی الَّذینَ مِنْ قَبْلِکُمْ لَعَلَّکُمْ تَتَّقونَ .

ای کسانیکه ایمان آورده اید برای شما روزه نوشته شد (واجب گشت) همچنانکه بامّت های پیش ازشما نوشته شده بود شاید شما پرهیزکار باشید .

اَیّاماً مَعْدودٰاتٍ فَمَنْ کانَ مِنْکُمْ مَریضاً اوعَلیٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ اَیّامٍ آخَرَ وَ عَلَی الَّذینَ یُطیقُونَهُ فِدْیَةٌ طَعامُ مِسْکینٍ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَیْراً فَهُوَ خَیْرٌ لَهُ وَ اَنْ تَصُومُوا خَیْرٌ لَکُمْ اِنْ کُنْتُمْ تَعْلَمونَ .

روزهای شمرده شده ومعیّنی (بماه‌رمضان) روزه دارید وهر کس ازشمامریض ومسافر باشد (و روزه‌اش را بخورد) بتعداد روز های بیماری و مسافرت در غیر ماه رمضان روزه بگیرد و برای اشخاصی هم که روزه گرفتن تکلیف شاقّ باشد (مانند پیرمردان ـ زنان حامله وشیرده وغیره) میتوانند عوض روزهٔ یك روز یك گرسنه‌ای را سیر کنند پس هر کس بنیکی اضافه کند (بیش ازیك گرسنه سیر کند) این برای او بسی بهتر است وبی‌تعلّل روزه داشتن برای شما بهتر خواهد بود اگر بسود آن دانا باشید .

شَهْرُ رَمَضانَ الَّذی اُنْزِلَ فیهِ الْقُرْآنُ هُدًی لِلنّاسِ وَ بَیِّناتٍ مِنَ الْهُدیٰ وَ الْفُرْقانِ فَمَنْ شَهِدَ مِنْکُمُ الشَّهْرَ فَلْیَصُمْهُ .

ماه رمضان ماهی است که قرآن در آن نازل شده است برای هدایت بشر و برای رهنمائی و امتیاز حق از باطل پس هر کسی این ماه را دریابد باید روزه بگیرد .

وَ کُلُوا وَ اشْرَبُوا حَتّی یَتَبَیَّنَ لَکُمُ الْخَیْطُ الْاَبْیَضُ مِنَ الْخَیْطِ الْاَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ اَتِمّوا الصِّیامَ اِلَی اللَّیْلِ.

و بخورید و بیاشامید تا آنگاه که سفیدی روز ازسیاهی شب درسپیده‌دم پدیدار گردد (طلوع فجر) و پس ازآن روزه را تا اول شب بپایان برسانید (اشاره بوقت روزه است).

۲ـ سخنان معصومین :

اِنَّ اللهَ تَعالیٰ یَقُولُ: اِنَّ الصَّوْمَ لی وَ اَنَا اَجْزی بِهِ، اِنَّ لِلصّائِمِ فَرْحَتَیْنِ اِذا اَفْطَرَ فَرِحَ وَ اِذا لَقِیَ اللهَ تَعالیٰ فَجَزاهُ فَرِحَ. (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه خداوند متعال میفرماید : روزه برای من است و من پاداش آنرا میدهم، البته برای روزه گیر دوخوشحالی است موقعیکه افطار میکند شاد میشود و موقعی هم که خداوند تعالی را ملاقات کرد وخدا اورا پاداش داد خوشحال میشود.

صُمْتُ الصّائِمِ تَسْبیحٌ وَ نَوْمُهُ عِبادَةٌ وَ دُعاؤُهُ مُسْتَجابٌ وَ عَمَلُهُ مُضاعَفٌ .

(پیغمبر اکرم ص)

سکوت روزه‌دار تسبیح است وخوابش عبادت ودعایش مستجاب میشودوعملش هم چند برابر محسوب میشود.

صُومُوا تَصِحّوا . (پیغمبر اکرم ص)

روزه بگیرید تا بدن‌هایتان سالم باشد.

اَلصّائِمُ لاتُرَدُّ دَعْوَتُهُ . (پیغمبر اکرم ص)

روزه‌دار دعایش برنمیگردد.

اَلصّائِمُ فی عِبادَةٍ مُنْ حینَ یُصْبِحُ اِلیٰ اَنْ یُمْسی مالَمْ یَغْتَبْ فَاِذا اغْتابَ

خَرَقَ صومَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

روزه دار ازصبح تاغروب درعبادتست تاموقعیکه غیبت نکرده است پس اگر غیبت کرد روزه‌اش شکسته میشود .

اَلصّومُ جُنَّةٌ مِنَ عَذابِ‌اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

روزه سپری است ازعذاب خداوند.

اَلصِّيامُ نِصْفُ الصَّبر . (پیغمبراکرم ص)

روزه نصف صبر است.

اِذا اَصْبَحْتَ صائِماً فَلْيَصُمْ سَمْعُكَ وَ بَصَرُكَ مِنَ الْحَرامِ وَ جارِحَتُكَ وَ جَميعُ اَعْضائِكَ مِنَ الْقَبيحِ. (حضرت صادق ع)

چون روزه گرفتی باید گوش وچشمت ازحرام وجمیع اعضا و جوارح توهم از زشتی‌ها روزه بگیرند.

اِنَّ اللهَ تَبارَكَ وَ تَعالىٰ وَ كَّلَ مَلائِكَةً بِالدُّعاءِ لِلصّائِمينَ .

(پیغمبراکرم ص)

خداوند فرشتگانی گماره است که بروزه داران دعامیکنند.

لِكُلِّ شَيْءٍ زَكوٰةٌ وَ زَكوٰةُ الْجَسَدِ صِيامُ النَّوافِلِ . (حضرت موسی‌کاظم ع)

برای هرچیزی زکاتی است و زکات بدن هم روزه‌های مستحبّی گرفتن‌است.

اِنَّ اللهَ جَعَلَ شَهْرَ رَمَضانَ مِضْماراً لِخَلْقِهِ فَيَسْتَبِقُونَ فيهِ بِطاعَتِهِ اِلىٰ مَرْضاتِهِ فَسَبَقَ قَومٌ فَفازُوا وَ قَصَّرَ آخَرونَ فَخابُوا .

(حضرت امام حسن مجتبی ع)

براستی خداوند ماه رمضان را برای مردم میدان مسابقه قرار داده است تا

بوسیلهٔ اطاعتش برضای اوسبقت گیرند مردمی پیش‌رفتند وموفق شدند وعدهٔ‌دیگری کوتاهی کردند وناامید شدند.

صِيامُ اَيّامِ الْبَيْضِ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ يَرْفَعُ الدَّرَجاتِ وَ يُعَظِّمُ الْمَثُوباتِ .

(حضرت امیر ع)

روزه ایام بیض هرماه (روزهای ۱۳و۱۴و۱۵) مرتبه را بلند و اجررا بزرگ میسازد.

صِيامُ الْقَلْبِ عَنِ الْفِكْرِ فِي الْآثامِ اَفْضَلُ مِنْ صِيامِ الْمَرْءِ عَنِ الطَّعامِ.

(حضرت امیر ع)

اگر قلب از فکر و اندیشهٔ گناهان روزه بگیرد برتر است از روزه شخص از غذا .

صوم النَّفسِ عَنْ لَذّاتِ الدُّنيا اَنْفَعُ الصِّيامِ . (حضرت امیر ع)

امساك نفس از لذّتهای دنیا پرسودترین روزه‌ها است.

صومُ الْجَسَدِ الْاِمْساكُ عَنِ الْاَغْذِيَةِ بِارادَةٍ وَ اِخْتِيارٍ خوفاً مِنَ الْعِقابِ وَ رَغْبَةً فِي الثَّوابِ وَالْاَجْرِ، صومُ النَّفْسِ اِمْساكُ حَواسِّ الْخَمْسِ عَنْ سائِرِ الْمَآثِمِ وَ خُلُوُّ الْقَلْبِ مِنْ جَميعِ اَسْبابِ الشَّرِّ. (حضرت امیر ع)

روزه گرفتن بدن امساك از غذاها است با اراده و اختیار از ترس عذاب الهی وهمایل شدن بثواب وپاداش روز قیامت، روزه گرفتن نفس امساك حسهای پنجگانه است ازسایر گناهان وخالی کردن قلب است ازتمام اسباب‌شر. (روزه‌دار حقیقی باید تمام اعضاء و جوارح وحواسش هم روزه باشند)

اَلصّائِمُ فِي عِبادَةٍ وَ اِنْ كانَ نائِماً عَلىٰ فِراشِهِ مالَمْ يَغْتَبْ مُسْلِماً .

(پیغمبر اکرم ص)

روزه‌دار درحال عبادت است اگرچه در رختخواب خوابیده باشد تاموقعیکه غیبت مسلمانی را نکند.

صومُ النَّفسِ خَيرٌ مِنْ صِيامِ اللِّسانِ وَصومُ اللِّسانِ خَيرٌمِنْ صِيامِ الْبَطنِ.

(حضرت امیر ع)

روزهٔ نفس بهتر از روزه زبان است وروزهٔ زبان هم بهتراز روزهٔ شکم است.

اَلصّومُ جُنَّةٌ مِنَ الْنّارِ . (حضرت صادق ع)

روزه سپری است از آتش جهنم.

كَيْفَ يَجِدُ لَذَّةَ الْعِبادَةِ مَنْ لايَصُومُ عَنِالْهَوىٰ . (حضرت امیر ع)

چگونه لذّت عبادت را پیدا میکند کسی که ازهوی وهوس‌روزه نگرفته‌باشد.

حج و جهاد

۱- قرآن:

اِنَّ اَوَّلَ بَیْتٍ وُضِعَ لِلنّاسِ لَلَّذی بِبَکَّةَ مُبارَکاً وَهُدیً لِلْعالَمینَ.

همانا اوّل خانهٔ که برای محلّ عبادت مردم بناشده همان خانهٔ مکّه‌است که در آن برکت وهدایت خلایق است.

وَلِلّهِ عَلَی النّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ اِلَیْهِ سَبیلاً وَمَنْ کَفَرَ فَاِنَّ اللّهَ غَنِیٌّ عَنِ الْعالَمینَ.

و خداوند را برمردم حقّی است از نظر زیارت بیت‌اله الحرام برای کسانی که استطاعت دارند وهر که کفر ورزد پس خداوند ازهمهٔ عالمیان بی‌نیاز است.

وَ اَذِّنْ فِی النّاسِ بِالْحَجِّ یَأْتُوکَ رِجالاً وَ عَلی کُلِّ ضامِرٍ یَأْتینَ مِنْ کُلِّ فَجٍّ عَمیقٍ.

(ای‌رسول‌ما) مردم را باداء مناسك حجّ اعلام کن تا پیاده و سواره ازهر راه دور بسوی توجمع آیند.

اِنَّ الصَّفا وَ الْمَرْوَةَ مِنْ شَعائِرِ اللّهِ، فَمَنْ حَجَّ الْبَیْتَ اَوِ اعْتَمَرَ فَلا جُناحَ عَلَیْهِ اَنْ یَطَّوَّفَ بِهِما.

سعی بین صفا و مروه از شعائر دین خداست پس هر کس حجّ خانهٔ کعبه یا

اعمال مخصوص عمره بجای آورد باکی براو نیست که سعی صفا و مروه نیز بجا آورد .

يَسْئَلُونَكَ عَنِ الْاَهِلَّةِ، قُلْ هِيَ مَواقيتُ لِلنّاسِ وَ الْحَجِّ.

(ای پیغمبر) در مورد بدر و هلال ماه از تو سؤال میکنند ، بگو که در آن تعیین اوقات عبادت حجّ و سائر اعمال مردم است (مانند روزهٔ ماه رمضان) .

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتالُ وَ هُوَ كُرْهٌ لَكُمْ.

جنگ با دشمنان برشما نوشته شده (واجب گشت) درحالی که شما از آن اکراه دارید .

وَ جاهِدُوا فِي اللهِ حَقَّ جِهادِهِ.

و در راه خدا جهاد کنید وحق آنرا ادا نمائید.

وَ اَعِدّوا لَهُمْ ما اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِباطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللهِ وَ عَدُوَّكُمْ.

(ای مسلمانان) آماده کنید برای آنها آنچه مقدور شماست از هر نیروئی و اسبان پابسته بترسانید بواسطهٔ آن نیروهای جنگی دشمن خدا ودشمن خودتان را.

وَ جاهِدُوا فِي سَبيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ.

و درراه خدا جهاد کنید شاید که شما رستگار شوید.

وَ قاتِلُوا فِي سَبيلِ اللهِ وَ اعْلَمُوا اَنَّ اللهَ سَميعٌ عَليمٌ.

و جنگ و کشتار کنید در راه خدا و بدانید که هرآینه خداوند شنوا و داناست .

فَضَّلَ اللهُ الْمُجاهِدينَ عَلَى الْقاعِدينَ اَجْراً عَظيماً .

خداوند جهاد کنندگان را برسایرین (که در رزم شرکت نمیکنند) باجر و پاداش بزرگ برتری داده است.

اِنَّ اللهَ اشْتَرىٰ مِنَ الْمُؤمِنينَ اَنْفُسَهُمْ وَ اَمْوالَهُمْ بِاَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقاتِلُونَ فى سَبيلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ وَ يُقْتَلُونَ وَ عْداً عَلَيْهِ حَقّاً فِى التَّوريٰةِ وَ الْاِنْجيلِ وَ الْقُرْآنِ، وَمَنْ اَوفىٰ بِعَهْدِهِ مِنَ اللهِ، فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذى بٰايَعْتُمْ بِهِ، وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوزُ الْعَظيمِ.

خداوند جان و مال مومنین را ببهای بهشت خریداری کرده که آنها در راه خدا جهاد کنند تادشمنان دین‌را بقتل‌رسانند یاخود کشته‌شوند واین وعده‌قطعی‌است برخدا وعهدی است که در(۳دفتر آسمانی که دفتردارشان حضرات موسی و عیسی و محمد صلی‌الله علیه‌وآله هستند) تورات و انجیل وقرآن یادفرموده است،وچه کسی از خدا بوفای عهد باوفاتر است؟

ای اهل‌ایمان بخودتان دراین معامله بشارت‌دهید که این معاهده‌باخداحقیقةً سعادت وفیروزی بزرگیست.

وَ لَئِنْ قُتِلْتُمْ فى سَبيلِ اللهِ اَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللهِ وَ رَحْمَةٌ خَيْرٌ مِمّا تَجْمَعُونَ .

واگردرراه خدا کشته شده یا بمیرید (درآنجهان) بآمرزش ورحمت‌خدا نائل میشوید وآن بهتر ازهرچیزی است که دردنیا جمع آوری کرده‌اید.

وَلا تَحْسَبَنَّ الَّذينَ قُتِلُوا فى سَبيلِ اللهِ اَمْوٰاتاً ، بَلْ اَحْياءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ .

البته چنان مپندارید که آنانکه در راه خدا کشته شده اند مردگانند ، بلکه آنان زنده بحیات ابدی شدند ودرنزد خداوند متنعّم خواهند بود.

وَ اِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَ تَوَكَّلْ عَلَى اللهِ اِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ .

واگر دشمنان تو (ای پیغمبر) بصلح ومسالمت تمایل داشتند تو نیز بصلح مایل باش و بر خدا توکل کن که خدا (بآنچه صلاح خلق است) شنوا و داناست .

۲ـ سخنان معصومین:

اَلْحَجُّ جِهادُ کُلِّ ضَعیفٍ. (حضرت صادق ع)

جهاد هر ناتوانی حجّ رفتن است.

اَلْحاجُّ وَ الْمُعْتَمِرُ وَفْدُاللهِ وَ حَقٌّ عَلَی اللهِ عَزَّوجَلَّ اَنْ یُکْرِمَ وَفْدَهُ وَ یُحِبَّهُ بِالْمَغْفِرَةِ. (حضرت امیر ع)

کسی که بحجّ و عمره میرود مهمان خداست و برخداست که مهمان خود را گرامی دارد وضمن دوست داشتن اورا بیامرزد.

فَرَضَ عَلَیْکُمْ حَجَّ بَیْتِهِ الْحَرامِ الَّذی جَعَلَهُ قِبْلَةً لِلْاَنامِ یَرِدُونَهُ وُرُودَ الْاَنْعامِ وَیَاْلَهُونَ اِلَیْهِ وُلُوهَ الْحَمامِ، جَعَلَهُ سُبْحانَهُ عَلامَةً لِتَواضُعِهِمْ لِعَظَمَتِهِ وَ اِذْعانِهِمْ لِعِزَّتِهِ، وَ اخْتارَ مِنْ خَلْقِهِ سُمّاعاً اَجابُوا اِلَیْهِ دَعْوَتَهُ وَ صَدَّقُوا کَلِمَتَهُ، وَ وَقَفُوا مَواقِفَ اَنْبِیائِهِ وَ تَشَبَّهُوا بِمَلائِکَتِهِ الْمُطیفینَ بِعَرْشِهِ یُحْرِزُونَ الْاَرْباحَ فی مَتْجَرِ عِبادَتِهِ وَ یَتَبادَرُونَ عِنْدَ مَوْعِدِ مَغْفِرَتِهِ، جَعَلَهُ سُبْحانَهُ وَتَعالی لِلْاِسْلامِ عَلَماً وَ لِلْعائِذینَ حَرَماً، فَرَضَ حَجَّهُ وَ اَوْجَبَ حَقَّهُ وَ کَتَبَ عَلَیْکُمْ وِفادَتَهُ فَقالَ سُبْحانَهُ (وَلِلّهِ عَلَی النّاسِ حِجُّ الْبَیْتِ مَنِ اسْتَطاعَ

اِلَیْهِ سَبیلاً وَ مَنْ کَفَرَ فَاِنَّ اللهَ غَنِیٌّ عَنِ الْعالَمینَ). (حضرت امیر ع)

خداوند متعال حجّ بیت‌الحرام را بر شما واجب گردانید و آنرا قبلهٔ مردم قرارداد حجّ گزاران در آنجا وارد میشوند مانند ورود چارپایان (ازدحام ایشان در آن خانه برای درك ثواب مانند ازدحام چارپایان تشنه است بر سر آب) و مشتاق آمدن آنجا هستند مانند اشتیاق کبوتران بآشیانهٔ خود، خداوند سبحان آنخانه را برای فروتنی مردم درمقابل‌عظمت وبزرگی‌خود وبرای تصدیق آنان بعزّتش‌علامت ونشانه قرارداد، واز بندگان خود شنوندگانی را که دعوت خدا را اجابت کرده و فرمانش را تصدیق کردند برگزید، این حجّ گزاران درجایگاه پیغمبران‌ایستادند وخودرا بملائکه که عرش خدارا طواف میکنند تشبیه کردند سودهای سرشارمعنوی درآن تجارتخانهٔ الهی می‌برند وبآن محل مغفرت الهی نسبت بهم سبقت میجویند ، خداوند تعالی‌آن خانه‌را علامت ونشانهٔ اسلام وپناهندگان قرارداده‌است، حج آنرا واجب کرد واحترامش را لازم دانست ورفتن بآنجا را مقرّرداشت چنانکه‌درقرآن فرماید :

(حج بیت‌الحرام حقّ خدای تعالی است برمردمی که استطاعت رفتن آنجا را داشته باشند وهر کسی که کافرشود خدا ازهمهٔ عالمیان بی‌نیاز است) .

اِنَّ اَفْضَلَ عَمَلِ الْمُؤْمِنِ الْجِهادُ فی‌سَبیلِ‌اللهِ. (پیغمبر اکرم ص)

براستی که برترین عمل مؤمن جهاد درراه خداست.

اِنَّ اَبْوابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلالِ السُّیُوفِ. (پیغمبر اکرم ص)

هرآینه که درهای بهشت زیر سایه‌های شمشیرهاست .

جاهِدُوا الْمُشْرِکینَ بِاَمْوالِکُمْ وَ اَنْفُسِکُمْ وَ اَلْسِنَتِکُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

بامشرکین با دارائی‌ها وجانها وزبان‌هایتان بجنگید.

اَلسُّیُوفُ مَفاتیحُ الْجَنَّةِ . (پیغمبر اکرم ص)

شمشیرها کلیدهای بهشتند.

اَلْجِهادُ عِمادُالدّینِ وَ مِنهاجُ السُّعَداءِ . (حضرت امیر ع)

پیکار درراه خدا ستون دین وروش نیکبختان است.

اَلْمُجاهِدُونَ تُفْتَحُ لَهُمْ اَبْوابُ السَّماءِ . (حضرت امیر ع)

برای پیکار کنندگان درراه خدا درهای آسمان باز میشود.

اَلا وَ اِنَّ الْجِهادَ ثَمَنُ الْجَنَّةِ فَمَنْ جاهَدَ نَفْسَهُ مَلَكَها وَ هِیَ اَكْرَمُ ثَوابِ اللهِ لِمَنْ عَرَفَها . (حضرت امیر ع)

آگاه باشید که جهاد بهای بهشت است هر که در راه خدا جانبازی کرد بهشت را مالك شد و آن نفیس ترین پاداش است و بکسی داده میشود که آن را بشناسد .

اِسْتَحْیُوا مِنَ الْفِرارِ فَاِنَّهُ عارٌ فِی الْاَعْقابِ وَ نارٌ یَوْمَ الْحِسابِ .

(حضرت امیر ع)

از فرار کردن در میدان جنگ شرم کنید زیرا آن ننگی است برای بازماندگان (اولاد و نوه‌ها وغیره) و آتشی است در روز قیامت.

اِنَّ الْجِهادَ بابٌ مِنْ اَبْوابِ الْجَنَّةِ فَتَحَهُ اللهُ لِخاصَّةِ اَوْلِیائِهِ وَ هُوَ لِباسُ التَّقْوی وَ دِرْعُ اللهِ الْحَصینَةُ وَ جُنَّتُهُ الْوَثیقَةُ فَمَنْ تَرَكَهُ رَغْبَةً عَنْهُ اَلْبَسَهُ اللهُ ثَوْبَ الذُّلِّ وَ شَمْلَةَ الْبَلاءِ . (حضرت امیرع)

همانا که جهاد دری است از در های بهشت که خداوند آنرا بروی دوستان مخصوص خود میگشاید و آن لباس تقوی و زره محکم خداوند و سپر قوی و نگهدارندهٔ اوست پس هر که از روی میل و رغبت آنرا ترك کند جامهٔ ذلت و خواری و ردای بلاء و گرفتاری باو میپوشاند .

اَفْضَلُ الْجِهادِ مُجاهَدَةُ الْمَرْءِ نَفْسَهُ . (حضرت امیر ع)

برترین پیکار وجهاد آنست که مرد با نفس سرکش و اماره‌اش بجنگد .

اَفْضَلُ الْجِهادِ جِهادُ النَّفْسِ عَنِ الْهَوىٰ وَ فِطامُها عَنْ لَذّاتِ الدُّنيا .

(حضرت امیر ع)

برترین پیکار پیکاری است که با دیو نفس در گیرد برای باز داشتن او از هوی و خوشی‌های دنیا.

جِهادُ النَّفْسِ اَفْضَلُ الْجِهادِ . (حضرت امیر ع)

پیکار با نفس برترین جهاد است.

جِهادُ النَّفْسِ مَهْرُ الْجَنَّةِ . (حضرت امیر ع)

جهاد با نفس مهر بهشت است.

جاهِدْ نَفْسَكَ عَلىٰ طاعَةِ اللهِ مُجاهَدَةَ الْعَدُوِّ عَدُوَّهُ وَ غالِبْها مُغالَبَةَ الضِّدِّ ضِدَّهُ فَاِنَّ اَقْوَى النّاسِ مَنْ قَوِىَ عَلىٰ نَفْسِهِ. (حضرت امیر ع)

با نفس خود در اطاعت خداوند چنان پیکار کن مانند جنگ کردن دشمنی با دشمن خودش و باو غلبه کن مانند غلبه کردن ضدی بر ضد خودش زیرا که قوی‌ترین مردم کسی است که بر نفسش قوی باشد.

ثَوابُ الْجِهادِ اَعْظَمُ الثَّوابِ . (حضرت امیر ع)

پاداش پیکار در راه خدا بزرگترین ثواب است.

جاهِدْ نَفْسَكَ وَ حاسِبْها مُحاسَبَةَ الشَّرِيكِ شَرِيكَهُ وَ طالِبْها بِحُقُوقِ اللهِ مُطالَبَةَ الْخَصْمِ خَصْمَهُ فَاِنَّ اَسْعَدَ النّاسِ مَنِ انْتَدَبَ لِمُحاسَبَةِ نَفْسِهِ .

(حضرت امیر ع)

با نفس سرکش خود پیکار کن و از او حساب بکش مثل حساب کشیدن

شریکی از شریکش وحقوق الهی‌را از او مطالبه کن مانند مطالبهٔ دشمنی ازدشمنش زیرا خوشبخت‌ترین مردم کسی‌است که خودش‌را بحساب کشیدن از نفس‌وادار کند.

رَدْعُ النَّفْسِ عَنِ‌الْهَوىٰ هُوَ جِهادُ الْاَكْبَرِ . (حضرت امیر ع)

نفس را از هوی وهوس باز داشتن جهاد اکبر است .

لَنْ يَحُوزَ الْجَنَّةَ اِلاّ مَنْ جاهَدَ نَفْسَهُ . (حضرت امیر ع)

بهشت را حائز نمیشود مگر کسی که با نفس پیکار کند.

جاهِدْ نَفْسَكَ لَتَرِدَّها عَنْ هَواها فَاِنَّهُ واجِبٌ عَلَيْكَ كَجِهادِ عَدُوِّكَ .

(حضرت موسی کاظم ع)

با نفست پیکار کن که او را از هوی و آرزویش بازداری زیرا این‌کار مانند پیکار با دشمنت برتو واجب است .

مَنْ لَمْ يُجاهِدْ نَفْسَهُ لَمْ يَنَلِ الْفوزَ . (حضرت امیر ع)

هر که با نفس پیکار نکرد برستگاری و پیروزی نرسید.

ما مِنْ جِهادٍ اَفْضَلُ مِنْ جِهادِ النَّفْسِ . (حضرت امیر ع)

هیچ پیکاری برتر از پیکار با نفس نیست.

مُجاهَدَةُ النَّفْسِ عُنْوانُ النُّبْلِ . (حضرت امیر ع)

با نفس پیکار کردن عنوان بزرگی‌است.

خمس و زکوة

(حق‌الله از نظر مالی)

۱- قرآن:

وَ فی اَمْوالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ ، لِلسّائِلِ وَ الْمَحْرُومِ .

و در مال و دارائی خود حقّی معین و معلوم گردانند تا بسائلان ومحرومین بدهند .

وَ اعْلَمُوا اَنَّما غَنِمْتُمْ مِنْ شَیْءٍ فَاَنَّ لِلّٰهِ خُمُسَهُ وَ لِلرَّسُولِ وَلِذی الْقُرْبیٰ وَ الْیَتامیٰ وَ الْمَساکینِ وَ ابْنِ السَّبیلِ .

و (ای‌مومنان) بدانید که هرچه بشما غنیمت و فائده برسد خمس آن خاص خدا و رسول و خویشان او و یتیمان و فقیران و در راه سفر بازماندگانست.

وَ اٰتُوا الزَّکوٰةَ وَ ما تُقَدِّمُوا لِاَنْفُسِکُمْ مِنْ خَیْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَاللّٰهِ ، اِنَّ اللّٰهَ بِما تَعْمَلُونَ بَصیرٌ.

و زکوة بدهید و آنچه را که برای خودتان از خیر پیش میفرستید آنرا در نزد خداوند بازمییابید وهر آینه خداوند بآنچه میکنید آگاه است

وَ ما اٰتَیْتُمْ مِنْ زَکوٰةٍ تُریدُونَ وَجْهَاللّٰهِ فَاُولٰئِکَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ.

و آنچه شما برای رضای خدا(بدون ریا) از زکوة دادید چندین برابرمیشود

وهمین زکوة دهندگان هستند که دارائی‌شان را افزون میکنند.

وَ رَحْمَتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ فَسَاَکْتُبُها لِلَّذینَ یَتَّقونَ وَ یُؤْتُونَ الزَّکٰوةَ وَ الَّذینَ هُمْ بِآیٰاتِنا یُؤْمِنُونَ.

و رحمت واسعهٔ من همهٔ موجوداترا فراگرفته پس برای کسانیکه تقوی پیشه گیرند و زکوة بدهند و همچنین بکسانی که بآیات ما ایمان آورند آن رحمت را حتم ولازم خواهم نمود.

وَ الَّذینَ هُمْ لِلزَّکٰوةِ فاعِلُونَ.

(ازجملهٔ صفات مومنان رستگار شده آنست که) زکوة مال‌خودرا بمستحقین میدهند.

خُذْ مِنْ اَمْوالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَ تُزَکّیهِمْ بِها.

(ای‌رسول‌ما) از اموال آنان زکوة بگیر تاهم دارائی آنها وهم نفوسشان را پاکیزه و تطهیر کنی.

کُلُوا مِنْ ثَمَرِهِ اِذا اَثْمَرَ وَ اٰتُوا حَقَّهُ یومَ حَصادِهِ.

شما ازآن میوه هروقت برسد بخورید و حق زکوة فقیران را هم بروز درو کردن بدهید.

اَلَّذینَ یُقیمُونَ الصَّلٰوةَ وَ یُؤْتُونَ الزَّکٰوةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ یُوقِنُونَ.

کسانیکه نماز بپا میدارند و زکوة میدهند و همانها هستند که بروز قیامت یقین دارند.

۲ـ سخنان معصومین :

اَلزَّکٰوةُ قَنطَرَةُ الْاِسْلٰامِ . (پیغمبر اکرم ص)

زکوة بمنزلهٔ پل اسلام است .

اِنَّ الزَّکٰوةَ جُعِلَتْ مَعَ الصَّلٰوةِ قُرْبٰاناً لِاَهْلِ الْاِسْلٰامِ فَمَنْ اَعْطٰاهٰا طَیِّبَ النَّفْسِ بِهٰا، فَاِنَّهٰا تُجْعَلُ لَهُ کَفّٰارَةً وَمِنَ النّٰارِ حِجٰازاً وَ وِقٰایَةً فَلٰایُتْبِعَنَّهٰا اَحَدٌ نَفْسَهُ وَلٰا یُکْثِرَنَّ عَلَیْهٰا لَهْفَهُ فَاِنَّ مَنْ اَعْطٰاهٰا غَیْرَ طَیِّبِ النَّفْسِ بِهٰا یَرْجُو بِهٰا مٰاهُوَ اَفْضَلُ مِنْهٰا فَهُوَ جٰاهِلٌ بِالسُّنَّةِ مَغْبُونُ الْاَجْرِ ضٰالُّ الْعَمَلِ، طَوِیلُ النَّدَمِ.

(حضرت امیر ع)

بدرستیکه زکوة با نماز بمنظور نزدیکی (بنده بدرگاه خداوند) برای مسلمانان قرار داده شده است پس هر که آنرا بمیل و رغبت و خوشدلی اداءنماید برای او کفّاره و پوشاننده و مانع ونگاهدارنده ازآتش است و نبایدکسی بیاد آن باشد وخودش را رنج دهد ویا تأسف خودرا زیادکند (چون علاقه بمالی که بعنوان زکوة داده شده است مانع تقرب بخدا میشود) زیرا کسیکه آنرا از روی اکراه و بی‌میلی عطاکند و بآنچه ازآن بهتر و برتر است (بهشت جاوید) امیدوار باشد چنین کسی به سنت پیغمبراکرم نادان است ودربردن مزد وپاداش اخروی‌زیانکار و درعمل هم گمراه وحسرت وپشیمانیش هم بسیار است.

اِنَّ اللهَ سُبْحانَهُ فَرَضَ فی اَمْوالِ الْاَغْنیاءِ اَقْواتَ الْفُقَراءِ فَما جاعَ فَقیرٌ اِلّا بِما مَنَعَ غَنیٌّ ، وَاللهُ سائِلُهُمْ عَنْ ذٰلِكَ . (حضرت امیر ع)

براستی که خداوند سبحان روزی فقراء را در اموال اغنیاء واجب کرده و قرار داده است پس هیچ فقیری گرسنه نمی‌ماند مگر اینکه توانگری حقّ خدا را از آن فقیر باز گیرد، وخداوند هم از این مطلب از توانگران بازخواست خواهد نمود (اشاره بیکی ازفلسفه‌های زکوة است که درصورت رعایت آن هیچ محتاجی در جامعهٔ اسلامی وجود نخواهد داشت) .

اِذا مَنَعُوا الزَّکوٰةَ مَنَعَتِ الْاَرْضُ بَرَکاتِها مِنَ الزَّرْعِ وَ الثِّمارِ وَالْمَعادِنِ.

(پیغمبر اکرم ص)

وقتی که توانگران زکوة ندهند زمین هم برکاتش را از زراعت ومیوه‌ها و معادن (از مردم) میگیرد .

حَصِّنُوا اَمْوالَکُمْ بِالزَّکوٰةِ . (حضرت امیر ع)

اموالتان را بوسیلهٔ دادن زکوة در حصار کنید.

مَنْ اَعْطیٰ فی غَیْرِ الْحُقُوقِ فَقَدْ قَصَّرَ عَنِ الْحُقُوقِ . (حضرت امیر ع)

هر که درغیر حقوقِ حَقهٔ الهی بذل و بخشش کند البته در اداء حقوق الهی کوتاهی کرده است.

امر بمعروف و نهی از منکر

۱- قرآن:

اُدْعُ اِلیٰ سَبیلِ رَبِّکَ بِالْحِکْمَةِ وَ الْموعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ جادِلْهُمْ بِالَّتی هِیَ اَحْسَنُ.

مردم را براه پروردگارت بخوان با حکمت وپند و اندرز نیك ومجادله کن با آنها بنحو شایسته وخوب (مردم ازنظر سطح فکر وشعور ۳طبقه اند یا دانشمندند که باید باآنها ازطریق علم وحکمت گفتگو نمود یا عوام النّاسند که لازم‌است آنها را موعظه و نصیحت کرد یا اهل جدل‌اند که دراینصورت باید بنحو شایسته و خوب مجادله نمود).

وَ لْتَکُنْ مِنْکُمْ اُمَّةٌ یَدْعُونَ اِلَی الْخَیْرِ یَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ یَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَ اُولٰئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

وباید ازشما امّتی‌باشد که مردم را بخیر وسعادت دعوت کنند وبه‌نیکی‌ها امر کنند و از زشتی‌ها بازدارند و آنها هستند رستگاران.

أَتَأْمُرُونَ النّاسَ بِالْبِرِّ وَ تَنْسَوْنَ اَنْفُسَکُمْ وَ اَنْتُمْ تَتْلُونَ الْکِتابَ اَفَلا تَعْقِلُونَ؟

آیا مردم‌را بنیکی دستور میدهید وخودتان آنرا فراموش میکنید درحالیکه

شما کتابرا میخوانید مگرعقل ندارید؟ (اشاره بیکی ازشرایط امربمعروف ونهی از منکر است که شخص آمر باید اول خودش موضوع را رعایت نماید).

یٰا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوُا لِمَ تَقوُلوُنَ مٰالاٰ تَفعَلوُنَ کَبُرَ مَقتاً عِندَاللهِ اَنْ تَقوُلوُا مٰالاٰ تَفعَلوُنَ .

ای اهل‌ایمان چرا میگوئید چیزی را که خودتان عمل‌نمیکنید گناه بزرگی است درنزد خدا اینکه بگوئید وعمل نکنید.

یٰا بُنَیَّ اَقِمِ الصَّلوٰةَ وَ اْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَ انْهَ عَنِ الْمُنْکَرِ.

(لقمان بفرزندش میگوید) ای‌پسرك من نماز را بپادار و امر بمعروف ونهی از منکر کن.

وَ الْمُؤمِنُونَ وَ الْمُؤمِناٰتُ بَعْضُهُمْ اَولِیاءُ بَعْضٍ یَأمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ یَنْهَونَ عَنِ الْمُنْکَرِ .

مردان مؤمن و زنان مؤمنه برخی از آنها برای عدهٔ دیگر دوستانند که امر میکنند بمعروف ونهی میکنند ازمنکر.

یُؤمِنُونَ بِاللهِ وَ الْیَومِ الْآخِرِ وَیَأمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَیَنْهَونَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَ یُسٰارِعُونَ فِی الْخَیْرٰاتِ وَ اُولٰئِکَ مِنَ الصّٰالِحِینَ.

ایمان میآورند بخداوند و روز قیامت و (مردم را) امر میکنند بنیکی و باز میدارند از زشتی و می‌شتابند در خیرات و همانها از اشخاص شایسته‌اند.

کُنْتُمْ خَیْرَ اُمَّةٍ اُخْرِجَتْ لِلنّٰاسِ تَأمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ تَنْهَونَ عَنِ الْمُنْکَرِ وَ تُؤمِنُونَ بِاللهِ .

شما بهترین امّتی هستید که برای اصلاح بشر بآن قیام کردید که مردم را بکارهای خوب وادار کنید و ازکارهای زشت باز دارید و بخداوند ایمان آورید.

۲ـ سخنان معصومین:

لَیْسَ مِنّا مَنْ لَمْ یُوَقِّرِ الْکَبیرَ وَ یَرْحَمِ الصَّغیرَ وَ یَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَیَنْهَ عَنِ الْمُنْکَرِ. (پیغمبر اکرم ص)

کسیکه ببزرگتر احترام نگذارد وبکوچکتر ترحّم نکند و امر بمعروف و نهی ازمنکر ننماید ازما نیست.

اَلْاَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ اَفْضَلُ اَعْمالِ الْخَلْقِ. (حضرت امیر ع)

برترین اعمال مردم امر بمعروف است .

وَ الْاَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ مَصْلَحَةٌ لِلْعامَّةِ . (حضرت زهرا علیهاالسلام)

و امر بمعروف مصلحتی است برای عموم مردم .

غَشِیَتْکُمْ سَکْرَتانِ: سَکْرَةُ حُبِّ الْعَیْشِ وَحُبِّ الْجَهْلِ فَعِنْدَذٰلِکَ لاٰتَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ لاٰتَنْهَونَ عَنِ الْمُنْکَرِ. (پیغمبر اکرم ص)

دوچیز است که مستی آندو شما را خواهد گرفت مستی عیش‌دوستی وعلاقه بنادانی دراینموقع است که امر بمعروف ونهی از منکر نمیکنید.

آمِرْ بِالْمَعْرُوفِ تَکُنْ مِنْ اَهْلِهِ وَ اَنْکِرِ الْمُنْکَرَ بِیَدِکَ وَلِسانِکَ وَبایِنْ مِن

فِعْلِهِ بِجُهْدِكَ . (حضرت امیر ع)

مردم را بنیکی امر کن از اهل نیکی می‌باشی و منکررا هم زشت بدان و از آن بدست و زبانت نهی کن و بجهد و کوششت ازکار بد بدور باش .

اِيّاكُمْ وَ التَّدابُرَ وَ التَّقاطُعَ وَ تَرْكَ الْاَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيِ عَنِ الْمُنْكَرِ

(حضرت امیر ع)

بدور باشید از قهر و بریدن پیوند و از ترك کردن امر بمعروف و نهی از منکر .

اِنْ كُنْتُمْ لامُحالَةَ مُتَسابِقِينَ فَتَسابَقُوا اِلىٰ اِقامَةِ حُدُودِ اللهِ وَ الْاَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ . (حضرت امیر ع)

اگرشما ناچارید مسابقه بدهید پس سبقت جوئید باقامهٔ حدود الهی و امر بمعروف کردن .

غايَةُ الدِّينِ الْاَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْيُ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ اِقامَةُ الْحُدُودِ .

(حضرت امیر ع)

غایت و نتیجهٔ دین امر بمعروف و نهی از منکر نمودن و اقامهٔ حدود الهی است .

كُنْ بِالْمَعْرُوفِ آمِراً وَ عَنِ الْمُنْكَرِ ناهِياً وَبِالْخَيْرِ عامِلاً وَلِلشَّرِّ مانِعاً .

(حضرت امیر ع)

برای نیکی امر کننده باش واز زشتی وبدی نهی کن وبکارهای خوب عمل کن و از شرّ و بدی مانع باش.

كُنْ آمِراً بِالْمَعْرُوفِ وَ عامِلاً بِهِ وَلاتَكُنْ مِمَّنْ يَأْمُرُ بِهِ وَيَنْاهُ عَنْهُ فَتَبُوءَ بِاِثْمِهِ وَ تَتَعَرَّضَ لِمَقْتِ رَبِّهِ . (حضرت امیر ع)

همیشه مردم را بنیکی امر کن وخودت نیز آنرا بجابیاور نکند تواز کسانی باشی که مردم را بنیکی وادارند و خود از آن دور شوند (اگر چنین کنی) در اینصورت توخود گرفتار گناه آن شده ومورد خشم پروردگار قرارخواهی گرفت.

لَمْ یَأْمُرْکُمُ اللهُ سُبْحانَهُ اِلّا بِحَسَنٍ وَلَمْ یَنْهیکُمْ اِلّا عَنْ قَبیحٍ .

(حضرت امیر ع)

خداوند سبحان شمارا امر نکرده مگربخوبی ونهی نکرده مگر از زشتی.

مَنْ اَمَرَ بِالْمَعْرُوفِ شَدَّ ظُهُورَ الْمُؤْمِنینَ . (حضرت امیر ع)

هر کسی امر بنیکی کند پشت‌های مومنین را محکم گرداند.

اَلْاَمْرُ بِالْمَعْرُوفِ وَ النَّهْیُ عَنِ الْمُنْکَرِ خُلْقانِ مِنْ خُلْقِ اللهِ عَزَّوَجَلَّ فَمَنْ نَصَرَهُما اَعَزَّهُ اللهُ وَ مَنْ خَذَلَهُما خَذَلَهُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ. (حضرت باقر ع)

امر بمعروف و نهی از منکر دو مخلوق از مخلوقات خداوند عزّوجلّ اند پس هر که آندو را یاری کند خدا اورا عزیز گرداند و کسیکه آندو را خوار کند خداوند عزّوجلّ اورا خوار گرداند.

مَنْ نَهیٰ عَنِ الْمُنْکَرِ اَرْغَمَ اُنُوفَ الْفاسِقینَ .

هر که نهی ازمنکر کند بینی فاسقین را بخاك مالانده است.

مَنْ کُنَّ فیهِ ثَلاثٌ سَلِمَتْ لَهُ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةُ: یَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ وَیَأْتَمِرُ بِهِ وَ یَنْهیٰ عَنِ الْمُنْکَرِ وَ یَنْتَهیٰ عَنْهُ یُحافِظُ عَلیٰ حُدُودِ اللهِ جَلَّ وَ عَلا .

(حضرت امیر ع)

هر کسی در وی سه چیز باشد دنیا و آخرت دربرابرش تسلیم گردند: بنیکی و معروف امر کند وخودش نیز ملزم بانجام آن باشد و از منکر و زشتی باز دارد و

خودش نیز گرد آنها نگردد و احکام و دستورات خداوند بلند مرتبه و بزرگ را نگهداری کند .

لایزال امّتی بخیرما امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و تعاونوا علی البرّ فاذالم یفعلوا ذلک نزعت منهم البرکات و سلّط بعضهم علی بعض ولم یکن لهم ناصر فی الارض ولا فی السماء . (پیغمبر اکرم ص)

همیشه امّت من درخیر وسعادت هستند تاوقتیکه امر بمعروف ونهی از منکر میکنند و همدیگررا بنیکی کمك می نمایند و موقعیکه این کار ها را نکنند از آنها برکات گرفته میشود و بعضی بربعضی مسلّط میگردند و برای آنها هیچ کمك کنندهٔ پیدا نمیشود نه در زمین ونه در آسمان

لعن الله الآمرین بالمعروف التارکین له والناهین عن المنکر العاملین به
(حضرت امیر ع)

خدا لعنت کند اشخاصی را که بنیکی دعوت میکنند ولی خود بآن عمل نمیکنند و از زشتی ومنکر مردم را نهی میکنند اما خودشان آنهارا انجام میدهند.

لم یلعن القرن الماضی بین ایدیکم الا لترکهم الامر بالمعروف و النهی عن المنکر فلعن الله السفهاء لرکوب المعاصی و الحلماء لترک التناهی . (حضرت امیر ع)

(خداوند سبحان) گذشتگان را از رحمت خود دور نکرد مگر بجهت ترك امر بمعروف ونهی ازمنکر پس خداوند نادانان و بیخردان را بعلّت ارتکاب گناه و بزرگان و خردمندانرا بجهت (نهی ازمنکر نکردن) لعن فرمود.

تولی و تبری

۱- قرآن :

اِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ اِخْوَةٌ .

فقط مومنان (در راه خدا پرستی) با همدیگر برادرند.

اِنْ اَوْلِیاءُهُ اِلَّا الْمُتَّقُونَ وَ لٰکِنَّ اَکْثَرَهُمْ لا یَعْلَمُونَ.

دوستان خدا نیستند مگر پرهیزکاران ولکن اکثر مردم نادانند .

یا اَیُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا لا تَتَّخِذُوا عَدُوّی وَ عَدُوَّکُمْ اَوْلِیاءَ .

ای اهل ایمان هرگز با کافران که دشمن من و شما هستند دوستی نکنید.

قُلْ اِنْ کُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونی یُحْبِبْکُمُ اللهُ وَ یَغْفِرْ لَکُمْ ذُنُوبَکُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِیمٌ .

ای پیغمبر بگو اگر شما خدا را دوست دارید مرا پیروی کنید تا خدا شما را دوست دارد و گناهانتان را ببخشد که خداوند آمرزنده و مهربانست.

مَثَلُ الَّذِینَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللهِ اَوْلِیاءَ کَمَثَلِ الْعَنْکَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَیْتاً وَ اِنَّ اَوْهَنَ الْبُیُوتِ لَبَیْتُ الْعَنْکَبُوتِ .

مثل آنانکه غیر خدا را بدوستی گرفته‌اند (این دوستی درسستی و بی‌بنیادی) مانند خانه‌ایست که عنکبوت درست کرده است و البتّه سست ترین خانه ها خانـهٔ عنکبوت است.

۲ـ سخنان معصومین :

اِنَّ مُتَحابّینَ فی‌اللهِ فی ظِلِّ الْعَرْشِ . (پیغمبر اکرم ص)

آنانکه در راه خدا دوستی میکنند در سایهٔ عرش جای دارند.

اِنَّ اوثَقَ عُرَی الْاِسْلامِ اَنْ تُحِبَّ فی اللهِ وَ تُبْغِضَ فی اللهِ .

(پیغمبراکرم ص)

محکمترین دستاویز های اسلام اینست که کسی را برای خدا دوست یا دشمن داری .

تَقَرَّبوا اِلَی اللهِ بِبُغْضِ اَهْلِ الْمَعاصی وَ اَلْقوهُمْ بِوُجُوهٍ مُکْفَهِرَّةٍ وَ اَلْتَمِسُوا رِضَا اللهِ بِسَخَطِهِمْ وَ تَقَرَّبوا اِلَی اللهِ بِالتَّباعُدِ مِنْهُمْ .

(پیغمبراکرم ص)

بوسیلهٔ دشمنی گناهکاران بخدا تقرّب جوئید و با آنها با چهره های عبوس دیدار کنید و خشنودی خدا را در ناخشنودی آنها بدست آورید وبوسیلهٔ دوری از آنها بخدا نزدیك شوید.

اَحَبُّ الْاَعْمالِ اِلَی اللهِ الْحُبُّ فی اللهِ وَ الْبُغْضُ فی اللهِ. (پیغمبر اکرم ص)

از همهٔ اعمال دوست داشتنی پیش خداوند دوستی و دشمنی درراه خداست.

مَنْ اَحَبَّ لِلّٰهِ وَ اَبْغَضَ لِلّٰهِ وَ اَعْطٰی لِلّٰهِ وَ مَنَعَ لِلّٰهِ فَقَدِ اسْتَکْمَلَ الْاِیمٰانَ .
(پیغمبر اکرم ص)

هر که در راه خدا دوست دارد ودشمن دارد وبخشش کند و باز گیرد بکمال ایمان رسیده است.

اِیّاکَ اَنْ تُحِبَّ اَعْدٰاءَ اللّٰهِ اَوْ تُصْفِیَ وُدَّکَ لِغَیْرِ اَوْلِیاءِ اللّٰهِ فَاِنَّ مَنْ اَحَبَّ قَوْماً حُشِرَ مَعَهُمْ . (حضرت امیر ع)

مبادا اینکه دشمنان خدا را دوست داشته باشی یـا اینکه دوستیت را بغیر دوستان خدا خالص کنی زیرا هر که قومی را دوست داشته باشد با آنها محشور میشود .

اِنَّ اَفْضَلَ الدّینِ الْحُبُّ فِی اللّٰهِ وَ الْبُغْضُ فِی اللّٰهِ وَ الْاَخْذُ فِی اللّٰهِ وَالْعَطٰاءُ فِی اللّٰهِ . (حضرت امیرع)

براستی که برترین دین آنست که در راه خدا دوست یا دشمن داشته باشی و یا بگیری و بدهی

بِالتَّوٰاخی فِی اللّٰهِ تَکْمُلُ الْمُرُوَّةَ . (حضرت امیرع)

در راه خدا باهم برادری کردن مروّت را کامل میکند .

اِنَّ الدّینَ شَجَرَةٌ اَصْلُهَا الْاِیمٰانُ بِاللّٰهِ وَ ثَمَرَتُهَا الْمُوٰالٰاتُ فِی اللّٰهِ وَ الْمُعٰادٰاتُ فِی اللّٰهِ . (حضرت امیر ع)

براستی که دین مانند درختی است که ریشه‌اش ایمان بخداوند و میوه‌اش دوستی و دشمنی در راه خداست.

مٰا زٰارَ مُسْلِمٌ اَخٰاهُ الْمُسْلِمَ فِی اللّٰهِ وَبِاللّٰهِ اِلّا نٰادٰاهُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ اَیُّهَا الزّٰائِرُ

طِبْتَ وَ طابَتْ لَكَ الْجَنَّةُ . (حضرت صادق ع)

هیچ مسلمانی برادر مسلمانش را درراه خدا وبرای خدا دیدن نمیکند مگر اینکه خداوند صدایش میکند که ای زائر خوش‌باش وبهشت برای توخوش باشد.

زايِلُوا اَعْداءَ اللهِ وَ واصِلُوا اوْلِياءَ اللهِ . (حضرت امیر ع)

از دشمنان خدا جدا شوید و بدوستان خدا بپیوندید .

مَنْ زارَ اَخاهُ فِى اللهِ قالَ اللهُ عَزَّوَجَلَّ اِيّاىَ زُرْتَ وَ ثَوابُكَ عَلَىَّ وَلَسْتُ اَرْضىٰ لَكَ ثَواباً دُونَ الْجَنَّةِ . (حضرت صادق ع)

هر که از برای خدا از برادرش دیدن کند خـدای عَزّوَجَلّ فرماید مرا دیدن نمودی و ثوابت برمن است وبپاداشی جز بهشت برایت راضی نیستم.

كُلُّ مَنْ لَمْ يُحِبَّ عَلَى الدّينِ وَلَمْ يُبْغِضْ عَلَى الدّينِ فَلادينَ لَهُ .

(حضرت صادق ع)

هر که برای دین دوست ندارد و برای دین دشمن ندارد در اینصورت دین ندارد .

اِنَّ الْمُتَحابّينَ فِى اللهِ يَوْمَ الْقِيامَةِ عَلىٰ مَنابِرَ مِنْ نُورٍ قَدْ اَضاءَ نُورُ وُجُوهِهِمْ وَ نُورُ اَجْسادِهِمْ وَ نُورُ مَنابِرِهِمْ كُلَّ شَىْءٍ حَتّىٰ يُعْرَفُوا بِهِ فَيُقالُ: هٰؤُلاءِ الْمُتَحابّونَ فِى اللهِ . (حضرت صادق ع)

کسانیکه در راه خدا دوستی کنند روز قیامت آنها در منبر های نور هستند که نورِ چهره ها و بدنها و منابرشان هر چیزی را روشن کرده است بطوریکه بوسیلهٔ آن شناخته میشوند پس گفته میشود: اینان درراه خدا دوستی کرده‌اند.

عَلىٰ قَدْرِ التَّواخى فِى اللهِ تَخْلُصُ الْمَحَبَّةُ . (حضرت امیر ع)

باندازهٔ پاکی دوستی درراه خدا محبت هم بی‌آلایش میشود.

غَایَةُ الْایمانِ الْمُوالاتُ وَ الْمُعاداتُ فی‌اللهِ وَ التَّبَاذُلُ فی اللهِ وَ التَّوَکُّلُ عَلَی‌اللهِ سُبْحانَهُ . (حضرت امیر ع)

غایت و نتیجهٔ ایمان دوستی و دشمنی در راه خدا و بخشش در راه خدا و توکّل برخداوند سبحان است.

لایُکْمِلُ ایمانُ عَبْدٍ حَتّیٰ یُحِبَّ مَنْ اَحَبَّهُ‌للهِ وَ یُبْغِضَ مَنْ اَبْغَضَهُ‌لِلهِ .

(حضرت امیر ع)

ایمان بنده‌ای کامل نمیگردد مگر اینکه هر که را دوست دارد یادشمن دارد بخاطر خدا دوست یا دشمن داشته باشد.

وُدُّ الْمُؤمِنِ فی‌اللهِ مِنْ اَعْظَمِ شُعَبِ الْایمانِ اَلا وَمَنْ اَحَبَّ فی‌اللهِ وَاَبْغَضَ فی‌اللهِ وَ اَعْطیٰ فی‌اللهِ وَ مَنَعَ فی‌اللهِ فَهُوَ مِنْ اَصْفِیاءِ اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

دوستداری مومن برای خدا از بزرگترین شعبه‌های ایمانست وآگاه باشید هر که برای خدا با دیگران دوستی و دشمنی کند و ببخشد و باز دارد پس او از برگزیدگان خداوند است .

توضیح: چون تولّی و تبرّی در واقع بمنزلهٔ روح اعمال و عبادات محسوب میشود از اینجهت آن دو را هم جزو عبادات منظور نمودیم .

بخش سوّم

دنیا و آخرت

عبرت گرفتن از دنیا

زهد و ورع

در اندیشهٔ مرگ

توجّه با خرت

عبرت گرفتن از دنیا

۱- قرآن:

يَعْلَمُونَ ظَاهِراً مِنَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيٰا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غٰافِلُونَ.

(این مردم کوردل) بامور ظاهری زندگی دنیا آگاهند و ازعالم آخرت(وعدهٔ ثواب و عقاب) بکلّی بیخبرند.

وَ مَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيٰا اِلّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَ لَلدّٰارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ اَفَلا تَعْقِلُونَ؟

این زندگانی دنیا چیزی غیر از لهو و بازیچه نیست وهر آینه سرای آخرت بهتر است برای پرهیزکاران آیا عقل ندارید ؟

مَنْ كٰانَ يُرِيدُ الْحَيٰوةَ الدُّنْيٰا وَ زِينَتَهٰا نُوَفِّ اِلَيْهِمْ اَعْمٰالَهُمْ فِيهٰا وَهُمْ فِيهٰا لٰا يُبْخَسُونَ ، اُولٰئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ اِلَّا النّٰارُ وَ حَبِطَ مٰا صَنَعُوا فِيهٰا وَ بٰاطِلٌ مٰا كٰانُوا يَعْمَلُونَ .

کسانیکه طالب زندگی مادّی و زینت و شهوات دنیوی هستند مامزد کوشش آنها را در دنیا بطور کامل میدهیم و از اجر عملشان هیچ کم نمیشود، امّا هم اینان هستند که در سرای آخرت بهرهٔ جز آتش دوزخ ندارند وهمهٔ افکار و اعمالشان در راه دنیا ضایع و باطل میگردد.

وَمٰا اوتیتُمْ مِنْ شیْءٍ فَمَتٰاعُ الْحَیٰوةِ الدُّنْیٰا وَ زِینَتُهٰا، وَمٰا عِنْدَاللهِ خَیْرٌ وَ اَبْقیٰ اَفَلاٰ تَعْقِلُونَ؟

و آنچه از نعمتهای این جهان بشما داده شده است همین متاع و زیور بی ارزش دنیاست و آنچه نزد خداست بهتر و باقی‌تر است آیا عقل ندارید؟

اِنَّ وَعْدَاللهِ حَقٌّ فَلاٰ تَغُرَّنَّکُمُ الْحَیٰوةُ الدُّنْیٰا وَ لاٰیَغُرَّنَّکُمْ بِاللهِ الْغَرُورُ.

البتّه وعدهٔ خدا حقّ و حتمی است پس زنهار شما را زندگانی دنیا فریب ندهد و از عقاب خدا هم (بعلّت عفو و کرمش) شیطان شما را مغرور نکند.

وَ اضْرِبْ لَهُمْ مَثَلَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیٰا کَمٰاءٍ اَنْزَلْنٰاهُ مِنَ السَّمٰاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبٰاتُ الْاَرْضِ فَاَصْبَحَ هَشیماً تَذْرُوهُ الرِّیٰاحُ وَ کٰانَ اللهُ عَلیٰ کُلِّ شَیْءٍ مُقْتَدِراً.

(ای پیغمبر) این چنین مثل بزن که زندگانی دنیا مانند آبی است که ما از آسمان نازل کردیم که بوسیلهٔ آن نباتات زمین در هم پیچیده و نموّ کند سپس صبحگاهی همه درهم شکسته وخشک شود وبدست بادها (حوادث) زیر و رو گردند و خداوند برهرچیز اقتدار کامل دارد.

اِنّٰاجَعَلْنٰا مٰاعَلَی الْاَرْضِ زِینَةً لَهٰا لِنَبْلُوَهُمْ اَیُّهُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً وَاِنّٰالَجٰاعِلُونَ مٰا عَلَیْهٰا صَعیداً جُرُزاً.

ما آنچه را که در زمین است (کلیهٔ وسائل مادی زندگی) زینت و آرایش ملك زمین قرار دادیم تا مردم را بآن آزمایش کنیم که کدام یك در طاعت خدا عملشان بهتر است و ما آنچه را که زیور زمین گردانیدیم باز همه را بدست ویرانی و فنا میدهیم.

وَلاٰ تَمُدَّنَّ عَیْنَیْکَ اِلیٰ مٰا مَتَّعْنٰا بِهِ اَزْوٰاجاً مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَیٰوةِ الدُّنْیٰا

لِنَفْتِنَهُمْ فيهِ، وَرِزْقُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَ اَبْقىٰ.

(ای رسول ما) هرگز باچشم حسرت بمتاع ناچیزی که درحیات دنیای‌فانی برای امتحان بقومی (منافق وجاهل) داده ایم نگاه مکن و رزق (پاکیزه) خدای تو بسیار بهتر و پاینده‌تر است.

فَاَعْرِضْ عَنْ مَنْ تَوَلّىٰ عَنْ ذِكْرِنا وَلَمْ يُرِدْ اِلّا الْحَيٰوةَ الدُّنْيا.

از هر کسی که ازیاد ما (یا از احکام قرآن ما) روگردانید و جز زندگانی دنیای فانی را نخواست بکلی اعراض کن.

بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةُ خَيْرٌوَاَبْقىٰ.

بلکه مردم (با اینهمه مذمّت دنیا) از جهل و غفلت زندگی دنیوی را ترجیح میدهند درصورتیکه منزل آخرت بسی بهتر وپاینده‌تر از (دنیای چند روزه) است.

۲- سخنان معصومین:

اِطَّلِعْ فِی الْقُبُورِ وَ اعْتَبِرْ بِالنُّشُورِ. (پیغمبر اکرم ص)

در گورها بنگر واز رستاخیز پند آموز.

اَغْفَلُ النَّاسِ مَنْ لَمْ یَتَّعِظْ بِتَغَیُّرِ الدُّنْیا مِنْ حالٍ اِلیٰ حالٍ.

(پیغمبر اکرم ص)

غافل‌تر ازهمه کسی است که از دگرگونی احوال جهان پند نگرفت.

اِنَّ الْاَرْضَ لَتُنادی کُلَّ یومٍ سَبْعینَ مَرَّةً یا بَنی آدَمَ کُلُوا ما شِئْتُمْ وَ اشْتَهَیْتُمْ فَوَاللهِ لَاْکُلَنَّ لَحْمَکُمْ وَ جُلُودَکُمْ. (پیغمبر اکرم ص)

براستی که زمین هر روز هفتاد مرتبه بانگ میزند که ای بنی آدم هرچه میخواهید ومیل دارید بخورید پس بخدا قسم گوشت‌ها وپوست‌های شماهاراخواهم خورد.

اَلدُّنْیا حُلْوَةٌ خُضِرَةٌ فَمَنْ اَخَذَها بِحَقِّهِ بُورِکَ لَهُ فیها وَرُبَّ مُتَخَوِّضٍ فیما اشْتَهَتْ نَفْسُهُ لَیْسَ لَهُ یومَ الْقِیامَةِ اِلَّا النّارُ. (پیغمبر اکرم ص)

دنیا شیرین و دوست داشتنی است هر که از آن مطابق حقّ بهره‌مند شود براو

مبارك باد و بسا اشخاصی که در خواهشهای خود فرو میروند و روز قیامت نصیبی جز آتش ندارند.

كَفیٰ بِالدَّهْرِ واٰعِظاً وَ بِالْموتِ مُفَرِّقاً . (پیغمبر اکرم ص)

چه پندآموزی است روزگار وچه پراکنده وجداکننده است مرگ.

كُنْ فی الدُّنْیا كَاَنَّكَ غَریبٌ اوعابِرُ سَبیلٍ وَعُدْنَفْسَكَ مِنْ اَصْحابِ الْقُبُورِ.
(پیغمبر اکرم ص)

در دنیا مانند یك شخص غریب و یا یك رهگذر باش و خودت را جزو اهل قبور بشمار .

مالی وَ لِلدُّنْیا، ما اَنَا وَ الدُّنْیا اِلّا كَراكِبٍ اِسْتَظَلَّ تَحْتَ شَجَرَةٍ ثُمَّ راحَ وَ تَرَكَها . (پیغمبر اکرم ص)

مرا با دنیا چکار من در دنیا چون مسافری هستم که در سایهٔ درختی نشست و رفت و آنرا واگذاشت .

مَنْ عَدَّ غَداً مِنْ اَجَلِهِ فَقَدْ اَساءَ صُحْبَةَ الْموتِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که فردا را از عمر خود شمارد مرگ را خوب نشناخته است.

اَلْوَلَهُ بِالدُّنْیا اَعْظَمُ فِتْنَةً . (حضرت امیر ع)

دل بجهان باختن بزرگترین گرفتاری است .

اَلدُّنْیا حُلْمٌ وَالِاغْتِرارُ بِها نَدَمٌ . (حضرت امیر ع)

جهان خواب شیرینی است و دل‌بستن بآن پشیمانی آورد.

اَلدُّنْیا مَلیئَةٌ بِالْمَصائِبِ وَ النَّوائِبِ . (حضرت امیر ع)

جهان پر است از گرفتاری‌ها وپیش آمدها.

اَلدُّنْیا مُنْتَقِلَةٌ فانِیَةٌ اِنْ بَقِیَتْ لَكَ لَمْ تَبْقَ لَها . (حضرت امیر ع)

دنیا کوچ کردنی و فانی شدنیست اگر آن هم برای تو بماند تو برای آن نخواهی ماند.

اَلدَّهْرُ یَخْلِقُ الْاَبْدانَ وَیُجَدِّدُ الْآمالَ وَیُدْنِی الْمَنِیَّةَ وَیُباعِدُ الْاُمْنِیَّةَ .

(حضرت امیر ع)

روزگار بدن‌ها را کهنه وفرسوده میکند و آرزو ها را نو میسازد مرگ را نزدیك و امید را دور میگرداند.

اَلدُّنْیا ظِلُّ الْغَمامِ وَ حُلْوُ الْمَنامِ . (حضرت امیر ع)

دنیا مانند سایهٔ ابر وخواب شیرین است. (که هیچکدام ثابت نیستند)

اَلدُّنْیا مَصائِبُ مُفْجِعَةٌ وَ مَنایا مُوجِعَةٌ وَ عِبَرٌ مُقْطِعَةٌ . (حضرت امیر ع)

دنیا پراست ازمصیبت‌های فجیع ومرگ‌های دردناك وپندهای جدا کننده.

اَلدُّنْیا غَرُورٌ حائِلٌ وَ سَرابٌ زائِلٌ وَ سَنادٌ مائِلٌ . (حضرت امیر ع)

جهان فریب دهندهٔ حیله گر است و سرابی است از بین رونده و تکیه گاهی است مایل بافتادگی

اَلدُّنْیا سوقٌ رَبِحَ فیها قَومٌ وَ خَسِرَ آخَرونَ . (امام هادی ع)

دنیا مانند بازاری است عدهٔ سود بردند و گروه دیگری ضرر کردند.

اُنْظُرْ اِلَی الدُّنْیا نَظَرَ الزّاهِدِ الْمُفارِقِ وَ لا تَنْظُرْ اِلَیْها نَظَرَ الْعاشِقِ الْوامِقِ . (حضرت امیر ع)

بدنیا نگاه کن مانند نگاه کردن شخص زاهد وجدا شده (ازدنیا) ونگاه نکن

بآن مانند نگاه کردن یك عاشق دلباخته .

اُخْرِجُوا الدُّنْیا مِنْ قُلُوبِکُمْ قَبْلَ اَنْ یَخْرُجَ مِنْها اَجْسادُکُمْ فَفیها اُخْتُبِرْتُمْ وَ لِغَیْرِها خُلِقْتُمْ . (حضرت امیر ع)

محبّت دنیا را ازقلب‌هایتان بیرون کنید پیش از آنکـه بدنهای شما از آن خارج شوند پس در اینجهان آزمایش میشوید و برای دنیای دیگر (آخرت) خلق شده‌اید .

اِحْذَرْ هٰذِهِ الدُّنْیا وَ اَحْذَرْ اَهْلَها . (حضرت موسی کاظم ع)

ازجهان و جهانیان بترس.

اِتَّعِظُوا بِالْعِبَرِ وَ اعْتَبِرُوا بِالْغِیَرِ وَ انْتَفِعُوا بِالنُّذُرِ . (حضرت امیر ع)

از عبرتها پند گیرید و از تغییرات جهانی عبرت بگیرید و از ترساندنیها سود ببرید .

اِحْذَرِ الدُّنْیا فَاِنَّها شَبَکَةُ الشَّیْطانِ وَ مُفْسِدَةُ الْاِیمانِ . (حضرت امیر ع)

از دنیا بترسید که آن دام شیطان وفاسد کنندهٔ ایمان است.

اِیّاکَ وَ حُبَّ الدُّنْیا فَاِنَّها رَأْسُ کُلِّ خَطیئَةٍ وَ مَعْدِنُ کُلِّ بَلِیَّةٍ .

(حضرت امیر ع)

دورباش از دوستی دنیا زیرا که محبّت دنیا سرآمد تمام خطاها و معدن تمام بلاهاست .

اِیّاکُمْ وَ غَلَبَةَ الدُّنْیا عَلیٰ اَنْفُسِکُمْ فَاِنَّ عاجِلَها نَغَصَةٌ وَ آجِلَها غُصَّةٌ .

(حضرت امیر ع)

بپرهیزید ازاینکه دنیا برنفس‌های شما غلبه کند زیرا عیش کنونی آن‌منغّص

وآینده‌اش‌هم باغصّه و اندوه است .

اِیْنَ مَنْ بَنیٰ وَشَیَّدَ وَفَرِشَ وَمَهَّدَ وَ جَمَعَ وَ عَدَّدَ ؟ (حضرت امیر ع)

کجاست آنکسی که ساختمان نمود ومحکمش کرد و در آن فرش گسترد و پول هنگفتی جمع کرد و شمرد؟

اِیْنَ مَنْ کَانَ اَطْوَلَ مِنْکُمْ اَعْمٰاراً وَ اَعْظَمَ آثٰاراً ؟ (حضرت امیر ع)

کجاست آنکس که عمرش ازشما طولانی‌تر و آثارش هم بزرگتر بود؟

اِیْنَ الَّذیْنَ مَلَکُوا مِنَ الدُّنْیٰا اَقٰاصیهٰا ؟ (حضرت امیر ع)

کجا رفتند کسانیکه (مانند اسکندرها) بر کران تا کران جهان فرمانروا بودند ؟

اَعْظَمُ الْمَصٰائِبِ وَ الشِّقٰاءِ الْوَلَهُ بِالدُّنْیٰا . (حضرت امیر ع)

بزرگترین مصیبت‌ها و بدبختی‌ها بدنیا دل‌باختن است.

اَبْلَغُ الْعِظٰاتِ النَّظَرُ اِلیٰ مَصٰارِعِ الْاَمْوٰاتِ وَ الْاِعْتِبٰارُ بِمَقٰابِرِ الْآبٰاءِ وَ الْاُمَّهٰاتِ . (حضرت امیر ع)

رساترین پند ها نگاه کردن بمحلّ افتادن مردگان (گورستان) و عبرت گرفتن بگورهای پدران ومادران است.

اِنَّ ذِهٰابَ الذّاهِبینَ لَعِبْرَةٌ لِلْمُتَخَلِّفینَ (حضرت امیر ع)

راستی که رفتن روندگان (آنها که مرده‌اند ومیمیرند) هر آینه عبرتی است برای بازماندگان .

اِنَّ الْیَومَ عَمَلٌ وَلاٰحِسٰابٌ وَغَداً حِسٰابٌ وَلاٰعَمَلٌ. (حضرت امیر ع)

امروز (دراین جهان) روزعمل است وحسابی نیست وفردا(در آخرت) بحساب

رسیدگی میکنند و عملی درکار نیست.

اِنَّ مَنْ مَشیٰ عَلیٰ ظَهرِ الْاَرْضِ لَصائِرٌ اِلیٰ بَطْنِها (حضرت امیرع)

براستی هر که روی زمین راه رفت بعد گردید درشکم آن.

اِنَّ فی کُلِّ شَیْءٍ موعِظَةٌ وَ عِبْرَةٌ لِاولی الْاَلْبابِ وَ الْاِعْتِبارِ.

(حضرت امیر ع

حقیقةً درهرچیزی یك پند وعبرتی است برای خردمندان وعبرت گیران.

اِنَّ لِلّٰهِ سُبْحانَهُ مَلَکاً یُنادی کُلَّ یومٍ لِدُوا لِلْموتِ وَ ابْنُوا لِلْخَرابِ وَ اجْمَعُوا لِلذَّهابِ. (حضرت امیرع)

برای خداوندسبحان فرشته‌ای است که هرروزبانگ میزند (ای‌مردم) بزائید برای مردن وبنا کنید برای خراب شدن وجمع کنید برای رفتن.

اِنَّ الدُّنْیا دارُ عَناءٍ وَ فَناءٍ وَعِبَرٍ وَ غِیَرٍ وَمَحَلُّ فِتْنَةٍ وَ مِحْنَةٍ.

حقیقةً دنیا خانهٔ رنج و فنا وعبرتها و دگرگونی‌هاست و محلّ فتنه و محنت است (زندگی در آن مستلزم رنج دیدن و گرفتار شدن بانواع فتنه‌ها وبلایاست).

اِنَّ دُنْیاکُمْ هٰذِهِ لَاَهْوَنُ فی عَیْنی مِنْ عِراقِ خِنْزیرٍ فی یَدِ مَجْزُومٍ وَ اَحْقَرُ مِنْ وَرَقَةٍ فی فَمِ جَرادَةٍ، ما لِعَلِیٍّ وَ نَعیمٍ یَفْنیٰ وَلَذَّةٍ لایَبْقیٰ.

(حضرت امیر ع)

بحقیقت این دنیای شما درنظر من ازیك استخوان خوك دردست شخص جزام گرفته بد منظره تر و پست تر و از یك برگ درختی در دهان ملخی خوارتر و کوچك‌تر است، آخر علی را بانعمتی فانی شونده ولذتی ازبین رونده چکار.

اِنَّ الدُّنْیا کَالْغُولِ تُغْوی مَنْ اَطاعَها وَ تُهْلِكُ مَنْ اَجابَها وَ اِنَّها لَسَریعَةُ الزَّوالِ وَشیکَةُ الْاِنْتِقالِ . (حضرت امیر ع)

جهان همچون غول رهزنی است کسی را که اطاعتش کند گمراه میکند و کسی را که بآن پاسخ گوید هلاکش سازد و جهانی است که تباهی آن سریع و انتقالش نزدیك است.

اِنَّ الدُّنْیا عَیْشُها قَصیرٌ وَخَیْرُها یَسیرٌ وَ اِقْبالُها ضَدیعَةٌ وَ اِدْبارُها فَجیعَةٌ وَ لَذّاتُها فانِیَةٌ وَ تَبِعاتُها باقِیَةٌ. (حضرت امیرع)

راستی که جهان عیش و زندگیش کوتاه و خوبیش اندك و روآوردنش مکر وحیله و پشت کردنش دردناك لذّاتش فانی و رنجها و اندوهش باقی است .

اِنَّ الدُّنْیا دارُ اَوَّلُها عَناءٌ وَ آخِرُها فَناءٌ فی حَلالِها حِسابٌ وَفی حَرامِها عِقابٌ مَنِ اسْتَغْنی فیها فُتِنَ وَمَنِ افْتَقَرَ فیها حُزِنَ. (حضرت امیر ع)

دنیا خانه‌ای است که اوّلش رنج و زحمت و آخرش هم فنا و از بین رونده است در حلال آن حساب است و درحرامش عقوبت و عذاب هر که در آن توانگر شد بفتنه گرفتار میشود وهر که فقیر و تنگدست شد برحزن و اندوه دچار میشود.

اِنَّ الدُّنْیا تُدْنِی الْآجالَ وَتُبیدُ الرِّجالَ وَ تُباعِدُ الْآمالَ وَتُغَیِّرُ الْاَحْوالَ مَنْ غالَبَها غَلَبَتْهُ وَمَنْ صارَعَها صَرَعَتْهُ وَمَنْ عَصاها طاعَتْهُ وَمَنْ تَرَکَها اَتَتْهُ.

(حضرت امیر ع)

دنیا نزدیك کنندهٔ اجلها و نابود کنندهٔ مردها و دور کنندهٔ آرزو ها و تغییر دهندهٔ احوال است هر که با آن مغالبه کند مغلوب میشود وهر که با آن کشتی بگیرد بزمین میخورد هر که آنرا نافرمانی کند دنیا فرمانش را میبرد وهر که آنرا ترك

کند دنیا بسویش میآید.

اِنَّ الدُّنْیا غَرّارَةٌ خَدُوعٌ، مُعْطِیَةٌ مَنُوعٌ، مُلْبِسَةٌ نَزُوعٌ، لایَدُومُ رَخائُها وَلایَنْقَضی عَنائُها وَلا یَرْکَدُ بَلائُها . (حضرت امیر ع)

راستی جهان بسیار فریبنده و حیله گر و عطا کننده و باز گیرنده است و پوشاننده و کننده است آسایش آن ناپایدار است و رنج و زحمتش تمام شدنی نیست و گرفتاریهایش هم باز نمیاستند.

اِنَّ الدُّنْیا دارُ بِالْبَلاءِ مَعْرُوفَةٌ وَ بِالْغَدْرِ موصُوفَةٌ لاتَدُومُ اَحْوالُها وَ لایَسْلَمُ نُزّالُها اَلْعَیْشُ فیها مَذْمُومٌ وَ الْاَمانُ فیها مَعْدُومٌ . (حضرت امیر ع)

بدرستیکه دنیا سرائی است که ببلاء و گرفتاری معروف و بمکر و حیله موصوف است حالات آن ثابت نیست وساکنانش در آسایش نمی باشند زندگانی در آن نکوهیده و امنیّت در آن وجود ندارد .

اِنَّ الدُّنْیا ظِلُّ الْغَمامِ وَ حُلْوُ الْمَنامِ وَ الْفَرَحُ الْموصُولُ بِالْغَمِّ وَ الْعَسَلُ الْمَشُوبُ بِالسَّمِّ سَلّابَةُ النِّعَمِ اَکّالَةُ الْاُمَمِ جَلّابَةُ النِّقَمِ . (حضرت امیر ع)

براستی دنیا مانند سایهٔ ابر و خواب شیرینی است که شادی آن پیوسته با غم آمیخته است وعسلی است که با زهر مخلوط گردیده است نعمتها را گیرنده وامّتها را خورانده و گرفتاریها را جلب کننده است.

اِنَّ الدُّنْیا لَمُشْغِلَةٌ عَنِ الْآخِرَةِ لَمْ یُصِبْ صاحِبُها مِنْها سَبَباً اِلّا فَتَحَتْ عَلَیْهِ حِرْصاً عَلَیْها وَ لَهَجاً بِها . (حضرت امیر ع)

البتّه جهان دلها را مشغول میکند و از آخرت باز میدارد شخص دنیا طلب از دنیا چیزی بدست نمیآورد مگر اینکه دنیا در حرص و طمع را بروی او باز

میکند و درنتیجه اوهم شیفتگی بیشتری بدنیا پیدا مینماید .

اِنَّ الدُّنْیا لَمْ یُخْلَقْ لَکُمْ دارُ مَقامٍ وَلامَحَلَّ قَرارٍ وَاِنَّما جُعِلَتْ لَکُمْ مَجازاً لِتَزَوَّدوا مِنْها الْاَعْمالَ الصّالِحَةِ لِدارِ الْقَرارِ وَکُونُوا مِنْها عَلیٰ اوفازٍ وَلا تَخْدَعَنَّکُمُ الْعاجِلَةُ وَلاتَغُرَّنَّکُمْ فیها الْفِتْنَةُ . (حضرت امیر ع)

البته دنیا خلق نشده است که برای شما جایگاه آرام گرفتن باشد فقط برای شما گذرگاهی قرار داده شده است که برای سرای جاودانی اعمال صالحه توشه گیرید وازآن بررستگاریها برسید و چیزهای زود گذرآن شما را نفریبد وفتنهٔ آن مغرورتان نکند.

اِنْ عَقَلْتَ اَمْرَکَ او اَصَبْتَ مَعْرِفَةَ نَفْسِکَ فَاعْرِضْ عَنِ الدُّنْیا وَازْهَدْ فیها فَاِنَّها دارُ الْاَشْقِیاءِ وَلَیْسَتْ بِدارِ السُّعَداءِ بَهْجَتُها زُورٌ وَ زینَتُها غُرُورٌ وَ سَحابُها مُنْقَشِعَةٌ وَ مَواهِبُها مُرْتَجَعَةٌ . (حضرت امیر ع)

اگر بپایان کارت تعقّل میکردی یا بماهیّت نفست شناسائی داشتی (خوب بود) پس نسبت بدنیا بی‌اعتنا باش که جهان جایگاه بدبختانست نه‌خانهٔ نیك‌بختان طراوت وخرّمی آن‌پوچ وبیهوده و زیور و زینتش فریبنده ابرش بی‌باران وپراکنده شدنی وبخشیدنیهایش بازگرفتنی است.

اِنّی طَلَّقْتُ الدُّنْیا ثَلاثاً لارَجْعَةَ لی فیها وَ اَلْقَیْتُ حَبْلَها عَلیٰ غارِبِها.

(حضرت امیر ع)

این من هستم که پیرزال جهان‌را سه‌مرتبه طلاق داده‌ام که برای همیشه بمن حرام است وهرگز بدان رجوع کننده نیستم ومهارشتر دنیارا بروی کوهانش افکنده و رها نموده‌ام.

مَثَلُ الدُّنْیا کَمَثَلِ ماءِ الْبَحْرِ کُلَّما شَرِبَ مِنْهُ الْعَطْشانُ ازْدادَ عَطَشاً حَتّیٰ یَقْتُلَهُ . (حضرت صادق ع)

مثل دنیا مانند مثل آب دریاست (که شور است) هر وقتی که شخص تشنه از آن بخورد عطش او زیاد میشود تا اینکه میکشد اورا .

اِنَّما الدُّنْیا دارُ مَجازٍ وَ الْآخِرَةُ دارُ قَرارٍ فَخُذُوا مِنْ مَمَرِّکُمْ لِمَقَرِّکُمْ وَلا تَهْتِکُوا اَسْتارَکُمْ عِنْدَ مَنْ یَعْلَمُ اَسْرارَکُمْ. (حضرت امیر ع)

دنیا فقط سرای گذر است و آخرت جای ماندن و قرار گرفتن است پس از گذرگاهتان برای قرارگاهتان (توشه) بگیرید و نزد کسیکه راز های شمارا میداند پرده های خودرا مدرید.

اَهْلُ الدُّنْیا کَرَکْبٍ یُسارُ بِهِمْ وَهُمْ نِیامٌ. (حضرت امیر ع)

اهل دنیا مانند کاروانی است که آنها را می برند درحالیکه خوابند.

مالِی اَریٰ حُبَّ الدُّنْیا قَدْ غَلَبَ عَلیٰ کَثیرٍ مِنَ النّاسِ حَتّیٰ کَاَنَّ الْموتَ فی هٰذِهِ الدُّنْیا عَلیٰ غَیْرِهِمْ کُتِبَ ! (پیغمبر اکرم ص)

مرا چه شده است که میبینم حبّ دنیا بعدهٔ زیادی از مردم چنان غلبه کرده است که گویا مرگ دراین دنیا بمردمی غیر از آنها نوشته شده است.

اِنَّ الْمَرْءَ اِذا هَلَکَ قالَ النّاسُ ماتَرَکَ وَ قالَتِ الْمَلائِکَةُ ماقَدَّمَ ؟

(حضرت امیر ع)

البته وقتی مرد میمیرد مردم میگویند (دارائی) چه گذاشته و فرشتگان میگویند (اعمال صالحه) چه فرستاده ؟

مَثَلُ الدُّنْیا کَمَثَلِ الْحَیَّةِ لَیِّنٌ مَسُّها وَ السَّمُّ النّاقِعُ فی جَوفِها، یَهْوی اِلَیْها

اَلْغِرُّ الْجاهِلُ وَ يَحْذَرُها ذوالّلُبِّ الْعاقِلُ . (حضرت امیر ع)

داستان دنیا مانند داستان ماری است که اگردست برروی آن کشی نرم و در اندرونش زهر کشنده است فریب خوردهٔ نادان بطرف آن میرود و خردمند دور اندیش از آن دوری میگزیند .

مَنِ اغْتَرَّ بِمُسالِمَةِ الزَّمَنِ اغْتَصَّ بِمُصادَمَةِ الْمِحَنِ . (حضرت امیر ع)

هر که فریب سازش روزگار را بخورد بصدمات گرفتاریها غصّه میخورد .

مَنْ عَرَفَ الدُّنْيا لَمْ يَحْزَنْ بِما اَصابَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که دنیارا شناخت بهرچه رسد غم نخورد.

مَنْ فَهِمَ مَواعِظَ الزَّمانِ لَمْ يَسْكُنْ اِلىٰ حُسْنِ الظَّنِّ بِالْاَيّامِ .

(حضرت امیر ع)

هر که پند های روزگار را دریابد با خوش باوری دربارهٔ روزگار آرامش نگیرد .

مَنِ اعْتَمَدَ عَلَى الدُّنْيا فَهُوَ الشَّقِيُّ الْمَحْرُومُ . (حضرت امیر ع)

کسیکه بدنیا اعتماد کند پس او بدبخت ومحروم است.

مُصاحِبُ الدُّنْيا هَدَفُ النَّوائِبِ وَ الْغِيَرِ . (حضرت امیر ع)

یار ومصاحب دنیا همیشه هدف پیش آمدها و گرفتاریها ودگرگونیهاست.

مَرارَةُ الدُّنْيا حَلاوَةُ الْاٰخِرَةِ . (حضرت امیر ع)

سختی وتلخی دنیا موجب شیرینی آخرت است .

يَنْبَغِي لِمَنْ عَرَفَ دارَ الْفَناءِ اَنْ يَعْمَلَ لِدارِ الْبَقاءِ . (حضرت امیر ع)

شایسته است برای کسی که سرای فانی دنیا را شناخت برای سرای آخرت کار کند.

یا دُنیا یا دُنیا اِلَیکَ عَنّی اَبی تَعَرَّضتِ اَم اِلَیَّ تَشَوَّقتِ لاٰحانَ حینُكِ هَیهاتَ غُرّی غَیری لاٰحاجَةَ لی فیكِ قَد طَلَّقتُكِ ثَلاثاً لاٰرَجعَةَ فیكِ فَعَیشُكِ قَصیرٌ وَ خَطَرُكِ یَسیرٌ وَ اَمَلُكِ حَقیرٌ..... آه مِن قِلَّةِ الزّادِ وَطولِ الطَّریقِ وَبُعدِ السَّفَرِ وَ عَظیمِ المَوردِ. (حضرت امیر ع)

ای دنیای غدّار دورشو ازمن آیا متعرّض علی میشوی ومیخواهی مرا بسوی خود بکشی علی مردی نیست که تو بوی نزدیك‌شوی هیهات برو دیگری را بفریب (که عنقا را بلند است آشیانه) مرا بتو نیازی نیست و من ترا سه طلاق داده‌ام که دیگر رجوعی برای من‌نسبت بتو نیست زیرا که زندگانی درتو کوتاه وقدر ومنزلت تو اندك وآرزویت کوچك است.... آه از کمی توشه و درازی راه و دوری مقصد و خطر محل ورود.

اَنَّكَ لَن تَلقَی اللهَ سُبحانَهُ بِعَمَلٍ اَضَرَّ عَلَیكَ مِن حُبِّ الدُّنیا.

(حضرت امیر ع)

براستی توهیچگاه خدای سبحان‌را باعملی ملاقات نخواهی کرد که ضررش برتو بیشتر ازحبّ دنیا باشد.

اِنَّكُم اِن رَغِبتُم فِی الدُّنیا اَفنَیتُم اَعمارَكُم فیمالاتَبقَونَهُ وَلایَبقیٰ لَكُم

(حضرت امیر ع)

البته اگرشما بدنیا رغبتی پیدا کنید عمرهای‌تان را درچیزی تباه کرده و از بین برده‌اید که نه‌آن برای شما باقی میماند ونه شما برای آن باقی‌میمانید.

اِنَّمَا الدُّنیا شَرَكٌ وَقَعَ فیهِ مَن لایَعرِفُهُ. (حضرت امیر ع)

دنیا مانند دامی است گسترده کسی در آن میافتد که آن را نشناسد.

اِنَّمَا الْمَرْءُ فی الدُّنْیا غَرَضٌ تُنیلُهُ الْمَنایا وَ نَهَبٌ تُبادِرُهُ الْمَصائِبُ وَ الْحَوادِثُ. (حضرت امیر ع)

براستی که مرد دردنیا هدفی است که تیر آرزوها بوی میرسند و تاراجگاهی است که دائماً مصیبتها وحوادث آن را غارت میکنند.

اِنَّمَا الدُّنْیا اَحْوالٌ مُخْتَلِفَةٌ وَ تاراتٌ مُنْصَرِفَةٌ وَ اَغْراضٌ مُسْتَهْدَفَةٌ.

(حضرت امیر ع)

براستی که جهان را حالاتی است گوناگون و اوقاتی است از دست رفته و نشانههائی است هدف گرفته شده.

اِنَّمَاالدُّنْیا جیفَةٌ وَالْمُتَواخُونَ عَلَیْها اَشْباهُ الْکِلابِ فَلا تَمْنَعُهُمْ اُخُوَّتُهُمْ مِنَ التَّهارُشِ عَلَیْها. (حضرت امیر ع)

حقیقة دنیا مرداری است گندیده وآنها که برسراین مردار دوستی وبرادری میکنند مانند سگانند که برادریشان آنها را از دریدن این مردار بازنمیدارد.

اِنَّمَا الدُّنْیا دارُ مَمَرٍّ وَ الْآخِرَةُ دارُ مُسْتَقَرٍّ، فَخُذوا مِنْ مَمَرِّکُمْ لِمُسْتَقَرِّکُمْ.

(حضرت امیر ع)

هرآینه دنیا سرای گذر است وآخرت محلّ استقرار است، پس توشه بگیرید از گذرگاهتان برای محلّ استقرارتان.

ثَمَرَةُ الْوَلَهِ بِالدُّنْیا عَظیمُ الْمِحَنِ. (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ شیفتگی بدنیا رنج بزرگ است.

حُبُّ الدُّنْیا رَأْسُ الْفِتَنِ وَ اَصْلُ الْمِحَنِ. (حضرت امیر ع)

دوستی دنیا سر آمد فتنه‌ها و اصل وریشهٔ رنج هاست .

حُبُّ الدُّنْیا یُفْسِدُ الْعَقْلَ وَیُصِمُّ الْقَلْبَ عَنْ سِماعِ الْحِکْمَةِ وَ یُوجِبُ الَیمَ الْعِقابِ . (حضرت امیر ع)

دنیا دوستی عقل‌را فاسد و گوش قلب را ازشنیدن حکمت کر میکند وموجب عذاب دردناك میشود.

حَلاوَةُ الدُّنْیا مَرارَةُ الْآخِرَةِ وَ سوءُ الْعُقْبیٰ. (حضرت امیر ع)

شیرینی دنیا تلخی آخرت وموجب بدعاقبتی است.

حَیُّ الدُّنْیا عَرَضُ الْموتِ وَصَحیحُها غَرَضُ الْاَسْقامِ وَ دِرِّیَةُ الْحِمامِ.

(حضرت امیر ع)

زندهٔ دنیا در معرض مرگ است و سالم آن نشانه و هدف بیماریها و تازیانهٔ مرگ است .

کُرُورِ الْاَیّامِ اَحْلامٌ وَ لَذّاتُها آلامٌ وَ مَواهِبُها فَناءٌ وَ اَسْقامٌ .

(حضرت امیر ع)

گردشهای شبانه روز دنیا خوابهای پوچ و خوشی های آن دردها و بخشش های دنیا نابودیها و بیماری هاست (خوشی ثابتی وجود ندارد بلکه هر چیزی از دنیا که بنظر لذّت بیاید خود مقدمهٔ گرفتاریهای بعدی است).

حَرامٌ عَلیٰ کُلِّ قَلْبٍ مُتَوَلِّهٍ بِالدُّنْیا اَنْ یَسْکُنَهُ التَّقْویٰ. (حضرت امیر ع)

برهر قلب شیفته بدنیا حرام است که تقوی وپرهیزکاری در آن ساکن شود. (لازمهٔ تقوی وپرهیزکاری اینست که انسان نباید بدنیا دل ببندد).

دارٌ هانَتْ عَلیٰ رَبِّها فَخَلَطَ حَلالُها بِحَرامِها وَ خَیْرُها بِشَرِّها وَ حُلْوُها بِمُرِّها . (حضرت امیر ع)

دنیا خانه‌ای است که خیلی پست شمرده شده برای پرورد گارش پس حلالش بر حرامش مخلوط شده وخیرش به شرّ آن و شیرینیش به تلخی آن آمیخته‌است.

دَعَتْكُمُ الدُّنْيا اِلىٰ قَرارَةِ الشَّقاءِ وَ مَحَلِّ الْفَناءِ وَ اَنْواعِ الْبَلاءِ وَالْعَناءِ فَاَطَعْتُمْ وَ بادَرْتُمْ وَ اَسْرَعْتُمْ. (حضرت امیر ع)

(ای مردم) دنیا شمارا به محلّ بدبختی و نابودی و انواع گرفتاری ها و رنج دعوت نمود پس شما اطاعت کردید ومبادرت نموده و با شتاب رفتید.

رَأْسُ الْآفاتِ التَّوَلُّهُ بِالدُّنْيا. (حضرت امیر ع)

سرآمد تمام آفات شیفتگی بدنیاست.

سُرُورُ الدُّنْيا غُرُورٌ وَ مَتاعُها ثُبُورٌ. (حضرت امیر ع)

شادی ومسرّت جهان فریب وکالایش غم و اندوه است.

طالِبُ الدُّنْيا تَفُوتُهُ الْآخِرَةُ وَ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ حَتّىٰ يَأْخُذَهُ بَغْتَةً وَلا يُدْرِكُ مِنَ الدُّنْيا اِلّا ما قُسِمَ لَهُ. (حضرت امیر ع)

جویای دنیا آخرتش از دستش میرود ومرگ اورا ناگهان میگیرد درحالیکه از دنیا هم جز آنچه قسمت اوبوده باو نمیرسد.

غِذاءُ الدُّنْيا سِمامٌ وَ اَسْبابُها رِمامٌ. (حضرت امیر ع)

خورش‌های دنیا زهرهای کشنده و اسبابش پوسیدنی است.

قُرِنَتِ الْمِحَنَةُ بِحُبِّ الدُّنْيا. (حضرت امیر ع)

رنج و گرفتاری با دوستی دنیا نزدیکند.

كُلُّ اَحْوالِ الدُّنْيا زِلْزالٌ وَ مُلْكُها سَلَبٌ وَ اِنْتِقالٌ. (حضرت امیر ع)

تمام حالات دنیا متزلزل وملك ومالش گرفتنی ومنتقل شدنی است.

كَيْفَ يَقْدِرُ عَلىٰ اِعْمالِ الرِّضا اَلْمُتَوَلَّهُ اَلْقَلْبِ بِالدُّنْيا . (حضرت امیر ع)

کسی که شیفتهٔ دنیاست چگونه میتواند کاری کند که خداوند از او راضی باشد.

كَيْفَ تَبْقىٰ عَلىٰ حالَتِكَ وَ الدَّهْرُ فى اِحْالَتِكَ . (حضرت امیر ع)

چگونه بر حال خود پایدار خواهی ماند درصورتیکه روزگار در حال گرداندن تست .

مَنْ لَهىٰ عَنِ الدُّنْيا هانَتْ عَلَيْهِ اَلْمَصائِبُ . (حضرت امیر ع)

هر که جهان را بازیچه گیرد گرفتاری های جهان بر وی آسان گردد .

لِكُلِّ شَىْءٍ مِنَ الدُّنْيا اِنْقِضاءٌ وَ فَناءٌ . (حضرت امیر ع)

برای هرچیز دنیا وقت تمام شدنی و نابودی است .

زهد و ورع

۱- قرآن :

توضیح: زهد عبارت از بی‌اعتنائی بدنیا وتوجّه بسعادت ابدی آخرتست که‌با ورع و پارسائی توأم است.

پرواضح است که این‌مطلب خود مستلزم توضیح وشرح و بسط است که منظور از دنیای مذموم که اینهمه در قرآن یاکلمات معصومین بآن اشاره شده‌است چیست؟ و آیا کسی بخواهد رعایت زهادت را بکند باید از تمام خوشی ها و لذّات زندگی دست برداشته ومانند مرتاضین وتارکین‌دنیا در گوشه‌ای لمیده وبرهمه چیز بی‌اعتناء باشد ؟

در قرآن فرماید (قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللهِ الَّتِي اَخْرَجَ لِعِبادِهِ) بلکه مقصود اینست که تمام همّت انسان صِرفاً دنیاجوئی نبوده و آنرا برای خود هدف نهائی قرار ندهد وتا میتواند برای رسیدن بهدف عالیتری که تأمین سرای‌جاودانی آخرت است دنیارا وسیله قراردهد نه هدف .

حدود اقناع غرایز آدمی شرعاً تعیین گردیده و هیچ یك از لذّات طبیعی و مشروع دنیا فی نفسه نکوهیده نمیباشد بلکه شیفتگی بآنها که انسانرا از یاد آخرت غافل کند مذموم است اگر کسی ثروت و دارائی از راه مشروع و بدون تضییع حقوق مردم بدست آورده و آنرا در محلّ هائی که خداوند تعیین کرده مصرف نماید این عمل نه‌تنها دنیا خواهی نیست بلکه عین‌آخرت‌طلبی‌است چنانکه

جلال‌الدین رومی گوید

چیست دنیا؟ ازخدا غافل‌شدن نی طلا و نقره وفرزند و زن
آب‌در کشتی هلاك کشتی است آب در بیرون کشتی پشتی‌است

بطور اجمال دنیا و لذایذ آن موقعی مذموم است که انسان اگر بنفع آخرتش‌هم ازآنها استفاده نکرده باشد لااقلّ وجودآن‌لذایذ ضرری بامور اخروی وی نداشته باشد.

و چون شخص خدا شناس و موحّد همیشه بخداوند خود توکّل داشته و در برابر ارادهٔ حقّ تعالی کاملا تسلیم است بنابراین هرگونه تغییر و تحوّلی را در زندگی که بضرر ونفع اوخاتمه یابد از مشیّت الهی دانسته و رضای خداوند را بر هوای نفسانی خود مقدّم میشمارد دراینصورت نه از ضرر وشکست خود اندوهگین میشود ونه منافع مادی اورا زیاد خوشحال میگرداند وهمین نکته معنای دقیق وپر مغز زهد است که خداوند درقرآن کریم طیّ یك آیه بیان فرموده است.

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ.

نه برچیزی که در گذشته ازشما فوت شده است تاسّف کنید و نه بچیزی که بنفع شما درآینده خواهد رسید خوشحال باشید وهمین مطلب‌را علی‌علیه‌السلام نیز ضمن‌کلمات قصارخود بیان فرموده است مَنْ لَمْ يَأْسَ عَلَى الْمَاضِي وَلَمْ يَفْرَحْ بِالْآتِي فَقَدْ أَخَذَ الزُّهْدَ بِطَرَفَيْهِ. (کسی که بر گذشته تاسّف نخورد وبر آینده‌خوشحالی نکرد پس هردوطرف زهد را گرفته است).

۲- سخنان معصومین :

اِزْهَدْ فِی‌الدُّنْیٰا یُحِبَّكَ اللهُ وَ اِزْهَدْ فِی‌اَیْدِی النّٰاسِ یُحِبَّكَ النّٰاسُ.

(پیغمبر اکرم ص)

ازدنیا چشم بپوش تا خدا ترا دوست دارد وازآنچه دردست مردم است چشم بپوش تامردم ترا دوست دارند.

اَشْرَفُ الزُّهْدِ اَنْ یَسْکُنَ قَلْبُكَ عَلیٰ مٰا رُزِقْتَ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین زهدها آنست که بآنچه داری خشنود باشی.

جُلَسٰاءُ اللهِ غَداً اَهْلُ الْوَرَعِ وَ الزُّهْدِ فِی‌الدُّنْیٰا . (پیغمبر اکرم ص)

همنشینان خدا فردا (درقیامت) صاحبان ورع و زهد دراین جهانند.

خَیْرُکُمْ اَزْهَدُکُمْ فِی‌الدُّنْیٰا وَ اَرْغَبُکُمْ فِی‌الْآخِرَةِ. (پیغمبر اکرم ص)

بهترین شما کسی است که در دنیا زاهدتر وبآخرت راغب‌تر باشد.

اَلزُّهْدُفِی‌الدُّنْیٰا یُرِیحُ الْقَلْبَ وَ الْبَدَنَ وَالرَّغْبَةُفِیهٰا تُتْعِبُ الْقَلْبَ‌وَالْبَدَنَ

(پیغمبراکرم ص)

زهد در دنیا باعث راحتی قلب و بدن است وتمایل ورغبت بدنیا قلب و بدن‌را

بزحمت و رنج اندازد.

مَنْ زَهَدَ فی‌الدُّنْیا عَلَّمَهُ‌اللهُ بِلاتَعَلُّمٍ وَ جَعَلَهُ بَصیراً . (پیغمبر اکرم ص)

هر که در دنیا زهد ورزد خدایش بدون تعلّم باو علم آموزد و بصیرت دهد.

اَلزُّهْدُ شیمَةُ الْمُتَّقین وَ سَجِیَّةُ الْاَوّابین. (حضرت امیر ع)

زهد خوی پرهیزکاران و روش بخدا بازگشتگان است .

اَلزُّهْدُ تَقْصیرُ الْآمالِ وَ اِخْلاصُ الْاَعْمالِ. (حضرت امیرع)

زهد آرزوها را کوتاه کردن وعملها را پاك وخالص نمودن است .

اِزْهَدْ فی‌الدُّنْیا یُبَصِّرْكَ‌اللهُ عُیُوبَها وَ لاتَغْفَلْ فَلَسْتَ بِمَغْفولٍ عَنْكَ.

(حضرت امیر ع)

در دنیا زاهدباش که خداوند زشتی‌های آنرا بتو نشان میدهد وازخدا غافل مباش که ازتو غافل نیستند.

اِزْهَدْ فی‌الدُّنْیا تَنْزِلْ عَلَیْكَ الرَّحْمَةُ . (حضرت امیر ع)

در دنیا زاهدباش رحمت خداوند برتو نازل میشود .

مَنْ زَهَدَ فی‌الدُّنْیا اَثْبَتَ اللهُ الْحِکْمَةَ فی‌قَلْبِهِ وَ اَنْطَقَ بِها لِسانَهُ وَ بَصَّرَهُ عُیُوبَ الدُّنْیا دائَها وَ دَوائَها وَ اَخْرَجَ مِنَ الدُّنْیا سالِماً اِلیٰ دارِالسَّلامِ .

(حضرت‌صادق ع)

کسی که در دنیا زهد ورزد خداوند حکمت را دردل اوپایدار کند وزبانش‌را بحکمت گویا گرداند و اورا بعیوب دنیا بینا نماید و درد و دوای آنرا بشناساند و از دنیا بسوی دارالسّلام به سلامت (بدون گناه) بیرون رود .

جُعِلَ الْخَیْرُ کُلُّهُ فی بَیْتٍ وَ جُعِلَ مِفْتاحُهُ الزُّهْدُ فی الدُّنْیا .

(حضرت صادق ع)

تمام خوبی‌ها دریك اطاقی گذاشته شده و کلید آن زهد در دنیاست .

اِنَّ مِنْ اَعْوَنِ الْاَخْلاقِ عَلَى الدّينِ الزُّهْدُ فِى الدُّنْيا . (حضرت امیر ع)

اخلاقی که بیشتر انسان‌را کمك بدین میکند زهد ورزیدن در دنیاست.

اَلا كُونُوا مِنَ الزّاهِدينَ فِى الدُّنْيا الرّاغِبينَ فِى الْآخِرَةِ .

(حضرت سجّاد ع)

ای مردم از آن اشخاصی باشید که بدنیا زهد میورزند و بآخرت مایل میباشند .

اَفْضَلُ الطّاعاتِ الزُّهْدُ فِى الدُّنْيا . (حضرت امیر ع)

برترین اطاعت‌ها در دنیا زهد داشتن است .

اَفْضَلُ الزُّهْدِ اَخْفَى الزُّهْدِ . (حضرت امیر ع)

برترین زهدها آن زهدی است که مخفی‌تر و بیریا باشد.

اَصْلُ الزُّهْدِ الْيَقينُ وَ ثَمَرَتُهُ السَّعادَةُ . (حضرت امیر ع)

اصل و ریشهٔ زهد یقین است ومیوه‌اش هم خوشبختی است.

اَعْظَمُ النّاسِ سَعادَةً اَكْثَرُهُمْ زَهادَةً . (حضرت امیر ع)

آنکس که سعادتش بزرگتر ازسایر مردم است کسی است که زهدش زیادتر است .

اَحَقُّ النّاسِ بِالزَّهادَةِ مَنْ عَرَفَ نَقْصَ الدُّنْيا . (حضرت امیرع)

ازمردم کسی بیشتر ازهمه حق دارد زهد ورزد که نقص وعیب دنیا را شناخته باشد .

اَلْوَرَعُ سَيِّدُ الْعَمَلِ . (حضرت امیرع)

پارسائی سر آمد کارها است.

اِنْ كُنْتُمْ فِی الْبَقاءِ راغِبین فَازْهَدوا فِی عالَمِ الْفَناءِ . (حضرت امیر ع)

اگر بسرای جاودانی مایل و راغب هستید پس در سرای فانی (دنیا) زهد را پیشه کنید.

اِنَّكَ لَنْ تُخْلَقَ لِلدُّنْیا فَازْهَدْ فیها وَ اَعْرِضْ عَنْها . (حضرت امیر ع)

البتّه تو برای دنیا خلق نشده ای پس در آن زهد پیشه گیر و از آن اعراض کن.

اِنَّكُمْ اِنْ زَهَدْتُمْ خَلَصْتُمْ مِنْ شَقاءِ الدُّنْیا وَفُزْتُمْ بِدارِ الْبَقاءِ .

(حضرت امیر ع)

براستی که اگرشما زهدپیشه میگرفتید ازبدبختی دنیا راحت میشدیدو بسرای آخرت رستگار میشدید

اِذا هَرَبَ الزّاهِدُ مِنَ النّاسِ فَاطْلُبْهُ . (حضرت امیر ع)

هروقت زاهدی را دیدی که ازمردم گریخت پس تو او را بجوی.

اِذا طَلَبَ الزّاهِدُ النّاسَ فَاهْرُبْ مِنْهُ . (حضرت امیرع)

وقتی زاهد مردم را خواست تو از او بگریز.

(زاهد که درم گرفت و دینار رو زاهد دیگری بدست آر)

بِالزُّهْدِ تُثْمِرُ الْحِكْمَةُ . (حضرت امیرع)

درخت حکمت بوسیلهٔ زهد میوه میدهد.

بِالْوَرَعِ یَكُونُ التَّنَزُّهُ عَنِ الدَّنایا . (حضرت امیر ع)

پارسائی سبب پاکی از پستی‌ها است.

عَلَیْکُمْ بِالْوَرَعِ فَاِنَّهُ لَایُنَالُ مَا عِنْدَاللهِ اِلّا بِالْوَرَعِ . (حضرت صادق ع)

برشما باد پارسائی زیرا بدانچه نزد خداست جز بورع نتوان رسید.

بِصِدْقِ الْوَرَعِ یُحَصَّنُ الدّینُ . (حضرت امیر ع)

بپارسائی حقیقی دین نگهداری میشود .

ثَمَرَةُ الْوَرَعِ صَلاحُ النَّفْسِ وَ الدّینِ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ پارسائی اصلاح و نیکو کردن نفس ودین است.

ثَمَرَةُ الْوَرَعِ النَّزاهَةُ . (حضرت‌امیرع)

نتیجه ومیوهٔ پارسائی پاکیست.

حُسْنُ الزُّهْدِ مِنْ اَفْضَلِ الْایمانِ وَ الرَّغْبَةُ فی‌الدُّنیا یُفْسِدُ الْایقانَ.

(حضرت امیر ع)

نیکو زهد داشتن از برترین ایمان است و رغبت و تمایل بدنیا یقین را فاسد میکند .

ثَمَنُ الْجَنَّةِ الزُّهْدُ فی‌الدُّنیا . (حضرت امیرع)

بهای بهشت زهد و کناره گیری در دنیاست .

جَمالُ الْمُؤْمِنِ وَرَعُهُ . (حضرت‌امیرع)

زیبائی مومن بپارسائی اوست.

فیمٰا نٰاجیٰ‌اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ موسیٰ قٰالَ یٰاموسیٰ مٰا تَقَرَّبَ اِلَیَّ الْمُتَقَرِّبُونَ بِمِثْلِ الْوَرَعِ عَنْ مَحٰارِمی فَاِنّی اُبیحُهُمْ جَنّاتِ عَدْنٍ لٰا اُشْرِكَ مَعَهُمْ اَحَداً .

(حضرت صادق ع)

ضمن آنچه خدای عزّوجلّ با موسی مناجات فرمود این بود که یاموسی تقرب

جویندگان بمن بچیزی بهتر از اجتناب از محرّمات (که پارسائی حقیقی است) تقرّب نیافته‌اند پس من بهشت‌های عدن را بر آنها مباح کردم و کسی را در این بهشت‌ها با آنان شریك نمیکنم.

رَأْسُ النَّجاةِ الزُّهْدُ فی الدُّنیا . (حضرت امیرع)

سر آمد رهائی از گرفتاری‌ها در دنیا زهد پیشه کردن است.

سَبَبُ صَلاحِ النَّفْسِ الْوَرَعُ . (حضرت امیر ع)

پارسائی موجب اصلاح نفس است.

عَلَیْكَ بِالزُّهْدِ فَاِنَّهُ عُرْفُ الدّینِ. (حضرت امیرع)

بر تو باد زهد ورزیدن زیرا که آن باعث شناختن دین است.

اَلزُّهْدُ عَشَرَةُ اَجْزاءٍ ، فَاَعْلَی دَرَجاتِ الزُّهْدِ اَدْنَی دَرَجاتِ الْوَرَعِ وَاَعْلَی دَرَجاتِ الْوَرَعِ اَدْنَی دَرَجاتِ الْیَقینِ وَ اَعْلَی دَرَجاتِ الْیَقینِ اَدْنَی دَرَجاتِ الرِّضا وَ اِنَّ زُهْدَفی آیَةٍ مِنْ کِتابِ اللهِ (لِکَیْ لاتَاْسَوْا عَلَی ما فاتَکُمْ وَلاتَفْرَحُوا بِما اٰتیکُمْ). (حضرت سجّادع)

زهد دارای ده جزء است ، بالا ترین درجهٔ زهد پائین ترین درجه پارسائی است و بالاترین درجهٔ پارسائی پائین‌ترین درجهٔ یقین است و بالاترین درجه یقین پائین‌ترین درجهٔ رضا بقضای الهی است وحقیقت زهد دریك آیه از قرآن بیان شده است و آن اینست (بر گذشته تأسف نخورید و بر آینده خوشحال مباشید)

عَلَیْكَ بِالْوَرَعِ فَاِنَّهُ خَیْرُ صِیانَةٍ . (حضرت امیر ع)

بر تو باد پارسائی زیرا که او بهترین نگهدارنده است .

عَلَيْكَ بِالْوَرَعِ فَإِنَّهُ عَوْنُ الدِّينِ وَشِيمَةُ الْمُخْلِصِينَ. (حضرت امیرع)

بر تو باد پارسائی زیرا که او کمك دین و روش پاکان است.

كَيْفَ يَزْهَدُ فِي الدُّنْيَا مَنْ لَا يَعْرِفُ قَدْرَ الْآخِرَةِ. (حضرت امیرع)

چگونه ممکن است در دنیا زهد ورزد کسی که قدر آخرت را نشناسد.

كَيْفَ يَصِلُ إِلَى حَقِيقَةِ الزُّهْدِ مَنْ لَمْ يُمِتْ شَهْوَتَهُ. (حضرت امیرع)

بحقیقت زهد چگونه میرسد کسی که شهواتش را نکشته باشد.

مَنْ صَدَقَ وَرَعُهُ اجْتَنَبَ الْمُحَرَّمَاتِ. (حضرت امیرع)

هر که بدرستی پارسا باشد ازمحرّمات اجتناب میکند.

مَنْ تَوَرَّعَ عَنِ الشَّهَوَاتِ صَانَ نَفْسَهُ. (حضرت امیر ع)

هر که از شهوات پارسائی کند نفسش را حفظ کرده است.

قُرِنَ الْوَرَعُ بِالتُّقَى. (حضرت امیر ع)

پارسائی و ترس از خدا قرین یکدیگرند.

مَنْ قَلَّ وَرَعُهُ مَاتَ قَلْبُهُ. (حضرت امیر ع)

هر که پارسائیش کم شد دلش میمیرد.

مَنْ زَهِدَ هَانَتْ عَلَيْهِ الْمِحَنُ. (حضرت امیر ع)

هر که زهد پیشه نمود گرفتاریها و بلاها براو سبك وخوار میشوند.

مَنْ زَادَ وَرَعُهُ نَقَصَ إِثْمُهُ. (حضرت امیر ع)

هر که پارسائیش بیشتر شد گناهش کم میشود.

مَنْ تَوَرَّعَ حَسُنَتْ عِبَادَتُهُ. (حضرت امیر ع)

هر که بخود پارسائی گرفت عبادتش نیکوتر شد.

مَنْ زَهِدَ فِی‌الدُّنْیا حَسُنَ دِینُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که در دنیا زهد ورزد دینش نیکو میشود .

مَنْ تَعَرّیٰ بِالْوَرَعِ اَدَّرَعَ جِلْبابَ الْعارِ . (حضرت امیر ع)

هر که ازلباس پارسائی عریان باشد جامهٔ ننگ می‌پوشد.

مَنْ لَمْ یَأْسَ عَلَی الْماضی وَلَمْ یَفْرَحْ بِالْآتی فَقَدْ اَخَذَ الزُّهْدَ بِطَرَفَیهِ.

(حضرت امیر ع)

هر که بر گذشته تأسّف نخورد وبآینده شادمانی نکرد چنین کسی هردوطرف زهد را گرفته است .

مَنْ زَهِدَ فِی‌الدُّنْیا اَسْتَهانَ بِالْمَصائِبِ . (حضرت امیر ع)

هر که در دنیا زهد ورزد مصائب و گرفتاری‌ها را ناچیز میشمارد.

مَنْ زَهِدَ فِی‌الدُّنْیا اَعْتَقَ نَفْسَهُ وَ اَرْضیٰ رَبَّهُ . (حضرت امیر ع)

هر که در دنیا زهد ورزد خود را از گرفتاری آزاد کرده و خداوندش را نیز راضی نموده است.

مِنْ اَفْضَلِ الْوَرَعِ اَنْ لاتُبْدی فی خَلْوَتِکَ ما تَسْتَحْیی مِنْ اِظْهارِهِ فی عَلانِیَتِکَ . (حضرت امیر ع)

بهترین نوع پارسائی آنست که در پنهانی کاری نکنی که اگر آشکار شود شرمنده شوی.

مَنْ زَهِدَ فِی‌الدُّنْیا قَرَّتْ عَیْناهُ بِجَنَّةِ الْمَأْوی. (حضرت امیر ع)

هر که در دنیا زهد ورزد چشمانش بجنة المأوی روشن میشود.

مِنْ لَوازِمِ الْوَرَعِ التَّنَزُّهُ عَنِ الْآثامِ . (حضرت امیر ع)

از لوازم پارسائی پاکیزگی از گناهان است.

مِنْ اَفْضَلِ الْوَرَعِ اجْتِنابُ الْمُحَرَّماتِ . (حضرت امیر ع)

ازبهترین نوع پارسائی از محرمات دوری کردن است،

اَوْرَعُ النّاسِ مَنْ وَقَفَ عِنْدَالشُّبْهَةِ . (حضرت صادق ع)

پارساترین مردم کسی است که درچیزهای مشکوك و شبهه‌دار هم توقّف کند (تا تحقیق نکند ومعلوم نشود که آن‌چیز حلال است اقدام بآن نکند).

ما اَصْلَحَ الدّينَ بِمِثْلِ الْوَرَعِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز دیانت را مانند پارسائی اصلاح نکند .

مِلاكُ الدّينِ الْوَرَعُ . (حضرت امیر ع)

اصل وریشهٔ دین پارسائی است.

مِلاكُ الْوَرَعِ الْكَفُّ عَنِ الْمَحارِمِ . (حضرت امیر ع)

اصل وریشهٔ پارسائی دست کشیدن از محارم است.

مَعَ الْوَرَعِ يُثْمِرُ الْعَمَلُ . (حضرت امیر ع)

با پارسائی کردار آدمی نتیجه میدهد.

وَرَعُ الرَّجُلِ عَلىٰ قَدْرِ دينِهِ . (حضرت امیر ع)

پارسائی مرد بمیزان دین اوست.

لانَزاهَةَ كَالتَّوَرُّعِ . (حضرت امیر ع)

هیچ پاکیزگی وخرّمی مانند پارسائی نیست .

وَرَعُ الْمَرْءِ يُنَزِّهُهُ عَنْ كُلِّ دَنِيَّةٍ. (حضرت امیر ع)

پارسائی مرد اورا ازهر زشتی وپستی پاکیزه نگهمیدارد.

لَاوَرَعَ كَتَجَنُّبِ الْآثَامِ. (حضرت امیر ع)

هیچ پارسائی مانند دوری از گناهان نیست.

لَازُهْدَ كَالْكَفِّ عَنِ الْحَرَامِ. (حضرت امیر ع)

هیچ زهدی مانند دست نگهداشتن ازحرام نیست.

لَامَعْقِلَ اَحْرَزُ مِنَ الْوَرَعِ. (حضرت امیرع)

هیچ سنگر وپناهگاهی نگهدارنده‌تر از پارسائی نیست.

اِنَّ الزَّاهِدِينَ فِي الدُّنْيَا تَبْكِي قُلُوبُهُمْ وَاِنْ ضَحِكُوا وَ يَشْتَدُّ حُزْنُهُمْ وَ اِنْ فَرِحُوا. (حضرت امیر ع)

براستی که اشخاص زاهد در دنیا قلبشان گریه میکند اگر چه خودشان بخندند وغصهٔ آنها شدت مییابد اگرچه بظاهر خوشحال باشند.

كَانُوا قوماً مِنْ اَهْلِ الدُّنْيا وَ لَيْسُوا مِنْ اَهْلِهَا، فَكَانُوا فيها كَمَنْ لَيْسَ مِنْها، عَمِلُوا فيها بِمَا يُبْصِرُونَ، وَ بَادَرُوا فيها مَا يَحْذَرُونَ. (حضرت امیرع)

گروهی هستند از اهل دنیا که اهل آن نیستند، پس در دنیا می‌باشند مانند کسی که اهل آن نیست، عمل آنها در دنیا بآن چیزی است که (بعد از مرگ) می‌بینند، ومی‌شتابند بدفع عذاب که از آن‌میترسند.

اَحْسَنُ اللِّبَاسِ الْوَرَعُ. (حضرت امیر ع)

بهترین لباس جامهٔ پارسائی است.

اِنَّ اَشَدَّ الْعِبَادَةِ الْوَرَعُ. (حضرت باقر ع)

سخت‌ترین عبادتها پارسائی است.

اَصْلُ الْوَرَعِ تَجَنُّبُ الشَّهَوَاتِ . (حضرت امیر ع)

اصل وریشهٔ پارسائی دوری از شهوات وخواهش های نفس است.

اَصْلُ الْوَرَعِ تَجَنُّبُ الْآثَامِ وَ التَّنَزُّهُ عَنِ الْحَرَامِ . (حضرت امیر ع)

بنیاد پارسائی بردوری گزیدن از گناهان و پاك بودن از حرام گذارده شده است .

لَامَعْقِلَ اَحْسَنُ مِنَ الْوَرَعِ . (حضرت امیرع)

هیچ پناهگاهی بهتر از پارسائی نیست.

اِنَّكَ اِنْ تَوَرَّعْتَ تَنَزَّهْتَ عَنْ دَنَسِ السَّيِّئَاتِ . (حضرت امیرع)

براستی اگرتو بپارسائی گرائی از پلیدی گناهان پاك گردی.

اِنَّمَا الْوَرَعُ التَّطَهُّرُ عَنِ الْمَعَاصِی . (حضرت امیر ع)

جز این نیست که پارسائی عبارت از پاك کردن از معصیت ها است.

اَلزُّهْدُ ثَرْوَةٌ وَ الْوَرَعُ جَنَّةٌ . (حضرت امیر ع)

زهد مال وثروت (معنویست) وپارسائی (راه) بهشت است.

اَلزُّهْدُ فِی الدُّنْيَا رَاحَةُ الْقَلْبِ وَ الْبَدَنِ . (حضرت صادق ع)

زهد در دنیا موجب راحتی وسلامتی جسم وجانست.

در اندیشهٔ مرگ

۱- قرآن :

اَلَّذی خَلَقَ الْمَوْتَ وَ الْحَیٰوةَ لِیَبْلُوَکُمْ اَیُّکُمْ اَحْسَنُ عَمَلاً وَ هُوَ الْعَزیزُ الْغَفُورُ .

خدائی که مرگ و زندگی را آفرید که شما بندگان را امتحان و آزمایش کند تا کدام یکی از شماها کردارش نیکوتر است و او عزیز و آمرزنده است.

کُلُّ نَفْسٍ ذائِقَةُ الْمَوْتِ وَ نَبْلُوکُمْ بِالشَّرِّ وَ الْخَیْرِ فِتْنَةً وَ اِلَیْنا تُرْجَعُونَ.

هر نفسی (شربت تلخ) مرگ را خواهد چشید و ما شما را به بد و نیك مبتلا میکنیم تا بیازمائیم و (هنگام مرگ) بسوی‌ما باز میگردید.

اِنَّکَ مَیِّتٌ وَ اِنَّهُمْ مَیِّتُونَ .

(ای رسول‌ما) هم‌تو وهم سایرین همه خواهند مرد.

وَما جَعَلْنا لِبَشَرٍ مِنْ قَبْلِکَ الْخُلْدَ اَفَاِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخالِدُونَ ؟

(ای‌پیغمبر) ما بهیچ کس پیش ازتو عمر ابدی ندادیم (تا بتو بدهیم) آیا با اینکه توهم (که ازهمه محبوب‌تری) خواهی مرد دیگران بدنیا زنده مانند؟

فَهَلْ تَرىٰ لَهُمْ مِنْ باقِیَةٍ .

آیا هیچ بینی که بروزگار اثری ازآنان باقی باشد.

اَیْنَما تَکُونُوا یُدْرِکْکُمُ الْمَوْتُ وَ لَوْ کُنْتُمْ فی بُرُوجٍ مُشَیَّدَةٍ .

هر کجا باشید مرگ شما را دریافت میکند ولو در قلعه های محکم قرار بگیرید .

قُلْ اِنَّ الْمَوْتَ الَّذی تَفِرّونَ مِنْهُ فَاِنَّهُ مُلاقیکُمْ ثُمَّ تُرَدّونَ اِلی عالِمِ الْغَیْبِ وَ الشَّهادَةِ فَیُنَبِّئُکُمْ بِما کُنْتُمْ تَعْمَلونَ .

(ای پیغمبر بیهودی‌ها) بگو هر آینه از مرگی که شما فرار میکنید پس آن شما را ملاقات خواهد کرد و بعد از مرگ بسوی خدائی که دانای پنهان و آشکار است بازمیگردید پس او شما را از آنچه عمل کرده‌اید آگاهتان میکند.

نَحْنُ قَدَّرْنا بَیْنَکُمُ الْمَوْتَ وَما نَحْنُ بِمَسْبوقینَ .

ما مرگ را برای همهٔ مخلوقات (بر اختلاف وضع و سنّ) مقدّر ساختیم و هیچکس برقدرت ما سبقت نتواند برد.

وَما کانَ لِنَفْسٍ اَنْ تَمُوتَ اِلّا بِاِذْنِ اللهِ کِتاباً مُؤَجَّلاً.

و هیچکس جز بفرمان خدا نخواهد مرد که اجـل هر کس در لوح قضای الهی بوقت معین ثبت شده است .

وَما تَدْری نَفْسٌ بِاَیِّ اَرْضٍ تَمُوتُ .

وهیچکس نمیداند در کدام نقطهٔ زمین خواهد مرد.

۲ـ سخنان معصومین :

مَنْ اَکْثَرَ ذِکْرَ الْمَوْتِ اَحَبَّهُ اللهُ. (پیغمبر اکرم ص)

هر که مرگ را زیاد ذکر کند خدا اورا دوست دارد.

مَنْ ذَکَرَ الْمَنِیَّةَ نَسِیَ الْاُمْنِیَّةَ . (حضرت امیر ع)

هر که مرگ‌را یاد کند آرزو را فراموش میکند.

مَنْ اَکْثَرَ مِنْ ذِکْرِ الْمَوْتِ نَجامِنْ خِداعِ الدُّنْیا . (حضرت امیر ع)

هر کس بسیار بیاد مرگ باشد ازحیله‌های دنیا نجات پیدا میکند.

مَنْ تَرَقَّبَ الْمَوتَ سارَعَ اِلَی الْخَیْراتِ . (حضرت امیر ع)

هر که مراقب ومنتظر مرگ شد درکارهای خیر سرعت نمود.

مَنْ صَوَّرَ الْمَوتَ بَیْنَ عَیْنَیْهِ هانَ اَمْرُ الدُّنْیا عَلَیْهِ . (حضرت امیر ع)

هر که مرگ را پیش چشمهایش مجسّم کرد کار دنیا براو آسان شد.

مَنْ اَکْثَرَ ذِکْرَ الْمَوتِ رَضِیَ مِنَ الدُّنْیا بِالْکَفافِ . (حضرت امیرع)

هر که مرگ را زیاد بخاطر آرد از دنیا بچیز اندك راضی میشود .

اِنْ کانَ الْمَوْتُ حَقّاً فَالْفَرَحُ لِماذا ؟ (حضرت صادق ع)

اگرمرگ برای آدمی حقّ است پس این خوشحالی برای چیست؟ (ازاندیشه و وحشت مرگ آدم نمیتواند خوشحال شود).

مَنْ اَکْثَرَ مِنْ ذِکْرِ الْمَوتِ قَلَّتْ فِی‌الدُّنْیا رَغْبَتُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که یاد مرگ را بیشتر کند میل و رغبت او بدنیا کم میشود.

لَوْرَأَیْتَ مَسیرَ الْاَجَلِ لَاَلْهاکَ عَنِ الْاَمَلِ . (حضرت موسی کاظم ع)

اگر مسیر مرگ را میدیدی حتماً ترا از آرزویت باز میداشت.

مَنْ غَفَلَ عَنْ حَوادِثِ الْاَیّامِ اَیْقَظَهُ الْحِمامُ . (حضرت امیر ع)

هر که از حوادث روزگار غفلت کرد مرگ اورا بیدار نمود.

مَنْ ذَکَرَ الْموتَ رَضِیَ مِنَ الدُّنْیا بِالْیَسیرِ وَ مَنِ اکْتَفیٰ بِالْیَسیرِ اسْتَغْنیٰ عَنِ الْکَثیرِ . (حضرت امیر ع)

هر که یادمرگ نمود از دنیا بکمش راضی‌شد وهر که بچیز اندك اکتفا کرد از زیادی مال مستغنی گردید.

مٰا اَقْرَبَ الْحَیٰوةَ مِنَ الْمَوتِ . (حضرت‌امیرع)

چقدر زندگی بمرگ نزدیك است! (فاصله بین مرگ وزندگی یك‌نفس بیش نیست).

نَفَسُ الْمَرْءِ خُطاهُ اِلیٰ اَجَلِهِ . (حضرت‌امیرع)

نفس کشیدن بشر قدم برداشتن بسوی مرگ است .

لِلْغائِبِ اَقْرَبُ مِنَ الْموتِ . (حضرت امیرع)

هیچ غایبی ازمرگ بانسان نزدیکتر نیست (چون‌مرگ بظاهرمشاهده نمیشود لذا ما آنرا غایب میدانیم ولی درهرآن ممکن است آدمی را دریابد).

جَنْبی تَجافی عَنِ الْوِسادِ خوفاً مِنَ الْموتِ وَ الْمَعادِ
مَنْ خافَ عَنْ سَکْرَةِ الْمَنایا لَمْ یَدْرِ ما لَذَّةُ الرُّقادِ
قَدْ بَلَغَ الزَّرْعُ مُنْتَهاهُ لابُدَّ لِلزَّرْعِ مِنْ حِصادِ

(حضرت امیر ع)

پهلوی من از رختخواب جدا گردید ازترس مرگ وزنده‌شدن درقیامت
هر کـه از سکرات مرگ تـرسید ندانست لذّات خـواب چیست
حقّا که زراعت عمر بانتهارسیده است زراعت هم ناچار است که دروشود

اَکْثِروُا ذِکْرَ الْموتِ وَ یومَ خُرُوجِکُمْ مِنْ قُبُورِکُمْ وَ قِیامَکُمْ بَینَ یَدی اللهِ عَزَّوَجَلَّ یُهَوِّنَ عَلَیْکُمُ الْمَصائِبُ . (حضرت امیر ع)

مرگ را زیاد بیاد آورید و همچنین روز بیرون آمدنتان را از گورهای‌تان و ایستادن‌تان را درپیشگاه خداوند عزّوجلّ یاد کنید دراینصورت مصیبت‌ها برای‌شما خوارو آسان میگردند.

لَهُ مَلَکٌ یُنادی کُلَّ یومٍ لِدُوا لِلْموتِ وَ ابْنُوا لِلْخَرابِ

(حضرت امیر ع)

برای او (خداوند) ملکی است که هر روز بانگ میزند که (ای بنی آدم) بزائید برای مردن و بنا کنید برای خرابشدن

اِسْتَعِدَّ لِلْموتِ قَبْلَ نُزُولِ الْموتِ . (پیغمبر اکرم ص)

پیش از اینکه مرگ نازل شود آمادهٔ مرگ‌باش .

اَصْلِحُوا دُنْیاکُمْ وَ اَعْمَلُوا لِآخِرَتِکُمْ کَاَنَّکُمْ تَمُوتُونَ غَداً .

(پیغمبر اکرم ص)

دنیای‌تان را اصلاح کنید و برای آخرت‌تان کار کنید مثل اینکه فردا خواهید مرد.

اَکْثِرْ ذِکْرَ الْمَوْتِ فَاِنَّ ذِکْرَهُ یُسَلّیکَ مِمّا سِواهُ . (پیغمبر اکرم ص)

مرگ را زیاد بیادآر زیرا یاد مرگ ترا از رنجهای دیگر تسلّی میدهد.

اِنَّ هٰذِهِ الْقُلُوبَ تَصْدَءُ کَما یَصْدَءُ الْحَدیدُ قیلَ فَما جَلاءُهٰا ؟ قالَ ذِکْرُ الْموتِ وَ تِلاوَةُ الْقُرْآنِ . (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه این‌دل‌ها هم مانند آهن زنگ میزنند گفته‌شد که صیقل آن‌چیست؟ فرمود یاد مرگ و تلاوت قرآن.

اَلْمَوْتُ اَلْزَمُ لَکُمْ مِنْ ظِلِّکُمْ وَ اَمْلَکُ بِکُمْ مِنْ اَنْفُسِکُمْ. (حضرت امیر ع)

مرگ ازشما بشما نزدیک‌تر و از خودتان بشما مالک‌تر است.

اَدِمْ ذِکْرَ الْمَوْتِ وَلاٰ تَتَمَنَّ الْمَوْتَ اِلّا بِشَرْطٍ وَثیقٍ . (حضرت امیرع)

یاد مرگ را همیشه بکن اما هیچگاه آرزوی مرگ مکن مگر موقعی که اطمینان کامل از اعمال خود داشته باشی.

اَسْمِعُوا دَعْوَةَ الْمَوْتِ آذٰانَکُمْ قَبْلَ اَنْ یُدْعیٰ بِکُمْ . (حضرت امیرع)

دعوت مرگ را بگوشهایتان بشنوانید قبل از اینکه شما را بخوانند.

اِسْتَعِدّوا لِلْمَوْتِ فَقَدْ اَظَلَّکُمْ. (حضرت امیر ع)

آمادهٔ مرگ باشید که برسرتان سایه انداخته است.

اِحْذَرِ الْمَوْتَ وَ اَحْسِنْ لَهُ الْاِسْتِعْدادَ تَسْعَدْ بِمُنْقَلَبِکَ . (حضرت امیر ع)

ازمرگ بترس و (دائماً با پارسائی و پرهیزکاری و انجام واجبات و اجتناب از محرمات) برای آن توشهٔ نیک آماده کن تا در فرودگاهت از نیکبختان باشی.

فی کُلِّ نَفَسٍ فوتٌ وَفی کُلِّ وَقْتٍ موتٌ وَفی کُلِّ لَحْظَةٍ اَجَلٌ .

(حضرت امیر ع)

درهر نفسی (که انسان برمیآورد ازعمرش) در حال فوت شدنست و در هر زمانی مرگ و درهر لحظه موقع اجل است.

کَیْفَ تُنْسَی الْمَوْتَ وَ آثارُهُ یُذَکِّرُوکَ . (حضرت امیر ع)

مرگ را چطور فراموش میکنی درصورتیکه نشانه های آن ترا یادآوری مینمایند .

لَنْ یَنْجُوَ مِنَ الْموتِ غَنِیٌّ لِکَثْرَةِ مالِهِ وَلَنْ یَسْلِمَ مِنَ الْموتِ فَقیرٌ لِاِقْلالِهِ.

(حضرت امیر ع)

نه ثروتمند بواسطهٔ زیادی مالش میتواند از مرگ نجات یابد نه فقیر و تنگدست بعلت ناداری میتواند ازمرگ بر کنار ماند.

اَنْتُمْ طُرَداءُ الْموتِ اِنْ اَقَمْتُمْ لَهُ اَخَذَکُمْ وَ اِنْ فَرَرْتُمْ مِنْهُ اَدْرَکَکُمْ وَهُوَ اَلْزَمُ لَکُمْ مِنْ ظِلِّکُمْ . (حضرت امیر ع)

شما رانده شده های مرگ هستید اگر بایستید شمارا میگیرد و اگر از آن بگریزید شما را درمییابد وآن ازسایهٔ شما بشما نزدیکتر است.

اَلْموتُ مَعْقودٌ بِنَواصیکُمْ وَ الدُّنْیا تُطْوی مِنْ خَلْفِکُمْ. (حضرت امیر ع)

مرگ بپیشانی شما بسته شده ودنیا هم ازپس شما برچیده میشود.

اِیّاکَ اَنْ یَنْزِلَ بِکَ الْموتُ وَ اَنْتَ آبِقٌ مِنْ رَبِّکَ فی طَلَبِ الدُّنْیا.

(حضرت امیر ع)

برحذرباش ازموقعیکه مرگ‌تو فرارسد وتو هم درحال گریزان از خدایت درطلب دنیا باشی.

اِنَّ الْمَوْتَ طَالِبٌ حَثِيثٌ لَا يَفُوتُهُ الْمُقِيمُ وَ لَا يُعْجِزُهُ الْهَارِبُ .

(حضرت امیر ع)

مرگ با شتاب و رغبت طلب کننده است کسی که ایستاده از چنگش بیرون نرفته گریزنده هم آنرا عاجز نمیکند .

اِنَّ لِلْمَوْتِ لَغَمَرَاتٍ هِيَ اَفْظَعُ مِنْ اَنْ تُسْتَغْرَقَ بِصِفَةٍ اَوْ تُعْتَدِلَ عَلَى عُقُولِ اَهْلِ الدُّنْيَا . (حضرت امیرع)

بتحقیق مرگ را سکرات وسختی هائی است که دشوارتر است از آنکه همهٔ آنها بیان شود یا عقلهای مردم دنیا آنرا درك کرده و بپذیرند.

فَاِنَّ الْمَوْتَ هَادِمُ لَذَّاتِكُمْ وَ مُكَدِّرُ شَهَوَاتِكُمْ وَ مُبَاعِدُ طِيَاتِكُمْ ، زَائِرٌ غَيْرُ مَحْبُوبٍ وَ قِرْنٌ غَيْرُ مَغْلُوبٍ وَ وَاتِرٌ غَيْرُ مَطْلُوبٍ، قَدْ اَعْلَقَتْكُمْ حَبَائِلُهُ وَ تَكَنَّفَتْكُمْ غَوَائِلُهُ وَ اَقْصَدَتْكُمْ مَعَابِلُهُ وَعَظُمَتْ فِيكُمْ سَطْوَتُهُ وَ تَتَابَعَتْ عَلَيْكُمْ عَدْوَتُهُ ، فَكَاَنَّ قَدْ اَتَاكُمْ بَغْتَةً فَاَسْكَتَ نَجِيَّكُمْ وَ فَرَّقَ نَدِيَّكُمْ وَ عَفَّى آثَارَكُمْ وَ عَطَّلَ دِيَارَكُمْ وَ بَعَثَ وُرَّاثَكُمْ يَقْتَسِمُونَ تُرَاثَكُمْ ، بَيْنَ حَمِيمٍ خَاصٍّ لَمْ يَنْفَعْ وَ قَرِيبٍ مَحْزُونٍ لَمْ يَمْنَعْ وَ آخَرَ شَامِتٍ لَمْ يَجْزَعْ ، فَعَلَيْكُمْ بِالْجِدِّ وَ الْاِجْتِهَادِ وَ التَّاَهُّبِ وَ الْاِسْتِعْدَادِ وَ التَّزَوُّدِ فِي مَنْزِلِ الزَّادِ . (حضرت امیرع)

براستی که مرگ لذّت و خوشی‌های شما را خراب کـرده و نابود میسازد و خواهشهایتانرا تیره نموده و از بین میبرد و اندیشه‌هایتان را دور میکند ، مهمان

(ناخوانده‌ای است) که دوست داشتنی نیست و مبارزی است که هرگز شکست نمیخورد و کینه جوئی است که بازخواست نمیشود، دامهای آن شما را گرفته و اندوه و تباهیش شما را احاطه نموده وتیرهایش شما را هدف قرارداده است غلبه و توانائی آن دربین شما با اهمیت است و ستمش پی‌درپی بشما میرسد، ومانند آنست که ناگهان پیش شما آمده و رازگویان شما را خاموش ساخته و مشاورین‌تانرا متفرّق کرده و نشانه‌هایتان را نابود نموده وشهرهایتان را بیصاحب و وزّاث شما را برانگیخته که میراثتان را قسمت کنند، بین خویشاوندان خاصّی که سود نداشته و خویشاوندان غمگینی که نتوانستند مانع ورود مرگ شوند و خویشاوندان دیگری که شماتت کننده بوده و اندوهگین نمی‌باشند، پس برشما باد سعی و کوشش (در طاعت وبندگی خدا) وآماده بودن وتهیه دیدن (برای‌مرگ) وتوشه اندوختن برای منزل آخرت.

عَجِبْتُ لِمَنْ نَسِیَ الْمَوتَ وَ هُوَ یَرَیٰ مَنْ یَمُوتُ . (حضرت امیر ع)

تعجّب میکنم از کسی که مرگ را فراموش کرده درحالیکه می‌بیند هر که را که میمیرد.

اوصیکُمْ بِذِکْرِ الْموتِ وَ اِقْلالِ الْغَفْلَةِ عَنْهُ ، وَ کَیْفَ غَفْلَتُکُمْ عَمّا لَیْسَ یُغْفِلُکُمْ ، وَطَمَعُکُمْ فیمَنْ لَیْسَ یُمْهِلُکُمْ . (حضرت امیر ع)

شما را سفارش میکنم بیاد مرگ و کم غافلشدن از آن ، چگونه شما غافلید از چیزی (مرگ) که ازشما غافل نیست، و چگونه طمع و توقّع دارید از کسی که (ملك‌الموت) شما را مهلت نمیدهد.

فَما لی اَبْکی ، اَبْکی لِخُرُوجِ نَفْسی ، اَبْکی لِحُلُولِ رَمْسی ، اَبْکی لِظُلْمَةِ قَبْری، اَبْکی لِضیقِ لَحْدی . (حضرت سجّادع)

مرا چه شده است که گریه میکنم، گریه میکنم برخارج شدن روح ازبدنم،

گریه میکنم بداخل شدن در خاکم ، گریه میکنم بتاریکی قبرم ، گریه میکنم بتنگی گورم.

اِذا کُنْتَ فی اِدْبارٍ وَ الْمَوْتُ فی اِقْبالٍ فَما اَسْرَعَ الْمُلْتَقیٰ .

(حضرت امیر ع)

هنگامیکه تو بعمرخود پشت میکنی (وبطرف مرگ میروی) مرگ‌هم روبتو میآید پس چه زود بهمدیگر خواهید رسید.

اَقْرَبُ شَیْءٍ اَلْاَجَلُ . (حضرت امیر ع)

نزدیکترین چیز برای انسان مرگ است.

ذِکْرُ الْموتِ یُهَوِّنُ اَسْبابَ الدُّنْیا . (حضرت امیر ع)

بیاد مرگ بودن اسباب و وسائل دنیا را سبك میکند.

مَنْ راقَبَ اَجَلَهُ قَصُرَ اَمَلُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که مراقب مرگش باشد آرزویش کوتاه میشود.

توجه بآخرت

۱ـ قرآن:

اِقْتَرَبَ لِلنّاسِ حِسابُهُمْ وَهُمْ فی غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ.

حساب مردم (در روز قیامت) نزدیك شده درحالیکه آنها در غفلت بوده و اعراض کننده‌اند.

یا اَیُّهَا النّاسُ اتَّقوا رَبَّکُمْ اِنَّ زَلْزَلَةَ السّاعَةِ شَیْءٌ عَظیمٌ.

ای مردم بترسید از پروردگارتان زیرا زلزلهٔ ساعت (قیامت) بسیار امر بزرگیست.

یا اَیُّهَا النّاسُ اتَّقوا رَبَّکُمْ وَ اخْشَوا یوماً لایَجْزی والِدٌ عَنْ وَلَدِهِ وَلا مَوْلُودٌ هُوَ جازٍ عَنْ والِدِهِ شَیْئاً.

ای‌مردم از خدا بترسید و هراسناك باشید از آنروزی که هیچ‌پدری‌را بجای فرزند وهیچ فرزندی را بجای پدر پاداش و کیفر نکنند.

فَلَنَسْئَلَنَّ الَّذینَ اُرْسِلَ اِلَیْهِمْ وَ لَنَسْئَلَنَّ الْمُرْسَلینَ.

(در روز قیامت موقع حساب مردم) پس هم از امتها که برایشان پیغمبر فرستادیم خواهیم پرسید وهم ازخود پیغمبران خواهیم پرسید.

(گر بمحشر خطاب قهر کنند — انبیا را چه جای معذرتست
پرده از روی لطف گو بردار — کاشقیاء را امید مغفرتست)

اَیَحْسَبُ الْاِنْسانُ اَلَّنْ نَجْمَعَ عِظامَهُ بَلیٰ قادِرینَ عَلیٰ اَنْ نُسَوِّیَ بَنانَهُ.

آیا انسان چنین خیال میکند که ما هرگز استخوانهای اورا جمع نخواهیم کرد بلی ما قدرت داریم که حتی سر انگشتان او را مثل اول درست در آوریم. (این آیه یکی از معجزات علمی قرآن کریم است زیرا اخیراً دراثر پیشرفتهای علمی ثابتشده است که درتمام دنیا حتی خطوط انگشت دونفرشبیه یکدیگر نیستند بدینجهت برای شناختن مجرمین از آنان انگشت نگاری میکنند تااز اثر انگشتان متّهمین مرتکب جرم را پیدا کنند این حقیقت علمی در۱۴ قرن پیش از زبان مبارك نبیّ اکرم درنتیجهٔ وحی ازپیشگاه ربوبیّت اظهار گردیده است).

اَفَحَسِبْتُمْ اَنَّما خَلَقْناکُمْ عَبَثاً وَ اَنَّکُمْ اِلَیْنا لاتُرْجَعُونَ ؟

آیا چنین میپندارید که ما شمارا برای بازیچه وکار بیهوده خلق کردهایم و شما بسوی ما بازگشت نخواهید نمود؟

وَضَرَبَ لَنا مَثَلاً وَ نَسِیَ خَلْقَهُ قالَ مَنْ یُحْیِی الْعِظامَ وَهِیَ رَمیمٌ ؟ قُلْ یُحْیِیهَا الَّذی اَنْشَأَهَا اَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِکُلِّ خَلْقٍ عَلیمٌ.

(عربی استخوان پوسیدهای را حضور پیغمبر اکرم آورد و گفت آیا شما میگوئید این استخوان در روز قیامت زنده میشود بلافاصله آیهٔ شریفه جواب عرب را چنین داد) و برای ما مثلی زد و خلقت خود را فراموش کرد و گفت چه کسی این استخوانها را زنده میکند در حالیکه آنها پوسیدهاند؟ ای پیغمبر بگو همان کسی آنها را زنده میکند که دفعهٔ اول آنها را بوجودآورد واوبرهرگونه آفرینشی تواناست.

وَ اتَّقُوا یَوْماً لاتَجْزی نَفْسٌ عَنْ نَفْسٍ شَیْئاً وَلایُقْبَلُ مِنْها شَفاعَةٌ وَ

يُؤْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ .

و بترسید از روزی که کسی بجای دیگری جزا نمیبیند و هیچ شفاعتی از کسی پذیرفته نمیشود و کسی را بجای کس دیگر موأخذه نمیکنند و بکسی هم کمك کرده نمیشود.

يَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ؟ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا، قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ.

در آنروز کسانیکه در دنیا کفر ورزیدند بآتش جهنّم نشان داده میشوند و می‌پرسند آیا این آتش حقیقت ندارد؟

میگویند بلی پروردگار ما حقّ است، خدا فرماید پس بچشید این عذاب را که نتیجهٔ کفر شماست.

فَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ، يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ وَ أُمِّهِ وَ أَبِيهِ وَ صَاحِبَتِهِ وَ بَنِيهِ .

آنگاه که ندای قیامت بگوش همهٔ مردم میرسد روزی است که مرد از برادر و مادر و پدر و زن و فرزند خود میگریزد.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَاداً لِلطَّاغِينَ مَآباً .

همانا دوزخ در انتظار بدکارانست وجای مردم سر کش وستمگر است.

لَنْ تَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَ اللهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ.

هرگز در روز قیامت خویشان وفرزندان شما برایتان سودی نخواهند داشت که در آن روز میان شما بکلّی جدائی میافتد و خداوند بهر چه عمل کنید آگاهست .

اَلَّذینَ اتَّخَذوا دینَهُمْ لَهْواً وَ لَعِباً وَ غَرَّتْهُمُ الْحَیوٰةُ الدُّنْیا ، فَالْیومَ نَنْساهُمْ کَما نَسُوا لِقاءَ یومِهِمْ هٰذا وَ ما کانُوا بِآیاتِنا یَجْحَدونَ.

آنانکه دین خدا را افسون و بازیچه گرفته و متاع فریبندهٔ حیات دنیا آنها را مغرور و غافلگیر کرد ما هم امروز آنها را فراموش میکنیم (بنظر رحمت نگاه نمیکنیم) چنانکه آنان چنین روزی را بخاطر نیاوردند و آیات مارا انکار کردند.

اِنَّ الْمُتَّقینَ فی جَنّاتٍ وَ عُیُونٍ اُدْخُلُوها بِسَلامٍ آمِنین .

و اهل تقوی را در بهشت باغات و نهرهای جاری خواهد بود و (بآنها خطاب میشود) که درودباد برشما وبا کمال ایمنی و احترام وارد بهشت میشوند.

اِنَّ الَّذینَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصّالِحاتِ یَهْدیهِمْ رَبُّهُمْ بِاِیمانِهِمْ تَجْری مِنْ تَحْتِهِمُ الْاَنْهارُ فی جَنّاتِ النَّعیمِ.

آنانکه ایمان بخدا آورده و نیکوکار شدند خدا بسبب همان ایمان آنها را براه سعادت و بهشت رهبری کند که نهرها زیر درختانش جاری است ومتنعّم گردند.

۲ـ سخنان معصومین:

اَلْقَبْرُ اَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنازِلِ الْآخِرَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

گور انسان اولین منزلی است ازمنازل آخرت.

زُورُوا الْقُبُورَ فَاِنَّها تُذَکِّرُکُمُ الْآخِرَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

بزیارت گورهای مردگان بروید که این عمل آخرت را بیاد شما میاندازد.

اَنَا النَّذیرُ وَ الْموتُ الْمُغیرُ وَ السّاعَةُ الْمَوْعِدُ . (پیغمبر اکرم ص)

من بیم دهنده‌ام ومرگ غارتگر قیامت هم وعده گاه است.

اِنَّ اللهَ یُبْغِضُ کُلَّ عالِمٍ بِالدُّنْیا جاهِلٍ بِالْآخِرَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

البته خداوند هر کسی را که بکارهای دنیا عالم ولی بکارهای آخرت جاهل وبی اطلاع باشد دشمن دارد .

مارَأَیْتُ مِثْلَ النّارِ نامَ هارِبُها وَلا مِثْلَ الْجَنَّةِ نامَ طالِبُها .

(پیغمبر اکرم ص)

ندیدم چیزی را مانند آتش (جهنم) که گریزنده ازآن خوابیده است و نه مثل بهشت را که خواهان اوهم خوابیده است (اگر کسی از جهنم بترسد یا ببهشت

مایل شود باید خوابش را کم کند ودرفکر چاره و مشغول عبادت باشد که در نتیجه ازجهنّم دور شود و ببهشت نزدیك گردد.)

مَا الْمَوْتُ فیمَا بَعْدَهُ اِلّا کَنَطِحَةٍ عَنِزٍ . (پیغمبراکرم ص)

مرگ نسبت بگرفتاریهای بعد از آن چیزی نیست مگرمانند شاخزدن بزی. (مراحل بعد ازمرگ آنقدر هول‌انگیز وشدید است که مرگ باآنهمه سختی هایش در برابر آن بشاخ زدن یك بز تشبیه شده است).

عَجِبْتُ لِمَنْ اَنْکَرَ النَّشْاَةَ الْاُخْرٰی وَهُوَ یَرَی النَّشْاَةَ الْاُولٰی .

(حضرت امیر ع)

تعجّب میکنم برای کسیکه عالم آخرت را انکار میکند درحالیکه او صحنهٔ زندگی دنیا را میبیند (چون دنیا ببازیچه خلق نشده است و هدف عالیتری در کار است پس باید عالم دیگری وجود داشته باشد تامطلب تحقّق پیدا کند).

اِشْتِغالُکَ بِاِصْلاحِ مَعادِکَ یُنْجیکَ مِنْ عَذابِ النّارِ . (حضرت امیر ع)

مشغول شدن‌تو برای اصلاح کارهای‌آخرتت ترا ازعذاب آتش نجات‌میدهد

اَلْآخِرَةُ دارُ مُسْتَقَرِّکُمْ فَجَهِّزُوا اِلَیْها ما یَبْقیٰ لَکُمْ . (حضرت امیر ع)

آخرت محلّ استقرار دائمی شماست پس هرچه ازعمرتان مانده است برای آنجا تدارك ببینید و (یا تهیّه کنید چیز هائی را که در آخرت برای شما باقی میماند.)

اِجْعَلْ هَمَّکَ وَ جِدَّکَ لِآخِرَتِکَ . (حضرت امیر ع)

تمام همّت و کوشش خود را برای آخرتت قرار بده.

اَفِقْ اَیُّهَا السّامِعُ مِنْ سَکْرَتِکَ وَ اسْتَیْقِظْ مِنْ غَفْلَتِکَ وَ احْتَصِرْ مِنْ

عَجَلَتِكَ . (حضرت امیر ع)

ای شنوندهٔ (حرف علی) ازمستی خود بهوش بیا واز غفلتت بیدار باش و ازین تند روی بایست.

اِجْعَلْ جِدَّكَ لِاِعْدادِ الْجَوابِ لِيَوْمِ الْمَسْأَلَةِ وَ الْحِسابِ . (حضرت امیرع)

کوششت را برای آماده کردن جواب در روزی که سؤال میکنند و بحساب رسیدگی میشود قرار بده .

اَسْهَرُوا عُيُونَكُمْ وَ ضَمِّرُوا بُطُونَكُمْ وَ خُذُوا مِنْ اَجْسادِكُمْ تَجُودُوا بِها عَلىٰ اَنْفُسِكُمْ . (حضرت امیرع)

دیدگان تانرا بیدار دارید وشکمهایتانرا خالی نگهدارید از بدنهایتان بگیرید وبر نفوستان ببخشید (برای تأمین آخرت ازخودتان کار بکشید.)

اِتَّقُوا اللهَ الَّذِي اِنْ قُلْتُمْ سَمِعَ وَ اِنْ اَضْمَرْتُمْ عَلِمَ . (حضرت امیر ع)

بترسید از خداوندی که اگر حرف بزنید میشنود و اگر بخاطر بگذرانید میداند .

اِحْذَرْ قِلَّةَ الزّادِ وَ اَكْثِرْ مِنَ الْاِسْتِعْدادِ لِرِحْلَتِكَ . (حضرت امیر ع)

از کمی زاد وتوشه بترس وبرای روز کوچیدنت تهیهٔ بسیار بین.

اِحْذَرُوا ناراً حَرُّها شَدِيدٌ وَ قَعْرُها بَعِيدٌ وَ حُلَّتُها حَدِيدٌ .

بترسید از آتشی که گرمای آن شدّت دارد و عمقش گود است و لباسش آهن پاره است .

اِحْذَرُوا يَوْماً تُفْحَصُ فِيهِ الْاَعْمالُ وَ يَكْثُرُ فِيهِ الزِّلْزالُ وَ يَشِيبُ فِيهِ الْاَطْفالُ . (حضرت امیر ع)

بترسید از روزی که کردارهای بندگان جستجو میشوند و لرزیدن در آنروز زیاد میگردد (بدنها ازهول ووحشت میلرزند) واطفال (ازشدت واقعه و کثرت عذاب و گرفتاری) پیر میشوند .

اِحْذَرُوا سوءَ الْاَعْمالِ وَ غُرُورَ الْآمالِ وَ نِفاذَ الْاَمَلِ وَهُجومَ الْاَجَلِ .

(حضرت امیر ع)

بترسید از بدی کردارها و فریب آرزوها و نفوذ امید و روآوردن مرگ .

اِيّاكَ اَنْ تُخْدَعَ عَنْ دارِ الْقَرارِ وَ مَحَلِّ الطَّيِّبينَ الْاَخْيارِ وَ الْاَوْلِياءِ الْاَبْرارِ الَّتى نَطَقَ الْقُرْآنُ بِوَصْفِها وَ اَثْنى عَلى اَهْلِها وَ دَلَّكَ اللهُ سُبْحانَهُ عَلَيْها وَ دَعاكَ اِلَيْها . (حضرت امیرع)

مبادا فریب بخوری وغفلت کنی از خانهٔ آخرت که قرارگاه وجایگاه پاکان و برگزیدگان و دوستان و نیکوکارانی است که قرآن ـر اوصاف آنها سخن گفته وساکنانش را ستوده‌است وخداوند سبحان نیز ترا بآنجا رهنمائی کرده وبسوی آن خوانده است.

اَلْمُسْتَيْقِظُ مِنْ غَفْلَتِهِ قَبْلَ نِفادِ مُدَّتِهِ ؟ (حضرت امیرع)

آیا بیدار شونده ای نیست که قبل از سر رسید زمانش سر از خواب غفلت بردارد ؟

اَلتّائِبُ خَطيئَتِهِ قَبْلَ حُضُورِ مَنِيَّتِهِ ؟ (حضرت امیر ع)

آیا کسی نیست که پیش از رسیدن مرگش از گناهانش توبه کند؟

اَلْمُتَزَوِّدُ لِآخِرَتِهِ قَبْلَ اَزُوفِ رِحْلَتِهِ ؟ (حضرت امیر ع)

آیا مردی نیست که پیش از کوچیدنش از این جهان برای آخرت خـود

توشه بردارد ؟

اَلاٰمُسْتَعِدٌّ لِلِقاءِ رَبِّهِ قَبْلَ زُهُوقِ نَفْسِهِ ؟ (حضرت امیرع)

آیا کسی نیست که پیش از جان کندنش آمادهٔ ملاقات پروردگارش باشد؟

اِنَّ لِاَنْفُسِكُمْ اَثْماناً فَلاٰتَبيعُوهٰا اِلّا بِالْجَنَّةِ . (حضرت امیر ع)

براستی که برای جانهای شما قیمت هائی است پس آنها را نفروشید مگردر برابر بهشت.

اِنْ كُنْتُمْ تُحِبّونَ اللهَ فَاخْرِجُوا مِنْ قُلُوبِكُمْ حُبَّ الدُّنْيا . (حضرت امیرع)

اگر شما حقیقةً خدا را دوست دارید پس محبّت و علاقهٔ دنیا را از دلهای‌تان بیرون کنید (وبفکر آخرت و انجام اعمال صالحه باشید).

اِنَّكَ مَخْلُوقٌ لِلْآخِرَةِ فَاعْمَلْ لَهٰا . (حضرت امیر ع)

بدرستی که تو برای آخرت که (سرای جاودانی وقرارگاه ابدی است)خلق شده‌ای پس برای آن عمل کن

اِنَّكُمْ اِلَى الْآخِرَةِ صٰائِرُونَ وَ عَلَى اللهِ تَعٰالَى مُعْرِضُونَ . (حضرت امیر ع)

البته که شما بسوی آخرت باز گردنده و برخداوند تعالی روی آورنده‌وعرضه شدگانید .

اِنَّكُمْ اِلَى عِمٰارَةِ دارِ الْبَقاءِ اَحْوَجُ مِنْكُمْ اِلَى عِمٰارَةِ دارِ الْفَناءِ .

(حضرت امیر ع)

بحقیقت که شما بآباد کردن سرای آخرت بیشتر نیازمندید تا بعمارت خانهٔ دنیا که فانی شدنی است.

جٰاوِزِ الْقُبُورَ تَعْتَبِرْ . (حضرت امیر ع)

بگورها گذر کن و عبرت بگیر.

حَلاوَةُ الْآخِرَةِ تُذْهِبُ مَضاضَةَ شِقاءِ الدُّنْيا . (حضرت امیر ع)

شیرینی نعمتهای آخرت تلخی بدبختی دنیا را می‌برد.

اِذا اَعْرَضْتَ عَنْ دارِ الْفَناءِ وَ تَوَلَّهْتَ بِدارِ الْبَقاءِ فَقَدْ فازَ قَدَحُكَ وَفُتِحَتْ لَكَ اَبْوابُ النَّجاحِ وَظَفِرْتَ بِالْفَلاحِ . (حضرت امیر ع)

هنگامی که ازسرای فانی دنیا رو گردانیدی و بخانهٔ جاودانی آخرت شیفته شدی پس در اینصورت بهره‌ات کامل میشود و درهای موفقیّت بروی‌تو بازمیشود و برستگاری غلبه می‌یابی.

حاسِبُوا اَنْفُسَكُمْ بِاَعْمالِها وَ طالِبُوها بِاَداءِ الْمَفْرُوضِ عَلَيْها وَ الْاَخْذُ مِنْ فَنائِها لِبَقائِها وَ تَزَوَّدُوا وَ تَاَهَّبُوا قَبْلَ اَنْ تُبْتَغَوْا . (حضرت امیر ع)

از نفوس خودتان بکردارهایشان حساب بکشید و آنچه را که انجامش بر آنها واجب است مطالبه کنید و آنها را وادار کنید که از دنیا برای آخـرت توشه گیرند و آمادهٔ مرگ باشند پیش از اینکه غفلةً وبطور ناگهانی مرگ برشما برسد.

دارُ الْبَقاءِ مَحَلُّ الصِّدّيقينَ وَ موطِنُ الْاَبْرارِ وَ الصّالِحينَ .

(حضرت امیر ع)

سرای جاودانی آخرت محلّ صدّیقین وجایگاه نیکان وصالحین است.

دَعاكُمُ اللهُ سُبْحانَهُ اِلىٰ دارِ الْبَقاءِ وَ قَرارَةِ الْخُلُودِ وَ النَّعْماءِ وَمُجاوَرَةِ الْاَنْبِياءِ وَ السُّعَداءِ فَعَصَيْتُمْ وَ اَعْرَضْتُمْ . (حضرت امیر ع)

خداوند شما را دعوت کرد بسرای باقی و قرارگاه جاودانی و نعمت های

بهشتی و همسایگی پیغمبران و نیکبختان پس شما نافرمانی کردید و اعراض نمودید .

ذِکْرُ الْآخِرَةِ دَوَاءٌ وَشِفَاءٌ . (حضرت امیرع)

یاد آخرت دوا و شفای هر دردی است.

رَحِمَ‌اللهُ امْرَأً اَخَذَ مِنْ حَیاةٍ لِمَوْتٍ وَمِنْ فَنَاءٍ لِبَقَاءٍ وَمِنْ ذَاهِبٍ لِدَائِمٍ .

(حضرت امیر ع)

خدا رحمت کند مردی را که از زندگیش برای روز مرگش کار نمود و از دار فنا برای سرای باقی عمل کرد و از دنیای رونده بآخرت دائمی توشه گرفت.

زَادُ الْمَرْءِ اِلَی الْآخِرَةِ اَلْوَرَعُ وَ التُّقَی . (حضرت امیرع)

توشهٔ مرد برای آخرت عبارت از پارسائی وپرهیزکاری است.

شِیمَةُ ذَوِی الْاَلْبَابِ وَ النُّهَی اَلْاِقْبَالُ عَلَی دَارِ الْبَقَاءِ وَ الْاِعْرَاضُ عَنْ دَارِ الْفَنَاءِ وَ التَّوَلُّهُ بِجَنَّةِ الْمَأْوَی . (حضرت امیر ع)

خوی و روش عقلا و خردمندان روآوردن بدار جاودانی و اعراض ازسرای فانی وشیفته شدن ببهشت ابدی است.

طُوبَی لِمَنْ ذَکَرَ الْمَعَادَ فَاسْتَکْثَرَ مِنَ الزَّادِ وَ عَمِلَ لِلْحِسَابِ .

(حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که رستاخیز را یاد کند پس توشهٔ زیاد بردارد و برای روز حساب کار کند .

طُوبَی لِمَنْ کَذَّبَ مُنَاهُ وَ اَخْرَبَ دُنْیَاهُ لِعِمَارَةِ اُخْرَاهُ . (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که آرزویش را تکذیب کرد و دنیایش را بخاطر آبادی

آخرتش خراب نمود (منظور دنیای مذموم است که موجب خسران آخرت میشود).

طُوبٰی لِمَنْ ذَکَرَ الْمَعادَ فَاَحْسَنَ . (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که روز قیامت را بیاد آورد و بکردار نیك پردازد.

طُوبٰی لِمَنْ اَطاعَ مَحْمُودَ تَقْواهُ وَعَصٰی مَذْمُومَ هَواهُ . (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که تقوای ستوده‌اش را فرمانبرد و هوای نفس نکوهیده‌اش را نافرمانی کند.

طُوبٰی لِمَنْ بادَرَ صالِحَ الْعَمَلِ قَبْلَ اَنْ یَنْقَطِعَ اَسْبابُهُ . (حضرت امیر ع)

خوشا بر آنکه پیشدستی کند بکار نیك پیش از آنکه اسباب ووسائل آن منقطع گردد .

طالِبُ الْآخِرَةِ یُدْرِكُ اَمَلَهُ وَ یَأْتیهِ مِنَ الدُّنْیا ما قُدِّرَ لَهُ . (حضرت امیر ع)

جویای آخرت بآرزویش نائل میشود و از دنیا هم آنچه برایش مقدّر شده باو میرسد .

عَلَیْكَ بِالْآخِرَةِ یَأْتیكَ الدُّنْیا صاغِرَةً . (حضرت امیر ع)

ملازم آخرت باش دنیا خودش با کوچکی وخواری پیش تو میآید.

عَلَیْكَ بِحُسْنِ التَّاَهُّبِ وَ الْاِسْتِعْدادِ وَ الْاِسْتِکْثارِ مِنَ الزّادِ .

(حضرت امیر ع)

بر تو باد باینکه سازو برگ راه آخرت را خوب تهیّه کنی و آماده‌باشی و زاد وتوشه را هرچه بیشتر گردآوری .

عَجِبْتُ لِمَنْ عَرَفَ رَبَّهُ کَیْفَ لایَسْعیٰ لِدارِ الْمَقامِ . (حضرت امیر ع)

تعجّب میکنم برای کسی که پروردگارش را شناخت چگونه کوشش نمیکند

بسرائی که اقامتگاه اوست.

عَجِبْتُ لِمَنْ یَرَیٰ اَنَّهُ یَنْقُصُ کُلَّ یومٍ فی نَفْسِهِ وَ عُمْرِهِ وَ هُوَ لایَتَاَهَّبُ لِلْمَوْتِ . (حضرت امیر ع)

عجب‌دارم برای کسی که می‌بیند هرروز ازجانش و از عمرش کم میشود باز برای مردن کاری، آماده نمیسازد.

عَجِبْتُ لِمَنْ عَرَفَ اَنَّهُ مُنْتَقِلٌ عَنْ دُنْیاهُ کَیْفَ لایُحْسِنُ التَّزَوُّدَ لِاُخْرٰاهُ .

(حضرت امیر ع)

عجب‌دارم برای کسیکه اعتراف دارد باینکه ازدنیا منتقل شدنی است دراین صورت توشهٔ نیکو برای آخرتش برنمیدارد .

فِی الْعَمَلِ لِدٰارِ الْبَقٰاءِ اِدْرٰاکُ الْفَلاٰحِ . (حضرت امیر ع)

رستگاری یافتن در عمل کردن برای آخرتست.

لَنْ یَفوزَ بِالْجَنَّةِ اِلاّ السّاعی لَهٰا وَلَنْ یَنْجُوَ مِنَ النّارِ اِلاّ التّارِکُ عَمَلَهٰا.

(حضرت امیر ع)

هرگز کسی رستگار نمیشود وببهشت نائل نمیشود مگر کسی که برای بدست آوردن آن کوشش کند وهرگز کسی ازآتش نجات نمییابد مگر آنکه اعمال بدش را ترك کند .

لِکُلِّ شَیْءٍ مِنَ الْآخِرَةِ خُلُودٌ وَ بَقٰاءٌ . (حضرت امیر ع)

برای هرچیز آخرت همیشگی وبقاء جاودانی است.

لَیْسَ لِاَنْفُسِکُمْ ثَمَنٌ اِلاّ الْجَنَّةَ فَلاٰتَبیعُوهٰا اِلاّبِهٰا . (حضرت امیرع)

برای نفس‌های شما قیمتی جز بهشت نیست پس آنها را نفروشید مگر ببهای بهشت .

لَیْسَ بِمُؤْمِنٍ مَنْ لَمْ یَهْتَمَّ بِاِصْلاحِ مَعادِهِ . (حضرت امیرع)

کسی که بکار آخرتش همّت نکند مومن نیست.

لَمْ یَتْرُکِ اللهُ سُبْحانَهُ خَلْقَهُ مُغْفَلاً وَلا اَمْرَهُمْ مُهْمَلاً . (حضرت امیرع)

خداوند سبحان مخلوقش را بحال غفلت وانگذاشته و آنها را بیهوده نیافریده است.

اِنَّ الْقَبْرَ اَوَّلُ مَنْزِلٍ مِنْ مَنازِلِ الْآخِرَةِ فَاِنْ نَجامِنْهُ فَمابَعْدَهُ اَیْسَرُ مِنْهُ وَ اِنْ لَمْ یَنْجُ مِنْهُ فَما بَعْدَهُ اَشَدُّ مِنْهُ . (حضرت صادق ع)

بدرستیکه قبر اوّل منزلی است ازمنازل آخرت پس اگر کسی از آن نجات یافت مراحل بعدی آسانتر از قبر است برای او و اگر کسی از آن نجات نیافت اوضاع و احوال بعدی سخت‌تر از عذاب قبر است برای او .

لَمْ یَخْلُقْکُمُ اللهُ سُبْحانَهُ عَبَثاً وَلَمْ یَتْرُکْکُمْ سُدًی وَلَمْ یَدَعْکُمْ فی ضَلالَةٍ وَ لاعَمًی . (حضرت امیر ع)

خداوند سبحان شمارا بیهوده نیافریده وسرخود رهایتان نکرده و درضلالت و کوری ول نکرده است.

لَمْ یَعْقِلْ مَنْ وَلَهَ بِاللَّعْبِ وَ اسْتَهَزَّ بِاللَّهْوِ وَ الطَّرَبِ . (حضرت امیر ع)

آنکه بلهوو بازیچهٔ جهان شیفته شد و بخوشدلی وطرب دلبستگی نمود نفهمید وندانست (که راه خدا غیر از اینست).

مَنِ ابْتاعَ آخِرَتَهُ بِدُنْیاهُ رَبِحَهُما وَمَنْ باعَ آخِرَتَهُ بِدُنْیاهُ خَسِرَهُما.

(حضرت امیر ع)

کسی که آخرتش را بدنیایش بخرد ازهردو سود میبرد و کسی که آخرتش را بدنیایش بفروشد ازهردو زیان می‌بیند (اولی را میتوان عاقل کامل دانست دومی را احمق محض).

مَنْ اَیْقَنَ بِالْآخِرَةِ لَمْ یَحْرِصْ عَلَی الدُّنْیا. (حضرت امیر ع)

هر که بدار آخرت یقین کرد بدنیا طمع ننمود.

مَنْ جَعَلَ کُلَّ هَمِّهِ لِآخِرَتِهِ ظَفَرَ بِالْمَأْمُولِ. (حضرت امیر ع)

هر که تمام همّتش را برای آخرتش قرار دهد بآرزویش ظفریابد.

مَنْ آمَنَ بِالنُّقْلَةِ تَاَهَّبَ لِلرِّحْلَةِ. (حضرت امیر ع)

هر که بمنتقل شدن بسرای آخرت معتقد باشد آمادهٔ کوچ کردن میشود.

مَنِ اشْتاقَ اِلَی الْجَنَّةِ سَلاعَنِ الشَّهَواتِ. (حضرت امیر ع)

هر که آرزومند بهشت باشد خودرا از شهوات کنار کشد.

مَنْ اَیْقَنَ بِالْآخِرَةِ سَلاعَنِ الدُّنْیا. (حضرت امیر ع)

کسیکه بروز قیامت یقین کند خودرا از دنیا کنار کشد.

مَنْ اَشْفَقَ مِنَ النّارِ اجْتَنَبَ الْمُحَرَّماتِ. (حضرت امیرع)

هر که از آتش ترسید ازمحرّمات دوری گزید.

مَنْ اَصْلَحَ اَمْرَ آخِرَتِهِ اَصْلَحَ اللّهُ لَهُ اَمْرَ دُنْیاهُ. (حضرت امیر ع)

هر که کار آخرتش را اصلاح کند خداوند کار دنیای اورا اصلاح کند.

مِنَ الشَّقاءِ اِفْسادُ الْمَعادِ. (حضرت امیر ع)

کار آخرت را تباه کردن از بدبختی است .

نِیلُ الْجَنَّةِ بِالتَّنَزُّهِ عَنِ الْمَعاصی . (حضرت امیر ع)

ببهشت رسیدن با پاکی و دوری از گناهان میّسر میشود.

وَیْلٌ لِمَنْ غَلَبَتْ عَلَیْهِ الْغَفْلَةُ فَنَسِیَ الرِّحْلَةَ وَ لَمْ یَسْتَعِدّ . (حضرت امیر ع)

وای برحال کسیکه غفلت (و کور دلی) باو غلبه کند مرگ و کوچ کردن از این جهان را فراموش کند و آمادهٔ آن نگردد.

نالَ الْجَنَّةَ مَنِ اتَّقَی الْمَحارِمَ. (حضرت امیر ع)

هر که از محرّمات پرهیز کرد ببهشت رسید

لایَشْغَلَنَّکَ عَنِ الْعَمَلِ لِلْآخِرَةِ شُغْلٌ فَاِنَّ الْمُدَّةَ قَصیرَةٌ . (حضرت امیر ع)

نباید هیچ شغلی ترا از عمل بآخرت مشغول سازد زیرا که دوران عمر بسی کوتاه است .

من کانت الآخرة همه کفاه الله همه من الدنیا . (حضرت صادق ع)

کسیکه همتش در امور آخرت باشد خدا امور دنیای اورا کفایت میکند.

اِلی مَ تَجرُّ اَذْیالَ التَّصابی ... وَشَیْبُکَ قَدْ نَضا بُرْدَ الشَّبابِ

بِلالُ الشَّیْبِ فی فَوْدَیکَ نادیٰ ... بِاَعْلَی الصَّوتِ حَیَّ عَلَی الذَّهابِ

خُلِقْتَ مِنَ التُّرابِ وَعَنْ قَریبٍ ... تُغَیَّبُ تَحْتَ اَطْباقِ التُّرابِ

طَمِعْتَ اِقامَةً فی دارِ ظَعْنٍ ... فَلاتَطْمَعْ فَرِحْلُکَ فِی الرِّکابِ

اَعامِرَ قَصْرِکَ الْمَرْفُوعِ اَقْصِرْ ... فَاِنَّکَ ساکِنُ الْقَبْرِ الْخَرابِ

(حضرت امیر ع)

دامنهای جوانی را تا کی وتا کجا خواهی کشید
درصورتیکه پیری تو لباس جوانی را (ازتنت) بر کنده است
منادی پیری در دوطرف سرتو (مقصود موهای سفیداست)
با بلندترین صدا بانگ زد که برای رفتن بآخرت عجله کن
توازخاك خلق شده‌ای و بهمین نزدیکی زیر طبقات خاك پنهان خواهی شد
تو طمع کردی که در خانهٔ کوچیدنی بمانی
این طمع را مکن که پایت در رکاب است
ای آباد کنندهٔ قصر بلند ، کوتاه کن
زیرا که تو ساکن قبر خراب خواهی بود

اِعْمَلُوا لِيومٍ تُذْخَرُ لَهُ الذَّخائِرُ وَ تُبْلىٰ فيهِ السَّرائِرُ وَ اتَّقُوا ناراً حَرُّهٰا شَديدٌ وَقَعْرُهٰا بَعيدٌ وَحِلْيَتُهٰا حَديدٌ وَ شَرابُهٰا صَديدٌ . (حضرت امیر ع)

کار کنید برای روزی که تمام ذخیره‌ها برای آن روز (قیامت) اندوخته‌میشود روزی که تمام اندیشه ها آشکار میشود و بترسید از آتشی که حرارت و گرمی آن بسیار و زیورش آهن و آشامیدنی‌هایش گنداب است.

اَللّٰهُمَّ اِنّی اَعُوذُ بِكَ مِنْ نارٍ تَغَلَّظْتَ بِهٰا مَنْ عَصٰاكَ وَ تَوَعَّدْتَ بِهٰا مَنْ صَدَفَ عَنْ رِضٰاكَ وَ مِنْ نارٍ نورُهٰا ظُلْمَةٌ وَ هَيِّنُهٰا اَليمٌ وَ بَعيدُهٰا قَريبٌ وَمِنْ نارٍ يَأْكُلُ بَعْضُهٰا بَعْضٌ وَيَصُولُ بَعْضُهٰا عَلىٰ بَعْضٍ . (حضرت سجاد ع)

خدایا بتو پناه می‌برم از آتشی که گناهکاران را بآن عذاب میکنی و هر که را از راه رضای تو منحرف شود بدان بیم میدهی واز آتشی که پرتو و روشنائی آن ظلمت وتاریکی هاست ومقدار خیلی ناچیز آن شدیداً دردناك است و دور آن سخت نزدیك میباشد آتشی که بعضی‌ازتکه های آن (ازشدت غضب) بعض دیگررامیخورند

وبعضی ازقطعات آن ببعضی دیگرحمله میکنند .

فی صِفَةِ الْجَنَّةِ : دَرَجاتٌ مُتَفاضِلاتٌ وَمَنازِلُ مُتَفاوِتاتٌ لا یَنْقَطِعُ نَعیمُها وَلا یَظْعَنُ مُقیمُها وَلا یَهْرَمُ خالِدُها وَلا یَبْأَسُ ساکِنُها . (حضرت امیر ع)

درصفت بهشت: درجاتی است که بهم برتری دارند و منازلی است که با هم اختلاف دارند (این برتری و اختلاف بستگی به برتری و اختلاف طبقات مردم دارد) نعمتهای آن هرگز پایان نمییابد وساکنینش کوچ نمیکنند (برخلاف دنیا) آنکه در آنجا مخلّد و همیشگی است هیچگاه پیر نمیشود و ساکنینش نیز فقیر نمیگردند .

تَجَهَّزُوا رَحِمَکُمُ اللهُ فَقَدْ نُودِیَ فیکُمْ بِالرَّحیلِ وَ اَقِلّوا الْعُرْجَةَ عَلَی الدُّنْیا وَ انْقَلِبُوا بِصالِحِ ما بِحَضْرَتِکُمْ مِنَ الزّادِ فَاِنَّ اَمامَکُمْ عَقَبَةً کَؤُوداً وَ مَنازِلَ مَخُوفَةً مَهُولَةً لا بُدَّ مِنَ الْوُرُودِ عَلَیْها وَ الْوُقُوفِ عِنْدَها .

(حضرت امیر ع)

وسائل سفر دار آخرت را فراهم کنید که کوچیدن درمیان شما داده شد ومانندن در دنیا را کم بدانید وباز گردید (بسوی خدا) باتوشهٔ شایسته زیرا جلوشما گردنهٔ ناهموار ومنازل ترس آور وهولناك وجود دارد که از وارد شدن و توقّف در آنها ناگزیرید

مَنْ تَذَکَّرَ بُعْدَ السَّفَرِ اسْتَعَدَّ . (حضرت امیر ع)

هر که دوری سفر آحرت را بیاد داشته باشد آماده میشود.

اِلٰهی لَکَ یَرْهَبُ الْمُتَرَهِّبُونَ وَ اِلَیْکَ اَخْلَصَ الْمُسْتَهْلُونَ رَهْبَةً لَکَ وَرَجاءً لِعَفْوِکَ یا اِلٰهَ الْحَقِّ ارْحَمْ دُعاءَ الْمُسْتَصْرِخینَ وَاعْفُ عَنْ جَرائِمِ الْعافِلینَ وَ زِدْفی اِحْسانِ الْمُنیبینَ یَوْمَ الْوُفُودِ عَلَیْکَ یا کَریمُ . (حضرت سجّاد ع)

ای خدای من ترسندگان از تو میترسند و زاری کنان بسوی‌تو رو آورند درحالیکه از تو هم میترسند و هم امید بر عفو و بخشش تو دارند ای خدای برحق برلابهٔ زاری کنان ترحّم کن واز گناه بی‌خبران در گذر و روزی که بازگشت کرده سوی تو آیند براحسان ایشان بیفزای ای‌خدای کریم

بخش چهارم

فضائل نفسانی

فضیلت علم

حسن خلق

عفو و اغماض

جود و سخاء و کرم

صبر و حلم

صدق و امانت

حیاء و عفّت

مخالفت با هوای نفس

تواضع و فروتنی

قناعت و استغنای طبع

فضیلت علم

۱- قرآن:

قُلْ هَلْ يَسْتَوِى الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ ؟

بگو آیا کسانیکه میدانند با کسانیکه نمی‌دانند برابرند؟

يَرْفَعُ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَ الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ .

خداوند مرتبهٔ هر کسی از شما را که اهل ایمان باشند و همچنین درجات دانشمندان را بلند میگرداند .

وَمَا اُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِيلاً.

وبشما بهرهٔ ازعلم داده نشده است مگر کمی.

وَ يَرَى الَّذِينَ اُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِى اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقّ.

اشخاصی که اهل دانش ومعرفت هستند دیدند که قرآنی که برتو نازل شده از جانب پروردگار تو بحقّ نازل شده است.

هُوَ الَّذِى جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَ الْقَمَرَ نُوراً وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَ الْحِسَابَ، مَاخَلَقَ اللهُ ذٰلِكَ اِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ .

اوست خدائی که بخورشید روشنیهای (ذاتی که باحرارت توأم است) و بماه

روشنی (اکتسابی) داد و سیرماه را درمنازلی برای تعیین شمارهٔ ایّام سال قرارداد و اینها را خداوند روی نظم وترتیب وبحقّ آفریده (نه ببازیچه) وآیات و نشانه های خود را مفصّلاً برای دانشمندان وصاحبان علم بیان میکند.

توضیح: در اهمّیت وفضیلت علم همین بس است که خدای تعالی تفصیل آیات خودرا برای دانشمندان بیان‌میکند ومسلماً دراثرعلم ودانش است که انسان‌میتواند ازخواصّ وماهیّت اشیاء و فلسفهٔ وجود آنها مطّلع گردیده و بوجود خالق و موجد آنها پی‌ببرد زیرا هرقدر که‌کاوش وتحقیق آدمی درجهان طبیعت ویادرفلسفهٔ احکام دین زیاد گردد بهمان میزان بعظمت وقدرت خداوند بیشتر پی‌برده ومبانی دینی و اعتقادیش محکمتر میشود بدینجهت برای تحصیل علم و معرفت دستورات موکّد و بیشماری ازطریق ائمهٔ معصومین داده شده است که شمهٔ ازآنها درفصل آتی مشروحاً بیان خواهد گردید.

۲ـ سخنان معصومین:

اِذا اجْتَمَعَ الْعالِمُ وَالْعابِدُ عَلَی الصِّراطِ قیلَ لِلْعابِدِ اُدْخُلِ الْجَنَّةَ وَتَنَعَّمْ بِعِبادَتِكَ وَ قیلَ لِلْعالِمِ قِفْ هُنا فَاشْفَعْ لِمَنْ اَحْبَبْتَ فَاِنَّكَ لاتَشْفَعُ لِاَحَدٍ اِلّا شُفِّعْتَ فَقامَ مَقامَ الْاَنْبیاءِ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی عالم و عابد بر صراط اجتماع کنند بعابد گویند داخل بهشت شو و از عبادت خود بهره‌مند شو و بعالم گویند اینجا بایست و هر کسی را که دوست داری شفاعت کن زیرا شفاعت‌تو پذیرفته میشود آنگاه عالم درصف انبیاء قرار گیرد .

(صاحبدلی بمدرسه آمد ز خانقاه — بشکست عهد صحبت اهل طریق‌را
گفتم میان عابد و عالم چه‌فرق بود — تا اختیار کردی از آن‌این‌فریق را
گفت آن گلیم‌خویش بدرمیبرد زموج — وین جهدمیکند که بگیرد غریق‌را)

اِذا جاءَ الْمَوْتُ بِطالِبِ الْعِلْمِ ماتَ وَ هُوَ شَهیدٌ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی مرگ طالب علم را دریابد او مانند شهید می‌میرد .

اُطْلُبُوا الْعِلْمَ وَلَوْ بِالصّینِ فَاِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ فَریضَةٌ عَلَی کُلِّ مُسْلِمٍ اِنَّ الْمَلائِکَةَ تَضَعُ اَجْنِحَتَها بِطالِبِ الْعِلْمِ رِضاً بِما یَطْلُبُ . (پیغمبر اکرم ص)

علم را جویا باشید ولو در دورترین نقطه مثل چین باشد زیرا طلب علم برهر مسلمانی واجب است و فرشتگان بالهای خود را برای طالب علم پهن میکنند زیرا در آنچه او در طلب آنست خشنود هستند؟

اُطْلُبُوا الْعِلْمَ مِنَ الْمَهْدِ اِلَی اللَّحْدِ. (پیغمبر اکرم ص)

ز گهواره تا گور دانش بجوی.

طَلَبُ الْعِلْمِ اَفْضَلُ عِنْدَاللهِ مِنَ الصَّلٰوةِ وَ الصِّیامِ وَ الْحَجِّ وَ الْجِهادِ فی سَبیلِ اللهِ عَزَّوَجَلَّ. (پیغمبر اکرم ص)

طلب علم ودانش پیش خداوند برتر است از نماز و روزه وحج وجهاد درراه خداوند عزّوجلّ (البته منظور از این اعمال بیان‌شده اعمال مستحبّی است والّا تکلیف واجب بهیچ عنوان ساقط نمیشود).

اَکْثَرُ النّاسِ قیمَةً اَکْثَرُهُمْ عِلْماً. (پیغمبر اکرم ص)

ارزش مردمانی بیشتر است که علمشان بیشتر باشد.

اَعْلَمُ النّاسِ مَنْ جَمَعَ عِلْمَ النّاسِ اِلیٰ عِلْمِهِ. (پیغمبر اکرم ص)

دانشمندتر ازهمه کسی است که علم دیگران را هم بعلم خود اضافه کند.

اَکْرِمُوا الْعُلَماءَ فَاِنَّهُمْ وَرَثَةُ الْاَنْبِیاءِ فَمَنْ اَکْرَمَ اللهَ وَ رَسولَهُ.

اَکْرَمَهُمْ فَقَدْ (پیغمبر اکرم ص)

دانشمندانرا گرامی شمارید زیرا که آنها ورثهٔ پیغمبران هستند پس هر که آنان را گرامی شمارد خدا وپیغمبرش را گرامی داشته است.

اِنَّ قَلیلَ الْعَمَلِ مَعَ الْعِلْمِ کَثیرٌ وَ کَثیرَ الْعَمَلِ مَعَ الْجَهْلِ قَلیلٌ. (پیغمبر اکرم ص)

عمل کم که با علم انجام گردد زیاد است وعمل زیاد با جهل و نادانی ناچیز است .

بَیْنَ الْعالِمِ وَ الْعابِدِ سَبْعُونَ دَرَجَةً. (پیغمبر اکرم ص)

تفاوت بین عالم و عابد هفتاد درجه است.

تَناصَحوا فِی الْعِلْمِ وَلا یَکْتُمْ بَعْضُکُمْ بَعْضاً فَإِنَّ الْخِیانَةَ فِی الْعِلْمِ اَشَدُّ مِنَ الْخِیانَةِ فِی الْمالِ . (پیغمبر اکرم ص)

در کار دانش یار یکدیگر باشید و آنرا بعضی‌تان از بعض دیگر مخفی نکنید زیرا خیانت در علم خیلی سخت‌تر ازخیانت درمال است.

خَیْرُ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ مَعَ الْعِلْمِ وَشَرُّ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ مَعَ الْجَهْلِ.

(پیغمبر اکرم ص)

نیکی دنیا و آخرت باعلم و شرّ آنها با نادانی است.

رَکْعَتانِ مِنْ عالِمٍ اَفْضَلُ مِنْ سَبْعِینَ رَکْعَةً مِنْ غَیْرِ عالِمٍ .

(پیغمبر اکرم ص)

دو رکعت نماز عالم بسی برتر از هفتاد رکعت نماز غیردانشمند است.

سارِعُوا فِی طَلَبِ الْعِلْمِ فَالْحَدیثُ مِنْ صادِقٍ خَیْرٌ مِنَ الدُّنْیا وَما عَلَیْها مِنْ ذَهَبٍ وَ فِضَّةٍ. (پیغمبر اکرم ص)

برای دانشجوئی شتاب کنید زیرا یك حدیث ازشخص راستگو از دنیا و آنچه در آنست ازطلا ونقره بهتر است.

ساعَةٌ مِنْ عالِمٍ مُتَّکِئٍ عَلیٰ فِراشِهِ یَنْظُرُ فی عِلْمِهِ خَیْرٌ مِنْ عِبادَةِ الْعابِدِ

سَبْعِینَ عاماً . (پیغمبر اکرم ص)

اگرعالمی تکیه برختخواب خود نموده ساعتی در علمش نگاه کند بهتر از عبادت عابد درهفتاد سال است.

صاحِبُ الْعِلْمِ یَسْتَغْفِرُلَهُ کُلُّ شَیْءٍ حَتّیَ الْحوتِ فی الْبَحْرِ .

(پیغمبر اکرم ص)

برای صاحب علم همه چیزطلب آمرزش میکنند حتی ماهی در دریا .

طالِبُ الْعِلْمِ بَیْنَ الْجُهّالِ کَالْحَیِّ بَیْنَ الْاَمْواتِ . (پیغمبر اکرم ص)

علم جوینده درمیان نادانان مانند زنده‌ای است دربین مردگان .

طالِبُ الْعِلْمِ لِلّهِ اَفْضَلُ عِنْدَاللّهِ مِنَ الْمُجاهِدِ فی سَبیلِ اللهِ .

(پیغمبراکرم ص)

کسی که برای خدا طلب علم کند نزد خدا برتر از جهاد کننده در راه خداست .

طالِبُ الْعِلْمِ طالِبُ الرَّحْمَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

طالب علم طالب رحمت است (رحمت الهی مشمول حال جویای علم است).

طالِبُ الْعِلْمِ رُکْنُ الْاِسْلامِ وَیُعْطیٰ اَجْرَهُ مَعَ النَّبیّینَ . (پیغمبر اکرم ص)

طالب علم رکن اسلام است وپاداش او باپیغمبران داده میشود

طَلَبُ الْعِلْمِ ساعَةً خَیْرٌ مِنْ قِیامِ لَیْلَةٍ وَطَلَبُ الْعِلْمِ یوماً خَیْرٌ مِنْ صِیامِ ثَلاثَةِ اَشْهُرٍ . (پیغمبراکرم ص)

یکساعت جویای علم‌شدن ازعبادت یك‌شب بهتراست ویکروز دنبال علم‌رفتن از روزهٔ (مستحبی) سه‌ماه بهتراست.

اَلْعالِمُ اَمینُ اللهِ فِی الْاَرْضِ . (پیغمبر اکرم ص)

عالم در روی زمین امین خداست.

اَلْعالِمُ وَ الْمُتَعَلِّمُ شَریکانِ فِی الْخَیْرِ وَ سائِرُ النّاسِ لاخَیْرَ فیهِمْ.

(پیغمبر اکرم ص)

دانشمند و دانشجو هردو درخیر شریکند و در سائر مردم خیری نیست.

اَلْعُلَماءُ مَصابیحُ الْاَرْضِ وَ خُلَفاءُ الْاَنْبِیاءِ وَ وَرَثَتی وَ وَرَثَةُ الْاَنْبِیاءِ.

(پیغمبر اکرم)

دانشمندان مانند چراغ در روی زمین اند و آنها جانشیان پیغمبران و ورثهٔ من و پیغمبران دیگرند

اَلْعِلْمُ حَیاةُ الْاِسْلامِ وَعِمادُ الْایمانِ وَمَنْ عَلِمَ عِلْماً اَتَمَّ اللهُ لَهُ اَجْرَهُ وَمَنْ تَعَلَّمَ وَعَمِلَ عَلَّمَهُ اللهُ مالَمْ یَعْلَمْ. (پیغمبر اکرم ص)

علم زندگی اسلام وستون ایمانست، وهر که علمی را دانست خداوند برای او مزدش را تمام کرده است وهر که یاد بگیرد وعمل کند خداوند باو میآموزد آنچه را که نمیداند

اَلْعِلْمُ خَزائِنٌ وَ مِفْتاحُها السُّؤالُ فَسَلُوا یَرْحَمْکُمُ اللهُ فَاِنَّهُ یُؤْجَرُ فیهِ اَرْبَعَةٌ: اَلسّائِلُ وَ الْمُعَلِّمُ وَ الْمُسْتَمِعُ وَ الْمُحِبُّ لَهُمْ. (پیغمبر اکرم ص)

علم و دانش گنجینه هائی هستند وکلیدشان پرسیدن است پس بپرسید خدا شمارا بیامرزد زیرا که او بچهار نفرپاداش میدهد: سؤال کننده ویاد دهنده وشنونده وکسی را که دوستدار آنهاست.

اَلْعِلْمُ میراثی وَمیراثُ الْاَنْبِیاءِ مِنْ قَبْلی. (پیغمبر اکرم ص)

علم و دانش میراث من ومیراث پیغمبران پیش ازمن است .

اَلْغُدُوُّ وَ الرَّوَاحُ فی تَعْلیمِ الْعِلْمِ اَفْضَلُ عِنْدَاللهِ مِنَ الْجِهادِ .

(پیغمبر اکرم ص)

صبح و شام برای آموزش و یاد دادن علم رفتن برتر از جهاد نزد خداوند است .

فَضْلُ الْعالِمِ عَلَی الْعابِدِ کَفَضْلی عَلیٰ اُمَّتی . (پیغمبر اکرم ص)

برتری دانشمند برعابد مانند برتری من است بر امّتم .

فَضْلُ الْعالِمِ عَلَی الْعابِدِ کَفَضْلِ الْقَمَرِ لَیْلَةَ الْبَدْرِ عَلیٰ سائِرِ الْکَواکِبِ.

(پیغمبر اکرم ص)

برتری عالم برعابد مانند برتری ماه چهارده شبه (از نظر روشنائی که بچشم ما میآید) برستارگان دیگر است

فَضْلُ الْعالِمِ عَلَی الْعابِدِ سَبْعینَ دَرَجَةً مابَیْنَ کُلِّ دَرَجَتَیْنِ کَما بَیْنَ السَّماءِ وَ الْاَرْضِ . (پیغمبر اکرم ص)

برتری‌عالم برعابد هفتاد درجه‌است که فاصلهٔ هردو درجه مانند فاصلهٔ آسمان و زمین است

اَلْزَمُ الْعِلْمِ بِکَ ما دَلَّکَ عَلیٰ صَلاحِ دینِکَ وَ اَبانَ لَکَ عَنْ فَسادِهِ .

(حضرت امیر ع)

واجب ترین علم برتو (آنچه یادگرفتنش مقدّم بردانستن سایر امور است) علمی است که کار دینت را اصلاح کند وفساد کارت را برایت هویدا سازد.

كَاتِمُ الْعِلْمِ يَلْعَنُهُ كُلُّ شَيْءٍ حَتَّى الْحوتِ فِي الْبَحْرِ وَ الطَّيْرِ فِي السَّمَاءِ .

(پیغمبر اکرم ص)

بر پنهان کنندهٔ علم همه چیز لعنت میکنند حتی ماهی در دریا و مرغ در آسمان .

لِكُلِّ شَيْءٍ طَرِيقٌ وَ طَرِيقُ الْجَنَّةِ الْعِلْمُ . (پیغمبر اکرم ص)

برای هرچیزی راهی است و راه بهشت هم علم است.

مَا خَرَجَ رَجُلٌ مِنْ بَيْتِهِ يَطْلُبُ عِلْماً إِلَّا سَهَّلَ اللهُ لَهُ طَرِيقاً إِلَى الْجَنَّةِ .

(پیغمبر اکرم ص)

خارج نشد مردی ازخانهٔ خود برای جستجوی علمی مگراینکه خداوند راه بهشت را براو آسان نمود.

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ تَكَفَّلَ اللهُ بِرِزْقِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که علم جوید خدا عهده‌دار روزی او شود.

مَنْ كَتَمَ عِلْماً عَنْ أَهْلِهِ أُلْجِمَ يومَ الْقِيامَةِ لِجاماً مِنْ نارٍ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر که علمی را از اهل آن پنهان کند روز قیامت لجامی از آتش باو زده می شود .

مَنْ طَلَبَ الْعِلْمَ كَانَ كَفَّارَةً لِمَا مَضَى . (پیغمبر اکرم)

هر که علم جوید کفارهٔ گناهان گذشته وی باشد.

نومُ الْعَالِمِ أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَةِ الْعَابِدِ . (پیغمبر اکرم ص)

خواب عالم از عبادت عابد برتر است .

نَومٌ عَلیٰ عِلْمٍ خَیْرٌ مِنْ صَلٰوةٍ عَلیٰ جَهْلٍ . (پیغمبر اکرم ص)

با علم و دانش خوابیدن بهتر از نماز خواندن باجهل و نادانی است.

وُزِنَ حِبْرُ الْعُلَمٰاءِ بِدَمِ الشُّهَدٰاءِ فَرَجِحَ . (پیغمبر اکرم ص)

مرکّب (قلم) علما با خون شهداء توزین گردید اولی سنگین‌تر از دوّمی شد.

وَیْلٌ لِمَنْ لٰایَعْلَمُ وَوَیْلٌ لِمَنْ عَلِمَ ثُمَّ لٰایَعْمَلُ . (پیغمبر اکرم ص)

وای بر کسی که نمیداند و وای بر کسیکه دانست وعمل نکرد. (درهرحال انسان روز قیامت در برابر اعمال خود مسئولیّت دارد اگر بگوید نمیدانستم گویند چرا یاد نگرفتی و اگر بگوید میدانستم گویند چرا عمل نکردی).

اَلْعُلَمٰاءُ بٰاقُونَ مٰابَقِیَ اللَّیْلُ وَ النَّهٰارُ . (حضرت امیر ع)

تاشب و روز برقرار است نام علماء باقی است .

اَلْعِلْمُ زَیْنٌ الْاَغْنِیٰاءِ وَ غِنٰاءُ الْفُقَرٰاءِ . (حضرت امیرع)

دانش زینت توانگران و دارائی فقراء است.

اَلْعٰامِلُ بِالْعِلْمِ کَالسّٰائِرِ عَلَی الطَّرِیقِ الْوٰاضِحِ . (حضرت امیر ع)

کسی که با علم عمل میکند مانند کسی است که در راه روشن و معیّن گام برمیدارد .

اَلْعِلْمُ یَهْدی اِلَی الْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

علم براه خدا وحقیقت هدایت میکند.

اَلْعِلْمُ مِصْبٰاحُ الْعَقْلِ وَ یَنْبُوعُ الْفَضْلِ . (حضرت امیر ع)

علم چراغ عقل وچشمهٔ فضیلت است.

اَلْعِلْمُ بِغَیْرِالْعَمَلِ وَبٰالٌ وَ الْعَمَلُ بِغَیْرِ عِلْمٍ ضَلٰالٌ . (حضرت امیر ع)

علم بدون عمل بر انسان وبال است وعمل هم بدون علم مایهٔ گمراهی است.

اَلْعِلْمُ وِرَاثَةٌ كَرِيمَةٌ وَ نِعْمَةٌ عَمِيقَةٌ . (حضرت امیر ع)

دانش میراثی عزیز و نعمتی فراوان است .

اِنَّ الْعَالِمَ اِذَا لَمْ يَعْمَلْ بِعِلْمِهِ زَلَّتْ مَوْعِظَتُهُ عَنِ الْقُلُوبِ كَمَا يَزِلُّ الْمَطَرُ عَنِ الصَّفَا . (حضرت صادق ع)

البته وقتی عالم بعملش عمل نکرد نصیحت وپند او از دلها لغزش پیدا میکند همچنانکه باران ازسنگ صاف میلغزد

اَلْعَالِمُ مَنْ شَهِدَتْ بِصِحَّةِ اَقْوَالِهِ اَفْعَالُهُ . (حضرت امیر ع)

عالم کسی است که بردرستی گفتارش اعمال او شهادت دهد.

اَلْعِلْمُ يَدُلُّ عَلَى الْعَقْلِ فَمَنْ عَلِمَ عَقَلَ . (حضرت امیر ع)

علم دلالت میکند برعقل پس هر که دانست عاقل شد

اَلْعِلْمُ مُحْيِي النَّفْسِ وَمُنِيرُ الْعَقْلِ وَ مُمِيتُ الْجَهْلِ . (حضرت امیر ع)

علم جان را زنده وعقل را روشن ونادانی را میمیراند

اَلْعَالِمُ مَنْ لَا يَشْبَعُ مِنَ الْعِلْمِ وَلَا يَتَشَبَّعُ بِهِ . (حضرت امیرع)

دانشمند کسی است که ازیاد دادن و یاد گرفتن سیر نمیشود

اَلْعِلْمُ ثَمَرَةُ الْحِكْمَةِ وَ الصَّوَابُ مِنْ فُرُوعِهَا . (حضرت امیر ع)

علم میوهٔ درخت حکمت است و درستی هم از شاخه های آنست

اَلْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ ، اَلْعِلْمُ يَحْرُسُكَ وَ اَنْتَ تَحْرُسُ الْمَالَ .

(حضرت امیر ع)

علم بهتر ازمال است، علم ترا حفظ میکند ومال را تو باید حفظ کنی .

اَلْعِلْمُ مَقْرونٌ بِالْعَمَلِ فَمَنْ عَلِمَ عَمِلَ . (حضرت امیر ع)

علم وعمل قرین یکدیگرند پس هر که دانست عمل کرد .

اَلْعِلْمُ یَهْتِفُ بِالْعَمَلِ فَاِنْ اَجابَهُ وَ اِلّا اِرْتَحَلَ . (حضرتا میر ع)

علم عمل را صدا میزند اگرجوابش داد که هیچ والّا میرود.

اَلْمُتَعَبِّدُ بِغَیْرِعِلْمٍ کَحِمارِ الطّاحونَةِ یَدُورُ وَلایَبْرَحُ مِنْ مَکانِهِ .

(حضرت امیر ع)

عبادت کننده بدون علم مانند خر آسیاب است که دائماً دور میزند ولی از جایش نمیرود .

اَلْعالِمُ حَیٌّ بَیْنَ الْمَوتیٰ وَ الْجاهِلُ مَیِّتٌ بَیْنَ الْاَحْیاءِ . (حضرت امیر ع)

دانشمند مانند شخص زنده بین مردگانست و نادان هم مانند مرده‌ای بین زنده‌هاست .

اُطْلُبُوا الْعِلْمَ تُرْشِدُوا وَ اعْمَلُوا بِالْعِلْمِ تَسْعَدُوا . (حضرت امیر ع)

دانش‌را بجوئید هدایت میشوید وبعلم عمل کنید سعادتمند میشوید

اوجَبُ الْعِلْمِ عَلَیْکَ ما اَنْتَ مَسْئولٌ عَنِ الْعَمَلِ بِهِ . (حضرت امیر ع)

واجب‌ترین علم برتو (که باید یاد بگیری) آنست که تو ازعمل کردن بآن مسئول هستی (چون دامنهٔ علوم بسیار وسیع است ونمیشود همه چیز را یادگرفت).

اِکْتَسِبُوا الْعِلْمَ یُکْسِبْکُمُ الْحَیٰوةَ . (حضرت امیر ع)

کسب دانش بکنید تا شمارا بزندگی جاوید برساند.

اُطْلُبُوا الْعِلْمَ تُعْرَفُوا بِهِ وَ اعْمَلُوا بِهِ تَکُونُوا مِنْ اَهْلِهِ. (حضرت امیر ع)

علم را بجوئید تا بآن شناخته شوید و بآن عمل کنید تا از اهل آن شوید.

اَفْضَلُ الْعِلْمِ ما ظَهَرَ مِنَ الْجَوارِحِ وَ الْاَرْکانِ . (حضرت امیر ع)

برترین علم آنست که از اعضاء و جوارح انسان ظهور کند. (بصورت عمل درآید گفتار صرف نباشد)

اوضَعُ الْعِلْمِ ما وَقَفَ عَلَی اللِّسانِ . (حضرت امیرع)

کمترین پایهٔ علم آنست که فقط بزبان باشد.

اَشَدُّ النّاسِ نَدَماً عِنْدَالْموتِ الْعُلَماءُ الْغَیْرُ الْعامِلینَ . (حضرت امیر ع)

پشیمانی اشخاصی موقع مردن سخت‌تر ازهمه است که دانشمندان بدون‌عمل باشند .

اَعْلَمُ النّاسِ مَنْ لَمْ یَزَلِ الشَّکُّ یَقینَهُ . (حضرت امیر ع)

ازهمه مردم داناتر کسی است که شکّ وتردید یقین اورا نلغزاند .

اِنَّما الْعالِمُ مَنْ دَعاهُ عِلْمُهُ اِلَی الْوَرَعِ وَ التُّقیٰ وَ الزُّهْدِ فی‌عالَمِ الْفَناءِ وَ التَّوَلِّهِ بِجَنَّةِ الْمَأوٰی . (حضرت امیر ع)

عالم‌فقط کسی است که علمش‌اورا بپارسائی وپرهیزکاری و زهد پیشه گرفتن دراین‌جهان وبشیفتگی ببهشت ابدی دعوت کند.

اِذا اَحَبَّ‌اللهُ عَبْداً خَطَرَ عَلَیْهِ الْعِلْمُ . (حضرت امیر ع)

اگر خدا بنده‌ای را دوست بدارد علم بخاطر اومیگذرد (دانشمند میشود).

بِالْعِلْمِ یَسْتَقیمُ الْمُعَوَّجُ . (حضرت امیر ع)

هر کج و معوّجی با علم راست میشود.

ثَمَرَةُ الْعِلْمِ مَعْرِفَةُ اللهِ . (حضرت امیرع)

نتیجه علم آموختن خداشناسی است .

ثَوابُ الْعِلْمِ يُخَلِّدُكَ وَلا يَبْلىٰ وَ يُقْبيكَ وَلا يَفْنىٰ . (حضرت امیرع)

پاداش علم ترا جاودانی میکند و فرسوده نمیسازد و ترا باقی نگهمیدارد و فانی نمیکند .

ثَرْوَةُ الْعِلْمِ تُبْقى وَ تُنْجى . (حضرت امیر ع)

ثروت و دارائی علم ترا باقی نگهمیدارد و نجاتت میدهد.

ثَرْوَةُ الْعاقِلِ فى عِلْمِهِ وَعَمَلِهِ . (حضرت امیر ع)

دارائی عاقل در دانش و کردارش است.

جَمالُ الْعالِمِ عَمَلُهُ بِعِلْمِهِ . (حضرت امیر ع)

زیبائی عالم کردار اوست که با علمش توأم باشد

رُتْبَةُ الْعِلْمِ اَعْلَى الْمَراتِبِ . (حضرت امیر ع)

رتبهٔ ومقام علم بالاترین مراتب است.

زَلَّةُ الْعالِمِ كَانْكِسارِ السَّفينَةِ تُغْرَقُ وَ يَغْرِقُ مَعَها غَيْرُها .

(حضرت امیر ع)

لغزش وخطای عالم مانند شکستن کشتی است که غرق میشود وسا کنینش هم غرق میشوند.

زَلَّةُ الْعالِمِ تُفْسِدُ الْعَوالِمِ . (حضرت امیرع)

لغزش دانشمند عالمها را خراب میکند.

مَنْ تَعَلَّمَ الْعِلْمَ وَ عَمِلَ بِهِ وَ عَلَّمَ لِلّٰهِ دُعِیَ فی مَلَکُوتِ السَّمٰوٰاتِ عَظیماً ، فَقیلَ لِعَلَمِ لِلّٰهِ وَ عَمِلَ لِلّٰهِ وَ عَلَّمَ لِلّٰهِ . (حضرت صادق ع)

هر که علمی را یاد بگیرد و بآن عمل کند و برای خدا آن را بدیگری یاد دهد درملکوت آسمانها بزرگ خوانده میشود ومیگویند هر آینه برای خدا دانست و برای خدا عمل کرد و برای خدا بدیگری یاد داد.

عَلَی الْعالِمِ اَنْ یَعْمَلَ بِما عَلِمَ ثُمَّ یَطْلُبَ تَعَلُّمَ ما لَمْ یَعْلَمْ .

(حضرت امیر ع)

عالم باید اول بآنچه میداند عمل کند بعد آنچه را که نمیداند یاد گیرد .

اَلْعالِمُ مَنْ عَرَفَ قَدْرَهُ. (حضرت امیر ع)

عالم کسی است که قدر خود را بشناسد

مَنْ خَرَجَ مِنْ بَیْتِهِ بِطَلَبِ عِلْمٍ شَیَّعَهُ سَبْعُونَ اَلْفَ مَلَکٍ یَسْتَغْفِرُونَ لَهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر که از خانه‌اش برای طلب دانشی بیرون رود هفتاد هزار فرشته او را مشایعت میکنند و برای اوطلب آمرزش می‌نمایند.

سَبَبُ الْخَشْیَةِ الْعِلْمُ . (حضرت امیر ع)

موجب ترس از خدا علم است .

عَلَیْکَ بِالْعِلْمِ فَاِنَّهُ وَراثَةٌ کَریمَةٌ . (حضرت امیر ع)

برتو باد علم آموختن زیرا که او میراث عزیزی است.

عِلْمٌ بِلاعَمَلٍ کَقَوْسٍ بِلا وَتَرٍ. (حضرت امیر ع)

علم بدون عمل مانند کمانی بی‌زه است .

غَايَةُ الْعِلْمِ الْخوفُ مِنَ اللهِ سُبْحانَهُ . (حضرت امیرع)

نتیجه علم آموختن از خداوند سبحان ترسیدنست.

غَايَةُ الْفَضائِلِ الْعِلْمُ . (حضرت امیر ع)

نتیجه تمام فضیلتها علم و دانش است.

قيمَةُ كُلِّ امْرِءٍ مايَعْلَمُ . (حضرت امیرع)

ارزش هرشخصی بآنچیزی است که میداند .

كُلُّ عالِمٍ خائِفٌ وَكُلُّ عارِفٍ مَهْمومٌ . (حضرت امیر ع)

هردانشمندی (از خدا) ترسناك است وهرعارفی اندوهگین است

كُلُّ شَيْءٍ يَنْقُصُ عَلَى الْإِنْفاقِ اِلَّا الْعِلْمَ . (حضرت امیر ع)

هر چیزی با بخشیدن کم میشود مگر علم (نه تنها کم نمیشود بلکه زیاد میگردد) .

كُلُّ وِعاءٍ يَضيقُ بِما جُعِلَ فيهِ اِلَّا وِعاءُ الْعِلْمِ فَاِنَّهُ يَتَّسَعُ .

(حضرت امیر ع)

هرظرفی بوسیلهٔ چیزی که در او نهاده باشند تنگ میشود مگرظرف علم که او وسیعتر میگردد .

مَنْ عَمِلَ عَلَى غَيْرِ عِلْمٍ كانَ ما يُفْسِدُ اَكْثَرُ مِمّا يُصْلِحُ. (پیغمبر اکرم ص)

کسیکه ندانسته عملی انجام دهد خراب کردنش از درست کردنش بیشتر است .

اَيُّهَا النّاسُ اِعْلَمُوا اِنَّ كَمالَ الدّينِ طَلَبُ الْعِلْمِ وَ الْعَمَلُ بِهِ اَلا وَ اِنَّ طَلَبَ الْعِلْمِ اوجَبُ عَلَيْكُمْ مِنْ طَلَبِ الْمالِ، اِنَّ الْمالَ مَقْسُومٌ مَضْمُونٌ لَكُمْ قَدْ قَسَّمَهُ

عادِلٌ بَيْنَكُمْ وَضَمَّنَهُ وَ سَيَفِي لَكُمْ وَ الْعِلْمُ مَخْزونٌ عِنْدَ اَهْلِهِ وَ قَدْ اُمِرْتُمْ بِطَلَبِهِ مِنْ اَهْلِهِ فَاطْلُبُوهُ . (حضرت امیر ع)

ای‌مردم بدانید که کمال دینداری طلب علم وعمل کردن بآنست آگاه باشید که طلب علم برشما ازطلب مال واجب‌تر است، حتماً مال تقسیم شده وضمانت شده است برای شما زیرا آنرا خدای عادل میان شما تقسیم کرده و ضمانت نموده است وبزودی برای شما وفا میکند ولی علم ودانش در نزد اهلش ذخیره شده است وبشما امر کرده‌اند که آنرا از اهلش بجوئید پس شما هم طلب کنید آنرا .

وَجَدْتُ عِلْمَ النّاسِ كُلَّهُ فِي اَرْبَعٍ: اَوَّلُها اَنْ تَعْرِفَ رَبَّكَ وَ الثّانِي اَنْ تَعْرِفَ ما صَنَعَ بِكَ وَ الثّالِثُ اَنْ تَعْرِفَ ما اَرادَ مِنْكَ وَ الرّابِعُ اَنْ تَعْرِفَ ما يُخْرِجُكَ مِنْ دينِكَ . (حضرت صادق ع)

تمام دانش مردم را در چهار چیز یافتم : اوّل اینکه خدایت را بشناسی دوّم اینکه بدانی با تو چه کرده است سوّم اینکه بشناسی که از تو چه خواسته است و چهارم اینکه بشناسی آنچه را که ترا از دینت خارج میکند.

مُدارَسَةُ الْعِلْمِ لَذَّةُ الْعُلَماءِ . (حضرت امیرع)

شیرینی محفل علماء مذاکرهٔ علم است.

مَجالِسُ الْعِلْمِ غَنيمَةٌ . (حضرت امیر ع)

درك مجالس علم و دانش غنیمت است.

اِنَّ لِكُلِّ شَيْءٍ زَكوٰةً وَ زَكوٰةُ الْعِلْمِ اَنْ يُعَلِّمَهُ اَهْلَهُ . (حضرت امیر ع)

برای هرچیز زکاتی است و زکوة علم هم براینست که باهلش یاد داده شود.

اِنَّ كَمالَ الدّينِ طَلَبُ الْعِلْمِ وَ الْعَمَلُ بِهِ . (حضرت امیر ع)

براستی کمال دین براینست که علم بدست آید و با آن عمل انجام گیرد.

نِعْمَ وَزیرُ الایمانِ الْعِلْمُ . (حضرت امیر ع)

چه وزیر خوبی است علم برای ایمان.

لاکَنْزَ انْفَعُ مِنَ الْعِلْمِ . (حضرت امیر ع)

هیچ گنجی سودمندتر از علم نیست.

لاخَیْرَ فی عَمَلٍ بِغَیْرِ عِلْمٍ . (حضرت امیر ع)

هیچگونه خیری درعملی که بدون علم باشد وجود ندارد.

مَنْ لَمْ یَعْمَلْ بِالْعِلْمِ کانَ حُجَّةً عَلَیْهِ وَ وَبالاً . (حضرت امیر ع)

هر کس که علمش را بکار نبندد آن علم برای او حجّت و سبب گرفتاری است (چون نمیتواند برعمل نکردنش عذری بیاورد).

مَنِ ارْتَوی مِنْ مَشْرَبِ الْعِلْمِ تَجَلْبَبَ جِلْبابَ الْحِلْمِ . (حضرت امیر ع)

هر کس از سرچشمهٔ علم ودانش سیراب گردد لباس بردباری را برتن کند.

مَنْ عَمِلَ بِالْعِلْمِ بَلَغَ بُغْیَتَهُ مِنَ الْعِلْمِ وَ مُرادَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بعلمش عمل کند بوسیلهٔ علم بمراد و آرزویش میرسد.

مَنْ وَقَّرَ عالِماً فَقَدْ وَقَّرَ رَبَّهُ . (حضرت امیر ع)

هر کس دانشمندی را بزرگ شمارد واحترام کند پس پروردگارش را بزرگ شمرده است .

لِطالِبِ الْعِلْمِ عِزُّ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ . (حضرت امیر ع)

برای طالب علم عزّت دنیا و آخرت موجود است .

مَنْ خَلا بِالْعِلْمِ لَمْ توحِشْهُ خَلْوَةٌ . (حضرت امیر ع)

هر که باعلم خلوت کند تنهائی او را بوحشت نیاندازد (زیرا مشغول مطالعه کتابهای علمی میشود که هریك از آنها بمنزلهٔ یك دوست صمیمی و آرام است که با وی حرف میزنند) .

كَمالُ الْعِلْمِ الْحِلْمُ وَ كَمالُ الْحِلْمِ كَثْرَةُ الْاِحْتِمالِ وَ الْكَظْمِ .

(حضرت امیر ع)

کمال علم و دانش حلم است و کمال حلم هم زیاد بردباری نمودن و کظم غیظ (فروخوردن خشم) است .

حسن خلق

۱ـ قرآن :

وَ اِنَّكَ لَعَلیٰ خُلُقٍ عَظیمٍ .

و درحقیقت تو (ای‌پیغمبرما) برای یك خلقی بزرگ آراسته‌ای .

فَبِمٰا رَحْمَةٍ مِنَ اللهِ لِنْتَ لَهُمْ وَ لَوْ كُنْتَ فَظّاً غَلیظَ الْقَلْبِ لَانْفَضّوا مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَ اسْتَغْفِرْ لَهُمْ.

مرحمت خدا بود (ای‌پیغمبر) که این حسن خلق وخوی خوش را بتو داد و اگر تندخو و سخت‌دل بودی مردم از اطراف تو پراکنده میشدند پس (چون امّت بنادانی دربارهٔ تو بد کنند) ازآنها درگذر وبایشان طلب مغفرت وآمرزش کن.

وَقُولُوا لِلنّٰاسِ حُسْناً .

وبا مردم بزبان خوش تکلّم کنید .

۲ـ سخنان معصومین :

اَحَبُّ عِبادِاللهِ اِلَی‌اللهِ اَحْسَنُهُمْ خُلْقاً . (پیغمبر اکرم ص)

محبوبترین بندگان خدا بسوی خداوند آنهائی هستند که اخلاقشان نیکوتر است .

اَفْضَلُ الْمُؤمِنینَ ایمانا اَحْسَنُهُمْ خُلْقاً . (پیغمبر اکرم ص)

برترین مومنان از نظر ایمان آنهائی هستند که خلقشان نیکوتر است.

اِنَّ اَحْسَنَ الْحُسْنِ الْخُلُقُ الْحَسَنُ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین نیکیها خلق نیك است.

اِنَّ اَکْثَرَ مایُدْخِلُ الْجَنَّةَ النّاسَ تَقْوَی اللهِ وَ حُسْنُ الْخُلُقِ .

(پیغمبر اکرم ص)

مردم بیشتر بعلّت ترس از خدا و داشتن حسن خلق ببهشت میروند.

اِنَّ الْعَبْدَ لَیُدْرِكُ بِحُسْنِ الْخُلُقِ دَرَجَةَ الصّائِمِ الْقائِمِ . (پیغمبر اکرم ص)

بنده بوسیلهٔ خوش خلقی بمقام روزه‌دار و نمازگزار میرسد.

اِنَّ النّاسَ لَمْ یُعْطَوْا شَیْئاً خَیْراً مِنْ خُلْقٍ حَسَنٍ. (پیغمبر اکرم ص)

بمردم چیزی بهتر از اخلاق نیك نداده‌اند.

اِنَّ حُسْنَ الْخُلُقِ لَيُذيبُ الْخَطيئَةَ كَما تُذيبُ الشَّمْسُ الْجَليدَ .

(پیغمبر اکرم ص)

حسن خلق گناه را محومیکند همچنانکه آفتاب یخ را آب میکند.

اَوَّلُ ما يوزَنُ فِي الْميزانِ الْخُلُقُ الْحَسَنُ . (پیغمبر اکرم ص)

اول چیزی که درمیزان وزن میشود خلق نیکوست.

حُسْنُ الْخُلُقِ خُلُقُ اللهِ الْاَعْظَمُ . (پیغمبر اکرم ص)

نیکخوئی خلق بزرگ خداوند است.

حُسْنُ الْخُلُقِ نِصْفُ الدّينِ . (پیغمبر اکرم ص)

نیکخوئی نصف دین است .

حُسْنُ الْخُلُقِ يُثْبِتُ الْمَوَدَّةَ . (پیغمبراکرم ص)

حسن خلق دوستی را ثابت میکند.

حُسْنُ الْخُلُقِ يُذيبُ الْخَطايا كَما تُذيبُ الشَّمْسُ الْجَليدَ. (پیغمبر اکرم ص)

حسن خلق خطا های آدمی را آب میکند (محومیکند) چنانکه آفتاب یخ را آب میکند.

خَيْرُ النّاسِ اَحْسَنُهُمْ خُلُقاً . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین مردم کسی است که خلقش نیکوتر از همه باشد.

خَيْرُ ما اُعْطِيَ النّاسَ خُلُقٌ حَسَنٌ. (پیغمبراکرم‌ص)

بهترین چیزی که بمردم داده شده است حسن خلق است.

لَيْسَ شَيْءٌ اَثْقَلُ فِي الْميزانِ مِنَ الْخُلُقِ الْحَسَنِ. (پیغمبر اکرم ص)

چیزی از خلق خوب سنگین‌تر در میزان اعمال آدمی وجود ندارد .

مِنْ سَعادَةِ الْمَرْءِ حُسْنُ الْخُلْقِ . (پیغمبر اکرم ص)

از خوشبختی مرد اینست که خلقش نیکو باشد.

اَلْخُلْقُ الْمَحْمودُ مِنْ ثِمارِ الْعَقْلِ . (حضرت امیر ع)

خُلق ستوده از نتایج عقل وخردمندی است.

اَطْهَرُ النّاسِ اَعْراقاً اَحْسَنُهُمْ اَخْلاقاً . (حضرت امیرع)

پاك نژاد ترین مردم خوش اخلاق ترین آنهاست .

اِذا حَسُنَ الْخُلْقُ لَطُفَ الْقولُ. (حضرت امیر ع)

وقتی خلق وخوی انسان خوب شد حرف وسخن اوهم باملاطفت گفته‌میشود.

بِحُسْنِ الْاَخْلاقِ يَدُرُّ الْاَرْزاقُ . (حضرت امیرع)

باخلاق نیکو روزی‌ها و نعمتها فراوان میشود.

حُسْنُ الْاَخْلاقِ بُرْهانُ كَرَمِ الْاَعْراقِ . (حضرت امیر ع)

نیکی خلق دلیل پاك گوهری است .

حُسْنُ الْخُلْقِ يورِثُ الْمَحَبَّةَ وَ يُؤَكِّدُ الْمَوَدَّةَ . (حضرت امیر ع)

خلق نیکو ایجاد محبّت میکند و دوستی را محکم مینماید .

رَأْسُ الايمانِ حُسْنُ الْخُلْقِ وَ التَّحَلّى بِالصِّدْقِ . (حضرت امیر ع)

سرآمد ایمان خلق نیکو و آراستگی بصداقت است.

عَلَيْكَ بِحُسْنِ الْخُلْقِ فَاِنَّهُ يَكْسِبُكَ الْمَحَبَّةَ . (حضرت امیر ع)

ملازم حسن خلق‌باش که آن دوستی را بدست میآورد.

مَنْ حَسُنَتْ خَليقَتُهُ طابَتْ عِشْرَتُهُ. (حضرت امیر ع)

هر که خویش نیکو باشد زندگیش گوارا میشود .

مَنْ حَسُنَ خُلْقُهُ سَهُلَتْ لَهُ طُرُقُهُ . (حضرت امیر ع)

راه های مردم خوش خلق هموار است.

اَکْمَلُ الْمُؤمِنینَ اِیمانًا اَحْسَنُهُمْ خُلْقًا . (حضرت موسی کاظم ع)

از مومنین کسی ایمانش کاملتر است که خلقش نیکوتر باشد.

مَنْ لَمْ یُحْسِنْ خُلْقَهُ لَمْ یَنْتَفِعْ بِهِ قَرینُهُ . (حضرت امیر ع)

کسی که خلق خودرا نیکو نگرداند همنشین وی سودی از او نمیبرد.

مَنْ حَسُنَ خُلْقُهُ کَثُرَ مُحِبّوهُ وَ آنَسَتِ النُّفوسُ بِهِ . (حضرت امیر ع)

مرد خوش خلق دوستانش زیاد و مردم با وی انس میگیرند .

نِعْمَ الشیمَةُ حُسْنُ الْخُلْقِ. (حضرت امیر ع)

خوش خلقی با مردم چه خوی و روش خوبی است.

لاعَیْشَ اَهْنَأُ مِنْ حُسْنِ الْخُلْقِ . (حضرت امیر ع)

هیچ عیشی گواراتر از داشتن حسن خلق نیست.

حُسْنُ الْبِشْرِ یَذْهَبُ بِالسَّخیمَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

گشاده روئی کینهٔ دل را می‌برد.

ما یُوضَعُ فی‌میزانِ اَمْرِئٍ یومَ الْقیامَةِ اَفْضَلُ مِنْ حُسْنِ الْخُلْقِ .

(پیغمبر اکرم ص)

در روز قیامت (که اعمال آدمی را سنجش میکنند) درمیزان عمل‌های انسان برتر از حسن خلق وجود ندارد.

حَسِّنْ مَعَ جَمیعِ النّاسِ خُلْقَکَ حَتّیٰ اِذا غِبْتَ عَنْهُمْ حَنّوا اِلَیْکَ وَ اِذا

مُتَّ بَكَوا عَلَيْكَ وَ قالُوا اِنّا لِلّٰهِ وَ اِنّا اِلَيْهِ راجِعُونَ وَلا تَكُنْ مِنَ الَّذِينَ يُقالُ عِنْدَ موتِهِمْ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعالَمِينَ. (حضرت امیرع)

با تمام مردم، خُلقت را نیکو کن (با مهربانی خوشرفتاری کن) تا اینکه وقتی غایب شدی از آنها بتو مشتاق و مایل باشند و اگر مردی برای تو (روی علاقهٔ که دراثر حسن خلق بتو پیدا کرده‌اند) گریه کنند و بگویند انالله و انا الیه راجعون (ما ازخدا هستیم و بطرف اوهم بازگشت خواهیم نمود) واز کسانی مباش که‌درموقع مردنشان مردم بگویند الحمدلله‌رب‌العالمین.

اِنَّ اللّٰهَ تَبارَكَ وَ تَعالىٰ لَيُعْطِي الْعَبْدَ مِنَ الثَّوابِ عَلىٰ حُسْنِ الْخُلْقِ كَما يُعْطِي الْمُجاهِدَ فِي سَبيلِ اللّٰهِ يَغْدُو عَلَيْهِ وَيَرُوحُ. (حضرت صادق ع)

بدرستیکه خداوند تبارك وتعالی بر بنده‌ای که حسن خلق داشته باشد ثوابی را عطا میکند که همان ثواب را بمجاهدی که در راه خداوند هر صبح و شام جهاد کند میدهد.

ما يَقْدِمُ الْمُؤْمِنُ عَلَى اللّٰهِ عَزَّوَجَلَّ بِعَمَلٍ بَعْدَ الْفَرائِضِ اَحَبَّ اِلَى اللّٰهِ تَعالىٰ مِنْ اَنْ يَسَعَ النّاسُ بِخُلْقِهِ. (حضرت صادق ع)

مومن هیچ عملی را پیش نمیفرستد برای خداوند عزّوَجلّ که بعد از اعمال واجبی محبوبتر باشد پیش خداوند ازاینکه مردم ازخلق او در وسعت باشند (خلق تنگ نباشند).

بُعِثْتُ لِاُتَمِّمَ مَكارِمَ الْاَخْلاقِ. (پیغمبر اکرم ص)

من برای تکمیل مکارم اخلاقی مبعوث شده‌ام.

اِنَّ اَقْرَبَكُمْ مِنَ اللّٰهِ اَوْسَعُكُمْ خُلْقاً. (حضرت امیرع)

درمیان شما کسی بخدا نزدیکتر است که خلقش ازهمه بهتر است.

لَا قَرِينَ كَحُسْنِ الْخُلُقِ . (حضرت امیر ع)

هیچ همنشینی مانند حسن‌خلق نیست.

حُسْنُ الْخُلُقِ مِنَ الدِّينِ وَ هُوَ يَزِيدُ فِي الرِّزْقِ . (حضرت صادق ع)

نیکخوئی وخوش خلقی از دین است و آن روزی را زیاد مینماید.

عفو و اغماض

۱ـ قرآن :

اِنَّ اللهَ لَعَفُوٌّ غَفورٌ .

بدرستیکه خداوند عفو کننده و آمرزنده است

خُذِ الْعَفْوَ وَ اْمُرْ بِالْعُرْفِ وَ اَعْرِضْ عَنِ الْجاهِلينَ .

عفورا پیشه کن وبنیکی امر کن و ازمردم جاهل و نادان رو گردان

وَهُوَ الَّذی يَقْبَلُ التَّوبَةَ عَنْ عِبادِهِ وَ يَعْفُوُ عَنِ السَّيِّئاتِ .

و او چنان خدائی است که توبه را از بندگانش قبول میکند وازبدیهای آنها درمیگذرد .

وَ لْيَعْفُوا وَ لْيَصْفَحُوا اَلا تُحِبّونَ اَنْ يَغْفِرَاللهُ لَكُمْ؟

باید عفو کنند وببخشند آیادوست ندارید اینکه خداوند هم برای شما ببخشد.

وَ ما اَصابَكُمْ مِنْ مُصيبَةٍ فَبِما كَسَبَتْ اَيْديكُمْ وَ يَعْفُوُ عَنْ كَثيرٍ.

هر گونه مصیبتی و گرفتاری وپیش آمدی که بشما میرسد مولود اعمال خود شماست ودرعین‌حال خدا بسیاری از اعمال شمارا مورد عفو قرار میدهد.

وَ يَسْئَلونَكَ ماذا يُنْفِقُونَ؟ قُلِ الْعَفْوَ، كَذلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ لَكُمُ الْآياتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرونَ .

(ای‌پیغمبر) و از تو می‌پرسند چه انفاق کنند؟ بگو عفو و بخشش، همینطور خداوند برای شما آیات را بیان میکند شاید که شما تفکّر کنید.

فَاولٰئِكَ عَسَى اللهُ اَنْ يَعْفُوَ عَنْهُم وَ كَانَ اللهُ عَفُوّاً غَفُوراً .

پس آنها (مستضعفین) امیدوار بعفو و بخشش خداوند هستند که خدای(مهربان) گناهانشان را ببخشد وخداوند بخشنده و آمرزنده است

وَ اِنْ تَعْفُوا وَ تَصْفَحُوا وَ تَغْفِرُوا فَاِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ .

و اگر از آنها (بعضی از زنان و فرزندانتان که دشمن شما هستند) عفو و آمرزش وچشم پوشی کنید خدا هم (دربارهٔ شما) بسیار آمرزنده و مهربانست.

اِنْ تُبْدُوا خَيْراً اَوْ تُخْفُوهُ اَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَاِنَّ اللهَ كَانَ عَفُوّاً قَدِيراً .

اگر دربارهٔ مردم بآشکار یا پنهانی نیکی کنید یا ازبدی دیگران در گذرید پس خدا هم ازبدیها در گذرد بااینکه برانتقام بدان تواناست.

وَ جَزٰاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَ اَصْلَحَ فَاَجْرُهُ عَلَى اللهِ.

و جزاء کار بد مثل آن بدی است پس هر که عفو کند و سازش نماید در این صورت مزد وپاداش او برخداست .

۲ـ سخنان معصومین:

اَحْزَمُ النّاسِ اَکْظَمُهُمْ لِلْغَیْظِ . (پیغمبر اکرم ص)

کسیکه بیشتر از دیگران خشم خودرا فرونشاند ازهمه دوراندیش‌تر است.

اِذا غَضِبْتَ فَاسْکُتْ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی خشمگین شدی خاموش باش.

اِذا غَضِبَ اَحَدُکُمْ وَ کانَ قائِماً فَلْیَقْعُدْ وَ اِنْ کانَ قاعِداً فَلْیَضْطَجِعْ .

(پیغمبر اکرم ص)

وقتی یکی ازشما خشمگین میشود اگرایستاده است بنشیند و اگر نشسته‌است دراز کشد .

اِذا قَدَرْتَ عَلیٰ عَدُوِّکَ فَاجْعَلِ الْعَفْوَ شُکْراً لِلْقُدْرَةِ عَلَیْهِ .

(پیغمبر اکرم ص)

وقتی بردشمن خود قدرت یافتی بشکرانهٔ قدرت از او درگذر.

اَلنَّدامَةُ عَلیَ الْعَفْوِ اَفْضَلُ وَ اَیْسَرُ مِنَ النَّدامَةِ عَلَی الْعُقُوبَةِ .

(حضرت باقر ع)

پشیمانی برعفو برتر و آسانتر است ازپشیمانی درعقوبت.

مٰامِنْ عَبْدٍ کَظَمَ غَیْظاً اِلّاٰ زٰادَهُ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ عِزّاً فِی الدُّنْیٰا وَ الْآخِرَةِ .

(حضرت صادق ع)

هیچ بنده‌ای خشم خودرا فرونخورد مگر اینکه خداوند عزّوجلّ عزّت او را در دنیا و آخرت زیاد کند.

اَشَدُّکُمْ مَنْ مَلَکَ نَفْسَهُ عِنْدَالْغَضَبِ وَ اَحْلَمُکُمْ مَنْ عَفیٰ بَعْدَ الْمَقْدَرَةِ .

(پیغمبر اکرم ص)

نیرومندترین شما کسی است که موقع خشم وغضب خودرا نگهدارد و بردبار ترین شما کسی است که بعد از احراز قدرت عفو نماید.

اِنَّ اللّٰهَ عَفُوٌّ یُحِبُّ الْعَفْوَ . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند عفو کننده است و بخشش را دوست دارد.

مَنْ کَظَمَ غَیْظاً وَلَوشٰاءَ اَنْ یُمْضِیَهُ اَمْلَأَ اللّٰهُ قَلْبَهُ یومَ الْقِیٰامَةِ رِضٰاهُ .

(حضرت صادق ع)

هر کسی که خشم خودرا فروخورد درحالیکه بتواند آنرا اعمال نماید خداوند تعالی در روز قیامت قلب او را از رضای خود پرمیکند.

اولَی النّٰاسِ بِالْعَفْوِ اَقْدَرُهُمْ عَلَی الْعُقُوبَةِ . (حضرت امیر ع)

سزاوارترین مردم بعفو و بخشش تواناترین ایشان است بکیفر رساندن.

بِالْکَظْمِ یَکُونُ الْحِلْمُ . (حضرت امیرع)

حلم و بردباری با فروخوردن خشم بدست میآید .

مَنْ کَظَمَ غَیْظاً وَهُوَ یَقْدِرُ عَلیٰ اِمْضٰائِهِ حَشَا اللّٰهُ قَلْبَهُ اَمْناً وَ اِیماناً یومَ الْقِیٰامَةِ . (حضرت باقر ع)

هر کسی که خشمی را فروخورد ودرحالیکه براعمال آن قدرت‌دارد خداوند قلب اورا در روز قیامت از ایمنی و ایمان پر کند.

تَعافوا یَسْقِطُ الضَّغائِنُ بَیْنَکُمْ. (پیغمبراکرم ص)

همدیگر را ببخشید تا کینه‌هایتان ازبین بروند.

اَلْعَفْوُ لایَزیدُ الْعَبْدَ اِلّا عِزاً فَاعْفُوا یُعِزَّکُمُ اللهُ. (پیغمبر اکرم ص)

عفو وبخشش برای بنده زیاد نمیکند مگرعزت را پس ببخشید تاخدا شمارا عزیز گرداند.

خِیارُ اُمَّتی اَحِدّاءُ الَّذینَ اِذا غَضِبُوا رَجَعُوا. (پیغمبر اکرم ص)

بهترین امت من تند خویانی هستند که وقتی خشمگین شدند دوباره بحالت اوّل برمیگردند (خشمگین شدن تقریباً در اختیار آدمی نیست اما فروخوردن‌خشم اختیاری است).

اَلْعَفْوُ اَحَقُّ ما عُمِلَ بِهِ. (پیغمبر اکرم ص)

عفو شایسته‌ترین کاری است که باید انجام شود.

اَعْطِ النّاسَ مِنْ عَفْوِکَ وَ صَفْحِکَ مِثْلَ ما تُحِبُّ اَنْ یُعْطیَکَ اللهُ سُبْحانَهُ وَ عَلی عَفْوٍ فَلا تَنْدَمْ. (حضرت امیرع)

برمردم از بخشش و گذشت خود عطا کن همانگونه که دوست داری خداوند سبحان برای تو ببخشد وبهیچ عفوی که نمودی پشیمان مباش.

لَیْسَ الشَّدیدُ بِالصَّرْعَةِ اِنَّما الشَّدیدُ الَّذی یَمْلِکُ نَفْسَهُ عِنْدَ الْغَضَبِ.
(پیغمبراکرم ص)

نیرومند آن نیست که در زور آزمائی و کشتی گرفتن غلبه کند بلکه فقط نیرومند آنکس است که برنفسش موقع خشم مالك شود.

مٰامِنْ جُرْعَةٍ اَحَبُّ اِلَی‌اللهِ تَعٰالیٰ مِنْ جُرْعَةِ غَیْظٍ یَکْظِمُهٰا عَبْدٌ،مٰاکَظَمَهٰا عَبْدٌ اِلّٰا مَلَأَ اللهُ تَعٰالیٰ جوفَهُ ایمٰاناً . (پیغمبر اکرم ص)

هیچ جرعه‌ای پیش خداوند تعالی محبوبتر از جرعه‌ای خشمی نیست که بنده‌ای آنرا فروخورد، وهیچ بنده‌ای آنرا نخورد مگراینکه خداوند تعالی اندرون او را از ایمان پر کند.

مَنْ عَفٰا عِنْدَ الْقُدْرَةِ عَفَااللهُ عَنْهُ یومَ الْعُسْرَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که درهنگام قدرت عفو کند خداوند در روز سختی از او درمیگذرد.

اَکْظِمِ الْغَیْظَ عِنْدَالْغَضَبِ وَ تَجٰاوَزْ مَعَ‌الدَّوْلَةِ تَکُنْ لَکَ الْعٰاقِبَةُ .

(حضرت امیر ع)

موقع‌غضب خشم خودرا فروخور و با بودن جاه ومقام از گناه اشخاص‌در گذر تا پایان کارت خوب شود.

اَحْسَنُ اَفْعٰالِ الْمُقْتَدِرِ الْعَفْوُ . (حضرت امیر ع)

بهترین کارهای شخص توانا عفو کردن است

اَفْضَلُ النّٰاسِ مَنْ کَظَمَ غَیْظَهُ وَ حَلُمَ عَنْ قُدْرَةٍ . (حضرت امیرع)

برترین مردم کسی است که خشم خودرا فروخورد ودرحال توانائی‌بردباری کند .

اِذٰا غَلَبَ عَلَیْکَ الْغَضَبُ فَاغْلِبْهُ بِالْحِلْمِ وَ الْوَقٰارِ . (حضرت امیر ع)

هنگامیکه خشم و غضب برتو چیره گشت توهم بوسیله بردباری و وقار بر او غلبه کن .

لٰاشَیْءَ اَحْسَنُ مِنْ عَفْوِ قٰادِرٍ . (حضرت امیر ع)

چیزی بهتر از گذشت شخص توانا نیست (مسلّماً عفو و اغماض از اشخاص توانا پسندیده است زیرا ناتوان چه عفوی میتواند بکند)

خُذِ الْعَفْوَ مِنَ النّاسِ وَلا تُبَلِّغْ مِنْ اَحَدٍ مَكْرُوهَهُ. (حضرت امیر ع)

عفو را پیشه کن برای بخشیدن مردم وبهیچ کس زشتی ومکروهی را که‌اورا خوش نیاید مرسان.

رَأْسُ الْفَضائِلِ مِلْكُ الْغَضَبِ وَ اِمْاتَةُ الشَّهْوَةِ. (حضرت امیر ع)

سر آمد تمام فضیلت‌ها خویشتن داری ومالك شدن بخود دوقع خشم و غضب و میرانیدن تمام هوس‌ها ومیل‌های نفسانی است.

جود و سخاء و کرم

۱ـ قرآن:

لَنْ تَنالُوا الْبِرَّ حَتّٰی تُنْفِقُوا مِمّا تُحِبّونَ .

هرگز بنیکی وخیر نمیرسید مگر موقعی که از آنچه خودتان دوست دارید برای نیازمندان انفاق کنید .

وَما اَنْفَقْتُمْ مِنْ شَیْءٍ فَهُوَ یُخْلِفُهُ وَهُوَ خَیْرُ الرّٰازِقینَ.

و شما هرچه در راه خدا انفاق کنید بشما عوض میدهد و او بهترین روزی دهنده هاست.

وَ اَنْفِقُوا خَیْراً لِاَنْفُسِکُمْ وَمَنْ یُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَاولٰئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ .

و از مال خود (برای ذخیرهٔ آخرت) بخشش کنید و کسانی که از بخل نفس خود محفوظ بمانند پس آنها راستگارانند .

وَ اَمَّا السّائِلَ فَلا تَنْهَرْ .

(اگر نیازمندی از تو چیزی بخواهد بده) و برسائل بانگ مزن.

اَلَّذینَ یُنْفِقُونَ اَمْوالَهُمْ بِاللَّیْلِ وَالنَّهارِ سِرّاً وَعَلانِیَةً فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلاخَوفٌ عَلَیْهِمْ وَلاهُمْ یَحْزَنُونَ .

کسانیکه اموال و دارائی‌شان را در شب و روز (در راه خدا و برای جلب رضای او) انفاق میکنند و این انفاق ممکن است در پنهانی یا آشکار باشد برای آنان نزد پروردگارشان اجر و پاداشی است و هیچگونه خوف و هراسی نداشته و اندوهگین نمیگردند .

۲ـ سخنان معصومین :

اَقیلُوا السَّخِیَّ زَلَّتَهُ فَاِنَّ اللهَ آخِذٌ بِیَدِهِ کُلَّما عَثَرَ. (پیغمبر اکرم ص)

از لغزش مرد سخاوتمند بگذرید زیرا هر موقعی بلغزد خدا دست او را میگیرد.

اِنَّ اللهَ تَعالیٰ کَرِیمٌ یُحِبُّ الْکَرَمَ. (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه خداوند تعالی کریم است و کرامت را دوست دارد.

اِنَّ فِی الْجَنَّةِ بَیْتاً یُقالُ لَهُ بَیْتُ الْاَسْخِیاءِ. (پیغمبر اکرم ص)

براستی در بهشت یك خانهٔ مخصوصی است که بآن خانهٔ سخاوتمندان گویند.

اَلْجَنَّةُ دارُ الْاَسْخِیاءِ. (پیغمبر اکرم ص)

بهشت سرای سخاوتمندان است.

اَلسَّخِیُّ اِنَّما یَجُودُ بِحُسْنِ الظَّنِّ بِاللهِ وَالْبَخِیلُ اِنَّما یَبْخَلُ بِسوءِ الظَّنِّ بِاللهِ.
(پیغمبر اکرم ص)

مرد سخی فقط بخاطر حسن ظنّی که بخداوند دارد بخشش میکند و شخص بخیل هم فقط روی سوء ظنّی که بخداوند دارد بخالت میکند (سخاوتمند همیشه

بخدا حسن ظن دارد بدینجهت پیش خود فکر میکند که من هرچه بمردم بذل کنم خدا خواهد رسانید اما بخیل پیش خود فکر میکند که اگر من بمردم انفاق کنم موجودی من رفته‌رفته کم میشود درنتیجه خودم نیازمند میشوم لذا بخداوند سوءظنّ پیدا میکند و تکیه گاهش همان موجودی خودش است درصورتیکه شخص کریم تکیه گاهش لطف و کرم خداوند است)

اَلسَّخِیُّ اَلْجَهُولُ اَحَبُّ اِلَی اللهِ مِنَ اَلْعالِمِ اَلْبَخیلِ . (پیغمبر اکرم ص)

نادان سخاوتمند نزد خدا از دانشمند بخیل محبوب‌تر است.

اَلسَّخاءُ شَجَرَةٌ مِنْ اَشْجارِ اَلْجَنَّةِ اَغْصانُها مُتَدَلِّیاتٌ فی اَلدُّنْیا فَمَنْ اَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْها قادَهُ ذٰلِكَ اَلْغُصْنِ اِلَی اَلْجَنَّةِ . (پیغمبر اکرم ص)

سخاوت درختی است ازدرختان بهشت که شاخه‌هایش بدنیا آویزان است پس هر که بیك شاخهٔ آن چنگ زند آن شاخه او را بطرف بهشت میکشد.

اَلسَّخاءُ عُنْوانُ اَلْمُرُوَّةِ وَ اَلنُّبْلِ . (حضرت امیرع)

بخشندگی نشانهٔ مردانگی و بزرگواری است.

اَلْکَریمُ نَتیجَةُ عُلُوِّ اَلْهِمَّةِ . (حضرت امیر ع)

کرامت نتیجه بلند همتی است .

اَلْکَریمُ مَنْ جادَ بِالْمَوْجُودِ . (حضرت امیر ع)

کریم کسی است که بهرچه دارد بخشش کند.

اَلسَّخاءُ یَکْسِبُ اَلْمَحَبَّةَ وَیَزینُ اَلْاَخْلاقَ . (حضرت امیر ع)

بخشندگی محبّت را بدست میآورد و اخلاق را زینت میدهد.

اَلْکَرَمُ حُسْنُ اَلسَّجِیَّةِ وَ اِجْتِنابُ اَلدَّنِیَّةِ . (حضرت امیر ع)

کرم عبارت ازخوش‌رفتاری بامردم و دوری از پستی وزشتی است.

اَلْکَریمُ مَنْ جازَ الْاِسائَةَ بِالْاِحْسان . (حضرت امیر ع)

شخص کریم بدی را بخوبی پاداش میدهد.

(بدی را بدی سهل باشد جزا اگر مردی اَحْسِنْ اِلیٰ مَنْ اَساء)

اَلسَّخاءُ یُمَحِّضُ الذُّنُوبَ وَ یَجْلِبُ مَحَبَّةَ الْقُلُوبِ . (حضرت امیر ع)

بخشندگی گناهانرا پاك میکند و دوستی دلها را جلب مینماید .

اَلْجُودُ بِاللهِ عِبادَةُ الْمُقَرَّبین . (حضرت امیر ع)

بخشش برای خدا عبادت نزدیکانست.

اَلْکَریمُ یَزْدَجِرُ عَمّا یَفْتَخِرُ بِهِ اللَّئیمُ . (حضرت امیر ع)

شخص کریم متنفّر است ازآنچه که لئیم بدان افتخار میکند.

اَلسَّخاءُ اَنْ تَکُونَ بِمالِكَ مُتَبَرِّعاً وَ عَنْ مالِ غَیْرِكَ مُتَوَرِّعاً .

(حضرت امیر ع)

بخشندگی آنست که ازمال‌خود بخشنده وازمال دیگری پرهیز کننده‌باشی.

اَلْجَوادُ مَحْبُوبٌ مَحْمُودٌ وَ اِنْ لَمْ یَصِلْ مِنْ جودِهِ اِلیٰ مادِحِهِ شَیْءٌ وَ اَلْبَخیلُ ضِدُّ ذٰلِكَ . (حضرت امیر ع)

شخص بخشنده همیشه محبوب وستوده شده است اگرچه از جود آن بتعریف کننده‌اش چیزی نرسد و بخیل هم برعکس آنست.

اَلْکَریمُ یَرَیٰ مَکارِمَ اَفْعالِهِ دَیْناً عَلَیْهِ یَقْضیهِ . (حضرت امیر ع)

مرد کریم خوش کرداریها را برخود وام می‌پندارد که هروقت باشدباید آنها را ادا کند.

اَلْکَریمُ یَعْفُو مَعَ الْقُدْرَةِ وَیَعْدِلُ فِی الْاَمْرَةِ وَیَکُفُّ لِسانَهُ وَیَبْذِلُ اِحْسانَهُ.

(حضرت امیر ع)

مرد کریم بحال توانائی می‌بخشد و موقع فرمانروائی بعدالت رفتار کند و زبانش را اززشتی بازدارد و احسانش را بکار برد.

اَلْکَریمُ عِنْدَاللهِ مَحْبورٌ مُثابٌ وَ عِنْدَالنّاسِ مَحْبُوبٌ مُهابٌ.

(حضرت امیر ع)

جوانمرد نزد خدا دلشاد وبا اجر و نزد مردم محبوب وباشکوه است.

اَلْجَوادُ فِی الدُّنْیا مَحْمودٌ وَفِی الْآخِرَةِ مَسْعودٌ. (حضرت امیر ع)

بخشنده در دنیا ستوده شده ودر آخرت هم خوشبخت است.

اَلْکَریمُ مَنْ صانَ عِرْضَهُ بِمالِهِ. (حضرت امیرع)

جوانمرد کسی است که ناموسش را بوسیلهٔ مالش حفظ کند.

اَلْایثارُ سَجِیَّةُ الْاَبْرارِ وَ شیمَةُ الْاَخْیارِ. (حضرت امیر ع)

بخشش خوی نیکان و روش پاکانست.

ما بَعَثَ اللهُ نَبِیّاً اِلّاسَخِیّاً. (حضرت موسی کاظم ع)

خدا هیچ پیغمبری را مبعوث نکرده مگراینکه اوسخی بوده است.

اَحْسَنُ الْمَکارِمِ الْجُودُ. (حضرت امیرع)

نیکوترین بزرگواری‌ها بخشش است.

اَعْلا مَراتِبِ الْکَرَمِ الْایثارُ. (حضرت امیر ع)

بالاترین مرتبهٔ کرم ایثار است (دیگری را برخود ترجیح داده ومالش‌راباو ببخشد درحالیکه خودش نیازمندآن بوده باشد).

اَفْضَلُ الْکَرَمِ اِتْمامُ النِّعَمِ . (حضرت امیرع)

برترین کرم نعمت‌ها را تمام کردنست.

اَفْضَلُ النّاسِ السَّخِیُّ الْمُؤمِنُ . (حضرت امیر ع)

برترین مردم مومنی است که سخی باشد.

اَفْضَلُ النَّوالِ ماحَصَلَ قَبْلَ السُّؤالِ . (حضرت امیر ع)

برترین بخشش‌ها آن است که پیش از خواستن انجام گردد.

اِنَّما سادَةُ الدُّنیا وَ الْآخِرَةِ الْاَجْوادُ . (حضرت امیر ع)

فقط بزرگان و آقایان دنیا و آخرت بخشندگان هستند.

بِالسَّخاءِ تُزانُ الْاَفْعالُ. (حضرت امیرع)

بوسیلهٔ بخشش کردن کارهای انسان زینت مییابد.

بِالْجُودِ تُسَوَّدُ الرِّجالُ . (حضرت امیرع)

با جود و بخشش مردان بزرگی و آقائی میکنند.

بِالْایثارِ عَلیٰ نَفْسِكَ تَمْلِكُ الرِّقابَ. (حضرت امیرع)

با ایثار بر نفس خود مالك رقاب میگردی .

خَیْرُ الْمَکارِمِ الْایثارُ . (حضرت امیر ع)

بهترین مکارم اخلاقی ایثار است.

خَیْرُ الْکَرَمِ جودٌ بِلاطَلَبِ مُکافاةٍ . (حضرت امیر ع)

بهترین جوانمردی بخشش بدون پاداش خواستن است.

سُنَّةُ الْکِرامِ الْجُودُ . (حضرت امیر ع)

روش کریمان بخشش کردن است.

عَلَیْكَ بِالسَّخاءِ فَاِنَّهُ ثَمَرَةُ الْعَقْلِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد سخاوت نمودن زیرا که او نتیجه ومیوهٔ خردمندی است.

غایَةُ الْجُودِ بَذْلُ الْمَجْهُودِ . (حضرت امیر ع)

آخرین درجهٔ کرم و بخشش اینست که چیزی که بسختی بدست آمده است بذل شود.

غَطّوا مَعایِبَکُمْ بِالسَّخاءِ فَاِنَّهُ سَتْرٌ لِلْعُیُوبِ . (حضرت امیر ع)

عیوب‌تان‌را باجوانمردی وسخاوت بپوشانید زیرا که‌سخاوت پرده‌ایست‌برای پوشاندن عیوب .

کَثْرَةُ السَّخاءِ یُکْثِرُ الاَوْلِیاءَ وَ یَسْتَصْلِحُ الاَعْداءَ . (حضرت امیرع)

زیادی بخشش دوستان را زیاد و دشمنان را برسرصلح وسازش درآورد.

کَثْرَةُ الْبَذْلِ آیَةُ النُّبْلِ . (حضرت امیر ع)

بخشش بسیار نشانهٔ بزرگواری است.

لَیْسَ لِلْاَحْرارِ جَزاءٌ اِلّا الْاِکْرامِ . (حضرت امیر ع)

برای آزادگان پاداشی جز اکرام نیست.

لَیْسَ مِنَ الْکَرَمِ تَنْکیلُ الْمِنَنِ بِالْمَنِّ . (حضرت امیر ع)

از جوانمردی بدور است که انسان نعمتهای خودرا بامنّت نهادن آلوده سازد

مَنْ جادَ اِصْطَنَعَ . (حضرت امیر ع)

هر که بخشنده شد نیکوکار میشود.

مِنْ عَلاماتِ الْکِرامِ تَعْجیلُ الْمَثُوبَةِ . (حضرت امیر ع)

از نشانه‌های کریمان نیکی را زود پاداش دادن است.

لورَأَیْتُمُ السَّخاءَ رَجُلاً لَرَأَیْتُمُوهُ حَسَناً یَسُرُّ النّاظِرینَ .

(حضرت امیر ع)

اگر سخاوت بصورت یك آدمی مصوّر میشد وشما آنرا میدیدید بصورت خوبی میدیدید که نگاه کنندگان را شادمان میکرد.

لَذَّةُ الْکِرامِ فی الْاِطْعامِ وَلَذَّةُ اللِّئامِ فی الطَّعامِ . (حضرت امیر ع)

خوشی ولذّت کریمان در اطعام بنیازمندانست ولی لذّت اشخاص لیئم و پست در خود طعام است .

مَنْ بَذَلَ النَّوالَ قَبْلَ السُّؤالِ فَهُوَ کَریمُ الْمَحْبوبُ . (حضرت امیر ع)

هر که پیش از سئوال نیازمند چیزی را ببخشد او جوانمرد و دوست داشتنی است .

مِنْ تَمامِ الْکَرَمِ اِتْمامُ النِّعَمِ . (حضرت امیرع)

نعمت را تمام نمودن از تمامی جوانمردی است.

ما اَحْسَنَ الْجُودُ مَعَ الْاِعْسارِ . (حضرت امیر ع)

چه خوبست جود وبخشش درحال تنگدستی .

لافَخْرَ فی الْمالِ اِلّا مَعَ الْجُودِ . (حضرت امیر ع)

درمال وثروت داشتن هیچگونه افتخاری نیست مگر با بذل وبخشش آن.

لاسِیادَةَ لِمَنْ لاسَخاءَ لَهُ . (حضرت امیر ع)

برای کسیکه سخاوت ندارد بزرگی وآقائی نیست.

اَلسَّخاءُ ماکانَ ابْتِداءً فَاَمّا ما کانَ عَنْ مَسْأَلَةٍ فَحَیاءٌ وَ تَذَمُّمٌ ؟

(حضرت امیر ع)

کرم و بخشش آنست که ابتدا وپیش ازسئوال سائل داده‌شود (جود ناخواسته بخشیدن است) پس اگر از روی سئوال و درخواست باشد شرمندگی و رهاشدن از سرزنش است. (ونام آنرا نمیشود جود گذاشت).

لَاتَسْتَحِ مِنَ اِعْطَاءِ الْقَلِيلِ فَاِنَّ الْحِرْمَانَ اَقَلُّ مِنْهُ . (حضرت امیر ع)

از بخشیدن کم حیاء نداشته باش زیرا که اصلاً نبخشیدن و سائل را نا امید کردن کمتر از آنست.

مَنْ اَيْقَنَ بِالْخَلَفِ جَادَ بِالْعَطِيَّةِ . (حضرت امیر ع)

کسیکه بگرفتن عوض یقین داشته باشد ببخشیدن سخی وجوانمرد است.

اَلْكَرِيمُ اِذَا وَعَدَ وَفَى . (حضرت امیر ع)

مرد کریم وقتی وعده داد وفا میکند.

صبر و حلم

۱- قرآن :

فَاصْبِرْ اِنَّ وَعْدَ اللهِ حَقٌّ .

(ای رسول ما) صبر کن که هر آینه وعدهٔ خداوند حق است .

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَ اهْجُرْهُمْ هَجْراً جَمِيلاً .

ای پیغمبر بر آنچه میگویند تو شکیبا باش و بطرزی نیکو از آنان دوری گزین .

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلاٰتُطِعْ مِنْهُمْ آثِماً اوْ كَفُوراً .

ای پیغمبر براطاعت فرمان پروردگارت شکیبا باش وازمردم گنه کار و بد کیش اطاعت مکن

اِنَّ اللهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ .

بدرستیکه خداوند هر آینه دانا و حلیم است.

اِنَّ اِبْرٰاهِيمَ لَحَلِيمٌ اَوّٰاهٌ مُنِيبٌ .

هر آینه ابراهیم حلیم و رؤوف بود وازخداوند برای خود ودیگران آمرزش میطلبید .

اَلَّذینَ صَبَروُا وَ عَلیٰ رَبِّهِمْ یَتَوَکَّلُونَ .

کسانیکه شکیبائی میکنند وبر پروردگارشان توکّل دارند.

وَ اِنْ عاقَبْتُمْ فَعاقِبُوا بِمِثْلِ ما عُوقِبْتُمْ بِهِ وَ لَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَیْرٌ لِلصّابِرینَ .

اگر بشما مسلمانان کسی عقوبت و ستمی رسانید شما هم بهمان مقدار انتقام کنید و اگر صبر کنید هر آینه او بهتر است برای صابرین.

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَ صابِرُوا وَ رابِطُوا وَ اتَّقُوا اللهَ لَعَلَّکُمْ تُفْلِحُونَ.

ای اهل ایمان درکار دین صبور وشکیبا باشید و یکدیگر را بصبر و مقاومت توصیه کنید وآمادهٔ کار دشمن بوده وتقوی پیشه کنید شاید شما رستگار شوید.

اِنَّ اللهَ یُحِبُّ الصّابِرینَ .

خدا شکیبایان را دوست دارد.

فَاصْبِرْ کَما صَبَرَ اولُوالْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ.

(ای پیغمبر ما) صبر کن همچنانکه پیغمبران اولوالعزم صبر کردند.

اِنَّما یُوَفَّی الصّابِرُونَ اَجْرَهُمْ بِغَیْرِ حِسابٍ.

هر آینه پاداش شکیبایان بطور کامل وبدون حساب داده خواهد شد.

سَلامٌ عَلَیْکُمْ بِما صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَی الدّارِ.

(هنگام ورود صابرین ببهشت فرشتگان گویند) سلامتی بادبرشما بسبب آنکه صبر کردید وچه خوبست سرای آخرت.

اِنّا وَجَدْناهُ صابِراً نِعْمَ الْعَبْدُ اِنَّهُ اَوّاب .

ما اورا (ایوب را) بندهٔ صابری یافتیم چه نیکو بنده‌ای بود که دائم توجّهش درگاه ما بود .

۲ـ سخنان معصومین:

اِعْلَمْ اِنَّ النَّصْرَ مَعَ الصَّبْرِ وَ اَنَّ الْفَرَجَ مَعَ الْکَرْبِ وَ اَنَّ مَعَ الْعُسْرِ یُسْراً.
(پیغمبر اکرم ص)

بدانکه حتماً پیروزی با صبر و گشایش کارها با اندوه و گرفتاری قرین است و پس از هر مشکل و سختی آسانی است.

اِنْتِظارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ عِبادَةٌ. (پیغمبر اکرم ص)

انتظار گشایش که با صبر قرین باشد عبادت است.

اِنَّ السَّعیدَ لَمَنْ جَنَّبَ الْفِتَنَ وَلَمَنِ ابْتُلِیَ فَصَبَرَ. (پیغمبر اکرم ص)

خوشبخت کسی است که از فتنه‌ها کناره گیرد و کسی است که موقع گرفتاری صبر کند.

اَلصَّبْرُ نِصْفُ الْایمانِ. (پیغمبر اکرم ص)

شکیبائی نصف ایمان است.

اَلصَّبْرُ رِضا. (پیغمبر اکرم ص)

شکیبائی مایهٔ خشنودی است.

اَلصَّبْرُ مِنَ الْایمانِ بِمَنْزِلَةِ الرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ. (پیغمبر اکرم ص)

نسبت صبر بایمان مثل نسبت سر است ببدن.

قالَ اللهُ تَعالیٰ : اِذا وَجَّهْتُ اِلیٰ عَبْدٍ مِنْ عَبیدی مُصیبَةً فی بَدَنِهِ اوفی وَلَدِهِ اوفی مالِهِ فَاسْتَقْبَلَهُ بِصَبْرٍ جَمیلٍ اِسْتَحْیَیْتُ یومَ الْقیامَةِ اَنْ اَنْصِبَ لَهُ میزاناً او اَنْشُرَ لَهُ دیواناً . (پیغمبر اکرم ص)

خداوندتعالی فرمود: وقتی که مصیبت وپیش آمدی‌را متوجّه یکی ازبندگانم کردم وآن مصیبت مربوط ببدن او یا اولاد او یا مالش باشد واو با صبر وشکیبائی نیکو ازآن استقبال کرد من روز قیامت ازآن بنده حیا میکنم که برای رسیدگی بحساب اعمال او برایش میزانی نصب کنم یا دفتری باز کنم.

اَلصَّبْرُ اَعْوَنُ شَیْءٍ عَلَی الدَّهْرِ . (حضرت امیر ع)

درپیش آمدهای روزگار صبر بهترین یار است.

اَوَّلُ الْعِبادَةِ اِنْتِظارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ . (حضرت امیرع)

اول بندگی انتظار گشایش کارها بوسیلهٔ صبر است.

اَلْحَلیمُ الَّذی لایَشُقُّ عَلَیْهِ مَؤُنَةُ الْحِلْمِ . (حضرت امیر ع)

بردبار کسی است که حمل بردباری بر آن گران نباشد.

اَلْحِلْمُ حِلْیَةُ الْعِلْمِ وَعُدَّةُ السِّلْمِ . (حضرت امیر ع)

بردباری زیور دانش وسرمایهٔ آشتی است.

اَلصَّبْرُ عَلَی الْمَصائِبِ مِنْ اَفْضَلِ الْمَواهِبِ . (حضرت امیر ع)

شکیبائی برمصیبت‌ها از برترین موهبت‌های الهی است .

اَلصَّبْرُ اَوَّلُ لَوازِمِ الْایقانِ . (حضرت امیر ع)

شکیبائی در برابر گرفتاری‌ها، نخستین لازمهٔ یقین بخداست .

اَلصَّبْرُ عَلَی الْمُصیبَةِ یُجْزِلُ الْمَثوبَةَ . (حضرت امیرع)

برمصیبت صبر کردن اجررا زیاد میکند.

اَلْاِحْتِمالُ بُرْهانُ الْعَقْلِ وَعُنْوانُ الْفَضْلِ . (حضرت امیر ع)

بردباری را تحمل کردن دلیل خردمندی وعنوان فضیلت است.

اَلصَّبْرُ عَلی طاعَةِاللهِ اَهْوَنُ مِنَ الصَّبرِ عَلیٰ عُقُوبَتِهِ . (حضرت امیر ع)

صبر برسختی اطاعت خدا نمودن بسی آسانتر است از صبر بر عذاب خدا (اطاعت خدا باید با ذوق وشوق انجام شود دراینصورت اصلا سختی وجود نخواهد داشت) .

اَلْحِلْمُ عِنْدَ شِدَّةِ الْغَضَبِ تُؤَمِّنُ غَضَبَ الْجَبّارِ . (حضرت امیرع)

موقع طغیان خشم بردباری کردن از خشم خداوند جبّار انسانرا در امان نگهمیدارد.

اَوَّلُ عِوَضِ الْحَلیمِ عَنْ حِلْمِهِ اَنَّ النّاسَ کُلَّهُمْ اَنْصارُهُ عَلیٰ خَصْمِهِ .
(حضرت امیر ع)

اول نتیجه‌ای که شخص بردبار از حلمش میگیرد اینست که تمام مردم کمك او میشوند وعلیه دشمن او اقدام میکنند .

اَلصَّبْرُ اَنْ یَتَحَمَّلَ الرَّجُلُ ما یَنوُبُهُ وَ یَکْظِمُ ما یَغْضِبُهُ . (حضرت امیر ع)

شکیبائی باینست که مرد هر گرفتاری که پیش آید آنرا تحمّل کند وازهرچه که اورا خشمگین سازد خشم خودرا فرو خورد.

اَلصَّبْرُ اَحْسَنُ حُلَلِ الْایمانِ وَ اَشْرَفُ خَلائِقِ الْاِنْسانِ . (حضرت امیرع)

شکیبائی خوش‌برش ترین حلّه‌های ایمان و بهترین خویهای انسان است.

مَنْ لایَعِدَّ الصَّبْرَ لِنَوائِبِ الدَّهْرِ یَعْجِزْ . (حضرت باقر ع)

هر که صبررا برای مصائب روزگار آماده نکند ناتوان گردد.

اَلصَّبْرُ ثَلاثَةٌ: اَلصَّبْرُ عَلَی الْمُصیبَةِ وَ الصَّبْرُ عَلَی الطّاعَةِ وَ الصَّبْرُ عَنِ الْمَعْصِیَةِ . (حضرت صادق ع)

صبر وشکیبائی برسه قسم است: صبر دربرابر مصائب و صبر در سختی های اطاعت خدا وصبر در برابر معصیت خدا.

اَلصَّبْرُ عَنِ الشَّهْوَةِ عِفَّةٌ وَعَنِ الْغَضَبِ نَجْدَةٌ وَعَنِ الْمَعْصِیَةِ وَرَعٌ .

(حضرت امیر ع)

شکیبائی در برابر طغیان شهوت پاکدامنی است و در برابر ظهور غضب بزرگواری ودربرابر معصیت الهی پارسائی است.

اَلصَّبْرُ صَبْرانِ صَبْرٌ فِی الْبَلاءِ حَسَنٌ جَمیلٌ وَ اَحْسَنُ مِنْهُ الصَّبْرُ فِی الْمَحارِمِ . (حضرت امیر ع)

صبر دوقسم است صبر کردن درموقع بلا و گرفتاری وآن نیکو وزیباست و ازآن بهتر صبر دربرابر محرّماتست .

اَلْحِلْمُ یُطْفِی نارَ الْغَضَبِ وَ الْحِدَّةُ تُاَجِّجُ اِحْراقَهُ . (حضرت امیرع)

بردباری آتش غضب را خاموش میکند وتندی سوزش آنرا میافروزد.

اَلصَّبْرُ عَلَی مَضَضِ الْغُصَصِ یوجِبُ الظَّفَرَ بِالْفُرَصِ . (حضرت امیر ع)

صبر کردن بر تلخی غصّه‌ها موجب پیروزی درفرصت‌های معیّن است.

اِطْرَحْ عَنْكَ وارِداتِ الْهُمُومِ بِعَزائِمِ الصَّبْرِ وَحُسْنِ الْيَقينِ .

از خودت تمام غم وغصّه را دور کن بوسیلهٔ عزم‌های صبر و نیکوئی یقین.

اِحْتَمِلْ ما يَمُرُّ عَلَيْكَ فَاِنَّ الْاِحْتِمالَ سَتْرُ الْعُيُوبِ وَ اِنَّ الْعاقِلَ نِصْفُهُ اِحْتِمالٌ وَ نِصْفُهُ تَغافُلٌ. (حضرت امیر ع)

آنچه از پیش آمد روزگار برتو میگذرد تحمّل کن زیرا بردباری پوشش عیب‌هاست و البتّه عاقل بودن نصفش ببردباری و نصف دیگرش تغافل وتجاهل است (طوری انسان وانمود کند که متوجّه عیب دیگران نیست).

اِغْلِبُوا الْجَزَعَ بِالصَّبْرِ فَاِنَّ الْجَزَعَ يَحْبِطُ الْاَجْرَ وَ يُعْظِمُ الْفَجيعَةَ .

(حضرت امیر ع)

بوسیلهٔ صبر بر بی‌تابی غلبه کن زیرا که جزع اجر را از بین میبرد و درد را بزرگ میکند.

اَلْزِمُوا الصَّبْرَ فَاِنَّهُ دِعامَةُ الْاِيمانِ وَمِلاكُ الْاُمُورِ . (حضرت امیر ع)

صبررا برخود لازم شمرید زیرا که آن ستون ایمان و ریشهٔ کارهاست .

اَفْضَلُ عُدَّةٍ اَلصَّبْرُ عَلَى الشِّدَّةِ . (حضرت امیر ع)

برترین پناهگاه بهنگام سختی صبر کردن است.

اِنَّ اَفْضَلَ اَخْلاقِ الرِّجالِ الْحِلْمُ . (حضرت امیر ع)

بدرستیکه برترین اخلاق مردان حلم است .

اِنَّ اَحْمَدَ الْاُمُورِ عاقِبَةُ الصَّبْرِ. (حضرتا میر ع)

براستی ستوده‌ترین کارها پایان صبر است.

اِنِ ٱبْتَلاٰكُمُ اللهُ بِمُصيبَةٍ فَاصْبِرُوا . (حضرت امیرع)

اگر خداوند شمارا بمصیبی گرفتار کرد پس صبر کنید.

اِنْ صَبَرْتَ جَرىٰ عَلَيْكَ الْقَلَمُ وَ اَنْتَ مَأْجُورٌ . (حضرت امیرع)

اگر دربلایا وپیش آمدها صبر کنی قلم قضا برای توجاری است وتوهم اجر داده میشوی .

اِنْ صَبَرْتَ اَدْرَكْتَ بِصَبْرِكَ مَنازِلَ الْاَبْرارِ وَ اِنْ جَزِعْتَ اَوْرَدَكَ جَزَعُكَ عَذابَ النّارِ . (حضرت امیر ع)

اگر صبر کنی بوسیلهٔ صبرت منازل نیکان را دریابی واگر جزع و بی‌تابی کنی جزع تو ترا بعذاب آتش گرفتارت میکند.

اِنْ لَمْ تَكُنْ حَليماً فَتَحَلَّمْ فَاِنَّهُ قَلَّ مَنْ شَبَّهَ بِقَوْمٍ اِلّا اَوْشَكَ اَنْ يَصيرَ مِنْهُمْ.

(حضرت امیر ع)

اگر بردبار نیستی خودت را ببردباری بزن زیرا که کم کسی خودش را بقومی شبیه کرد جزاینکه نزدیك شد که خودش یکی از آنان شود.

اِنْ صَبَرْتَ صَبَرَ الْاَكارِمِ وَ اِلّا سَلَوْتَ سَلْوَ الْبَهائِمِ . (حضرت امیر ع)

اگر در گرفتاری ها صبر میکنی مانند بزرگان صبر کن وگرنه مانند چهارپایان سر گردان میباشی.

اَلْمُصيبَةُ لِلصّابِرِ واحِدَةٌ وَ لِلْجازِعِ اِثْنَتانِ . (حضرت موسی کاظم ع)

مصیبت برای کسیکه شکیبا باشد یکی است وبرای جزع کننده دوتاست.

اِنَّمَا الْحِلْمُ كَظْمُ الْغَيْظِ وَ مُلْكُ النَّفْسِ . (حضرت امیر ع)

هر آینه حلم وبردباری فروخوردن خشم وخویشتنداری است.

اِنَّمَا الْحَلیمُ مَنْ اِذا اوذِیَ صَبَرَ وَ اِذا اُظْلِمَ غَفَرَ. (حضرت امیرع)

بدرستیکه حلیم و بردبار کسی است که وقتی از طرف دیگران باو اذیّت و آزاری رسد صبر کند و اگرظلمی دربارهٔ او کردند ببخشد.

بِالْحِلْمِ تَکْثُرُ الْاَنْصارُ. (حضرت امیرع)

بوسیلهٔ بردباری برای انسان کمك زیاد پیدا میشود .

اِذا اَحَبَّ اللهُ عَبْداً زَیَّنَهُ بِالسَّکینَةِ وَ الْحِلْمِ . (حضرت امیرع)

هروقت خداوند بنده‌ای را دوست داشته باشد اورا بوسیلهٔ آرامش وبردباری زینت میدهد.

بِالصَّبْرِ تَخِفُّ الْمِحَنَةُ. (حضرت امیر ع)

بوسیلهٔ صبر محنت و دردها سبك میشوند .

بِالصَّبْرِ تُدْرَکُ الرَّغائِبُ . (حضرت امیر ع)

چیزهای دلپسند باصبر بدست میآید.

بِالصَّبْرِ تُدْرَکُ مَعالِیَ الْاُمُورِ . (حضرت امیر ع)

انسان بنیروی صبر کاری بزرگ انجام میدهد .

اَلصَّبْرُ الْجَمیلُ الَّذی لَیْسَ فیهِ شَکْوی . (حضرت صادق ع)

صبر زیبا آن صبری است که در آن شکایتی نباشد.

بِالْاِحْتِمالِ وَ الْحِلْمِ یَکُونُ لَکَ النّاسُ اَنْصاراً وَ اَعْواناً .

(حضرت امیر ع)

باتحمّل وبردباری است که مردم برای تو کمك کننده ویاری کننده میشوند.

تَجَرَّعْ مَضَضَ الْحِلْمِ فَإِنَّهُ رَأْسُ الْحِكْمَةِ وَ ثَمَرَةُ الْعِلْمِ . (حضرت امیرع)

شربت تلخ بردباری را جرعه جرعه بنوش زیرا که سرآمد حکمت و نتیجه دانش است .

ثَوابُ الصَّبْرِ يُذْهِبُ مَضَضَ الْمُصيبَةِ . (حضرت امیر ع)

ثواب وپاداش صبر تلخی مصیبت را میبرد .

ثَوابُ الْمُصيبَةِ عَلىٰ قَدْرِ الصَّبْرِ عَلَيْهاٰ . (حضرت امیر ع)

ثواب مصیبت باندازهٔ صبر برآنست .

مَنْ تَوالَتْ عَلَيْهِ نَكَباتُ الزَّمانِ اَكْسَبَتْهُ فَضيلَةُ الصَّبْرِ . (حضرت امیر ع)

هر کسی که گرفتاریها وبدبختی‌های روزگار متوالیاً و پی‌درپی بروی فرود آیند ثواب وفضیلت صبررا برای وی کسب می‌نمایند.

حُسْنُ الصَّبْرِ طَليعَةُ النَّصْرِ . (حضرت امیرع)

نیکوئی صبر طلیعهٔ پیروزی است.

حُسْنُ الصَّبْرِ عونٌ عَلىٰ كُلِّ اَمْرٍ. (حضرت امیر ع)

نیکوئی صبر درهرکاری برای آدمی کمك است.

رَأْسُ الايمانِ الصَّبْرُ . (حضرت امیرع)

شکیبائی سرآمد ایمان‌است.

سَبَبُ الْوَقارِ الْحِلْمُ . (حضرت امیر ع)

حلم وبردباری موجب وقار انسان است.

صَبْرُكَ عَلَى الْمُصيبَةِ يُخَفِّفُ الرَّزِيَّةَ وَ يَجْزِلُ الْمَثُوبَةَ . (حضرت امیر ع)

شکیبائی تو برمصیبت اندوه را سبك وپاداش را بسیار میکند.

طُولُ الْاِصْطِبارِ مِنْ شِیَمِ الْاَبْرارِ . (حضرت امیر ع)

صبر طولانی کشیدن از خوهای نیکانست .

عَلَیْكَ بِالصَّبْرِ فِی الضَّیْقِ وَ الْبَلاءِ . (حضرت امیر ع)

صبررا ملازم‌باش در روز تنگی و گرفتاری .

عَلَیْكَ بِالْاِحْتِمالِ فَاِنَّهُ اَسْتَرُ الْعُیُوبِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد بردباری زیرا که او روپوشنده‌ترین عیب‌هاست

عَلَیْكَ بِالْحِلْمِ فَاِنَّهُ خُلُقٌ مَرْضِیٌّ . (حضرت امیر ع)

ملازم حلم باش که او خوی پسندیده است.

عَلَیْكَ بِالصَّبْرِ وَ الْاِحْتِمالِ فَمَنْ لَزِمَهُما هانَتْ عَلَیْهِ الْمِحَنُ .

(حضرت امیر ع)

برتو باد که ملازم صبر و بردباری شوی زیرا چنین است که هر که آنرا گزید گرفتاری‌ها ومصائب روزگار براو آسان میشود.

عَلَیْكَ بِالصَّبْرِ فَاِنَّهُ حِصْنٌ حَصِینٌ وَعِبادَةُ الْمُوقِنِینَ . (حضرت امیر ع)

برتو باد که ملازم صبر شوی زیرا آن پناهگاه محکمی است و عبادت یقین کنندگانست .

كُنْ فِی الشَّدائِدِ صَبُوراً وَ فِی الزَّلازِلِ وَ قُوراً . (حضرت امیر ع)

درسختی‌های روزگار شکیبا باش ودر تزلزلات و تغییرات زمانه موقّر بوده و پایداری کن.

لَنْ يُحْصَلَ الْاَجْرُ حَتّیٰ يَتَجَرَّعَ الصَّبْرَ. (حضرت امیر ع)

اجر و پاداش بدست نمیآید تا اینکه انسان جرعه هـای تلخ صبر را بکام در کشد .

لَيْسَ مَعَ الصَّبْرِ مُصيبَةٌ. (حضرت امیر ع)

با صبر وشکیبائی مصیبتی نخواهد بود.

لَمْ يَعْدَمِ النَّصْرَ مَنِ انْتَصَرَ بِالصَّبْرِ . (حضرت امیر ع)

آنکسی که بوسیله صبری یاری جوید پیروزی را ازدست ندهد.

مَنْ صَبَرَ نالَ الْمُنیٰ . (حضرت امیر ع)

هر که صبر کرد بآرزوی خود رسید.

مَنِ اسْتَنْجَدَ الصَّبْرَ اَنْجَدَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که از صبر بزرگی خواهد صبر او را بزرگش کند.

مَنْ صَبَرَ خَفَّتْ مِحْنَتُهُ وَمَنْ جَزِعَ عَظُمَتْ مُصيبَتُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که صبر کرد گرفتاری و رنج اوسبك شد و هر که بی‌تابی کرد مصیبتش بزرگ گردید .

مَنْ لَمْ يُنْجِهُ الصَّبْرُ اَهْلَكَهُ الْجَزَعُ . (حضرت امیر ع)

هر که را صبر از غصّه و گرفتاری نرهاند جزع و بی تابی او را هلاك میکند .

لا يُعْدِمُ الصَّبُورُ الظَّفَرَ وَ اِنْ طالَ بِهِ الزَّمانُ . (حضرت امیر ع)

شخص صبور و شکیبا پیروزی را از دست ندهد اگر چه زمان بر او طولانی

باشد (ممکن است درمورد پیش‌آمد و اتّفاقی انسان زیاد صبر کند ولی بالاخره آن مدت تمام میشود و نتیجه بدست میآید).

مَنْ صَبَرَ عَلیٰ طاعَةِ اللهِ وَ عَنْ مَعاصیهِ فَهُوَ الْمُجاهِدُ الصَّبُور.

(حضرت امیر ع)

کسی که در برابر سختی های عبادت خداوند شکیبا بوده و بر ترك معصیت های او نیز صابر شود پس چنین شخصی درحکم مجاهد صبور است.

مِنْ کُنُوزِ الْایمانِ الصَّبْرُ عَلَی الْمَصائِبِ . (حضرت امیرع)

از خزینه‌ها و گنجهای ایمان صبر و شکیبائی درمصیبت هاست.

ما خابَ مَنْ لَزِمَ الصَّبْرَ . (حضرت امیر ع)

هر که ملازم صبر شد زیان نکرد.

ما حَصَلَ الْاَجْرُ بِمِثْلِ الصَّبْرِ . (حضرت امیرع)

هیچ چیزی بمانند صبر اجر و ثواب را تحصیل نمیکند.

مَرارَةُ الصَّبْرِ تُثْمِرُ الظَّفَرَ . (حضرت امیر ع)

تلخی صبر پیروزی بار میآورد.

مَرارَةُ الصَّبْرِ یُذْهِبُها حَلاوَةُ الظَّفَرِ. (حضرت امیر ع)

شیرینی پیروزی تلخی صبررا ازبین میبرد.

نِعْمَ الظَّهیرُ الصَّبْرُ. (حضرت امیر ع)

صبر در بلاها پشتیبان خوبی است.

نِعْمَ الْمَعُونَةُ الصَّبْرُ عَلَى الْبَلاءِ . (حضرت امیر ع)

در گرفتاری‌ها صبر کردن خوب یاری است .

لاعِزَّ ارْفَعُ مِنَ الْحِلْمِ . (حضرت امیر ع)

هیچ عزّتی بالاتر از بردباری نیست.

لایَصْبِرُ عَلى مُرِّ الْحَقِّ اِلّامَنْ اَیْقَنَ بِحَلاوَةِ عاقِبَتِهِ . (حضرت امیر ع)

بر تلخی حق صبر نتواند کرد مگر کسی که شیرینی پایان صبررا یقین کرده باشد .

لایَکُونُ الرَّجُلُ عابِداً حَتّیٰ یَکُونَ حَلیماً . (حضرت امیر ع)

مرد تا حلیم و بردبار نباشد عابد نمیشود.

عَلَیْکُمْ بِالصَّبْرِ فَاِنَّ الصَّبْرَ مِنَ الْایمانِ کَالرَّأْسِ مِنَ الْجَسَدِ وَ لاخَیْرَ فی جَسَدٍ لارَأْسَ مَعَهُ وَلا فی‌ایمانٍ لاصَبْرَ مَعَهُ . (حضرت امیر ع)

برشما باد صبر و شکیبائی زیرا که موقعیّت صبر از ایمان مانند موقعیّت سر است از بدن پس همانطور که بدن بدون سر خیری ندارد ایمان هم بدون صبر بدرد نمیخورد.

اَلْحِلْمُ غِطاءٌ ساتِرٌ فَاسْتُرْ خَلَلَ خُلْقِكَ بِحِلْمِكَ . (حضرت امیر ع)

بردباری و حلم پرده‌ای است پوشاننده پس عیب های اخلاقی خود را با بردباری بپوشان .

اِصْبِرْ قَلیلاً فَبَعْدَ الْعُسْرِ تَیْسیرُ وَ کُلُّ اَمْرٍ لَهُ وَقْتٌ وَ تَدْبیرُ

وَ لِلْمُهيمَنِ فی حالاتِنا نَظَرٌ وَ فوقَ تَدبیرِنا لِلّٰهِ تَقْدیرُ

(حضرت امیر ع)

در پیش آمد ها کمی صابر باش که بعد از دشواری آسانی است
و برای هر امری وقتی معین و چاره‌ای است.
و خداوند را در احوالات ما نظر رحمتی است
و فوق تدبیر ما تقدیر خداوند است .

صدق و امانت

۱- قرآن :

یٰا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَ قُولُوا قولاً سَدیداً .

ای اهل ایمان خدا ترس باشید وهمیشه بصدق وصواب سخن گوئید .

وَ اذْکُرْ فِی الْکِتابِ اِسْمٰاعیلَ اِنَّهُ کانَ صادِقَ الْوَعْدِ وَ کانَ رَسُولاً نَبِیّاً.

(ای پیغمبر) و یاد کن در کتاب خود شرح حال اسمعیل را که بسیار دروعده‌اش صادق وپیغمبری بزرگوار بود.

یٰا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَ کُونُوا مَعَ الصّادِقینَ.

ای اهل ایمان از خداوند بترسید وهمیشه با راستگویان باشید.

اِنَّ اللهَ یَأْمُرُکُمْ اَنْ تُؤَدُّوا الْاَماناتِ اِلیٰ اَهْلِها .

هرآینه خداوند دستور میدهد بشما که امانات را بصاحبانش رد کنید.

وَ الَّذینَهُمْ لِاَماناتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ راعُونَ .

و کسانیکه باماناتشان وهمچنین بعهد وپیمان خود وفا میکنند.

فَاِنْ اَمِنَ بَعْضُکُمْ بَعْضاً فَلْیُؤَدِّ الَّذی اؤْتُمِنَ اَمانَتَهُ وَلْیَتَّقِ اللهَ رَبَّهُ.

و اگر بعضی از شما برخی دیگر را امین‌داند و امانتی باو بسپارد باید آن

شخص امین از خدایش بترسد و امانت را ردّ نماید.

قَالَ اللهُ هٰذَا یَومُ یَنْفَعُ الصّٰادِقِینَ صِدْقُهُمْ.

خداوند در روز قیامت فرماید امروز روزی است که صداقت و راستی راستگویان بآنها سود وفائده میرساند.

۲ـ سخنان معصومین :

اَدِّ الْاَمانَةَ اِلیٰ مَنِ ائْتَمَنَكَ وَلاتَخُنْ مَنْ خانَكَ . (پیغمبر اکرم ص)

امانت را بکسی که ترا امین دانسته (و امانتی بتو سپرده است) ردّ کن و بکسی که نسبت بتو خیانت کرده است (تو دربارهٔ او) خیانت مکن.

اَیَّما راعٍ اسْتَرْعیٰ رَعِیَّةً فَلَمْ یُحِطْها بِالْاَمانَةِ وَالنَّصیحَةِ ضاقَتْ عَلَیْهِ رَحْمَةُ اللهِ تَعالیٰ الَّتی وَسِعَتْ کُلَّ شَیْءٍ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که سرپرستی گروهی را بعهده بگیرد و درکار آنها بامانت ودرستی رفتار نکند رحمت خدا که شامل همه چیز است باو نمیرسد.

اَلْاَمانَةُ تَجْلِبُ الرِّزْقَ وَ الْخِیانَةُ تَجْلِبُ الْفَقْرَ. (پیغمبر اکرم ص)

امانت روزی را جلب میکند وخیانت فقر وتنگدستی میآورد.

اَلصِّدْقُ طُمَانینَةٌ وَ الْکِذْبُ رَیْبَةٌ . (پیغمبر اکرم ص)

راستی و درستی مایهٔ آرامش خاطر است و دروغ موجب تشویش وتردید.

عَلَیْکُمْ بِالصِّدْقِ فَاِنَّهُ بابٌ مِنْ اَبْوابِ الْجَنَّةِ. (پیغمبر اکرم ص)

راستی پیشه کنید که آن دری از درهای بهشت است .

وَ اِیّاکُمْ وَ الْکِذْبَ فَاِنَّهُ بابٌ مِنْ اَبْوابِ النّارِ . (پیغمبر اکرم ص)

و از دروغ دور باشید و کناره گیرید که آن دری از درهای جهنّم است

لاایمانَ لِمَنْ لاامانَةَ لَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

کسی که امانت‌دار نیست ایمان ندارد

لاتَنْظُروا اِلیٰ طُولِ رُکُوعِ الرَّجُلِ وَ سُجُودِهِ فَاِنَّ ذٰلِكَ شَیْءٌ اِعْتادَهُ فَلو تَرَکَهُ اَسْتوحَشَ لِذٰلِكَ وَ لٰکِنْ اُنْظُروا اِلیٰ صِدْقِ حَدیثِهِ وَ اَداءِ اَمانَتِهِ .

(حضرت صادق ع)

بطول دادن رکوع وسجود مرد ننگرید زیرا بآن عادت کرده است که اگر ترك کند وحشت میکند بلکه براستی گفتار و ادای امانتش بنگرید.

اَلْاَمانَةُ فَضیلَةٌ لِمَنْ اَدّاها . (حضرت امیرع)

امانت برای ادا کنندهٔ آن فضیلتی است .

اَلصِّدْقُ اَشْرَفُ خَلایِقِ الْمُوقِنِ . (حضرت امیر ع)

راستی و درستی شریف‌ترین خوهای مرد بایقین است.

اَلصِّدْقُ اَمانَةُ اللِّسانِ وَحُلْیَةُ الْاِیمانِ . (حضرت امیرع)

راستی ایمنی دادن مردم از زبان (راستگو دروغ وفحش نمیگوید و غیبت و نمّامی نکند) و زیور ایمان است .

اَلصِّدْقُ اَقْویٰ دَعائِمِ الْایمانِ . (حضرت امیر ع)

راستی قوی‌ترین پایهٔ ایمانست.

اَلْاَمانَةُ تُؤَدّیٰ اِلَی الصِّدْقِ . (حضرت امیر ع)

امانت‌داری شخص را بسوی راستی میکشاند.

اَلصِّدْقُ رَأْسُ الْاِیمانِ وَ زَیْنُ الْاِنْسانِ . (حضرت امیر ع)

راستی سر آمد ایمان و زینت انسان است.

مَن صَدَقَ لِسانُهُ زَکی عَمَلُهُ . (حضرت صادق ع)

هر که زبانش راستگو باشد کردارش پاکیزه میشود.

اَلصِّدْقُ جَمالُ الْاِنْسانِ وَ دَعامَةُ الْاِیمانِ . (حضرت امیر ع)

صدق و راستی زیبائی انسان و پایهٔ ایمان است

اَلْزِمِ الصِّدْقَ وَ الْاَمانَةَ فَاِنَّهُما سَجِیَّةُ الْاَبْرارِ . (حضرت امیر ع)

ملازم صدق و امانت باش زیرا که آنها از خوی های نیکانست.

اِذا قَوِیَتِ الْاَمانَةُ کَثُرَ الصِّدْقُ . (حضرت امیرع)

موقعیکه امانت انسان قوی شد راستی و درستی او زیاد میشود .

اِذا اَحَبَّ اللهُ عَبْداً اَلْهَمَهُ الصِّدْقَ . (حضرت امیر ع)

هنگامیکه خداوند بنده‌ای را دوست داشته باشد راستی و درستی را باو الهام میکند.

بِالصِّدْقِ تَکُونُ النَّجاةُ . (حضرت امیر ع)

نجات و رستگاری‌ها باصداقت بوجود میآید.

بِالصِّدْقِ تَتَزَیَّنُ الْاَقْوالُ . (حضرت امیر ع)

سخن‌های انسان بوسیلهٔ راستگوئی زینت مییابد.

رَأْسُ الْاِیمانِ الْاَمانَةُ . (حضرت امیرع)

سر آمد ایمان امانت است.

رَأْسُ الْاِسْلامِ لُزُومُ الصِّدْقِ . (حضرت امیرع)

سر آمد اسلام راستی را لازم دانستن است.

مٰا بَعَثَ اللهُ نَبِیّاً اِلّا بِصِدْقِ الْحَدیثِ وَ اَداءِ الْاَمٰانَةِ . (حضرت صادق ع)

خداوند هیچ پیغمبری را مبعوث نگردانیده مگر براستی و ادای امانت.

اَصْدِقوا فَاِنَّ اللهَ مَعَ الصّٰادِقین . (حضرت امیر ع)

راستگو باشید که خداوند با راستگویان و راست کرداران است.

عَلَیْكَ بِالصِّدْقِ وَلٰا تَخْرُجْ مِنْ فیكَ كِذْبَةً اَبَداً . (حضرت امیر ع)

بر تو باد راستی و نباید از دهانت دروغی خارج شود.

لٰا یُغْلَبُ مَنْ یَحْتَجُّ بِالصِّدْقِ . (حضرت امیر ع)

کسی که باصدق و راستی احتجاج کند و برهان آورد شکست نمیخورد.

عَلَیْكَ بِالصِّدْقِ فَاِنَّهُ خَیْرُ مَبْنِیٍّ . (حضرت امیر ع)

بر تو باد راستی زیرا که او بهترین بناست.

عَلَیْكَ فِی الصِّدْقِ فَمَنْ صَدَقَ فی اَقْوٰالِهِ جَلَّ قَدْرُهُ . (حضرت امیر ع)

ملازم صدق باش که هر کس در گفتارش راستگو باشد قدر و منزلتش بزرگ میشود.

عٰاقِبَةُ الصِّدْقِ نَجٰاةٌ وَ سَلٰامَةٌ . (حضرت امیر ع)

پایان راستی وصدق نجات وسلامت است.

لِكُلِّ شَیْءٍ حِلْیَةٌ وَحِلْیَةُ الْمَنْطِقِ الصِّدْقُ . (حضرت امیر ع)

هرچیزی را زیوری است و زیور گفتار راستی است.

لِیَكُنْ مَرْجِعُكَ اِلَی الصِّدْقِ فَاِنَّ الصِّدْقَ خَیْرُ قَرینٍ . (حضرت امیر ع)

باید همیشه مراجعت تو براستی باشد (درهر کاری بایدصدق‌را در نظر بگیری) زیرا که صدق و راستی بهترین همنشین است.

مَنِ اسْتَهانَ فِی الْاَمانَةِ وَقَعَ فِی الْخِیانَةِ. (حضرت امیرع)

هر که امانت را خوار شمارد در خیانتکاری میافتد.

لاتَرْجُمانَ اوضَحُ مِنَ الصِّدْقِ. (حضرت امیرع)

هیچ ترجمانی توضیح دهنده‌تر از راستی نیست

لاسَبیلَ اَنْجی مِنَ الصِّدْقِ. (حضرت امیرع)

هیچ راهی نجات دهنده از راستی نیست.

حیاء و عفت

۱- قرآن:

توضیح: شرم وحیاء ازصفات عالیه وسجایای اخلاقی است و نباید با جبن و کمروئی که از نظر روانی عیب شمرده میشوند اشتباه شود زیرا درجائیکه حقّ و حقیقت ایجاب میکند بایستی انسان بدون ملاحظه و در عین حال با کمال ادب و نزاکت از حقّ دفاع نموده و واقعیّت را بیان نماید لکن در موارد لزوم خود را ملزم برعایت صفت شرم وحیاء کند وعفت وپاکدامنی را نیز ازدست ندهد.

وَاللهُ لاٰیَسْتَحْیی مِنَ الْحَقِّ.

خداوند ازبیان حقیقت و اظهار حقّ حیاء نمیکند.

وَلْیَسْتَعْفِفِ الَّذینَ لاٰیَجِدُونَ نِکاٰحاً حَتّی یُغْنِیَهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ.

وکسانی که بعللی (نداشتن وضع خوب ازجهت مالی یا چیزهای دیگر)عقد نکاح ننموده‌اند باید عفیف بوده وپاکدامنی را ملزم باشند تاخداوند از فضل خود آنهارا مستغنی گرداند.

۲ـ سخنان معصومین:

اِذا لَمْ تَسْتَحْیی فَاصْنَعْ ما شِئْتَ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی شرم وحیا نداری هر کاری میخواهی بکن .

اِنَّ لِکُلِّ دینٍ خُلْقاً وَ اِنَّ خُلْقَ هذا الدّینِ الْحَیاءُ . (پیغمبر اکرم ص)

هردینی برای خود یك خوی خاصی دارد خوی دین ماهم حیاء است.

اَلْحَیاءُ خَیْرٌ کُلُّهُ . (پیغمبراکرم ص)

حیاء سراسرش نیکی است .

اَلْحَیاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الایمانِ . (پیغمبر اکرم ص)

شرم وحیاء یك شعبه از ایمانست .

اَلْحَیاءُ هُوَ الدّینُ کُلُّهُ . (پیغمبر اکرم ص)

حیاء تمام دینست .

اَلْحَیاءُ وَ الایمانُ قُرِنا جَمیعاً فَاِذا رُفِعَ اَحَدُهُما رُفِعَ الآخَرُ .

(پیغمبراکرم ص)

حیاء و ایمان قرین یکدیگرند اگریکی برداشته شود دیگری هم برود.

اَلْحَیاءُ وَ الْعَیُّ شُعْبَتانِ مِنَ الایمانِ وَ الْبَذاءُ وَ الْبَیانُ شُعْبَتانِ مِنَ النِّفاقِ . (پیغمبر اکرم ص)

حیاء و کم زبانی دوشعبه از ایمانند و بد زبانی و پرحرفی هم دو شعبه از نفاق هستند .

مَنْ لایَسْتَحْیی مِنَ النّاسِ لایَسْتَحْیی مِنَ اللهِ ، (پیغمبر اکرم ص)

هر که ازمردم شرم نکند ازخدا هم حیاء نمیکند.

اَلْعِفَّةُ رَأْسُ کُلِّ خَیْرٍ. (حضرت امیر ع)

پاکدامنی سر آمد تمام نیکی‌هاست.

اَلْحَیاءُ یَصِدُّ عَنْ فِعْلِ الْقَبیحِ . (حضرت امیر ع)

شرم وحیاء ازکارهای زشت انسان را بازدارد.

اَلْحَیاءُ مِنَ اللهِ یَمْحُو کَثیراً مِنَ الْخَطایا . (حضرت امیر ع)

شرم ازخدا بیشتر گناهان را محومیکند

اَلْعِفافُ یَصُونُ النَّفْسَ وَ یُنَزِّهُها عَنِ الدَّنایا . (حضرت امیر ع)

پاکدامنی نفس را حفظ میکند و آنرا از رذائل و پستی‌ها پاکیزه میکند.

اَلْعِفَّةُ تُضْعِفُ الشَّهْوَةَ . (حضرت امیر ع)

پاکدامنی شهوت وخواهش نفس را ضعیف میکند.

اَعْقَلُ النّاسِ اَحْیاهُمْ. (حضرت امیر ع)

عاقلترین مردم باحیاءترین آنهاست.

اَفْضَلُ مَلابِسِ الدّینِ اَلْحَیاءُ. (حضرت امیر ع)

برترین پوشش‌های دین حیاء است

اَصْلُ الْمُرُوَّةِ الْحَیاءُ وَ ثَمَرَتُها الْعِفَّةُ . (حضرت امیرع)

ریشهٔ جوانمردی حیاء ومیوهٔ آن پاکدامنی است.

اَفْضَلُ السَّخاءِ اِسْتِحْیاءُکَ مِنَ اللهِ (حضرت امیر ع)

برترین جوانمردی وسخاوت حیانمودن تست از خداوند.

لاایمانَ لِمَنْ لاحَیاءَ لَهُ . (حضرت صادق ع)

کسی که حیاء ندارد ایمان ندارد.

اِنَّ الْحَیاءَ وَ الْعِفَّةَ مِنْ خَلایِقِ الایمانِ وَ اِنَّهُما لَسَجِیَّةُ الْاَحْرارِ وَ الْاَبْرارِ.

(حضرت امیر ع)

بدرستیکه حیاء وپاکدامنی ازخلق های ایمانند و البته آندو روش آزادگان و نیکمردان است.

ثَمَرَةُ الْحَیاءِ الْعِفَّةُ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ حیاء داشتن پاکدامنی است

حَیاءُ الرَّجُلِ مِنْ نَفْسِهِ ثَمَرَةُ الْایمانِ . (حضرت امیر ع)

حیاء مرد از وجود خودش نتیجهٔ ایمان است .

اَفْضَلُ الْعِبادَةِ الْعِفافُ . (حضرت امیرع)

برترین عبادتها پاکدامنی است.

اَلْعِفافُ زینَةُ الْفَقْرِ . (حضرت امیرع)

پاکدامنی زینت فقراست.

اَلْحَیاءُ مِنَ الایمانِ وَ الایمانُ فِی الْجَنَّةِ . (حضرت صادق ع)

شرم وحیاء از ایمانست و ایمان هم در بهشت است.

سَبَبُ الْعِفَّةِ الْحَیٰاءُ . (حضرت امیر ع)

سبب پاکدامنی انسان شرم وحیاء اوست.

طُوبیٰ لِمَنْ تَحَلّیٰ بِالْعِفٰافِ وَ رَضِیَ بِالْکِفٰافِ . (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که پاکدامنی را زیور ولباس خود سازد و باندك چیزی که اورا کفایت کند راضی باشد

عَلَیْکَ بِالْحَیٰاءِ فَاِنَّهُ عُنْوٰانُ النَّبْلِ. (حضرت امیر ع)

برتو باد که ملازم حیاء باشی زیرا که او عنوان بزرگواری است .

عَلَیْکَ بِالْعِفَّةِ فَاِنَّهٰا نِعْمَ الْقَرِین . (حضرت امیر ع)

برتو باد پاکدامنی زیرا که او بهتر همنشینی است.

عَلَیْکَ بِالْعِفٰافِ فَاِنَّهُ اَفْضَلُ شِیَمِ الْاَشْرٰافِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد پاکدامنی زیرا که او بهترین خوهای بزرگان است.

عَلیٰ قَدْرِ الْحَیٰاءِ تَکُونُ الْعِفَّةُ. (حضرت امیر ع)

باندازهٔ حیاء پاکدامنی حاصل میشود.

مَنْ قَلَّ حَیٰائُهُ قَلَّ وَرَعُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که حیاء او کم باشد پارسائیش هم کم میشود.

کَثْرَةُ حَیٰاءِ الرَّجُلِ دَلیلُ اِیمٰانِهِ . (حضرت امیر ع)

زیادی شرم وحیاء مرد دلیل ایمان اوست.

مَنْ لاٰحَیٰاءَ لَهُ لاٰخَیْرَ فیهِ . (حضرت امیر ع)

کسی که حیاء ندارد در وجود او خیری نیست

مَنْ کَساهُ الْحَیاءُ ثَوبَهُ خُفِیَ عَنِ النّاسِ عِیْبَهُ. (حضرت امیر ع)

هر که را که شرم وحیاء باو لباس بپوشاند عیب او ازمردم پنهان میماند.

مَنْ عَفَّ خَفَّ وِزْرُهُ وَ عَظُمَ عِنْدَاللهِ قَدْرُهُ. (حضرت امیر ع)

هر که عفیف و پاکدامن باشد بار گناهش سبك و نزد خدا رتبه‌اش بزرگ است.

مَنْ صَحِبَهُ الْحَیاءُ فی‌قَوْلِهِ زالَ لَهُ الْخَناءُ فی‌فِعْلِهِ. (حضرت امیر ع)

هر که در گفتارش شرم وحیاء را کاربندد در کردارش نادرستی‌را ازبین‌میبرد.

مخالفت با هوای نفس

۱ـ قرآن :

وَلا تَتَّبِعِ الْهَوىٰ فَيُضِلَّكَ عَنْ سَبيلِ اللهِ.

پیروی هوای نفس مکن که از راه خدا گمراهت میکند.

اَمْ لِلْاِنْسانِ ما تَمَنّىٰ؟

آیا برای آدمی هرچه آرزو کند حاصل میشود؟

فَلا تَتَّبِعُوا الْهَوىٰ اَنْ تَعْدِلُوا .

پیرو هوای نفس مشوید تا عدالت نگهدارید.

وَلا تَتَمَنَّوا ما فَضَّلَ اللهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلىٰ بَعْضٍ .

آرزو توقّع بیمورد درفضیلت و مزیّتی که خدا بآن بعضی را ببعضی برتری داده است مکنید (زیرا انسان فقط ظاهر امر را می بیند و از باطن امور بی خبر است بنابراین نمیتواند هیچگونه اظهارنظری که منطبق باحقیقت مطلب داشته باشد بکند) .

وَ اَمّا مَنْ خافَ مَقامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوىٰ فَاِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوىٰ.

و اما کسی که (درصدد انجام معصیتی است ویکمرتبه بیاد خدا میافتد) از ایستادن در پیشگاه خداوند (در روز کیفر وحساب) بترسد ونفس خودرا از هوی و

هوس بازدارد پس محل چنین کسی بهشت است.

وَ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوٰیهُ بِغَیْرِ هُدیً مِنَ اللهِ ؟

و کیست گمراه‌تر از آنکه بدون رهبری خداوند پیروی هوای نفس نماید ؟ (بعد ازخدای هرچه پرستند هیچ نیست- بیدولت آنکه برهمه هیچ اختیار کرد)

اَرَاَیْتَ مَنِ اتَّخَذَ اِلٰهَهُ هَوٰیهُ اَفَاَنْتَ تَکُونُ عَلَیْهِ وَکیلا ؟

البته دیدی کسی که هوای نفس خودرا خدای خود قرار داده است آیا تو بر او وکیل هستی؟

بَلِ اتَّبَعَ الَّذینَ ظَلَمُوا اَهْوٰائَهُمْ بِغَیْرِ عِلْمٍ .

(مردم ستمکار و نادان دراثر غفلت وجهالت) از روی جهل و نادانی (عوض پیروی احکام شرع) هوای نفس خودرا پیروی کردند.

قَدْ اَفْلَحَ مَنْ زَکّیٰهٰا وَ قَدْخابَ مَنْ دَسّیٰهٰا.

هر کس نفس خودرا ازپلیدی پاك دارد رستگار خواهدشد وهر که تابع‌هوی شده و اورا بکفر و گناه پلید سازد زیانکار خواهد گردید.

(حذر ازپیروی نفس که درراه‌خدا مردم افکن‌تر ازاین‌غول بیابانی‌نیست)

۲ـ سخنان معصومین :

اَخْوَفُ ما اَخافُ عَلیٰ اُمَّتی اَلْهَویٰ وَطُولُ اَلْاَمَلِ . (پیغمبر اکرم ص)

بیشتر ازهرچیز بر امّت خود ازهوای نفس و آرزوی دراز بیم دارم.

اَشْجَعُ النّاسِ مَنْ غَلَبَ هَواهُ . (پیغمبر اکرم ص)

شجاعترین مردم کسی است که برهوای نفسش چیره گردد.

اَعْدیٰ عَدُوِّكَ نَفْسُكَ الَّتی بَیْنَ جَنْبَیْكَ . (پیغمبر اکرم ص)

خطرناك‌ترین دشمن‌تو نفس تست که بین دوپهلویت قرار دارد

اَفْضَلُ اَلْجِهادِ اَنْ یُجاهِدَ الرَّجُلُ نَفْسَهُ وَهَواهُ . (پیغمبر اکرم ص)

برترین جهاد آنست که مرد بانفس خود وهوای آن جهاد کند.

اِیّاكُمْ وَ اَلْهَویٰ فَاِنَّ اَلْهَویٰ یُعْمی وَیُصِمُّ . (پیغمبر اکرم ص)

ازهوای نفس بپرهیزید که آن آدم را کور و کر میکند.

جاهِدُوا اَهْوائَكُمْ تَمْلِكُوا اَنْفُسَكُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

با هوا هایتان بجنگید تا مالك نفس‌تان شوید.

اَلشَّدیدُ مَنْ غَلَبَ نَفْسَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

نیرومند کسی است که بر نفسش چیره گردد.

اَلْجاهِلُ مَنِ انْخَدَعَ لِهَواهُ وَ غُرُورِهِ . (حضرت امیر ع)

نادان کسی است که گول بخورد برای هوای نفس وغرور خود .

اَلْاَمَلُ یُفْسِدُ الْعَمَلَ وَ یُفْنِی الْاَجَلَ . (حضرت امیر ع)

آرزو عمل انسانرا خراب میکند و وقت را از بین میبرد.

اَلْاَمانِیُّ تُعْمِی عُیُونَ الْبَصائِرِ . (حضرت امیر ع)

آرزوها دیده های بینش را کور میسازند.

اَلنّاجُونَ مِنَ النّارِ قَلیلٌ لِغَلَبَةِ الْهَوی وَ الضَّلالِ . (حضرت امیر ع)

دراثر غلبهٔ هوی وهوس و گمراهی نجات یافتگان ازآتش کمند.

اَلْاَمَلُ کَالسَّرابِ یَغُرُّ مَنْ رَآهُ وَ یَخْلِفُ مَنْ رَجاهُ . (حضرتا میر ع)

آرزو مانند سراب است که میفریبد بیننده را و بازمیدارد امیدوار را.

اَلْهَوی اِلٰهٌ مَعْبُودٌ . (حضرت امیرع)

هوی خدائی است پرستیده شده (هواپرست خداپرست نیست).

اَکْذِبِ الْاَمَلَ وَلاتَثِقْ بِهِ فَاِنَّهُ غُرُورٌ وَصاحِبُهُ مَغْرُورٌ. (حضرت امیر ع)

آرزو را دروغ بشمار و اعتماد بآن مکن زیرا آن فریب است وصاحبش هم فریب خورده است .

مَنْ اَطاعَ هَوِیَهُ فَقَدْ اَطاعَ عَدُوَّهُ . (حضرت صادق ع)

هر که اطاعت هوای نفسش را بکند پس دشمنش را اطاعت کرده است.

اِمْنَعْ نَفْسَکَ مِنَ الشَّهَواتِ تَسْلَمْ مِنَ الْآفاتِ . (حضرت امیرع)

نفس خودرا ازشهوات بازبدار از آفت‌ها بر کنار میمانی.

اَلْزِمُوا اَنْفُسَكُمْ بِدَوامِ جِهادِها . (حضرت امیرع)

نفس‌های خودرا همیشه با پیکار ومخالفت دنبال کنید.

اُهْجُرُوا الشَّهَواتِ فَاِنَّها تَقُودُكُمْ اِلَى اَرْتِكابِ الذُّنُوبِ وَ التَّهَجُّمِ عَلَى السَّيِّئاتِ . (حضرت امیرع)

خودرا ازشهوات کنار کشید که آنها شما را بسوی ارتکاب گناهان و هجوم بردن بر زشتی‌ها میکشند.

اِغْلِبُوا اَهْوائَكُمْ وَ حارِبُوها فَاِنَّها اِنْ تُقَيِّدُوكُمْ تورِدُكُمْ مِنَ الْهَلَكَةِ اَبْعَدَ غايَةٍ . (حضرت امیر ع)

برهواهای نفس خود غلبه کنید وبا آنها محاربه کنید وبجنگید که نفس شما اگر شما را تحت قید وبند درآورد بدورترین مرکز تباهی شمارا میکشاند.

اِيّاكَ وَ طاعَةَ الْهَوىٰ فَاِنَّهُ يَقُودُ اِلىٰ كُلِّ مِحْنَةٍ . (حضرت امیر ع)

از اطاعت هوای نفس بدور باش زیرا که او بهر گرفتاری انسانرا میکشد .

اِيّاكَ وَ الْاِتِّكالَ عَلَى الْمُنىٰ فَاِنَّها بَضائِعُ النَّوُكىٰ . (حضرت امیر ع)

از اعتماد بآرزو وهوس‌ها بدورباش که آن روش ابلهان است.

اِيّاكَ وَتَغْلِبَكَ نَفْسُكَ عَلىٰ ما تَظُنَّنَّ وَلاتَغْلِبُها عَلىٰ ما تَسْتَيقِنُ فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ اَعْظَمِ الشَّرِّ . (حضرت امیر ع)

برتوباد بدوری ازاینکه نفست برتو چیره شود بچیزی که فقط گمان بآن داری وتو غلبه نکنی بر آن بچیزی که یقین‌داری (بصرف گمان بسوی دنیا میروی

واز آخرت که یقینی وحتمی است نمی‌اندیشی).

اِیّاكَ وَطُولَ الْاَمَلِ فَكَمْ مِنْ مَغْرُورٍ اِفْتَتَنَ بِطُولِ اَمَلِهِ وَ اَفْسَدَ عَمَلَهُ وَ قَطَعَ اَجَلَهُ فَلا اَمَلَهُ اَدْرَكَ وَلا مٰا فٰاتَهُ اسْتَدْرَكَ . (حضرت امیر ع)

برتو باد بدوری از آرزوی دراز داشتن ای‌بسا فریب خوردهٔ که بواسطهٔدرازی آرزویش عملش تباه گردیده و اجلش رسید بعدهم نه بآرزویش دست‌یافت و نه‌آنچه ازدست داده بود بدستش رسید.

اِیّاكَ وَ الْوُقُوعَ فِی‌الشُّبَهٰاتِ وَ الْوُلُوعَ بِالشَّهَوٰاتِ فَاِنَّهُمٰا تَقُودٰانِكَ اِلَی الْوُقُوعِ فِی‌الْحَرٰامِ وَ رُكُوبِ كَثِيرٍ مِنَ الْآثٰامِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد بدوری از درافتادن درشبهه‌ها و دل‌باختن بآرزوها که این دو تـرا بسوی درافتادن درحرام و ارتکاب بسیاری از گناهان میکشانند.

اِیّاكُمْ وَ تَمَكُّنَ الْهَوٰی مِنْكُمْ فَاِنَّ اَوَّلَهُ فِتْنَةٌ وَ آخِرَهُ مِحْنَةٌ .

(حضرت امیر ع)

برشما باد بدوری از اینکه هوی وهوس در درونتان جای گیرد زیرا هوای نفس اولش فتنه وآخرش محنت است .

اِیّاكُمْ وَغَلَبَةَ الشَّهَوٰاتِ عَلٰی قُلُوبِكُمْ فَاِنَّ بِدٰایَتَهٰا فُلْكَةٌ وَنِهٰایَتَهٰا هُلْكَةٌ.

(حضرت امیر ع)

برشماباد بدوری ازاینکه شهوات در دلهای‌شما رخنه‌افکند زیرا اولش‌فلاکت است وآخرش‌هلاکت.

اَلا اِنَّ اَخْوَفَ مٰا اَخٰافُ عَلَيْكُمْ، اِتِّبٰاعُ الْهَوٰی وَ طُولُ الْاَمَلِ .

(حضرت امیر ع)

آگاه باشید بیشتر از هر چیز بشما از پیروی نفس و درازی آرزوهایتان میترسم.

اَیْنَ تَخْدَعُکُمْ کَواذِبُ الْآمالِ ؟ (حضرت امیر ع)

تا کجا دروغهای آرزوها شما را فریب میدهند ؟

اَشْرَفُ الْغِنیٰ تَرْکُ الْمُنیٰ . (حضرت امیر ع)

شریفترین غنی آرزو را ترك کردنست.

اَقْرَبُ الْآراءِ مِنَ النُّهیٰ اَبْعَدُهٰا عَنِ الْهَویٰ . (حضرت امیر ع)

نزدیکترین اندیشه‌ها بخرد ها دورترین آنها از هوای نفس است.

اَقْوَی النّاسِ مَنْ قَوِیَ عَلیٰ نَفْسِهِ . (حضرت امیر ع)

نیرومندترین مردم کسی است که بر نفسش چیره گردد.

اَوَّلُ الْهَویٰ فِتْنَةٌ وَ آخِرُهُ مِحْنَةٌ . (حضرت امیر ع)

هوی وهوس اوّلش فتنه است و آخرش هم رنج ومحنت.

اَفْضَلُ الدّینِ قَصْرُ الْاَمَلِ . (حضرت امیر ع)

بالاترین درجهٔ دینداری آرزو را کوتاه کردن است.

اِنَّ طاعَةَ النَّفْسِ وَ مُتابِعَةَ اَهْوِیَتِهٰا اُسُّ کُلِّ مِحْنَةٍ وَ رَأْسُ کُلِّ غَوایَةٍ.

(حضرت امیر ع)

براستی فرمان نفس بردن و پیروی هوای او کردن ریشهٔ هر رنج و اصل هر گمراهی است.

اِنَّ مُجاهَدَةَ النَّفْسِ لَتَزِمُّهٰا عَنِ الْمَعٰاصی وَ تَعْصِمُهٰا عَنِ الرَّدیٰ .

(حضرت امیر ع)

براستی که بپیکار نفس برخاستن آنرا از گناهان مهاز میکند و از درافتادن و هلاکتش بازمیدارد.

اِنَّ نَفْسَكَ لَخَدُوعٌ اِنْ تَثِقْ بِهٰا يَقْتَدِكَ الشَّيْطٰانُ اِلَى ارْتِكٰابِ الْمَحٰارِمِ.

(حضرت امیرع)

بدرستیکه نفس‌تو بسیار فریبنده است اگر بآن اعتماد کنی شیطان‌ترا بسوی ارتکاب حرامها و گناهان میکشاند.

اِنَّكَ اِنْ اَطَعْتَ هَوٰاكَ اَصَمَّكَ وَ اَعْمٰاكَ وَ اَفْسَدَ مُنْقَلَبَكَ وَ اَرْدٰاكَ .

(حضرت امیر ع)

حتماً تو اگر نفست وهوای آنرا پیروی و اطاعت کنی ترا کر و کورمینماید و بازگشت گاهت را تباه کرده وترا پرتاب میکند.

اِذٰا غَلَبَتْ عَلَيْكُمْ اَهْوٰائُكُمْ اوْرَدَتْكُمْ مَوٰارِدَ الْهَلَكَةِ . (حضرت امیر ع)

موقعیکه بر شما هوای نفستان غلبه کرد شما را در محلّ های هلاکت وارد میکند .

ثَمَرَةُ الْاَمَلِ فَسٰادُ الْعَمَلِ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ آرزو عمل را تباه کردنست.

لٰاتَدَعِ النَّفْسَ وَ هَوٰاهٰا فَاِنَّ هَوٰاهٰا فِى رَدٰاهٰا . (حضرت صادق ع)

نفس را بمیل خود مگذار زیرا میل او درهلاکت است.

اِنَّمٰا اَخٰافُ عَلَيْكُمُ اثْنَتَيْنِ اتِّبٰاعُ الْهَوٰى وَطُولُ الْاَمَلِ اَمّٰا اتِّبٰاعُ الْهَوٰى فَاِنَّهُ يَصُدُّ عَنِ الْحَقِّ وَ اَمّٰا طُولُ الْاَمَلِ فَيُنْسِى الْاٰخِرَةَ . (حضرت امیر ع)

فقط برای شما ازدو چیز میترسم پیروی هوای نفس و درازی آرزو اماپیروی هوای نفس شما را ازحقّ منحرف‌تان میکند و بازدارد و اما درازی آرزوهم آخرت را ازیاد شما می‌برد.

مَنْ جَرىٰ فی عِنانِ اَمَلِهِ عَثَرَ بِاَجَلِهِ . (حضرت امیرع)

هر که مهار آرزویش را رها کند مرگ اورا میلغزاند.

اَلْاَمانِیُّ تُعْمِی اَعْیُنَ الْبَصائِرِ . (حضرت امیر ع)

آرزوها دیده‌های بینائی را کورمی نمایند.

ذَلِّلُوا اَنْفُسَکُمْ بِتَرْکِ الْعاداتِ وَ قُودُوها اِلیٰ فِعْلِ الطّاعاتِ وَ حَمِّلُوا بِها اَعْباءَ الْمَغارِمِ وَ حَلُّوها بِفِعْلِ الْمَکارِمِ وَ صُونُوها عَنْ دَنَسِ الْمَآثِمِ.

(حضرت امیر ع)

نفس‌هایتان را با ترك نمودن عادات (برخلاف خواسته های نفس) خوار و ناچیز کنید و آنها را بکارهای اطاعت وعبادت خدا بکشانید وبار سنگین غرامت‌ها را بآن حمل کنید و آنها را بکردار بزرگان آرایش دهید و از پلیدی گناهان هم محفوظ دارید.

رَأْسُ الدّینِ مُخالَفَةُ الْهَویٰ . (حضرت امیرع)

اصل دین مخالفت نمودن هوای نفس است .

سَبَبُ فَسادِالدّینِ الْهَویٰ . (حضرت امیر ع)

هواپرستی موجب تباه شدن دین است.

طاعَةُ الْهَویٰ تُفْسِدُ الْعَقْلَ . (حضرت امیر ع)

فرمان هوای نفس بردن عقل را تباه میکند.

طَاعَةُ الْاَمَلِ تُفْسِدُ الْعَمَلَ . (حضرت امیر ع)

اطاعت آرزو کردن کردار انسانرا تباه میکند .

غُرُورُ الْهَوٰی یَخْدَعُ . (حضرت امیر ع)

مغرور شدن بهوای نفس آدمی را گول میزند.

ظَفَرَ بِالْجَنَّةِ الْمَاْوٰی مَنْ غَلَبَ الْهَوٰی . (حضرت امیرع)

هر که برهوای نفس چیره گشت به بهشت ابدی دست یافت.

فَازَ مَنْ غَلَبَ هَوٰاهُ وَمَلَكَ دَوٰاعِیَ نَفْسِهِ. (حضرت امیر ع)

رستگار شد هر که بر نفس غلبه نمود وبرخواهشهای آن تملّك یافت.

قَرِینُ الشَّهَوٰاتِ اَسِیرُ التَّبِعٰاتِ . (حضرت امیر ع)

آنکه با شهوات و خواسته‌های نفس قرین وهمنشین است همیشه اسیرزحمتها و گرفتاریهاست .

قَصِّرُوا الْاَمَلَ وَ خٰافُوا بَغْتَةَ الْاَجَلِ وَ بٰادِرُوا صٰالِحَ الْعَمَلِ .

(حضرت امیر ع)

آرزو را کوتاه کنید و بترسید از رسیدن ناگهانی مرگ و باعمال صالحه پیشدستی کنید.

قَیِّدُوا اَنْفُسَكُمْ بِالْمُحٰاسَبَةِ وَ اَمْلِكُوهٰا بِالْمُخٰالَفَةِ : (حضرت امیر ع)

نفس هایتان را با حساب کشیدن مقیّد کنید وبا مخالفت هوای آن مالك آنها شوید .

لٰاشَیْءَ اَكْذَبُ مِنَ الْاَمَلِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز دروغگوتر از آرزو نیست.

مِنَ الْحُمْقِ الْاِتِّكالُ عَلَى الْاَمَلِ . (حضرت امیر ع)

تکیه کردن بر آرزو از حماقت و ابلهی است.

هَوٰاكَ اَعْدىٰ عَلَيْكَ مِنْ كُلِّ عَدُوٍّ فَاغْلِبْهُ وَاِلّا اَهْلَكَكَ . (حضرت امیر ع)

هوای نفس تو دشمن ترین دشمنان تست بر وی غالب شو و گرنه هلاکت میکند .

قَصِّرِ الْاَمَلَ فَاِنَّ الْعُمْرَ قَصيرٌ وَ افْعَلِ الْخَيْرَ فَاِنَّ يَسيرُهُ كَثيرٌ .

(حضرت امیر ع)

آرزو را کوتاه کن زیرا که دوران عمر کوتاه است و نیکی کن که کمش زیاد است .

مَنْ اَهْمَلَ نَفْسَهُ فى لَذّاتِها شَقِىَ وَبَعِدَ . (حضرت امیر ع)

هر کسی نفس خودرا در چراگاه لذّت رها کند بدبخت شده و از خدا دور میشود .

مَنِ اتَّكَلَ عَلَى الْاَمانِى مٰاتَ دونَ اَمَلِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که بآرزوها تکیه کند بامیدش نرسیده میمیرد .

مَنْ جَرىٰ مَعَ الْهَوىٰ عَثُرَ بِالرَّدىٰ . (حضرت امیر ع)

هر که بدنبال هوی وهوس روان گردد با خواری و افتادگی بسردر آید.

مَنْ اَطاعَ هَوٰاهُ بٰاعَ آخِرَتَهُ بِدُنْياهُ . (حضرت امیر ع)

هر که اطاعت هوای نفس کند آخرتش را بدنیایش میفروشد.

مَنْ غَلَبَ عَقْلُهُ هَوٰاهُ اَفْلَحَ وَ مَنْ غَلَبَ هَوٰاهُ عَقْلَهُ اِفْتَضَحَ .

(حضرت امیر ع)

هر که عقلش برهوای نفسش چیره گشت رستگار شد و هر که هوای نفسش برعقلش غالب گشت رسوا گردید .

مَنْ تَسَرَّعَ اِلَی الشَّهَوٰاتِ تَسَرَّعَتْ اِلَی الْآفٰاتِ . (حضرت امیرع)

هر که به شهوات وخواهشهای نفس بنازد بآفت‌ها و بلایا سرعت میگیرد.

مَنْ اَحَبَّ نَیْلَ الدَّرَجٰاتِ الْعُلٰی فَلْیَغْلِبِ الْهَوٰی . (حضرت امیر ع)

کسیکه دوست دارد بدرجات عالیه برسد باید برهوای نفس غلبه کند.

مَنِ اتَّبَعَ هَوٰاهُ اَزَلَّهُ وَ اَضَلَّهُ . (حضرت امیر ع)

هر که پیروی هوای نفسش کند هوی وهوس اورا بلغزاند و گمراه سازد.

تواضع و فروتنی

۱ ـ قرآن :

وَ بَشِّرِ الْمُخْبِتِينَ.

(ای رسول ما) متواضعان وخاشعین را مژده بده .

وَعِبادُ الرَّحْمنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هوناً وَإِذا خاطَبَهُمُ الْجاهِلُونَ قالُوا سَلاماً .

وبندگان (خاصّ) خدای رحمان کسانی هستند که برروی زمین بتواضع و فروتنی راه میروند وهر گاه مورد خطاب اشخاص نادان قرار بگیرند باسلامت نفس و (زبان خوش) جواب میدهند

وَ اقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَ اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْواتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

در راه رفتن میانه‌رو باش وصدایت را آهسته دو بیار زیرا که زشت‌ترین صداها هر آینه صدای الاغ است.

وَ اخْفِضْ جَناحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ.

ای پیغمبر پروبال تواضع ومرحمت را بتمام پیروان با ایمانت بگستران .

۲- سخنان معصومین:

آکُلُ کَمَا یَأْکُلُ الْعَبْدُ وَ اَجْلِسُ کَمَا یَجْلِسُ الْعَبْدُ . (پیغمبر اکرم ص)

مانند بردگان غذا میخورم ومانند آنها بزمین می نشینم.

اَفْضَلُ الْاَعْمَالِ ثَلاثَةٌ: اَلتَّوَاضُعُ عِنْدَالدَّوْلَةِ وَالْعَفْوُ عِنْدَالْقُدْرَةِ وَالْعَطِیَّةُ بِغَیْرِ الْمَنَّةِ . (پیغمبر اکرم ص)

برترین اعمال ۳ قسم است: تواضع و فروتنی در موقع دولت و توانگری و گذشت و اغماض درموقع توانائی وعطا وبخشش بدون منت نهادن .

اِنَّ اللهَ اوحیٰ اِلَیَّ اَنْ تَوَاضَعُوا حَتّیٰ لایَفْخَرَ اَحَدٌ عَلیٰ اَحَدٍ وَلا یَبْغی اَحَدٌ عَلیٰ اَحَدٍ . (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه خداوند وحی کرد بمن اینکه بهم متواضع باشید تا هیچ کس بدیگری فخر نکند وهمچنین هیچکس بدیگری ستم ننماید.

تَوَاضَعُوا وَجَالِسُوا الْمَسَاکِینَ تَکُونُوا مِنْ کُبَرَاءِاللهِ وَتَخْرجُوا مِنَ الْکِبْرِ.

(پیغمبر اکرم ص)

فروتنی کنید و با مساکین و فقرا بنشینید تا پیش خدا بزرگ شوید و از

کبر بر کنار بمانید.

تَوٰاضَعُوا لِمَنْ تَعَلَّمُونَ مِنْهُ وَ تَوٰاضَعُوا لِمَنْ تُعَلِّمُونَهُ وَ لٰاتَكُونُوا جَبٰابِرَةَ الْعُلَمٰاءِ . (پیغمبر اکرم ص)

بهر کس که از او علم یاد میگیرید و بهر کس که یاد میدهید تواضع کنید و از علمای متکبّر نباشید .

اَلتَّوٰاضُعُ لٰایَزِیدُ الْعَبْدَ اِلّٰا رِفْعَةً فَتَوٰاضَعُوا یَرْفَعُكُمُ اللهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

فروتنی برای بنده موجب بلندی مرتبه است پس فروتنی کنید تاخداوند شما را بلند مرتبه گرداند .

اَلْجُلُوسُ مَعَ الْفُقَرٰاءِ مِنَ التَّوٰاضُعِ . (پیغمبر اکرم ص)

با نیازمندان و بیچارگان نشستن ازفروتنی است.

كُلُّ ذِی نِعْمَةٍ مَحْسُودٌ اِلّٰا صٰاحِبَ التَّوٰاضُعِ . (پیغمبر اکرم ص)

هرصاحب نعمتی مورد رشک وحسد است مگرصاحب تواضع .

لٰاتَكُونُ زٰاهِداً حَتّٰی تَكُونَ مُتَوٰاضِعاً . (پیغمبر اکرم ص)

تا فروتنی نکنی زاهد نباشی

اَلتَّوٰاضُعُ مِنْ مَصٰائِدِ الشَّرَفِ . (حضرت امیرع)

فروتنی از شکارگاههای شرافت است.

اِنَّكَ اِنْ تَوٰاضَعْتَ رَفَعَكَ اللهُ . (حضرت امیر ع)

براستی که اگر تواضع کنی خدا ترا بلند گرداند

إِذا تَفَقَّهَ الرَّفيعُ تَواضَعَ . (حضرت امیر ع)

وقتی شخص بلند مرتبه‌ای دانش آموخت فروتنی میکند.

بِالتَّواضُعِ يَكُونُ الرِّفْعَةُ . (حضرت امیر ع)

بوسیله فروتنی علو و بلندی مرتبه حاصل میشود.

تَواضَعْ لِلّٰهِ يَرْفَعُكَ . (حضرت امیر ع)

بخداوند فروتنی کن ترا بلند میگرداند.

تَواضُعُ الشَّريفِ يَدْعوُ إِلىٰ كَرامَتِهِ . (حضرت امیر ع)

فروتنی مرد شریف مردم را بطرف کرامت او میخواند .

ثَمَرَةُ التَّواضُعِ الْمَحَبَّةُ (حضرت امیرع)

نتیجهٔ فروتنی محبّت است.

مَنْ كانَ مُتَواضِعاً لَمْ يُعْدِمُ الشَّرَفَ (حضرت امیر ع)

هر که شکسته نفس باشد شرافت و بزرگی را گم نمیکند.

مِنَ التَّواضُعِ السَّلامُ عَلىٰ كُلِّ مَنْ تَمُرُّ بِهِ وَ الْجُلُوسُ دونَ شَرَفِ الْمَجْلِسِ.
(امام حسن عسکری ع)

ازعلائم تواضع وفروتنی اینست که بهر کسی که میگذری سلام کنی و موقع نشستن درمجالس درصدر مجلس ننشینی .

مَنْ تَواضَعَ عَظَّمَهُ اللّٰهُ سُبْحانَهُ وَ رَفَعَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که فروتنی و شکسته نفسی کند خداوند سبحان او را بزرگ گرداند و بلند مرتبه کند

مَا اکْتَسَبَ الشَّرَفَ بِمِثْلِ التَّوَاضُعِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز شرافت را بمانند فروتنی کسب ننماید.

مَا تَوَاضَعَ اَحَدٌ اِلّاَ زَادَهُ اللهُ تَعَالٰی جَلَالَتَهُ . (حضرت امیر ع)

هیچ کس شکسته نفسی نکرد مگر اینکه خداوند تعالی جلالت و بزرگی او را زیاد گردانید.

لَاشَرَفَ کَالتَّوَاضُعِ . (حضرت امیر ع)

هیچ شرافتی مانند فروتنی نیست.

اَلتَّوَاضُعُ نِعْمَةٌ لَایُحْسَدُ عَلَیْهَا . (امام حسن عسکری ع)

فروتنی نعمتی است که بر آن حسد نبرند.

مِنَ التَّوَاضُعِ اَنْ تَرْضٰی بِالْمَجْلِسِ دونَ الْمَجْلِسِ وَ اَنْ تُسَلِّمَ عَلٰی مَنْ تَلْقٰی وَ اَنْ تَتْرُکَ الْمِرَاءَ وَ اِنْ کُنْتَ مُحِقّاً وَ اَنْ لَاتُحِبَّ اَنْ تُحْمَدَ عَلَی التَّقْوٰی .

(حضرت صادق ع)

از تواضع و فروتنی اینست که در نشستن بپائین مجلس راضی باشی وهر که را ملاقات میکنی سلام کنی و گفتگو ومجادله را اگرچه حق باتو باشد ترك کنی و اینکه دوست نداشته باشی که ترا بتقوی وپرهیزکاری بستایند .

فیمٰا اوحَی اللهُ عَزَّوَجَلَّ اِلٰی دَاوُدَ عَلَیْهِ السَّلَام ، یٰا دَاوُدُ کَمٰا اَنَّ اَقْرَبَ النَّاسِ مِنَ اللهِ الْمُتَوَاضِعُونَ کَذٰلِکَ اَبْعَدَ النَّاسِ مِنَ اللهِ مُتَکَبِّرُونَ .

(حضرت صادق ع)

خداوند عزّوجلّ ضمن مناجات با داود علیه السلام، فرمود یاداود همانطوری

که تواضع کنندگان بخداوند نزدیك هستند بهمین نحو گردنکشان از خداوند دورترند .

طُوبٰی لِمَنْ تَواضَعَ لِلّٰهِ عَزَّ ذِکْرُهُ . (پیغمبر اکرم ص)

خوشا بحال کسیکه برای خداوند عزّوجلّ تواضع کند.

بِالتَّواضُعِ تُتِمُّ النِّعْمَةُ . (حضرت امیرع)

بوسیلهٔ تواضع و فروتنی نعمت تمام میشود. (بمرتبهٔ اعلای خود میرسد)

قناعت و استغنای طبع

سخنان معصومین:

اِذٰا کٰانَ عِنْدَکَ مٰا یُکْفیکَ فَلٰا تَطْلُبْ مٰا یُطْغیکَ . (پیغمبر اکرم ص)

اگر چیزی که مایهٔ کفاف باشد در دسترس داری در جستجوی آنکه ترا بطغیان میکشد مباش.

اِسْتَغْنُوا عَنِ النّٰاسِ وَلو بِشوصِ السِّوٰاکِ . (پیغمبراکرم ص)

ازمردم بی‌نیاز باشید حتّی یك قطعه چوب مسواك هم از آنها نخواهید.

خِیٰارُ الْمُؤمِنینَ الْقٰانِعُ وَ شِرٰارُهُمُ الطّٰامِعُ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین مؤمنان شخص قانع است و بدترین آنها شخص طمعکار است.

عَلَیْکُمْ بِالْقَنٰاعَةِ فَاِنَّ الْقَنٰاعَةَ مٰالٌ لٰایَنْفَدُ . (پیغمبر اکرم ص)

برتو باد بقناعت خو گرفتن زیرا قناعت مالی است که تمام نمیشود.

عَلَیْکَ بِالْیَأْسِ مِمّٰا فی اَیْدِی النّٰاسِ . (پیغمبر اکرم ص)

برتو باد ناامیدی از آنچه در دست مردم است. (بمال مردم بی‌اعتناء باش و هرچه خواهی ازخدا بخواه)

اَلْغِنیٰ اَلْیَأْسُ عَمّٰا فی اَیْدِی النّٰاسِ . (پیغمبراکرم ص)

استغنای طبع عبارتست از بی‌اعتنائی ویأس بآنچه در دست مردم است.

لَیْسَ الْغِنیٰ عَنْ کَثْرَةِ الْعَرَضِ وَ لٰکِنَّ الْغِنیٰ غِنَی النَّفْسِ .

(پیغمبر اکرم ص)

غنی بداشتن مال زیاد نیست بلکه غنای اصلی استغنای نفس است .

اَلْغَنِیُّ مَنِ اسْتَغْنیٰ بِالْقَنٰاعَةِ . (حضرت امیرع)

توانگر کسی است که بوسیلهٔ قناعت مستغنی شود.

اَلْقَانِعُ غَنِیٌّ وَ اِنْ جَاعَ عُرِیَ . (حضرت امیرع)

کسی که قانع باشد اوهمیشه غنی است اگرچه گرسنه و برهنه باشد (زیرا او نظری در مال مردم ندارد و در اثر قناعت و عزّت نفس می تواند با هر سختی بسازد) .

اَلْقُنُوعُ خَیْرٌ مِنْ ذُلِّ الْخُضُوعِ . (حضرت امیر ع)

قناعت بهتر از خواری خضوع در برابر مردم است.

اَلْقَانِعُ نَاجٍ مِنْ آفَاتِ الْمَطَامِعِ . (حضرت امیر ع)

شخص قانع نجات یابنده است از آفتهای طمع‌ها.

اِقْنَعْ بِمٰا اُوتِیتَهُ تَکُنْ مَکْفِیّاً . (حضرت امیر ع)

بهرچه میرسدبساز تاکارت بسامان باشد.

اِنْتَقِمْ مِنْ حِرْصِکَ بِالْقُنُوعِ کَمٰا تَنْتَقِمُ مِنْ عَدُوِّکَ بِالْقِصٰاصِ .

(حضرت امیرع)

از حرص و آزت بوسیلهٔ قناعت کردن انتقام بکش همچنانکه از دشمنت بوسیلهٔ قصاص انتقام میکشی.

اَطْیَبُ الْعَیْشِ الْقَناعَةُ : (حضرت امیر ع)

گوارا و پاکیزه‌ترین زندگی قناعت است .

اَعْوَنُ شَیْءٍ عَلیٰ صَلاحِ النَّفْسِ الْقَناعَةُ . (حضرت امیرع)

برای اصلاح امر نفس.قناعت یاری کننده ترین چیزهاست.

اِنَّکُمْ اِلَی الْقَناعَةِ بِیَسیرِ الرِّزْقِ اَحْوَجُ مِنْکُمْ اِلَی اکْتِسابٍ فِی الْحِرْصِ وَ الطَّلَبِ . (حضرت امیرع)

البته شما بقناعت و ساختن کمی از روزی نیازمند ترید تا از راه حرص و آز مال بدست‌آوردن.

اِذا طَلَبْتَ الْغِنیٰ فَاطْلُبْهُ بِالْقَناعَةِ . (حضرت امیرع)

هر گاه توانگری خواستی آنرا باقناعت بخواه (دراثر قناعت توانگرحقیقی خواهی شد).

اِذا اَرادَاللهُ بِعَبْدٍ خَیْراً اَلْهَمَهُ الْقَناعَةَ فَاکْتَفیٰ بِالْکَفافِ وَاکْتَسیٰ بِالْعَفافِ.
(حضرت امیر ع)

هر گاه خداوند برای بنده‌ای خیری اراده کند او را بقناعت کردن در امور زندگی الهام میکند پس آن شخص اکتفاء میکند بچیز اندك و لباس پاکدامنی می پوشد .

بِالْقَناعَةِ یَکُونُ الْعِزُّ . (حضرت امیر ع)

عزّت و بزرگی با قناعت حاصل میشود.

حُسْنُ الْقَناعَةِ مِنَ الْعِفافِ . (حضرت امیر ع)

نیکو قناعت نمودن از پاکدامنی است

ثَمَرَةُ الْقَناعَةِ الْغِناءُ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ قناعت کردن توانگر شدنست .

جَمالُ الْعَيْشِ الْقَناعَةُ . (حضرت امیر ع)

قناعت نمودن زیبائی زندگی است.

اِقْنَعْ بِما قَسَمَ اللهُ لَكَ وَلاتَنْظُرْ اِلىٰ ما عِنْدَ غَيْرِكَ وَلاتَتَمَنَّ ما لَسْتَ نائِلَهُ فَاِنَّهُ مَنْ قَنَعَ شَبِعَ وَمَنْ لَمْ يَقْنَعْ لَمْ يَشْبَعْ وَ خُذْ حَظَّكَ مِنْ آخِرَتِكَ .

(حضرت صادق ع)

برهرچه کـه خدا بتو قسمت کرده است قانع باش و بآنچه در نزد اشخاص دیگر است نگاه نکن وچیزی را هم که تو نمیتوانی بآن‌برسی آرزومکن زیرا هر که قناعت کرد (ازمال دنیا) سیرشد وهر که قناعت نکرد سیر نشد وبهرهٔ زیادیت را از آخرتت بگیر .

خَيْرُ الْغِنىٰ غِنَى النَّفْسِ. (حضرت امیرع)

بهترین توانگری‌ها استغنای نفس است .

حَسْبُكَ مِنَ الْقَناعَةِ غِناءُكَ بِما قَسَمَ اللهُ لَكَ . (حضرت امیر ع)

(از مال دنیا) برای توانگری تو همینقدرکافی است که بآنچه خداوندبرای تو قسمت کرده است قانع باشی .

مَنْ قَنَعَ بِما رَزَقَهُ اللهُ فَهُوَ مِنْ اَغْنَى النّاسِ . (حضرت باقر ع)

هر که‌بآنچه خدا روزی داده‌است قناعت کند پس‌او توانگرترین مردم‌است.

كُلُّ قانِعٍ عَفيفٌ . (حضرت امیر ع)

هر قناعت کننده‌ای پاکدامن و پارساست.

عَلَیْکَ بِالْقُنُوعِ فَلاشَیْءَ لِلْفاقَةِ اَدْفَعُ مِنْهُ . (حضرت امیرع)

برتو باد بقناعت کردن زیرا که بردفع فقر (وتنگدستی که نتیجه اسراف در معیشت است) هیچ چیزی مانند آن نیست.

عِزُّ الْقُنُوعِ خَیْرٌ مِنْ ذُلِّ الْخُضُوعِ . (حضرت امیر ع)

عزّت قناعت بهتر از خواری و گردن خم کردن است (اگرانسان قناعت کند وبآنچه دارد بسازد ولو کمی زندگی برای او بد بگذرد درعوض عزّت نفس خواهد داشت وناچار نخواهد بود که برای تأمین کمبود معاش خود از مردم منّت بکشد و خواری بیند).

کُنْ قَنِعاً تَکُنْ غَنِیّاً . (حضرت امیر ع)

قانع باش تا توانگر باشی.

مَنْ قَنَعَ بِقِسْمِ اللهِ اسْتَغْنیٰ . (حضرت امیرع)

هر که بقسمت خدا راضی باشد توانگر میشود.

مَنْ لَمْ یَقْنَعْ بِما قُدِرَ لَهُ تَعَنّیٰ . (حضرت امیر ع)

هر که بآنچه برایش مقدّر شده است قانع نباشد بزحمت میافتد.

غِنَی النَّفْسِ اَغْنیٰ مِنَ الْبَحْرِ . (حضرت صادق ع)

استغنای طبع وعزّت نفس از دریا بهتر است.

مَنْ قَنَعَ بِرِزْقِ اللهِ سُبْحانَهُ اسْتَغْنیٰ عَنِ الْخَلْقِ . (حضرت امیرع)

هر که برزق خداوند سبحان قناعت کند از مردم مستغنی میگردد.

مَنْ وُهِبَ لَهُ الْقَناعَةُ صانَتْهُ . (حضرت امیر ع)

بهر کس قناعت داده شده است آن قناعت اورا نگهمیدارد.

مَنْ لَزِمَ الْقَنَاعَةَ زَالَ فَقْرُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که قناعت را ملزم شود فقرش برطرف گردد.

مَنْ قَنَعَتْ نَفْسُهُ اَعَانَتْهُ عَلَى النَّزَاهَةِ وَ الْعِفَافِ . (حضرت امیرع)

هر کسی که نفسش قناعت کند (عزّت نفس داشته باشد) اورا بطرف پاکی و پاکدامنی میکشاند.

مَا عَالَ امْرُءٌ اقْتَصَدَ . (حضرت امیر ع)

کسی که میانه روی وقناعت کند فقیر نمیشود .

عَلِّلِ النَّفْسَ بِالْقُنُوعِ وَالّا طَلَبَتْ مِنْكَ مَا يَكْفِيهَا . (حضرت امیر ع)

بوسیلهٔ قناعت کردن (و دوری از هوا وهوس و آز وطمع) نفس را بیمار کن والّا هرچه که او را کفایت کند (مطابق آرزو است) ازتو طلب میکند.

مَنْ قَنَعَ بِمَا قَسَمَ اللهُ لَهُ فَهُوَ مِنْ اَغْنَى النَّاسِ . (حضرت سجاد ع)

هر کسی که بآنچه خداوند باو (از روزی ومال و وسائل مادّی دیگر)قسمت کرده قانع باشد پس او ازهمهٔ مردم توانگرتر است

مَنْ لَمْ يَقْنَعْ لَمْ يَشْبَعْ . (حضرت صادق ع)

هر که قانع نشد سیر نشد.

مِنْ اَكْرَمِ الْخُلُقِ التَّحَلّى بِالْقَنَاعَةِ . (حضرت امیرع)

خودرا بوسیلهٔ قناعت آرایش دادن از گرامی ترین اخلاق انسانی است.

مِنْ شَرَفِ الْهِمَّةِ لُزُومُ الْقَنَاعَةِ . (حضرت امیر ع)

از بزرگی همّت قناعت را لازم دانستن است.

مِنْ عِزِّ النَّفْسِ لُزُومُ الْقَنَاعَةِ . (حضرت امیر ع)

قناعت را همراه شدن ازعزّت نفس است.

لَا غِنَاءَ كَالْقُنُوعِ . (حضرت امیر ع)

هیچ بی‌نیازی مانند قناعت کردن نیست.

مَنْ قَنَعَ عَزَّ وَ اسْتَغْنَى وَمَنْ طَمَعَ ذَلَّ وَ تَعَنَّى . (حضرت امیر ع)

هر که قناعت کرد عزیز ومستغنی شد وهر که طمع نمود ذلیل وخوار گردید وبزحمت و رنج افتاد.

لَا مَالَ أَنْفَعُ مِنَ الْقُنُوعِ . (حضرت صادق ع)

هیچ مال وثروتی سودمندتر ازقناعت نیست.

نَالَ الْعِزَّ مَنْ لَزِمَ الْقَنَاعَةَ . (حضرت امیر ع)

هر که قناعت را لازمهٔ زندگی خود دانست بعزت و ارجمندی رسید.

(قناعت توانگر کند مرد را خبر ده حریص جهانگرد را)

بخش پنجم

رذائل اخلاقی

دروغ و نفاق

خشم و کینه

عیبجوئی و غیبت

مکر و حیله

حرص و طمع

بخل و حسد

عجب و کبر

ظلم و تعدی

دروغ و نفاق

۱- قرآن:

وَ اجْتَنِبُوا قولَ الزّورِ.

ازقول باطل دوری گزینید.

وَ الَّذینَ کفَروا وَ کَذَّبوا بِآیاتِنا اُولئِکَ اَصْحابُ النّارِ.

و کسانی که کفر ورزیدند و آیات مارا دروغ پنداشتند پس همانها اهل جهنّم هستند.

اِنَّما یفتَری الْکَذِبَ الَّذینَ لایُؤمِنُونَ بِآیاتِ اللهِ وَ اُولئِکَ هُمُ الْکاذِبُونَ.

فقط دروغ را کسانی بخدا می‌بندند که بآیات خدا ایمان نیاورند و همین کافران هستند که خودشان مردمی دروغگویند.

وَ مَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَری عَلَی اللهِ کَذِباً ؟

و در دنیا ستمکارتر از کسی که بخدا دروغ ببندد کیست؟

بَشِّرِ الْمُنافِقینَ بِاَنَّ لَهُمْ عَذاباً اَلیماً.

وبمردم منافق مژده بده که برایشان عذاب دردناکی آماده است.

وَ مِنَ النّاسِ مَنْ یُعْجِبُکَ قَوْلُهُ فِی الْحَیوةِ الدُّنْیا وَ یُشْهِدُ اللهَ عَلی ما فی

قَلْبِهِ وَ هُوَ اَلَدُّ الْخِصامِ.

بعضی مردم (ای‌پیغمبرما) ترا از گفتار دلفریب ودروغ خودبشگفتی‌میآورند (ومقصودشان اینست) که بدینوسیله بمتاع دنیا رسند واز نفاق ونادرستی هم خدا را بر گفتار خود شاهد میگیرند وچنین مردمی از بدترین دشمنانست.

اِنَّ الْمُنافِقِینَ یُخادِعُونَ اللهَ وَهُوَ خادِعُهُمْ.

هر آینه مردم منافق (بنظر خودشان) خدا را گول‌میزنند درحالیکه خدا آنها را گول زده است (مقصود از گول زدن خدا اینست که نقشه‌هائی‌را که منافقین‌برای فریب دادن پیغمبر بکار می‌برند خدا آنها را خنثی مینماید).

اِذا جاءَکَ الْمُنافِقُونَ قالُوا نَشْهَدُ اِنَّکَ لَرَسُولُ اللهِ وَاللهُ یَعْلَمُ اِنَّکَ لَرَسُولُهُ وَاللهُ یَشْهَدُ اِنَّ الْمُنافِقِینَ لَکاذِبُونَ.

(ای‌پیغمبرما) چون منافقین پیش تو آمده و گفتند که ماشهادت میدهیم که تو پیغمبرخدا هستی (فریب آنان را مخور) البتّه خداوند میداند که تو پیغمبر اوئی‌وباز خداوند گواهی میدهد براینکه منافقین دروغ میگویند.

وَلا تَکُونَنَّ مِنَ الَّذِینَ کَذَّبُوا بِآیاتِ اللهِ فَتَکُونَ مِنَ الْخاسِرِینَ.

ومانند کسانی مباش که بآیات‌خداوند (ایمان نیاورده و) آنرا تکذیب کردند (اگرچنین کنی) توهم از زیانکاران محسوب میشوی.

۲ـسخنان معصومین:

اِنَّ اَخْوَفَ ما اَخافُ عَلیٰ اُمَّتی کُلَّ مُنافِقٍ عَلیمِ اللِّسان .

(پیغمبر اکرم ص)

بیش از هرچیز برامّت خود از منافق چرب زبان میترسم .

تَجِدُونَ مِنْ شَرِّالنّاسِ ذَا الْوَجْهَیْنِ الّذی یَأْتی هٰؤُلاءِ بِوَجْهٍ وَ هٰؤُلاءِ بِوَجْهٍ . (پیغمبر اکرم ص)

پیدا میکنید بدترین مردم را شخص دورو که با گروهی روئی و با گروه دیگر هم روئی دیگر دارد.

ذوالْوَجْهَیْنِ لایَکُونُ وَجیهاً . (پیغمبر اکرم ص)

شخص منافق و دورو آبرومند نمیشود.

ذوالْوَجْهِ فی الدُّنیا یَأْتی یومَ الْقِیامَةِ وَلَهُ وَجْهانِ مِنْ نارٍ .

(پیغمبر اکرم ص)

مرد منافق (که در دنیا دو روست) روز قیامت با دو روی آتشین ظاهر شود .

اَلْكِذْبُ يُسَوِّدُ الْوَجْهَ . (پیغمبر اکرم ص)

دروغ شخص را روسیاه میکند.

لِلْمُنافِقِ ثَلاثُ عَلاماتٍ : اِذا حَدَّثَ كَذِبَ وَ اِذا وَعَدَ اَخْلَفَ وَ اِذا اؤْتُمِنَ خانَ . (پیغمبر اکرم ص)

علامت شخص منافق سه است : وقتی که صحبت کند دروغ گوید و موقعیکه وعده میدهد وفا نمیکند و هروقت مردم او را امین دانستند و امانتی باو دادند خیانت میکند.

لا يَنْبَغي لِذِي الْوَجْهَيْنِ اَنْ يَكُونَ اَميناً عِنْدَاللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

شایسته نیست که شخص دورو نزد خدا مورد امانت باشد.

مَنْ كانَ لَهُ وَجْهانِ فِي الدُّنْيا كانَ لَهُ يَوْمَ الْقِيامَةِ لِسانانِ مِنْ نارٍ.

(پیغمبر اکرم ص)

هر که در دنیا دورو باشد درقیامت دو زبان آتشین خواهد داشت .

اَلنِّفاقُ مَبْنِيٌّ عَلَى الْمَينِ . (حضرت امیر ع)

بنای نفاق بردروغ است .

اَلْمُنافِقُ لِسانُهُ يُسِرُّ وَقَلْبُهُ يُضِرُّ . (حضرت امیر ع)

منافق زبانش آدم را شاد میکند ولی قلبش زیان میرساند (چون قلب وزبانش یکی نیست) .

اَلْمُنافِقُ قَوْلُهُ جَميلٌ وَ باطِنُهُ عَليلٌ . (حضرت امیر ع)

سخن آدم دورو زیباست ولی باطن او بیمار است .

اَلْكِذْبُ يُرْدِي مُصاحِبَهُ وَ يُنْجي مُجانِبَهُ . (حضرت امیرع)

دروغ یار خود را میافکند و دوری کننده‌اش را نجات میدهد.

اَلْکِذْبُ فِی الْعاجِلَةِ عارٌ وَ فِی الْآجِلَةِ عَذابُ النّارِ. (حضرت امیر ع)

دروغ در دنیا موجب ننگ است و در آخرت باعث عذاب آتش.

اِحْذَروا اَهْلَ النِّفاقِ فَاِنَّهُمْ ضالّونَ الْمُزِلّونَ، قُلُوبُهُمْ دَوِیَّةٌ وَ صِحافُهُمْ نَقِیَّةٌ. (حضرت امیر ع)

از اهل نفاق و دروغ بترسید زیرا گمراهان ولغزانند گانند دلهای آنان ناپاك و آلوده و صورتهایشان (بظاهر) پاکند.

اِیّاکَ وَ النِّفاقَ فَاِنَّ ذَا الْوَجْهَیْنِ لایَکُونُ وَجیهاً عِنْدَاللهِ.

(حضرت امیر ع)

دورباش از نفاق زیرا که آدم دورو پیش خداوند آبرومند نمی‌باشد.

بِالْکِذْبِ یَتَزَیَّنُ اَهْلُ النِّفاقِ. (حضرت امیر ع)

اهل نفاق خودرا با دروغ میآرایند.

ثَمَرَةُ الْکِذْبِ الْمُهانَةُ فِی الدُّنْیا وَ الْعَذابُ فِی الْآخِرَةِ. (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ دروغ خواری وپستی در دنیاست و موجب عذاب در آخرتست.

جانِبُوا الْکِذْبَ فَاِنَّهُ مُجانِبُ الْایمانِ. (حضرت امیر ع)

بر کنار باشید از دروغ زیرا که او دور کنندهٔ ایمانست.

شَرُّ الْاَخْلاقِ الْکِذْبُ وَ النِّفاقُ. (حضرت امیر ع)

بدترین اخلاق آدمی دو چیز است دروغ گفتن و نفاق داشتن.

عاقِبَةُ الْکِذْبِ مَلامَةٌ وَ نَدامَةٌ. (حضرت امیر ع)

آخر دروغ سرزنش و پشیمانی است.

مَنْ كَثُرَ كِذْبُهُ قَلَّ بَهاؤُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که دروغش زیاد باشد روشنی و خرّمی او کم میشود .

مَنْ عَرَفَ بِالْكِذْبِ قَلَّتِ الثِّقَةُ بِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که بدروغگوئی معروف گردد اعتماد بوی کم میشود.

ما اَقْبَحَ بِالْاِنْسانِ ظاهِراً مُوافِقاً وَ باطِناً مُنافِقاً . (حضرت امیر ع)

چقدر برای انسان زشت است که بیرونش موافق و درونش منافق باشد .

ما اَقْبَحَ بِالْاِنْسانِ اَنْ يَكُونَ ذاوَجْهَيْنِ . (حضرت امیر ع)

چقدر زشت است که انسان منافق و دورو باشد.

اِنَّ الْكِذْبَ هُوَ خَرابُ الْايمانِ . (حضرت باقر ع)

راستی که دروغ خراب کننده ایمانست .

اِتَّقوا الْكِذْبَ، اَلصَّغيرَ مِنْهُ وَ الْكَبيرَ فى كُلِّ جِدٍّ وَ هَزْلٍ فَاِنَّ الرَّجُلَ اِذا كُذِبَ فى الصَّغيرِ اُجْتُرِئَ عَلَى الْكَبيرِ . (حضرت سجاد ع)

از دروغ چه کوچك باشد چه بزرگ درهر کار جدّی یا شوخی بترسید زیرا که مرد وقتی درکار کوچك دروغ گفت بردروغ بزرگ هم جری میشود.

مَثَلُ الْمُنافِقِ كَمَثَلِ الْحَنْظَلَةِ الْخَضِرَةُ اَوْراقُها اَلْمُرُّ مَذاقُها .

(حضرت امیر ع)

مثل شخص منافق مانند حنظل است که برگهایش سبز ولی مزه‌اش تلخست.

نَكَدُ الْعِلْمِ الْكِذْبُ . (حضرت امیر ع)

دروغ از بین برندهٔ علم است.

لاَشيمَةَ اَقْبَحُ مِنَ الْكِذْبِ . (حضرت امیر ع)

هیچ خلق و روشی زشت‌تر از دروغگوئی نیست .

لاخَیرَ فی‌قولِ الاَفّاکین . (حضرت امیر ع)

در گفتار دروغگویان خیری نیست .

اَلکِذبُ عَلَی‌اللهِ وَ عَلیٰ رَسولِهِ مِنَ الکَبائِرِ . (حضرت صادق ع)

برخدا و پیغمبرش دروغ بستن از گناهان کبیره است.

لایَجِدُ عَبدٌ طَعمَ الایمانِ حَتّیٰ یَترُکَ الکِذبَ هَزلَهُ وَجِدَّهُ .

(حضرت امیر ع)

هیچ بنده‌ای طعم ایمان را نمی یابد مگر اینکه دروغ را چه شوخی باشد و چه جدّی ترك کند.

یَنبَغی لِلرَّجُلِ المُسلِمِ اَنْ یَجتَنِبَ مُواخاةَ الکَذّابِ فَاِنَّهُ یَکذِبُ حَتّی یَجیءَ بِالصِّدقِ فَلایُصَدَّقُ . (حضرت امیرع)

مرد مسلمان لازم است که از برادری آدم دروغگو دوری گزیند زیرا که او دروغگوید تاجائی که اگر راست هم گوید باور کرده نشود.

اِنَّ قَلبَ المُنافِقِ وَراءَ لِسانِهِ . (حضرت امیر ع)

دل منافق پشت زبان اوست.

اِنَّ المُنافِقَ یَتَکَلَّمُ بِما اَتیٰ عَلیٰ لِسانِهِ لایَدری ماذالَهُ وَ ماذا عَلَیهِ .

(حضرت امیر ع)

شخص منافق هرچه بزبانش بیاید میگوید بدون اینکه بداند چه‌بنفع اوست وچه برضررش‌می‌باشد.

خشم و کینه

۱ ـ قرآن :

وَ الَّذینَ یَجْتَنِبونَ کَبائِرَ الْاِثْمِ وَالْفَواحِشَ وَ اِذا ما غَضِبُوهُمْ یَغْفِرُونَ.

و آنانکه از زشتکاری و گناهان بزرگ می‌پرهیزند وچون بر کسی خشم و غضب کنند بر او میبخشند.

وَ الْکاظِمینَ الْغَیْظَ وَ الْعافینَ النّاس .

خشم وغضب خودرا فرو مینشانند واز بدی های مردم در گذرند.

فَمَنِ اعْتَدیٰ عَلَیْکُمْ فَاعْتَدُوا عَلَیْهِ بِمِثْلِ ما اعْتَدیٰ عَلَیْکُمْ وَ اتَّقُوا اللهَ وَ اعْلَمُوا اَنَّ اللهَ مِنَ الْمُتَّقینَ .

پس هر که بستمکاری برشما تعدی کند شما هم بهمان مقدار برای اومقابله کنید و ازخدا بترسید وبدانید که خداوند با پرهیزکارانست.

۲ـ سخنان معصومین:

اِجْتَنِبِ الْغَضَبَ . (پیغمبر اکرم ص)

ازخشم بپرهیز.

تَسَاقَطُوا الضَّغَائِنَ . (پیغمبر اکرم ص)

کینه‌ها را بدور بیندازید.

لَاتَغْضَبْ فَاِنَّ الْغَضَبَ مَفْسَدَةٌ . (پیغمبر اکرم ص)

خشمگین‌مشو زیرا که خشم مورد فساد است.

اَلْغَضَبُ شَرٌّ اِنْ اَطَعْتَهُ دَمَّرَ . (حضرت امیرع)

خشم شرّی است که اگر فرمانش ببری هلاك میکند.

اَلْغَضَبُ عَدُوٌّ فَلَا تُمَلِّكْهُ نَفْسَكَ . (حضرت امیر ع)

خشم مانند دشمنی است آنرا برنفست مالك نگردان.

اَلْغَضَبُ يُفْسِدُ الْاَلْبَابَ وَ يُبْعِدُ مِنَ الصَّوَابِ . (حضرت امیرع)

خشم عقل‌ها را خراب میکند و از راستی انسان را دور میگرداند.

اَلْحِقْدُ دَاءٌ دَوِيٌّ وَ مَرَضٌ مُوبِيٌ . (حضرت امیرع)

کین‌توزی دردی است همیشگی و بیماری و بادار است.

اَلْحِقْدُ خُلْقٌ دَنِیٌّ وَ عَرَضٌ مُرْدِیٌ . (حضرت امیر ع)

کینه‌خوئی است پست وعارضه ایست که انسانرا فرو میافکند.

اَلْغَضَبُ یُرْدِی صاحِبَهُ وَ یُبْدِی مَعایِبَهُ . (حضرت امیر ع)

خشم صاحبش را بزمین میزند و معایب اورا آشکار میسازد.

اَلْحَقُودُ مُعَذَّبُ النَّفْسِ مُتَضاعَفُ الْهَمِّ . (حضرت امیر ع)

کینه‌ورز خودش همیشه معذّب و اندوهش چند برابر است.

اَلْغَضَبُ نارٌ موقَدَةٌ مَنْ کَظَمَهُ اَطْفَاَها وَمَنْ اَطْلَقَهُ کانَ اَوَّلُ مُحْتَرِقٍ بِها.
(حضرت امیر ع)

خشم آتشی است افروخته و شعله‌ور هر که‌آنرا فروخورد (آتش‌را) خاموش سازد وهر که آنرا رها سازد اوّل کسی که بآن میسوزد خود اوست.

اَلْغَضَبُ یُنیرُ کَوامِنَ الْحِقَدِ . (حضرت امیر ع)

خشم نهفتگی‌های کینه را میافروزد.

مَنْ کَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللهُ عَوْرَتَهُ . (حضرت صادق ع)

هر که خشمش را بازدارد خداوند عیب اورا می‌پوشاند.

مَکْتُوبٌ فِی التَّوْراةِ فیما ناجَی اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ موسیٰ عَلَیْهِ السَّلام :
یا مُوسیٰ اَمْسِکْ غَضَبَکَ عَمَّنْ مَلَّکْتُکَ عَلَیْهِ اَکُفَّ عَنْکَ غَضَبی .
(حضرت باقر ع)

در تورات ضمن مناجاتهای خداوند با موسی چنین نوشته شده است که : یا موسی خشم خودت را از کسیکه ترا باو مالك نموده‌ام بازگیر تا من هم خشم خود

را ازتو بازدارم.

لَانَصَبَ اوجَعُ مِنَ الْغَضَبِ . (حضرت امیر ع)

هیچ رنجی دردنا کتر ازخشم نیست.

اَلْغَضَبُ مِفْتاحُ الشَّرِّ (حضرت موسی کاظم ع)

خشم کلید شرّ و بدی است.

اَقَلُّ النّاسِ راحَةً اَلْحَقُودُ . (امام حسن عسکری ع)

کم آسایش‌ترین مردم آدم کینه‌ور است.

اِخْتَرِ سوُا مِنْ سورَةِ الْغَضَبِ وَ اَعِدّوَلَهُ ما تُجاهِدُونَهُ بِهِ مِنَ الْكَظْمِ وَ الْحِلْمِ . (حضرت امیر ع)

خودرا ازشدّت افروختگی خشم وغضب نگهدارید وبرای ازبین بردن آن تا میتوانید از فروخوردن خشم وبردباری کمك بگیرید.

اِيّاكَ وَ الْغَضَبَ فَاَوَّلُهُ جُنُونٌ وَ آخِرُهُ نَدَمٌ . (حضرت امیر ع)

ازخشم وتندی دورباش که اوّل آن دیوانگی وآخرش پشیمانی است .

اَحْضَرُ النّاسِ جَواباً مَنْ لَمْ يَغْضِبْ . (حضرت امیر ع)

کسی حاضر بجواب است که خشمگین نشود.

مَنْ لَمْ يَمْلِكْ غَضَبَهُ لَمْ يَمْلِكْ عَقْلَهُ. (حضرت صادق ع)

کسی که خشم خودرا نتواند مالك شود نمیتواند بعقل خود هم مالك گردد.

اَلْغَضَبُ مُمْحِقَةٌ لِقَلْبِ الْحَكيمِ . (حضرت صادق ع)

خشم دل مرد حکیم را نابود میکند.

اَقْدَرُ النّاسِ عَلَى الصَّوابِ مَنْ لَمْ يَغْضِبْ . (حضرت امیر ع)

توانا ترین مردم بکار درست و راست کسی است که خشمگین نشود.

اِنَّمَا اللَّبیبُ مَنِ اسْتَسَلَّ الْاَحْقادَ . (حضرت امیر ع)

هر آینه مرد خردمند کسی است که شمشیر کشیده و کینه‌ها را بکشد.

بِئْسَ الْقَرینُ الْغَضَبُ یُبْدی الْمَعایِبَ وَ یُدْنی الشَّرَّ وَ یُباعِدُ الْخَیْرَ .

(حضرت امیرع)

بد همنشینی است غضب عیوب را ظاهرمیسازد بدی را نزدیك گرداند وخوبی را دور میسازد (انسان درحال خشم مرتکب شرّ وبدی میشود و در نتیجه از نیکی و خوبی دور میافتد) .

رَأْسُ الْعُیُوبِ الْحِقْدُ . (حضرت امیر ع)

کینه‌سر آمد تمام‌عیوب‌است.

سَبَبُ الْفِتَنِ الْحِقْدُ . (حضرت امیر ع)

کینه موجب شرّ و فتنه‌هاست.

سَبَبُ الْعَطَبِ طاعَةُ الْغَضَبِ . (حضرت امیر ع)

فرمان غضب را بردن باعث هلاکت است

اِحْذَرِ الْغَضَبَ فَاِنَّهُ جُنْدٌ عَظیمٌ مِنْ جُنُودِ اِبْلیس . (حضرت امیر ع)

ازخشم وغضب بدور باشید که آن یك قشون بزرگی ازقشونهای شیطانست.

مَنْ کَفَّ غَضَبَهُ عَنِ النّاسِ کَفَّ اللهُ عَنْهُ عَذابَ یومِ الْقِیامَةِ .

(حضرت باقر ع)

هر که درموقع تند خوئی وغضب خشم خودرا ازمردم بازدارد خداوند هم او را ازعذاب روز قیامت بازدارد.

سِلاحُ الشَّرِّ الْحِقْدُ. (حضرت امیرع)

کین‌توزی سلاح شر و بدی است.

شَرُّ ماسَکَنَ الْقَلْبَ الْحِقْدُ. (حضرت امیر ع)

بدترین چیزی که درقلب آدمی جای گیرد کین‌توزی است.

طَیِّبوُا قُلوُبَکُمْ مِنَ الْحِقْدِ فَاِنَّهُ داءٌ مویٌ. (حضرت امیرع)

دلهایتان را از کینه پاك کنید زیرا که آن (کینه) دردی است وبادار.

طاعَةُ الْغَضَبِ نَدَمٌ وَ طُغْیانٌ. (حضرت امیرع)

اطاعت خشم نمودن پشیمانی وسرپیچی است.

ظَفَرَ بِالشَّیْطانِ مَنْ غَلَبَ غَضَبَهُ. (حضرت امیر ع)

هر که برخشم خود چیره گردد برشیطان پیروز میگردد.

کَثْرَةُ الْغَضَبِ یُزْری بِصاحِبِهِ وَ یُبْدی مَعایِبَهُ. (حضرت امیر ع)

خشم بسیار صاحبش را میافکند و عیوبش را آشکار سازد.

اَلْحِقْدُ مِنْ طَبایِعِ الْاَشْرارِ. (حضرت امیر ع)

کین‌توزی از خویهای بدان است.

اَلْحِقْدُ نارٌ کامِنَةٌ لاتُطْفی اِلّا بِالظَّفَرِ. (حضرت امیر ع)

کینه آتش پنهانی است خاموش نشود مگر بغلبه کردن بآن.

مَنْ غَلَبَ عَلَیْهِ الْغَضَبُ لَمْ یَأْمَنِ الْعَطَبَ. (حضرت امیر ع)

خشم وتندی برهر که غلبه کند آن شخص ایمن از هلاکت نیست.

مَنْ کَثُرَ سَخَطُهُ لَمْ یُعْرَفْ رِضاهُ. (حضرتا میر ع)

هر که خشمش بسیار باشد خشنودیش شناخته نمیشود (دراثر زیادی خشم که بهرچیزی تندی نماید حالت رضای اوهم معلوم نمیشود).

مَنْ غَلَبَ عَلَيْهِ غَضَبُهُ تَعَرَّضَ لِعَطَبِهِ. (حضرت امیر ع)

هر کسی که خشم وغضب بروی چیره شود خود را درمعرض تباهی در آورد.

مَنْ عَصَى الْغَضَبَ اَطاعَ الْعِلْمَ. (حضرت امیر ع)

هر که غضب وخشم را فرمان نبرد علم و دانش را اطاعت کرده است.

مَنْ اَطْرَحَ الْحِقْدَ اسْتَراحَ قَلْبُهُ وَ لُبُّهُ. (حضرت امیر ع)

هر کسی که از قلبش کینه و حقد را دور کند قلب و عقل او آسوده گردد.

مَنْ زَرَعَ الاَحَنَ حَصَدَ الْمِحَنَ. (حضرت امیر ع)

هر که تخم کینه در دل بکارد محنت‌ها و اندوه‌ها را درو میکند.

مَنْ اَطاعَ غَضَبَهُ تَعَجَّلَ تَلَفَهُ. (حضرت امیر ع)

هر که خشم خودرا فرمان برد درنابودی خود شتاب کرده است.

ما اَنْكَدَ عَيْشَ الْحَقُودِ. (حضرت امیر ع)

چقدر تنگ است زندگی شخص کین‌توز و بدخواه.

لامَوَدَّةَ لِحَقُودٍ. (حضرت امیر ع)

برای شخص کین‌توز دوستی وجود ندارد.

اَلْحَقُودُ يَمُوتُ كَمَداً. (حضرت سجاد ع)

کینه‌جو از اندوه نهانی تباه میگردد.

اَلْحِدَّةُ ضَرْبٌ مِنَ الْجُنُونِ لِاَنَّ صاحِبَها يَنْدَمُ فَاِنْ لَمْ يَنْدَمْ فَجُنُونُهُ مُسْتَحْكَمٌ. (حضرت امیر ع)

تندخوئی وغضب نوعی از دیوانگی است زیرا تندخو پشیمان میشود پس اگر پشیمان نشود دیوانگی او پابرجاست.

اِيّاكَ وَ الْغَضَبَ فَاِنَّهُ طَيْرَةٌ مِنَ الشَّيْطانِ. (حضرت امیر ع)

دور باش از خشم و غضب زیرا که او یك نوع سبك مغزی است که از شیطانست.

عیبجوئی و غیبت

۱- قرآن:

وَیْلٌ لِکُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ.

وای برهر شخص عیبجو و هرزه زبان.

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوُا اجْتَنِبُوا کَثیراً مِنَ الظَّنِّ اِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ اِثْمٌ وَ لا تَجَسَّسُوا وَلایَغْتَبْ بَعْضُکُمْ بَعْضاً اَیُحِبُّ اَحَدُکُمْ اَنْ یَاْکُلَ لَحْمَ اَخیهِ مَیْتاً فَکَرِهْتُمُوهُ وَ اتَّقُوا اللهَ اِنَّ اللهَ تَوّابٌ رَحیمٌ.

ای اهل ایمان از بسیاری ازپندارها دربارهٔ یکدیگر اجتناب کنید که برخی از این گمان ها و پندار ها (چون مقرون بحقیقت نیست) گناه است و نیز هرگز دربارهٔ یکدیگر (برای کشف عیوب هم) بجستجو نپردازید ونبایدیکی ازشما غیبت دیگری را بنماید آیا شما دوست دارید که گوشت برادر مردهٔ خود را بخورید البتّه از آن کراهت دارید پس از خداوند بترسید که خدا توبه پذیر و مهربان است.

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوُا لایَسْخَرْ قومٌ مِنْ قومٍ عَسی اَنْ یَکُونُوا خَیْراً مِنْهُمْ.

ای اهل ایمان هرگز گروهی گروه دیگری را مسخره نکنند شاید آنهائی

را که مسخره میکنند بهتر از مسخره کنندگان باشند

وَلَا تَلْمِزُوا اَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْاَلْقَابِ .

و هرگز عیب جوئی خود نکنید و بنام و لقب هـای زشت همدیگر را مخوانید .

۲ـ سخنان معصومین:

اِیّاکُمْ وَ الْغیبَةَ فَاِنَّ الْغیبَةَ اَشَدُّ مِنَ الزِّنا اِنَّ الرَّجُلَ قَدْیَزْنی وَ یَتُوبُ فَیَتُوبُ اللهُ عَلَیْهِ وَ اِنَّ صاحِبَ الْغیبَةِ لایُغْفَرُ لَهُ حَتّیٰ یَغْفِرَ لَهُ صاحِبُهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

دور باشید از غیبت (پشت‌سر مردم عیب آنها را بدیگران گفتن) زیرا که غیبت مردم نمودن از عمل زشت زنا بدتر و سخت‌تر است چون ممکن است مردی زنا کند وبعد هم پشیمان شود و توبه کند البته خداوند رحیم توبهٔ او را می‌پذیرد و اما کسی که غیبت دیگری را کرده بخشیده نمیشود تااینکه صاحب‌غیبت اورا ببخشد (زنا با اینکه گناه بزرگی است اما چون مربوط بخداست درصورت توبه خداوند میبخشد ولی غیبت مربوط بدیگری است و از حقوق النّاس است باید شخص غیبت شده ببخشد) .

سابُّ الْموتیٰ کَالْمُشْرِفِ عَلَی الْهَلَکَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

بدگوی مردگان مانند کسی است که درمعرض هلاك است.

طوبیٰ لِمَنْ شَغَلَهُ عِیْبُهُ عَنْ عُیُوبِ النّاسِ . (پیغمبر اکرم ص)

خوشا بحال کسی که رسیدگی بعیوب خود اورا از عیوب مردم بازدارد.

اَلْغَیْبَةُ ذِکْرُکَ اَخاکَ بِما یُکْرِهُ . (پیغمبر اکرم ص)

غیبت آنست که برادر خود را بچیزی که دوست ندارد یاد کنی.

کَفّارَةُ مَنِ اغْتَبْتَ اَنْ تَسْتَغْفِرَ لَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

کفارهٔ غیبت باینست که بر شخصی که غیبت او را نموده ای طلب آمرزش بکنی .

اَلنَّمیمَةُ عَذابُ الْقَبْرِ . (پیغمبر اکرم ص)

سخن چینی موجب عذاب قبر است.

لاتَغْتابُوا الْمُسْلِمینَ وَلا تَتَّبِعُوا عَوْراتِهِمْ . (پیغمبر اکرم ص)

غیبت مسلمانان مکنید ودرجستجوی عیوب آنها مباشید.

مَنْ ذَکَرَ رَجُلاً بِمافیهِ فَقَدِ اغْتابَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

کسی اگر دیگری را بآنچه در اوست یاد کند غیبت اورا کرده است .

اَلسّامِعُ لِلْغیبَةِ کَالْمُغْتابِ . (حضرت امیر ع)

کسی که بغیبت دیگری گوش دهد مانند غیبت کننده است.

اَلنَّمیمَةُ ذَنْبٌ لایُنْسیٰ . (حضرت امیرع)

سخن‌چینی گناه فراموش نشدنی است.

اِیّاکَ وَ الْغیبَةَ فَاِنَّها تَمْقُتُکَ اِلَی النّاسِ وَ تُحْبِطُ اَجْرَکَ .

(حضرت امیر ع)

بدور باش از غیبت زیرا که آن مردم را با تو بدشمنی وادارد و پاداشت را از بین می‌برد.

اِیّاكَ وَ النَّمیمَةَ فَاِنَّها تَزْرَعُ الضَّغینَةَ وَ تُبَعِّدُ عَنِ‌اللهِ وَ عَنِ النّاسِ.
(حضرت امیرع)

بپرهیز از سخن‌چینی زیرا که آن تخم کینه را در دل میکارد وترا ازخدا و از مردم دور میکند.

اَبْغَضُ الْخَلایِقِ اِلَی اللهِ الْمُغْتابُ . (حضرت امیر ع)

دشمن‌ترین مردم پیش خداوند غیبت کننده است .

اَکْبَرُ الْعیْبِ اَنْ تَعیبَ غَیْرَكَ بِمافیكَ. (حضرت امیر ع)

بزرگترین عیب آنست که دیگری را عیب کنی بهمان عیبی که در خود تو وجود دارد.

سامِعُ الْغیْبَةِ شَریكُ الْمُغْتابِ . (حضرت امیر ع)

غیبت‌شنو شریك غیبت کننده است.

اِیّاكَ وَ الْغیْبَةَ فَاِنَّها اِدامُ کِلابِ النّارِ . (حضرت سجاد ع)

ازغیبت بدور باش که آن خوراك سگهای جهنم است .

مَنْ تَتَبَّعَ عُیُوبَ النّاسِ کَشَفَ عُیُوبَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که دنبال عیبهای مردم برود عیبهای خودش کشف میشود.

مَنْ اَبْصَرَ عیْبَ نَفْسِهِ لَمْ یَعِبْ اَحَداً . (حضرت امیر ع)

هر که بعیوب نفس خود بینا باشد هیچ کس را عیب نمیگیرد .

مَنْ وَلِعَ بِالْغیْبَةِ شُتِمَ . (حضرت امیر ع)

هر که درغیبت وبدگوئی مردم حریص باشد دشنام داده میشود.

مَنْ صَدَّقَ الْواشِیَ اَفْسَدَ الصَّدیقَ . (حضرت امیرع)

هر که حرف سخن‌چین را تصدیق کند دوست را تباه گرداند.

مَنْ قالَ فی مُؤمِنٍ مارَأَتْهُ عَیْناهُ وَ سَمِعَتْهُ اُذُناهُ فَهُوَمِنَ الَّذینَ قالَ اللّٰهُ عَزَّوَجَلَّ (اِنَّ الَّذینَ یُحِبّونَ اَنْ تَشیعَ الْفاحِشَةُ فِی الَّذینَ آمَنوا لَهُمْ عَذابٌ اَلیمٌ).

(حضرت صادق ع)

هر که دربارهٔ مومنی آنچه را که با دوچشم خود دیده و یا با دو گوش خود شنیده بگوید پس او جزو اشخاصی است که خداوند عزّوَجلّ دربارهٔ آنها فرموده است (کسانیکه دوست دارند دربارهٔ اهل ایمان فحشاء شیوع پیدا کند برای ایشان عذابی دردناك است) .

شِرارُکُمُ الْمَشّاؤُونَ بِالنَّمیمَةِ . (حضرت امیر ع)

بدترین شما کسانی هستند که سخن‌چینی کنند .

مَنْ نَظَرَ فی‌عیْبِ نَفْسِهِ اشْتَغَلَ عَنْ عیْبِ غَیْرِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که بعیوب نفس خود نگاه کند این عمل اورا ازعیبجوئی دربارهٔدیگران بازدارد .

مَنْ بَحَثَ عَنْ عُیُوبِ النّاسِ فَلْیَبْدَءْ بِنَفْسِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که درجستجوی عیب مردم باشد اوّل ازخودش شروع کند.

لاتَتَّبِعَنَّ عُیُوبَ النّاسِ فَاِنَّ لَکَ مِنْ عُیُوبِکَ مایَشْغَلُکَ اَنْ تَعیبَ النّاسَ.

(حضرت امیر ع)

در جستجوی عیب مردم مباش زیرا خودت آنقدر عیب داری که اگر بآنها

مَنْ تَتَبَّعَ عوْراتِ النّاسِ کَشَفَ اللهُ عوْرَتَهُ . (حضرت امیرع)

هر که دنبال عیب مردم افتد خداوند عیب اورا کشف کند.

مَنْ بَحَثَ عَنْ اَسْرارِ غَیْرِهِ اَظْهَرَ اللهُ سُبْحانَهُ اَسْرارَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که در جستجوی اسرار دیگری باشد خداوند اسرار او را آشکار میکند .

مَنْ تَتَبَّعَ خَفِیّاتِ الْعُیُوبِ حَرَّمَهُ اللهُ سُبْحانَهُ مَوَدّاتِ الْقُلُوبِ .

(حضرت امیر ع)

هر که دنبال عیبهای پنهانی مردم برود خداوند سبحان دوستی قلبها را باو حرام گرداند.

مِنْ اَقْبَحِ اللّوم غَیْبَةُ الْاَخْیارِ . (حضرت امیر ع)

از اشخاص نیك غیبت کردن زشتترین پستی‌هاست .

اِحْذَرِ الْغَیْبَةَ وَ النَّمیمَةَ فَاِنَّ الْغَیْبَةَ تَفْطِرُ وَ النَّمیمَةَ تُوجِبُ عَذابَ الْقَبْرِ . (پیغمبر اکرم ص)

از غیبت وسخن‌چینی بترسید زیرا غیبت روزه را میشکند وسخن‌چینی‌موجب عذاب قبر است.

اَلْغیْبَةُ اَسْرَعُ فی دینِ الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ مِنَ الْآکِلَةِ فی جَوْفِهِ .

(پیغمبر اکرم ص)

غیبت در نابودی دین مرد مسلمان زودتر کارگر شود از بیماری خوره در درون او .

لاتُعَوِّدْ نَفْسَكَ الْغِيْبَةَ فَإِنَّ مُعْتَادَهَا عَظِيمُ الْجُرْمِ . (حضرت امیرع)

خودت را بغیبت مردم عادت مده زیرا که معتاد شدن بغیبت گناهی بزرگ است .

إِيَّاكَ وَ النَّمِيمَةَ فَإِنَّهَا تَزْرَعُ الشَّحْنَاءَ فی قُلُوبِ الرِّجَالِ .

(حضرت صادق ع)

دورباش از سخن‌چینی زیرا که تخم کینه را در دل مردان میرویاند

مکر و حیله

۱ـ قرآن :

وَ ما یَمْکُرُونَ اِلّا بِاَنْفُسِهِمْ .

و حیله نمیکردند مگر بخودشان.

یُخادِعُونَ اللهَ وَ هُوَ خادِعُهُمْ .

آنها بخداوند خدعه وحیله میکردند درحالیکه خداوند بآنها خدعه نمود .

وَ مَکَرُوا وَ مَکَرَ اللهُ وَاللهُ خَیْرُ الْماکِرینَ .

آنها مکر کردند وخدا هم مکرنمود و خداوند بهتریـن مکر کنندگانست (جزای کردار ایشان را نمود) .

وَ قَدْ مَکَرَ الَّذینَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلّهِ الْمَکْرُ جَمیعاً .

آنانکه پیش از اینان مکر کردند (مکرایشان هیچ‌اثری نکرد) پس‌خداوند تمامی حیله‌ها را برمیگرداند.

اِنَّ رَبّی بِکَیْدِهِنَّ عَلیمٌ.

(یوسف گفت) هرآینه پروردگار من بمکر وحیلهٔ این زنان آگاهست .

وَ اِنَّ اللهَ لا یَهْدی کَیْدَ الْخائِنینَ .

و خداوند هر گز خیانتکاران را بوسیلهٔ مکر وحیلهٔشان بمقصود نمیرساند.

اَفَاَمِنوُا مَکْرَاللهِ؟ فَلا یَأْمَنُ مَکْرَاللهِ اِلّا اَلقَوْمُ الْخاسِرُونَ .

آیا آنان از مکر خدا خاطرجمع شدند ؟ (از عذاب خدا) از مکر خداوند ایمن وخاطرجمع نمیشوند مگر آنانکه زیانکار هستند

وَ الَّذینَ یَمْکُرُونَ السَّیِّئاتِ لَهُمْ عَذابٌ شَدیدٌ وَ مَکْرُ اُولئِکَ هُوَ یَبُورُ .

و برای آنانکه بمکر و تزویر اعمال بد کنند عذاب سختی خواهد بود و نقشهٔ مزورانهٔ آنها نیز نقش برآب خواهد شد

وَ اِنْ یُریدُوا اَنْ یَخْدَعُوکَ فَاِنَّ حَسْبَکَ اللهُ .

اگر دشمنان بفکر و حیله و فریب تو باشند البته خداوند ترا (از شرّ آنها) کفایت میکند.

وَ اِذْ یَمْکُرُ بِکَ الَّذینَ کَفَرُوا لِیُثْبِتُوکَ اَوْ یَقْتُلُوکَ اَوْ یُخْرِجُوکَ وَ یَمْکُرُونَ وَ یَمْکُرُاللهُ وَاللهُ خَیْرُ الْماکِرینَ .

(ای پیغمبر) کافران در کشتن تو حیله کردند و مکری بکار بردند وخدا هم مکری بکار برد وخداوند بهترین مکر کنندگانست (اشاره بخروج شبانه پیغمبر اکرم از مکه بسوی مدینه است کـه حضرت امیر آنشب را در فراش پیغمبر خوابید) .

توضیح : باید باین نکته توجه داشت که بکار بردن کلمهٔ مکر در مورد خداوند از نظر معنی غیر از مفهوم کلمهٔ مزبور در مخلوقات است زیرا حیله وخدعه مردم برمبنای ظلم بدیگری است که حیله کننده میخواهد او را غافلگیر کرده و حقّی را از وی ضایع گرداند اما مکر خداوند خنثی نمودن اثر حیله و مکر مردم

است که آن خدعه و حیله نتیجه بخش نباشد بنابراین حیله و مکر دربارهٔ خداوند بر مبنای عدل الهی است برخلاف حیلهٔ مردم کـه ناشی از ظلم و ستم و خبث باطن است .

۲ـ سخنان معصومین:

مَنْ غَشَّنا فَلَیْسَ مِنّا، اَلْمَکْرُ وَ الْخِداعُ فِی النّارِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که با ما نادرستی کند از ما نیست مکر و خدعه در آتشند.

اَلْمَکْرُ بِمَنِ ائْتَمَنَکَ کُفْرٌ . (حضرت امیر ع)

مکر وحیله دربارهٔ کسی که ترا امین دانسته است کفر است.

اَلْمَکْرُ وَ الْغِلُّ مُجانِبا الْایمان . (حضرت امیر ع)

مکر وحیله از ایمان بدور اند.

اَلْغَدْرُ بِکُلِّ اَحَدٍ قَبیحٌ وَ بِذَوی الْقُدْرَةِ اَقْبَحُ . (حضرت امیر ع)

حیله بهر کسی که باشد زشت است و بصاحبان قدرت زشت‌تر.

اِنْ کانَ الْعَرْضُ عَلَی اللهِ حَقّاً فَالْمَکْرُ لِماذا ؟ (حضرت صادق ع)

اگر حضور درمحکمهٔ الهی محقق است پس این حقّه‌بازی چیست؟

اِیّاکَ وَ الْغَدْرَ فَاِنَّهُ مِنْ اَقْبَحِ الْجِنایَةِ اِنَّ الْغَدُورَ لَمُهانٌ عِنْدَاللهِ بِغَدْرِهِ .
(حضرت امیر ع)

از مکر وحیله بدورباش که او از زشتترین جنایتهاست شخص پرمکر بواسطهٔ

حیله‌اش نزد خداوند خوار است.

اِیّاکَ وَ الْخَدیعَةَ فَاِنَّ الْخَدیعَةَ مِنَ الْخُلُقِ اللَّئیمِ . (حضرت امیرع)

دورباش از حیله زیرا که حیله کردن از خویهای شخص لئیم و پست است.

اِیّاکَ وَ الْمَکْرَ فَاِنَّ الْمَکْرَ لَخُلُقٌ ذَمیمٌ . (حضرت امیر ع)

دورباش از مکر وفریب زیرا که مکر یك خوی مذمّت شده است.

اَقْبَحُ الْغَدْرِ اِضاعَةُ السِّرِّ . (حضرت امیرع)

زشت‌ترین مکرها فاش کردن راز مردم است.

جانِبُوا الْغَدْرَ فَاِنَّهُ مُجانِبُ الْقُرْآنِ .

از غدر و حیله دوری گزینید که آن از حکم قرآن بدور است.

مَنْ مَکَرَ بِالنّاسِ رَدَّ اللهُ سُبْحانَهُ مَکْرَهُ فی عُنُقِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که با مردم مکر وحیله کند خداوند سبحان مکر او را در گردن خودش باز گرداند.

مِنْ اَعْظَمِ الْمَکْرِ تَحْسینُ الشَّرِّ . (حضرت‌امیرع)

از حیله‌های بزرگ زشت را زیبا شمردن است.

لُاغادِرَ اَخْدَعُ مِنَ الْاَمَلِ . (حضرت امیر ع)

هیچ مکر کننده‌ای حیله گرتر از آرزو نیست.

لَوْلا اَنَّ الْمَکْرَ وَ الْخَدیعَةَ فِی النّارِ لَکُنْتُ اَمْکَرَ النّاسِ .

(حضرت امیر ع)

اگر نبود که مکر وحیله در آتشند من ازهمهٔ مردم مکارتر بودم.

لَولَا التُّقیٰ لَکُنْتُ اَدْهیَ الْعَرَبِ . (حضرت امیر ع)

اگر تقوی وپرهیز کاری را من کنار میگذاشتم (درحیله و مکر و خدعه) از همهٔ عرب زرنگ‌تر بودم.

لَیْسَ مِنّا مَنْ ماٰکَرَ مُسْلِماً . (حضرت امیر ع)

کسی که مسلمانی را فریب دهد ازما نیست.

حرص وطمع

سخنان معصومین :

اَغْنَی النّاسِ مَنْ لَمْ یَکُنْ لِلْحِرْصِ اَسیراً . (پیغمبر اکرم ص)

بی نیاز ترین مردم کسی است که اسیر حرص و آز نباشد.

اَفْقَرُ النّاسِ الطّامِعُ . (پیغمبر اکرم ص)

طمعکار ازهمه مردم فقیرتر است .

اِنَّ ابْنَ آدَمَ لَحَریصٌ عَلیٰ مامُنِعَ . (پیغمبراکرم ص)

بدرستیکه بنی آدم بهرچیزی که ازآن منع شده باشد حریص میشود.

اِیّاکُمْ وَ الطَّمَعَ فَاِنَّهُ هُوَ الْفَقْرُ . (پیغمبر اکرم ص)

ازطمع بپرهیزید که آن فقر آماده است.

اِیّاکُمْ وَ الشُّحَّ فَاِنَّما هَلَکَ مَنْ کانَ قَبْلَکُمْ بِالشُّحِّ اَمَرَهُمْ بِالْبُخْلِ فَبَخِلوا وَ اَمَرَهُمْ بِالْقَطیعَةِ فَقَطَعُوا وَ اَمَرَهُمْ بِالْفُجُورِ فَفَجَرُوا . (پیغمبر اکرم ص)

ازحرص بپرهیزید که پیشینیان شما درنتیجه حرص هلاك شدند حرص، آنها را ببخل وادار کرد پس آنها هم بخل ورزیدند وبقطع رحم امر کرد پس آنها هم قطع رحم کردند و آنها را بانجام فسق و فجور وادار کرد آنها هم فسق و فجور

کردند .

اَلطَّمَعُ یُذْهِبُ الْحِکْمَةَ مِنْ قُلُوبِ الْعُلَمَاءِ . (پیغمبر اکرم ص)

حرص وطمع حکمت و دانش را ازقلب دانشمند می‌برد.

یَهْرَمُ ابْنُ آدَمَ وَ یَشُبُّ مِنْهُ اثْنَتَانِ الْحِرْصُ عَلَی الْمَالِ وَ الْحِرْصُ عَلَی الْعُمُرِ . (پیغمبر اکرم ص)

بنی‌آدم پیر میشود ولی دوچیز از او جوان میشوند یکی حرص برای جمع آوری مال دیگری حرص برای زیادی عمر.

اَلْحِرْصُ مَوْقِعٌ فِی کَثِیرِ الْعُیُوبِ . (حضرت امیر ع)

طمع برای بسیاری از عیوب مرکز است.

اَلشَّرَهُ مِنْ مَسَاوِی الْاَخْلَاقِ . (حضرت امیر ع)

حرص از خوهای زشت است.

اَلطَّامِعُ اَبَداً فِی وِثَاقِ الذُّلِّ . (حضرت امیرع)

طمعکار همیشه درخانهٔ ذلت و خواری است (در بند خواری است).

اَلْحِرْصُ یَنْقِصُ قَدْرَ الرَّجُلِ وَلَا یَزِیدُ فِی رِزْقِهِ . (حضرت امیر ع)

طمع قدر ومنزلت شخص را کم میکند و بروزیش هم اضافه نمیکند .

اِنْ کَانَ الرِّزْقُ مَقْسُوماً فَالْحِرْصُ لِمَاذَا ؟ (حضرت صادق ع)

اگر روزی قسمت شده است پس اینهمه حرص وطمع برای چیست ؟

مَثَلُ الْحَرِیصِ عَلَی الدُّنْیَا کَمَثَلِ دُودَةِ الْقَزِّ کُلَّمَا ازْدَادَتْ عَلَی نَفْسِهَا لَفّاً کَانَ اَبْعَدَ لَهَا مِنَ الْخُرُوجِ حَتّی تَمُوتَ غَمّاً . (حضرت باقر ع)

مثل شخص حریص بدنیا مثل کرم ابریشم است که هرچه بیشتر برخود تند

راه بیرون آمدنش دورتر شود تا آنکه از غصّه بمیرد.

اَلْحِرْصُ ذُلٌّ وَ مَهانَةٌ لِمَنْ یَسْتَشْعِرُهُ . (حضرت امیر ع)

طمع خواری وخفت است برای کسی که آنرا شعار خود قرارداده است.

اَلْحِرْصُ رَأْسُ الْفَقْرِ وَ اُسُّ الشَّرِّ . (حضرت امیر ع)

طمع سرآمد فقر ونیاز و ریشه و اساس بدی است.

اَلْحِرْصُ وَ الشَّرَهُ وَ الْبُخْلُ نَتیجَةُ الْجَهْلِ . (حضرت امیر ع)

طمع وبخل وحرص نتیجهٔ نادانی است.

اَلشَّرَهُ یُشینُ النَّفْسَ وَ یُفْسِدُ الدّینَ وَ یُزْری بِالْفُتُوَّةِ . (حضرت امیرع)

حرص و طمع نفس را زشت میکند و دین را تباه می‌نماید و جوانمردی را معیوب میسازد

اِتَّقُوا الْحِرْصَ فَاِنَّ مُصاحِبَهُ رَهینُ ذُلٍّ وَ عَناء . (حضرتا میر ع)

ازحرص بپرهیزید که حرص رفیقش را بسوی خواری و رنج میکشاند.

اِحْذَرِ الشَّرَهَ فَکَمْ مِنْ اَکْلَةٍ مَنَعَتْ اَکَلاتٍ . (حضرت امیر ع)

از طمع و آز بترسید چه‌بسا یك خورش انسان را از خورشها بازدارد.

اِیّاکَ وَ الْحِرْصَ فَاِنَّهُ شَینُ الدّینِ وَ بِئْسَ الْقَرینُ . (حضرت امیر ع)

از طمع دورباش زیرا که آن زشت کنندهٔ دین و بد همنشینی است.

اِیّاکَ وَ الشَّرَهَ فَاِنَّهُ یُفْسِدُ الْوَرَعَ وَ یُدْخِلُ فِی النّارِ . (حضرت امیر ع)

از حرص و آز بدورباش که آن پارسائی را تباه میکند و انسان را در آتش میافکند .

اِیّاکَ وَ الشَّرَهَ فَاِنَّهُ اُسُّ کُلِّ دَنِیَّةٍ وَ رَأْسُ کُلِّ رَذیلَةٍ . (حضرت امیرع)

بدور باد از حرص و آز که آن اساس هر پستی و سر آمد هر رذیله است.

رَأَیْتُ الْخَیْرَ کُلَّهُ قَدِ اجْتَمَعَ فی قَطْعِ الطَّمَعِ عَمّا فی اَیْدِی النّاسِ .

(حضرت سجّاد ع)

تمام خیر را که یکجا جمع شود در قطع طمع از مال مردم دیدم.

اَغْنَی الْاَغْنِیاءِ مَنْ لَمْ یَکُنْ لِلْحِرْصِ اَسیراً . (حضرت امیر ع)

توانگرترین توانگران کسی است که اسیر حرص نباشد.

بِالشَّرَهِ تُشانُ الْاَخْلاقُ . (حضرت امیر ع)

اخلاق انسان باحرص و آز عیب‌ناك میشود.

بِالْحِرْصِ یَکُونُ الْعَناءُ . (حضرت امیر ع)

باطمع و آز رنج بوجود میآید

بِئْسَ الْعَبْدُ عَبْدٌ لَهُ طَمَعٌ یَقُودُهُ . (حضرت باقر ع)

چه بد بنده ایست آن بنده که اورا طمع بهر طرف بکشاند.

اَزْری بِنَفْسِهِ مَنِ اسْتَشْعَرَ الطَّمَعَ (حضرت امیر ع)

کسیکه طمع را شعار خود ساخته است خودش را کوچك گردانیده است.

اَلطَّمَعُ رِقٌّ مُؤَبَّدٌ . (حضرت امیر ع)

طمع بندگی جاودانی است

بِالْاَطْماعِ تَذِلُّ رِقابُ الرِّجالِ . (حضرت امیر ع)

بوسیلهٔ طمع‌ها گردنهای مردان ببند خواری کشیده میشوند.

ثَمَرَةُ الْحِرْصِ الْعَناءُ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ آز وطمع رنج بردن است.

ثَمَرَةُ الطَّمَعِ ذُلُّ الدُّنْيا وَ الْآخِرَةِ . (حضرت امیر ع)

نتیجه طمع داشتن خواری دنیا و آخرتست.

ثَمَرَةُ الْحِرْصِ النَّصَبُ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ حرص و آز رنج و تعب است.

رُبَّ حَريصٍ قَتَلَهُ حِرْصُهُ . (حضرت امیر ع)

چه بسیار طمعکار که موجب قتل او شده است.

زِيادَةُ الشَّرَهِ دَناءَةٌ وَ مَذَلَّةٌ . (حضرت امیر ع)

حرص و آز بسیار سبب پستی و خواری است.

سَبَبُ فَسادِ الْوَرَعِ الطَّمَعُ . (حضرت امیر ع)

طمع باعث تباهی پارسائی است.

طاعَةُ الْحِرْصِ تُفْسِدُ الْيَقينَ . (حضرت امیر ع)

فرمان حرص را بردن یقین را تباه میکند

عَبْدُ الْحِرْصِ مُخَلَّدُ الشَّقاءِ . (حضرت امیر ع)

بندهٔ حرص و آز همیشه بدبخت است.

قَرَنَ الطَّمَعُ بِالذُّلِّ . (حضرت امیر ع)

طمع و مذلّت قرین یکدیگرند.

قَليلُ الطَّمَعِ يُفْسِدُ كَثيرَ الْوَرَعِ . (حضرت امیر ع)

طمع کم، پارسائی را تباه میکند.

كُلُّ طامِعٍ اَسيرٌ وَ كُلُّ حَريصٍ فَقيرٌ . (حضرت امیر ع)

هرطمعکاری اسیر است و هرصاحب حرص و آز فقیر است.

كَثْرَةُ الْحِرْصِ يُشْقِي صَاحِبَهُ وَ يُذِلُّ جَانِبَهُ . (حضرت امیر ع)

آزمندی بسیار صاحبش را بدبخت و جانبش را خوار میسازد.

مَنِ ادَّرَعَ الْحِرْصَ افْتَقَرَ . (حضرت امیر ع)

هر که لباس طمع بپوشد فقیر میشود.

مَنْ كَثُرَ حِرْصُهُ قَلَّ يَقِينُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که طمعش زیاد باشد یقینش کم میشود.

مَنْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْحِرْصُ عَظُمَتْ ذِلَّتُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که حرص براو چیره گردد خواریش بزرگ میشود (بیشتر میگردد).

مَنْ لَزِمَ الطَّمَعَ عَدِمَ الْوَرَعَ . (حضرت امیر ع)

هر کس طمع را ملازم گردد پارسائی را از کف میگذارد

مَنْ حَرَصَ عَلَى الدُّنْيَا هَلَكَ . (حضرت امیر ع)

هر که بدنیا حرص ورزد هلاك میشود.

مَنْ كَثُرَ حِرْصُهُ كَثُرَ شَقَائُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که حرصش زیاد شد بدبختی اوهم زیاد شد.

مَنْ قَلَّ طَمَعُهُ خَفَّتْ عَلَى نَفْسِهِ مَؤُونَتُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که کم طمع باشد رنج زندگی بروی آسانست.

مِلَاكُ الشَّرِّ الطَّمَعُ . (حضرت امیر ع)

ریشهٔ زشتی و بدی طمع ورزیدن است.

لَا حَيَاءَ لِحَرِيصٍ . (حضرت امیرع)

طمعکار شرم ندارد.

لَا يُفْسِدُ الدِّينَ كَالطَّمَعِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز دین را مانند طمع تباه نمیکند.

لَا يَجْمَعُ الْمَالَ إِلَّا الْحِرْصُ وَ الْحَرِيصُ شَقِيٌّ مَذْمُومٌ . (حضرت امیر ع)

مال را جز حرص گرد نمیآورد وشخص حریص وآزمند بدبخت ونکوهیده است .

بخل و حسد

۱ـ قرآن:

وَ اُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ .

و نفوس را بخالت فرا گرفته است .

قُلْ لو اَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزائِنَ رَحْمَةِ رَبّی اِذاً لَاَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْاِنْفاقِ وَ كانَ الْاِنْسانُ قَتوراً .

(ای رسول ما باین مردم بخیل) بگو که اگر شما دارای گنجهای رحمت خدا هم شوید باز از ترس فقر از انفاق آنها بخل خواهید ورزید که انسان ذاتاً بخیل است .

وَ اِنْ يَسْئَلْكُمُوها فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوا وَ يُخْرِجْ اَضْغانَكُمْ .

و اگر ازمال شما خدا چیزی هم باصرار بخواهد باز بخل میورزید و کینهٔ شما را آشکار میسازد.

ها اَنْتُمْ هؤُلاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنْفِقُوا فی سَبيلِ اللهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَ مَنْ يَبْخَلْ فَاِنَّما يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهِ .

آری شما همان مردمید که برای انفاق در راه خدا دعوت میشدید باز بعضی

از شما بخل میورزید وهر که در انفاق بخل کند بضرر خود اوست.

اَلَّذینَ یَبْخَلونَ وَ یَأمُرُونَ النّاسَ بِالْبُخْلِ وَ یَکْتِمونَ ما اٰتاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ .

کسانی که علاوه برخودشان که بخل میورزند سایر مردم را نیز ببخل وادار میکنند و آنچه را که خداوند از فضل خود بآنها داده است کتمان می کنند.

وَ مَنْ یُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَاُولٰئِکَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ .

وهر کس که نفس خودرا ازبخل نگه دارد پس چنین اشخاصی رستگارانند.

وَ مِنْ شَرِّ حاسِدٍ اِذا حَسَدَ .

(پناه می‌برم بخدا) از شر حسد کننده‌ای موقعی که رشگ برد.

وَلایَحْسَبَنَّ الَّذینَ یَبْخَلونَ بِما اٰتاهُمُ اللهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَیْراً لَهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَهُمْ سَیُطَوَّقونَ ما بَخِلوا بِهِ یَوْمَ الْقِیامَةِ .

آنانکه بخل میورزند و حقوق فقیران را از مالیکه خداوند بفضل خویش بآنها داده اداء نمیکنند گمان نکنند که این‌کار بسود آنهاست بلکه بضرر آنهاست زیرا در روز قیامت بآنچه که بخل کرده‌اند زنجیر آتشینی در گردن آنها خواهد بود .

قالَ لَاَقْتُلَنَّکَ قالَ اِنَّما یَتَقَبَّلُ اللهُ مِنَ الْمُتَّقینَ .

(چون قربانی هابیل قبول‌شد وقربانی قابیل‌مردود گردید قابیل‌نسبت‌ببرادر خود هابیل حسد نمود و) گفت البّته من ترا خواهم کشت (هابیل گفت مرا گناهی نیست) خداوند فقط ازپرهیزکاران می‌پذیرد.

۲ـ سخنان معصومین:

اَقَلُّ النّاسِ لَذَّةً اَلْحَسُودُ . (پیغمبر اکرم ص)

آسایش حسود ازهمه کمتر است.

اِنَّ اَلْحَسَدَ لَیَأْکُلُ اَلْحَسَناتِ کَما تَأْکُلُ النّارُ اَلْحَطَبَ . (پیغمبر اکرم ص)

راستی رشک وحسد نیکی‌هارا میخورد (ازبن می‌برد) همچنانکه آتش‌هیزم را میخورد (می‌سوزاند).

اِنَّ السَّیِّدَ لایَکُونُ بَخیلاً . (پیغمبر اکرم ص)

کسی که آقاست بخیل نمیشود

خَصْلَتانِ لایَجْتَمِعانِ فی‌مُؤْمِنٍ: اَلْبُخْلُ وَ سُوءُ اَلْخُلْقِ . (پیغمبراکرم ص)

دوصفت درمؤمن باهم جمع نمیشوند بخالت وبدخلقی.

اَلْبُخْلُ شَجَرَةٌ مِنْ اَشْجارِ النّارِ اَغْصانُها مُتَدَلِّیاتٌ فی اَلدُّنیا فَمَنْ اَخَذَ بِغُصْنٍ مِنْها قادَهُ ذٰلِکَ اَلْغُصْنُ اِلَی النّارِ . (پیغمبر اکرم ص)

بخل درختی از درختان جهنّم است که شاخه‌هایش در دنیا آویزان شده است پس هر که از شاخه‌ای بگیرد همان شاخه اورا بطرف آتش میکشاند.

اَلشَّحیحُ لایَدخُلُ الجَنَّةَ . (پیغمبر اکرم ص)

آدم بخیل داخل بهشت نمیشود

کادَ الحَسَدُ اَنْ یَغلِبَ القَدَرَ . (پیغمبر اکرم ص)

بیم آنست که حسد برتقدیر غلبه کند

ما مَحِقَ الاِسلامَ مَحقَ الشُّحِّ شَیءٌ. (پیغمبر اکرم ص)

هیچ چیز اسلام را مانند بخل پایمال نمیکند

وَ اَیِّ داءٍ اَدوی مِنَ البُخلِ . (پیغمبر اکرم ص)

وچه مرضی از بخل بدتر است.

اَلحَسَدُ مَعصِیَةُ اِبلیسِ الکُبری . (حضرت امیر ع)

حسد گناه بزرگ شیطانست.

اَلحَسُودُ غَضبانٌ عَلَی القَدَرِ . (حضرت امیر ع)

شخص حسود برمقدّرات خدا خشمگین است (چون دائماً بر مال و مقام و موقعیت دیگران حسد می‌برد) .

اَلبَخیلُ مُتَحَجِّجٌ بِالمَعاذیرِ وَ التَّعالیلِ . (حضرت امیر ع)

بخیل همیشه بعذرها وعلّت‌های بیهوده بهانه میآورد.

اَلبَخیلُ ذَلیلٌ بَینَ اَعِزَّتِهِ . (حضرت امیر ع)

بخیل همیشه بین دوستانش خوار است.

اِتَّقُوا اللهَ وَلا یَحسِدْ بَعضُکُم بَعضاً . (حضرت‌صادق ع)

ازخدا بترسید وهیچیك ازشما بدیگری رشگ نورزد.

عَجِبْتُ لِلْبَخِيلِ يَسْتَعْجِلُ الْفَقْرَ الَّذِي مِنْهُ هَرَبَ وَ يَفُوتُهُ الْغِنَى الَّذِي إِيَّاهُ طَلَبَ فَيَعِيشُ فِي الدُّنْيَا عَيْشَ الْفُقَرَاءِ وَ يُحَاسَبُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابَ الْأَغْنِيَاءِ.
(حضرت امیر ع)

شگفت دارم برای مرد بخیل که میشتابد بفقر وتنگدستی که از آن گریزانست و توانگری را که طالب آنست از دست میدهد در دنیا مانند تنگدستان زندگی میکند و در آخرت مانند ثروتمندان بحسابش میرسند.

اَلْبُخْلُ جَامِعٌ لِمَسَاوِئِ الْعُيُوبِ وَهُوَ زِمَامٌ يُقَادُ بِهِ إِلَى كُلِّ سُوءٍ.
(حضرت امیر ع)

بخل گرد آورندهٔ بدیهاست و مهاری است که شخص بوسیلهٔ آن بهر بدی کشیده میشود

مَا أَقَلَّ رَاحَةَ الْحَسُودِ. (حضرت امیر ع)

چقدر کم است آسایش حسود،

مَا أَقْبَحَ الْبُخْلَ مَعَ الْإِكْثَارِ. (حضرت امیر ع)

چقدر زشت است بخل ورزیدن درحال دارا بودن.

مَا اجْتَلَبَ سَخَطَ اللهِ سُبْحَانَهُ بِمِثْلِ الْبُخْلِ. (حضرت امیر ع)

هیچ چیز مانند بخل خشم خدا را جلب ننماید.

لَا تَحَاسَدُوا فَإِنَّ الْحَسَدَ يَأْكُلُ الْإِيمَانَ كَمَا تَأْكُلُ النَّارُ الْحَطَبَ وَ لَا تَبَاغَضُوا فَإِنَّهَا الْحَالِقَةُ. (حضرت امیر ع)

بهمدیگر رشک نبرید زیرا رشک بردن ایمان را تباه میکند همچنانکه آتش هیزم را میسوزاند وباهم دشمنی نکنید که آن دین را میسترد.

لَا بَلِيَّةَ اَعْظَمُ مِنَ الْحَسَدِ . (حضرت امیر ع)

هیچ گرفتاری بزرگتر از رشک و حسد نیست.

لَا يَرْضَى الْحَسُودُ عَمَّنْ يَحْسُدُهُ اِلَّا بِمَوْتِهِ اَوْ زَوَالِ النِّعْمَةِ عَنْهُ .

(حضرت امیر ع)

شخص حسود از کسی که باو رشک میبرد راضی نمیشود مگر بمرگ او یا اینکه آن نعمتی که برای آن حسد میکند ازبین برود.

مَنْ بَرِیَ مِنَ الْبُخْلِ نَالَ الشَّرَفَ . (حرضت صادق ع)

هر که ازبخل بدور باشد بشرافت رسد.

اَلْحَاسِدُ يَفْرَحُ بِالشُّرُورِ وَ يَغْتَمُّ بِالسُّرُورِ . (حضرت امیر ع)

شخص حسد کننده ببدیها شادمان میشود وبشادمانی (مردم) غصّه‌میخورد.

اَلْحَاسِدُ لَا يَشْفِيهِ اِلَّا زَوَالُ النِّعْمَةِ . (حضرت امیر ع)

بیماری حسود را شفا نمیبخشد مگر ازبین رفتن نعمتی که مورد حسد است.

اَلْحَسُودُ كَثِيرُ الْحَسَنَاتِ مُتَضَاعِفُ السَّيِّئَاتِ . (حضرت امیر ع)

حسرت و اندوه حسود فراوان و گناهانش هم مضاعف است.

اَلْبُخْلُ يَكْسِبُ الْعَارَ وَ يُدْخِلُ النَّارَ . (حضرت امیر ع)

بخل ننگ را کسب میکند و انسان را بآتش میاندازد.

اَلْبَخِيلُ فِي الدُّنْيَا مَذْمُومٌ وَ فِي الْآخِرَةِ مُعَذَّبٌ مَلُومٌ . (حضرت امیر ع)

بخیل در دنیا مذمّت شده است ودر آخرت هم معذّب وحسرت‌زده می‌باشد.

اَلْعَجَبُ لِغَفْلَةِ الْحُسَّادِ عَنْ سَلَامَةِ الْاَجْسَادِ . (حضرت امیر ع)

شگفت است از غفلت حاسدان درمورد سلامتی بدنهایشان (شخص حسود در

اثر حسد بیمار میشود توانم آنکه نیازارم اندرون کسی حسود را چکنم کاو زخود برنج‌درست) .

اَلْحَسُودُ لایُنالُ شَرَفاً . (حضرت سجّاد ع)

حسود ببزرگواری نرسد

اَلْبَخیلُ یَبْخَلُ عَلی نَفْسِهِ بِالْیُسْرِ مِنْ دُنْیاهُ وَ یَسْمَحُ لِوارِثِهِ بِکُلِّها .

(حضرت امیر ع)

بخیل بر نفس خود بخل میورزد بکمی دنیایش و همهٔ مالش را بوارث می‌بخشد

اَلْحَسَدُ داءٌ عَیّاءٌ لایَزُولُ اِلّا بِهَلاکِ الْحاسِدِ اومَوْتِ الْمَحْسُودِ .

(حضرت امیر ع)

رشک وحسد درد پررنجی است که ازبین نمیرود مگر بمردن حاسد یا ازبین رفتن محسود (درحالیکه باکمی اختلاف زمان هر دو ازبین خواهند رفت ـ دینی آنقدر ندارد که براو رشک برند. ای برادر که نه محسود بماند نه حسود) .

اَلْحَسُودُ دائِمُ السُّقْمِ وَ اِنْ کانَ صَحیحَ الْجِسْمِ . (حضرت امیرع)

حسود همیشه بیمار است اگرچه ظاهراً سالم باشد (اگر جسمش هم بظاهر سالم باشد روحاً مریض است).

اَلْحَسَدُ عَیْبٌ فاضِحٌ وَ شُحٌّ قادِحٌ لایَشْفی صاحِبَهُ اِلّا بُلُوغُ آمالِهِ فیمَنْ یَحْسُدُهُ . (حضرت امیرع)

حسد عیبی است رسوا کننده و بخلی است ننگ آور صاحبش را شفا نمیدهد مگر برسیدن آرزویش درمورد کسی که باو حسد میبرد .

اِحْذَرُوا الْبُخْلَ فَاِنَّهُ لُومٌ وَ مَسَبَّةٌ . (حضرت امیر ع)

از بخل حذر کنید که آن باعث نکوهش و دشنام شنیدنیست

اِحْذَرُوا مِنَ الْحَسَدِ فَاِنَّهُ یُزْری بِالنَّفْسِ . (حضرت امیر ع)

بترسید ازحسد زیرا که او نفس را معیوب میکند.

اِیّاكَ وَ الْحَسَدَ فَاِنَّهُ شَرُّ شیمَةٍ وَ اَقْبَحُ سَجِیَّةٍ وَ خَلیقَةُ اِبْلیسٍ .

(حضرت امیر ع)

دورباش از حسد که آن بدترین روشها و زشت ترین خویهاست و آن خلق شیطانست .

اِیّاكَ وَ الشُّحَّ فَاِنَّهُ جِلْبابُ الْمَسْكَنَةِ وَ زِمامٌ یُقادُ بِهِ اِلی كُلِّ دَنائَةٍ .

(حضرت امیر ع)

برتو باد بدوری ازبخل که آن روپوش بیچارگی است ومهاری است که بوسیلهٔ آن انسان بسوی هر دنائت وپستی کشیده میشود.

اِنَّ الْمُؤْمِنَ یَغْبِطُ وَ لا یَحْسِدُ وَ الْمُنافِقُ یَحْسِدُ وَ لا یَغْبِطُ .

(حضرت صادق ع)

البتّه شخص مومن غبطه میخورد ولی حسد نمی‌برد و امّا منافق حسد میکند وغبطه نمیخورد.

اِیّاكُمْ وَ الْبُخْلَ فَاِنَّ الْبَخیلَ یَمْقُتُهُ الْغَریبُ وَ یَنْفِرُ مِنْهُ الْقَریبُ .

(حضرت امیر ع)

برشما باد دوری ازبخل زیرا بخیل را بیگانگان دشمن دارند و نزدیکان از از دور ومتنفّر میگردند.

اَسْوَءُ النّاسِ عَیْشاً اَلْحَسُودُ . (حضرت امیر ع)

زندگی شخص حسود ازهمه بدتر است.

اَبْعَدُ الْخَلائِقِ مِنَ اللهِ تَعالیٰ اَلْبَخیلُ الْغَنِیُّ . (حضرت امیر ع)

دورترین مخلوقات از خداوند تعالی بخیل توانگر است (صفت بخل را هر کسی داشته باشد مذموم است اما از توانگران نکوهیده‌تر است) .

اَبْخَلُ النّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلامِ . (حضرت امیر ع)

ازهمه بخیل‌تر کسی است که بسلام دادن بخل ورزد (سلام دادن ربطی بمال دنیا ندارد بلکه مستحبّ است و نودونه درصد پاداش سلام مال کسی است که ابتدا سلام داده است پس اگر کسی ازسلام دادن بخل ورزد مسلماً ازهمه بخیل‌تر است).

مِنْ صِغَرِ الْهِمَّةِ حَسَدُ الصَّدیقِ عَلَی النِّعْمَةِ . (حضرت امیر ع)

رشک بردن دوست بر نعمت دوستش از کوچکی همّت است .

اَبْخَلُ النّاسِ مَنْ بَخِلَ بِمالِهِ وَ خَلَّفَهُ لِوارِثِهِ . (حضرت امیر ع)

ازهمهٔ مردم بخیل‌تر کسی است که مال خودش را هم بخود روا ندارد بلکه آنرا برای وارثش باقی بگذارد.

اِذا اَمْطَرَ التَّحاسُدُ اَنْبَتَتِ التَّفاسُدُ . (حضرت امیرع)

اگر باران رشک وحسد ببارد گیاهان فاسد میرویند (اگر بین افراد بشر تحاسد وبهم رشک بردن باشد کارهای آنها روبفساد وتباهی میرود).

بِالْبُخْلِ تَکْثُرُ الْمَسَبَّةُ . (حضرت امیرع)

بوسیلهٔ بخل موارد دشنام زیاد میشود .

بِئْسَ الْخَلیقَةُ الْبُخْلُ . (حضرت امیر ع)

بخل و امساك بدخوئی‌است.

ثَمَرَةُ الْحَسَدِ شَقاءُ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ حسد و رشک بردن بدبختی دنیا و آخرتست.

رَأْسُ الرَّذائِلِ الْحَسَدُ . (حضرت امیر ع)

سر آمد تمام رذائل اخلاقی حسد و رشک بردن بدیگری است .

زِیادَةُ الشُّحِّ تُفْسِدُ الْفُتُوَّةَ وَ فَسادُ الْاُخُوَّةِ . (حضرت امیر ع)

بخل زیاد مردانگی را تباه میسازد و برادری را ازبین می‌برد.

سَلاحُ اللّوامِ الْحَسَدُ . (حضرت امیرع)

اسلحهٔ مردمان پست رشک بردن است.

شَرُّ ما صَحِبَ الْمَرْءَ الْحَسَدُ . (حضرت امیرع)

رشک وحسد بدترین چیزی است که با مرد همراه است.

طَهِّرُوا قُلُوبَكُمْ مِنَ الْحَسَدِ فَإِنَّهُ مُكْمِدٌ مُغْضِنٌ . (حضرت امیرع)

دلهای خودرا از رشک وحسد پاك کنید زیرا که آن اندوه آورنده و لاغر کننده است.

لَيْسَ الْحَسَدُ مِنْ خُلُقِ الْاَتْقِياءِ . (حضرتا میر ع)

رشک وحسد از اخلاق پرهیزکاران نیست.

لَيْسَ لِحَسُودٍ خُلَّةٌ . (حضرت امیر ع)

برای حسود دوستی وجود ندارد.

مَنْ كَثُرَ حَسَدُهُ طالَ كَمَدُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که حسدش بیشتر باشد اندوه وغصّه‌اش طولانی است.

عجب و کبر

۱ ـ قرآن :

اِنَّهُ لا یُحِبُّ الْمُسْتَکْبِرینَ .

و او (خداوند) متکبّران را دوست ندارد.

وَلا تُصَعِّرْ خَدَّکَ لِلنّاسِ وَلا تَمْشِ فِی الْاَرْضِ مَرَحاً اِنَّ اللهَ لا یُحِبُّ کُلَّ مُخْتالٍ فَخُورٍ .

بتکبّر وناز ازمردم رخ‌متاب ودرروی‌زمین باغرور وتبختر راه‌مرو که‌خداوند هر گز متکبّر خودستا را دوست نمیدارد.

وَلا تَکُونُوا کَالَّذینَ خَرَجُوا مِنْ دِیارِهِمْ بَطَراً وَ رِئاءَ النّاسِ .

و شما مانند منافقان نباشید که آنها از دیار خود برای غرور و ریاء خارج شدند .

اُدْخُلُوا اَبْوابَ جَهَنَّمَ خالِدینَ فیها فَبِئْسَ مَثْوَی الْمُتَکَبِّرین.

داخل شوید از درهای دوزخ که آنجا همیشه خواهید ماند و چه جای بدی است جای متکبّران .

کَذلِکَ یَطْبَعُ اللهُ عَلی کُلِّ قَلْبِ مُتَکَبِّرٍ جَبّارٍ.

خداوند اینگونه بردل هرمتکبر ستمکاری مهر شقاوت میزند.

وَ مَنْ یَسْتَنْکِفْ عَنْ عِبادَتِهِ وَ یَسْتَکْبِرْ فَسَیَحْشُرُهُمْ اِلَیْهِ جَمیعاً .

وهر که از بندگی خدا سرپیچی کند وتکبّر نماید زود باشد که خداوند همه را بسوی خود محشور سازد .

۲ـ سخنان معصومین:

اِنَّ الْعُجْبَ لَیُحْبِطُ عَمَلَ سَبْعِینَ سَنَةٍ . (پیغمبر اکرم ص)

خود پسندی عبادت هفتاد ساله را نابود میکند.

اِیّاکُمْ وَ الْکِبْرَ فَاِنَّ اِبْلیسَ حَمَلَهُ الْکِبْرُ عَلیٰ اَنْ لا یَسْجُدَ لِآدَمَ.
(پیغمبر اکرم ص)

از کبر و خود پسندی دور باشید زیرا که شیطان در اثر تکبّر بآدم سجده نکرد .

اَلْکِبْرُ مِنْ بَطَرِ الْحَقِّ وَ غَمْطِ النّاسِ . (پیغمبر اکرم ص)

کبر نتیجهٔ بی‌اعتنائی بحقّ و تحقیر مردم است .

ما مِنْ رَجُلٍ یَتَعاظَمُ فی نَفْسِهِ وَ یَخْتالُ فی مَشْیِهِ اِلّا لَقِیَ اللهَ تَعالیٰ وَ هُوَ عَلَیْهِ غَضْبانُ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که در دیدهٔ خود بزرگ نماید و در راه رفتن گردن افرازد بپیشگاه خداوند میرود درحالیکه خدا باو غضبناك است.

اَلْکِبْرُ مَصیدَةُ اِبْلیسَ الْعُظْمیٰ . (حضرت امیر ع)

تکبّر شکارگاه بزرگ شیطانست.

اَلْکِبْرُ داءٌ اِلَی النَّقَمِ فی‌الذُّنُوبِ . (حضرت امیر ع)

گردنکشی دردی است که انسانرا بسوی بدبختی‌ها و گناهان میکشاند.

اَلْکِبْرُ خَلیقَةُ مُرْدِیَةٌ مَنْ تَکَثَّرَ بِها قَلَّ . (حضرت امیر ع)

کبر خوئی است افکنده هر که بسیار بدان پردازد خود را کم سازد(کوچك کند) .

مَنْ دَخَلَهُ الْعُجْبَ هَلَكَ . (حضرت صادق ع)

هر که را خودبینی فرا گیرد هلاك شود .

اِحْذَرِ الْکِبْرَ فَاِنَّهُ رَأْسُ الطُّغْیانِ وَ مَعْصِیَةُ الرَّحْمنِ . (حضرت امیر ع)

از کبر بترس زیرا که آن اصل طغیان وموجب نافرمانی خدای رحمن است.

اِیّاكَ وَ الْکِبْرَ فَاِنَّهُ اَعْظَمُ الذُّنُوبِ وَ اَلْاَمُ الْعُیُوبِ وَ هُوَ حِلْیَةُ اِبْلیسِ .
(حضرت امیر ع)

دورباش از کبر زیرا که آن از بزرگترین گناهان وپستترین عیبهاستوآن لباس شیطانست .

اَقْبَحُ الْخُلْقِ التَّکَبُّرُ . (حضرت امیر ع)

زشتترین خلق تکبّر است.

اِنَّكَ اِنْ تَکَبَّرْتَ وَضَعَكَ اللهُ . (حضرت امیر ع)

اگر تو تکبّر کنی حتماً خدا ترا کوچك میکند.

اِیّاكَ وَ الْکِبْرَ فَاِنَّهُ لایَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ کانَ فی‌قَلْبِهِ مِثْقالَ حَبَّةٍ مِنْ کِبْرٍ .
(امام موسی کاظم ع)

بترس و دور باش از کبر زیرا کسی که در دلش باندازهٔ وزن یك‌دانه (گندم) کبر باشد ببهشت داخل نمیشود.

مَنْ بَرِیَ مِنَ الْکِبْرِ نالَ الْکَرامَةَ . (حضرت صادق ع)

هر که از تکبّر دور باشد بزرگواری را دریابد.

مَنْ تَکَبَّرَ عَلَی النّاسِ ذَلَّ . (حضرت امیر ع)

هر که بمردم تکبر کند خوار میگردد.

بِالتَّکَبُّرِ یَکُونُ الْمَقْتُ . (حضرت امیر ع)

خودپسندی موجب دشمنی است.

تَکَبُّرُ الْمَرْءِ یَضَعُهُ . (حضرت امیر ع)

تکبّر مرد اورا کوچك میکند.

تَکَبُّرُ الدَّنِیِّ یَدْعُوا اِلَی اِهانَتِهِ . (حضرت امیر ع)

تکبّر آدم پست اورا بسوی خواری میکشاند.

ثَمَرَةُ الْعُجْبِ الْبَغْضاءُ . (حضرت امیرع)

نتیجهٔ خودپسندی دشمنی است.

شَرُّ آفاتِ الْعَقْلِ الْکِبْرُ . (حضرت امیر ع) .

بدترین آفتهای عقل گردنکشی است.

عَجِبْتُ لِلْمُتَکَبِّرِ کانَ اَمْسِ نُطْفَةً وَهُوَ فی غَدٍ جیفَةٌ . (حضرت امیر ع)

در شگفتم ازشخص متکبّر درحالیکه او دیروز یك نطفهٔ گندیده بود وفرداهم (پس ازمرگش) یك لاشهٔ مرداری خواهد بود.

مَنْ تَکَبَّرَ حُقِّرَ . (حضرت امیرع)

هر که تکبّر کند بوسیله مردم کوچك شمرده میشود

مَنْ تَجَبَّرَ کُسِرَ . (حضرت امیر ع)

هر که گردنکشی کند شکسته میشود.

بَلَوْتُ النّاسَ قَرْناً بَعْدَ قَرْنٍ فَلَمْ اَرَ مِثْلَ مُخْتالٍ بِمالٍ

(حضرت امیر ع)

مردمان را زمانی بعد از زمانی آزمودم

و کسیرا نظیر آنکه بوسیلهٔ مال برمردم تکبّر کند ندیدم.

اَلْکِبْرُ رِداءُ اللهِ فَمَنْ نازَعَ اللهُ شَیْئاً مِنْ ذٰلِكَ اَکَبَّهُ اللهُ فِی النّارِ.

(حضرت صادق ع)

بزرگمنشی روپوش خداست (مخصوص خداست) و هر که نسبت بچیزی از آن باخدا ستیزه کند خدا در آتش سرنگونش سازد

اَلْکِبْرُ اَنْ تَغْمَصَ النّاسَ وَ تَسْفَهَ الْحَقَّ . (حضرت صادق ع)

تکبّر اینست که مردم را خوار وحق را سبك شماری (در برابر حق سفاهت کنی) .

اِنَّ الْمُتَکَبِّرِینَ یُجْعَلُونَ فِی صُوَرِ الذَّرِّ یَتَوَطَّأُهُمُ النّاسُ حَتّیٰ یَفْرُغَ اللهُ مِنَ الْحِسابِ . (حضرت صادق ع)

متکبّرین در روز قیامت بصورت مورچه درمیآیند ومردم آنهارا پایمال کنند تا خدا ازحساب آنها فارغ شود.

مَنْ کانَ عِنْدَ نَفْسِهِ عَظِیماً کانَ عِنْدَاللهِ حَقِیراً . (حضرت امیر ع)

هر که خودش را بزرگ شمارد درنزد خداوند حقیر و کوچك میشود.

مَنْ تَکَبَّرَ مَقَتَ . (حضرت امیر ع)

متکبّر دشمن‌دار است.

مَنْ تَکَبَّرَ عَلَی النّاسِ ذَلَّ . (حضرت امیر ع)

هر که بمردم کبر فروشد خوار میگردد

مَنْ اَعْجَبَ بِرَأْیِهِ ضَلَّ . (حضرت امیر ع)

هر که برأی خود مغرور شود گمراه گردد.

مَنْ تَجَبَّرَ حَقَّرَهُ اللهُ وَ وَضَعَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که گردنکشی کرد خدا اورا خوار و کوچك نمود.

اَلْکِبْرُ اَدْنیٰ اَلْاِلْحادِ . (حضرت صادق ع)

گردنکشی درجهٔ پائین‌تری از بیدینی است.

لاٰخَیْرَ فی شیمَةِ کِبْرٍ وَ تَجَبُّرٍ وَ فَخْرٍ . (حضرت امیر ع)

هیچ خیری در روش کبر و گردنکشی وفخر نیست.

مِنْ اَقْبَحِ اَلْکِبَرِ تَکَبُّرُ اَلرَّجُلِ عَلیٰ ذی رَحِمِهِ وَ اَبْنٰاءِ جِنْسِهِ .
(حضرت امیر ع)

از زشت‌ترین کبرها تکبّر مرد نسبت بقوم وخویش و ابناء جنس است.

ما تَکَبَّرَ اِلّا وَضیعٌ . (حضرت امیر ع)

جزشخص افتاده وپست کسی تکبّر نمیکند.

ما اَجْتَلَبَ اَلْمَقْتَ بِمِثْلِ اَلْکِبَرِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز مثل کبر و گردنکشی دشمنی مردم را جلب نمیکند.

لاٰوَحْشَةَ اوحَشُ مِنَ اَلْعُجْبِ . (حضرت امیر ع)

هیچ ترسی ترسناکتر از خودبینی نیست.

لاٰخُلْقَ اَقْبَحُ مِنَ الْکِبْرِ . (حضرت امیر ع)

هیچ خوئی زشت‌تر از کبر نیست.

لاٰیَتَکَبَّرُ اِلاّ کُلُّ وَضیعٍ خامِلٍ . (حضرت امیر ع)

تکبر نمیکند مگر هرپست وخوار گمنامی.

اِنَّ اللهَ عَلِمَ اَنَّ الذَّنْبَ خَیْرٌ لِلْمُؤْمِنِ مِنَ الْعُجْبِ وَلولاٰذٰلِکَ ما اُبْتُلِیَ مُؤْمِنٌ بِذَنْبٍ اَبَداً . (حضرت صادق ع)

همانا خدا دانست که ارتکاب گناه برای مؤمن ازخودبینی بهتراست و اگر چنین نبود هرگز مومنی بگناهی دچار نمیشد.

عَجَباً لِلْمُتَکَبِّرِ الْفَخورِ الَّذی کانَ بِالاَمْسِ نُطْفَةً ثُمَّ هُوَ غَداً جیفَةً .

(حضرت سجاد ع)

شگفت است ازمتکبّر مباهات کننده دیروز نطفهٔ بدبو وبی ارزش بود فرداهم مرداری گندیده خواهد بود.

وَ اَسْتَعیذُوا بِاللهِ مِنْ لَواقِحِ الْکِبْرِ کَما تَسْتَعیذونَهُ مِنْ طَوارِقِ الدَّهْرِ.

(حضرت امیر ع)

بخداوند پناه ببرید ازآنچه تولید کبر و عجب نماید همچنانکه از حوادث سخت روزگار باو پناه می‌برید .

فلوَ رَخَّصَ اللهُ فی الْکِبْرِ لِاَحَدٍ مِنْ عِبادِهِ لَرَخَّصَ فیهِ لِخاصَّةِ اَنْبِیائِهِ وَ اَولیائِهِ وَ لٰکِنَّهُ سُبْحانَهُ کَرَّهَ اِلَیْهِمِ التَّکابُرَ وَ رَضِیَ لَهُمُ التَّواضُعَ ، فَاَلْصَقُوا بِالاَرْضِ خُدودَهُمْ وَ عَفَّرُوا فِی التُّرابِ وُجُوهَهُمْ . (حضرت امیر ع)

اگرخداوند عزّوجلّ بکسی از بندگانش خودپسندی و کبر را اجازه میداد

بپیغمبران و اولیاء خود (که ازهمهٔ مردم بر گزیده‌تر و بدر گاه او مقرّب ترند) چنین رخصتی را میداد ولیکن آنان را بکلّی ازتکبّر منع کرد و تواضع و فروتنی آنها را پسندیده داشت پس آنها هم (چون مقصود ومنظور خداوند را دانستند) گونه های خود را برزمین نهاده و چهره هایشان را بخاك تیره مالیدند.

سَيِّئَةٌ تَسوءُكَ خَيْرٌ عِنْدَاللهِ مِنْ حَسَنَةٍ تُعْجِبُكَ . (حضرت امیر ع)

گناهی که ترا غمگین کند نزد خداوند بهتر از عبادت یا کار خوب دیگری است که ترا از انجام آن خوشت آید ومغرورت کند.

اَلْإِعْجابُ يَمْنَعُ مِنَ الْإِزْدِياد . (حضرت امیر ع)

خودبینی مانع میشود از اینکه انسان باعمال نیك یا فضائل اخلاقی دیگر توجّه کند و آنها را برای خود زیاد گرداند

ظلم و تعدی

۱ ـ قرآن :

یٰا اَیُّهَا النّٰاسُ اِنَّمٰا بَغْیُکُمْ عَلیٰ اَنْفُسِکُمْ .

ای‌مردم شما هرچه ظلم وستم کنید ضررش متوجّه خودتان است.

اِنَّ اللهَ لاٰیَظْلِمُ النّٰاسَ شَیْئاً وَ لٰکِنَّ النّٰاسَ اَنْفُسَهُمْ یَظْلِمُونَ .

البتّه خداوند بمردم هیچگونه ظلمی نمیکند ولیکن این خود مردمانند که بخودشان ستم میکنند .

وَ سَیَعْلَمُ الَّذینَ ظَلَمُوا اَیَّ مُنْقَلَبٍ یَنْقَلِبُونَ.

وآنانکه ظلم‌وستم کردند بزودی‌خواهند دانست که بچه کیفر گاهی باز گشت میکنند .

وَ الظّٰالِمینَ اَعَدَّ لَهُمْ عَذٰاباً اَلیماً .

و(خداوند) برای ستمکاران عذاب دردناکی مهیّا ساخته است.

لاٰیُحِبُّ اللهُ الْجَهْرَ بِالسّوءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلّا مَنْ ظُلِمَ.

خداوند دوست ندارد کسی بگفتار زشت صدایش را بلند گرداند مگرموقعی که برای او ستمی شده باشد. (درچنین موقعی اگر بصدای بلند داد زند و حقش را

بخواهد مجاز است).

اِنَّهُ لا یُحِبُّ الظّالِمینَ .

البته او(خداوند) ستمگران را دوست ندارد.

وَ نَقولُ لِلَّذینَ ظَلَموا ذوقُوا عَذابَ النّارِ الَّتی کُنْتُمْ بِها تُکَذِّبونَ.

وما روز قیامت بستمگران میگوئیم بچشید عذاب آتشی را که وقوع آنرا شما تکذیب کرده و دروغ می‌پنداشتید.

۲ـ سخنان معصومین:

مَنْ خافَ الْقِصاصَ کَفَّ عَنْ ظُلْمِ النّاسِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که ازقصاص ترسید ازستم بمردم خودش را بازداشت.

اِتَّقُوا الظُّلْمَ فَاِنَّهُ ظُلُماتٌ یومَ الْقِیامَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

ازستم بترسید که آن تاریکی‌های روز قیامت است.

اَبْعِدُوا عَنِ الظُّلْمِ فَاِنَّهُ اَعْظَمُ الْجَرائِمِ وَ اَکْبَرُ الْمَآثِمِ. (حضرت امیر ع)

ازظلم وستم دور باشید زیرا که آن عظیم‌ترین جرم‌ها و بزرگترین گناهانست.

اِیّاکَ وَ الظُّلْمَ فَمَنْ ظَلَمَ کَرِهَتْ اَیّامُهُ . (حضرت امیر ع)

ازستم دورباش که روزگار ستمگر تیره وتار است.

اِیّاکَ وَ الظُّلْمَ فَاِنَّهُ یَزُولُ عَمَّنْ یَظْلِمُهُ وَ یُبْقی عَلَیْکَ . (حضرت امیر ع)

برتو باد دوری از ستمکاری زیرا ستم از مظلوم میگذرد ولی برای تو باقی می‌ماند .

اِیّاکَ وَ الْبَغْیَ فَاِنَّهُ یُعَجِّلُ الصَّرْعَةَ وَ یُحِلُّ بِالْعامِلِ بِهِ الْعِبَرُ .

(حضرت امیر ع)

از ستم دورباش که آن در افتادن را نزدیك میکند و ستمگر را مورد عبرت دیگران قرارمیدهد

اِیّاكَ وَ الظُّلْمَ فَاِنَّهُ اَكْبَرُ الْمَعاصی وَ اِنَّ الظّالِمَ لَمُعاقَبٌ یومَ الْقِیامَةِ بِظُلْمِهِ . (حضرت امیر ع)

ازظلم وستم دورباش زیرا که آن بزرگترین معاصی است والبته ستمگرهم در روز رستاخیز بعلّت ستمش عقوبت خواهد دید.

اِیّاكَ وَ الْجورَ فَاِنَّ اللهَ لایُریحُ الْجائِرَ رائِحَةَ الْجَنَّةِ . (حضرت امیر ع)

برتوباد دوری از جور و جفای مردم زیرا که خداوند بوی بهشت را بمشام شخص ستمگر وجفاکار نمیرساند.

اِیّاكَ وَ الْبَغْیَ فَاِنَّ الْباغِیَ یُعَجِّلُ اللهُ لَهُ النِّقْمَةَ وَ یُحِلُّ بِهِ الْمُثُلاتِ .

(حضرت امیر ع)

ازستم بمردم کناره‌جو زیرا که خداوند ستمگررا بتندی بطرف عذاب میکشد وگرفتاریها از هرسو باو رومیآورند.

اَقْبَحُ الشِّیَمِ الظُّلْمُ . (حضرت امیرع)

زشت‌ترین خویها ستمگری است

اَقْبَحُ الظُّلْمِ مَنْعُكَ حُقُوقَ اللهِ . (حضرت امیر ع)

زشت‌ترین ستمها حقوق الهی را بجانیاوردن است.

اِنَّ اَعْجَلَ الْعُقُوبَةِ عُقُوبَةُ الْبَغْیِ . (حضرت امیرع)

هر آینه عقوبت وعذاب ظلم زودتر ازعقوبتهای دیگر بانسان میرسد.

مَنْ سَلَّ سَیْفَ الْبَغْیِ قُتِلَ بِهِ . (حضرت صادق ع)

هر که شمشیر ستم کشد باهمان شمشیر کشته میشود.

لَیْسَ مِنّٰا مَنْ یَظْلِمُ النّٰاسَ . (حضرت صادق ع)

هر که بمردم ستم کند از شیعیان ما نیست.

بِالظُّلْمِ تَزُولُ النِّعَمِ ..(حضرتا امیر ع)

نعمتها بوسیلهٔ ظلم از بین میروند

بِالْبَغْیِ تُجْلَبُ النِّقَمُ. (حضرت امیز ع)

با ستم گرفتاری‌ها برای ستمگر جلب میشود.

رَأْسُ الْجَهْلِ الْجُوْرُ . (حضرت امیر ع)

سر آمد نادانی‌ها ظلم وجفاست.

راکِبُ الظُّلْمِ مُدْرِکُهُ الْبَوٰارُ . (حضرت امیرع)

آنکه برمرکب ظلم سوار است هلاکت را درك کننده است.

شَرُّ اَخْلاٰقِ النَّفْسِ الْجُوْرُ . (حضرت امیر ع)

بدترین خوهای نفس انسانی ظلم وستم است.

ظُلْمُ الضَّعیفِ اَفْحَشُ الظُّلْمِ . (حضرت امیرع)

ستم برناتوان زشت‌ترین ستم‌هاست.

یَوْمُ الْمَظْلُومِ عَلَی الظّٰالِمِ اَشَدُّ مِنْ یَوْمِ الظّٰالِمِ عَلَی الْمَظْلُومِ .

(حضرت امیر ع)

روز مظلوم برستمگر سخت‌تر از روز ستمگر بمظلوم است .

مَنْ اَکَلَ مٰالَ اَخیهِ ظُلْماً وَ لَمْ یَرُدَّهُ اِلَیْهِ اَکَلَ جَذْوَةً مِنَ النّٰارِ یَوْمَ الْقِیٰامَةِ . (حضرت صادق ع)

هر که مال برادر دینی خودرا بخورد و آنمال‌را بصاحبش برنگرداند درروز رستاخیز شعلهٔ آتش را خواهد خورد.

ظُلْمُ الْمُسْتَسْلِمِ اَعْظَمُ الْجُرْمِ . (حضرت امیر ع)

ستم بزیر دست بزرگترین جرم هاست.

ظَلَمَ نَفْسَهُ مَنْ عَصَى اللهَ وَ اَطاعَ الشَّيْطانَ . (حضرت امیر ع)

هر که خدا را نافرمانی و شیطان را اطاعت کند بر نفس خود ظلم کرده است .

ظُلْمُ الْعِبادِ يُفْسِدُ الْمَعادِ . (حضرت امیر ع)

بربندگان خدا ستم روا داشتن آخرت انسانرا تباه میکند.

ظُلْمُ الْمَرْءِ فِى الدُّنْيا عُنْوانُ شَقاوَتِهِ فِى الْآخِرَةِ . (حضرت امیر ع)

ظلم مرد در دنیا عنوان بدبختی او در آخرت است

ظَلَمَ نَفْسَهُ مَنْ رَضِىَ بِدارِ الْفَناءِ عِوَضاً عَنْ دارِ الْبَقاءِ . (حضرت امیرع)

هر که دارفانی دنیا را بجای سرای جاودانی آخرت برگزیند و بآن راضی شود بنفس خود ظلم کرده است .

ظالِمُ النّاسِ يومَ الْقِيامَةِ مَكْبوبٌ بِظُلْمِهِ مَحْروبٌ مُعَذَّبٌ .

(حضرت امیر ع)

ستم کننده بمردم بواسطهٔ ستمکاری خود در روز قیامت سرافکنده وخشم‌یافته و گرفتار است

ظُلْمُ الْمَرْءِ يوبِقُهُ وَيُصْرِعُهُ (حضرت امیرع)

ستمکاری مرد اورا تباه میسازد وسرافکنده میکند

ظَلامَةُ الْمَظْلومینَ یُمْهِلُهَاالله وَلایُهْمِلُها . (حضرت امیر ع)

ستمگری برمظلومان را خدا مهلت دهد ولی مهمل نمیگذارد .

ظُلْمُ الْیَتامیٰ وَ الْاِمٰاءِ یُنْزِلُ النِّقَمَ وَیَسْلُبُ النِّعَمَ . (حضرت امیر ع)

ستم بریتیمان و کنیزان رنج و گرفتاری را فرود میآورد و نعمت و آسایش را میگیرد .

ظٰاهَرَ الله سُبْحٰانَهُ بِالْعِنٰادِ مَنْ ظَلَمَ الْعِبٰادَ . (حضرت امیر ع)

هر که بر بندگان ستم کند خداوند سبحان را آشکارا دشمنی کرده است.

کَمْ مِنْ نِعْمَةٍ سَلَبَهٰا ظُلْمٌ . (حضرت امیرع)

چه بسیار از نعمتها را که ظلم گرفته وازبین برده است.

کَفیٰ بِالظُّلْمِ طٰارِداً لِلنِّعْمَةِ وَجٰالِباً لِلنِّقْمَةِ . (حضرت امیر ع)

برای راندن و دور کردن نعمت وجلب خشم خداوندی همان ستمکاری کافی است .

مَنْ ظَلَمَ ظُلِمَ . (حضرت امیرع)

ستمگر ستم می بیند .

مَنْ ظَلَمَ اَفْسَدَ اَمْرَهُ . (حضرت امیر ع)

ستمگر کار خودرا آشفته وتباه میکند

مَنْ جٰارَ قَصَمَ عُمْرَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که جور وجفا کند عمر خودرا میکشد (عمرش کوتاه میشود).

مَنْ جٰارَ اَهْلَکَهُ جُوْرُهُ . (حضرت امیر ع)

هر کس ستم کند ستمش اورا هلاك سازد.

مَنْ ظَلَمَ عِبادَاللهِ كانَ اللهُ خَصْمَهُ دونَ عِبادِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که ببندگان ستم کند دشمنش خداست نه بندگان خدا .

مَنْ كَثُرَ ظُلْمُهُ كَثُرَتْ نَدامَتُهُ . (حضرت امیرع)

هر که بیشتر ستم کند پشیمانیش بیشتر میشود.

مَنْ سَلَّ سَيْفَ الْعُدْوانِ قُتِلَ بِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که شمشیر تعدّی و تجاوز بدیگری را بکشد با همان شمشیر کشته می‌شود .

مَنْ ظَلَمَ نَفْسَهُ كانَ لِغَيْرِهِ اَظْلَمُ . (حضرت امیر ع)

هر که بر نفس خود ستم کند بردیگری بیشتر ستم خواهد نمود.

مَنْ عَمِلَ بِالْجَوْرِ عَجَّلَ اللهُ سُبْحانَهُ هَلَكَهُ . (حضرت امیر ع)

هر کسی کار بجور و ستم کند خداوند سبحان هم در هلاك وی عجله کند.

مِنْ اَفْحَشِ الظُّلْمِ ظُلْمُ الْكِرامِ . (حضرت امیر ع)

زشت‌ترین ستم‌ها ستم کردن بر بزرگان است.

ما اَقْرَبَ النِّقْمَةَ مِنَ الظَّلُومِ . (حضرت امیر ع)

چقدر خشم خدا برستمکار نزدیك است.

هَيْهاتَ اَنْ يَنْجُوَ الظّالِمُ مِنْ اَلِيمِ عَذابِ اللهِ سُبْحانَهُ وَعَظِيمِ سَطَواتِهِ .

(حضرت امیر ع)

خیلی بعید است که ستمگر از عذاب خداوند سبحان و سطوت ها و خشمهای

بزرگش رهائی یابد .

لاتَظْلِمَنَّ مَنْ لایَجِدُ ناصِراً اِلّا اللهَ . (حضرت امیرع)

دربارهٔ کسیکه جزخداوند کمکی ندارد ستم مکن.

لایُؤمِنُ اللهُ عَذابَهُ مَنْ لا یَأْمَنُ النّاسُ جورَهُ . (حضرت امیرع)

کسی که مردم از جور و ستم او ایمن نباشند خدا او را از عذابش ایمن نمیگرداند .

لاتَظْلِمْ کَمالا تُحِبُّ اَنْ تُظْلَمَ .(حضرت امیرع)

ستم‌مکن چنانکه دوست نداری برتو ستم کنند.

ما مِنْ مَظْلَمَةٍ اَشَدُّ مِنْ مَظْلَمَةٍ لایَجِدُ صاحِبُها عَلَیْها عوناً اِلّااللهَ عَزَّوَجَلَّ

(حضرت صادق ع)

هیچ ستمکاری سخت از آن ستمکاری نیست که صاحبش یاوری جز خداوند عزّوجلّ نیابد .

وَاللهِ لَاَنْ اَبیتَ عَلیٰ حَسَکِ السَّعْدانِ مُسَهَّداً وَ اُجَرَّ فِی الْاَغْلالِ مُصَفَّداً اَحَبُّ اِلَیَّ مِنْ اَنْ اَلْقَی اللهَ وَ رَسُولَهُ یَوْمَ الْقِیامَةِ ظالِماً لِبَعْضِ الْعِبادِ وَ غاصِباً لِشَیْءٍ مِنَ الْحُطامِ وَکَیْفَ اَظْلِمُ اَحَداً لِنَفْسٍ یُسْرَعُ اِلَی الْبِلیٰ قُفُولُها وَ یَطُولُ فِی الثَّریٰ حُلُولُها . (حضرت امیر ع)

بخدا سوگند اگر شب را بروی خار سعدان (گیاهی است که دارای خار های تیز است) بیدار بمانم و دست و پا بسته مرا در زنجیر ها بکشند در نزد من محبوبتر از آنست که در روز قیامت خدا و پیغمبرش را ملاقات کنم درحالی که بربعضی از بندگان ستم کرده و چیزی از مال دنیا را غصب کرده باشم و چگونه

بر کسی ستم کنم بخاطر نفسی که باشتاب وعجله بسوی فرسودگی میرود و پوسیده میشود و در زیرخاك بودنش بطول میانجامد

وَاللهِ لَقَدْ رَأَيْتُ عَقِيلاً وَ قَدْ اَمْلَقَ حَتّىٰ اَسْتَمٰاحَنِي مِنْ بُرِّكُمْ صٰاعاً وَ رَأَيْتُ صِبْيٰانَهُ شُعْثَ الشُّعُورِ غُبْرَ الْاَلْوٰانِ مِنْ فَقْرِهِمْ ، كَاَنَّمٰا سُوِّدَتْ وُجُوهُهُمْ بِالْعِظْمِ ، وَ عٰاوَدَنِي مُؤَكِّداً وَ كَرَّرَ عَلَيَّ الْقَوْلَ مُرَدِّداً ، فَاَصْغَيْتُ اِلَيْهِ سَمْعِي فَظَنَّ اَنِّي اَبِيعُهُ دِينِي وَ اَتَّبِعُ قِيٰادَهُ مُفٰارِقاً طَرِيقَتِي، فَاَحْمَيْتُ لَهُ حَدِيدَةً ثُمَّ اَدْنَيْتُهٰا مِنْ جِسْمِهِ لِيَعْتَبِرَ بِهٰا ، فَضَجَّ ضَجِيجَ ذِي دَنَفٍ مِنْ اَلَمِهٰا ، وَ كٰادَ اَنْ يَحْتَرِقَ مِنْ مَيْسَمِهٰا فَقُلْتُ لَهُ : ثَكَلَتْكَ الثَّوٰاكِلُ يٰا عَقِيلُ ، اَتَئِنُّ مِنْ حَدِيدَةٍ اَحْمٰاهٰا اِنْسٰانٌ لِلَعِبِهِ وَ تَجُرُّنِي اِلىٰ نٰارٍ سَجَرَهٰا جَبّٰارُهٰا لِغَضَبِهِ ؟ اَتَئِنُّ مِنَ الْاَذىٰ وَلٰا اَئِنُّ مِنْ لَظىً ؟ (حضرت امیر ع)

سوگند بخدا (برادرم) عقیل را در فقر و پریشانی زیاد دیدم که یکمن گندم (از بیت المال) شما از من درخواست نمود و کودکانش را از پریشانی دیدم با مو های غبار آلود و رنگهای تیره مثل اینکه چهرهٔ آنان با نیل سیاه شده بود و عقیل برای درخواست خود تاکید کرده و سخن را تکرار مینمود من هم گفتارش را گوش میدادم و او گمان میکرد که دین خود را باو فروخته و از روش خود دست برداشته و دنبال او میروم ، پس آهن پاره‌ای را برای او سرخ کرده نزدیك تنش بردم تا عبرت گیرد ، پس از سوزش و درد آن ناله و شیون کرد مانند نالهٔ بیمار و نزدیك بود از اثر آن بسوزد ، باو گفتم ای عقیل مادران در سوك تو بگریند آیا از آهن پارچه ای که انسانی آن را برای بازیچه گرم کرده ناله میکنی ولی مرا بسوی آتشی که خداوند قهّار آن را برای خشم خود شعله‌ور

ساخته است میکشانی ؟ آیا تو از این رنج کوچك مینالی و من از آتش دوزخ ننالم ؟

وَ اَعْجَبُ مِنْ ذٰلِكَ طارِقٌ طَرَقَنا بِمَلْفُوفَةٍ فی وِعائِها وَ مَعْجونَةٍ شَنِئْتُها كَاَنَّمٰا عُجِنَتْ بِرِيقِ حَيَّةٍ او قَيْئِها فَقُلْتُ : أَصِلَةٌ اَمْ زَكٰوةٌ اَمْ صَدَقَةٌ ؟ فَذٰلِكَ مُحَرَّمٌ عَلَيْنٰا اَهْلَ الْبَيْتِ ، فَقٰالَ لاٰذٰا وَ لاٰ ذاكَ وَ لٰكِنَّهٰا هَدِيَّةٌ فَقُلْتُ: هَبِلَتْكَ الْهَبُولُ أَ عَنْ دِينِ اللهِ اَتَيْتَنی لِتَخْدَعَنی ؟ أَ مُخْتَبِطٌ اَمْ ذُوجِنَّةٌ اَمْ تَهْجُرَ ؟ وَ اللهِ لَو اُعْطِيتُ الْاَقٰالِيمَ السَّبْعَةَ بِمٰا تَحْتَ اَفْلاٰكِهٰا عَلیٰ اَنْ اَعْصِيَ اللهَ فی نَمْلَةٍ اَسْلُبُهٰا جِلْبَ شَعِيرَةٍ مٰا فَعَلْتُهُ، وَ اِنَّ دُنْيٰاكُمْ هٰذِهِ عِنْدی لَاَهْوَنُ مِنْ وَرَقَةٍ فی فَمِ جَرٰادَةٍ تَقْضَمُهٰا ، مٰا لِعَلِيٍّ وَ لِنَعِيمٍ يَفْنیٰ وَ لَذَّةٍ لاٰتَبْقیٰ، نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ سُبٰاتِ الْعَقْلِ وَ قُبْحِ الزَّلَلِ وَ بِهِ نَسْتَعِين . (حضرت امیرع)

و شگفت‌تر از سر گذشت عقیل اینست که شخصی (اشعث بن قیس که مردی منافق بود) شبانه نزد ما آمد با ارمغانی در ظرف سربسته حلوائی که آنرا دشمن داشته و بآن بدبین بودم که در نظر من گویا با آب دهن یا قی مار خمیر شده بود باو گفتم : آیا این صله است یا زکوة یا صدقه ؟ که زکوة و صدقه برما اهل بیت حرام است گفت صدقه و زکوة نیست بلکه هدیه است (چون از آوردن این هدیه منظور باطلی داشت) پس گفتم مادرت در عزایت بنشیند آیا از راه دین‌خدا آمده‌ای که مرا فریب دهی ؟

آیا درك نکرده نمیفهمی ؟ یا دیوانه شده و هذیان میگوئی ؟ سوگند بخدا اگر هفت اقلیم را با هرچه در زیر آسمانهای آنهاست بمن بدهند برای اینکه خدا را دربارهٔ مورچه‌ای که پوست جوی از آن بربایم نافرمانی کنم محالست این عمل

را انجام دهم ، بتحقیق این دنیای شما نزد من پست‌تر و خوارتر است از برگی که در دهن ملخی باشد که آنرا میجود علی را با نعمتی که از دست میرود و با آن خوشی که پایدار نمی‌ماند چکار؟ بخدا پناه می‌بریم از خواب عقل واز زشتی لغزش و (درهمه حال) تنها از او یاری میجوئیم.

بخش ششم

امور اجتماعی

عدالت و حقیقتخواهی

احسان و نیکی بخلق

مجالست و همنشینی

حق همسایه

مشاورت و مصلحت

وفا بعهد

صلهٔ رحم

یتیم نوازی

عدالت و حقیقتخواهی

۱ـ قرآن:

قُلْ اَمَرَ رَبّی بِالْقِسْطِ .

(ای‌پیغمبر) بگو پروردگار من شما را بعدالت و درستی امر کرده است .

وَ اَقْسِطُوا اِنَّ اللهَ یُحِبُّ الْمُقْسِطِینَ .

و عدالت کنید که خداوند عدالت کنندگان را دوست دارد.

وَ اِذا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَ لَوْ کانَ ذا قُرْبیٰ .

و هر گاه سخنی گوئید بعدالت گرائید هرچند که دربارهٔ خویشاوندان باشد (اگر بضرر وعلیه خویشاوندان هم باشد عدالت کنید).

وَ اِذا حَکَمْتُمْ بَیْنَ النّاسِ اَنْ تَحْکُمُوا بِالْعَدْلِ .

و موقعیکه بین مردم داوری میکنید عدالت را در نظر داشته بین آنها حکم کنید .

اِعْدِلُوا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْویٰ .

عدالت پیشه کنید که آن بتقوی و پرهیزکاری نزدیکتر است.

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنوا کُونُوا قَوّامینَ لِلّهِ شُهَداءَ بِالْقِسْطِ وَلا یَجْرِمَنَّکُمْ

شَنَآنُ قَومٍ عَلیٰ اَنْ لاٰ تَعْدِلُوا .

ای اهل ایمان در راه خدا پایدار و استوار بوده و برعدالت و درستی گواه باشید و شمارا نباید دشمنی ازطریق عدالت منحرف کند (نباید نفوذ و قدرت بعضی شمارا بترساند که ناچار شوید ازعدالت منحرف گردید بلکه هدف شما باید اعمال عدل و راستی باشد ولواینکه این کار بضرر خودشما یا نزدیکانتان باشد).

وَ اُمِرْتُ لِاَعْدِلَ بَیْنَکُمْ .

بمن امرشده است (ازجانب خداوند) که میان شما با عدالت رفتار کنم.

وَ قُلِ الْحَقُّ مِنْ رَبِّکُمْ .

(ای پیغمبر) بگوحقّ همانست که ازجانب پروردگار شما آمد.

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَ بَطَلَ مٰا کٰانُوا یَعْمَلُونَ .

پس حقّ ظاهر گشت و آنچه آنها میدانستند باطل گردید.

اِنَّ الْاِنْسٰانَ لَفی خُسْرٍ اِلاَّ الَّذینَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصّٰالِحٰاتِ وَ تَوٰاصَوْا بِالْحَقِّ وَ تَوٰاصَوْا بِالصَّبْرِ .

البتّه انسان (بطور کلی) در زیانکاری است مگر کسانیکه ایمان آورده و اعمال شایسته انجام دهند وهمدیگررا بپیروی حقّ وصبر کردن سفارش کنند.

۲ـ سخنان معصومین:

اَعْدَلُ النّاسِ مَنْ رَضِیَ لِلنّاسِ ما یَرْضیٰ لِنَفْسِهِ وَ کَرِهَ لَهُمْ ما کَرِهَ لِنَفْسِهِ.
(پیغمبر اکرم ص)

عادلترین مردم کسی است که بآنچه برای خود رضایت دارد برای مردم هم بآن چیز راضی باشد و آنچه را که برای خود نمی‌پسندد بمردم هم نپسندد.

اَلْعَدْلُ رَأْسُ الْایمانِ وَ جِماعُ الْاِحْسانِ. (حضرت امیر ع)

دادگستری سرآمد ایمان ومجموع تمام نیکی‌هاست.

اَلْعَدْلُ قِوامُ الدّینِ وَجَمالُ الْوِلاٰةِ. (حضرت امیر ع)

عدالت پایهٔ دین و زیبائی حکام است.

اِعْدِلْ تَدُمْ لَکَ الْقُدْرَة. (حضرت امیرع)

عدالت کن تا قدرت و توانائی برای تو بماند.

اَعْدَلُ الْخَلْقِ اَقْضاهُمْ بِالْحَقِّ. (حضرت امیر ع)

عادلترین خلق کسی است که بحقیقت و با درنظر گرفتن حقّ مطلب قضاوت نماید.

إِنَّ الْعَدْلَ میزانُ اللهِ سُبْحانَهُ الَّذی وَضَعَهُ لِلْخَلْقِ وَ نَصَبَهُ لِإِقامَةِ الْحَقِّ فَلا تُخالِفْهُ فی میزانِهِ وَلا تُعارِضْهُ فی سُلْطانِهِ . (حضرت امیرع)

براستی که عدل ترازوی خداوند پاك است که برای خلق وضع کرده و برای پایداری حقّ نصب فرموده است پس درمیزان خدا با خدا مخالفت مکن ودرقدرت وسلطنت با او معارضه منما .

اِتَّقُوا اللهَ وَ اعْدِلُوا فَإِنَّكُمْ تَعیبُونَ عَلیٰ قَوْمٍ لایَعْدِلُونَ .

(حضرت صادق ع)

ازخدا بترسید وعدالت کنید زیرا خود شما ازقومی که عدالت نمیکنند عیب میگیرید .

مِنْ لَوازِمِ الْعَدْلِ التَّناهی عَنِ الظُّلْمِ . (حضرت امیر ع)

لازمهٔ عدل و داد بازداشتن خود ومردم ازظلم وستم است.

مِنْ عَلاماتِ النَّبْلِ الْعَمَلُ بِسُنَّةِ الْعَدْلِ . (حضرت امیر ع)

ازعلائم ونشانه‌های بزرگی عمل کردن بسنّت عدل و داد است.

ما عُمِّرَتِ الْبُلْدانُ بِمِثْلِ الْعَدْلِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز مانند عدل و داد شهرستانها را آباد نمیکند.

اَلْعَدْلُ اَحْلیٰ مِنَ الشَّهْدِ وَ اَلْیَنُ مِنَ الزُّبْدِ وَ اَطْیَبُ ریحاً مِنَ الْمِسْكِ .

(حضرت صادق ع)

مزهٔ عدل و داد از عسل شیرین تر و ازکره نرم تر و از مشك خوشبو تر است .

مَنْ عَدَلَ عَظُمَ قَدْرُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که عدالت کند قدر و منزلتش بزرگ میشود.

مَنْ عَدَلَ نَفَذَ حُکْمُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که عدالت را کار بندد حکمش رواست.

عَلَیْکَ بِالْعَدْلِ فی الصَّدیقِ وَ الْعَدُوِّ وَ الْقَصْدِ فی الْفَقْرِ وَ الْغِناءِ .

(حضرت امیر ع)

ملازم عدل باش چه دربارهٔ دوست باشد چه دربارهٔ دشمن و میانه‌روی را در فقر وتوانگری پیشه کن.

فی الْعَدْلِ اِصْلاحُ الْبَرِیَّةِ . (حضرت امیر ع)

اصلاح امور مردم در عدل و داد است.

لِیَکُنْ اَحَبَّ الْاُمُورِ اِلَیْکَ اَعَمَّهَا فی الْعَدْلِ وَ اَقْسَطُهَا بِالْحَقِّ .

(حضرت امیر ع)

البته باید ازکارها آنکاری را بیشتر دوست داشته‌باشی که در عدل عمومی‌تر وبا راستی درست‌تر باشد .

لِیَکُنْ مَرْکَبُکَ الْعَدْلُ فَمَنْ رَکِبَهُ مَلَکَ . (حضرت امیر ع)

البته تو باید بر مرکب عدالت سوارشوی زیرا هر که سوار آن شد بملك و دولت رسید.

اَلْحَقُّ سَیْفٌ عَلَی اَهْلِ الْباطِلِ . (حضرت امیر ع)

حق مانند شمشیری است بر اهل باطل.

اَلا لایَمْنَعَنَّ رَجُلاً مَخافَةُ النّاسِ اَنْ یَقُولَ الْحَقَّ اِذا عَلِمَهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

کسی که سخن حقّی میداند نباید ازبیم مردم از گفتن آن خودداری کند.

قُلِ الْحَقَّ وَ اِنْ کانَ مُرّاً . (پیغمبر اکرم ص)

حق‌را بگو گرچه تلخ‌باشد.

ما مِنْ صَدَقَةٍ اَحَبُّ اِلَی اللّهِ مِنْ قَوْلِ الْحَقِّ . (پیغمبر اکرم ص)

نزد خداوند هیچ صدقه‌ای محبوبتر از گفتار حق نیست .

اَلتَّعاوُنُ عَلی اِقامَةِ الْحَقِّ اَمانَةٌ وَ دِیانَةٌ . (حضرت امیر ع)

کمك برای پایداری حقّ امانت و دیانت است.

اَلْحَقُّ مَنْجاةٌ لِکُلِّ عامِلٍ . (حضرت امیر ع)

حقّ برای کسیکه آنرا بکار بندد مایهٔ رستگاری است.

اَلْقَوْلُ بِالْحَقِّ خَیْرٌ مِنَ الْعِیِّ وَ الصَّمْتِ . (حضرت امیر ع)

بحق سخن گفتن بهتر از لال بودن وخاموش نشستن است.

اِرْکَبِ الْحَقَّ وَ اِنْ خالَفَ هَواكَ وَ لا تَبِعْ آخِرَتَكَ بِدُنْیاكَ .

(حضرت امیر ع)

سوار مرکب حقّ‌شو اگرچه مخالف هوای نفس‌تو باشد وهرگز آخرت‌خود راکه (ابدی وجاودانی است) بدنیای زود گذر فانی مفروش.

اَلْزِمِ الْحَقَّ یُنْزِلْكَ مَنازِلَ اَهْلِ الْحَقِّ یَوْمَ لایُقْضی اِلّا بِالْحَقِّ .

(حضرت امیر ع)

ملازم حقّ‌باش که ترا بجایگاه مردان حقّ میرساند درآن روزی که بجزحقّ حکم نشود .

اَصْدَقُ الْقَوْلِ ما طابَقَ الْحَقَّ . (حضرت امیر ع)

راست‌ترین سخن آنست که باحق مطابقت کند.

اَخْسَرُ النّاسِ مَنْ قَدَرَ عَلیٰ اَنْ یَقُولَ الْحَقَّ فَلَمْ یَقُلْ . (حضرت امیر ع)

زیانکارترین مردم کسی است که بر گفتن حرف حقّ توانا باشد ونگوید.

اِذٰا اَکْرَمَ اللهُ عَبْداً اَعٰانَهُ عَلیٰ اِقٰامَةِ الْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

وقتیکه خداوند بنده‌ای را عزیز گرداند اورا بر اقامهٔ حق کمك نماید .

بِالْحَقِّ یَسْتَظْهِرُ الْمُحْتَجُّ . (حضرت امیر ع)

شخص حجّت آورنده حقّ را برای خود پشتیبان میگیرد.

ثَمَرَةُ الْعَقْلِ لُزُومُ الْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ خردمندی با عقل همراهی کردنست .

رَحِمَ اللهُ اِمْرَأً اَحْییٰ حَقّاً وَ اَمٰاتَ بٰاطِلاً وَ دَحَضَ الْجَوْرَ وَ اَقٰامَ الْعَدْلَ .
(حضرت امیر ع)

خدا رحمت کند آن بنده‌ای را که حقّی را زنده کند و باطلی را بمیراند و ظلم وستم را ازبین ببرد وعدل و داد را پایدار نماید.

رَأْسُ الْحِکْمَةِ لُزُومُ الْحَقِّ . (حضرت امیرع)

سرآمد حکمت و دانش حق را ملازم بودنست .

طَلَبُ التَّعٰاوُنِ عَلیٰ اِقٰامَةِ الْحَقِّ دِیٰانَةٌ وَ اَمٰانَةٌ . (حضرت امیر ع)

برای پایداری حقّ از دیگران کمك گرفتن عین دیانت و امانت است.

فی لُزُومِ الْحَقِّ تَکُونُ السَّعٰادَةِ . (حضرت امیر ع)

نیك‌بختی درهمراهی کردن حقّ است.

قَلیلُ الْحَقِّ یَدْفَعُ کَثیرَ الْباطِلِ کَما اَنَّ الْقَلیلَ مِنَ النّارِ یُحْرِقُ کَثیرَ الْحَطَبِ
(حضرت امیر ع)

حق اگرچه کم باشد باطل زیاد را دفع میکند همچنانکه کمی آتش هیزم زیاد را میسوزاند.

قُولُوا الْحَقَّ تَغْنَمُوا وَ اسْکُتُوا عَنِ الْباطِلِ تَسْلَمُوا . (حضرت امیر ع)

حق را بگوئید تا بهره‌مند شوید واز باطل خاموش باشید تا رستگار شوید .

کُنْ عالِماً بِالْحَقِّ عامِلاً بِهِ یُنْجیکَ اللهُ سُبْحانَهُ . (حضرت امیرع)

حق را عالم وعامل باش تا خداوند سبحان ترا نجات بدهد.

لِیَکُنْ مُوئِلُکَ اِلَی الْحَقِّ فَاِنَّ الْحَقَّ اَقْوی مُعینٍ . (حضرت امیرع)

باید تکیه گاه تو حق باشد زیرا که حق قوی‌ترین کمك کنندگان است .

لِیَکُنْ مَرْجِعُکَ اِلَی الْحَقِّ فَمَنْ فارَقَ الْحَقَّ هَلَکَ . (حضرت امیر ع)

البته باید رجوع تو بسوی حق باشد وهر که ازحق جدائی گزید تباه گردید.

لَنْ یُدْرِکَ النَّجاةَ مَنْ لَمْ یَعْمَلْ بِالْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

تا انسان بحق عمل نکند هرگز رستگاری نیابد.

مَنْ عَمِلَ بِالْحَقِّ غَنِمَ . (حضرت امیر ع)

هر که بحق عمل کرد بهره‌مند شد.

مَنْ نَصَرَ الْحَقَّ اَفْلَحَ . (حضرت امیر ع)

هر که بحق کمك نمود رستگار شد.

مَنْ عانَدَ الْحَقَّ صَرَعَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که باحق دشمنی کند حق اورا بزمین میزند.

مَنْ عانَدَ الْحَقَّ لَزِمَهُ الْوَهْنُ . (حضرت امیر ع)

هر که باحقّ دشمنی کند خواری وپستی را ملازم گردد.

مَنْ عانَدَ الْحَقَّ کانَ اللهُ خَصْمَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که باحقّ دشمنی ورزد خدا دشمنش گردد.

قُلِ الْحَقَّ لَکَ اوعَلَیْکَ . (حضرت صادق ع)

همیشه حقّ رابگو چه بنفع تو باشد چه بضرر تو.

مَنْ عَمِلَ بِالْحَقِّ مالَ اِلَیْهِ الْخَلْقُ . (حضرت امیر ع)

هر که بحقّ عمل کند مردم بسوی او مایل میشوند (وقتی عمل کسی رامطابق گفتار او دیدند مسلماً متوجّه اومیشوند).

مَنِ اسْتَحْیی مِنْ قولِ الْحَقِّ فَهُوَ الْاَحْمَقُ . (حضرت امیر ع)

هر که از گفتن حرف حق شرم کند پس او احمق است. (در گفتن حقّ نباید ملاحظه مردم را نمود و شرم کرد).

مَنْ جاهَدَ عَلیٰ اِقامَةِ الْحَقِّ وُ فِّقَ . (حضرت امیرع)

هر که کوشش کند برای پایداری حقّ موفّق میشود .

مَنِ اسْتَسْلَمَ لِلْحَقِّ وَ اَطاعَ الْمُحِقَّ کانَ مِنَ الْمُحْسِنین . (حضرت امیر ع)

هر که تسلیم حقّ شود و صاحب حقّ را (خدا را) اطاعت کند از نیکوکاران است .

مَنْ نَصَرَ الْحَقَّ غَنِمَ . (حضرت امیر ع)

هر که حقّ را کمك کند بهره‌مند گردد.

اِنَّ لِلّٰهِ جَنَّةً لایَدْخُلُها اِلّا ثَلاثَةٌ: اَحَدُهُمْ مَنْ حَکَمَ فی نَفْسِهِ بِالْحَقِّ .

(حضرت باقر ع)

خدارا بهشتی است که جز سه کس دیگری درآن داخل نمیشود: یکی‌ازآنها کسی است که دربارهٔ خود بحقّ داوری کند.

مَنْ تَعَدّیٰ اَلْحَقَّ ضاقَ مَذْهَبُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که ازحقّ تجاوز کرد راهش تنگ میشود.

نِعْمَ اَلدَّلیلُ اَلْحَقُّ . (حضرت امیرع)

راستی وحقّ خوب راهنمائی است.

لا رَسُولَ اَبْلَغُ مِنَ اَلْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

هیچ رسولی رساننده‌تر ازحقّ‌جوئی نیست.

لا صاحِبَ اَعَزُّ مِنَ اَلْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

هیچ همنشینی ارجمندتر ازحقّ نیست.

لا یَغْلِبُ مَنْ لا یَسْتَظْهِرُ بِالْحَقِّ . (حضرت امیر ع)

آنکه حقّ وحقیقت را پشتیبان خود قرار ندهد غالب نیست .

یَسیرُ اَلْحَقِّ یَدْفَعُ کَثیرَ اَلْباطِلِ . (حضرت امیر ع)

کمی ازحقّ بسیاری از باطل را دفع میکند.

قُولُوا اَلْحَقَّ تُعْرَفُوا بِهِ وَ اعْمَلُوا بِهِ تَکُونُوا مِنْ اَهْلِهِ . (حضرت امیر ع)

حقّ‌را بگوئید تابحقّ شناخته‌شوید وبآن عمل کنید تاازاهلش محسوب‌شوید.

اِنَّ اَفْضَلَ النّاسِ عِنْدَاللّهِ مَنْ کانَ اَلْعَمَلُ بِالْحَقِّ اَحَبَّ اِلَیْهِ وَاِنْ نَقَصَهُ وَکَرِثَهُ مِنَ اَلْباطِلِ وَ اِنْ جَرَّ اِلَیْهِ فائِدَةً وَ زادَهُ . (حضرت امیرع)

بتحقیق برترین مردم نزد خدا کسی است که عمل بحقّ‌را بیشتردوست داشته

باشد از باطل اگرچه حقّ باو زیان برساند و اندوهگین کند و باطل سود رساند و بهره‌مندش سازد .

رَحِمَ‌اللهُ امْرَأً رَأَیٰ حَقّاً فَاَعَانَ عَلَیْهِ او رَأَیٰ جوراً فَرَدَّهُ وَکَانَ‌عوناً بِالْحَقِّ عَلیٰ صاحِبِهِ . (حضرت امیر ع)

خدا رحمت کند مردی را که چون حقّی را دید بآن کمك کند یاستمی‌را که دید ازآن جلو گیری نماید وبزیان ستمگر مددکار ستم دیده باشد.

اَلْحَقُّ اوسَعُ الْاَشْیاءِ فِی التَّواصُفِ وَ اَضْیَقُهٰا فِی التَّناصُفِ.

(حضرت امیر ع)

حقّ‌وسیعترین چیزها هنگام وصف و گفتگو بایکدیگراست وتنگترین‌چیزها هنگام عمل و انصاف دادن است. (هر کسی بظاهر موقع سخن طرفدارحقّ است‌امّا کمتر کسی است که درموقع عمل که حقّ برضرر اوست طرفدار آن باشد) .

مَنْ صارَعَ الْحَقَّ صَرَعَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که باحقّ درآویزد حقّ او را بخاك افکند.

احسان و نیکی بخلق

۱ ـ قرآن :

هَلْ جَزٰاءُ الْاِحْسٰانِ اِلَّا الْاِحْسٰان ؟

آیا پاداش نیکی جز نیکی چیز دیگری هست؟

وَ اَحْسِنُوا اِنَّ اللهَ یُحِبُّ الْمُحْسِنین .

و نیکی کنید که خداوند نیکوکاران را دوست دارد .

وَ اَحْسِنْ کَمٰا اَحْسَنَ اللهُ اِلَیْکَ .

و بمردم نیکی کن همچنانکه خداوند بتو احسان کرده است.

اِنَّ اللهَ یَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَ الْاِحْسٰانِ .

هر آینه خداوند امر میکند بعدالت و احسان :

وَ اِذٰا حُیِّیْتُمْ بِتَحِیَّةٍ فَحَیُّوا بِاَحْسَنَ مِنْهٰا اَوْ رُدُّوهٰا .

هر گاه شمارا ستایشی کردند شما بهتر ازآن درصدد تلافی درآئید.

وَ تَعٰاوَنُوا عَلَی الْبِرِّ وَ التَّقْوٰی وَلٰا تَعٰاوَنُوا عَلَی الْاِثْمِ وَ الْعُدْوٰانِ .

وبرای کار نیك وپرهیزکاری بهمدیگر کمك کنید ودر مورد گناه و تعدّی (و تجاوز بحقوق دیگران) بهم کمك نکنید.

وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْراً فَإِنَّ اللهَ شاكِرٌ عَليمٌ.

وهر که براه خیر و نیکی شتابد خدا پاداش ویرا خواهد داد که او بهمهٔ امور عالم است .

لِلَّذينَ اَحْسَنوا فی هٰذِهِ الدُّنيا حَسَنَةٌ وَ لَدارُ الْآخِرَةُ خَيْرٌ.

برای آنانکه نیکوکارند هم در دنیا نیکی میدهیم وهم در آخرت خوشی دارند.

لاٰخَيْرَ فی كَثيرٍ مِنْ نَجْواٰهُمْ اِلّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ او مَعْرُوفٍ او اِصْلاٰحٍ بَيْنَ النّاسِ .

هیچ فائدهٔ درسخن سرّی آنها نیست مگر اینکه کسی در صدقه دادن یا نیکی بخلق یاسازش و اصلاح بین مردم سخن سرّی بگوید .

مَنْ جاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْها .

هر کسی احسانی یا خیری کند پاداش بهتر از آن یابد .

مَثَلُ الَّذينَ يُنْفِقُونَ اَمْوالَهُمْ فی سَبيلِ اللهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ اَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنابِلَ فی كُلِّ سُنبُلَةٍ مِائَةُ حَبَّةٍ وَ اللهُ يُضاعِفُ لِمَنْ يَشاءُ وَاللهُ واسِعٌ عَليمٌ .

مثل کسانیکه اموالشان را در راه خداوند انفاق میکنند مانند مثل دانه‌ای است که (کاشته شود) هفت سنبل از آن میروید که هرسنبلی دارای یکصد دانه است وخداوند بهر که بخواهد همین مقداررا هم چند برابر میکند زیرا که وسعت دهنده و داناست.

۲ـ سخنان معصومین :

اَحَبُّ عِبادِاللهِ اِلَی اللهِ اَنْفَعُهُمْ لِعِبادِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

از بندگان خدا آنکس پیش خدا محبوب تر است که برای مردم سودمند باشد .

تَریٰ الْمُؤْمِنینَ فی تَراحُمِهِمْ وَ تَوادِّهِمْ وَ تَعاطُفِهِمْ کَمَثَلِ الْجَسَدِ اِذَا اشْتَکیٰ عُضْواً تَداعیٰ لَهُ سائِرُ جَسَدِهِ بِالسَّهَرِ وَ الْحُمّیٰ . (پیغمبر اکرم ص)

مومنین را درمهربانی و دوستی وملاطفت مانند یك بدن میبینی که اگرعضوی درد کند اعضای دیگرهم آرام ندارند.

(چوعضوی بدرد آورد روزگار دیگر عضوها را نماند قرار)

خَیْرُ النّاسِ اَنْفَعُهُمْ لِلنّاسِ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین مردم کسی است که بمردم بیشتر از دیگران سودمند باشد.

خَیْرُ الْمُسْلِمینَ مَنْ سَلِمَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ یَدِهِ وَ لِسانِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین مسلمانان کسی است که مسلمانان از دست و زبان او درسلامت باشند.

رَأْسُ الْعَقْلِ بَعْدَ الْایمانِ بِاللهِ التَّوَدُّدُ اِلَی النّاسِ وَ اصْطِناعُ الْمَعْرُوفِ

اِلیٰ کُلِّ بَرٍّ وَ فاجِرٍ . (پیغمبر اکرم ص)

اساس عقل پس از ایمان بخدا بامردم دوستی نمودن و نیکی کردن بهر آدم خوب و فاجر است .

عَوْنُ الْعَبْدِ اَخاهُ خَیْرٌ مِنْ اِعْتِکافِهِ شَهْراً . (پیغمبر اکرم ص)

اگر بنده یك روز ببرادر دینی خود کمك کند بهتر از عبادت (مستحبّی) یك ماهه است .

لایُؤْمِنُ اَحَدُکُمْ حَتّیٰ یُحِبَّ لِاَخیهِ مایُحِبُّ لِنَفْسِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هیچ کسی مومن نیست مگر آنکه هرچه را برای خود دوست دارد ببرادر دینی‌اش هم دوست داشته باشد.

اَفْضَلُ النّاسِ اَنْفَعُهُمْ لِلنّاسِ . (حضرت امیر ع)

برترین مردم کسی است که بیش ازسایرین بمردم سودرساند.

اَصْلَحُ النّاسِ اَصْلَحُهُمْ لِلنّاسِ . (حضرت امیر ع)

شایسته ترین مردم کسی است که بیش از دیگران بامور مردم سازش دهد.

اِنَّ اَحْسَنَ النّاسِ عَیْشاً مَنْ حَسُنَ عَیْشُ النّاسِ فی عَیْشِهِ .

(حضرت امیر ع)

زندگانی و عیش کسی بهتر از سایر مردم است که زندگی و عیش مردم در زندگی اوخوب باشد.

اِنَّکُمْ اِلیٰ اَصْطِناعِ الرِّجالِ اَحْوَجُ مِنْکُمْ اِلیٰ جَمْعِ الْاَمْوالِ .

(حضرت امیر ع)

البّته که شما درنیکی کردن بمردم نیازمندترید تا گردآوردن مال.

خَيْرُ النّاسِ مَنْ نَفَعَ النّاسَ . (حضرت امیرع)

بهترین مردم کسی است که بمردم نفع رساند.

خَيْرُ النّاسِ مَنْ تَحَمَّلَ مَؤُنَةَ النّاسِ . (حضرت امیر ع)

بهترین مردم کسی است که رنج مردم را تحمّل کند.

سَلامَةُ الْعَيْشِ فِى الْمُداراةِ . (حضرت امیرع)

سلامت زندگی در مدارا کردن است.

(آسایش دو گیتی تفسیر این دو حرف است بادوستان مروّت بادشمنان مدارا)

مُجامَلَةُ النّاسِ ثُلُثُ الْعَقْلِ . (حضرت صادق ع)

بامردم بنیکوئی رفتار کردن ثلث عقل است.

طوبىٰ لِمَنْ اَحْسَنَ اِلَى الْعِبادِ وَ تَزَوَّدَ لِلْمَعادِ .

خوشا بحال کسی که ببندگان خدا نیکی کند و برای رستاخیز هم توشه تهیه کند.

عَلَيْكَ بِمَكارِمِ الْخِلالِ وَ اصْطِناعِ الرِّجالِ فَاِنَّهُما تَقِيانِ مَصارِعَ السّوءِ وَ يوجِبانِ الْجَلالَ . (حضرت امیر ع)

برتو باد بخصلتهای نیکو ونیکی کردن بامردم زیرا که این دو کار شخص را از افتادن دربدی نگه میدارند وموجب بزرگی میشوند .

اِنَّ اللهَ تَعالىٰ مُحْسِنٌ فَاَحْسِنُوا . (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه خداوند تعالی احسان کننده است پس شما هم نیکی کنید.

مَنْ سالَمَ النّاسَ كَثُرَ اَصْدِقائُهُ وَ قَلَّ اَعْدائُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بامردم مسالمت کند دوستانش زیاد و دشمنانش کم میشوند.

مَنْ سالَمَ النّاسَ سَتَرَ عُیُوبَهُ . (حضرت امیرع)

هر که بامردم مسالمت کند عیب‌های خود را می‌پوشاند.

مَنْ کَثُرَ اِحْسانُهُ کَثُرَ خَدَمُهُ وَ اَعْوانُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که نیکی و احسانش بمردم بیشتر باشد خدمتکاران و یاوران زیاد بدست میآورد .

مَنْ اَحْسَنَ مُصاحَبَةَ الْاَخْوانِ اسْتَدامَ مِنْهُ الْوُصْلَةَ . (حضرت امیر ع)

هر که بخوبی با برادران دینی همراهی کند پیوند دوستیش همیشگی است.

مَنْ عامَلَ النّاسَ بِالْجَمیلِ کافَئُوهُ بِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که بامردم بنیکی رفتار کند مردم نیز دربرابر وی نیکی کنند.

مَنْ مَنَّ بِاِحْسانِهِ فَکَاَنَّهُ لَمْ یُحْسِنْ . (حضرت امیرع)

هر که باحسانی که بمردم کرده است اگر منّت گذارد مثل اینکه احسان نکرده است .

مِنْ شَرَفِ الْهِمَّةِ بَذْلُ الْاِحْسانِ . (حضرت امیر ع)

نیکی کردن بخلق ازبلند همّتی است.

مِنْ اَفْضَلِ الْاِحْسانِ الْاِحْسانُ اِلَی الْاَبْرارِ . (حضرت امیر ع)

بهترین نیکی‌ها نیکی بخداپرستان و اخیار است .

ما اسْتُرِقَّتِ الْاَعْناقُ بِمِثْلِ الْاِحْسانِ . (حضرت امیر ع)

هیچ چیز مانند نیکی گردنها را ببندگی انسان در نکشد.

نِعْمَ زادُ الْمَعادِ الْاِحْسانُ اِلَی الْعِبادِ . (حضرت امیر ع)

نیکی بابندگان خدا خوب توشه‌ای برای آخرت است.

لَا فَضِيلَةَ اَجَلُّ مِنَ الْاِحْسَانِ . (حضرت امیر ع)

هیچ فضیلتی ببزرگی احسان و نیکی نیست.

لَا مَنْقَبَةَ اَفْضَلُ مِنَ الْاِحْسَانِ . (حضرت امیر ع)

هیچ ستایشی بالاتر از نیکی دربارهٔ مردم نیست.

لَا يُحْمَدُ اِلَّا مَنْ بَذَلَ اِحْسَانَهُ . (حضرت امیر ع)

ستوده نمیگردد مگر کسی که با دیگران نیکی و احسان کند.

يَا اَهْلَ الْمَعْرُوفِ وَالْاِحْسَانِ لَا تَمُنُّوا بِاِحْسَانِكُمْ فَاِنَّ الْاِحْسَانَ وَالْمَعْرُوفَ يُبْطِلُهُ قَبِيحُ الْاِمْتِنَانِ . (حضرت امیر ع)

ای کسانیکه اهل نیکی و احسان هستید (باحسانی که درباره مردم میکنید) هیچوقت منّت نگذارید زیرا احسان و نیکی را (ازهر قبیل که باشد چه مالی و غیر مالی) منّت گذاشتن که زشت است باطل میکند .

اَلتَّوَدُّدُ اِلَى النَّاسِ نِصْفُ الْعَقْلِ . (پیغمبر اکرم ص)

بامردم دوستی نمودن نصف خردمندی است.

اَلْاِحْسَانُ اِلَى الْمُسِيءِ اَحْسَنُ الْفَضْلِ. (حضرت امیر ع)

نیکی کردن باشخاص بد بهترین فضیلت‌هاست.

اَلْمُحْسِنُ حَيٌّ وَ اِنْ نُقِلَ اِلَى مَنَازِلِ الْاَمْوَاتِ . (حضرت امیر ع)

آدم نیکوکار زنده است اگرچه بگورهای مردگان نقل شده باشد .

اَلْمُحْسِنُ مَنْ عَمَّ النَّاسَ بِالْاِحْسَانِ . (حضرت امیرع)

نیکوکار کسی است که احسانش بهمه برسد.

طُوبیٰ لِمَنْ حَسَّنَ مَعَ النّاسِ خُلْقَهُ وَ بَذَلَ لَهُمْ مَعُونَتَهُ وَعَدَلَ عَنْهُمْ شَرَّهُ.

(پیغمبر اکرم ص)

خوشا بحال کسی که بامردم خوشرفتاری کند و بآنها از کمك خوددریغ ننماید و شرّ خود را از آنها بگرداند.

عَلَیْكَ بِالْاِحْسانِ فَاِنَّهُ اَفْضَلُ زِراعَةٍ وَ اَرْبَحُ بِضاعَةٍ . (حضرت امیر ع)

ملازم احسان ونیکی باش زیرا آن بهترین زراعت وسودمندترین سرمایه است.

عُنْوانُ النَّبیلِ الْاِحْسانُ اِلَی النّاسِ مَنْ قَطَعَ مَعْهودَ اِحْسانِهِ قَطَعَ اللّٰهُ مَوْجُودَ اِمْكانِهِ . (حضرت امیر ع)

علامت وعنوان بزرگی بمردم نیکی کردنست هر کس احسان همیشگی خود را ازمردم قطع کند خدا توانائی موجودی اورا قطع میکند.

رَأْسُ الْاِیمانِ الْاِحْسانُ اِلَی النّاسِ . (حضرت امیر ع)

سرآمد ایمان نیکی بمردم است .

بِالْاِحْسانِ تُمْلَكُ الْاَحْرارُ . (حضرت امیر ع)

بوسیلهٔ احسان و نیکی آزادگان بنده میشوند.

مجالست و همنشینی

۱ـ قرآن:

وَ اِذا رَأَیْتَ الَّذینَ یَخوضُونَ فی آیاتِنا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّی یَخوضُوا فی حَدیثٍ غَیْرِهِ وَ اِمّا یُنْسِیَنَّكَ الشَّیْطانُ فَلا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّکْری مَعَ الْقَوْمِ الظّالِمینَ .

چون گروهی‌را دیدی که برای (طعن وخرده گیری) بآیات ما گفتگومیکنند پس از آنان دوری گزین تا در سخن دیگری وارد شوند و اگر شیطان فراموشت ساخت (واردمجمع آنها شدی) بعد ازآن که‌متوجّه ذکرخداشدی دیگر باستمکاران مجالست مکن.

وَ اِنَّ کَثیراً مِنَ الْخُلَطاءِ لَیَبْغی بَعْضُهُمْ عَلی بَعْضٍ اِلّا الَّذینَ آمَنُوا وَ عَمِلُوا الصّالِحاتِ وَ قَلیلٌ ماهُمْ .

بسیاری ازمعاشران وشریکان درحق‌یکدیگر ظلم‌وستم‌میکنند مگر کسانیکه اهل ایمان باشند وعمل صالح انجام دهند که آنهاهم بسیار کمند (پس باید همیشه‌با اهل ایمان معاشرت ومجالست نمود).

اَلْاَخِلّاءُ یَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ اِلّا الْمُتَّقینَ .

دوستان ورفقا درروز قیامت دشمن یکدیگرمیشوند مگرپرهیزکاران (زیرا

اشخاصی که باهم دوستی میکنند اگر تقوی نداشته باشند همدیگر را بانجام اعمال ناشایست و حتّی محرّمات وادار میکنند مثلا کسیکه با قمارباز یا شرابخور دوستی کند دراثر معاشرت بادوست فاسق اوهم مبتلا بفسق وفجور خواهد شد لذا درقیامت نسبت بهم کینه داشته ودشمن هم خواهند بود).

۲ـسخنان معصومین:

اِختَبِرُوا النّاسَ بِاَخدانِهِم فَاِنَّ الرَّجُلَ یُخادِنُ مَن یُعجِبُهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

مردم را از معاشرانشان بشناسید زیرا مرد با کسیکه او را خوش آیند است دوستی میکند.

اِیّاکَ وَ قَرینَ السّوءِ فَاِنَّکَ بِهِ تُعرَفُ . (پیغمبر اکرم ص)

ازهمنشین بد بدور باش که توبوسیلهٔ آن شناخته میشوی .

جالِسِ الاَبرارَ فَاِنَّکَ اِذا فَعَلتَ خَیراً حَمَدُوکَ وَ اِن اَخطَأتَ لَم یُعَنِّفُوکَ.

(پیغمبر اکرم ص)

همیشه بامردمان نیك مجالست کن زیرا اگر کار خوبی انجام‌دهی ترا سپاس گویند واگر خطائی بکنی باتو بسختی رفتار نمیکنند.

جالِسُوا الکُبَراءَ وَ سائِلُوا العُلَماءَ وَ خالِطُوا الحُکَماءَ.

(پیغمبر اکرم ص)

بابزرگان بنشینید واز دانشمندان پرسش کنید و با حکماء آمیزش کنید.

اَلرَّجُلُ عَلیٰ دینِ خَلیلِهِ فَلْیَنْظُرْ اَحَدُکُمْ مَنْ یُخالّ . (پیغمبر اکرم ص)

مرد بروش و دین دوستش هست پس هریك ازشما باید نگاه کند ببیند با که دوست است .

اِحْذَرْ مُجالَسَةَ قَرینِ السّوءِ فَاِنَّهُ یُهْلِکُ مُقارَنَهُ وَ یُرْدی مُصاحِبَهُ .

(حضرت امیر ع)

ازهمنشینی یاربد بترس زیرا که اودوست وهمنشینش راهلاك میکند ومصاحبش را برو میافکند.

اِحْذَرْ مُصاحِبَةَ الْفُسّاقِ وَ الْفُجّارِ وَ الْمُجاهِدینَ بِمَعاصی اللهِ .

(حضرت امیر ع)

از همنشینی با فاسقان و فاجران و کسانیکه در راه نافرمانی خدا میکوشند بترس

مُجالَسَةُ اَهْلِ الدّینِ شَرَفُ الدُّنْیا وَ الْآخِرَةِ . (حضرت صادق ع)

همنشینی اهل دین موجب شرافت دنیا و آخرتست.

اِحْذَرْ مُجالَسَةَ الْجاهِلِ کَما تَأْمَنُ مِنْ مُصاحَبَةِ الْعاقِلِ . (حضرت امیر ع)

ازهمنشینی نادان برحذرباش چنانکه ازهم‌صحبتی عاقل آسوده‌هستی.

اِیّاکَ وَ مُصاحِبَةَ الْفُسّاقِ فَاِنَّ الشَّرَّ بِالشَّرِّ مُلْحَقٌ . (حضرت امیر ع)

ازمصاحبت فاسقان بدورباش زیرا بدی همیشه ببدی ملحق میشود.

اِیّاکَ وَ مُصاحِبَةَ الشِّریرِ فَاِنَّهُ کَالسَّیْفِ الْمَسْلُولِ یُحْسِنُ مَنْظَرُهُ وَ یَقْبَحُ آثارُهُ . (حضرت جواد الائمه ع)

ازمصاحبت آدم‌شریر بدورباش که اومانند شمشیر کشیده شده است که‌ظاهرش

نیکو و آثارش زشت است.

مُجالَسَةُ الصّالِحین داعِیَةٌ اِلَی الصَّلاحِ . (حضرت سجادع)

همنشینی اشخاص نیکو وشایسته باعث صلاح است.

اِیّاکَ وَ مُعاشَرَةَ الاَشرارِ فَاِنَّهُمْ کَالنّارِ مُباشِرَتُها تُحرِقُ .

(حضرت امیر ع)

ازمعاشرت بدان بپرهیزید زیرا که آنها مانند آتشند که مباشرتشان میسوزاند.

اِیّاکَ وَ مُصادِقَةَ الاَحمَقِ فَاِنَّهُ یُرِیدُ اَنْ یَنْفَعَکَ فَیَضُرَّکَ .

(حضرت امیر ع)

ازدوستی احمق دورباش زیرا که اومیخواهد بتو سود برساند (دراثرحماقت) ضرر میرساند.

اِیّاکَ وَ مُصادَقَةَ البَخیلِ فَاِنَّهُ یَقعُدُ عَنکَ اَحوَجَ ماتَکُونُ اِلَیهِ .

(حضرت امیر ع)

ازدوستی بخیل بدورباش که‌هروقت نیازمند اوشوی اوخودرا ازتو نیازمندتر نشان دهد.

اِیّاکَ وَ مُعاشَرَةَ مُبتَغی عُیُوبِ النّاسِ فَاِنَّهُمْ لَمْ یَسْلَمْ مُصاحِبُهُمْ مِنْهُمْ.

(حضرت امیر ع)

برتوباد دوری ازمعاشرت کسانیکه جویای عیب مردمند زیرا که دوست‌چنین اشخاصی ازضرر و زیان آنها سالم نیست.

اِیّاکَ وَ مُصادِقَةَ الکَذّابِ فَاِنَّهُ یُقَرِّبُ مِنکَ البَعیدَ وَیُبَعِّدُ مِنکَ القَریبَ.

(حضرت امیر ع)

ازدوستی دروغگوبترس و دورباش زیرا او دور را بتو نزدیك ونزدیك‌را ازتو

دور میکند.

كُنْ بِالْوَحْدَةِ آنَسَ مِنْكَ بِقُرَنَاءِ السُّوءِ . (حضرت امیر ع)

بتنهائی مأنوس‌تر باش ازاینکه باهمنشینان‌بد بنشینی.

اِيَّاكَ وَمُصَاحَبَةَ اَهْلِ الْفُسُوقِ فَاِنَّ الرَّاضِي بِفِعْلِ قَومٍ كَالدَّاخِلِ مَعَهُمْ .

(حضرت امیر ع)

بااهل فسق وفجور هم‌صحبت‌مباش زیرا هر که بفعل وکار گروهی راضی باشد مثل اینست که داخل آنقوم شده است .

اِيَّاكُمْ وَصُحْبَةَ الْعَاصِينَ . (حضرت سجاد ع)

ازهمنشینی گناهکاران بپرهیزید.

اِيَّاكَ وَ مَوَدَّةَ الْاَحْمَقِ فَاِنَّهُ يَضُرُّكَ مِنْ حَيْثُ يَرَى اَنَّهُ يَنْفَعُكَ وَ يَسُوءُكَ وَ هُوَ يَرَى اَنَّهُ يَسُرُّكَ . (حضرت امیر ع)

دورباش ازدوستی بااحمق زیرا او سود ترا درجائی میبیند که آن بزیان‌تست وشادی‌ترا درچیزی می‌بیند که آن ببدی‌تو تمام میشود.

اِيَّاكُمْ وَ مُصَادَقَةَ الْفَاجِرِ فَاِنَّهُ يَبِيعُ مُصَادَقَهُ بِالتَّأَفِّهِ الْمُحْتَقَرِ .

(حضرت امیر ع)

برشماباد بدوری ازدوستی شخص‌بدکار زیرا که اودوست خودرا بهرچیزپوچ و اندکی میفروشد .

آفَةُ الْخَيْرِ قَرِينُ السُّوءِ . (حضرت امیرع)

زیان نیکی همنشین بد است.

اِذَا اَحْبَبْتَ السَّلَامَةَ فَاجْتَنِبْ مُصَاحَبَةَ الْجَهُولِ . (حضرت امیرع)

هر گاه سلامتی را دوست داشتی ازمصاحبت نادان دوری گزین.

جَالِسِ الْعُلَمَاءَ تَسْعَدْ . (حضرت امیر ع)

با علما مجالست کن تاخوشبخت شوی.

جَلِيسُ الْخَيْرِ نِعْمَةٌ . (حضرت امیر ع)

همنشین خوب نعمتی است.

جَالِسِ الْعُلَمَاءَ تَزْدَدْ حِلْماً . (حضرت امیر ع)

بامردمان بردبار مجالست کن حلمت را زیادنما.

جِمَاعُ الشَّرِّ فِي مُقَارَنَةِ قَرِينِ السَّوءِ . (حضرت امیر ع)

جمع شدن بدیها درهمنشینی با رفقای بد است.

جَالِسِ اَهْلَ الْوَرَعِ وَ الْحِكْمَةِ وَ اكْثِرْ مُنَاقَشَتَهُمْ فَاِنَّكَ اِنْ كُنْتَ جَاهِلاً اَعْلَمُوكَ وَ اِنْ كُنْتَ عَالِماً اَزْدَدْتَ عِلْماً . (حضرت امیر ع)

بااهل ورع وحکمت همنشینی کن وباآنها زیاد گفتگونما زیرا اگرتوجاهل و نادان باشی ترا دانش میآموزند و اگر دانا باشی در اینصورت دانشت را زیاد خواهی کرد .

جَالِسِ الْعُلَمَاءَ يَزْدَدْ عِلْمُكَ وَ يَحْسُنْ اَدَبُكَ وَ تَزْكُو نَفْسُكَ .

(حضرت امیر ع)

با دانایان بنشین بدانشت افزوده میشود و ادبت نیکو و نفست پاکمیگردد.

اِيَّاكَ وَ مُخَالَطَةَ السَّفِلَةِ فَاِنَّ مُخَالَطَةَ السَّفِلَةِ لَا تُؤَدِّي اِلَى خَيْرٍ .

(حضرت صادق ع)

از آمیزش با اراذل و اوباش بپرهیز که آمیزش فرو مایگان هیچ خوبی

نیارد .

جالِسِ الْحُکَماءَ یَکْمُلْ عَقْلُکَ وَ تَشْرُفْ نَفْسُکَ وَ تَنْتَفِیْ عَنْکَ جَهْلُکَ .

(حضرت امیر ع)

با حکماء مجالست کن که عقلت کامل نفست شریف و نادانیت نابود میشود.

خَلیلُ الْمَرْءِ دَلیلُ عَقْلِهِ . (حضرت امیر ع)

دوست مرد رهنمای عقل اوست.

صُحْبَةُ الْاَحْمَقِ عَذابُ الرّوحِ . (حضرت امیر ع)

صحبت احمق عذاب روح است (روح را صحبت ناجنس عذابی است الیم).

صُحْبَةُ الْوَلِیِّ اللَّبیبِ حَیوٰةُ الرّوحِ . (حضرت امیر ع)

همنشینی بادوست عاقل روح را زنده میکند.

صُحْبَةُ الْاَشْرارِ یوجِبُ سوءَ الظَّنِّ بِالْاَخْیارِ . (حضرت امیر ع)

نشستن بابدان موجب بد گمانی دربارهٔ نیکانست.

قالَ الْحَواریّون لِعیسیٰ عَلَیْهِ السَّلامُ یا روحَ اللّهِ مَنْ نُجالِسُ ؟ قالَ مَنْ یُذَکِّرُکُمُ اللهَ رُؤْیَتُهُ وَ یَزیدُ فی عِلْمِکُمْ مَنْطِقُهُ وَ یُرَغِّبُکُمْ فِی الْآخِرَةِ عَمَلُهُ.

(پیغمبر اکرم ص)

حواریّون از حضرت عیسی پرسیدند که ای روح اله باچه کسی مجالست کنیم؟ گفت با کسی که دیدار او شمارا بیاد خدا اندازد وصحبت او بعلم شما اضافه کند و عملش شمارا برای آخرت ترغیب و تشویق کند.

عَلَیْکَ بِمُقارَنَةِ ذی الْعَقْلِ وَ الدّینِ فَاِنَّهُ خَیْرُ الْاَصْحابِ . (حضرت امیر ع)

برتو باد نزدیکی و معاشرت با خردمند و دیندار که او بهترین یارانست.

عِمارَةُ الْقُلُوبِ فی مُعاشَرَةِ ذَوی الْعُقُولِ . (حضرت امیر ع)

آبادی قلب‌ها در معاشرت خردمندان است.

فِرّوا کُلَّ الْفِرارِ مِنَ اللَّئیمِ الْاَحْمَقِ . (حضرت امیر ع)

از آدم پست و احمق بتمام معنی فرار کنید.

فِرّوا کُلَّ الْفِرارِ مِنَ الْفاجِرِ الْفاسِقِ . (حضرت امیر ع)

فرار کنید تمام فرار کردنی ازشخص بدکار و فاسق

لایَنْبَغی لِلْمُسْلِمِ اَنْ یُواْخی الْفاجِرَ وَلا الْاَحْمَقَ وَ لا الْکَذّابَ.

(حضرت صادق ع)

برای مسلمان شایسته نیست که با فاجر و احمق و دروغگو برادری و دوستی کند.

کُنْ عَلی حَذَرٍ مِنَ الْاَحْمَقِ اِذا صاحَبْتَهُ وَ مِنَ الْفاسِقِ اِذا عاشَرْتَهُ وَ مِنَ الظّالِمِ اِذا عامَلْتَهُ. (حضرت امیر ع)

همیشه (از سه کس برحذر باش) از احمق موقعیکه با او مصاحب و همنشین شوی واز شخص فاسق وبدکار وقتیکه بااو معاشرت کردی وازمرد ستمگرهنگامیکه با او معامله کنی .

اِنَّ مِنْ شَرِّ عِبادِ اللهِ مَنْ تُکْرِهُ مُجالَسَتَهُ لِفُحْشِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

از بدترین بندگان خدا کسی است که برای دشنام دادنش همنشینی با او را مردم بد دانند (حتی مایل نباشند چنین کسی را دیدار نمایند).

خالِطُوا النّاسَ مُخالَطَةً اِنْ مُتُّمْ مَعَها بَکَوْا عَلَیْکُمْ وَ اِنْ عِشْتُمْ حَنّوا اِلَیْکُمْ. (حضرت امیر ع)

با مردمان چنان آمیزش و رفتار کنید که اگر مردید برشما گریه کنند و اگر زنده ماندید باشما خواهان معاشرت باشند.

(چنان با نیك و بد خو کن که بعد از مردنت عرفی
مسلمانت بزمزم شوید و هندو بسوزاند)

لاتَصْحَبِ الْمائِقَ فَاِنَّهُ یُزَیِّنُ لَكَ فِعْلَهُ وَ یَوَدُّ اَنْ تَكُونَ مِثْلَهُ.

(حضرت امیر ع)

همنشین احمق مباش زیرا کارش را در نظر تو زینت میدهد و دوست دارد که توهم مثل او باشی.

لَیْسَ شَیْءٌ اَدْعیٰ لِخَیْرٍ وَ اَنْجیٰ مِنْ شَرٍّ مِنْ صُحْبَةِ الْاَخْیارِ.

(حضرت امیر ع)

هیچ چیزی برای انسان دعوت کننده تر بخیر و رهاننده تر از شرّ مانند مصاحبت نیکان نیست.

مَنْ صاحَبَ الْعُقَلاءَ وُقِّرَ. (حضرت امیر ع)

هر که باخردمندان مجالست کند باوقار میشود.

مَنْ صَحِبَ الْاَشْرارَ لَمْ یَسْلَمْ. (حضرت امیر ع)

هر که با بدان بنشیند سالم نماند.

(با بدان کم نشین که درمانی خو پذیر است نفس انسانی)

مَنْ دَنَتْ هِمَّتُهُ فَلا تَصْحَبْهُ. (حضرت امیرع)

باشخص پست همّت مصاحبت مکن.

مَنْ جالَسَ الْجُهّالَ فَلْیَسْتَعِدَّ لِلْقیلِ وَ الْقالِ. (حضرت امیر ع)

هر که با نادانان مجالست کند آمادهٔ قیل‌وقال میشود.

مِنْ اَحْسَنِ الْاِخْتِیارِ مُقارَنَةُ الْاَخْیارِ وَ مُفارَقَةُ الْاَشْرارِ . (حضرت امیرع)

ازبهترین بر گزیدنها با نیکان نشستن واز بدان جدا بودن است.

مُصاحَبَةُ الْعاقِلِ مَأْمونَةٌ. (حضرت امیر ع)

با خردمند نشستن موجب ایمنی است

مُجالَسَةُ الْاَشْرارِ تُوجِبُ التَّلَفَ . (حضرت امیر ع)

همنشینی با بدان موجب نابودی است.

مُعاشَرَةُ الْاَبْرارِ تُوجِبُ الشَّرَفَ . (حضرت امیرع)

با نیکان نشستن سبب بزرگی وشرف است.

مُصاحَبَةُ ذَوِی الْفَضائِلِ حَیاةٌ. (حضرت امیر ع)

همنشینی با فضلا سبب زندگی دل است .

مُقارَنَةُ السُّفَهاءِ تُفْسِدُ الْخُلْقَ . (حضرت امیر ع)

با نادانان وبیخردان همنشین شدن خوی انسانی را تباه میسازد .

مُواصَلَةُ الْاَفاضِلِ تُوجِبُ السُّمُوَّ. (حضرت امیر ع)

بافضلا ونیکان نشستن موجب بلندی و رفعت است (زیرا دراثر معاشرت با اشخاص فاضل علم انسان زیاد میشود و اخلاقش تهذیب وپاکیزه میگردد) .

مُجالَسَةُ اَهْلِ الدُّنْیا مَنْساةٌ لِلْایمانِ وَ قائِدَةٌ اِلیٰ طاعَةِ الشَّیْطانِ .

(حضرت امیر ع)

همنشینی و مجالست با اهل دنیا موجب فراموشی ایمان و سبب کشش بطرف اطاعت شیطانست .

مُجالَسَةُ الْحُکَماءِ حَیْوَةُ الْعُقولِ وَ شِفاءُ النُّفُوسِ . (حضرت امیر ع)

با دانشمندان وحکما مجالست وهمنشینی کردن عقل‌هارا زندگی میبخشد و نفوس را ازبیماری های اخلاقی شفا میبخشد .

وَحْدَةُ الْمَرْءِ خَيْرٌ مِنْ جَلِيسِ السُّوءِ . (حضرت امیرع)

تنهائی مرد بهتر از همنشینی با معاشر بد است .

لَاتَصْحَبَنَّ مَنْ لَاعَقْلَ لَهُ . (حضرت امیر ع)

هرگز با مرد بی‌عقل مصاحبت مکن .

لَاتَصْحَبْ اِلَّا عَاقِلاً وَلَا تُعَاشِرْ اِلَّا عَالِماً زَكِيّاً وَلَا تُوْدِعْ سِرَّكَ اِلَّامُؤْمِناً وَفِيّاً . (حضرت امیر ع)

جز با خردمند منشین و جز با دانشمندان پاك معاشرت مکن و راز درونی خود را بکسی جز مؤمن وفادار مسپار .

حق همسایه

۱ـ قرآن:

وَ اعْبُدُوا اللهَ وَلا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئاً وَ بِالْوالِدَيْنِ اِحْساناً وَ بِذِی الْقُرْبیٰ وَ الْیَتامیٰ وَ الْمَساکینَ وَ الْجارِ ذِی الْقُرْبیٰ وَ الْجارِ الْجُنُبِ وَ الصّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَ ابْنِ السَّبیلِ وَما مَلَکَتْ اَیْمانُکُمْ اِنَّ اللهَ لا یُحِبُّ مَنْ کانَ مُخْتالاً فَخُوراً .

خدای یگانه را بپرستید و چیزی را شریك او قرار ندهید و نسبت بپدر و مادر و خویشان و فقیران و همسایهٔ قوم خویش و همسایهٔ بیگانه و دوست پهلوئی و رهگذران و بندگان و پرستارانی که زیردست شما هستند درحق همه نیکی ومهربانی کنید که خداوند مردم خودپسند و متکبّر را دوست ندارد.

۲ـ سخنان معصومین :

اِذا اَرادَ اَحَدُکُمْ اَنْ یَبیعَ عِقارَهُ فَلْیَعْرِضْهُ عَلیٰ جارِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

وقتیکه کسی میخواهد خانه‌ویاملك خودرا بفروشد بایدآنرا اول بهمسایه‌اش نشان دهد.

اِلْتَمِسُوا الْجارَ قَبْلَ شِرَی الدّارِ وَ الرَّفیقَ قَبْلَ الطَّریقِ .

(پیغمبر اکرم ص)

پیش ازخرید خانه همسایه را بجوئید وپیش ازسفر رفیق راه پیدا کنید.

اوصیکُمْ بِالْجارِ . (پیغمبر اکرم ص)

شما را در مورد همسایه سفارش میکنم.

جارُ الدّارِ اَحَقُّ بِدارِ الْجارِ . (پیغمبر اکرم ص)

همسایه در مورد خرید خانهٔ همسایه مقدّم است (باصطلاح فقهی حق شفعه دارد) .

مِنَ الْفَواقِرِ الَّتی تَقْصِمُ الظَّهْرَ جارٌ اِنْ رَاٰی حَسَنَةً اَطْفَاَها وَ اِنْ رَاٰی سَیِّئَةً اَفْشاها . (امام حسن عسکری ع)

یکی از بلا های کمرشکن همسایه‌ای است که اگر عمل خوبی بیند نهان سازد و اگر کاربدی را مشاهده کند آنرا آشکار کند.

حُسْنُ الْجِوارِ عِمارَةٌ لِلدِّیارِ . (حضرت صادق ع)

نیکوئی باهمسایگان موجب آبادی خانه هاست.

مازالَ یوصینی جَبْرَئیلُ بِالْجارِ حَتّیٰ ظَنَنْتُ اِنَّهُ سَیُوَرِّثُهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

جبرئیل دربارهٔ همسایه پیوسته بمن سفارش کرد بطوری که من گمان کردم همسایه حقّ ارث بردن ازهمسایه دارد.

حَدُّ الْجِوارِ اَرْبَعُونَ داراً مِنْ کُلِّ جانِبٍ مِنْ بَیْنِ یَدَیهِ وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ یَمینِهِ وَ عَنْ شِمالِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

حدّ همسایگی تا چهل‌خانه است یعنی ازهرطرف تاچهل‌خانه همسایه‌محسوب میشود .

مَنْ آذیٰ جارَهُ حَرَّمَ اللهُ عَلَیْهِ ریحَ الْجَنَّةِ وَ مَأْویهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصیرُ وَ مَنْ ضَیَّعَ حَقَّ جارِهِ فَلَیْسَ مِنّا . (پیغمبر اکرم ص)

هر که همسایه‌اش را بیازارد خداوند بوی بهشت را بر او حرام گرداند و جای او جهنّم است وبد جایگاهی است وهر که حقّ همسایه‌اش را ضایع کند از ما نیست .

ما آمَنَ بی مَنْ باتَ شَبْعانَ وَ جارُهُ جائِعٌ . (پیغمبر اکرم ص)

بمن ایمان نیاورده است (مؤمن نیست) کسی که شب سیر بخوابد وهمسایه‌اش گرسنه باشد.

لا ایمانَ لِمَنْ لَمْ یَأْمَنْ جارُهُ بَوائِقَهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که همسایه‌اش (از شر او) آسوده نباشد ایمان ندارد.

حُرْمَةُ الْجارِ عَلَی الْجارِ کَحُرْمَةِ اُمِّهِ . (پیغمبر اکرم ص)

حرمت همسایه بهمسایه مانند حرمت مادرش است.

حُسْنُ الْجَوارِ یَزیدُ فی الرِّزْقِ . (حضرت صادق ع)

نیکوئی باهمسایگان موجب زیادی روزی است.

لَیْسَ حُسْنُ الْجَوارِ کَفَّ الْاَذیٰ وَلٰکِنْ حُسْنَ الْجَوارِ صَبْرُکَ عَلَی الْاَذیٰ .
(امام موسی کاظم ع)

نیکوئی با همسایه این نیست که باو اذیّت نکنی بلکه نیکوئی بـا همسایه باینست که در برابر آزار و اذیّت همسایه صبر و تحمّل کنی.

سَلْ عَنِ الْجارِ قَبْلَ الدّارِ . (حضرت امیرع)

(موقع خرید خانه) اوّل ازهمسایه جستجو کن بعد ازخانه.

حُرْمَةُ الْجارِ عَلَی الْجارِ کَحُرْمَةِ دَمِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

حرمت همسایه بهمانند حرمت خون اوست.

لَیْسَ الْمُؤْمِنُ الَّذی یَشْبَعُ وَ جارُهُ جائِعٌ اِلیٰ جَنْبِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

مومن نیست کسی که سیر باشد وهمسایه‌اش درمنزل پهلوی آن گرسنه بماند.

اَلْجیرانُ ثَلاثَةٌ: فَجارٌ لَهُ حَقٌّ واحِدٌ وَ هُوَ اَدْنَی الْجیرانِ حَقّاً وَ جارٌ لَهُ حَقّانِ وَ جارٌ لَهُ ثَلاثَةُ حُقُوقٍ، فَاَمّا الَّذی لَهُ حَقٌّ واحِدٌ فَجارٌ مُشْرِکٌ لا رَحِمَ لَهُ لَهُ حَقُّ الْجِوارِ وَ اَمّا الَّذی لَهُ حَقّانِ فَجارٌ مُسْلِمٌ لَهُ حَقُّ الْاِسْلامِ وَ حَقُّ الْجِوارِ وَ اَمّا الَّذی لَهُ ثَلاثَةُ حُقُوقٍ فَجارٌ مُسْلِمٌ ذُورَحِمٍ لَهُ حَقُّ الْاِسْلامِ وَ حَقُّ الْجِوارِ

وَ حَقُّ الرَّحِمِ . (پیغمبر اکرم ص)

همسایگان سه قسمند : همسایه‌ای که یك حقّ دارد و آن همسایه ایست که حقّش از همه کمتر است و همسایه‌ای که دو حقّ دارد و همسایهٔ که سه حقّ دارد ، امّا همسایه‌ای که یك حقّ دارد همسایه ایست که مشرك وکافر (و یا تابع یکی از ادیان دیگر) است وقوم و خویشی ندارد بلکه فقط حقّ همسایگی دارد و اما آنکه دوحقّ دارد همسایه‌ایست که مسلمان است و آن دوحقّ دارد یکی حقّ همسایگی و دیگری حقّ مسلمانی و اما آنکه سه حقّ دارد همسایه ایست که هم مسلمان و هم قوم خویش است دراینصورت برای او هم حقّ همسایگی است وهم حقّ مسلمانی و قوم خویش بودن وجود دارد.

مٰا آمَنَ بِی بٰاتَ شَبْعٰانَ وَ جٰارُهُ جٰائِعٌ اِلیٰ جَنْبِهِ وَ هُوَ یَعْلَمُ بِهِ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر که شب را سیر بخوابد و همسایهٔ پهلوئی او گرسنه باشد بدین من ایمان ندارد (از شرایط مسلمانی اینست که مسلمان باید حقّ همسایه را بجا آورد).

مَنْ حَسُنَ جِوٰارُهُ کَثُرَ جِیرٰانُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که با همسایگان نیکرفتاری کند همسایگانش زیاد تر میشوند (بخاطر همسایگی با او مردم سعی‌میکنند نزدیك خانهٔ او خانه بخرند که با اوهمسایه‌شوند. در زمان حضرت صادق علیه السلام یکی از همسایگان آنحضرت بعلّت احتیاجی که پیدا کرد ناچارشد خانه‌اش را بفروشد ولی بهرمشتری که میآمد قیمت خانه‌را دوبرابر میگفت مردم گفتند شماچرا خانه‌را بارزش حقیقی آن نمیفروشید بلکه آنرامضاعف میکنید گفت خانهٔ من هر چه ارزش داشته باشد بهمان مقدار هم بعلت همسایگی حضرت صادق ارزشش بیشتر از خانهٔ مشابه خود میشود چون این خبر بآنحضرت رسید آنشخص را احضار فرمود ووجه موردنیاز اورا مرحمت نموده و گفت‌خانه‌ات را هم نگهدار و مفروش که ماهم ازهمسایگی چون تو همسایه‌ای که قدر همسایه را

بداند خوشحالیم.)

مَنْ كانَ يُؤمِنُ بِاللهِ وَ الْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ جارَهُ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که بخدا و روز رستاخیز ایمان دارد باید همسایه اش را احترام کند و گرامی دارد.

مَنْ اَحْسَنَ اِلَى جيرانِهِ كَثُرَ خَدَمُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بهمسایگان خود نیکی کند خدمتکارانش زیادمیشود (همان همسایگان در موارد ضروری مانند خدمتکار بدرد او میخورند).

مِنَ الْمُرُوَّةِ تَعَهُّدُ الْجيرانِ . (حضرت امیر ع)

عهده‌دار شدن امور همسایگان از مردانگی است.

اَحْسِنْ مُجاوَرَةَ مَنْ جاوَرَكَ تَكُنْ مُسْلِماً . (حضرت صادق ع)

باهمسایگان نیکی کن مسلمان خواهی بود.

مشاورت و مصلحت

۱ـ قرآن:

وَ شاوِرْهُمْ فی الْاَمْرِ فَاِذا عَزَمْتَ فَتَوَکَّلْ عَلَی اللّهِ .

(ای‌پیغمبرما) درکارها با آنان مشورت کن وپس از شور وتحقیق چون‌تصمیم گرفتی آنگاه برخداوند توکل کن .

وَ الَّذینَ اسْتَجابُوا لِرَبِّهِمْ وَ اَقامُوا الصَّلوٰةَ وَ اَمْرُهُمْ شُورٰی بَیْنَهُمْ وَ مِمّا رَزَقْناهُمْ یُنْفِقُونَ .

و آنانکه امر خدا را اطاعت کرده ونماز بپاداشتند و (درحفظ دین خود از شرّ کفّار) کارشان را بمشورت یکدیگر انجام داده و از آنچه بآنها روزی داده‌ایم بفقیران ونیازمندان انفاق میکنند .

قالَتْ یا اَیُّهَا الْمَلَأُ اَفْتُونی فی اَمْری ما کُنْتُ قاطِعَةً اَمْراً حَتّٰی تَشْهَدُونِ .

(بلقیس بمشورت) گفت ای‌رجال کشور بکارمن رأی دهید که من تاکنون بی‌حضور شما بهیچ‌کاری تصمیم نگرفته‌ام.

۲- سخنان معصومین:

مُشاوَرَةُ الْحازِمِ الْمُشْفِقِ الظَّفَرُ. (حضرت امیر ع)

با دوست دور اندیش ومهربان مشاورت کردن پیروزی میآورد.

مُشاوَرَةُ الْجاهِلِ الْمُشْفِقِ خَطاءٌ. (حضرت امیر ع)

با دوست جاهل ومهربان مشورت کردن خطاست.

نِعْمَ الظّاهِرَةُ الْمُشاوَرَةُ. (حضرت امیر ع)

مشورت کردن نیکو پشتیبانی است.

لا تَدْخُلَنَّ فی مَشْوَرَتِكَ بَخیلاً فَیَعْدِلَ بِكَ عَنِ الْقَصْدِ وَ یَعِدُكَ الْفَقْرَ.

(حضرت امیر ع)

بخیل را در مشورت خود راه مده که ترا از راه راست برمیگرداند و وعدهٔ فقر میدهد.

لا تُشْرِكَنَّ فی رَأْیِكَ جَباناً یُضْعِفُكَ عَنِ الْاَمْرِ وَ یُعَظِّمُ عَلَیْكَ ما لَیْسَ بِعَظیمٍ. (حضرت امیر ع)

شخص ترسو را درمشورت و اندیشهٔ خود شرکت‌مده که او ترا درکارت‌سست

میسازد وچیزی را که بزرگ نیست برایت بزرگ جلوه میدهد.

مَنْ لَمْ یَسْتَشِرْ نَدِمَ . (حضرت صادق ع)

هر که (ازدیگران) طلب‌شور ننمود پشیمان شد

مُشاوَرَةُ الْعاقِلِ النّاصِحِ یُمْنٌ وَ بَرَکَةٌ وَ رُشْدٌ وَ توفیقٌ مِنَ اللهِ فَاِذا اَشارَ عَلَیْکَ الْعاقِلُ النّاصِحُ فَاِیّاکَ وَ الْخِلافَ فَاِنَّ فی ذلِکَ الْعَطَبَ .

(حضرت موسی کاظم ع)

مشورت کردن با مرد خردمند خیرخواه یمن و برکت و رشد و توفیق الهی است وچون خردمند خیرخواه بتو نظری‌داد مبادا باآن مخالفت کنی که‌مخالفتش هلاکت‌بار است .

ما تُشاوِرُ قومٌ اِلّا هُدوا اِلی رُشْدِهِمْ . (حضرت امیر ع)

هیچ قومی مشورت نکردند مگراینکه بصلاح وشایستگی هدایت شدند.

مَنْ شاوَرَ الرِّجالَ شارَکَها فی‌عُقُولِها . (حضرت امیر ع)

هر که با مردان مشورت کند درعقل‌های آنان شرکت کرده است.

مَنِ اسْتَقْبَلَ وُجُوهَ الْآراءِ عَرَفَ مَواقِعَ الْخَطاءِ . (حضرت امیر ع)

هر که با آراء دیگران روبرو شد محلّ‌های خطاء را شناخت

لاتَسْتَشِرِ الْکَذّابَ فَاِنَّهُ کَالسَّرابِ یُقَرِّبُ اِلَیْکَ الْبَعیدَ وَ یُبَعِّدُ عَلَیْکَ الْقَریبَ

(حضرت امیر ع)

با شخص دروغگو مشورت‌مکن زیرا که او مانند سراب است نزدیك را بتو دور و دور را نزدیك میگرداند .

شاوِرْ فی‌حَدیثِکَ الَّذینَ یَخافُونَ اللهَ . (حضرت صادق ع)

با اشخاص خداترس در کارهایت مشورت کن.

لَا مُظَاهَرَةَ اوثَقُ مِنْ مُشَاوَرَةٍ . (حضرت امیر ع)

هیچ پشتیبانی استوارتر از مشورت کردن نیست.

لَا تُشْرِكَنَّ فِی مَشْوَرَتِكَ حَرِيصاً يُهَوِّنُ عَلَيْكَ الشَّرَّ وَ يُزَيِّنُ لَكَ الشَّرَهَ.

(حضرت امیر ع)

شخص حریص را در کار خود شریك‌مساز زیرا که او زشتی وبدی را برای‌تو آسان وانمود میکند و حرص را برایت زینت میدهد.

لَا يَسْتَغْنِی الْعَاقِلُ عَنِ الْمُشَاوَرَةِ . (حضرت امیر ع)

خردمند از مشورت کردن بی‌نیاز نیست.

وفاء بعهد

۱ ـ قرآن :

وَ بِعَهْدِ اللهِ اوْفُوا .

وبعهد وپیمانی که باخدا بسته‌اید وفا کنید.

یا اَیُّهَا الّذینَ آمَنُوا اوْفُوا بِالْعُقودِ .

ای اهل ایمان هرعهد وپیمانی که (باخدا و مردم) بسته‌اید وفا کنید.

وَ عْدَاللهِ لا یُخْلِفُ اللهُ الْمیعادَ .

(این بهشت) وعدهٔ خداست و خداوند خلاف وعده نمیکند .

وَ اوْفُوا بِالْعَهْدِ اِنَّ الْعَهْدَ کانَ مَسْئولاً .

وبعهد خود باید وفا کنید که البتّه (درقیامت) ازعهد وپیمان سؤال خواهدشد.

وَ مَنْ اوْفی بِما عاهَدَ عَلَیْهِ‌اللهَ فَسَیُؤْتیهِ اَجْراً عَظیماً .

و هر کس بعهدی که با خدا بسته است وفا کند بزودی خداوند باو پاداش بزرگ عطا خواهد نمود.

وَ الْمُوفُونَ بِعَهْدِهِمْ اِذا عاهَدُوا .

وبعهد وپیمانشان وفا کننده‌اند موقعی که عهد میکنند.

مِنَ الْمُؤمِنينَ رِجالٌ صَدَقوا ما عاهَدُوا اللهَ عَلَيْهِ .

بعضی از آن مومنان مردانی هستند که بعهد وپیمانی که باخدا بسته‌اند کاملا وفا نمودند.

بَلىٰ مَنْ اوفىٰ بِعَهْدِهِ وَ اتَّقىٰ فَاِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْمُتَّقينَ.

آری هر کس بعهد خود وفا کند و خداترس شود خداوند پرهیزکاران را دوست دارد .

۲ـ سخنان معصومین:

اِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْایمانِ . (پیغمبر اکرم ص)

رعایت پیمان از لوازم ایمانست.

اِنَّ خِیارَ عِبادِاللهِ الْمُوفُونَ الْمُطیبُون . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین بندگان خدا آنها هستند که بوعده خود وفا کنند و بوی خوش بکار برند.

عِدَةُ الْمُؤْمِنِ کَاَخْذِ بِالْیَدِ . (پیغمبر اکرم ص)

وعدهٔ مومن مانند تسلیم کردنست.

عَهْدُ اللهِ تَعالٰی اَحَقُّ ما اُدِّیَ . (پیغمبر اکرم ص)

پیمان خدا شایستهٔ وفاست.

اَلْعِدَةُ دَیْنٌ وَیْلٌ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ اَخْلَفَ وَیْلٌ لِمَنْ وَعَدَ ثُمَّ اَخْلَفَ وَیْلٌ لِمَن وَعَدَ ثُمَّ اَخْلَفَ . (پیغمبر اکرم ص)

وعده دادن مانند دین است وای بر کسی که وعده داد بعد خلاف نمود وای بر کسی که وعده داد بعداً خلاف نمود وای بر کسی که وعده داد و سپس تخلّف نمود .

اَلْوَفاءُ عُنْوانٌ وَ نُورُالدّينِ وَ قُوَّةُ الْاَمانَةِ . (حضرت امیر ع)

وفا بعهد نمودن عنوانی است و روشنائی دین ونیروی امانت است.

اَلْکَریمُ اِذا وَعَدَ وَ فی وَ اِذا تَواعَدَ عَفی . (حضرت امیر ع)

شخص کریم هنگامیکه وعده دهد وفا میکند و موقعیکه خلاف وعده باوشود میبخشد .

اَلْوَفاءُ حِلْیَةُ الْعَقْلِ وَعُنْوانُ النَّبْلِ . (حضرت امیر ع)

وفا زینت عقل ونشانهٔ بزرگی است.

اِنْجازُ الْوَعْدِ مِنْ دَلائِلِ الْمَجْدِ . (حضرت امیر ع)

بوعده وفا نمودن از دلایل بزرگواری است.

مَنْ کانَ یُؤْمِنُ بِاللهِ وَ الْیَوْمِ الْآخِرِ فَلْیَفِ اِذا وَعَدَ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که بخدا و روز قیامت ایمان آورد باید بوعدهٔ که میدهد وفا کند.

اَفْضَلُ الْاَمانَةِ الْوَفاءُ بِالْعَهْدِ . (حضرت امیر ع)

برترین امانت وفا نمودن بعهد وپیمانست.

اَحْسَنُ الصِّدْقِ الْوَفاءُ بِالْعُهُودِ . (حضرت امیر ع)

بهترین راستی‌ها بعهد وپیمان خود وفانمودن است.

اِنّا اَهْلُ الْبَیْتِ نَرَی ما وَعَدْنا عَلَیْنا دِیْناً کَما صَنَعَ رَسُولُ اللهِ .

(حضرت رضا ع)

ما اهل البیت وعدهٔ خودمان را دین میدانیم همچنانکه رسول خدا چنین میکرد .

اِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْاِیْمانِ . (حضرت امیر ع)

بدرستیکه نیك عهدی از ایمانست.

اِنَّ الْوَفاءَ توأَمُ الصِّدْقِ وَ ما اَعْرِفُ جُنَّةً اوقی مِنْهُ . (حضرت امیرع)

هر آینه وفاء توأم با راستی است ومن سپری نگهدارنده‌تر از وفا ندیدم.

اِنَّ الْعُهودَ قَلائِدُ فی الْاَعْناقِ اِلی یومِ الْقِیامَةِ فَمَنْ وَصَلَها وَصَلَهُ اللهُ فَمَنْ نَقَضَها خَذَلَهُ اللهُ وَ مَنِ اسْتَخَفَّ بِها خاصَمَتْهُ اِلَی الَّذی اَکَدَّها وَ اَخَذَ خَلْقَهُ بِحِفْظِها . (حضرت امیرع)

البته عهد وپیمانها تاروز قیامت در گردن اشخاص مانند زنجیرند پس هر که آنها را وصل دهد خداوند او را وصل دهد وهر که آنها را بشکند خداوند خوارش سازد و هر که آنرا سبك شمارد آن عهدها باآنکس که آنرا بسته است بدشمنی برخیزند وخداوند خود از خلقش برای حفظ آنها پیمان گرفته است

اِذا وَعَدْتَ فَانْجِزْ . (حضرت امیر ع)

موقعیکه برچیزی وعده دادی وفا کن.

بِحُسْنِ الْوَفاءِ یُعْرَفُ الْاَبْرارُ . (حضرت امیر ع)

مردمان نیك بوسیلهٔ نیکو وفا کردن شناخته میشوند.

خُلُوصُ الْوُدِّ وَ الْوَفاءُ بِالْوَعْدِ مِنْ حُسْنِ الْعَهْدِ . (حضرت امیر ع)

دوستی پاك و بوعده وفانمودن ازنیك‌عهدی است.

سُنَّةُ الْکِرامِ الْوَفاءُ بِالْعُهُودِ . (حضرت امیر ع)

روش کریمان بعهدهای خود وفانمودن است.

صِحَّةُ الْوُدِّ مِنْ کَرَمِ الْعَهْدِ . (حضرت امیر ع)

دوستی درست از خوش پیمانی است.

عَلَيْكَ بِالْوَفاءِ فَإِنَّهُ أَوْقىٰ جُنَّةٍ . (حضرت امیر ع)

ملازم وفاء باش که آن نگهدارنده ترین سپر است.

كُنْ مُنْجِزاً لِلْوَعْدِ وَ فِيّاً بِالنَّذْرِ . (حضرت امیر ع)

بوعده‌ات وفا کننده و نذرت را بجا آورنده باش.

مَنْ حَفِظَ عَهْدَهُ كانَ وَ فِيّاً . (حضرت امیرع)

هر که پیمانش را نگه‌دارد وفادار است.

مِنَ الْكَرَمِ الْوَفاءُ بِالذِّمَمِ . (حضرت امیر ع)

از گرامی ترین روش‌ها بپیمانها وفا کردن است.

ما أَقْبَحَ الْجَفاءَ وَ أَحْسَنَ الْوَفاءَ . (حضرت امیر ع)

چقدر زشت است بی‌وفائی وچقدر زیباست وفاداری.

ما أَنْجَزَ الْوَعْدَ مَنْ مَطَلَ بِهِ . (حضرت امیرع)

هر که در وفای عهد سستی کند در واقع بآن وفا نکرده است.

مِلاكُ الْوَعْدِ إِنْجازُهُ . (حضرت امیر ع)

اصل وعده آنرا بجا آوردن است.

نِعْمَ الْخَلِيقَةُ الْوَفاءُ . (حضرت امیرع)

وفاداری خوب خلقی است.

نِعْمَ قَرِينُ الصِّدْقِ الْوَفاءُ . (حضرت امیر ع)

وفا بعهد کردن چه رفیق خوبی است.

وَعْدُ الْكَرِيمِ نَقْدٌ وَ تَعْجِيلٌ . (حضرت امیر ع)

وعدهٔ جوانمرد نقد وفوری است.

وَفاءُ الذِّمَمِ زِينَةُ الْكَرَمِ . (حضرت امیرع)

بعهدها وپیمانها وفا کردن جوانمردی را آراستن است.

لاتَعِدْ ما تَعْجِزُ عَنِ الْوَفاءِ بِهِ . (حضرت امیر ع)

چیزی که از وفا کردن بدان عاجز وناتوانی وعده مده.

لاتَعْتَمِدْ عَلَىٰ مَوَدَّةِ مَنْ لايوفِي بِعَهْدِهِ . (حضرت امیرع)

بر کسیکه بپیمان وعهدش وفادار نیست اعتماد مکن.

لاتَعِدَنَّ عِدَةً لاتَثِقُ مِنْ نَفْسِكَ اِنْجازَها . (حضرت امیر ع)

اگر اطمینان داری که ازعهدهٔ انجام کاری بر نمیائی وعده مده .

لاعَهْدَ لِمَنْ لاوَفاءَ لَهُ . (حضرت امیرع)

کسی که وفاء ندارد عهدی ندارد.

۱ ـ قرآن :

وَ آتِ ذَاالْقُرْبیٰ حَقَّهُ .

وحقّ نزدیکان را ادا کن .

وَ اتَّقوا اللهَ الَّذی تَساءَلوُنَ بِهِ وَ الْاَرْحامِ .

وبترسید از آن خدائی که بنام او از همدیگر مسئلت میکنید و دربارهٔ ارحام کوتاهی نکنید.

قُلْ لاٰ اَسْأَلُکُمْ عَلَیْهِ اَجْراً اِلَّا الْمَوَدَّةَ فی الْقُرْبیٰ .

(ای‌پیغمبر) بگومن از شما اجری و پاداشی نمیخواهم مگر دوستی در مورد نزدیکان من .

وَ الَّذینَ یَصِلُوْنَ ما اَمَرَ اللهُ بِهِ اَنْ یُوْصَلَ وَ یَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَ یَخافُوْنَ سُوءَ الْحِساب .

وکسانیکه درمورد آنچه خداوند دستور داده است صلهٔ رحم میکنند و از پروردگارشان وهمچنین از بدی اعمال وحساب آنها می‌ترسند .

۲ـ سخنان معصومین :

اَسْرَعُ الْخَیْرِ ثَواباً اَلْبِرُّ وَ صِلَةُ الرَّحِمِ وَ اَسْرَعُ الشَّرِّ عُقُوبَةً اَلْبَغْیُ وَ قَطیعَةُ الرَّحِمِ . (پیغمبر اکرم ص)

پاداش نیکوکاری و پیوند خویشاوندی از نیکی های دیگر زودتر میرسد و کیفرستمکاری وقطع رحم از بدیهای دیگر زودتر میرسد.

اَفْضَلُ الْفَضائِلِ اَنْ تَصِلَ مَنْ قَطَعَكَ وَ تُعْطِیَ مَنْ حَرَمَكَ وَ تَصْفَحَ عَمَّنْ ظَلَمَكَ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین فضائل آنست که با کسی که از تو بریده است پیوند کنی و هر که ترا محروم ساخته باو اعطاء کنی و کسی را که بر تو ستم نموده است ببخشی.

اِنَّ اَعْجَلَ الطّاعَةِ ثَواباً صِلَةُ الرَّحِمِ . (پیغمبر اکرم ص)

ثواب صلهٔ رحم را زودتر میدهند.

اِنَّ الرَّحْمَةَ لا تَنْزِلُ عَلیٰ قَوْمٍ فیهِم قاطِعُ رَحِمٍ . (پیغمبر اکرم ص)

برای گروهی که در داخل آن کسی قاطع رحم باشد رحمت خدا نازل نمیشود .

صِلَةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِی الْعُمُرِ وَ تَدْفَعُ مَيْتَةَ السَّوءِ . (پیغمبر اکرم ص)

صلهٔ رحم عمررا زیاد میکند ومرگ ناگهانی وبد را دفع سازد.

اَكْرِمْ عَشِيرَتَكَ فَاِنَّهُمْ جَنَاحُكَ الَّذِی بِهِ تَطِيرُ وَ اَصْلُكَ الَّذِی اِلَيْهِ تَصِيرُ وَ يَدُكَ الَّذِی اِلَيْهِ تَصُولُ . (حضرت امیر ع)

خویشانت را گرامی‌دار زیرا آنها بال‌وپر تو اند که باآنها می‌پری و ریشهٔ تو اند که بآنها برمیگردی وبمنزلهٔ دست تو اند که باآنهاحمله میکنی.

اَقْبَحُ الْمَعَاصِی قَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَ الْعُقُوقُ . (حضرت امیر ع)

زشت‌ترین گناهان قطع رحم نمودن و نافرمانی والدین است.

اَكْرِمْ ذَوِی رَحِمِكَ وَ وَقِّرْ حَلِيمَهُمْ وَ احْلُمْ عَنْ سَفِيهِهِمْ وَ تَيَسَّرْ لِمُعْسِرِهِمْ فَاِنَّهُمْ لَكَ نِعْمَ الْعُدَّةُ فِی الشِّدَّةِ وَ الرَّخَاءِ . (حضرت امیر ع)

خویشانت را گرامی‌دار بردبارشان را اکرام کن با نادانشان بردباباش و بآنان که سخت گیرند آسانی گزین زیرا که این خویشان‌تو در آسایش و گرفتاری پشتیبان خوبند.

اِنَّ صِلَةَ الْاَرْحَامِ لَمِنْ مُوجِبَاتِ الْاِسْلَامِ وَ اِنَّ اللهَ سُبْحَانَهُ اَمَرَنَا بِاِكْرَامِهَا وَ اللهُ تَعَالَی يَصِلُ مَنْ وَصَلَهَا وَ يَقْطَعُ مَنْ قَطَعَهَا وَ يُكْرِمُ مَنْ اَكْرَمَهَا .

(حضرت امیر ع)

براستی پیوند با خویشان از موجبات اخلاقی و دستورات اسلامی است و خداوند پاك مارا دستور داده است که آنرا گرامی داریم هر که با آنان وصل کند خدا بااو وصل کند وهر که قطع کند خدا نیزرحمت خدا ازاو می‌برد وهر که آنها را گرامی دارد خداهم اورا عزیز شمارد.

اوقَرُ الْبِرِّ صِلَةُ الرَّحِمِ . (حضرت امیر ع)

سنگین‌ترین نیکیها صلهٔ رحم است.

صِلْ رَحِمَكَ وَلو بِشَرْبَةٍ مِنْ ماءٍ . (حضرت رضاع)

صلهٔ رحم کن ولو بیك جرعه آب باشد.

صِلَةُ الرَّحِمِ تُزَكّی الْاَعْمالَ وَ تُنْمی الْاَمْوالَ وَ تَيَسَّرُ الْحِسابَ وَ تَدْفَعُ الْبَلْوىٰ وَ تَزيدُ فی الرِّزْقِ . (حضرت صادق ع)

صله رحم کردن اعمال‌را پاکیزه واموال‌را زیاد وحساب را آسان و گرفتاری را برطرف و روزی را زیاد میکند.

صِلُوا اَرْحامَكُمْ وَلَوْ بِالتَّسْليمِ . (حضرت امیر ع)

صله رحم کنید ولو باسلام دادن باشد.

فی صِلَةِ الرَّحِمِ حِراسَةُ النِّعَمِ . (حضرت امیر ع)

نگهداری نعمت‌ها درپیوند با خویشان است.

اِنَّ الْقَوْمَ لَيَكُونُونَ فَجَرَةً وَلا يَكُونُونَ بَرَرَةً فَيَصِلُونَ اَرْحامَهُمْ فَتُنْمىٰ اَمْوالُهُمْ وَ تَطُولُ اَعْمارُهُمْ فَكَيْفَ اِذا كانُوا اَبْراراً بَرَرَةً ؟ (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه گروهی فسق وفجور میکنند و اعمال‌نیك انجام نمیدهند پس صلهٔ رحم میکنند درنتیجه اموال آنها زیاد میشود وعمرهای‌شان هم درازمیگردد(بخاطر صلهٔ رحم) پس چگونه میشود که هم نیکوکار باشند وهم صلهٔرحم کنند ؟

يَكُونُ الرَّجُلُ يَصِلُ رَحِمَهُ فَيَكُونُ قَدْبَقِیَ مِنْ عُمْرِهِ ثَلاثُ سِنينَ فَيُصَيِّرُهَا اللهُ ثَلاثينَ سَنَةً وَ يَفْعَلُ اللهُ ما يَشاءُ . (حضرت رضا ع)

مردی که ازعمرش سه‌سال مانده صلهٔرحم میکند خداوند عمرش را سی سال

قرار میدهد (بخاطر صلهٔ رحم) وخدا هرچه را بخواهد میکند.

بِصِلَةِ الرَّحِمِ يُسْتَدَرُّ النِّعَمُ. (حضرت امیر ع)

صلهٔ رحم باعث فراوانی نعمت میشود.

حِرَاسَةُ النِّعَمِ فِی صِلَةِ الرَّحِمِ وَحُلُولُ النِّقَمِ فِی قَطِيعَةِ الرَّحِمِ.

(حضرت امیر ع)

نگهداری نعمت‌ها در صله رحم است و آمدن گرفتاریها و بدبختی‌ها ومصائب هم درقطع رحم است.

اِنَّ صِلَةَ الرَّحِمِ وَ الْبِرَّ لَيُهَوِّنَانِ الْحِسَابَ وَ يَعْصِمَانِ مِنَ الذُّنُوبِ.

(حضرت صادق ع)

بدرستیکه صله رحم کردن و نیکوئی نمودن در حقّ مردم حساب را آسان میکنند و انسان را از ارتکاب معاصی باز میدارند.

صِلَةُ الرَّحِمِ تُدِرُّ النِّعَمَ وَ تَدْفَعُ النِّقَمَ. (حضرت امیر ع)

صله رحم نمودن نعمتها را فراوان میکند و گرفتاری‌ها را مانع میشود.

صِلَةُ الرَّحِمِ مِنْ اَفْضَلِ الشِّيَمِ. (حضرت امیرع)

صله رحم کردن از برترین خویهای انسانی است.

صِلَةُ الرَّحِمِ تَزِيدُ فِی الْعُمُرِ. (پیغمبر اکرم ص)

پیوند با خویشان عمر را زیاد میکند.

صِلَةُ الرَّحِمِ مِنْمَاةٌ لِلْعَدَدِ وَ مِثْرَاةٌ لِلنِّعَمِ. (حضرت امیرع)

باقوم خویشان پیوند نمودن عدهٔ آنها را زیاد میکند و نعمتها را هم فراوانی بخشد.

صِلَةُ الرَّحِمِ تَسوءُ الْعَدُوَّ وَ تَقْىِ مَصارِعَ السَّوءِ . (حضرت امیر ع)

پیوند با خویشاوندان دشمن را بد حال و شخص را از پرتگاههای بد نگه میدارد .

عَلَيْكُمْ بِالتَّواصُلِ وَ الْمُوافِقَةِ وَ اِيّاكُمْ وَ الْمُقاطِعَةَ وَ الْمُهاجَرَةَ .

(حضرت امیر ع)

ملازم دوستی و تواصل باشید (باهم صله رحم کنید) وازقطع رحم و ازهم دور شدن بپرهیزید .

صِلَةُ الرَّحِمِ يوجِبُ الْمَحَبَّةَ وَ تُكْبِتُ الْعَدُوَّ . (حضرت امیر ع)

پیوند باقوم خویش باعث دوستی میشود ودشمن را خوار کرده وبزمین میافکند.

یتیم نوازی

۱ ـ قرآن :

وَ یَسْئَلُونَکَ عَنِ الْیَتامیٰ قُلْ اِصْلاحٌ لَهُمْ خَیْرٌ.

و ازتو (ای پیغمبر) دربارهٔ یتیمان سؤال کنند بگو که باصلاح حال آنها و مصلحت اموال ایشان بکوشید بهتر است.

وَ اٰتُوا الْیَتامیٰ اَمْوالَهُمْ وَ لاٰتَتَبَدَّلُوا الْخَبیثَ بِالطَّیِّبِ وَ لاٰ تَأْکُلُوا اَمْوالَهُمْ اِلیٰ اَمْوالِکُمْ اِنَّهُ کانَ حُوباً کَبیرا .

و اموال یتیمان را پس ازبلوغ بدست آنها بدهید ومال(بد) خودرا با مالهای (خوب آنها) تبدیل مکنید و اموال آنها را بضمیمهٔ اموال خود مخورید که آن گناه بسیار بزرگ است.

وَلاٰ تَقْرَبُوا مالَ الْیَتیمِ اِلاّٰ بِالَّتی هِیَ اَحْسَنُ حَتّیٰ یَبْلُغَ اَشُدَّهُ.

وبمال یتیم نزدیك نشوید مگر آنکه راه بهتری (بنفع یتیم) درنظر داشته باشید تا آنکه بحد بلوغ و رشد برسد .

اِنَّ الَّذینَ یَأْکُلُونَ اَمْوالَ الْیَتامیٰ ظُلْماً اِنَّما یَأْکُلُونَ فی بُطُونِهِمْ ناراً وَ سَیَصْلَوْنَ سَعیراً .

کسانی که اموال یتیمان را بستمگری میخورند در حقیقت بشکمشان آتش جهنّم را میریزند وبزودی در آتش فروزان جهنّم خواهند افتاد.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ فَذٰلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ .

(ای‌رسول‌ما) آیا دیدی آنکس را (ولید بن مغیره) که روز جزا را انکار میکرد این همان شخص است که یتیم را از در خود (بقهر) میراند.

يَتِيماً ذَامَقْرَبَةٍ.

(و احسان کردن) به یتیمی ازقوم‌خویشان.

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيماً فَآوىٰ .

(ای‌پیغمبر) آیا تو یتیمی نبودی که خداوند ترا درپناه خودش جای داد .

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ .

پس هرگز یتیمی را آزرده خاطر مکن.

۲ـ سخنان معصومین:

اَحَبُّ بیوتِکُمْ اِلَی‌اللهِ بَیْتٌ فیهِ یَتیمٌ مُکَرَّمٌ . (پیغمبر اکرم ص)

دوست داشتنی ترین خانه های شما پیش خداوند خانه‌ایست که در آن یتیمی عزیز داشته شود .

اِنَّ فی الْجَنَّةِ داراً یُقالُ لَها دارُ الْفَرَحِ لایَدْخُلُها اِلّا مَنْ فَرَّحَ یَتامَی الْمُؤْمِنینَ . (پیغمبر اکرم ص)

بدرستیکه خانه‌ای در بهشت است که بآن خانهٔ شادمانی گویند و کسی داخل آن نمیشود مگر اینکه یتیمان مؤمنین را (در دنیا) مسرور کند.

مَنْ ضَمَّ یَتیماً لَهُ او لِغَیْرِهِ حَتّیٰ یُغْنِیَهُ اللهُ عَنْهُ وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر که یتیم خود یا یتیم دیگری‌را نگه‌دارد تاخدایش از رعایت او بی‌نیاز کند بهشت براو واجب است.

مَنْ ظَلَمَ یَتیماً عَقَّ اولادَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بریتیمی ستم کند اولادش او را نافرمانی کنند.

یُقْعِدُ عَلیٰ خِوانِهِ وَیَمْسَحُ رَأْسَهُ یَلِینُ قَلْبُهُ. (حضرت صادق ع)

(پیغمبر اکرم) یتیمان‌را سرسفره می‌نشانید و بسر آنها دست میکشید وقلبش رقت میگرفت.

مَنْ عالَ یَتیماً حَتّیٰ یَسْتَغْنِیَ اوجَبَ‌اللهُ لَهُ بِذٰلِكَ الْجَنَّةَ کَما اوجَبَ لِآکِلِ مالِ الْیَتیمِ النّارَ. (حضرت امیر ع)

هر که سرپرستی یتیمی‌را بعهده بگیرد تاموقع بی‌نیازی او خدا بهمین علّت بهشت را باو واجب کند چنانکه بخورندهٔ مال یتیم جهنّم را واجب کرده است.

مَنْ مَسَحَ یَدَهُ عَلیٰ رَأْسِ یَتیمٍ تَرَحُّماً لَهُ اَعْطاهُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِکُلِّ شَعْرَةٍ نُوراً یَوْمَ الْقِیامَةِ. (پیغمبر اکرم ص)

هر که دستش را برای ترحّم بسریتیمی بکشد خداوند عزّوجلّ بهرموی او یك نوری بآنشخص درقیامت عطا میکند.

تَحَنَّنُوا عَلیٰ اَیْتامِ النّاسِ کَما یَتَحَنَّنُ عَلیٰ اَیْتامِکُمْ. (پیغمبراکرم ص)

بریتیمان مردم شفقت و مهربانی کنید همچنانکه متوقعید با یتیمان شما مهربانی کنند.

اَنَا وَکافِلُ الْیَتیمِ فِی الْجَنَّةِ کَهاتَیْنِ (وَهُوَ یُشیرُ بِاَصْبَعَیْهِ).

(پیغمبر اکرم ص)

درحالیکه بدو انگشت مبارك خود اشاره میکرد فرمود من ومتکفّل یتیم در بهشت این چنین پهلوی هم هستیم.

اِذا بَکَی الْیَتیمُ اهْتَزَّ لَهُ الْعَرْشُ فَیَقُولُ اللهُ تَبارَکَ وَتَعالیٰ مَنْ هٰذَا الَّذی اَبْکیٰ عَبْدِیَ الَّذی سَلَبْتُهُ اَبَوَیْهِ فی صِغَرِهِ فَوَعِزَّتی وَجَلالی وَاِرْتِفاعی فی

مُکانی لا یَشکُتُهُ عَبدٌ مؤمِنٌ اِلّا اوجَبتُ لَهُ الجَنَّةَ . (حضرت صادق ع)

هنگامیکه یتیمی گریه کند عرش خدا برای او تکان میخورد وخداوندتبارك وتعالی میگوید این کیست که بندهٔ یتیم مرا که پدر و مادرش را در کوچکی از او گرفته‌ام میگریاند پس بعزّت وجلالم قسم هیچ بنده‌ای اورا ساکت نکند مگراینکه بهشت را باو واجب گردانم.

اَللهَ اَللهَ فِی الاَیتامِ فَلا تُغبّوا اَفواهَهُم وَلا یَضیعوا بِحَضرَتِکُم .

(حضرت امیر ع)

از خدا بترسید دربارهٔ یتیمان برای دهانهای آنها نوبت قرارندهید (گاهی سیر و گاهی گرسنه نباشند) ودر نزد شما (دراثر گرسنگی و برهنگی و بی‌سرپرستی) ضایع نشوند.

بخش هفتم

موضوعات متفرقه

اغتنام فرصت

جهد و کوشش

تجارت و کسب

صدقه

پند و نصیحت

اسراف و تبذیر

عقل و دوراندیشی

نیکی بر والدین

شرب خمر و زنا

بهداشت و غذاخوردن

اغتنام فرصت

۱- قرآن:

وَ اَنْفِقُوا مِمّا رَزَقْناکُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَأْتِیَ اَحَدَکُمُ الْمَوْتُ فَیَقُولَ رَبِّ لَوْ لا اَخَّرْتَنی اِلی اَجَلٍ قَریبٍ فَاَصَّدَّقَ وَ اَکُنْ مِنَ الصّالِحینَ.

و از آنچه روزی شما کردیم درراه خدا انفاق کنید پیش از آنکه مرگ بیکی ازشما فرارسد ودر آنحال (بحسرت وتأسف) گوید پروردگارا اجل مرا اندکی بتأخیر انداز تا صدقه و احسان کنم واز نیکوکاران باشم.

وَلَنْ یُؤَخِّرَ اللهُ نَفْساً اِذا جاءَ اَجَلُها وَ اللهُ خَبیرٌ بِما تَعْمَلُونَ.

وخداوند هرگز اجل کسی را که رسیده باشد بتأخیر نمیاندازد وخدا بآنچه شما میکنید آگاه است.

یا اَیُّهَا الَّذینَ آمَنُوا اَنْفِقُوا مِمّا رَزَقْناکُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ یَأْتِیَ یَوْمٌ لا بَیْعٌ فیهِ وَلا خُلَّةٌ وَلا شَفاعَةٌ.

ای اهل ایمان از آنچه بشما روزی کردیم انفاق کنید پیش از آن روزی که نه کسی برای آسایش خود چیزی تواند خرید و نه دوستی وشفاعت بکار آید.

۲-سخنان معصومین:

اِغتَنِمْ خَمْساً قَبْلَ خَمْسٍ: شَبابَكَ قَبْلَ هَرَمِكَ ، صِحَّتَكَ قَبْلَ سُقْمِكَ وَ غِناكَ قَبْلَ فَقْرِكَ ، فَراغَكَ قَبْلَ شُغْلِكَ ، وَحَيوٰتَكَ قَبْلَ موتِكَ .

(پیغمبر اکرم ص)

پنج چیزرا پیش ازپنج چیز غنیمت‌شمار: جوانیت را پیش از رسیدن دوران پیری‌ات سلامتی‌ات را پیش ازبیماری‌ات وثروتت‌را پیش‌ازتنگدستیت وآسودگیت را پیش از گرفتارشدنت وعمر وزندگیت را پیش از مرگت.

فَانْتَهِزُوا فُرَصَ الْخَيْرِ . (حضرت امیرع)

فرصت‌های خوب را ازدست ندهید.

اَلْفُرَصُ تَمُرُّ مَرَّ السَّحابِ . (حضرت امیر ع)

فرصت‌ها مانند ابرها ردّ میشوند و میگذرند.

اَلْفُرْصَةُ سَرِيعَةُ الْفَوْتِ بَطِيئَةُ الْعَوْدِ . (حضرت امیر ع)

فرصت بتندی میرود و دیر میآید .

اَلسّاعاتُ تَخْتَرِمُ الْاَعْمارَ وَ تُدْنِي مِنَ الْبَوارِ . (حضرت امیرع)

ساعات عمرها را کم میکنند و ویرانی را نزدیك میسازند.

اِحْفَظْ عُمْرَكَ مِنَ التَّضْيِيعِ لَهُ فِی غَيْرِ الْعِبادَةِ وَ الطّاعَةِ . (حضرت امیرع)

عمرت را ازضایع وتلف شدن درراه غیر عبادت و اطاعت حفظ کن.

اَشَدُّ الْغُصَصِ فَوْتُ الْفُرَصِ . (حضرت امیر ع)

سخت‌ترین غصّه‌ها از دست رفتن فرصت‌هاست .

اِنَّ اللَّيْلَ وَ النَّهارَ مُسْرِعانِ فِی هَدْمِ الْاَعْمارِ . (حضرت امیر ع)

بتحقیق شب وروز درخرابی بنیاد عمر باسرعت پیش میروند.

اَفْضَلُ الرَّأْیِ مالَمْ يُفْتِ الْفُرَصَ وَلَمْ يُورِثِ الْغُصَصَ . (حضرت امیر ع)

بالاترین رأی آنست که شخص بموقع فرصت را نگهـدارد تا بعداً (پشیمان نشود) ودچار غم‌وغصّه نگردد.

اِنَّ ماضِیَ عُمْرِكَ اَجَلٌ وَ آتِيهِ اَمَلٌ وَ الْوَقْتُ عَمَلٌ . (حضرت امیرع)

آنچه ازعمرت گذشته است فوت شده وآنچه مانده است آرزوست و اکنون موقع عمل است .

اِنَّ الْفُرَصَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحابِ فَانْتَهِزُوها اِذا اَمْكَنَتْ فِی اَبْوابِ الْخَيْرِ وَالّا عادَتْ نَدَماً . (حضرت امیر ع)

هروقت کارهای خیر دست‌داد وممکن‌شد آن فرصت‌هارا غنیمت‌شماریدو گرنه کار بپشیمانی میکشد.

اِنَّ اَوْقاتَكَ اَجْزاءُ عُمْرِكَ فَلا تُنْفِدْ لَكَ وَقْتاً اِلّا فِيما تُنْجِيكَ .

(حضرت امیر ع)

بدرستیکه تمام این اوقات اجزاء عمر تو هستند پس هیچ وقتی را بیهوده از

دست‌مده مگر کاری کنی که ترا نجاتت بدهد

إِنَّ اللَّيْلَ وَ النَّهارَ يَعْمَلانِ فيكَ فَاعْمَلْ فيهِما وَ يَأْخُذانِ مِنْكَ فَخُذْ مِنْهُما . (حضرت امیر ع)

هر آینه شب‌وروز در تو عمل میکنند (ترا روز بروز بطرف پیری و در نتیجه بسوی مرگ میکشند) توهم در آنها عمل کن آنها از تو میگیرند (جوانیت را می‌برند) توهم فرصت‌را غنیمت‌دان از آنها بگیر (اعمال شایسته و فرایض مذهبی‌را انجام‌بده).

إِذا أَمْكَنَتْكَ الْفُرْصَةُ فَانْتَهِزْها فَإِنَّ إِضاعَةَ الْفُرْصَةِ غُصَّةٌ .

(حضرت امیر ع)

هر گاه فرصتی دست‌دهد غنیمت‌شمار زیرا که ازدست دادن فرصت غم واندوه است .

بادِرِ الْفُرْصَةَ قَبْلَ أَنْ تَكُونَ غُصَّةً . (حضرت امیر ع)

فرصت‌را دریاب پیش از اینکه ازدستت برود وغصّه بخوری.

بادِرِ الْبِرَّ فَإِنَّ أَعْمالَ الْبِرِّ فُرْصَةٌ . (حضرت امیرع)

شتاب کن و بر نیکی پیشدستی کن زیرا که کارهای نیك خود فرصت‌اند.

بادِرُوا الْعَمَلَ قَبْلَ قُدُومِ الْغائِبِ الْمُنْتَظَرِ . (حضرت امیر ع)

عمل‌را پیش بفرستید قبل از آمدن مرگ.

بادِرُوا قَبْلَ الضَّنْكِ وَ الْمَضيقِ . (حضرت امیر ع)

عجله کنید وپیش تازید پیش ازرسیدن جان بگلو.

بادِرُوا الْمَوْتَ وَ غَمَراتِهِ وَ مَهِّدُوا قَبْلَ حُلُولِهِ وَ اعِدُّوا لَهُ قَبْلَ نُزُولِهِ .

برمرگ و سکرات وسختی‌های آن پیش تازید وقبل ازرسیدن آن مهیّاشوید و پیش ازآمدنش آمادهٔ رفتن باشید.

خُذْ مِنْ نَفْسِكَ لِنَفْسِكَ وَ تَزَوَّدْ مِنْ يَوْمِكَ لِغَدِكَ وَ اغْتَنِمْ عَفْوَ الزَّمانِ وَ انْتَهِزْ فُرْصَةَ الْإِمْكانِ.

ازخودت برای‌خودت فراگیر واز امروزت برای فردایت توشه‌بردار گذشت زمان و امکان فرصت‌را غنیمت‌شمار.

شِيمَةُ الْاَتْقِياءِ اِغْتِنامُ الْمُهْلَةِ وَ التَّزَوُّدُ لِلرِّحْلَةِ. (حضرت امیر ع)

روش وخوی پرهیزکاران فرصت‌را غنیمت شمردن وبرای کوچ کردن توشه گردآوردن است.

طُوبىٰ لِمَنْ قَصَرَ اَمَلَهُ وَ اغْتَنَمَ الْمُهْلَةَ. (حضرت امیر ع)

خوشابحال کسیکه آرزویش کوتاه باشد ودوران زندگیش‌را مغتنم شمارد.

طُوبىٰ لِمَنْ بادَرَ الْاَجَلَ وَ اغْتَنَمَ الْمُهَلَ وَ تَزَوَّدَ مِنَ الْعَمَلِ.

(حضرت امیر ع)

خوشابحال کسی که برمرگ پیش‌دستی کند وفرصت‌را مغتنم‌شمارد وازاعمالی که بجا میآورد برای آخرت خود توشه بردارد.

كَيْفَ تَفْرَحُ بِعُمْرٍ تَنْقُصُهُ السّاعاتُ. (حضرت امیرع)

چگونه تفریح‌میکنی و دلخوشی‌داری بعمری که ساعت بساعت کم میشود.

لَوْصَحَّ الْعَقْلُ لَاغْتَنَمَ كُلُّ امْرِءٍ مُهْلَهُ. (حضرت امیر ع)

اگر عقل درستی وجود داشته باشد هر کسی دوران زندگی خود را غنیمت شمارد.

لَوِ اعْتَبَرْتَ بِما اَضَعْتَ مِنْ ماضی عُمْرِكَ لَحَفِظْتَ ما بَقِی. (حضرت امیرع)

اگر بآنچه ازعمرت ضایع شده پند میگرفتی فرصت‌را غنیمت شمرده مابقی را نگهداری میکردی .

مَنْ قَعَدَ عَنِ الْفُرْصَةِ اَعْجَزَهُ الْفوتُ . (حضرت امیر ع)

کسی که بهنگام فرصت بنشیند ازدست رفتن آن فرصت او را درمانده سازد.

مَنْ رَاقَبَ اَجَلَهُ اغْتَنَمَ مُهَلَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که مراقب اجل ومرگش باشد فرصت‌را غنیمت شمارد.

مَنْ اَخَّرَ الْفُرْصَةَ عَنْ وَقْتِهَا فَلْيَكُنْ عَلَى ثِقَةٍ مِنْ فَوْتِهَا . (حضرت امیرع)

هر که فرصت را از موقع خود عقب اندازد باید اطمینان کند که از دستش خواهد رفت.

مَنْ نَاهَزَ الْفُرْصَةَ اَمِنَ الْغُصَّةَ . (حضرت امیر ع)

هر که بهنگام فرصت بکارخیزد از اندوه بر کنار ماند.

مِنَ الْخَرَقِ تَرْكُ الْفُرْصَةِ عِنْدَ الْاِمْكَانِ . (حضرت امیر ع)

بهنگام کار فرصت‌را ازدست دادن از ابلهی است .

مَعَ الْفَوْتِ تَكُونُ الْحَسْرَةُ . (حضرت امیر ع)

فرصت‌را ازدست دادن موجب پشیمانی است.

مَاضِى يَوْمِكَ فَائِتٌ وَ آتِيهِ مُتَّهَمٌ وَ وَقْتُكَ مُغْتَنَمٌ فَبَادِرْفِيهِ فُرْصَةَ الْاِمْكَانِ وَ اِيَّاكَ اَنْ تَثِقَ بِالزَّمَانِ . (حضرت امیر ع)

روز گذشتهٔتو ازبین رونده و آینده‌هم مورد تهمت است (معلوم نیست تو آنرا درك کنی یا نه) پس امروز غنیمت است بسوی آن بشتاب وفرصتی که ممکن است از دست‌مده ومبادا که زمان عمرت‌را مورد اطمینان قرار دهی.

اِنَّ فوتَ الوَقتِ اَشَدُّ عِندَ اَصحابِ الحَقیقَةِ مِنْ فوتِ الرّوحِ لِاَنَّ فوتَ الرّوحِ اِنقِطاعٌ مِنَ الخَلقِ وَ فوتُ الوَقتِ اِنقِطاعٌ عَنِ الحَقِّ . (حضرت امیر ع)

البته فوت وقت درنزد اهل حقیقت ازفوت روح سخت‌تر است چونکه فوت روح عبارت ازبریدن وجدا شدن ازخلق است ولی فوت وقت جدا ماندن ازحقیقت وخداوند است (چون دراثرفوت‌شدن فرصت آدم‌نمیتواند اعمال‌نیك که موجب‌رضای خالق است انجام‌دهد درنتیجه ازحقّ دورمیشود).

کانَ اَبی یَقولُ: اِذا هَمَمْتَ بِخَیرٍ فَبادِرْ فَاِنَّكَ لاتَدری ما یَحْدُثُ .

(حضرت صادق ع)

پدرم میگفت: هروقت بانجام‌کارنیك همّت گماشتی فرصت‌را ازدست‌مده‌چون نمیدانی که بعداً چه خواهد شد .

لاتَمْنَعَنَّ مِنْ فِعلِ المَعْروفِ وَ الاِحْسانِ فَتُسْلَبُ الاِمْکانُ . (حضرت امیرع)

ازکارنیك و احسان هیچ‌وقت سرپیچی‌مکن که فرصت ازدست گرفته میشود.

عِبادَ اللهِ الآنَ فَاعْمَلوا وَ الاَلسُنُ مُطْلَقَةٌ وَ الاَبْدانُ صَحیحَةٌ وَ الاَعْضاءُ لَدْنَةٌ وَ المُنْقَلَبُ فَسیحٌ وَ المَجالُ عَریضٌ قَبْلَ اِرْهاقِ الفَوتِ وَ حُلولِ المَوتِ فَحَقِّقوا عَلَیکُمْ نُزولَهُ وَلا تَنْتَظِروا قُدُومَهُ . (حضرت امیر ع)

ای‌بندگان‌خدا حالا که زبانها باز و رهاشده وبدنها سالم وتندرست و اعضاء و جوارح شما فرمانبردار (می‌توانید هرعضوی‌را دریك عمل‌خیر بکاراندازید)وجای آمد وشد فراخ ووسیع وفرصت‌هم باقی‌است پیش ازشتافتن بدیار نیستی (بنظر اهل دنیا) ورسیدن مرگ کار کنید زیراآمدن مرگ را برخود محقّق بدانید ولی منتظر ورودآن نباشید (آرزوی مرگ نکنید).

مٰا اَسْرَعَ السّٰاعٰات فِی الْیَوْمِ، وَ اَسْرَعَ الْاَیّٰامَ فِی الشَّهْرِ وَ اَسْرَعَ الشُّهُورَ فِی السَّنَةِ وَ اَسْرَعَ السِّنِینَ فِی الْعُمُرِ . (حضرت امیرع)

چه بسیار باشتاب میگذرد ساعات درروز وروزها درماه وماهها درسال وسالها درعمر. (ساعات روزها را سپری میکنند و روزها ماهها را ماهها هم سالها را و عمر انسان هم ازهمین سال وماه وروز تشکیل شده است که خواه ناخواه منقضی خواهد شد) .

لٰاحَسْرَةَ کَالْفَوْتِ . (حضرت امیر ع)

هیچ حسرتی مانند حسرت فوت فرصت نیست.

(نگهدارفرصت که عالم‌دمی‌است — دمی‌پیش‌دانا به‌ازعالمی‌است
سکندر که برعالمی حکم داشت — در آندم که‌میرفت‌عالم گذاشت
میسّر نبودش کازو عالمی — ستانند ومهلت دهندش دمی)

جهد و کوشش

۱ـ قرآن:

وَ مَنْ جاهَدَ فَإِنَّما يُجاهِدُ لِنَفْسِهِ .

و هر که مجاهدت و کوشش کند فقط برای نفس خود کوشش کرده است.

وَ اَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسانِ اِلّا ما سَعىٰ وَ اَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرىٰ .

و برای آدمی زاد جز آنکه سعی و کوشش کند چیزی دیگر نخواهد بود و البتّه انسان پاداش سعی خود را (چه در دنیا و چه در آخرت) بزودی خواهد دید .

مَنْ عَمِلَ صالِحاً فَلِنَفْسِهِ وَ مَنْ اَساءَ فَعَلَيْها .

هر که کار شایسته‌ای انجام دهد ویا مرتکب سیّئه‌ای گردد درهرصورت برای خود کرده است و پاداش و کیفر آن متوجّه خودش خواهد بود.

كُلُّ نَفْسٍ بِما كَسَبَتْ رَهِينَةٌ .

هر نفسی در گرو عمل انجام دادهٔ خود است.

وَلا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ اِلّا عَلَيْها .

و هیچ کس چیزی نیاندوخت مگر برای خود .

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا .

کسانی که در راه ما کوشش کنند ما هم آنها را براه خودمان هدایت می کنیم .

۲ـ سخنان معصومین :

اِنَّ اللهَ تَعالیٰ کَتَبَ عَلَیکُمُ السَّعْیَ فَاسْعَوا . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند تعالی کوشش را برشما مقرّر داشته است پس بکوشید .

بِالْعَمَلِ یُحْصَلُ الثَّوابُ لا بِالْکَسَلِ . (حضرت امیرع)

باکار و کوشش ثواب وپاداش بدست میآید نه با کسالت وتنبلی.

بِالْعَمَلِ تُحْصَلُ الْجَنَّةُ لا بِالْاَمَلِ . (حضرت امیرع)

باکار وجدیّت بهشت را میتوان بدست آورد نه با آرزو.

اَشَدُّ النّاسِ اجْتِهاداً مَنْ تَرَکَ الذُّنُوبَ . (حضرت صادق ع)

کوشش آنکس بیشتر است که گناهان را ترك کند.

طاعَةُ اللهِ سُبْحانَهُ لایَحُوزُها اِلّا مَنْ بَذَلَ الْجِدَّ وَ اسْتَفْرَغَ الْجُهْدَ.

(حضرت امیر ع)

فرمانبرداری خداوند سبحان‌را حائز نمیشود جز آنکس که‌بکوشد و آخرین درجهٔ کوشش را بکار برد.

عَلَیْکَ بِالْجِدِّ وَ الِاجْتِهادِ فی اِصْلاحِ الْمَعادِ . (حضرت امیر ع)

در اصلاح امور آخرت ملازم و کوشش باش.

عَلَيْكَ بِالْجِدِّ وَ اِنْ لَمْ يُسَاعِدِ الْجَسَدُ . (حضرت امیر ع)

بر تو باد سعی و کوشش اگرچه پیکرت مساعد نباشد.

عَلَيْكَ بِالسَّعْيِ وَلَيْسَ عَلَيْكَ بِالنُّجْحِ . (حضرت امیر ع)

تو باید کوشش خودت را بکنی و نتیجه و موفقیّت در کار، دیگر در اختیار تو نیست .

قُرِنَ الْاِجْتِهَادُ بِالْوُجْدَانِ . (حضرت امیر ع)

کوشش و پیدا کردن نزدیك همند. (هر که کوشش کند بمقصود میرسد) .

كُلٌّ يَحْصُدُ بِمَا زَرَعَ وَ يُجْزَى بِمَا صَنَعَ . (حضرت امیر ع)

هر کسی هر چه کاشته است آنرا میدرود و بآنچه کرده است پاداش داده میشود .

مَنْ ضَعُفَ جِدُّهُ قَوِيَ ضِدُّهُ . (حضرت امیر ع)

هر که در کار و کوشش ضعیف باشد دشمنش توانا وقوی میشود .

مَنْ حَسُنَتْ مَسَاعِيهِ طَابَتْ مَرَاعِيهِ . (حضرت امیر ع)

هر که سعی و کوشش‌هایش نیکو باشد چراگاههایش پاکیزه میشود (دراثر کوشش بمقاصد و آمالش میرسند) .

لَا تَتْرُكِ الْاِجْتِهَادَ فِي اِصْلَاحِ نَفْسِكَ فَاِنَّهُ لَا يُعِينُكَ عَلَيْهَا اِلَّا الْجِدُّ .

(حضرت امیر ع)

کوشش در اصلاح نفس خودرا ترك‌مکن زیرا که هیچ‌چیزی جز کوشش‌ترا دراین کار کمك نمیکند .

تجارت و کسب

۱ ـ قرآن :

یا ایّها الّذین آمنوا لا تأکلوا اموالکم بینکم بالباطل الّا ان تکون تجارة عن تراض منکم .

ای اهل ایمان مال یکدیگر را بین خودتان بناحق مخورید مگر اینکه تجارتی از روی رضا و رغبت انجام دهید.

فاذا قضیت الصّلوة فانتشروا فی الارض و ابتغوا من فضل الله.

(پس از آنکه) نماز جماعت تمام شد (جهت کسب روزی) در زمین پراکنده شوید وازفضل و کرم خداوند روزی‌های خودرا جستجو کنید.

و اذا رأوا تجارة او لهوا انفضّوا الیها و ترکوک قائما قل ما عند الله خیر من اللّهو و من التّجارة و الله خیر الرّازقین .

(ای پیغمبر) وهرموقع که تجارتی یاکار لهوی ببینند پراکنده میشوند بطرف آن وترا درحال قیام رها میکنند بگوآنچه نزدخداست بهتر ازهر لهو وهرتجارتی است وخداوند بهترین روزی دهندگانست .

۲ـ سخنان معصومین:

إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الْعَبْدَ الْمُؤمِنَ الْمُحْتَرِفَ . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند بنده مؤمن پیشه‌ور را دوست دارد.

اَلتّاجِرُ الصَّدوقُ لايُحْجَبُ مِنْ اَبْوابِ الْجَنَّةِ . (پیغمبر اکرم ص)

برای تاجر راستگو حجابی بر درهای بهشت نیست.

اَلتّاجِرُ الْاَمينُ الصَّدوقُ الْمُسْلِمُ مَعَ الشُّهَداءِ يومَ الْقِيامَةِ .

(پیغمبراکرم ص)

تاجر درستکار و راستگو و مسلمان در روز رستاخیز باشهداء محشورمیشود.

اَلتّاجِرُ يَنْتَظِرُ الرِّزْقَ وَ الْمُحْتَكِرُ يَنْتَظِرُ اللَّعْنَةَ . (پیغمبر اکرم ص)

بازرگان منتظر رزق و روزی است و احتکار کننده منتظر لعنت است.

اَلْكاسِبُ مِنْ يَدِهِ خَليلُ اللهِ . (پیغمبر اکرم ص)

کسی که بدست خویش کسب کند دوست خداست.

ما اَكَلَ اَحَدٌ طَعاماً قَطُّ خَيْراً مِنْ اَنْ يَأْكُلَ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ وَ اِنَّ نَبِيَّ اللهِ داوُدَ كانَ يَأْكُلُ مِنْ عَمَلِ يَدِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هیچکس غذائی نخورد که بهتر باشد ازغذائی که بدست رنج خویش حاصل نموده باشد و داود که پیغمبرخدا بود همیشه از دست رنج خود نان‌میخورد .

اَلْحِرْفَةُ مَعَ الْعِفَّةِ خَيْرٌ مِنَ الْغِنىٰ مَعَ الْفُجُورِ . (حضرت امیر ع)

پیشهٔ آبرومند بهتر از توانگری با فسق وفجور است.

اَزْكَى الْمَكَاسِبِ كَسْبُ الْحَلَالِ . (حضرت امیرع)

پاکیزه‌ترین کسب‌ها کسب حلال است .

طُوبىٰ لِمَنْ طَابَ كَسْبُهُ . (پیغمبر اکرم ص)

خوشا بحال کسیکه کسبش پاك باشد.

اَلْعِبَادَةُ سَبْعَةُ اَجْزَاءٍ اَفْضَلُهَا طَلَبُ الْحَلَالِ . (حضرت امیر ع)

عبادت هفت جزء است برترین آنها مال حلال بدست‌آوردن است.

مَنْ طَلَبَ الدُّنْيَا حَلَالاً اِسْتِعْفَافاً عَنِ الْمَسْأَلَةِ وَ تَعَطُّفاً عَلىٰ جَارِهِ لَقِيَ اللهَ تَعَالىٰ وَ وَجْهُهُ كَالْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر کسی دنیا را ازراه حلال بدست‌آورد که بدان وسیله محتاج سؤال‌ازمردم نشود و بهمسایه‌اش هم مهربانی و رسیدگی نماید خداوند تعالی را ملاقات میکند درحالیکه صورتش مانند ماه چهارده‌شبه باشد.

شَرُّ الْمَكَاسِبِ كَسْبُ الرِّبَا . (پیغمبر اکرم ص)

بدترین کسب‌ها کسب بوسیلهٔ ربا است.

اَلرِّبَا سَبْعُونَ جُزْءاً اَيْسَرُهَا مِثْلُ اَنْ يَنْكِحَ الرَّجُلُ اُمَّهُ فِي بَيْتِ اللهِ الْحَرَامِ.
(پیغمبر اکرم ص)

ربا هفتاد جزء دارد که کمتر ازهمه‌اش اینست که مردبا مادر خودش‌درخانهٔ

خدا زنا کند.

اَخْبَثُ الْمَکاسِبِ کَسْبُ الرِّبا . (حضرت باقر ع)

ناپاک‌ترین کسب‌ها کسب رباست.

مَنْ اَکَلَ الرِّبا مَلَأَ اللهُ بَطْنَهُ مِنْ نارِ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ ما اَکَلَ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر که ربا خورد خداوند درقیامت شکم او را از آتش جهنّم باندازهٔ که ربا خورده است پرمیکند.

اِنَّ اللهَ لَعَنَ آکِلَ الرِّبا وَ مُواکِلَهُ وَ کاتِبَهُ وَ شاهِدَیهِ . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند لعنت کند بر کسی که رباخورد وبر کسی که‌نویسندهٔ قرارداد آنست وهمچنین بر دو شاهد آن.

طُوبیٰ لِمَنِ اکْتَسَبَ مِنَ الْمُؤمِنینَ مالاً مِنْ غَیْرِ مَعْصِیَةٍ فَاَنْفَقَهُ فی غَیْرِ مَعْصِیَةٍ . (پیغمبر اکرم ص)

خوشا برمؤمنی که از راه غیر گناه مالی بدست‌آورد ودرغیر گناه خرج کند.

تَعَرَّضُوا بِالتِّجاراتِ فَاِنَّ فیها غِنیً لَکُمْ فی اَیْدِی النّاسِ وَ اِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ یُحِبُّ الْمُحْتَرِفَ الْاَمینَ . (حضرت امیر ع)

تجارت کنید تامحتاج مردم نشوید زیرا خداوند عزّوجلّ پیشه‌ور درستکاررا دوست دارد .

مَنْ طَلَبَ مِنَ الْحَلالِ فَهُوَ مِنَ اللهِ تَعالیٰ صَدَقَةٌ عَلَیهِ . (حضرت سجادع)

هر کسی که مال از راه حلال پیدا کند موهبتی است که خدای تعالی باو عطاء فرموده است.

صدقه

۱ـ قرآن:

قَولٌ مَعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِنْ صَدَقَةٍ يَتْبَعُهَا اَذىً وَ اللهُ غَنِيٌّ حَلِيمٌ.

سخن نیك وبخشش بهتر از صدقه‌ای است که دنبال آن اذیتی باشد و خداوند بی‌نیاز و حلیم است.

يَا اَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُبْطِلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَ الْاَذىٰ.

ای اهل ایمان صدقات خودرا بامنّت گذاشتن و اذیّت کردن تباه مکنید.

اِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَ الْمُصَّدِّقَاتِ وَ اَقْرَضُوا اللهَ قَرْضاً حَسَناً يُضَاعَفُ لَهُمْ وَ لَهُمْ اَجْرٌ كَرِيمٌ.

مردان و زنانی که صدقه وقرض الحسنه میدهند خداوند اجر آنها را چندین برابر سازد وبرای آنها پاداش بالطف و کرامت است.

اَلَمْ يَعْلَمُوا اَنَّ اللهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَ يَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ؟

آیا ندانستند که خداوند چنان خدائی است که توبه را از بندگانش می‌پذیرد و صدقه ها را میگیرد؟

۲ـ سخنان معصومین:

اِنَّ اللهَ لَیَدْرَءُ بِالصَّدَقَةِ سَبْعِینَ مَیْتَةً مِنَ السّوءِ . (پیغمبر اکرم ص)

البته خداوند بوسیلهٔ صدقه هفتاد قسم مرگ بد را دفع میکند.

اِنَّ الصَّدَقَةَ السِّرّ تُطْفِی غَضَبَ الرَّبِّ. (پیغمبر اکرم ص)

حتماً صدقه‌ای که درپنهانی داده شود خشم پروردگار را خاموش سازد.

بادِرُوا بِالصَّدَقَةِ فَاِنَّ الْبَلاءَ لا یَتَخَطّی الصَّدَقَةَ. (پیغمبر اکرم ص)

بامداد خود را باصدقه شروع کنید زیرا مانع نزول بلا میشود.

تَدارَکُوا الْهُمُومَ وَ الْغُمُومَ بِالصَّدَقاتِ یَکْشِفَ اللهُ تَعالی ضُرَّکُمْ وَ یَنْصُرَکُمْ عَلی عَدُوِّکُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

از رنجها و غمها بوسیلهٔ صدقه جلوگیری کنید تاخداوند تعالی پریشانی‌شما را برطرف کند وبرای غلبه بردشمنان یاری نماید.

تَصَدَّقُوا فَاِنَّ الصَّدَقَةَ فَکاکُکُمْ مِنَ النّارِ . (پیغمبر اکرم ص)

صدقه بدهید که صدقه مایهٔ آزادی شما از جهنّم است .

خَیْرُ اَبْوابِ الْبِرِّ الصَّدَقَةُ . (پیغمبر اکرم ص)

بهترین راه های نیکی صدقه دادن است.

داوُوا مَرْضاکُمْ بِالصَّدَقَةِ فَاِنَّها تَدْفَعُ عَنْکُمُ الْاَمْراضَ وَ الْاَعْراضَ .

(پیغمبر اکرم ص)

بیماران‌تان را باصدقه مداوا کنید زیرا که صدقه‌ازشما بیماری‌هارادفع‌میکند ومانع حوادث میشود.

صَدَقَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ تَزیدُ فی الْعُمْرِ وَ تَمْنَعُ مَیْتَةَ السّوءِ وَ یُذْهِبُ اللهُ تَعالی بِها الْفَخْرَ وَ الْکِبْرَ . (پیغمبر اکرم ص)

صدقهٔ مرد مسلمان‌عمررا زیاد میکند وازمرگ بد (ناگهانی) مانع میشود و خداوند تعالی هم بوسیلهٔ آن فخر وتکبّر را می‌برد.

اَلصَّدَقَةُ عَلَی الْقَرابَةِ صَدَقَةٌ وَ صِلَةٌ . (پیغمبر اکرم ص)

برنزدیکان وقوم خویشان صدقه دادن هم صدقه است هم صلهٔ رحم.

لَاَنْ یَتَصَدَّقَ الْمَرْءُ فی حَیاتِهِ بِدِرْهَمٍ خَیْرٌ لَهُ مِنْ اَنْ یَتَصَدَّقَ بِمِائَةٍ عِنْدَ مَوْتِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

اگر مرد در زنده بودن خود یکدرهم صدقه بدهد بهتر ازیکصد درهم صدقه درموقع مردنش است.

اَلْمُؤْمِنُ یَوْمَ الْقِیامَةِ فی ظِلِّ صَدَقَتِهِ . (پیغمبر اکرم ص)

مومن در روز قیامت در سایهٔ صدقهٔ خویش است.

اَلصَّدَقَةُ تَقی مَصارِعَ السّوءِ . (حضرت امیر ع)

صدقه دادن انسان را ازپرتگاه‌های بد نگه میدارد.

اَلصَّدَقَةُ فی السِّرِّ مِنْ اَفْضَلِ الْبِرِّ . (حضرت امیر ع)

درپنهانی صدقه دادن از برترین نیکی‌هاست.

صَدَقَةُ السِّرِّ مِثْراةٌ لِلْمالِ . (حضرت صادق ع)

صدقهٔ پنهانی مال را زیاد میگرداند

اِتِّباعُ الْاِحْسانِ مِنْ کَمالِ الْجُودِ . (حضرت امیرع)

نیکی راه پیروی کردن از کمال جوانمردی و کرم است.

اَلصَّدَقاتُ تَسْتَنْزِلُ الرَّحْمَةَ . (حضرت امیر ع)

صدقات رحمت الهی را نازل میکند.

اَلصَّدَقَةُ تَسْتَدْفِعُ الْبَلاءَ وَ النِّقْمَةَ . (حضرت امیر ع)

صدقه هر گونه بلا و گرفتاری را دفع میکند.

اِسْتَنْزِلُوا الرِّزْقَ بِالصَّدَقَةِ . (حضرت امیرع)

روزی را بوسیلهٔ صدقه از آسمان فرود آورید

سُوسُوا ایمانَکُمْ بِالصَّدَقَةِ وَ ادْفَعُوا اَمْواجَ الْبَلاءِ بِالدُّعاءِ .

(حضرت امیر ع)

ایمانتان را باصدقه دادن سیاست کنید (حفظ نمائید) و امواج بلاء را با دعا دفع کنید.

اَلصَّدَقَةُ دَواءٌ مُفْجِحٌ . (حضرت امیرع)

صدقه داروئی است سودمند و شفا دهنده.

یَسْتَحِبُّ لِلْمَرِیضِ اَنْ یُعْطِیَ السّائِلَ بِیَدِهِ وَ یَأْمُرَ السّائِلَ اَنْ یَدْعُوَ لَهُ.

(حضرت صادق ع)

بر بیمار مستحب است که با دست خود بفقیر صدقه دهد و او را برای دعا

کردن در مورد خود امر کند.

إِذَا أَمْلَقْتُمْ فَتَاجِرُوا اللهَ بِالصَّدَقَةِ. (حضرت امیر ع)

هروقت تنگدست شدید بوسیلهٔ صدقه باخداوند تجارت کنید.

بِالْإِحْسَانِ يُسْتَعْبَدُ الْإِنْسَانُ. (حضرت امیرع)

انسان بوسیلهٔ نیکی بندگی را می‌پذیرد.

بَرَكَةُ الْمَالِ فِي الصَّدَقَةِ. (حضرت امیر ع)

خیر وبرکت مال در اینست که صدقه داده شود.

صَدَقَةُ السِّرِّ تُطْفِي الْخَطِيئَةَ وَ صَدَقَةُ الْعَلَانِيَةِ مِثْرَاةٌ فِي الْمَالِ.

(حضرت امیر ع)

صدقهٔ پنهانی (آتش) گناه را خاموش سازد وصدقهٔ آشکار مال رازیادمیکند.

پند و نصیحت

۱ ـ قرآن :

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ .

پس تو (ای پیغمبر) تذکّر بده زیرا که تو فقط تذکّر دهنده‌ای.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَتْكُمْ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَ شِفَاءٌ لِمَا فِي الصُّدُورِ وَ هُدًى وَ رَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ .

ای مردم نامه‌ای که همه‌اش پند و اندرز وشفای دلهای شما و هدایت و رحمت مؤمنانست ازجانب خدا برای شما آمد.

وَ ذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ .

و (ای رسول‌ما) امّت را پند ونصیحت بده که‌پند ونصیحت (اگر بکافرین‌سود نرساند) بمومنین سودمند است.

وَ كَتَبْنَا لَهُ فِي الْأَلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً .

و در الواح (تورات آسمانی) ازهرچیزی پند ونصیحتی برای موسی نوشتیم.

وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ .

(نوح بقوم خود گفت) اگرهم من بخواهم شما را نصیحت کنم نصیحت من

برای شما فایده‌ای ندارد (دراثر لجاجت بپند و اندرز گوش نمیدهید).

اِنَّ فی ذٰلِکَ لَذِکْریٰ لِمَنْ کٰانَ لَهُ قَلْبٌ او اَلْقَی السَّمْعَ وَ هُوَ شَهیدٌ .

در این (هلاك پیشینیان) پند و تذکّر است برای کسی که قلب بیدار داشته باشد یا گوش دل بکلام حقّ بدهد وحقایق را ببیند .

۲ـ سخنان معصومین:

فَاتَّعِظُوا بِالْعِبَرِ وَ انْتَفِعُوا بِالنُّذُرِ . (حضرت امیرع)

بوسیلهٔ عبرت‌ها پند گیرید و بوسیلهٔ ترسا ندنیها سود ببرید.

فَتَفَكَّرُوا أَيُّهَاالنَّاسُ وَ تَبَصَّرُوا وَ اعْتَبِرُوا وَ اتَّعِظُوا وَ تَزَوَّدُوا لِلْآخِرَةِ تَسْعَدُوا . (حضرت امیر ع)

الا ای‌مردم نیکو بیندیشید ودرست بنگرید پند گیرید وموعظه بشنویدو برای آخرت توشه گیرید تاخوشبخت شوید.

قَدْ تَيَقَّظَ مَنِ اتَّعَظَ . (حضرت امیر ع)

البته پذیرندهٔ پند بیدار گردد.

قَدْ نَصَحَ مَنْ وَعَظَ . (حضرت امیر ع)

هر که موعظه کند نصیحت نموده است.

قَدْ نُصِحْتُمْ فَانْتَصِحُوا وَ بُصِّرْتُمْ فَابْصِرُوا وَ أُرْشِدْتُمْ فَاسْتَرْشِدُوا .

(حضرت امیر ع)

البته شما پند داده شده‌اید پس پند گیرید وبینایتان کرده‌اند پس بیناشوید راه

هدایت را نشان داده‌اند پس براه هدایت بروید.

لِلْکَیِّسِ فی کُلِّ شَیْءٍ اِتِّعاظٌ . (حضرت امیر ع)

برای آدم زیرك درهرچیزی پند گرفتنی است.

مَنْ تَأَمَّلَ اَعْتَبَرَ . (حضرت امیر ع)

هر که اندیشه کرد پند گرفت.

لِاَهْلِ الْاِعْتِبارِ تُضْرَبُ الْاَمْثالُ . (حضرت امیر ع)

داستانها برای پند گیرندگان زده میشود.

مَنِ اَعْتَبَرَ حَذِرَ . (حضرت امیرع)

هر که پند گیرد از گناه کناره گیرد.

مَنْ خالَفَ النُّصْحَ هَلَكَ . (حضرت امیر ع)

هر که خلاف پند کار کند هلاك گردد.

مَنْ بَصَّرَ عَیْبَكَ فَقَدْ نَصَحَكَ . (حضرت امیر ع)

هر که ترا بعیب‌تو بینا کند البته پندت داده است.

مَنْ نَصَحَكَ فَقَدْ اَنْجَدَكَ . (حضرت امیر ع)

هر که ترا پند دهد حتماً بزرگی ترا میخواهد .

مَنْ وَعَظَكَ فَلا تُوحِشْهُ . (حضرت امیرع)

هر که ترا موعظه کند اورا ازخود مرنجان .

مَنْ نَصَحَكَ اَشْفَقَ عَلَیْكَ . (حضرت امیرع)

آنکه ترا پندمیدهد بتومهربانی میکند.

مَنْ وَعَظَكَ اَحْسَنَ اِلَیْكَ . (حضرت امیر ع)

هر که ترا پنددهد بتو نیکی کرده است.

مَنِ اعْتَبَرَ بِتَصارِيفِ الزَّمانِ حَذَّرَ غَيْرَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که از انقلابات روزگار عبرت گرفت دیگری راهم میترساند و بر کنارش دارد .

مَنْ لَمْ يَعْتَبِرْ بِغَيْرِهِ لَمْ يَسْتَظْهِرْ لِنَفْسِهِ . (حضرت امیر ع)

هر که از دیگری پند نپذیرد برای خودش پشتیبان نگیرد .

مَنِ اعْتَبَرَ بِعَقْلِهِ اسْتَبانَ . (حضرت امیرع)

هر که باعقل خود پندپذیرد هشیاری خودرا هویدا ساخته است.

مَنْ قَوِيَ عَقْلُهُ اكْثَرَ الْاِعْتِبارَ . (حضرت امیر ع)

هر که عقلش قوی است بسیارپند پذیرد.

مَنِ اتَّعَظَ بِالْعِبَرِ ارْتَدَعَ . (حضرت امیر ع)

هر که ازعبرت‌ها پندآموزد از بدی باز ایستد.

مَنْ قَبِلَ النَّصيحَةَ سَلِمَ مِنَ الْفَضيحَةِ . (حضرت امیر ع)

هر که پذیرای پندباشد از رسوائی بر کنار ماند.

مَنْ اَقْبَلَ عَلَى النَّصيحِ اَعْرَضَ عَنِ الْقَبيحِ . (حضرت امیرع)

هر که بنصیحت گو روی آرد از زشتی بر کنار گردد.

مَنِ اسْتَغْنَى عَنِ النَّصيحِ غَشِيَهُ الْقَبيحِ . (حضرت امیرع)

هر که خودرا ازنصیحت گو بی‌نیاز داند (درصورتیکه انسان در تمام ادوار عمر نیازمند راهنمائی است) زشتی اورا می‌پوشاند.

مَنْ تاجَرَكَ بِالنُّصْحِ فَقَدْ اَجْزَلَ لَكَ الرِّبْحَ . (حضرت امیر ع)

هر که باپند و اندرز دادن باتو تجارت کند البتّه سود ترا فراوان میکند.

مَنْ لَمْ يَتَّعِظْ بِالنّاسِ وَ عَظَهُ النّاسَ بِهِ. (حضرت امیر ع)

هر که ازمردم پندنگیرد خداونداورا طوری‌میکند که مردم ازاوپندمیگیرند.

(نرود مرغ سوی دانه فراز چون دیگر مرغ بیند اندر بند
پند گیر از مصائب دیگران تا نگیرند دیگران ز تو پند)

مَنْ لَمْ يَعْتَبِرْ بِغِيَرِ الدُّنْيا وَ صُرُوفِها لَمْ يَنْجَعْ فيهِ الْمَواعِظُ .

(حضرت امیر ع)

هر که از تحوّلات و دیگر گونی های دنیا و از انقلابـات آن عبرت نگیرد موعظه‌ها باو سود ندهند.

مَنْ تاجَرَكَ فِي‌النُّصْحِ كانَ شَرِيكَكَ فِي‌الرِّبْحِ. (حضرت امیر ع)

هر که در نصیحت گوئی باتو کار بتجارت کند در سود بردن باتو شریك است.

مِنْ اَكْبَرِ التَّوفيقِ الْاَخْذُ بِالنَّصيحَةِ . (حضرت امیر ع)

پندرا فرا گرفتن ازبزرگترین کامرانی است.

مِنْ اَحْسَنِ النَّصيحَةِ الْاِبانَةُ عَنِ الْقَبيحَةِ . (حضرت امیر ع)

ازنصیحت نیکو نمودن دوری گرفتن از زشتی است.

مِنْ اَحْسَنِ الدِّيانَةِ النُّصْحُ . (حضرت امیر ع)

نصیحت کردن ازنیکو دینداری نمودن است.

مَرارَةُ النُّصْحِ اَنْفَعُ مِنْ حَلاوَةِ الْغِشِّ . (حضرت امیر ع)

تلخی پند سودمندتر ازشیرینی بدآموزی است.

مُناصِحُكَ شَفيقٌ عَلَيْكَ مُحْسِنٌ اِلَيْكَ ناظِرٌ فى عَواقِبِكَ مُسْتَدْرِكٌ فَوارِطَكَ فَفى طاعَتِهِ رَشادُكَ وَ فى مُخالَفَتِهِ فَسادُكَ. (حضرت امیر ع)

آنکه ترا پنددهد برتو مهربان وباتو نیکی کننده و درپایان کارت نظر کننده وآنچه ازتو فوت شده است دریابنده است لذا رشد وهدایت تو درفرمان بردن از او وفساد کارت درنافرمانی از وی میباشد.

نِعْمَ الْهَدِيَّةُ الْمَوْعِظَةُ. (حضرت امیر ع)

پنددادن ارمغان خوبی است.

نُصْحُكَ بَيْنَ الْمَلَأِ تَقْرِيعٌ. (حضرت امیر ع)

اینکه دربین مردم کسی را پند دهی این عمل نکوهش است نه پند

لَا نُصْحَ كَالتَّحْذِيرِ. (حضرت امیر ع)

هیچ پندی مانند ترسانیدن (ازمحرّمات) نیست.

اَلْمَوْعِظَةُ كَهْفٌ لِمَنْ لَجَأَ اِلَيْها. (حضرت امیر ع)

نصیحت پناهگاهی است برای کسی که بآن پناه برد

اَلسَّعِيدُ مَنْ وُعِظَ بِغَيْرِهِ فَاتَّعَظَ. (حضرت امیر ع)

کسیکه از دیگری پند گرفت وپذیرفت خوشبخت است.

اِنَّ اَعْظَمَ النّاسِ مَنْزِلَةً عِنْدَاللهِ يَوْمَ الْقِيامَةِ اَمْشاهُمْ فى اَرْضِهِ بِالنَّصيحَةِ لِخَلْقِهِ. (پیغمبر اکرم ص)

بزرگترین مردم ازلحاظ رتبه ومنزلت نزد خداوند درروز قیامت کسی است که برای نصیحت خلق درزمین بیشتر دوندگی کند.

فَاتَّعِظُوا عِبادَ اللهِ بِالْعِبَرِ النَّوافِعِ وَ انْتَفِعُوا بِالذِّكْرِ وَ الْمَواعِظِ.
(حضرت امیر ع)

ای بندگان خدا از موعظه‌های سودمند پند پذیرید واز یادآوری‌ها وموعظه‌ها بهره‌مند گردید .

عَلَیْکُمْ بِالنُّصْحِ لِلّٰهِ فِی خَلْقِهِ فَلَنْ تَلْقَاهُ بِعَمَلٍ اَفْضَلَ مِنْهُ . (حضرت صادق ع)

برشما باد نصیحت کردن مردم برای رضای خدا که خدا را بعملی بهتر از آن ملاقات نکنی.

اِنَّ اَنْصَحَ النَّاسِ لِنَفْسِهِ اَطْوَعُهُمْ لِرَبِّهِ . (حضرت امیر ع)

پنددهنده‌ترین‌مردم بخود کسی است که پروردگارش‌را بیشتر اطاعت نماید.

بَیْنَکُمْ وَبَیْنَ الْمَوْعِظَةِ حِجَابٌ مِنَ الْغِرَّةِ . (حضرت امیر ع)

بین شما وبین موعظه پردهٔ ازغفلت وبیخبری می‌باشد.

مَا اَکْثَرَ الْعِبَرِ وَ اَقَلَّ الْاِعْتِبَارَ . (حضرت امیر ع)

پند و نصیحت زیاد است ولی پندشنو کم است.

اسراف و تبذیر

۱ ـ قرآن :

وَلا تُبَذِّرْ تَبْذِيراً .

هرگز اسراف را روا مدار .

اِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كانُوا اِخْوانَ الشَّياطِينِ وَكانَ الشَّيْطانُ لِرَبِّهِ كَفُوراً

هرآینه اسراف کنندگان برادران شیطانند و شیطان سخت کفران نعمت پروردگار خود کند.

وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلا تُسْرِفُوا اِنَّهُ لا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ .

وبخورید وبیاشامید ولی اسراف مکنید که خداوند اسراف کنندگان رادوست نمیدارد.

وَلا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً اِلى عُنُقِكَ وَلا تَبْسُطْها كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُوماً مَحْسُوراً .

(پیغمبر اکرم روزی عبای خود را بفقیری داده بود چون موقع نماز رسید نتوانست بدون عبا بمسجد رود بحالت بهت فکر میکرد که چه کند آیهٔ فوق نازل شد) دستت را بحالت بسته بگردنت قرار مده (زیاد در بذل و بخشش ممسك مباش) همچنین دستت را کاملا گشاده نگه مدار (زیادهم در بخشش افراط مکن) پس اگر چنین کنی

نکوهش شده وحسرت زده می‌نشینی.

وَ الَّذینَ اِذا اَنْفَقوا لَمْ یُسْرِفوا وَ لَمْ یَقْتُرُوا وَ کانَ بَیْنَ ذٰلِکَ قَواماً .

و آنانکه هنگام انفاق بمسکینان اسراف نکرده و بخل هم نمیورزند بلکه در احسان میانه‌رو و معتدل باشند.

۲ـ سخنان معصومین:

اَلْاِسْرافُ مَذْمُومٌ فی کُلِّ شَیْءٍ اِلّا فی اَفْعالِ الْبِرِّ . (حضرت امیر ع)

اسراف (زیاده ازحدّ) درهر کاری مذمّت شده است مگر درکارهای نیك.

آفَةُ الْجُودِ التَّبْذیر . (حضرت امیر ع)

اسراف و تبذیر آفت و زیان بخشش است.

ذَرِ الْاِسْرافَ مُقْتَصِداً وَ اذْکُرْ فِی الْیَوْمِ غَداً . (حضرت امیر ع)

بحال اقتصاد و میانه روی از اسراف (بیهوده تلف کردن مال) صرف نظر کن و امروز بفکر فردا باش.

ذَرِ السَّرَفَ فَاِنَّ الْمُسْرِفَ لا یُحْمَدُ جودُهُ وَ لا یُرْحَمُ فَقْرُهُ .

(حضرت امیر ع)

اسراف را رها کن زیرا که اسراف کننده بخشش وجودش ستایش نمیشود و فقر وتنگدستیش هم مورد ترحم قرار نگیرد.

سَبَبُ الْفَقْرِ الْاِسْرافُ . (حضرت امیر ع)

اسراف نمودن موجب تنگدستی است .

شَيْنُ السَّخَاءِ السَّرَفُ . (حضرت امیر ع)

اسراف زشت گردانندهٔ سخاوت است.

طُوبىٰ لِمَنْ تَجَلْبَبَ الْقُنُوعَ وَ تَجَنَّبَ الْإِسْرَافَ . (حضرت امیر ع)

خوشا بحال کسی که پیراهن قناعت بپوشد و از اسراف و اتلاف دوری گزیند.

عَلَيْكَ بِتَرْكِ التَّبْذِيرِ وَ الْإِسْرَافِ وَ التَّخَلُّقِ بِالْعَدْلِ وَ الْإِنْصَافِ .

(حضرت امیر ع)

ملازم ترك اسراف و زیاده‌روی باش و بعدالت و انصاف عادت کن و خو بگیر.

لَيْسَ فِي السَّرَفِ شَرَفٌ . (حضرت امیر ع)

در اسراف شرف و بزرگی وجود ندارد.

كَثْرَةُ السَّرَفِ يُدَمِّرُ . (حضرت امیر ع)

زیادی اسراف انسان را میافکند.

فَدَعِ الْإِسْرَافَ مُقْتَصِداً وَ اذْكُرْ فِي الْيَوْمِ غَداً وَ أَمْسِكْ مِنَ الْمَالِ بِقَدْرِ ضَرُورَتِكَ . (حضرت امیر ع)

بحال میانه‌روی اسراف را واگذار و در امروزت بفکر فردا باش و ازمال و ثروت دنیاهم بقدر نیازمندیت بگیر (زیاده ازمقدار ضرورت هم دردنیا موجب زحمت است وهم در آخرت اسباب گرفتاری است).

مَنْ بَذَّرَ مَعِيشَتَهُ حَرَّمَهُ اللهُ . (حضرت صادق ع)

کسی که درزندگی اسراف و اتلاف کند خداوند زندگانی اورا ناگوارسازد

(ازخوشی‌های زندگی محرومش نماید).

مَنِ افْتَخَرَ بِالتَّبْذِيرِ احْتَقَرَ بِالإِفْلاسِ . (حضرت امیر ع)

هر که باسراف نمودن افتخار کند با افلاس و بی چیزی حقیر و خوار میگردد .

مِنَ الْعَقْلِ مُجانَبَةِ التَّبْذِيرِ وَ حُسْنُ التَّدْبِيرِ . (حضرت امیر ع)

از اسراف و تبذیر دوری گزیدن و حسن تدبیر درمورد معیشت داشتن دلیل وجود عقل است (اغلب گرفتاری ها مخصوصاً گرفتاری های مالی و اقتصادی که گریبانگیر اکثر مردم است نتیجهٔ نداشتن حسن تدبیر در امور زندگانی است چنانچه هر کس باعقل سلیم و اندیشهٔ عمیق در اطراف زندگانی و درآمد مالی و طرز هزینهٔ خود توجه کرده و تمام جوانب کار را مورد بررسی و تحقیق قرار دهد کمتر بگرفتاری هائی که معمولا از نظر اقتصادی دامنگیر او شده است دچار میگردد زیرا نظم وترتیب در امور معیشت او وجود خواهد داشت و درنتیجه چنین شخصی خود بخود از اسراف و تبذیر هم اجتناب خواهد نمود).

لا غِنَاءَ مَعَ الإِسْرافِ . (حضرت امیر ع)

با اسراف و خرج بیهوده نمودن توانگری نخواهد بود .

لا جَهْلَ كَالتَّبْذِيرِ . (حضرت امیر ع).

هیچ نادانی مانند اسراف کردن نیست.

مِنْ اَشْرَفِ الشَّرَفِ الْكَفُّ عَنِ التَّبْذِيرِ وَ السَّرَفِ . (حضرت امیر ع)

از بزرگترین بزرگی ها و شرافتها خودداری نمودن از افراط و اسراف است .

مٰافوقَ اَلْکَفٰافِ اِسْرٰافٌ. (حضرت امیر ع)

بیشتر از میزان کفاف هرچه باشد اسراف است.

اِنَّ مِنَ السَّرَفِ اَنْ تَأْکُلَ کُلَّ مٰا اشْتَهَیْتَ. (پیغمبر اکرم ص)

یکی از اقسام اسراف اینست که هرچه میخواهی بخوری.

عقل و دوراندیشی

۱ـ قرآن:

لَقَدْ كَانَ فی قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِاُولی الْاَلْبابِ.

همانا در حکایات آنان (پیغمبران و امّت های گذشته) برای خردمندان عبرت کامل خواهد بود.

اِنَّ فی خَلْقِ السَّمٰواتِ وَ الْاَرْضِ وَ اخْتِلافِ اللَّیْلِ وَ النَّهارِ وَ الْفُلْكِ الَّتی تَجْری فی الْبَحْرِ بِما یَنْفَعُ النّاسَ وَ ما اَنْزَلَ اللهُ مِنَ السَّماءِ ماءً فَاَحْیا بِهِ الْاَرْضَ بَعْدَ موتِها وَ بَثَّ فیها مِنْ كُلِّ دابَّةٍ وَ تَصْریفِ الرِّیاحِ وَ السَّحابِ الْمُسَخَّرِ بَیْنَ السَّماءِ وَ الْاَرْضِ لَآیاتٍ لِقَومٍ یَعْقِلُونَ.

هر آینه در آفرینش آسمانها و زمین و آمد و شد شب و روز و کشتی که در دریا بنفع مردم در حرکت است و آنچه خداوند از آسمان نازل میکند از آب که زمین مرده را با آن آب زنده میکند و پراکنده میکند در روی زمین از هر نوع جنبنده‌ای را و گردانیدن بادها و ابر های تسخیر شده بین آسمان و زمین (همهٔ اینها) نشانه هائی است برای کسانیکه تعقّل میکنند (اشخاص معمولی اسرار آفرینش را نمیتوانند درك کنند بلکه کار خردمندانست که با بکار انداختن نیروی

تعقّل برموز خلقت پی برده در نتیجه خدا شناسی عواما نهٔ آنها بخدا شناسی تعقّلی تبدیل میگردد).

۲ـ سخنان معصومین:

لَا فَقْرَ اَشَدُّ مِنَ الْجَهْلِ وَ لَا مَالَ اَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ . (پیغمبر اکرم ص)

هیچ فقری سخت‌تر از نادانی وهیچ مالی سودمندتر ازعقل نیست.

خَیْرُ الْمَوَاهِبِ الْعَقْلُ . (حضرت امیر ع)

بهترین موهبت‌های الهی عقل است.

حَدُّ الْعَقْلِ الْاِنْفِصَالُ عَنِ الْفَانی وَ الْاِتِّصَالُ بِالْبَاقی . (حضرت امیرع)

حدود و اندازهٔ عقل باینست که ازسرای فانی بگسلد و بسرای آخرت که باقی است متّصل شود.

اَغْنَی الْغِنیٰ الْعَقْلُ . (حضرت امیر ع)

سرآمد بی‌نیازی‌ها عقل است .

حَدُّ الْعَقْلِ النَّظَرُ فی الْعَوَاقِبِ وَ الرِّضَا بِمَا یَجْرِی بِهِ الْقَضَاءُ .

(حضرت امیر ع)

حدّ عقل پایان کارها را نگریستن و بدانچه قضای خداوند بآن جاری است تن دردادن است.

حَقٌّ عَلَى الْعاقِلِ اَنْ يُضيفَ اِلىٰ رَأْيِهِ رَأْيَ الْعُقَلاءِ وَ اِلىٰ عِلْمِهِ عُلُومَ الْعُلَماءِ . (حضرت امیر ع)

برشخص عاقل لازم و حقّ است که رأی و فکر عقلاء را برأی خود اضافه و علوم دانشمندان را هم برعلم خود افزوده نماید.

مَنْ ضَحِكَ ضَحْكَةً مَجَّ فى عَقْلِهِ مَجَّةً . (حضرت سجاد ع)

هر که خندهٔ بیجا کند نقصانی در خرد خود راه داده است.

اَلْعَقْلُ دَليلُ الْمُؤْمِنِ . (حضرت صادق ع)

عقل راهنمای مؤمن است. (عقل مومن را وادار میکند که واجبات ومستحبّات را انجام دهد وازمحرّمات و مکروهات اجتناب کند) .

حَقٌّ عَلَى الْعاقِلِ اَنْ يَسْتَديمَ الْاِسْتِرْشادَ وَ يَتْرُكَ الْاِسْتِبْدادَ .

(حضرت امیر ع)

حقّ عاقل اینست که همیشه مشورت و راه جوئی نماید و از استبداد رأی خودداری کند .

حَقٌّ عَلَى الْعاقِلِ اَلْعَمَلُ لِلْمَعادِ وَ الْاِسْتِكْثارُ مِنَ الزّادِ . (حضرت امیر ع)

حقّ عاقل اینست که برای آخرتش کار کند وتا میتواند توشهٔ زیاد بردارد.

حَقٌّ عَلَى الْعاقِلِ اَنْ يَقْهَرَ هَواهُ قَبْلَ ضِدِّهِ . (حضرت امیر ع)

شخص عاقل پیش از اینکه بر دشمنش غلبه کند بر هوای نفس خود چیره میشود .

رَدْعُ النَّفْسِ عَنْ زَخارِفِ الدُّنْيا ثَمَرَةُ الْعَقْلِ . (حضرت امیر ع)

نفس را از آرایش های جهان بازداشتن نتیجهٔ عقل وخردمندی است .

رَدْعُ الْهَوٰی مِنْ شیمَةُ الْعُقَلاٰء . (حضرت امیر ع)

هوای نفس‌را مانع‌شدن ازخوی خردمندان است.

آدابُ الْعُلَماٰءِ زِیادَةٌ فِی الْعَقْلِ . (حضرت سجادع)

بروش دانشمندان رفتار کردن موجب زیادی عقل است .

لَمّا خَلَقَ اللهُ الْعَقْلَ قالَ لَهُ اَقْبِلْ فَاَقْبَلَ ثُمَّ قالَ لَهُ اَدْبِرْ فَاَدْبَرَ فَقالَ وَعِزَّتی وَ جَلالی ماخَلَقْتُ خَلْقاً اَحْسَنَ مِنْكَ اِیّاكَ آمِرُ وَ اِیّاكَ اَنْهیٰ وَ اِیّاكَ اُثیبُ وَ اِیّاكَ اُعاقِبُ . (حضرت باقر ع)

موقعی که خداوند عقل‌را آفرید بآن گفت بیا آمد بعداً گفت پشت کن(برو) رفت پس خداوند فرمود بعزّت وجلالم قسم هیچ خلقی را بهتر ازتو خلق نکرده‌ام بوسیلهٔ تو امر ونهی میکنم وپاداش و کیفرم متوجّه تست .

ظَنُّ الْعاقِلِ اَصَحُّ مِنْ یَقینِ الْجاهِلِ . (حضرت امیر ع)

گمان خردمند صحیح‌تر ازیقین شخص نادان است.

عَلَیْكَ بِالْعَقْلِ فَلامالَ اَعْوَدُ مِنْهُ . (حضرت امیر ع)

برتو باد بعقل وخرد زیرا هیچ مالی سودمندتر از آن نیست

عَلیٰ قَدْرِ الْعَقْلِ تَكُونُ الطّاعَةُ . (حضرت امیر ع)

فرمانبرداری مرد ازخدا باندازهٔ عقل اوست.

حُجَّةُ اللهِ عَلَی الْعِبادِ النَّبیُّ وَ الْحُجَّةُ فیمابَیْنَ الْعِبادِ وَبَیْنَ اللهِ الْعَقْلُ .

(حضرت صادق ع)

حجّت خداوند بربندگان پیغمبر است وحجّت بین بندگان و خداوند عقل است.

اِنَّ لِلّٰهِ عَلَى النّاسِ حُجَّتَيْنِ : حُجَّةً ظاهِرَةً وَ حُجَّةً باطِنَةً فَاَمَّا الظّاهِرَةُ فَالرُّسُلُ وَ الْاَنْبِياءُ وَ الْاَئِمَّةُ وَ اَمَّا الْباطِنَةُ فَالْعُقُولُ . (حضرت موسی کاظم ع)

خداوند را برای بندگان دونوع حجّت است یکی حجّت ظاهری و دیگری حجّت باطنی اما حجّت ظاهری عبارتند از فرستادگان و پیغمبران و امامان و امّا حجّت باطنی عبارتند ازعقول مردم.

صَدْرُ الْعاقِلِ صُنْدُوقُ سِرِّهِ . (حضرت امیر ع)

سینهٔ خردمند صندوق رازش است .

اِنَّ الْعاقِلَ لا يُطْلِقُ لِسانَهُ اِلّا بَعْدَ مُشاوَرَةِ الرَّوِيَّةِ وَ مُؤامَرَةِ الْفِكْرَةِ .
(حضرت امیر ع)

خردمند زبانش را آزاد نمیگذارد مگرپس ازمشورت وصلاح دید بااندیشه.

اِذا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَصَ الْكَلامُ . (حضرت امیرع)

موقعیکه عقل کامل شد حرف زدن کم میشود (پرحرفی از کم عقلی است).

كَفاكَ مِنْ عَقْلِكَ ما اَوْضَحَ لَكَ سُبُلَ غَيِّكَ مِنْ رُشْدِكَ . (حضرت امیر ع)

بس‌است ترا (سود بردن) ازعقل وخرد که راه‌های گمراهیت از راه های رستگاریت برتو آشکار سازد .

اَلْعَقْلُ حُسامٌ قاطِعٌ قاتِلْ هَواكَ بِعَقْلِكَ . (حضرت امیر ع)

عقل شمشیر برنده‌ای است هوای نفست‌را.باعقلت بکش.

اِنَّما يُداقُّ اللّٰهُ الْعِبادَ فِي الْحِسابِ يَوْمَ الْقِيامَةِ عَلىٰ قَدْرِ ما اٰتاهُمْ مِنَ الْعُقُولِ فِي الدُّنْيا . (حضرت باقر ع)

خداوند درروزقیامت موقع‌رسیدگی بحساب‌بندگانش باندازهٔ عقلی که‌بآنها

داده است دقت خواهد کرد.

مَنْ کانَ عاقِلاً کانَ لَهُ دینٌ وَ مَنْ کانَ لَهُ دینٌ دَخَلَ الْجَنَّةَ.

(حضرت صادق ع)

هر که خردمند باشد دیندارمیشود وهر که متدیّن باشد داخل بهشت میشود.

عَلَی الْعاقِلِ اَنْ یُحْصِیَ عَلیٰ نَفْسِهِ مَساوِیهٰا فِی الدّینِ وَ الرَّأْیِ وَالْاَخْلاقِ وَ الْاَدَبِ فَیَجْمَعَ ذٰلِکَ فی صَدْرِهِ اوفی کِتابٍ وَ یَعْمَلُ فی اِزالَتِهٰا.

(حضرت امیرع)

برخردمند لازم است که زشتیهای نفس خود را در دین و رأی و اخلاق و ادب بشمرد و آنها را در سینهٔ خود یا در کتابی گرد آورد سپس آنها را از خود دور نماید.

غٰایَةُ الْفَضٰائِلِ الْعَقْلُ. (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ تمام فضیلتها عقل است.

غٰایَةُ الْعَقْلِ الْاِعْتِرٰافُ بِالْجَهْلِ. (حضرت امیرع)

نتیجهٔ وجدنهائی عقل اقرار و اعتراف نمودن بجهل ونادانی است.

غِنٰاءُ الْعٰاقِلِ بِعِلْمِهِ. (حضرت امیر ع)

توانگری خردمند بدانش اوست.

غِطٰاءُ الْعُیُوبِ الْعَقْلُ. (حضرت امیر ع)

عقل و خرد موجب پوشیده شدن عیبهاست.

فِکْرُ الْعاقِلِ هِدٰایَةٌ. (حضرت امیرع)

اندیشهٔ شخص خردمند هدایت است.

فَقْدُ الْعَقْلِ شَقاءٌ . (حضرت امیر ع)

بی‌عقلی بدبختی است

قاتِلْ هَواكَ لِعَقْلِكَ تَمْلِكْ رُشْدَكَ . (حضرت امیر ع)

هوای نفست‌را برای عقلت‌بکش رشد و هدایتت‌را صاحب میشوی.

قِيمَةُ كُلِّ امْرِءٍ عَقْلُهُ . (حضرت امیر ع)

ارزش هرشخص بسته بمیزان عقل اوست.

اَلْعَقْلُ ما عُبِدَ بِهِ الرَّحْمٰنُ وَ اكْتُسِبَ بِهِ الْجِنانُ . (حضرت صادق ع)

عقل‌آن چیزی است که بوسیلهٔ‌آن خداوند رحمن پرستیده‌شود و بهشت کسب گردد .

اِنَّ الثَّوابَ عَلىٰ قَدْرِ الْعَقْلِ . (حضرت امیرع)

بدرستیکه پاداش باندازهٔ عقل است.

يَنْبَغِي لِلْعاقِلِ اَنْ يُقَدِّمَ لِآخِرَتِهِ وَ يَعْمُرَ دارَ اِقامَتِهِ . (حضرت امیرع)

سزاوار است که شخص خردمند برای آخرتش اعمال صالحه پیش بفرستد و منزل اقامت همیشگی خودرا آباد نماید.

يَنْبَغِي لِلْعاقِلِ اَنْ يَعْمَلَ لِلْمَعادِ وَ يَسْتَكْثِرَ مِنَ الزّادِ قَبْلَ زُهُوقِ نَفْسِهِ وَ حُلُولِ رَمْسِهِ . (حضرت امیرع)

برای شخص خردمند شایسته است که برای روز رستاخیز کار کند و توشه را زیاد کند پیش ازاینکه جانش درآید و داخل خاك شود.

كُلُّ عاقِلٍ مَغْمُومٌ . (حضرت‌امیر ع)

هرخردمندی اندوهگین است.

مَنْ عَقَلَ كَثُرَ اِعْتِبارُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که خردمند باشد پند پذیرفتنش بسیار است.

كُلَّما زادَ عَقْلُ الرَّجُلِ قَوِیَ ایمانُهُ بِالْقَدَرِ وَ اسْتَخَفَّ الْعِبَرَ .

(حضرت امیر ع)

هر قدر عقل شخص زیادشود ایمانش بقضاوقدر نیرومندترشود وحوادث‌جهان را که مورد عبرتند سبك میشمارد.

كَمالُ الْمَرْءِ عَقْلُهُ وَ قیمَتُهُ فَضْلُهُ . (حضرت امیر ع)

کمال شخص عقل اوست و ارزشش هم فضیلت اوست.

لوعَقَلَ اَهْلُ الدُّنْیا لَخَرِبَتِ الدُّنْیا . (حضرت امیر ع)

اگر اهل‌دنیا عاقل بودند هر آینه دنیا خراب میشد (زیرا همه بفکر آخرت میافتادند وبرای دنیای فانی اینهمه سرودست نمیشکستند).

ما قُسِّمَ بَیْنَ الْعِبادِ اَفْضَلُ مِنَ الْعَقْلِ نَوْمُ الْعاقِلِ اَفْضَلُ مِنْ سَهَرِ الْجاهِلِ.

(امام موسی کاظم ع)

میان بنده‌های خدا چیزی بهترازعقل تقسیم نشده است خواب خردمند بهتر و برتر از بیداری جاهل است.

مَنْ عَقَلَ فَهِمَ وَمَنْ عَقَلَ عَفَّ . (حضرت امیر ع)

هر که خردمندشد دانست وهر که عاقل شد پاکدامن گردید.

مَنْ عَقَلَ سَمِحَ . (حضرت امیر ع)

خردمند کارهارا آسان میگیرد.

مَنْ عَقَلَ صَمَتَ . (حضرت امیر ع)

خردمند خاموش است .

مَنِ اسْتَعانَ بِالْعَقْلِ سَدَّدَهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بوسیلهٔ عقل یاری‌جوید عقل‌وخرد اورا نیرومند گرداند.

مَنْ لاعَقْلَ لَهُ لاتَرْتَجِيهِ . (حضرت امیر ع)

ازشخص بی‌خرد امیدوار مباش.

مَنْ لايَعْقِلُ يُهِنْ وَمَنْ يُهِنْ لايُوَقَّرْ . (حضرت امیر ع)

هر که عقل ندارد خوارمیگردد وهر که خوار گردد موقر وسنگین نمیشود .

مَنْ عَمَّرَ دارَ إقامَتِهِ فَهُوَ الْعاقِلُ . (حضرت امیر ع)

هر کسی که خانهٔ آخرت‌را آبادسازد اوعاقل است.

مَنْ قَلَّ عَقْلُهُ كَثُرَ هَزْلُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که عقلش کم باشد شوخی اوزیاد میشود.

مَنْ لَمْ يُؤْثِرِ الْآخِرَةَ عَلَى الدُّنْيا فَلاعَقْلَ لَهُ . (حضرت امیر ع)

هر کسی که آخرتش‌را بردنیا مقدّم نداردآدم بی‌خردی است.

مَنْ لَمْ يُهَذِّبْ نَفْسَهُ لَمْ يَنْتَفِعْ بِالْعَقْلِ . (حضرت امیر ع)

هر که تهذیب نفس خودنکند ازعقل سودنبرده است.

مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ عَقْلٌ يُزَيِّنُهُ لَمْ يَنْبُلْ . (حضرت امیرع)

هر کسی عقلی که اورا آرایش‌دهد نداشته‌باشد ببزرگی نمیرسد.

مِنْ عَقْلِ الرَّجُلِ اَنْ لايَتَكَلَّمَ بِكُلِّ ما اَحاطَ بِهِ عِلْمُهُ . (حضرت امیر ع)

مرد خردمند هرچیزی را که میداند بزبان نمیآورد .

مِنْ حَقِّ الْعاقِلِ اَنْ يَقْهَرَ هَواهُ قَبْلَ ضِدِّهِ .

مردعاقل باید پیش ازدشمنش بهوای نفس خود غلبه کند.

مِنْ اَحْسَنِ الْعَقْلِ التَّحَلّی بِالْحِلْمِ . (حضرت امیر ع)

بهترین خردمندی خودرا بزیور حلم آراستن است.

مِنَ الْعَقْلِ التَّزَوُّدُ لِیومِ الْمَعادِ . (حضرت امیر ع)

شخص عاقل برای روز رستاخیز توشه برمیدارد.

مِنْ عَلاماتِ الْعَقْلِ الْعَمَلُ بِسُنَّةِ الْعَدْلِ . (حضرت امیرع)

ازعلائم خردمندی اینست که انسان بروش عدالت رفتار کند.

ما قَسَمَ اللهُ سُبْحانَهُ تَعالی بَیْنَ عِبادِهِ شَیْئاً اَفْضَلُ مِنَ الْعَقْلِ .

(حضرت امیر ع)

خداوند سبحان چیزی برتر ازعقل میان بندگانش قسمت نکرده است .

لامالَ اَعْوَدُ مِنَ الْعَقْلِ . (حضرت امیر ع)

هیچ مالی پرفائده‌تر ازعقل نیست.

لاجَمالَ اَزْیَنُ مِنَ الْعَقْلِ . (حضرت امیر ع)

هیچ زیبائی آراسته‌تر ازعقل وخرد نیست.

لانِعْمَةَ اَفْضَلُ مِنْ عَقْلٍ . (حضرت امیر ع)

هیچ نعمتی بالاتر ازنعمت عقل نیست.

لاعَقْلَ لِمَنْ یَتَجاوَزُ حَدَّهُ وَقَدْرَهُ . (حضرت امیرع)

آنکه ازحدّ و اندازهٔ خود خارج شود عقل ندارد.

لایَنْبَغی لِلْعاقِلِ اَنْ لایَخْلُوَ فی کُلِّ حالٍ مِنْ طاعَةِ رَبِّهِ وَمُجاهَدَةِ نَفْسِهِ.

(حضرت امیر ع)

شخص خردمند را نسزد که درتمام حالات از اطاعت پروردگارش وپیکار با نفس اماره بازماند .

مَنْ نَظَرَ فِی الْعَواقِبِ آمِنَ مِنَ النَّوائِبِ . (حضرت امیرع)

هر کسی درعاقبت کارها نگاه کند از گرفتاریها آسوده می‌ماند.

مَنْ راقَبَ الْعَواقِبَ آمِنَ الْمَعاطِبَ . (حضرت امیرع)

هر که مراقب پایان کارها باشد ازهلاکت‌ها ایمن می‌نشیند.

مَنْ فَکَّرَ اَبْصَرَ الْعَواقِبَ . (حضرت امیر ع)

هر که اندیشه کند پایان کارهارا دریابد .

مِنَ الْحَزْمِ قُوَّةُ الْعَزْمِ . (حضرت امیر ع)

نیرومندی عزم و اراده ازدوراندیشی است.

مِنْ اَفْضَلِ الْحَزْمِ الصَّبْرُ عَلَی النَّوائِبِ . (حضرت امیر ع)

برترین دوراندیشی بر گرفتاریها صبر کردن است.

مِنَ الْحَزْمِ التَّاَهُّبُ وَ الْاِسْتِعْدادُ . (حضرت امیر ع)

همیشه مهیّا و آماده بودن از حزم و دوراندیشی است.

لاخَیْرَ فی عَزْمٍ بِغَیْرِ جَزْمٍ . (حضرت امیر ع)

درقصد وعزمی که بدون دوراندیشی صورت گیرد خیری نیست.

لایَدْهَشُ عِنْدَ الْبَلاءِ الْحازِمُ . (حضرت امیر ع)

دوراندیش بهنگام گرفتاری خودرا نمیبازد.

اَلنَّظَرُ فِی الْعَواقِبِ تَلْقیحٌ لِلْقُلُوبِ . (حضرت صادق ع)

درپایان کارها نگریستن دلها را بارور سازد .

لَيْسَ بِحازِمٍ مَنْ لا يَنْظُرُ فِي الْعَواقِبِ . (حضرت صادق ع)

کسی که بپایان کارها توجه نداشته باشد دوراندیش نیست.

اَلظَّفَرُ بِالْحَزْمِ وَ الْحَزْمُ بِاجالَةِ الرَّأْيِ وَ الرَّأْيُ بِتَحْصينِ الْاَسْرارِ.
(حضرت امیر ع)

پیروزی یافتن بحزم دوراندیشی است وحزم نیز بکار انداختن اندیشه است اندیشه هم باید نگهدار اسرار باشد.

ثَمَرَةُ الْحَزْمِ السَّلامَةُ . (حضرت امیر ع)

نتیجهٔ حزم و دوراندیشی سلامتی است.

نیکی بر والدین

۱ ـ قرآن :

وَ وَصَّيْنَا الْاِنْسَانَ بِوالِدَيْهِ حُسْناً .

ما بانسان سفارش کردیم که درحق پدر ومادر نیکی کند.

وَ قَضى رَبُّكَ اَلّا تَعْبُدُوا اِلّا اِيّاهُ وَ بِالْوالِدَيْنِ اِحْساناً اِمّا يَبْلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ اَحَدُهُما اوْ كِلاهُما فَلا تَقُلْ لَهُما اُفٍّ وَ لا تَنْهَرْهُما وَ قُلْ لَهُما قَوْلاً كَريماً .

وخدای‌تو حکم کرد که جز او هیچکس‌را نپرستید ودربارهٔ پدرومادر نیکی کنید وچنانچه یکی ازآنها یاهردو پیروسالخورده شدند زنهار بآنان کلمهٔ که‌موجب آزرده شدن خاطرآنها شود مگوی وبصورت‌آنها بانگ‌نزن وبا ایشان بااحترام و اکرام سخن‌بگو. (شکی‌نیست که احترام پدرومادر ومراقبت ازآنان مخصوصاً در دوران‌پیری علاوه‌ازفرمان خداوند ازنظراخلاق وعرف‌هم وظیفهٔ‌هرشخص‌باوجدانی است زیرا کسی که چندین سال از بهترین دورهٔ زندگانی خود را صرف‌آسایش و سعادت فرزند کند حقاً قابل احترام و اکرام است امّا باین نکته‌هم بایدتوجّه نمود که منظور از والدین فقط‌پدرومادر تولیدی وماشینی نیست که برای ارضای‌تمایلات جنسی‌خود چندفرد بی گناهی‌را بوجودآورند وهیچگونه توجّهی به‌تربیت‌آنان چه ازنظر جسمی و روانی وچه ازلحاظ مادی و معنوی ننموده وآنهارا بدون هدایت و

رهنمائی وبدون تأمین وسائل زندگی درمسیرحوادث روزگار قراردهند البته چنین پدرومادری غیرازآن پدرومادری است که قرآن دربارهٔ آنان سفارش میکند وبطور کلّی چون حقّ و تکلیف دربرابرهم قراردارند بنابراین وظایف والدین و فرزندان هم نسبت‌بهم متقابل خواهد بود وهر کدام ازاین دو گروه بوظیفهٔ خود عمل نکنند درنزد خداوند مسئولیت خواهند داشت).

وَ اخْفِضْ لَهُمٰا جَنٰاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَ قُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمٰا كَمٰا رَبَّيٰانِي صَغِيراً .

وهمیشه پروبال تواضع وتکریم را باکمال مهربانی برایشان بگستر و بگو پروردگارا چنانکه مرا ازکودکی پرورش دادند تو درحق‌آنها رحمت کن.

وَ وَصَّيْنَا الْاِنْسٰانَ بِوٰالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ اُمُّهُ وَهْناً عَلىٰ وَهْنٍ وَ فِصٰالُهُ فِي عٰامَيْنِ اَنِ اشْكُرْ لِي وَ لِوٰالِدَيْكَ اِلَيَّ الْمَصِيرُ .

وما انسان را دربارهٔ پدر ومادرش سفارش کردیم که مادرش اورا با زحمت و سختی حمل کرد ودوسال شیرش‌داد پس اوّل‌مرا که خالق اوهستم شکر کند وبعدهم شکرپدر ومادرش‌را بجاآورد که بازگشت همه بسوی‌من خواهدبود.

۲ـ سخنان معصومین:

اِحْفَظْ وِدَّ ابیکَ لاتَقْطَعْهُ فَیُطْفِیَ اللهُ نُورَکَ . (پیغمبر اکرم ص)

دوستی پدر را حفظ کن و ریشهٔ آن را مبر که خداوند نورت را خاموش میکند .

اَکْرِمُوا اَوْلادَکُمْ وَ اَحْسِنُوا آدابَهُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

فرزندانتان را گرامی شمارید وآنهارا نیکوتربیت کنید

بِرُّ الْوالِدَیْنِ اَکْبَرُ فَریضَةٍ . (حضرت امیر ع)

بوالدین نیکوئی کردن فریضهٔ بزرگی است.

مَنْ بَرَّ والِدَیْهِ بَرَّهُ وَلَدُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که بپدر ومادرش نیکی کند فرزندش هم دربارهٔ وی نیکی کند .

(سالها بر تو بگذرد که گذر نکنی سوی تربت پدرت
تو بجای پدر چه کردی خیر ؟ که همان چشم داری از پسرت)

مَنْ اَحْزَنَ والِدَیْهِ فَقَدْ عَقَّهُما . (حضرت صادق ع)

هر که پدر ومادرش را اندوهگین کند پس نافرمانی آنهارا نموده است

جُرْاَةُ الْوَلَدِ عَلٰی وٰالِدِهِ فی صِغَرِهِ تَدْعُوْ اِلَی الْعُقُوْقِ فی کِبَرِهِ .

(امام حسن عسکری ع)

جرأت وجسارت فرزند برپدرش درسن کوچکی اورا بسوی نافرمانی و عاق شدن در بزرگی دعوت‌میکند (مسلماً وقتی طفلی در کوچکی تربیت صحیح نشود و مطیع پدر ومادر ومربیان دیگر نگردد درسنّ بزرگی بیشتر نافرمانی خواهدنمود.

چوب‌تر را چنانکه خواهی پیچ نشودخشک جزبآتش راست).

اَدْنَی الْعُقُوْقِ اُفٍّ وَلَو عَلِمَ‌اللهُ اَیْسَرَ مِنْهُ لَنَهیٰ عَنْهُ . (حضرت صادق ع)

کمترین درجه وحدّ نافرمانی پدرومادر گفتن اف‌است اگراز آن کمتروجود داشت هرآینه خداوند ازآن نهی میکرد .

اِنَّ‌اللهَ تَعٰالٰی یوصیکُمْ بِاُمَّهٰاتِکُمْ ثَلاٰثاً، اِنَّ‌اللهَ یوصیکُمْ بِآبٰائِکُم مَرَّتَیْنِ، اِنَّ‌اللهَ یوصُیکُمْ بِالْاَقْرَبِ فَالْاَقْرَبِ . (پیغمبر اکرم ص)

هرآینه خداوند تعالی شمارا دربارهٔ مادرانتان سه مرتبه سفارش کرده و در مورد پدرانتان دومرتبه همچنین بترتیب قرابت دربارهٔ دیگران هم سفارش و توصیه نموده است.

رِضَا الرَّبِّ فی رِضَا الْوٰالِدَیْنِ وَ سُخْطُهُ فی سُخْطِهِمٰا .

(پیغمبر اکرم ص)

خشنودی پروردگار در رضایت پدر ومادر است و خشم اوهم درخشم والدین است .

طٰاعَةُ اللهِ طٰاعَةُ الْوٰالِدِ وَ مَعْصِیَةُ اللهِ مَعْصِیَةُ الْوٰالِدِ . (پیغمبر اکرم ص)

اطاعت خدا اطاعت پدر است و معصیت و نافرمانی خداوند نافرمانی پدر است .

مَنِ اسْتَنْكَفَ مَعَ اَبَوَيْهِ فَقَدْ خَالَفَ الرُّشْدَ . (حضرت امیر ع)

هر که ازفرمان پدر ومادر سرپیچی کند البته رشد وهدایت را مخالفت کرده است (زیرا پدرومادر دراثرعمرزیاد سردی و گرمی روزگاررا چشیده وتجارب زیادی اندوخته‌اند اگر اولادآنها بنصایح و اندرزهای مشفقانهٔ والدین توجّه نکنند مسلماً درجریان زندگی بمشکلات انبوهی دچار میگردند

نصیحت گوش کن جانا که ازجان دوستتر دارند
جوانان سعادتمند پند پیر دانا را) .

مَنْ نَظَرَ اِلىٰ اَبَوَيْهِ نَظَرَ ماقِتٍ وَ هُما ظالِمانِ لَهُ لَمْ يَقْبَلِ اللّٰهُ لَهُ صَلٰوةً.
(حضرت صادق ع)

هر که بانظرخصمانه بوالدینش نگاه کند اگرچه آنها دربارهٔ وی ستم کرده باشند خداوند نماز اورا قبول نمیکند.

حَرِّضْ بَنيكَ عَلَى الْآدابِ فِى الصِّغَرِ ـ كَيْما تَقَرَّ بِهِمْ عَيْناكَ فِى الْكِبَرِ .
(حضرت امیر ع)

اولادت را در کوچکی برای یادگرفتن آداب و اصول تربیت تحریض کن تا چشمانت بوسیلهٔ او دربزرگی روشن‌شود.

مَنْ اَصْبَحَ مُطيعاً لِلّٰهِ فِى والِدَيْهِ اَصْبَحَ لَهُ بابانِ مَفْتُوحَتانِ مِنَ الْجَنَّةِ وَ اِنْ كانَ واحِداً فَواحِدٍ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که صبح آغازد ودرکار پدرومادر مطیع خداباشد دو درب از درهای بهشت بروی اوباز میشوند و اگر درمورد یکی از پدر ومادر باشد پس یك‌در بروی اوباز میشود .

مٰا يَمْنَعُ الرَّجُلَ مِنْكُمْ اَنْ يَبَرَّ والِدَيْهِ حَيَّيْنِ اَوْ مَيِّتَيْنِ يُصَلّى عَنْهُما وَ

يَتَصَدَّقُ عَنْهُمَا وَ يَحُجُّ عَنْهُمَا وَ يَصُومُ عَنْهُمَا فَيَكُونُ الَّذِي صَنَعَ لَهُمَا وَ لَهُ مِثْلُ ذٰلِكَ فَيَزِيدُ اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِبِرِّهِ وَ صِلَتِهِ خَيْراً كَثِيراً . (حضرت صادق ع)

چه میشود که مردی ازشما بپدر ومادرش نیکی کند چه آنها زنده باشند چه مرده که ازجانب آنها نمازبخواند وصدقه‌دهدوحج گذارد وروزه بگیرد تاثواب آنچه کرده بپدرومادر برسد ومانند همان ثواب‌هم بخود اوباشد تا خداوند عزّوجلّ خیر فراوانی باو زیاد کند

شرب خمر و زنا

۱ ـ قرآن :

لا تقربوا الصلوة و انتم سکاری .

موقعیکه مست هستید بنماز نزدیك نشوید (البته معنی آیه چنانکه بعضی ها تصوّرمیکنند این نیست که فقط موقع نمازخواندن مست نباشند مثلا درسایر موارد اشکالی نخواهد داشت بلکه آیاتی کـه مربوط بحرمت خمر است بسته باوضاع و احوال اعراب بتدریج نازل شده‌است بطوری که در آیات بعدی صریحاً بحرمت آن اشاره گردیده و برای ابد ازشرب خمر نهی شده است)

یسئلونک عن الخمر و المیسر قل فیهما اثم کبیر و منافع للناس و اثمهما اکبر من نفعهما .

(ای پیغمبر) ازتودر بارهٔ شرب‌خمر وقمارمی‌پرسند بگودر آن‌دو. گناه‌بزرگی است ومنافعی‌هم از(لحاظ اقتصادی) برای مردم دارد اما گناه‌آن دو خیلی بیشتر از سودشان است.

یا ایها الذین آمنوا انما الخمر و المیسر و الانصاب و الازلام رجس من عمل الشیطان فاجتنبوه لعلکم تفلحون .

ای‌اهل‌ایمان هر آینه شراب وقمار و انصاب و ازلام ناپاکی است و ازکارهای

شیطانی است پس شما ازچنین اعمالی اجتناب کنید شایدرستگارشوید (علاوه از کیفر وعقوبت اخروی که بمرتکبین شرب خمر وسایر اعمال شیطانی خواهدرسید در دنیا هم گرفتار انواع بدبختی‌ها شده وازشاهراه رستگاری بدورخواهندبود چنانکه‌عملا دیده شده تمام الکلیك‌ها سرانجام دچارامراض غیرقابل علاج‌جسمی وروانی شده و زندگانی‌را برخودتیره‌وتار ساخته‌اندیاآنانکه بعمل‌خانمان برانداز‌قمارخو گرفته‌اند تمال اموال وهستی آنها حتی حیثیت وآبرویشان ببادفنارفته وبتمام معنی بدبخت و مفلوك شده وازنظر جامعه‌هم مطرود گردیده‌اند) .

اِنَّمَا یُرِیدُ الشَّیْطَانُ اَنْ یُوقِعَ بَیْنَکُمُ الْعَدَاوَةَ وَ الْبَغْضَاءَ فِی الْخَمْرِ وَ الْمَیْسِرِ وَ یَصُدَّکُمْ عَنْ ذِکْرِاللهِ وَعَنِ الصَّلٰوةِ فَهَلْ اَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ؟

هرآینه شیطان قصدآن دارد که بوسیلهٔ شراب وقمار میان‌شما عداوت و کینه برانگیزد تاشمارا ازذکرخدا ونماز بازدارد پس‌آیا شما ازآن دست برمیدارید ؟

(حقیقة وبدون تعصّب باید اذعان نمود که تمام قرآن ازبدو الی‌الختم‌معجزه است زیرا تمام‌آن منطبق برحقایق وواقعیّات است مثلاًدرهمین‌آیه بطوریکه‌ملاحظه میشود شرب خمر وقمار را دوعامل بغض و کینه وعداوت معرفی میکند حال اگر نظری بجنایات هولناك وعلل وقوع آنها افکنده شود معلوم میشود که در اکثر آنها کسی که خواسته است مرتکب جرمی‌شود قبلا خودشرا از بادهٔ ناب سرمست کرده وسپس برای پیاده کردن نقشهٔ شیطانی خود که خواسته نفسی بـه بیخودی برآورد قدم برداشته است زیرا عقل‌آدمی که تمیز خیروشرّ را میدهد مانع ارتکاب جرم و جنایت است اما همین‌عقل بوسیلهٔ شرب‌خمر ازکار میافتد و دیوشهوت‌نفس بجای‌آن نشسته است و انسانرا بپرتگاه سقوط و بدبختی میکشاند همچنین منازعاتی که در جلسات قمارمیان حریفان برای ربودن پول همدیگر رخ‌میدهد و رشك وحسدی که بازنده ببرنده میکند گواه این مطلب است)

وَلاَ تَقْرَبُوا الزِّنٰی اِنَّهُ کَانَ فَاحِشَةً .

هرگز بعمل زنا نزدیك نشوید که کاری بسیار زشت است.

وَلا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ يَلْقَ اَثاماً يُضاعَفْ لَهُ الْعَذابُ يَوْمَ الْقِيامَةِ وَ يَخْلُدْ فيها مُهاناً .

وهرگز گرد عمل زنا نمیگردند که هر که این عمل کند کیفرش را خواهد یافت وعذابش درقیامت مضاعف شود و با ذلّت وخواری در دوزخ مخلّد گردد.

اَلزّانی لا يَنْكِحُ اِلّا زانِيَةً اَوْ مُشْرِكَةً وَ الزّانِيَةُ لا يَنْكِحُها اِلّا زانٍ اَوْ مُشْرِكٌ وَ حُرِّمَ ذٰلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنينَ .

مرد زناکار جز بازن زناکار ومشرکه نکاح نمیکند و زن زانیه‌هم جز بامرد زناکار ومشرك نکاح نمیکند واین کار برمؤمنین حرام شده است.

۲ـ سخنان معصومین :

اِجْتَنِبوا الْخَمْرَ فَاِنَّها مِفْتاحُ کُلِّ شَرٍّ . (پیغمبر اکرم ص)

از شراب بدور باشید که آن کلید هر بدی است (مقدمهٔ اغلب جنایات شرب خمر است و علاوه براینکه خودش جزء منهیات است موجب وجود سایر معاصی و منهیات هم میشود.

ابلیس شبی رفت ببالین جوانی
آراسته با شکل مهیبی سر و بر را
گفتا که‌منم‌مرگ اگرخواهی‌زینهار
باید بگزینی تویکی‌زین‌سه خطررا
یا آن پدر پیر خودت را بکشی زار
یابشکنی ازخواهرخود سینه وسر را
یا خود زمی‌ناب کشی‌یك‌دوسه ساغر
تا آنکه بپوشم ز هلاك تو نظر را
لرزید ازین‌بیم جوان‌برخودوجاداشت
کزمرگ فتد لرزه بتن ضیغم نر را
گفتا پدر وخواهرمن هردوعزیزند
هرگز نکنم ترك ادب این دو نفررا

لکن چو بمی دفع شر ازخویش توان کرد
می نوشم و با وی بکنم چارهٔ شر را

جامی دو بنوشید وشدش خیره ز مستی
هم خواهر خودرا زد وهم کشت پدررا

ای کاش شود خشک بن تاك خداوند
زین مایهٔ شر حفظ کند نوع بشر را

اِجْتَنِبُوا کُلَّ مُسْکِرٍ. (پیغمبر اکرم ص)

ازهرچیزی که مستی بیارد پرهیز کنید و دوری گزینید.

اَنْهاکُمْ عَنْ قَلیلِ ما اَسْکَرَ کَثیرُهُ. (پیغمبر اکرم ص)

هرچیزی که زیاد آن مست کننده باشد شمارا از کم آن هم نهی میکنم.

اِیّاکُمْ وَ الْخَمْرَ فَاِنَّ خَطیئَتَها تُفَرَّعُ الْخَطایا کَما اَنَّ شَجَرَتَها تُفَرَّعُ الشَّجَرَ. (پیغمبر اکرم ص)

ازشراب بدور باشید زیرا که از گناه آن گناهان دیگر بوجود میآیند چنانکه از درختش درختان دیگر میرویند

جُعِلَتِ الذُّنوبُ کُلُّها فی بَیْتٍ وَجُعِلَ مِفْتاحُها فی شُرْبِ الْخَمْرِ.
(پیغمبر اکرم ص)

تمام گناهان دریك خانه گذاشته شده است و کلید آن هم شرب خمر است.

حَرَّمَ اللهُ الْخَمْرَ وَکُلَّ مُسْکِرٍ حَرامٌ. (پیغمبر اکرم ص)

خداوند شرب را حرام کرده و بطور کلی هرچیزی که مستی آرد حرام است.

اَلْخَمْرُ جِماعُ الْآثامِ. (پیغمبر اکرم ص)

شراب مجموعهٔ گناهان است.

اَلْخَمْرُ اُمُّ الْخَبائِثِ فَمَنْ شَرِبَها لَمْ تُقْبَلْ صَلاتُهُ اَرْبَعینَ یوماً فَاِنْ ماتَ وَهِیَ فی بَطْنِهِ ماتَ مَیْتَةً جاهِلِیَّةً. (پیغمبر اکرم ص)

شراب مادر و اصل وریشهٔ تمام ناپاکیهاست پس هر کس از آن بنوشد تاچهل روز نمازش قبول نمیشود واگرموقع مردن درشکمش شراب باشد مردن او مانند مرگ زمان جاهلیت است (مسلمان نمرده است).

شارِبُ الْخَمْرِ کَعابِدِ الْوَثَنِ (پیغمبر اکرم ص)

نوشندهٔ خمرمانند بت‌پرست است.

مُدْمِنُ الْخَمْرِ یَلْقَی اللهَ کَعابِدِ وَثَنٍ. (حضرت صادق ع)

دائم الخمرخداوند را مانند بت‌پرست ملاقات میکند.

لَعَنَ اللهُ الْخَمْرَ وَ شارِبَها وَ ساقِیَها وَ بائِعَها وَ مُبْتاعَها وَ عاصِرَها وَ حامِلَها وَ الْمَحْمولَةَ اِلَیْهِ وَآکِلَ ثَمَنِها. (پیغمبر اکرم ص)

خداوند شراب و نوشنده وساقی وفروشنده وخریدار وفشار دهنده و جاعل و گیرنده وخورنده قیمت آنرا لعنت کند.

مَنْ شَرِبَ خَمْراً خَرَجَ نورُ الْایمانِ مِنْ جَوْفِهِ. (پیغمبراکرم ص)

هر که شراب نوشد نورایمان از دل اوخارج میشود.

مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ اُتِیَ عَطْشانَ یَوْمَ الْقِیامَةِ. (پیغمبر اکرم ص)

هر که شراب نوشد روزقیامت تشنه‌آورده میشود.

اِذا کانَ الْقِیامَةُ نادی مُنادٍ اَیْنَ اَعْدائی؟ فَیَقُولُ جَبْرَئیلُ یارَبِّ اَعْدائُکَ کَثیرٌ فَاَیَّ اَعْدائِکَ فَیَقُولُ عَزَّوَجَلَّ اَیْنَ اَصْحابُ الْخَمْرِ؟ اَیْنَ الَّذینَ کانُوا یَبیتُونَ سُکاری؟ اَیْنَ الَّذینَ کانُوا یَسْتَحِلُّونَ فُرُوجَ الْمَحارِمِ فَیُقَرِّنُهُمْ مَعَ

الشَّیاطینِ ؟ (پیغمبر اکرم ص)

موقعیکه قیامت برپاشود ندا کنندهٔ صدامیزند دشمنان من کجا هستند ؟ پس جبرئیل میگوید پروردگارا دشمنان‌تو زیادند منظور کدام دشمنانت هستند خداوند عزّوجلّ فرماید کجاهستند باده‌خورها؟ کجاهستند آنها که شب‌را مست میخوابیدند؟ کجاهستند کسانی که فروج‌محارم و بیگانگان‌را حلال میشمردند و باشیاطینی با آنها نزدیك میشوند

مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ لَمْ تُقْبَلْ صَلٰوتُهُ اَرْبَعینَ یوماً، فَاِنْ تَرَکَ الصَّلٰوةَ فی هٰذِهِ الْاَیّامِ ضُوعِفَ عَلَیْهِ الْعَذابُ لِتَرْکِ الصَّلٰوةِ . (حضرت باقر ع)

هر که باده نوشد تاچهل‌روز نمازش قبول نمیشود، واگردراینمدت نمازش‌را ترك کند عذابش برای ترك کردن نماز مضاعف میشود.

اِذا اَرادَاللّٰهُ بِقَرْیَةٍ هَلاکاً اَظْهَرَ فیهِمِ الزِّنا . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی خداوند بخواهد قریه یاشهری‌را هلاك ونابود سازد زنارا در آن آشکار میسازد .

اِشْتَدَّ غَضَبُاللّٰهِ عَلَی الزُّناةِ . (پیغمبر اکرم ص)

خشم خداوند بزناکاران بسیارسخت است .

اِنَّ اَخْوَفَ ما اَخافُ عَلیٰ اُمَّتی عَمَلُ قَوْمِ لُوطٍ . (پیغمبر اکرم ص)

بیشتر ازهرچیز بر امّت خود از کردار قوم لوط بیم دارم.

اِنَّ الزُّناةَ یَأْتُونَ تَشْتَعِلُ وُجُوهُهُمْ ناراً . (پیغمبراکرم ص)

زناکاران روزقیامت میآیند درحالیکه چهرهٔ آنها از آتش مشتعل است.

اِیّاکُمْ وَ الزِّنا فَاِنَّ فیهِ اَرْبَعُ خِصالٍ: تُذْهِبُ الْبَهاءَ عَنِالْوَجْهِ وَ تَقْطَعُ الرِّزْقَ وَ تُسْخِطُ الرَّحْمٰنَ وَ الْخُلُودَ فیالنّارِ . (پیغمبر اکرم ص)

از زنا دور باشید که در آن چهار خصلت است: نور ایمان را از صورت می برد و روزی را قطع میکند و خدای رحمن را بخشم آورد و موجب خلود در جهنم است.

اَلزِّنا یورِثُ الفَقرَ . (پیغمبر اکرم ص)

زنا کردن فقر و تنگدستی میآورد.

مَن زَنی خَرَجَ مِنهُ الایمانُ فَاِن تابَ تابَ اللهُ عَلَیهِ . (پیغمبر اکرم ص)

هر که زنا کند ایمان از او خارج میشود پس اگر توبه کرد خدا توبه اش را می پذیرد .

اِذا کَثُرَ الزِّنا کَثُرَ موتُ الفَجأَةِ . (پیغمبر اکرم ص)

موقعیکه زنا زیاد شود مرگهای ناگهانی هم زیاد میشود

اَبغَضُ الخَلایِقِ اِلَی اللهِ تَعالَی الشَّیخُ الزّانی . (حضرت امیر ع)

از همه مبغوض تر پیش خداوند تعالی پیر زناکار است

ما زَنی عَفیفٌ . (حضرت امیر ع)

مرد پاکدامن زنا نمیکند .

ما کَذَبَ عاقِلٌ وَ لا زَنی مُؤمِنٌ . (حضرت امیر ع)

هیچ عاقلی دروغ نگوید و هیچ مومنی زنا نمیکند.

بهداشت و غذاخوردن

۱ـ قرآن:

إِنَّ اللهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَ يُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِين .

خداوند توبه کنندگان وپاکیزگان را دوست دارد .

وَ أَنْزَلْنا مِنَ السَّماءِ ماءً طَهُوراً .

وما ازآسمان برای شما آب پاکیزه‌ای (آب باران) نازل میکنیم.

وَ أَسْقَيْناكُمْ ماءً فُراتاً .

وشما را باآب شیرین سیراب میکنیم.

كُلُوا وَ اشْرَبُوا وَلا تُسْرِفُوا .

بخورید وبیاشامید و اسراف مکنید.

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسانُ إِلى طَعامِهِ .

انسان باید بطعامش نگاه کند. (علاوه براینکه طعام وغذای انسان باید قابل خوردن بوده وهیچگونه‌آثار مسمومیت وچیزهای دیگر در آن وجود نداشته باشد باید آن غذا ازراه مشروع وحلال تهیه شده باشد وهیچگونه آلودگی به حرام و شبهه نداشته باشد البته منظور قرآن کریم بیشتر قسمت دوم است).

۲ـ سخنان معصومین :

اَلنَّظافَةُ مِنَ الایمان . (پیغمبر اکرم ص)

نظافت وتمیزی جزء ایمان است .

اِغْسِلُوا ثِیابَکُمْ وَ خُذُوا مِنْ شُعُورِکُمْ وَ اَسْتاکُوا وَ تَزَیَّنُوا وَ تَنَظَّفُوا فَاِنَّ بَنی اِسْرائیلَ لَمْ یَکُونُوا یَفْعَلُونَ ذلِکَ فَزَنَتْ نِساؤُهُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

لباسهای خودرا بشوئید وموهایتان را مرتب کنید مسواك بزنید و آراسته و پاکیزه باشید زیرا یهودیان چنین نکردند و زنانشان منحرف شدند.

اُمِرْتُ بِالسِّواكِ حَتّیٰ خِفْتُ اَنْ یُکْتَبَ عَلَیَّ . (پیغمبر اکرم ص)

مرا آنقدر بمسواك زدن فرمان دادند که ترسیدم مسواك زدن برمن واجب شود .

اِذا اَسْتَکْتُمْ فَاسْتاکُوا عَرْضاً . (پیغمبر اکرم ص)

وقتی مسواك زدید مسواك را ازعرض دهان بزنید (که لای دندانهارا تمیز کند).

اِنَّ الْاِسْلامَ نَظیفٌ فَتَنَظَّفُوا فَاِنَّهُ لایَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلّا نَظیفٌ .

(پیغمبر اکرم ص)

هر آینه اسلام پاکیزه است شما نیز پاکیزه باشید (هم‌درظاهر هم‌درباطن) که هر کس پاکیزه نباشد ببهشت داخل نمیشود.

اِنَّ‌اللهَ تَعالیٰ یُبْغِضُ الْوَسَخَ وَ الشَّعَثَ . (پیغمبر اکرم ص)

خداوند تعالی کثافت و ژولیدگی‌را دشمن دارد.

تَخَلَّلُوا فَاِنَّهُ نَظافَةٌ وَ النَّظافَةُ تَدْعُو اِلَی الْایمانِ وَ الْایمانُ مَعَ صاحِبِهِ فِی الْجَنَّةِ . (پیغمبر اکرم ص)

دندان‌هارا تمیز کنید زیرا مایهٔ نظافت است و نظافت باعث ایمان است و ایمان باصاحب خود دربهشت‌است.

اَلسِّواکُ سُنَّةٌ فَاسْتاکُوا اَیَّ وَقْتٍ شِئْتُمْ . (پیغمبر اکرم ص)

مسواک کردن سنّت است هروقت خواستید مسواک کنید.

اِشْرِبُوا ماءَ السَّماءِ فَاِنَّهُ طَهُورٌ لِلْبَدَنِ وَ یَدْفَعُ الْاَسْقامَ . (حضرت امیرع)

آب باران بنوشید که بدنهارا پاك ودردهارا برطرف میکند.

ماءُ الزَّمْزَمِ شِفاءٌ مِنْ کُلِّ داءٍ . (حضرت صادق ع)

آب زمزم برای هردردی شفاء است.

کُلُوا الزَّیْتَ وَ ادْهِنُوا بِهِ فَاِنَّهُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبارَکَةٍ . (پیغمبر اکرم ص)

زیتون بخورید و با آن روغنکاری کنید که ازدرخت مبارك است.

اَلْبَطْانَةُ تَقْسِی الْقَلْبَ . (پیغمبر اکرم ص)

پرخوری قلب را سخت میکند.

ما مَلَأَ آدَمِیٌّ وِعاءً شَرّاً مِنْ بَطْنِهِ یَجِبُ اَبْنُ آدَمَ اُکَلاتٍ یُقِمْنَ صُلْبَهُ .

(پیغمبر اکرم ص)

آدمی ظرفی بدتر ازشکم پر نمیکند همینقدر چند لقمه‌ای که بنیهٔ او را نگه دارد کافی است.

مَنْ قَلَّ طَعامُهُ صَحَّ بَدَنُهُ وَ مَنْ كَثُرَ طَعامُهُ سَقُمَ بَدَنُهُ وَقَسَا قَلْبُهُ.

(پیغمبر اکرم ص)

هر که غذایش کم باشد بدنش سالم وتندرست میشود و هر که طعامش بیشتر باشد بدنش رنجور و بیمار وقلبش هم سخت میشود.

اِيّاكَ وَ الْبِطْنَةَ فَمَنْ لَزِمَها كَثُرَتْ اَسْقامُهُ وَ فَسَدَتْ اَحْلامُهُ.

(حضرت امیر ع)

از پرخوری بدورباش زیرا که پرخور دردهایش بسیار و خـواب شیرینش پریشان است.

اِيّاكَ وَ الْاِكْثارَ مِنْ شُرْبِ الْماءِ فَاِنَّهُ مادَّةُ كُلِّ داءٍ. (حضرت صادق ع)

از زیادآب خوردن بدورباش زیرا که آن مادهٔ هر بیماری است.

اَلْمِعَدَةُ بَيْتُ الدّاءِ وَ الْحُمْيَةُ رَأْسُ كُلِّ دَواءٍ. (پیغمبر اکرم ص)

معده خانهٔ جمیع امراض است وپرهیز کردن سرآمد تمام دواهاست (اگر توجّه شود تمام طب دراین فرمایش حکیمانهٔ نبوی خلاصه شده است).

مَنْ اَصابَهُ ضَعْفٌ فى قَلْبِهِ اوفى بَدَنِهِ فَلْيَأْكُلْ لَحْمَ الضَّانِ بِاللَّبَنِ.

(حضرت صادق ع)

هر کس که بدنش ضعیف است یاضعف قلب دارد گوشت گوسفندرا باشیرپخته کند وبخورد.

اِنَّ نَبِيّاً مِنَ الْاَنْبِياءِ شَكَى اِلَى اللهِ مِنَ الضَّعْفِ فى اُمَّتِهِ فَاَمَرَهُمْ اَنْ يَأْكُلُوا

اللَّحْمَ بِاللَّبَنِ . (حضرت امیرع)

پیغمبری از پیغمبران گذشته ازضعف امتش بخداوند شکایت کرد باو دستور رسید گوشت گوسفند را با شیرپخته و بخورند.

نِعْمَتَانِ مَجْهُولَتَانِ الصِّحَّةُ وَ الْاَمَانُ . (حضرت امیر ع)

دونعمت است که ارزش آنها مجهول است یکی سلامتی است ودیگری امنیت است .

صِحَّةُ الْاَجْسَامِ مِنْ اَهْنَأِ الْاَقْسَامِ . (حضرت امیر ع)

سلامتی بدنها از گواراترین بخششها وبهره‌هاست.

قَلَّ مَنْ اَكْثَرَ الطَّعَامَ فَلَمْ يَسْقُمْ . (حضرت امیر ع)

کم اتّفاق میافتد که کسی پرخورباشد وبیمار نشود.

مَنْ كَثُرَ هَمُّهُ سَقُمَ بَدَنُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که غم وغصه‌اش بیشتر باشد تنش بیمار گردد (بیماری اعصاب که در تمام دنیا روز بروز زیاد میشود دراثر پریشانی فکر وعدم آرامش خیال نه تنها درجهاز هاضمه بلکه درکلیه دستگاه‌های بدن اثرات نامطلوبی‌میگذارد).

مَنْ قَلَّتْ طَعَامُهُ قَلَّتْ آلَامُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که خوراکش کمتر است دردها و رنجهایش کمتر است.

مَنْ زَادَ شِبَعُهُ كَظَّتْهُ الْبِطْنَةُ . (حضرت امیر ع).

هر که پرخوری وسیری را زیاد کند پری شکم اورا برنج افکند.

مَنْ قَلَّ اَكْلُهُ صَفَا فِكْرُهُ . (حضرت امیر ع)

هر که خوراکش کم باشد فکرش روشن است.

(اندرون از طعام خالی دار — تا در آن نور معرفت بینی
تهی از حکمتی بعلّت آن — که پری از طعام تا بینی)

این بود رشته‌ای چند از جواهر ثمینه ولآلی منظومه که در زمینه‌های مذهبی و اخلاقی و اجتماعی و فرهنگی و سایر شئون مادی و معنوی از دریای مواج و بیکران معارف اسلامی بچنگ‌ما افتاده وجهت روشن شدن اذهان مطالعه کنندگان گرامی تقدیم اهل ذوق وبصیرت میگردد. **اَلْحَمْدُلِلّٰهِ رَبِّ الْعٰالَمین وَصَلَّی اللّٰهُ عَلیٰ مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبینَ الطّٰاهِرین.**

فضل‌الله کمپانی

Library of

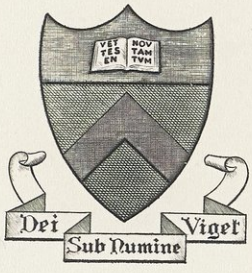

Princeton University.

Princeton University Library
32101 073828251

بها ۳۰۰ ریال
Rls 300

تحت شماره ۵۱۶ بتاریخ ۵۰/۵/۹ در دفتر مخصوص
کتابخانه‌ملی به ثبت رسیده است